

Ilya Ehrenburg

Julio Jurenito

Traducción de **Lina Buzarra Hermosilla**

Ilya Ehrenburg

Julio Jurenito

Traducción de **Lina Buzarra Hermosilla**

Ο Julio Jurenito που δημοσιεύτηκε το 1922, είναι μια φιλοσοφική και δηκτική σάτιρα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Γραμμένο σε λιγότερο από ένα μήνα, «σαν να με κρατούσε κάποιος από το χέρι». Ο πρωταγωνιστής του είναι ένας Μεξικανός γεννημένος από συζητήσεις με τον θαυμάσιο ζωγράφο Ριβέρα. Ο Jurenito περιόδευσε στην Ευρώπη από το 1910 έως το 1920 παρέα με μία ομάδα μαθητές στους οποίους εκπροσωπούνται διαφορετικά στερεότυπα, από τον καπιταλιστή κύριο Cool σε έναν ειδωλόλατρη Αφρικανό, περνώντας από έναν Ιταλό αλήτη και τον ίδιο Ρωσοεβραίο Ehrenburg.

«Στο Jurenito στιγμάτιστα κάθε είδους ρατσισμό και εθνικισμό, κατήγγειλα τον πόλεμο, τη σκληρότητα, την απληστία και την υποκρισία των ανδρών που τον προκάλεσαν και που δεν θέλουν να τον απαρνηθούν, τον φαρισαϊσμό του κλήρου που ευλογούσε τα όπλα, των ειρηνιστών που συζητούσαν τις ανθρωπίνες διαδικασίες για την εξόντωση, των ψευτοσοσιαλιστών, που δικαιολογούσαν τη φρικτή αιματοχυσία... Αν μισώ τον ρατσισμό και τον φασισμό, αν βρίσκω δύναμη να συμμετάσχω στον αγώνα για την ειρήνη, είναι επειδή επί μισό αιώνα ένας άντρας μπορεί να φοράει πολλά κοστούμια και να είναι πάντα ο ίδιος».

Ilyá Ehrenburg

Julio Jurenito

ePub r1.1
Titivillus 10.11.2020

Πρωτότυπος τίτλος: Необычайные похождения. Hultsoo Hurentsmo Ilya Ehrenburg, 1922

Ελεύθερη μετάφραση από τα Ισπανικά: Γ. Θεοδωρακόπουλος - 2024

Ψηφιακός επεξεργαστής: Titivillus

Βάση ePub r2.1

Πίνακας περιεχομένων

Εξώφυλλο: Julio Jurenito

Εισαγωγή	σ. 8
01. Η συνάντησή μου με τον Jurenito. Ο διάβολος και ο μεγάλος Ολλανδικός σωλήνας	σ. 10
02. Η Παιδική και η νεανική ηλικία του Δασκάλου	σ. 16
03. Τα Δολάρια και η Βίβλος. Τρεις μέρες στη ζωή του Mr. Cool	σ. 21
04. Οι φιλικοί θεοί της Aisha. Οι διάφορες απόψεις του Δασκάλου για την θρησκεία	σ. 28
05. Ο Alexei Spiridonovich αναζητά τον άντρα	σ. 40
06. Διαφορετικές απόψεις για την αγάπη	σ. 52
07. Ercole Bambucci	σ. 63
08. Οι διάφορες απόψεις του Δασκάλου για την τέχνη	σ. 69
09. Monsieur Delet ή η νέα ενσάρκωση του Βούδα	σ. 77
10. Γερμανία, πρόστιμο έξι μάρκων και οι οργανωτικές ικανότητες του Schmidt	σ. 82
11. Οι προβλέψεις του Δασκάλου για το πεπρωμένο της εβραϊκής φυλής	σ. 90
12. Τα μυστηριώδη ταξίδια του Δασκάλου και η επιπόλαιη συμπεριφορά των μαθητών του	σ. 96
13. Βίαιος αποχαιρετισμός. Υποφέρω τον πόλεμο με κάθε τρόπο που μπορεί να φανταστεί κανείς	σ. 104
14. Η αποστολή του Labardan. Πυροβόλα όπλα 155 χιλιοστών	σ. 111
15. The Champion of Civilization και το κολιέ της Aisha	σ. 117

16. Η επιχείρηση του Mr. Cool σ. 123
17. Ευλογημένη Σενεγάλη. Διαφορετικές ερμηνείες της οικογένειας «Poire». σ. 130
18. Ο Πάπας ευλογεί ένα JBD. Ο μοναχός Τζουζέπε σ. 136
19. Οι 1.713 κανόνες για ανθρώπινες δολοφονίες. Ας πάμε παρακάτω. Ο μοναδικός προσανατολισμός του ξενοδοχείου “Πατρίς” σ. 146
20. Η διακόσμηση του Monsieur Delet. Ο Δάσκαλος μιλάει για τον πόλεμο. Οι Γερμανοί μας κρατούν αιχμαλώτους σ. 153
21. Σχετικά με τα έργα του Schmidt. Κάποιος Kruger. Το σπιτικό λουκάνικο σ. 165
22. Η οργάνωση και ο πολιτισμός της Μεγάλης Αυτοκρατορίας. Οι επαναστάτες της Αγίας Πετρούπολης μας καλωσορίζουν σ. 170
23. Ο Ercole κάνει τούμπες. Χαρά και ανησυχία σ. 176
24. Όλα γύρισαν ανάποδα. Ο κύριος Delet τρελαίνεται σ. 184
25. Ο Jurenito γράφει διατάγματα. Συζήτηση για την ελευθερία στην Checa σ. 194
26. Ο κύριος Cool σε μια κομμουνιστική οικογένεια Τα δάκρυα του επιτρόπου εφοδιασμού του Santo Grial. σ. 202
27. Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής εκτός θρόλου σ. 208
28. Ο Μάρκος Αυρήλιος και οι διευθύνουσες επιτροπές. Shakse-Vaksei σ. 214
29. Η σκοπιμότητα του χυδαίου πασσάλου. Τα σχήματα του Schmidt σ. 222
30. «Ελευθερία της δημιουργίας» ή οι ίντριγκες των αντεπαναστατών σ. 229
31. Οι έντεκα κυβερνήσεις. Ο Δάσκαλος είναι υποψήφιος για τον θρόνο της Ρωσίας σ. 235
32. Αντιφάσεις σ. 243

Σελίδα 6

33. Περί ηρωισμού, πλήξης και κυρίως, για το αεροπλάνο που δεν πέταξε σ. 246
34. Ο θάνατος του Δασκάλου σ. 252
35. Και προφανώς, περιττό σ. 257
- Σημειώσεις σ. 269

Julio Jurenito

Ilya Ehrenburg

Traducción de
Lina Buzarra Hermosilla

Título original:

*Los extraordinarios acontecimientos de
Julio Jurenito y sus discípulos*

*Monsieur Dohz, Karl Schmidt,
Mister Cool, Alexei Tishin,
Ercule Hambrecht, Ylya Ehrenburg
y el negro Aisha*

*En días de paz y guerra y revolución, en París, en México,
en Roma, en Senegal, en Khokshona, en Moscú, y en otras legenas,
y también las célebres opiniones del Maestro.*

*Sobre el arte de fumar en pipa, sobre la música, sobre el amor,
sobre la libertad, sobre el juego de ajedrez, sobre la raza
blanca, sobre la construcción y sobre otras muchas cosas.*

Εισαγωγή

Με εξαιρετική συγκίνηση αναλαμβάνω το έργο, που για μένα αντιπροσωπεύει το τέλος και τη δικαίωση της άθλιας ύπαρξής μου, για να περιγράψω τη ζωή και τις σκέψεις του Δασκάλου Julio Jurenito. Συγκλονισμένοι από την καλειδοσκοπική αφθονία των γεγονότων, η μνήμη μου έχει γεράσει πρόωρα: αυτό έχει συνεισφέρει επίσης, λόγω της ιδιότητάς μου ως Ρώσου πολίτη, ανεπαρκούς διατροφής, ιδιαίτερα σε αυτά της ζάχαρης και της έλλειψης λιπαρών ουσιών. Νομίζω με τρόμο ότι πολλές ιστορίες και απόψεις του Δασκάλου έχουν χαθεί για πάντα, τόσο για μένα όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο. Όμως η εικόνα του παραμένει ζωντανή και λαμπερή. Σαν να τον βλέπω μπροστά μου αδύνατο, έξαλλο, με το πορτοκαλί γιλέκο του και την αξέχαστη του πράσινη πουά γραβάτα, χαμογελώντας γλυκά. Δάσκαλε, δεν θα σε προδώσω ποτέ!

Μερικές φορές, από αδράνεια, συνεχίζω να γράφω στίχους μέτριας ποιότητας και όταν με ρωτούν ποιο είναι το επάγγελμά μου, απαντώ ευθαρσώς: Είμαι συγγραφέας. Αλλά αυτό ήδη είναι απλώς μια συνήθεια: στην πραγματικότητα, σταμάτησε να με ενδιαφέρει εδώ και πολύ καιρό, και εγκατέλειψα, αυτό το πολύ αντιπαραγωγικής μορφής χόμπι. Το πιο προσβλητικό για μένα θα ήταν ότι κάποιος θα έπαιρνε αυτό το βιβλίο για ένα λίγο πολύ αστείο μυθιστόρημα. Αυτό θα σήμαινε ότι δεν ήξερα πώς να εκπληρώσω το καθήκον που μου ανατέθηκε μοιραία στις 12 Μαρτίου 1921, ημέρα θανάτου του Δασκάλου. Εύχομαι τα λόγια μου να είναι τόσο ζεστά όσο τα τριχωτά σου χέρια, τόσο οικεία όσο το άρωμα του καπνού σου και το χρώμα του γιλέκου σου, (πάνω από το οποίο άρεσε τόσο πολύ να κλαίει η μικρή Aisha), έτσι τρέμοντας από πόνο και οργή σαν το πάνω χείλος του κατά τη διάρκεια μιας από τις δικές του πολύ συχνές επιθέσεις!

Αποκαλώ τον Julio Jurenito, έναν απλό, σχεδόν οικείο τύπο, «Δασκάλου», αν και ποτέ δεν θα διδάξει τίποτα σε κανέναν. Δεν είχε ούτε θρησκευτικούς κανόνες, ούτε ηθικές αρχές, δεν είχε ούτε καν ένα απλό και ασήμαντο φιλοσοφικό σύστημα. Πολύ φτωχός, ταυτόχρονα δεν είχε ούτε το ελάχιστο εισόδημα που παίρνει ο κάθε άθλιος για τα έξοδά του. Ήταν στην πραγματικότητα, ένας άνθρωπος χωρίς αρχές και εξακολουθώ να πιστεύω ότι, σε σύγκριση με αυτόν, οποιοσδήποτε δήμαρχος μπορεί να θεωρηθεί υπόδειγμα εντιμότητας. παραβιάζοντας τους νόμους όλων των κωδίκων ηθικής και δικαίου που υπάρχουν στην εποχή μας, Ο Julio Jurenito δεν προσπαθούσε σε καμία περίπτωση να υπερασπιστεί μια νέα θρησκεία ή μια νέα αντίληψη του κόσμου. Ενώπιον

όλων των μέχρι σήμερα υπαρχόντων δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένου του Επαναστατικού Δικαστηρίου της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Σοβιετικής Ένωσης από τη Ρωσία και αυτή του Δάσκαλου Μοραμπούτο από την Κεντρική Αφρική, είχε ο Δάσκαλος εμφανιστεί ως προδότης και ψεύτης και ανακηρύχθηκε υποστηρικτής των πολύ μεγάλων εγκλημάτων. Λοιπόν, ποιος, αν όχι οι κριτές, έχει τον ρόλο να είναι τα σκυλιά, φύλακες της τάξης και της λαμπρότητας της Γης μας; Ο Julio Jurenito μας δίδαξε να μισούμε το παρόν και να υπάρχει αυτό το μίσος με συνέπεια και παθιασμένος άνοιξε μπροστά μας, έκπληκτος, την πόρτα που οδήγησε σε ένα μεγαλύτερο και πιο αναπόδραστο μέλλον. Έτσι τον έλεγαν στη ζωή στοχαστικοί φιλόσοφοι ως εύθυμοι δημοσιογράφοι. Αλλά ο Δάσκαλος, χωρίς να απορρίπτει τόσα πολλά τιμητικά παρατσούκλια, τους είπε αμέσως: «Η προβοκάτορας είμαι ή μαία της ιστορίας. Αλλά αν με δέχεστε, προβοκάτορα του όμορφου χαμόγελου και των χειρών αιώνια στις τσέπες, κάποιος άλλος θα πρέπει να κάνει αυτή την καισαρική τομή και αυτό θα είναι χειρότερο, πολύ χειρότερο, για όλον τον κόσμο..."

Αλλά οι σύγχρονοί του δεν μπορούσαν να δεχτούν αυτόν τον δίκαιο άνθρωπο, που δεν είχε θρησκεία, αυτόν το σοφό άνθρωπο που δεν είχε σπουδάσει ποτέ σε καμία Φιλοσοφική Σχολή, αυτόν τον ασκητή που ήρθε ντυμένος κρατούμενος. Γιατί ο Δάσκαλος με διέταξε να γράψω την ιστορία της ζωής του; Έμεινα βασανισμένος από αμφιβολίες για πολύ καιρό, βλέποντας τόσους πολλούς έντιμους διανοούμενους (τους πιθανούς αναγνώστες του βιβλίου μου), των οποίων η τεράστια σοφία αναπαύεται ειρηνικά, όπως το καλό γαλλικό τυρί, μέσα στα άνετά τους γραφεία, με ένα πορτρέτο του Τολστόι στο τραπέζι. Αλλά η ύπουλη μνήμη, αυτή τη φορά, ήρθε να με βοηθήσει και θυμήθηκα πώς ο Δάσκαλος, παρατηρώντας ένα σπόρο σφενδάμου, μου είπε μια μέρα: «Να είστε σίγουροι ότι αυτό θα πετάξει και όχι μόνο μέσα από διαστήματα, αλλά και μέσα από τον καιρό». Έτσι γράφω. Και όχι για τις ψηλές κορυφές της πνευματικότητας, ούτε για τις ελίτ των παρόντων άχρηστων και χαμένων, αλλά για να έρθουν οι λαοί, για να μην επιστρέψετε ποτέ να οργώσετε με το ίδιο άροτρο αυτή τη γη στην οποία κυλιούνται με ήρεμη βλακεία τα παιδιά σας, αδέρφια μου.

Η συνάντησή μου με τον Jurenito. Ο διάβολος και ο μεγάλος Ολλανδικός σωλήνας

Στις 26 Μαρτίου 1913, καθόμουν, όπως πάντα, στο καφενείο Rotonde, στη λεωφόρο Montparnasse, για ένα φλιτζάνι καφέ, είχε περάσει πολλή ώρα άδειο, περιμένοντας μάταια να έρθει κάποιος να με ελευθερώσει πληρώνοντας τον σερβιτόρο τα έξι Σου[1] που χρωστούσα. Είχα ανακαλύψει μια τέτοια μέθοδο συντήρησης κατά τη διάρκεια εκείνου του χειμώνα που απέδιδε. Στην πραγματικότητα, σχεδόν πάντα, ένα τέταρτο πριν κλείσουν το καφενείο εμφανιζόταν κάποιος απρόσμενος ελευθερωτής: Η Γαλλίδα ποιήτρια, της οποίας τα ποιήματα είχα μεταφράσει στα ρωσικά. ένας Αργεντινός γλύπτης, ο οποίος, δεν ξέρω γιατί, ήλπιζε να πουλήσει τα έργα του μέσω εμού «σε έναν από τους πρίγκιπες Chtiukin», ένας τζογαδόρος αγνώστου εθνικότητας που με είχε κερδίσει ένα σημαντικό ποσό στο σπίτι του θείου μου στο Σαν Σεμπασιάν και προφανώς ένιωσε υποχρεωμένος και τέλος, η παλιά μου νοσοκόμα, που είχε έρθει με τον κύριο στο Παρίσι όταν είχε πέσει, μάλλον από την απροσεξία του αστυνομικού που δεν είχε δει καλά τη διεύθυνση και αντί για τη ρωσική εκκλησία στην οδό Daru, τον πήγε στο καφενείο όπου πήγαιναν οι άποροι Ρώσοι. Η τελευταία, εκτός από τα προαναφερθέντα έξι "Σου" μου έδωσε ένα μεγάλο Μάφιν και συγκινημένη, μου έδωσε τρία φιλιά στη μύτη. Έτσι ίσως, ως συνέπεια αυτών των απροσδόκητων κυκλοφοριών ή ίσως λόγω της συμπεριφοράς μου σε άλλες περιστάσεις, όπως: χρόνια πείνα, ανάγνωση των μικρών βιβλίων του Leόn Bloy (Γάλλου συγγραφέα) και οι διάφοροι έρωτες, είχα γίνει κάπως μυστικιστής και πίστευα ότι έβλεπα στα πιο ασήμαντα γεγονότα ορισμένα σημάδια ότι ήμουν ωραιότατος. Τα γειτονικά παντοπωλεία και οπωροπωλεία μου φάνηκαν σαν τους κύκλους της κόλασης, και η μουστακαλού φουρνάρισα με το κουλούρι της, μια αξιότιμη γυναίκα εξήντα χρονών, μια ξεδιάντροπη έφηβη. Μελέτησα λεπτομερώς την πρόσκληση στο Παρίσι των τριών χιλιάδων ιεροεξεταστών να κάψουν δημόσια όλα τα υπάρχοντα σνακ στις πλατείες. Μετά ήπια ένα ποτήρι αψέντι και μισομεθυσμένος άρχισα να απαγγέλλω στίχους της Αγίας Τερέζας, δείχνοντας σε όλους όσοι ήρθαν στην ταβέρνα ότι ο Νοστράδαμος είχε προβλέψει ένα έδαφος αναπαραγωγής για θανατηφόρες σαρανταποδαρούσες στη Rotonde, και τα μεσάνυχτα θα άρχιζα να χτυπάω μάταια τις σιδερένιες πόρτες του Saint-Germain-des-Pres. Τελειώνω τη νύχτα στο σπίτι μιας Γαλλίδας ερωμένης, με αρκετή

εμπειρία στο θέμα, αν και καλή καθολική, από την οποία απαιτήσα στην πιο κατάλληλη στιγμή για να μου εξηγήσει πώς ήταν διαφορετικές οι επτά αμαρτίες «θνητών» των επτά «πρωτευουσών». Έτσι σιγά σιγά πέρασε ο καιρός. Μια αξέχαστη νύχτα καθόμουν σε μια σκοτεινή γωνιά του καφέ, νηφάλιος και εξαιρετικά γαλήνιος. Δίπλα μου ένας χοντρός Ισπανός λαχάνιαζε εντελώς γυμνός και στα γόνατά του κελαηδούσε επίσης ένα όμορφο, αποστεωμένο κορίτσι, ενώ γύρω μου διάφοροι, λίγο-πολύ ξεντυμένοι, γυμνοί, αλλά με φαρδύ καπέλο που κάλυπτε το πρόσωπό τους και χρυσές μπότες, έπιναν θάλασσα και Καλβαντός. Αυτός ο λόγος για αυτό το θέαμα, αρκετά συνηθισμένο στη Rotonde, οφειλόταν σε ένα χορό με κοστούμια που διοργάνωσε η Νεο-Σκανδιναβική Ακαδημία. Αλλά για μένα, φυσικά, όλα αυτά μου φάνηκαν μια ξεκάθαρη κινητοποίηση των στρατευμάτων του Βελζεβούλ που τα οδηγούσαν εναντίον μου. Έκανε διάφορες κινήσεις με το σώμα της, σαν να κολυμπούσε, για να προστατευθεί από τον ιδρωμένο Ισπανό και ειδικά από τους χοντρούς μηρούς που έδειχνε το μοντέλο. Μάταια έψαχνα στο καφενείο τον φούρναρη ή κάποιον που θα μπορούσε να τον αντικαταστήσει, δηλαδή τον αρχιστρατάρχη που ενέπνευσε εκείνη την τερατώδη δράση.

Η πόρτα του καφέ άνοιξε και μπήκε σιγά σιγά ένας κανονικός άντρας με καπέλο μανιτάρι και ένα γκρι αδιάβροχο από καουτσούκ. Μόνο ξένοι, ζωγράφοι ή απλοί αλήτες, κακοί άνθρωποι. Επομένως, ούτε καν Ινδιάνοι με φτερά κοτόπουλου στο κεφάλι, ούτε ο φίλος μου, που έπαιζε τύμπανο σε ένα μιούζικαλ με ένα καπέλο στο χρώμα της άμμου, ούτε το μοντέλο, ένας μιγάς σκεπασμένος με ένα γυαλιστερό ανδρικό kepis τράβηξαν την προσοχή των πελατών. Αλλά ένας κύριος με το καπέλο του Μπόουλερ που ήταν τόσο εξωτικός και όλοι στο Rotonde ξεκίνησαν και σώπασαν για ένα λεπτό. Στη συνέχεια ένα μουρμουρητό έκπληξης και ανησυχίας. Μόνο εγώ το είχα καταλάβει από την πρώτη στιγμή. Στην πραγματικότητα, αρκούσε να κοιτάξουμε προσεκτικά το νεοφερμένο για να καταλάβουμε τον ακριβή λόγο για το αινιγματικό καπέλο μπόουλερ και το φαρδύ γκρι αδιάβροχο. Πάνω από τους κροτάφους και κάτω από τις μπούκλες, μερικά δυνατά κέρατα, ενώ το αδιάβροχο προσπαθούσε, μάταια, να κρύψει μια μυτερή ουρά που στεκόταν επιθετική. Ήξερα ότι ο αγώνας ήταν άνισος και ήμουν προετοιμασμένος για το αποτέλεσμα. Σαν σκόρπιες εικόνες πέρασαν από το μυαλό μου μακριές αναμνήσεις: η μαύρη ντάκα (δευτερεύουσα εξοχική κατοικία) κοντά στη Μόσχα, εγώ ως παιδί στην μπανιέρα, ροζ και ανυπεράσπιστος, οι βόλτες με τη μαθήτριά Νάντια κατά μήκος της λεωφόρου Zuvroski, τα απογεύματα στη Siena στον απότομο λόφο με τη μυρωδιά των μυρτιών. Αυτά τα γλυκά οράματα με πήραν μακριά από την ισχυρή και ανίκητη ουρά.

Περίμενα μια γρήγορη τιμωρία, μια κοροϊδία, το παραδοσιακό χαστούκι ή ίσως, απλά μια επιβλητική πρόσκληση να τον ακολουθήσω σε ένα ταξί. Όμως ο δήμιος έδωσε σημάδια ενός σπάνιου αυτοελέγχου. Κάθισε στο διπλανό τραπέζι και χωρίς να με κοιτάξει, ξεδίπλωσε τη βραδινή εφημερίδα. Τελικά, γυρίζοντας προς το μέρος μου, άνοιξε το στόμα, σηκώθηκα, αλλά αμέσως συνέβη κάτι εντελώς ασύλληπτο. Με μισή φωνή, ίσως και με κάποια νωθρότητα, ζήτησε από τον σερβιτόρο: «Ένα ποτήρι μπύρα» και ένα λεπτό αργότερα ένα στενό ποτήρι άφριζε στο τραπέζι του. Ο διάβολος πίνει μπύρα! Δεν το άντεχα άλλο και με ευγενικό τρόπο, αν και με μια συγκεκριμένη ανησυχία, του είπα: «Η αναμονή σου είναι μάταιη, είμαι πρόθυμος. Στην υπηρεσία σας, εδώ είναι το δικό μου διαβατήριο, ένα μικρό βιβλίο με ποιήματα, δύο φωτογραφίες, σώμα και ψυχή. Έτσι φαίνεται θα ταξιδέψουμε με αυτοκίνητο, σωστά;...» Επαναλαμβάνω ότι προσπαθούσα να μιλήσω με έναν τρόπο ήρεμο και επιμελή, σαν να μην ήταν η πτώση μου, γιατί αμέσως έγινε αντιληπτό ότι ο δαίμονάς μου είχε φλεγματικό ταμπεραμέντο.

Τώρα, σκεπτόμενος εκείνη τη μακρινή νύχτα, που ήταν για μένα ο δρόμος για τη Δαμασκό, υποκλίνομαι μπροστά στη διόραση του Δασκάλου. Ακούγοντας τα ακατάληπτα λόγια του, ο Julio Jurenito δεν ενοχλήθηκε, δεν κάλεσε τον σερβιτόρο, δεν έφυγε. Όχι, τον κοίταξε ήρεμα στα μάτια και είπε: «Ξέρω για ποιον με πήρες, αλλά «Κάνεις λάθος, δεν είμαι αυτός». Αυτά τα λόγια δεν διέφεραν πολύ από τις δηλώσεις αυτές που έκανε ο γιατρός που θεράπευε την ασθένεια των νεύρων μου και δεν το έκανε. Φαινόταν λιγότερο ειλικρινή, αξιοθαύμαστα και απεχθή. Όλο το αρμονικό μου σύστημα κατέρρευσε, γιατί εκτός από το δαίμονα ούτε το Rotonde ούτε εγώ είχαμε όλα τα καλά που υπήρχαν οπουδήποτε. Ένωθα ότι πέθαινα και κράτησα μέχρι το τέλος τη γραμμή της ζωής. «Μα η ουρά, η ουρά...» Ο Jurenito χαμογέλασε σύντομα: «Δεν υπάρχει καμιά τέτοια ουρά ούτε Great Dane ούτε αιχμηρή ούτε τίποτα. Προσπαθήστε να ζήσετε χωρίς ουρά. Βλέπεις, σου αρέσει και μου αρέσουν οι πίπες. Έχω μια υπέροχη συλλογή: παλιά αγγλική, "Three B", ουγγρική κερασιά, τουρκική κόκκινη λεβαντίνου, Ολλανδική πήλινη με επιστόμιο γιασεμιού..."

Δεν άντεξα και άρχισα να γκρινιάζω σιγανά, μοιάζοντας με την τελευταία ελπίδα της ουράς που σηκώθηκε στην αριστερή πλευρά. Λοιπόν, ο Jurenito, ξεκουμπώνοντας το αδιάβροχό του, έβγαλε από την πλαϊνή τσέπη του ένα μακρύ Ολλανδικό σωλήνα (πίπα) πολύ μαυρισμένο από τον καπνό και έχασε κάθε ελπίδα, γιατί ξαφνικά η ουρά δεν ήταν πια εκεί. Σαν να μην έφτανε αυτό, ο Jurenito έβγαλε το καπέλο του και τα φανταστικά κέρατα αποδείχτηκαν σκληρές και χοντρές μπούκλες σαν

αυτές ενός Μαύρου. Αποκαρδιωμένος και ταραγμένος κοίταξε τον ακούσιο ψεύτη, ενώ ο Jurenito άναψε ήρεμα την πίπα του.

Δεν ήμουν καθόλου χαρούμενος που δεν ήταν εχθρός, που ήταν απλά μια τρελή εφεύρεσή μου. Αντίθετα, μαζί με τον διάβολο εξαφανίστηκε όλη μου η ευημερία. Ακόμα κι αν ήταν κόλαση, θα ήταν κάτι αληθινό, κατανοητό, απτό. Ένωσα σαν να ήμουν σε μια έρημο και με την επιθυμία να βρω κάποιο σημείο υποστήριξης ανάμεσα στην κινούμενη άμμο ρώτησα τον Jurenito: «Λοιπόν, ας υποθέσουμε ότι δεν υπάρχει. Αλλά τουλάχιστον υπάρχει κάτι που υπάρχει;...» Ο Julio χαμογέλασε ξανά, δείχνοντας δόντια τόσο ομοιόμορφα και λευκά που μου θύμισαν τις διαφημίσεις για το τραμ: Χρησιμοποιήστε μόνο πάστα Dentol και ευγενικά, σχεδόν ένοχα, εκείνος απάντησε: «Όχι». Αυτό το «όχι» μου ακούστηκε σαν να τον είχα ρωτήσει αν είχε κάποιο ταίρι ή αν είχε διαβάσει το τελευταίο τεύχος του περιοδικού Comedia.

«Αλλά σε τι βασίζονται όλα αυτά; Ποιος σκηνοθετεί αυτόν τον Ισπανό; Υπάρχει κάποια έννοια σε αυτό;...».

«Αυτός ο Ισπανός γεννήθηκε πριν από τριάντα χρόνια. Ήρθε γυμνός και μετά καλύφθηκε με μαλλιά. Προσποιείται τον διακοσμητή, αλλά στην πραγματικότητα είναι κερδοσκοπός στο χρηματιστήριο. Σήμερα έχει κερδίσει σαράντα luises. Είναι χαρούμενος. Το στομάχι του λειτουργεί με ακρίβεια, τα άλλα όργανα επίσης. Μόλις έχει δειπνήσει για τρία φράγκα, συμπεριλαμβανομένου του κρασιού, και έχει νοικιάσει σε εκείνο το κορίτσι για πέντε φράγκα. Τότε θα χάσει είκοσι luises στο χρηματιστήριο, θα πάθει ουρική αρθρίτιδα και θα πιει βρώμικο νερό. Τότε θα πεθάνει, θα αποσυντεθεί και πάνω του θα φυτρώσει χόρτο στον τάφο, αυτό στο οποίο τα παιδιά παίζουν «τον κόκορα ή την κότα». Μα φυσικά σας επιτρέπεται η δωρεάν ευχαρίστηση, να βρείτε σε αυτό ένα κρυφό νόημα και ένα μυστηριώδη σκοπό.

«Όχι», δεν μπόρεσα να συγκρατηθώ και ούρλιαξα, «δεν γίνεται!». Δεν έχεις ουρά, αλλά εσύ είσαι αυτός! Το καλό υπάρχει, καταλαβαίνεις; Το αιώνιο, το απόλυτο! Ο Jurenito δεν ξέρω, έτρεμε, δεν ύψωσε καν τη φωνή του: «Αλήθεια, δεν είμαι ο διάβολος, με κολακεύεις πάρα πολύ. Επίσης, δυστυχώς, δεν υπάρχουν τέτοια υπέροχα πλάσματα! μπορεί να κοιμηθείς ήρεμος, ακόμη και χωρίς την ανάγκη βρωμιούχου. Ούτε το καλό υπάρχει. Όχι το άλλο, αυτό με τα κεφαλαία γράμματα. Το φανταζόμαστε. Η βαρεμάρα μας το ζωγραφίζει. Πώς μπορεί να υπάρχει Θεός χωρίς το διάβολο; Το «καλό», λέτε; Έλα, κοίτα αυτό το κορίτσι, σήμερα δεν έχει φάει όπως εσύ θα ήθελες να φας, νιώθεις ένα κενό στο στομάχι σου, αλλά δεν το κάνεις. Μπορείς να το πεις και πρέπει να πεις αυτό το γλυκό και παχύρρευστο ποτό. Νιώθεις ναυτία. Τα ισπανικά επίσης τον αηδιάζουν, τα χέρια του είναι κρύα, βρώμικα, σέρνεται, σ' αυτά που γλιστρούν.

Έχει ένα γιο που τον άφησε στο χωριό στη φροντίδα μιας γυναίκας, στην οποία πρέπει να πληρώνει εκατό φράγκα το μήνα. Σήμερα έλαβε ένα γράμμα, το αγοράκι είναι άρρωστο, ο γιατρός, τα φάρμακα κ.λπ. Κερδίστε επιπλέον χρήματα και πέρα από αυτό δείξτε χαρούμενη χορεύοντας παρακαλώ και επίσης μην είστε η Μις Μάργκοτ, αλλά να είστε η Καρχηδονιακή Σαλαμπό. Φιλήστε τον Ισπανό στα χείλη που μοιάζουν με σαλιγκάρια γλιστερά, δώστε του γρήγορα, ασταθή φιλιά σαν να είστε τρελή από πάθος και τότε ακριβώς ίσως σου δώσω κι άλλα είκοσι Σού. Με μια λέξη, η ζωή είναι ένας συνεχής παραλογισμός. Και ιδού, εξαιτίας αυτού του παραλογισμού, όλοι οι άγιοι και οι μύστες τους πέφτουν δίπλα σας, με το ίδιο βάρος. Φυσικά, με όλα χωρισμένα σε δύο στήλες: το καλό και το κακό. Και με το παραμικρό λάθος δημιουργείται σύγχυση. Και δικαιοσύνη; Γιατί δεν ξέρεις, μπορείτε να επινοήσετε ένα καλύτερο μοτίβο, στον κήπο του οποίου δεν εμφανίζονται τέτοιες διαταραχές. Ή ίσως πιστεύετε ότι το κακό είναι μια «δοκιμή»; μια «εξιλέωση»; Αυτή είναι μια παιδική δικαιολογία και αυτό δεν είναι καθόλου παιδικό θέμα. Έτσι δοκιμάζεται το κορίτσι; Πήγαινε με τον Ελεήμονα! Και γιατί δεν το δοκιμάζετε επίσης Ισπανικά; Έχει ζυγαριά χωρίς βάρη στον άλλο κόσμο; Ναι, ναι! και αυτός ο κόσμος που είναι; Σε ποιο χάρτη; Εν τω μεταξύ αυτή η ψυχή είναι μια αφαίρεση, αλλά τα πόδια και όταν πεθάνεις και τα χέρια σου αρχίζουν να μυρίζουν, τότε μετατρέπονται σε κοκαλάκια και στη συνέχεια σε σκόνη».

Έμεινα σιωπηλός, κυριευμένος από αυτή την ομιλία. Ξαφνικά όμως, από όλον αυτόν τον παραλογισμό χάους που στριφογύριζε στο κεφάλι μου μια μικρή μαύρη κουκίδα μου ξεκόλλησε. Τον άρπαξα γρήγορα, «Ακόμα κι αν είναι έτσι και αν δεν υπάρχει δημιουργός, ούτε νόημα, ούτε καλό, ούτε δικαιοσύνη, τίποτα δεν υπάρχει. Και αν υπάρχει το τίποτα, αυτό σημαίνει ότι υπάρχει πραγματικότητα, νόημα και ότι το πνεύμα και ο Δημιουργός υπάρχουν. «Φίλε μου εσύ είσαι αδιόρθωτος, αφού ούτε το «τίποτα» σου δεν έχει ουρά. Αλλά εδώ είναι ο σωλήνας, εδώ είμαι εγώ και υπάρχει ο Ισπανός, ό,τι δεν υπάρχει τίποτα και επομένως, όσα υπάρχουν είναι μια πλάνη. Ο Janstarichok μόλις πέθανε. Ο μικρός Janchik κλαίει για πρώτη φορά. Για μια στιγμή έβρεχε, τώρα έχει καθαρίσει. Ο κόσμος γυρίζει, γυρίζει. Αυτό είναι όλο...»

«Μα δεν μπορείς να ζήσεις έτσι. Αυτό είναι επαίσχυντο, επαίσχυντο και επίσης περιττό! «Τι θα κάνουμε, δεν το έχουμε επιλέξει! Μας έχουν τοποθετήσει πριν από τα τετελεσμένα γεγονότα. Το σπίτι ήταν ήδη επιπλωμένο. Σε κάποιους αρέσει πολύ, είναι άνετο. Άλλοι επαναστατούν και εν τω μεταξύ, αφιερώνονται αθόρυβα, να αλλάξουν τους πίνακες από τον έναν τοίχο στον άλλο...»

Εκείνη τη στιγμή, μια υπέροχη αλλά απλή ιδέα ήρθε στο μυαλό. Νομίζω ότι προήλθε από τον Jurenito και ότι αυτή ήταν η πρώτη αποκάλυψη που μου έκανε. Χωρίς να προσέχω τους πελάτες ή τους σερβιτόρους, πετάχτηκα πάνω, άρχισα να σπρώχνω το τραπέζι στην άκρη και να φωνάζω: «Μα τότε, μπορεί να καταστραφεί το σπίτι!» Ο Julio κούνησε το κεφάλι του και μου πρότεινε να φάω μαζί του. «Είναι μια απόλυτα νόμιμη ευχή. «Ας το φροντίσουμε». Σκέφτηκα ότι πιθανότατα θα ήταν αναρχικός, στην Ισπανία ήταν πολλοί και ψιθυρίζοντας τον ρώτησα: «Βόμβα; Μηχανή της Κόλασης; «Είσαι ένα υπέροχο αγόρι», απάντησε, «με μια βόμβα μπορείς να εξαφανίσεις έναν άνθρωπο», δυο χοντρούς χωροφύλακες και το πολύ κάποιο βασιλιά, που μαζεύει μικρές κούκλες και που είναι παθιασμένος με το τένις. «Θα φροντίσουμε για άλλα πράγματα». Έδωσα τον εαυτό μου να συνειδητοποιήσει ότι το να ρωτήσω ήταν άβολο, οπότε υποκλίθηκα τελετουργικά και είπα: «Θα είμαι μαθητής σου, πιστός και αφοσιωμένος. Δίδαξέ μου την αλήθεια. Αλλά δώσε μου κάτι αληθινό, για να μην τρελαθώ απόψε ή αύριο το πρωί». Έβγαλε από την τσέπη του ένα μικρό σωλήνα κάνναβης και μου τον πρόσφερε. «Φορέστε αυτή την καλή κάπα και καπνίστε. Αυτή είναι η αλήθεια».

Δειπνήσαμε με τυρί, ο Jurenito παρήγγειλε δύο ποτήρια Clos Vougeot και πάλι με διαβεβαίωσε ότι αυτό, το Clos Vougeot, ήταν πραγματικότητα και όχι όνειρο. Ήδη τα ξημερώματα, στη Νεο-Σκανδιναβική Ακαδημία, μου σύστησε μια παχουλή Σουηδή, ντυμένη με διάφανο χιτώνα, που έμοιαζε με φρεσκοψημένο ψωμάκι που απλώνεται σπιτικό βούτυρο. Είπε: "Αυτό είναι αληθινό, αυτό δεν είναι καλό" και με χτύπησε φιλικά στον ώμο. «Και τώρα, καληνύχτα! Τα λέμε αύριο!».

Η Παιδική και η νεανική ηλικία του Δασκάλου

Σε αυτό το κεφάλαιο θέλω να μεταφέρω στους αναγνώστες ορισμένες μεμονωμένες λεπτομέρειες της ζωής του Julio Jurenito, μέχρι να φτάσει στην αξέχαστη νύχτα του Rotonde, επειδή τον ήξερα. Μερικές φορές, ο Δάσκαλος μου είπε μεμονωμένα επεισόδια από τα χρόνια του στην εφηβεία, την οποία τώρα θα προσπαθήσω να ανακατασκευάσω ώστε να πεισθούν όλοι ότι ο Jurenito δεν ήταν μύθος, ούτε ήρωας παραμυθιού, αλλά γιος του ιδιοκτήτη του εργοστασίου ζάχαρης Guanajuato, Pedro-Luis Jurenito.

Έχουν κυκλοφορήσει κάθε είδους παράλογοι θρύλοι για την καταγωγή του Δασκάλου. Έχω ακούσει συχνά την ιστορία του πώς ο Βούδας μετενσαρκώθηκε σε αυτόν τον ψηλό, αδύνατο άντρα, με μάτια γεμάτα κίνηση, και ταυτόχρονα κατόχου μιας εξαιρετικής δύναμης ικανής να σταματήσει το χρόνο. Αυτός ο λόγος αυτού του μύθου έχει την προέλευσή του στο παρακάτω γεγονός, ασημαντό το ίδιο από μόνο του. Τον Μάρτιο του έτους 1888, στην πόλη Αλαχαμπάντ, στο κέντρο της Ινδίας, ένα πολύτιμο άγαλμα του Βούδα που οι μελετητές τοποθετούν στον 3ο ή 4ο αιώνα μ.Χ. Προφανώς αυτό συνέβη λόγω της υπνηλίας του αρχιφύλακα και το πάθος ορισμένων Βρετανών αξιωματούχων για τις αντίκες από την Ανατολή. Είκοσι πέντε χρόνια μετά, στους θεοσοφικούς κύκλους επιβεβαίωσαν πεισματικά ότι ο Βούδας, εγκαταλείποντας το παλιό του σώμα, μετενσαρκώθηκε στο μεξικανό Jurenito και εξαιτίας αυτού η εικόνα του παλιού του προσώπου έπαψε να γίνεται ορατή. Αυτός ο θρύλος ήταν τόσο επιτυχημένος που μόλις πέρασε ο Δάσκαλος εκείνο το βράδυ στη μελέτη ενός Ρώσου ποιητή-θεοσοφιστή, εκτυλίχθηκε μια μοναδική σκηνή. Τη νύχτα ο ποιητής με το νυχτικό του έμπαινε εκεί που κοιμόταν ο Δάσκαλος και άρχισε να νοιώθει το πρόσωπό του. Εξεπλάγη και ελαφρώς καχύποπτος για τις προθέσεις των άλλων, εξήγησε ότι έψαχνε στα κονδυλώματα που είχε ο Jurenito στο μέτωπό του για το τρίτο μάτι, τη γνήσια διάκριση της προσωποποίησης του Βούδα. Αυτοί οι μύθοι και άλλοι παρόμοιοι σίγουρα δεν άξιζαν καμία προσοχή.

Ο Μαέστρος γεννήθηκε στις 25 Μαρτίου 1888 στο Μεξικό, στη μικρή πόλη του Γκουαναχουάτο, διάσημη για τα χρυσωρυχεία της. Βαπτίστηκε σύμφωνα με την ιεροτελεστία της Καθολικής θρησκείας και έλαβε το όνομα Julio-María-Diego-Pablo-Angélico, υποθέτω. Ήταν ένα περίεργο και δύσκολο παιδί. Ξέρω ότι όταν ήταν πέντε χρονών, θέρισε με ένα δρεπάνι το κεφάλι ενός γατιού για να ανακαλύψει πώς ο θάνατος ήταν

διαφορετικός από τη ζωή. Δύο χρόνια αργότερα, αμφιβάλλοντας για την ύπαρξη της Θεοτόκου και για πολλά άλλα πράγματα, μπήκε σε μια εκκλησία, αφαίρεσε ένα άγαλμα της Παναγίας, του οποίου το πλαίσιο ήταν φτιαγμένο από ύφασμα μπροκάρ και έμεινε απόλυτα ικανοποιημένος με το πείραμα.

Σε ηλικία δεκαέξι ετών ερωτεύτηκε, άρχισε να κοιτάζει τα αστέρια και να σκέφτεται την αιωνιότητα. Αλλά αφού βίωσε κάποιες από τις γήινες απολαύσεις, ξέχασε τα αστέρια και την αιωνιότητα, απομακρύνθηκε γρήγορα από το κορίτσι και δεν έφυγε ποτέ ξανά. Έχασε τη γεύση αυτού που οι άνθρωποι αποκαλούν «αγάπη». Ευτυχώς το κορίτσι σύντομα παρηγορήθηκε και παντρεύτηκε έναν εργολάβο από τη Βερακρούζ. Όταν το έμαθε αυτό, ο Jurenito έστειλε ως δώρο στη μοναδική γυναίκα που είχε σκεφτεί ποτέ στη ζωή του να παντρευτεί, ένα σετ από χαλκό-νικέλιο για δώδεκα άτομα.

Μετά από αυτό πήγε να ψάξει για χρυσό στο Ελ Ντοράντο, αλλά αφού δεν ήθελε να χάσει την ώρα με τη δουλειά στα ορυχεία, ήπια μια κανάτα ζωηρή «pulque», έβγαλε ένα μεγάλο μαχαίρι και πριν το πλήθος επιστρέψει από τη δουλειά στα ορυχεία τράβηξε μία γραμμή στο έδαφος λέγοντας: «Από σήμερα αυτό θα είναι το έδαφος του Γκουαναχουάτο και κανείς από εσάς δεν θα περάσει αυτή τη γραμμή χωρίς να μου πληρώσει λύτρα. Βγάλτε το χρυσό! Οι κάτοικοι του Ελ Ντοράντο ήταν φιλόδοξοι αλλά δειλοί και μόνο στο άκουσμα του ονόματος κάποιου από τους ληστές του Guanajuato ήταν πρόθυμοι να δώσουν όλα όσα είχαν στον κόσμο για να σώσουν τη ζωή τους. Μια ώρα αργότερα, ο Jurenito περπατούσε μέσα στο δασωμένο βουνό με ένα σακί χρυσό, αγόρασε ένα άλογο από τους Ινδιάνους και έφτασε με ασφάλεια στα σύνορα των Ηνωμένων Πολιτειών. Άκουσα αυτά τα γεγονότα από έναν κοινό φίλο του Jurenito και δικό μου, τον ζωγράφο Ντιέγκο Ριβέρα, που ήταν στο Ελ Ντοράντο αυτή την αξέχαστη μέρα και είδε τη γραμμή στην άμμο, τους φοβισμένους εργάτες και τα κομμάτια του χρυσού στο φαρδύ καπέλο με δερμάτινο λουράκι του Jurenito.

Σε μια από τις νότιες πολιτείες ο Δάσκαλος πούλησε τον χρυσό για 8.000 δολάρια και άρχισε να ξοδεύει τα χρήματα προσκαλώντας όλους τους μαύρους που συναντούσε να πιουν ποτό. Βρήκε, αγόρασε σπάνια γραμματόσημα και παρήγγειλε διάφορες εφημερίδες, ανεξαρτήτως από τη δημοσίευση άρθρων που τον επαινούσαν, εικονογραφημένα με τα πορτρέτα ορισμένων ύποπτων νεαρών ανδρών από τη Δαμασκό. Έτσι, δουλεύοντας εντατικά, πέτυχε να ξοδέψει 6.000 \$. Του έμειναν μόνο 2.000. Μετά κάλεσε τους πλούσιους και άπληστους έμπορους της πόλης σε ένα εορταστικό γεύμα, μετά το οποίο τους παρουσίασε μερικά εξαιρετικά πούρα La Corona και αναμμένα χαρτονομίσματα των 100 δολαρίων για να

μπορούν όλοι να ανάβουν τα πούρα τους χωρίς να χρειάζεται να ξύνουν σπίρτα. Τα γόνατα των εμπόρων έτρεμαν προσπαθώντας να μαζέψουν τα μικρά κομμάτια από την ασημένια στάχτη. Είναι σίγουρο ότι τους χάλασε την πέψη, αλλά ο Jurenito είχε επιτέλους απελευθερωθεί από ένα έργο που το βαρέθηκε, αυτό του να ξοδεύει χρήματα.

Ο Jurenito επέστρεψε ξανά στο Μεξικό και αποφάσισε να εργαστεί για την επανάσταση. Αυτό συνέβη στα θυελλώδη χρόνια της νεαρής Δημοκρατίας. Ανάμεσα σε όλα τα κόμματα ο Jurenito επέλεξε αυτό του Ζαπάτα και των αφελών ανταρτών του, που μισούσαν τον πολιτικό πολιτισμό. Οι μηχανές του εργοστασίου ζάχαρης, οι ατμομηχανές και οι άνθρωποι που έφεραν, παθαίνουν αφύσικο θάνατο, απώλεια χρημάτων και σύφιλη. Ο Carranza, μια φορά που είχε σκοτώσει προδοτικά τον Ζαπάτα, έπιασε τον Jurenito. Ο Julio σώθηκε τυχαία. Κατά τη διάρκεια των ωρών της αναμονής πριν πεθάνει, ένωσε αντί για αυτό που περιγράφουν οι ποιητές με τόση πολλή επισιμότητα, βαθιά πλήξη και υπνηλία. Μετά από αυτή την εμπειρία, η πράξη του φόνου του φαινόταν κάτι απλό και καθημερινό. Ήταν αυτός που οδήγησε τους Ινδιάνους στην περίφημη μάχη του Celaya, όπου ο στρατός του Villa ηττήθηκε ολοκληρωτικά. Το θράσος, η απερισκεψία και το ταλέντο του εξήρε ο Πρόεδρος της Μεξικάνικης Δημοκρατίας Ομπρεγκόν. Αλλά πολεμώντας την κατεστημένη εξουσία και διώκοντας και πυροβολώντας τους εχθρούς είχε αρχίσει επίσης να είναι μια μονότονη και βαρετή δουλειά. Μετά την έβδομη επανάσταση, ο Jurenito αγόρασε ένα μικροσκόπιο, ένα κουτί σχεδίασης, τέσσερα συρτάρια βιβλίων και αφιερώθηκε στην έρευνα διαφορετικών επιστημών. Λίγο χρόνο μετά από αυτό επισκέφτηκε τη Λίμα και το Μπουένος Άϊρες, φτάνοντας επίσης στη Νέα Υόρκη.

Ο Jurenito σπούδασε μαθηματικά, φιλοσοφία, το επάγγελμα ενός τορναδόρου, ενός ηλεκτρολόγου, υδρολογία, Αιγυπτιολογία, και έμαθε να παίζει οκαρίνα, να παίζει σκάκι, οικονομική πολιτική, στιχουργήματα και μια μακρά σειρά διαφορετικών επιστημών, χειροτεχνιών, τεχνών και παιχνιδιών. Είχε μια εξαιρετική δυνατότητα για την εκμάθηση γλωσσών. Αυτές που μιλούσε είναι με απόλυτη ορθότητα: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ρώσικα, Ιταλικά, Αραβικά, Αζτέκικα και Κινέζικα. Γνώριζε αρκετά καλά άλλες δέκα γλώσσες και διαλέκτους.

Την ίδια περίοδο ο Jurenito σπούδασε τέχνη. Περιγράφω τη δουλειά του σε αυτόν τον τομέα στο ένα από τα επόμενα κεφάλαια.

Όλες αυτές οι ασχολίες δεν ικανοποίησαν τον Jurenito και μετά από μακροχρόνιους προβληματισμούς αποφάσισε (αυτό συνέβη στις 17 Σεπτεμβρίου 1912) ότι ο πολιτισμός ήταν κακός, και ότι ήταν απαραίτητο να πολεμήσουμε εναντίον του με κάθε μέσο, αλλά όχι με τους άθλιους

μαχαιροβγάλτες από τους εκτροφείς προβάτων του Ζαπάτα, αλλά με όπλα, τη δικιά τους καλλιέργεια. Δεν είναι απαραίτητο να τη χτυπήσετε, αλλά μάλλον να περιποιηθείτε την πληγή, κάνοντας την κάθε φορά όλο και πιο μεγάλη, που να ετοιμάζεται να φάει το μισοσαπισμένο πτώμα του. Αυτό ήταν τη μέρα που ο Jurenito κατάλαβε ποια ήταν η αποστολή του: να είναι μεγάλος προβοκάτορας.

Η αρχή της δραστηριότητάς του ήταν αποτυχημένη. Ο Jurenito ήταν πολύ νέος, χωρίς εμπειρία στη ζωή και ήταν επίσης μόνος. Αποφάσισε να ακολουθήσει τον αφελή δρόμο της πειθούς και κατασκεύασε, με τη βοήθεια ειδικών συσκευών, μερικές αφίσες με φωτεινές επιγραφές που κρέμονταν πάνω από τον νυχτερινό ουρανό της Νέας Υόρκης. Οι κάτοικοι αυτής της πόλης θυμούνται πολύ καλά αυτή την πρωτότυπη εταιρεία. Σκιάζοντας τα αστέρια, Οι παρακάτω λέξεις έλαμψαν με πανηγυρική λάμψη: «Πεινασμένοι, υπάρχουν ακόμα στήθη μπεκάτσας. Γιορτάστε τα δώρα του πολιτισμού» κ.λπ. Όλοι πίστευαν πως ήταν μια διαφήμιση για ένα μεγάλο παντοπωλείο. Δεν είναι γνωστό γιατί, ένας Ιρλανδός άστεγος, την επόμενη μέρα, έριξε μια βόμβα στο πολυτελές εστιατόριο Μπρίστολ. Ο Ιρλανδός οδηγήθηκε στην ηλεκτρική καρέκλα και ο Jurenito, ο οποίος δεν ήθελε να αφοσιωθεί σε τέτοια επαρχιακά είδωλα, επιβιβάστηκε στο ατμόπλοιο Rex και κατευθύνθηκε προς την Ευρώπη, όπου το πεδίο της δραστηριότητάς του ήταν πιο ελπιδοφόρο από ό,τι στον ίδιο νέο και αραιοκατοικημένο κόσμο. Λίγους μήνες μετά την άφιξη του Jurenito στην Ευρώπη τον γνώρισα και έγινα ο πρώτος του μαθητής.

Αυτό είναι το μόνο που ξέρω για τα πρώτα είκοσι πέντε χρόνια της ζωής του Δασκάλου. Θα ήθελα να τελειώσω αυτό το κεφάλαιο με λίγα λόγια στοργής για τη γη στην οποία γεννήθηκε αυτός ο μεγάλος άνθρωπος. Δύο χώρες θα σεβαστούν για πολύ τους απογόνους τους: Το Μεξικό, η πατρίδα του Δασκάλου, και η Ρωσία, όπου τελείωσε τις μέρες και το έργο του. Δυο πόλεις θα προσελκύουν αιώνια προσκυνητές: Το βρώμικο μικρό Konotop και το μακρινό Γκουαναχουάτο.

Η Ρωσία είναι η πατρίδα μου. Δεν έχω πάει ποτέ στο Μεξικό και όμως αγαπώ βαθιά αυτή η χώρα, ιερή για μένα. Λατρεύω τη μικρή πόλη με τον ένα λόφο, μαζί του τα χαμηλά σπίτια που αναδύονται πίσω από τον ορίζοντα, αυστηρά και γυμνά, σκεπασμένα μόνο από κάκτους. Αυτή η τυχερή πόλη είχε την τύχη να είναι η γενέτειρα του Δασκάλου. Με βαθύ σεβασμό επαναλαμβάνω τα ονόματα των ανθρώπων που γνώριζε ο Jurenito στα χρόνια της νεολαίας του: ο Πρόεδρος Obregón, ο διαπρεπής μηχανικός Paniquer, ο ζωγράφος Diego Ο Ριβέρα, ο ποιητής Μοράλες και ο φιλόσοφος Βασκονσέλος. Αν αυτό το βιβλίο ερχόταν στα χέρια τους είθε να δεχτούν με όλη μου την αγάπη αυτά τα λόγια σεβασμού και ευγνωμοσύνης. Και αν μερικοί από αυτούς που διάβασαν το βιβλίο μου

έχουν την τύχη να γνωρίζουν προσωπικά το Γκουαναχουάτο, ας μου φιλήσουν την τραχιά, καυτή και ευλογημένη γη του.

Τα Δολάρια και η Βίβλος. Τρεις μέρες στη ζωή του Mr. Cool

Αρκετές μέρες αργότερα, νωρίς το πρωί ο Jurenito έφτασε στο σπίτι μου και απότομα, έστω και χωρίς καλημέρα, μου έδωσε ένα τεύχος του Petit Parisien με μια διαφήμιση πλακωμένη με μολύβι. Στην ενότητα "διάφορα", μεταξύ των διαφημίσεων για ένα νέο καθαριστικό για κοτόπουλα άρρωστα με διφθερίτιδα και ένα μικρό γράμμα από έναν τοιούτο Παύλο που ανησυχούσε για τη «γατούλα» του, στην οποία επρόκειτο να μείνει πιστός μέχρι τον τάφο. Εκτυπώθηκαν τα εξής:

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΒΟΡΙΓΙΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

(Σαν Φρανσίσκο. Σικάγο. Νέα Υόρκη).

Καταζητούμενοι:

Ιεραπόστολοι που δραστηριοποιούνται σε διάφορες χώρες,

και επίσης αντιπρόσωποι πωλήσεων για συσκευές με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Πηγαίνετε στο ξενοδοχείο De la Croix, παρουσιάζοντας τον εαυτό σας στον κ. Cool.

«Καταλαβαίνετε, αυτό είναι πολύ σημαντικό για εμάς», είπε ο Jurenito (από το πρώτο βράδυ, μετά το δείπνο, είχε αρχίσει να με αποκαλεί ταυτόχρονα με φιλικό τόνο «εσύ». Πόσο επιτακτικό!!). Μισή ώρα αργότερα καθόμασταν ήδη στο γραφείο του κ. Cool. Το φαρδύ, επίπεδο, παχουλό του πρόσωπό δεν εξέφραζε τίποτα το συγκεκριμένο. Ωστόσο, τα πόδια του ήταν πολύ περιέργα και βαλμένα σε μπότες, κόκκινες και μυτερές. Στηρίζονταν σε δύο περιστρεφόμενα αναλόγια λίγο ψηλότερα από το ύψος του κεφαλιού του. Καθώς διάβαζε τη Βίβλο, υπαγόρευσε μια επιστολή στον στενογράφο για τον υπουργό των Καλών Τεχνών της Χιλής, άκουσε στο τηλέφωνο την τιμή των βοοειδών στο Σικάγο, μας μίλησε, κάπνισε ένα χοντρό πούρο, έφαγε ένα μελάτο αυγό, νερό και εξέτασε τη φωτογραφία μιας ηθοποιού με εμφανές το στήθος. Για το σκοπό αυτό ήταν στερεωμένα στην καρέκλα του, που έμοιαζε με αυτή του οδοντιάτρου, διάφορα στηρίγματα, ακουστικά, αυτόματα ανιχνευτές σε σχήμα γυναικείων δακτύλων και ένα πλήρες πληκτρολόγιο, με κουμπιά εντελώς ακατανόητα για μένα. Τέτοιο χόμπι είχε αποτυπωθεί φυσικά στον Mr. Cool. Στην πραγματικότητα, μπόρεσα να παρατηρήσω αργότερα ότι σε μένα οι συνομιλίες χρησιμοποιούσαν την ίδια μέθοδο με τη συνομιλία στο τηλέφωνο. Μια νύχτα που ήταν μόνος και βαριόταν σε ένα εστιατόριο, είπε με ψηλή σπασμένη φωνή, σε μια ηθοποιό που περνούσε

από δίπλα του: «Γεια, γεια! Γυναίκες; Είμαι εγώ, ο κύριος Cool. Αυτό... δωρεάν; Θέλεις να έρθεις μαζί μου; Γεια σας, δώστε μια «προσφορά», σας προσφέρω δείπνο και δέκα δολάρια». Μερικές φορές ένιωθε την ανάγκη να πατήσει τα κουμπιά του και ήταν ξεκάθαρο αυτό. Ένα τέτοιο έθιμο άσκησε μια δυσάρεστη επιρροή στους γύρω του. Αν και δεν ήταν γενικά πρόθυμος, αυτός ο άνθρωπος ήταν μάλλον ευγενικός. Μας δέχτηκε ευγενικά και αμέσως ενημέρωσε τον Jurenito για τις αληθινές προθέσεις του.

Έχοντας ζήσει πολλά χρόνια στην Αμερική, μέσα από τις ιστορίες που έφτασαν όσων έζησαν εκεί και από τα άρθρα των εφημερίδων, έμαθε ότι η Ευρώπη στερείται ηθική και οργάνωση. Δύο ισχυροί μοχλοί πολιτισμού, η Βίβλος και το δολάριο, δεν συνεργάστηκαν αρμονικά. Ο κύριος Cool κατάλαβε ότι η Αμερική έπρεπε να δείξει την ευγνωμοσύνη της για τη μεγάλη στιγμή κατά την οποία ο ναυτικός Juan-Luis, γνωστός ληστής στις δύο Καστίλες, πριν σκοτώσει τον πρώτο Ινδιάνο μουρμούρισε μια προσευχή, ραντίστηκε με θαλασσινό νερό, και με αυτόν τον τρόπο καθιέρωσε την προέλευση της γιορτής του Σταυρού. Τώρα είναι η σειρά της Αμερικής να σώσει την τρελή Ευρώπη. Για την πραγματοποίηση αυτής της δουλειάς ο κ. Cool είχε ιδρύσει ανώνυμη εταιρεία με ένα στέρεο κεφάλαιο και μόλις έφτασε στην Ευρώπη άρχισε να αναπτύσσει ένα σχέδιο ανάπτυξης της δραστηριότητάς του. Μόλις κοινοποίησε όλα τα παραπάνω στον Δάσκαλο, άρχισε να πιέζει τα πιο μικρά κουμπιά και να βγάζει από μέσα κάποιους φακέλους του, που είχαν διάφορα έργα του που μας διάβασε. Κάποια από αυτά έχουν μείνει στη μνήμη μου. Θα τα παραθέσω παρακάτω, δυστυχώς χωρίς λεπτομέρειες, στοιχεία ή σχέδια.

1. Είναι απαραίτητο να μπει ένα τέλος στην κλοπή και όχι μόνο με κατασταλτικά μέτρα. Για αυτό είναι απαραίτητο να προστατεύσουμε τις ασταθείς ψυχές των φτωχών από τους πειρασμούς της πόλης, υπενθυμίζοντάς τους ότι η αιώνια ευτυχία είναι προσβάσιμη σε όλους. Η κοινωνία έχει κάνει διάφορα διδακτικά συνθήματα. Σε μερικά ρολά υπήρχαν αιωρούμενοι κύκλοι φωτιάς με την εξής επιγραφή: «Ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με ψωμί». Πάνω από μερικές μπύρες: «Μακάριοι οι διψασμένοι», και πάνω από μερικά καταστήματα ρούχων: «Η βασιλεία του Θεού είναι μέσα μας» κ.λπ.

2. Αναγκάστε τους ιδιοκτήτες δημοσίων κατοικιών να τοποθετήσουν στις εγκαταστάσεις τους μερικές αυτόματες συσκευές με όλα τα απαραίτητα είδη υγιεινής. Στην συσκευασία πρέπει να είναι τυπωμένη η φράση: «Αγαπητέ φίλε, μην ξεχνάς την καθαριότητα σου και τη δική σου αθώα συντροφιά». Αυτές οι συσκευές, σύμφωνα με τον κ. Cool, ήταν μια επιχείρηση πολύ κερδοφόρα, γιατί αν και κόστιζαν 300 φράγκα,

σε μισό μήνα είχαν ήδη παραγάγει αρκετές χιλιάδες καθαρά φράγκα σε κέρδος.

3. Έκθεση στον Υπουργό Δικαιοσύνης της Γαλλικής Δημοκρατίας. Αφού επισκέφτηκε τη φυλακή Santé σε πολλές περιπτώσεις κατά τη διάρκεια των εκτελέσεων, ο κ. Cool είχε σημειώσει με χαρά τη μεγάλη είσοδο κοινού με ανεπτυγμένο αίσθημα δικαιοσύνης, που εκφράζεται μέσα από τον έκδηλο ενθουσιασμό για το θέαμα μιας τέτοιας κτιριακής τελετής. Είχε επίσης παρατηρήσει το πνεύμα πρωτοβουλίας των μικροεμπόρων, που είχαν στήσει γύρω από τη φυλακή, κατά τη διάρκεια των εκτελέσεων, περίπτερα που πωλούσαν γλυκά, αναψυκτικά, ακόμη και παιχνίδια για παιδιά, τα οποία είχαν φέρει να παρακολουθήσουν οι δραστήριες και έξυπνες μητέρες τους. Αλλά ο κύριος Cool εξεπλάγη που αυτό το είδος επισημότητας δεν χρησιμοποιήθηκε ως ηθική προπαγάνδα και συμφωνώντας απόλυτα με ορισμένες από τις ιδιαιτερότητες της γαλλικής κοσμικής εξουσίας, πρότεινε ότι η οργάνωση αυτής της εταιρείας να μεταβιβαστεί στην εταιρεία του. Κάποια θα μπορούσαν να εγκατασταθούν γύρω από τη γκιλοτίνα, ευρύχωρα περίπτερα με λογικές τιμές, ακόμη και για εργάτες, καταστήματα που εκτός από το συνηθισμένο εμπόρευμα, φωτογραφίες των εγκληματιών πριν και μετά την πράξη της δικαιοσύνης, πνευματικά και ηθικά βιβλία και επιτέλους μια βάση ενουκίασης μανικετόκουμπων. Μόλις στο επίσημο μέρος της η γιορτή θα μπορούσε να προσφέρει μια κινηματογραφική προβολή: η παιδική ηλικία του εγκληματία και αυτή ενός τίμιου ανθρώπου. Ο πρώτος κάνει αταξίες, μετά κλέβει, βιάζει, σκοτώνει και μετά βλέπει το δικό του το κεφάλι στα χέρια του αξιότιμου κυρίου Deblaire. Το δεύτερο, ένα καλό αγοράκι, που αποταμιεύει τα λεφτά που του δίνουν για να φάει καραμέλες, παντρεύεται, έχει χρήματα στον κουμπαρά, ένα εισόδημα, ένα σκιερό τάφο και ένα μνημείο «της αιώνιας ιδιοκτησίας». Στη συνέχεια ένα σύντομο κήρυγμα, ικανό να ικανοποιήσει τα ιδανικά μέρους της κοσμικής κοινωνίας: ο εγκληματίας άφησε στην άκρη το σχολείο, τις υποχρεώσεις του ως ψηφοφόρος, το υψηλό περιεχόμενο της «Πατρίδας». Για να τελειώσουμε με, «παράκληση στην Παναγία για την ψυχή των κακών» και «τη Μασσαλία».

4. Προβλέποντας, μετά τις συγκρούσεις στο Μαρόκο, το ενδεχόμενο ενός πολέμου, πρότεινε ο κ. Cool, που φοβόταν την εξαφάνιση εκατομμυρίων Χριστιανών, όλες οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις που είχαν αποικίες στην Αφρική να αναλάβουν την ευθύνη σχηματισμού μαύρων στρατών. Την απομάκρυνση των ενηλίκων από τα χωριά τους με τη βία τη θεώρησε σκληρή και πάνω από όλα ανέφικτη. Η εμπειρία του στρειδιού, του στρουθοκαμήλου και άλλων διαφορετικών ειδών ζώων, του είχαν

δώσει την ιδέα να φτιάξουν μερικά εκκολαπτήρια. Θα διάλεγε τα πιο γόνιμα θηλυκά της πόλης, και σε είκοσι χρόνια οποιοδήποτε κράτος θα μπορούσε να έχει δικό του στρατό, πλήρως προετοιμασμένο για χρήση, χωρίς έτσι να καταστρέφει ούτε τα ηθικά συναισθήματα ούτε τα δικά του οικονομικά συμφέροντα στην πόλη.

Μόλις μας ενημέρωσε για αυτά τα πρωτότυπα και τολμηρά σχέδια, ο κ. Cool παραπονέθηκε στον Δάσκαλο για τη στασιμότητα της Ευρώπης. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεν του είχε απαντήσει. Σε πολλά δημόσια κτήρια είχαν εγκαταστήσει τις συσκευές τους, αλλά οι ηθικολογικές επιγραφές είχαν λερωθεί με καπνό. Οι διαφημίσεις με φωτεινά αντικλεπτικά φώτα, που εκτίθενται στο Λονδίνο, είχαν βανδαλιστεί κατά τη διάρκεια της νύχτας από κάποιους εγκληματίες, πιθανώς Ρώσους αναρχικούς. Και τέλος, αντί για τους «μαύρους τόπους αναπαραγωγής», η Ευρώπη είχε μεγαλύτερη τάση προς τα Συνέδρια ειρηνιστών.

Γι' αυτό είχα αποφασίσει να ψάξω, μέσω δυναμικών και έμπειρων πρακτόρων.

Ο Jurenito, αφού εξέφρασε τον ενθουσιασμό του για τις ενεργητικές και επαναστατικές ιδέες του κ. Cool, σεμνά, αν και όχι χωρίς αξιοπρέπεια, του μίλησε για τα χρόνια που ήταν ιεραπόστολος στο Μεξικό και πρόσφερε τις υπηρεσίες του. Η σύντομη ομιλία του προξένησε τον κ. Cool μια εντύπωση τόσο δυνατή που άφησε το αυγό στην άκρη και χωρίς να έχει προλάβει να ακούσει την τιμή των κριαριών αναφώνησε: «Είσαι κι εσύ σπουδαίος άνθρωπος! Γεια σου; Θα είσαι ο οδηγός μου στην Ευρώπη. Τα έξοδα και τα υπόλοιπα, παρουσίασέ τα μου στον προϋπολογισμό. Είπαμε αντίο και φύγαμε.

Μια βαθιά άβυσσος άνοιξε ανάμεσα στο χθες και το σήμερα. Όλα ήταν χαμένα, δεν έπαιρνα πλέον τον κ. Cool για διάβολο, παρά τα ύποπτα πόδια του, τα κουμπιά του και τα έργα του. Αλλά τον βρήκα απωθητικό και πιο επικίνδυνο από το «mujer-panecillo» (Μάφιν), ή «το γυμνό Ισπανό». Το είπα στον Δάσκαλο. Ο Jurenito συμφώνησε μαζί μου: «Φυσικά είναι εντελώς απεχθές, αλλά όταν πρόκειται να επιλέξω τους δικούς μου Μαθητές θα αφήσω τον εαυτό μου να καθοδηγηθεί, όχι από την αντίδραση που προκαλεί ο θυμός μου στο στομάχι, αλλά από το βαθμό χρησιμότητας του για τον σκοπό. Για να καταλάβετε τη δύναμη που κρύβεται σε αυτόν τον άνθρωπο, θα περάσουμε τρεις μέρες μαζί του. Παρακολουθήστε και θα μάθετε. Αυτό πρόκειται να είναι το πιο διδακτικό από όλα τα οράματα των ενάρετων ασκητών σας.

Δάσκαλε, όπως πάντα, είχες δίκιο! Τι είναι όλες οι φωτιές του Αγίου Ιγνατίου και όλη η πνευματική φωτιά της Ζωσιμάς σε σύγκριση με εκείνες τις τρεις μέρες, στις οποίες τον κύριο ρόλο έπαιξαν το πρόγραμμα και το

μικρό μπλε τετράδιο τσέπης; Η πλευρά του κυρίου Cool πέρασε γρήγορα και αμείλικτα. Η επίκλησή σου μου φαίνεται σαν ταινία.

Τρίτη. Μετά το πρωινό, στη μία το μεσημέρι, ο κ. Cool επισκέπτεται την έκθεση. Μεταξύ άλλων, η προσοχή του σταματά στις κυβιστικές νεκρές φύσεις του νέου ζωγράφου Doro: δύο φλιτζάνια, ένα αγγούρι και ένα λάχανο, τοποθετημένα σε ένα μόνο αεροπλάνο ο Jurenito του το εξηγεί. Ο κύριος Cool είναι εξοργισμένος. «Αυτό είναι χονδροειδείς υλισμός! Γεια σου ανηθικότητα! Η κατάπτωση του πνεύματος! Καταλαβαίνω ένα αγγούρι στα χέρια μίας Μαντόνας. Το μυστικιστικό αγγούρι. Αλλά μιλάς για «φόρμα»; Γεια σου Διαφθορά! Το “αγορασμένος”. Βγάλτε το βιβλιάριο επιταγών, αγοράστε από τον ιδιοκτήτη της γκαλερί όλους τους Καμβάδες Doro. Τρεις το απόγευμα: ο ζωγράφος, λαμπερός, πηγαίνει τους πίνακες του στον κύριο Cool. Είκοσι οκτώ κομμάτια. Άλλος ένας έλεγχος. Μετά, γρήγορα, μπροστά στα μάτια του Doro, οι δύο μαύροι λακέδες σπάνε τους πίνακες σε μικρά κομμάτια. «Γεια σου, αγόρι, εσύ θα έπρεπε να εγκαταλείψεις την τέχνη. Να κάτι όμορφο και ηθικό (επισημαίνει έξι λευκές παρθένες κάτω από μερικά κυπαρίσσια). Αυτό δεν είναι του Doro, άρα ποιου είναι...; Ο Jurenito επισημαίνει: «Maurice Denis». «Με τα χρήματα που σου έδωσα, αγόρασε ένα μικρό παντοπωλείο, μαγειρικά σκεύη ή αφοσιωθείτε στην πώληση των πατενταρισμένων αυτόματων συσκευών μου. Εντάξει; Οποιαδήποτε απάντηση είναι άχρηστη, ό,τι κάνετε μπορώ να το μονοπωλήσω μέσω του δικού μου πρακτορείου και να το καταστρέψω αμέσως. Διαμαρτυρία; Αλλά είναι ιδιοκτησία μου. Καθένα μόλις το αγοράσω, το κάνω ότι θέλω. Το δολάριο, φίλε μου, είναι η υπέρτατη δύναμη. Το δολάριο και η Βίβλος». Πέντε το απόγευμα: συγκλονιστικά νέα L'Intransigeant, ο νεαρός ζωγράφος Doro εμφανίζεται κρεμασμένος. Οι λόγοι είναι άγνωστοι. Στις έξι η ώρα, ο Jurenito, με εντολή του κυρίου Cool, παραγγέλλει ένα στεφάνι για τους νεκρούς με την παρακάτω επιγραφή: «Μη φοβάσαι ότι θα καταστρέψουν το σώμα σου, δεν θα μπορέσουν να καταστρέψουν την ψυχή σου».

Την Τετάρτη ο κ. Cool αποφασίζει να ασχοληθεί με την πολιτική. Το μαθαίνει από την πρωινή είδηση εφημερίδας ότι στο Μενδόν, κοντά στο Παρίσι, οι εργάτες ενός εργοστασίου ταπετσαρίας έχουν προχωρήσει σε απεργία, ομόφωνα, πριν από δύο εβδομάδες, απαιτώντας να μειώσουν την εργασία τους κατά μία ώρα την ημέρα. Η ανησυχία των κατώτερων στρωμάτων για τα ακαθάριστα και υλιστικά συμφέροντα τους και την περιφρόνησή τους για τον πνευματικό κόσμο, πάντα εξόργιζε τον κ. Cool. Στις έντεκα το πρωί οι ιδιωτικοί του πράκτορες παρέχουν εξαντλητικά στοιχεία για τα τέσσερα μέλη της επιτροπής των απεργών. Μόλις ληφθούν οι πληροφορίες, πιάνουν δουλειά. Τον Pierre Granier, αλκοολικό, κάποιος άγνωστος τον καλούν να πιουν ένα ποτό σε ένα μπαρ. Στις πέντε

μετά έχοντας πει καμιά δεκαριά ποτά, πηγαίνει για ύπνο εντελώς μεθυσμένος στο κελάρι. Η κόρη του Bidot είναι άρρωστη με φυματίωση και είναι η αγαπημένη της οικογένειας. Πρόσκληση για ταξίδι στα νότια. Ένα τέταρτο της ώρας δοκιμές και ένας έλεγχος από το γνωστό μικρό μπλε σημειωματάριο. Στις οκτώ και είκοσι ο Μπιντό φεύγει με το τρένο για τη Νίκαια. Ο βετεράνος Bedier τον τρομάζει με φωτογραφίες από τη φυλακή, τον αναχαιτίζει και τον κάνει διαθέσιμο σκοπό ως διακόσμηση στο γραφείο ενός εκ των πρακτόρων. Φεύγει στο Παρίσι, στο σπίτι του ο ανιψιός του. Μένει μόνο η Lize, που δεν πίνει, δεν κλέβει και δεν φοβάται τα «στολίδια». Στις τρεις, μακριά συζήτηση στο γραφείο του κ. Cool. Οι πράκτορες απαιτούν διπλή πληρωμή. Το σημειωματάριο ξανά. Στις επτά συνάντηση των απεργών. Ανακαλύπτεται ότι τρεις από τους αρχηγούς έχουν τραπεί σε φυγή και η τέταρτη, η Lize, είναι στη φυλακή. κάτω από την παλέτα του έχουν βρεθεί χίλια δολάρια των οποίων την προέλευση δεν μπορούσε να εξηγήσει. «Προδότης!». «Εσείς» «Σας έχουν δωροδοκήσει». «Έξω!». Τους είπε ο εκπρόσωπος της εργοδοσίας, παλιός υπάλληλος και τους προτρέπει αυτάρεσκα: «Πιάστε δουλειά, δεν θα υπάρξουν τιμωρίες». Γενική χαρά. Ζήτω η Απεργία. Ο κ. Cool παραγγέλλει ένα αναμνηστικό σημειωματάριο, αλλά διστάζει να κάνει επιλογή κειμένου και ρωτά τον φίλο του Πάστορα Μπονς, από το Σικάγο, στο ραδιόφωνο αν είναι δυνατό, λαμβάνοντας υπόψη την αντικατάσταση του φεουδαρχικού καθεστώτος από το καπιταλιστικό, να κάνει μια μικρή τροποποίηση στο κείμενο των ιερών γραφών. Η Απάντηση είναι ικανοποιητική. Από εκείνη τη στιγμή, στις πόρτες του εργοστασίου θα εμφανιστούν τα εξής: «Ο Θεός, τι είναι του Θεού και στο αφεντικό, τι είναι του αφεντικού».

Πέμπτη. Άνοιξη. Ο κύριος Cool είναι σε καλή διάθεση. Υπόλοιπο. «Αγάπη, αγάπη, εσύ μεθάς το αίμα! Αξιολάτρευτο κορίτσι! Γεια σου! Για ποιον πρόκειται; Μία πωλήτρια στο τμήμα γαντιών του πολυκαταστήματος του Λούβρου. Προσλάβετε τους χθεσινούς πράκτορες. Μεσημέρι. Στο σπίτι της Mademoiselle Lucie είναι το αγόρι της, Monsieur Paul, ο οποίος εργάζεται στη Le Credit Lyonnais. Μάθετε ποια είναι η αδυναμία του. Στις πέντε το απόγευμα, ο Monsieur Paul έχει ήδη χάσει 1.800 φράγκα σε μπακαρά. Στις έξι σηκώνουν τη Lucie. Δίπλα στην πόρτα των αποθηκών που τις χωρίζουν, το κορίτσι κλαίει. Στις οκτώ λαμβάνει ένα γράμμα, με το οποίο της προτείνουν να πάει στο «Καφέ Ρουαγιάλ». Δεσμευμένος ο αριθμός 8. Εκεί θα λάβετε αυτόματα 1.800 φράγκα. Τρώμε με τον κύριο Cool σε ένα εστιατόριο. Δίπλα στην είσοδο ένας ζητιάνος μας ζητά ένα Σου. Έμεινα για άλλη μια φορά έκπληκτος από την ενέργεια του νέου μας φίλου. Στρέφεται προς τον ζητιάνο, σηκώνει το χέρι του προς τον ουρανό: «Θάρρος, φίλε μου, εκεί πάνω «Οι έσχατοι έσονται πρώτοι».

Στο καφενείο, περιμένω με τον Jurenito στο σαλόνι. Μια ώρα μετά, ο κύριος Cool κατεβαίνει αστραπιαία εκεί που βρισκόμαστε, χαρούμενος όπως πάντα και γράφει στη δεσποινίδα, επιταγή 1.800 φράγκων... Μετά σκεφτείτε για μια στιγμή, γράψτε στο πίσω μέρος της επιταγής: «Αγαπάτε αλλήλους, Συγγνώμη». (Κοριν. XIII.5).

Κάπως έτσι πέρασαν οι τρεις πολυάσχολες μέρες του κυρίου Cool. Όταν βγήκα το βράδυ για καφέ με τον Δάσκαλο, έμεινα σαστισμένος. Η μυρωδιά της ζεστής βροχής και τα τρυφερά βλαστάρια από τις καστανιές γέμισαν την καρδιά μου με τη χαρά της ζωής. Φανταζόμουν τον Doro μελανιασμένο και με τη γλώσσα του κρεμασμένη, τη Lize χτυπημένη από τους χωροφύλακες και τελικά τη μικρή Lucie, που προσπαθούσε μάταια στο λόμπι του καφέ, κάτω από το κοροϊδευτικό βλέμμα των σερβιτόρων, καλύπτοντας την κόκκινη, από το κλάμα μύτη μου, με μακιγιάζ και δεν μπορούσα να μου λέει: "Πες μου, πώς δεν σκότωσες τον Cool;" Ο Jurenito άρχισε να γελάει: «Φίλε μου, ποιος από αυτούς που πάνε στον πόλεμο θα καταστρέψει το κανόνι; Θυμηθείτε, εμείς θέλουμε να καταστρέψουμε τα πάντα. Και το Cool είναι ένα υπέροχο και βαρύ όπλο».

Ο κύριος Cool λοιπόν, χωρίς να το ξέρει (αφού θεωρούσε τον Jurenito οδηγό του και τον πλήρωνε εγκαίρως εκατό δολάρια το μήνα), έγινε ο δεύτερος μαθητής του σπουδαίου δάσκαλου.

Οι φιλικοί θεοί της Aisha. Οι διάφορες απόψεις του Δασκάλου για τη θρησκεία

Ένα πρωί, στο ξενοδοχείο Majestic, αφού έγραψε περισσότερα από είκοσι γράμματα της επιχείρησης, ο Julio Jurenito κάλεσε μία καμαριέρα με το κουδούνι για να τους πάει στο ταχυδρομείο. Βιαζόταν και για να κολλήσει τα γραμματόσημα γρηγορότερα διέταξε το μικρό μαύρο κορίτσι να βγάλει τη γλώσσα. Και στους δύο άρεσε τόσο πολύ αυτή η μέθοδος κόλλησης γραμματοσήμων που την επόμενη μέρα το κορίτσι εμφανίστηκε χωρίς να την καλέσουν, στάθηκε δίπλα στο τραπέζι και έβγαλε επίμονα την κοφτερή, τραχιά της γλώσσα. Όταν η διαδικασία τελείωσε, είπε περήφανα στον Jurenito: «Ο Guijre μπορεί επίσης να το κάνει αυτό». Εν όψει των έκπληκτων ερωτήσεων που μας έκανε καλόπιστα για να την ακολουθήσουμε, διεισδύσαμε στο σκοτεινό μικρό δωμάτιο, κάτω από τη σκάλα υπηρεσίας, όπου έμενε. Καταγής είδαμε ένα μικρό μαύρο “είδωλο”, φτιαγμένο από κοχύλια καρύδας. Καθόταν με τα πόδια σταυρωμένα και με τη γλώσσα προεξέχουσα, πάνω στην οποία είχε μια σφραγίδα ταχυδρομείου. Η Aisha (αυτό ήταν το όνομα της καμαριέρας) κοίταξε το “είδωλο” με την τρυφερότητα μιας μητέρας ενώ είπε: «Ο Guijre είναι πολύ έξυπνος, ξέρει να κάνει τα πάντα». Λίγο μετά είδαμε δύο άλλα “είδωλα”: το ένα από αυτά γυάλιζε παπούτσια και το άλλο στεκόταν μπροστά στην πόρτα, πάνω στο οποίο είχε ενσωματώσει ένα κομμάτι καθρέφτη. Αποδείχθηκε ότι ο Shirik και ο Gmejo (έτσι ονομάζονταν τα δύο αδέρφια του Guijre) ήταν επίσης παντοδύναμοι και ικανοί να κάνουν ασυνήθιστα πράγματα. Ο Δάσκαλος ήταν χαρούμενος και μάλιστα ενθουσιασμένος. «Έλα εσύ — είπε στον κύριο Cool και σ’ εμένα — εδώ, στο ξενοδοχείο Majestic, υπάρχει μία μυστική υπέροχη μυθολογία. Σε εκατοντάδες χρόνια από τώρα, ο Shirik θα αποτινάξει τη σκόνη από τις περιπλανώμενες ψυχές, ο Gmejo θα τους επιτρέψει να περάσουν από τις ιερές πόρτες και ο αγαπητός Guijre, με ένα γραμματόσημο “δύο sous”, θα λειτουργήσει ως αγγελιοφόρος της αιωνιότητας, υπηρετώντας ως σύνδεσμος μεταξύ του κόσμου μας και του υπερβατικού. Ή μήπως έχετε ξεχάσει τα μετά το δείπνο ανέκδοτα των σοφών Ελλήνων και τις άσκοπες ώρες των φτωχών οδηγών καμήλας; «Εσύ είσαι Εβραίος», μου είπε, «θυμάσαι πώς ο Ιεχωβάς ένιωθε προσβεβλημένος με τα αγόρια της πόλης του, πώς πάλεψε με τον Τζέικομπ, ένιωθε ζήλια των βαβυλωνιακών ειδώλων που λατρεύονταν στο Ισραήλ και διαπραγματεύονταν σε βάρος των εξαθλιωμένων στα Σόδομα; Και εσείς, κύριε Cool, δεν έχετε αποδώσει

όλες τις δραστηριότητες στα ανθρώπινα όντα, από τη γέννηση μέχρι το θάνατο, αφήνοντας στην άκρη μόνο μερικές φυσιολογικές πτυχές; Η φτωχή γυναίκα του Ραφαέλ, που παρεμπιπτόντως, υπηρέτησε πολύ καλά και ειλικρινά τις συζυγικές της υποχρεώσεις, ή πόσες ευσεβείς γεροντοκόρες έκλαψε η Γερμανία με δάκρυα απόγνωσης με την αναπαραγωγή της Δρέσδης (reproducción de Dresde πίνακας του Ernst-Ludwig-Kirchner); Φαντάστηκε η ανθρωπότητα διαφορετικούς κανόνες για τη συγκεκριμένη φυλή του Ολύμπου; αυτούς που κυβερνούν την Κινεζική Αυτοκρατορία ή τη Δημοκρατία του Αγίου Μαρίνου; (Η τη μοναρχία της Ιουδαίας, την ολιγαρχία της Ινδίας και τέλος την πλουτοκρατία χιλιάδων ασκητών που ζούσε στην αγιότητα ενός καλού καθολικού μοναστηριού). Μερικοί άμβλυναν την τυραννία τους με δικαιοσύνη μέσω της συνταγματικής παρέμβασης της επιείκειας, άλλοι για το αντίθετο, αποκατέστησαν πανηγυρικά την απολυταρχία του Θεού και του Κυρίου. Υπάρχουν τα Ουράνια Υπουργεία: αυτό του πολέμου με τους διάφορους βαθμούς σεραφείμ, χερουβείμ, αρχαγγέλων και αγγέλων, αυτό της δικαιοσύνης με τον δικαστή, τον εισαγγελέα και τον δικηγόρο υπερασπιστή, ελαφρυντικά, ισορροπία του εμπόρου, χρόνο φυλάκισης καθορισμένο και για αόριστο χρονικό διάστημα, αυτό της εκπαίδευσης με τους προφήτες, την προπαγάνδα και ακόμα και οι φωτισμένες διαφημίσεις στους τοίχους του παλατιού της Βαβυλώνας. Εσείς, παιδιά μου συνεχίζετε να μασάτε την τροφή που έχει ήδη περάσει από τα τέσσερα στομάχια των κανονισμών, ενώ η Aisha ετοιμάζει νέα για τους Claudels και τους Μπουλγκάκοφ του 30ου αιώνα».

Η Aisha άκουσε τον Δάσκαλο γοητευμένη. Άνοιξε ξανά το στόμα της, αλλά αυτή τη φορά χωρίς πρακτικό σκοπό. Η αφθονία των αινιγματικών λέξεων και των υπέροχων ονομάτων την άφησαν τόσο έκπληκτη, που γονατίζοντας, φίλησε τη μύτη της μπότας του Jurenito. Ο Δάσκαλος της είπε: «Από εδώ και πέρα θα με ακολουθείς παντού». «Κρίμα, Αν ήξερα, θα του πρόσφερα έναν καλύτερο υπηρέτη», παρατήρησε ο κύριος Cool.

Ρώτησα τον Δάσκαλο γιατί διάλεξε την μικρή μαύρη. «Πιστεύει», απάντησε ο Jurenito. —και αυτό είναι τόσο σπάνιο στην Ευρώπη σας όσο μια όμορφη παρθένα ή ένας τιμημένος υπουργός. Η πίστη σας είναι δειλή, σκεπάζεται από τη σκιά της αμφιβολίας, της ειρωνείας, την παιδαριώδη περιέργεια και τη σύνεση ενός γυρολόγου, που φοβάται μην κάνει λάθος με το εμπόρευμα. Ποιος κληρικός δεν κρυφοκοιτάζει σε σχολικό εγχειρίδιο φυσικής ιστορίας τον μεγάλο φάρυγγα μιας φάλαινας και δεν επιχειρεί να εξηγήσει την Άμωμο Σύλληψη, μέσα από τον περίπλοκο συμβολισμό του μοδάτου φιλοσόφου; Η δυσπιστία σου δεν είναι πιο γενναία από την πίστη σου, πίσω της υφαινεται δεισιδαιμονία, συζητήσεις μισή ώρα πριν

το θάνατο, τα βιβλία του Στάϊνερ, η αιώνια επαιτεία στις πόρτες της ασφαλιστικής εταιρείας. Οι άθεοι σας, που ενώ πίνουν μικρά ποτήρια βερμούτ, μαζεύουν κουράγιο και βλασφημούν, μετά, όταν θυμούνται τη μυρωδιά του νεκροταφείου μια καλοκαιρινή μέρα, κρατούν το ευαγγέλιο κάτω από την αγκαλιά τους, για κάθε περίπτωση ίσως και σκόπιμα για την άυλη φύση του πνεύματος (κάνοντας μια αόριστη χειρονομία με τα δάχτυλά τους) και δεν κοιμούνται όλη τη νύχτα αν οι γυναίκες τους σπάσουν τους καθρέφτες της ματαιοδοξίας Παίρνω την Aisha γιατί σε αυτήν η πίστη είναι ζωντανή, γυμνή, ξεδιάντροπη, εμπνευσμένη και αυτό θα γίνει ένα σταθερό όπλο στα χέρια μου. Οι άλλοι βλέπουν σε μένα έναν δάσκαλο ή έναν τυχοδιώκτη, έναν σοφό άνθρωπο ή έναν απατεώνα, αλλά για αυτήν εγώ θα είμαι ένας Θεός που ξέρει να βάζει γραμματόσημα και να λέει απίθανα πράγματα, τον οποίο μπορείς να ζωγραφίσεις, μοντέλο, γλυπτό σε ξύλο και στο οποίο δεν θα σταματήσει να πιστεύει μέχρι να εκπνεύσει την τελευταία της πνοή». Έτσι είπε ο Δάσκαλος. Ο κύριος Cool, συνεπαρμένος από αυτές τις ιδέες, προσπάθησε να αποφύγει μάταια την επαρση και τέλος, να δικαιολογήσει τον εαυτό του και το χαμόγελο συμπάθειάς του πριν από τέτοιες ανήθικες κρίσεις και απάντησε: «Φίλε μου, ξέρω ότι αστειεύεσαι. Είσαι εσύ αναμφίβολα καλός χριστιανός και επίσης εξαιρετικός οδηγός» και χτύπησε με στοργή στον Jurenito στο πλάι με ένα από τα παχουλά του δάχτυλα.

Αργότερα ο Δάσκαλος, σε πολλές περιπτώσεις, επέστρεφε στις ερωτήσεις του για την πίστη, τις πεποιθήσεις και τις θρησκείες. Μίλησε για όλα αυτά αλλά και για άλλα θέματα που ο ίδιος χαρακτήρισε «σημαντικά προβλήματα», κάνοντας αστεία και αστεία, συνεχώς. Ο Δάσκαλος το επιβεβαίωσε ακαδημαϊκά, με μια εύηχη φωνή και δίνοντας βιβλιογραφικές παραπομπές, θα μπορούσε κανείς να μιλήσει μόνο για τη διαδικασία του μαυρίσματος ενός σωλήνα (καπνίσματος), των διαφορετικών τρόπων απόχρεμψης, με ή χωρίς σφύριγμα, ή του τρόπου κίνησης των ποδιών του αμίμητου Τσάπλιν. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, προτιμούσε ένα χαμόγελο κοροϊδεύοντας μια προσευχή και μια ευχάριστη σειρά σε ένα δοκίμιο πολλών τόμων. «Όταν όλος ο κήπος έχει ήδη εξερευνηθεί», μας είπε, «είναι άχρηστο να περπατάς στα μονοπάτια, με έναν απορροφημένο αέρα και έναν βοτανικό άτλαντα στα χέρια σου». Απλώς χαζοχαρούμενοι, άλματα χωρίς ομοιοκαταληξία ή λόγο περπατώντας στα παρτέρια, σκέφτονται ένα απλήρωτο φιλί ή ίσως κάποια κρέμα, είναι όπως: «Είναι δυνατόν να βρούμε τυχαία κάποιο άγνωστο ακόμα λουλούδι».

Προσπαθώντας να μεταφέρω τις διαφορετικές απόψεις του Julio Jurenito σχετικά με την πίστη φοβάμαι, λόγω του ζοφερού και αδέξιου χαρακτήρα μου, πως θα τους δώσω την εσφαλμένη εντύπωση μιας

προμελετημένης σοβαρότητας. Αυτές οι σκέψεις ήταν ανάλαφρες και αγνές, σαν το κελάηδισμα ενός δεκαεξάχρονου κοριτσιού που μιλά αναλογικά, για τα διαφορετικά συστήματα αναπαραστάσης.

Μια μέρα, ενώ μετέφερε τα παιδιά από το δωμάτιο του Majestic στο στούντιο του, τους αδελφούς Guijre, Gmejo και Shirik, ο Δάσκαλος είπε: «Θα είναι άνετα ανάμεσα στον Χριστό η μικρή φούστα και ο μπρούτζινος Βούδας, που χαϊδεύει την κοιλιά του με το δάχτυλο. Οι θεοί είναι όμορφοι, όμοιοι μεταξύ τους και άξιοι ο ένας για τον άλλον. Αλλά είναι άχρηστο για εσάς να προσπαθήσετε να μιμηθείτε την Aisha. Κάνει τον Θεό και σαν τον νεαρό ποιητή που έχει μόλις γράψει το πρώτο του ποίημα, εξαντλείται ενθουσιασμένος με τον ομφάλιο λώρο ακόμα κρεμασμένο, ενώ δίνει στους μαθητές ένα βιβλίο για μωρά, υφασμάτινο, δεμένο (με δερμάτινες γωνίες και αρχικά), από σπασμένη ιδιοφυΐα, πεντακόσια, χίλια ή δύο χιλιάδες χρόνια πριν. Το σέβεται, αλλά δεν σε ενδιαφέρει, παρά σπάνια, πολύ σπάνια, στον προθάλαμο ενός οδοντιάτρου, όταν βαριέσαι πολύ, ανοίγεις ευσεβώς τη διακοσιστή τεσσαρακοστή έκτη έκδοση. Για σένα ο Θεός δεν είναι το ψωμί, δεν είναι η ζωή, και δεν είναι καν είδος πολυτελείας, αλλά ένα είδος βάζου με αλοιφή (ποιος τη συνταγογράφησε σε ποιον; Η συνταγή έχει χαθεί εδώ και καιρό), που είναι τώρα στο ράφι του μπάνιου και δεν το πετάξατε μόνο και μόνο επειδή είναι εκεί τόσο καιρό και κάθε φορά έχετε σταματήσει να παρατηρείτε την παρουσία του.

«Φυσικά τα πειράματα με τον Ιώβ», παρατήρησε κάποτε ο Δάσκαλος, ήταν λίγο ριψοκίνδυνα. Ίσως τώρα ο Σύλλογος για την Καταπολέμηση της Ζωοκτονίας θα είχε λογοδοτήσει και στους δύο αντιπάλους. Τουλάχιστον ο Ιώβ, για την απώλεια της γυναίκας, των παιδιών και των ζώων του, θα είχε λάβει μία αποζημίωση. Ωστόσο, πριν φτάσει στην ανάσταση πήρε μία νέα γυναίκα και επίσης πιο γόνιμη. Είναι πιθανό ότι ο Ιώβ ωφελήθηκε κάπως. Σε κάθε περίπτωση, η αρετή θριάμβευσε. Αλλά τι γίνεται με τον Μπερκ, τον παλιό γουνοποιό Μπερκ, που ήταν πιο δίκαιος από τον ίδιο τον Ιώβ, ύμνησε τη δικαιοσύνη του Κυρίου μέρα και νύχτα και πέθανε με τρυπημένη κοιλιά στη χωματερή της Μπάλτα; Θα είναι ευτυχισμένα τα παιδιά σας; Και τα εγγόνια σας; Ναι, ναι, μέχρι περίπου την εικοστή γενιά... Συνεχίζουν όμως να κόβουν τα κότσια σε αυτούς της τριακοστής γενιάς και επίσης ευσυνείδητα, χωρίς δισταγμό. Είναι δυνατόν να είναι αυτό ένα νέο αστείο από τον Παντοδύναμο; Αν όχι, γιατί θα έπρεπε να κάνουν εκατομμύρια Μπερκ να πεθάνουν εξαιτίας του αχαλίνωτου πάθους τους; Όχι, εδώ είναι ξεκάθαρο ότι πρόκειται για ένα θέμα βρώμικο, ακόμα και ένα παιδί που θηλάζει ξέρει ότι ο Ιβάν, τίμιος, εργατικός, ευγενικός κ.λπ., θα πεθάνει μουνδιασμένος από την πείνα και άντ' αυτού ένας δεύτερος Ιβάν, κλέφτης, απατεώνας και εγκληματίας, ούτε καν βλεφαρίζει ούτε νιώθει τύψεις,

ούτε σέρεται στα τέσσερα, ούτε ιδρώσε για κάτι που τόσο ικανοποιεί την ανθρωπότητα, απολύτως τίποτα! Όχι, μέχρι την τελευταία στιγμή έχουν ελεγχθεί όλα και δεν έχει ανακαλυφθεί τίποτα τρανταχτό.

»Τότε αρχίζεις να ερευνάς κάτι πιο δύσκολο. Η γη είναι η γη, αλλά τι γίνεται με αυτήν; Δικαιοσύνη, ανταμοιβή και τιμωρία. Φυσικά είναι πιθανό αυτό, να είμαστε σκόνη και ατμός, αλλά τι γίνεται αν δεν είμαστε; Ποιος ξέρει; Ζήσε, ζήσε ως άνθρωπος και μια μέρα ενώ τρως μπαρμπούνη με κρέμα πνίγεσαι σε ένα αγκάθι. Τέλος, ποιος ξέρει! Θα μπορούσε να είναι κάτι του Θεού; Από τύχη; Ίσως αυτή η έξυπνη σύμπτωση τελείωσε το να σπουδάσεις θεολογία και εξετάστηκε με το όνομα «Πρόνοια». Στην εκκλησία, μία γιαγιά προσεύχεται στον «επιμελή προστάτη» της. “Η Burenushka είναι έγκυος, δώστε της ένα μοσχάρι, Μεγαλόχαρη!” Αντί για τη γιαγιά, η Αγία Ζενεβιέβ, αντί για το μοσχάρι, οι Γότθοι και μια τοιχογραφία του Puvis-de-Chavannes είναι έτοιμη. Ότι όσον αφορά το γη και όσον αφορά τα παραπάνω..., είναι ακόμη πιο αμφίβολο. Απλά αβεβαιότητα. Είναι δίκικο μαχαίρι. Οποιοσδήποτε θα ήταν πιο ευχάριστο να στείλει ένα επιστολή όπως αυτή και επίσης να την επικυρώσει από το Ταχυδρομείο, αλλά δεν είναι τόσο απλό. Επίσης βιβλία γράφονται και σχολεία... Η έλλειψη πίστης απλώνεται και το νόμισμα της χώρας το ουράνιο έχει χάσει εντελώς την αξία του. Ο ταμίας έχει κολυμπήσει, έχει κατέβει ανάμεσα στην ομίχλη που έχει σχηματιστεί γύρω του.

Σε άλλη περίπτωση, ο Δάσκαλος μας μίλησε για την επίδραση του σεξ στη θρησκεία: «Ένας έξαλλος ταύρος θυσιάζεται. Αν στη φοράδα δεν δοθεί άλογο εκείνη τη στιγμή αρρωσταίνει. Δεν υπάρχουν γάτες που να ερωτεύονται σκύλους, ούτε καν οι περισσότερες, ή ένας ξεφτιλισμένος foxterrier θα φλερτάρει ένα πρόβατο. Είμαστε διαφορετικοί. Έτσι καθώς θα φτάνεις στην κορύφωση της αισθησιακής απόλαυσης, αρχίζεις να κατεβαίνεις. Αναμενόμενη είναι η μεγαλύτερη και πιο γλυκιά αίσθηση πάθους. Πολλοί αναζητούν την ευχάριστη αγαμία. Στο κρεβάτι η εικόνα γίνεται θολή, ακόμα και τη στιγμή της μεγαλύτερης ευχαρίστησης. Ένα ευαίσθητο κορίτσι περιμένει στο γαμήλιο κρεβάτι (όταν της το είπαν οι φίλοι της, όλα φαίνονταν καλύτερα). Όλα γίνονται γρήγορα, με υπερβολικά καθαρό και χωρίς γεύση τρόπο. Επιπλέον, βογκάει. Και αυτό το άλλο, με χρυσές μπούκλες, είναι θανάσιμα βαρετό, αβάσταχτο... Ω, χτίστε όσο πιο γρήγορα γίνεται ένα λευκό καταφύγιο με κηροπήγια τις χάλκινες και αμυλώδεις κουρτίνες! Ο ιερέας, πίσω από τις κουρτίνες του εξομολογητηρίου, θα ακούσει εκατομμύρια αναστεναγμούς και εξομολογήσεις, που οι άντρες ονειρεύονται άσκοπα, αγρότες και ζυθοποιοί. Τίποτα. Αν μπορούσατε ποτέ να πάρετε λίγη πλαστογραφία, και να στραφείτε λίγο προς τη μητέρα φύση. Αλλά αυτοί, ρουθουνίζοντας

ή χωρίς να ρουθουνίζουν, πρώτα εξοργίζονται από τη μυρωδιά της πολυθρόνας και μετά αισθάνονται μία κρίση ναυτίας. Δεν έχουν συνθέσει ποιήματα για την παραδεισένια ομορφιά της, αυτό ή εκείνο, κάτι αδύνατο που δεν χρειάζεται μασχάλες; Δεν το έχουν βάψει σε ένα κομμάτι καμβά; Είδα σε μια πόλη κοντά στο Μπούργκος έναν βοσκό, έναν αδέξιο ένα εικοσάχρονο αγόρι, που με μια μεγαλειώδη χειρονομία ευνουχίστηκε στην εκκλησία του χωριού μπροστά στην εικόνα της και μια ώρα αργότερα πέθανε λουσμένο στο αίμα. Ήταν ένας «εκφυλισμένος», αφού οι άλλοι λούζονται μόνο στη λάσπη της λαχτάρας ή στα μελάνια της η τρυφερότητα. Τι γίνεται όμως με τις μυστικές αιρέσεις των ψαράδων ή τα ιερόσυλα φιλιά στις εικόνες, ή τις παλιές καλόγριες που τινάζουν τη σκόνη από τα αγάλματα τη νύχτα, ή τον εξαθλιωμένο Βερλαίν, που από μια βρώμικη και ζαρωμένη γυναίκα πήγε στο κρύο άγαλμα ενός κοριτσιού με ένα τριαντάφυλλο στο χέρι...».

Πήγαμε στο Λονδίνο και επισκεφτήκαμε μια προτεσταντική εκκλησία με τον Δάσκαλο. Στους γυμνούς τοίχους της κρέμονταν μόνο μερικοί κουμπαραδες και τα ωράρια του κατηχητικού την Κυριακή. Ο πάστορας μίλησε πολύ εύγλωττα για την ηθικολογική ζωή του Σωτήρος και τη βλαβερότητα των αλκοολούχων ποτών. Ο Δάσκαλος μας είπε: «Οι Φτωχοί, επαναλαμβάνουν ξανά και ξανά τη χειρονομία ενός παιδιού που σκίζει κορδέλες από το παιχνίδι του και καμπάνες για να βρουν ένα κομμάτι ανάτασης μέσα τους. Τους πρόσφεραν μία όμορφη κούκλα: Ρομά. Αλλά δεν έχουν καταλάβει αυτό το βαθύτερο νόημά τους Ήταν στη δαντέλα των τελετών, στις ρίγες των δογμάτων, στον ψίθυρο των μαζών, στο κατακόκκινο και χρυσό των κορωνών. Άρχισαν να βγάζουν τα ρούχα τους και να τους ξεσκίσουν τα κυνηγητά, φοβούμενοι ότι το αληθινό σώμα θα γινόταν ένα θήραμα, χωρίς να συνειδητοποιείς ότι κάτω από την επαφή των ανθρώπινων χειλιών οι κυνηγοί τα κάνουν ζωντανά και ζεστά, και ότι εκτός από αυτό, σώματα δεν υπάρχουν. Μετά ξεφλουδίζοντας φύλλο-φύλλο το λάχανο βρήκαν έναν κορμό λάχανου, έναν κουμπαραά και ένας πάστορας που δεν εγκρίνει αυτό που (παρεμπιπτόντως) είναι υπέροχο, χωρίς καμία αμφιβολία».

Όταν στο Παρίσι, το 1913, η «Ένωση για την οργάνωση συλλόγου των μικροεμπόρων», ο Jurenito, ως ιδιοκτήτης ενός καταστήματος κολιέ κοραλλιών, παρευρέθηκε στην οργανωτική συνέλευση και πρότεινε να τεθεί το σωματείο υπό την ύψιστη προστασία της Αποστολικής Εκκλησίας. «Πουθενά», είπε, «δεν έχω δει μια στάση τόσο προσεγμένη, συγκινητική και ταυτόχρονα ορθολογική προς το μικρό εμπόριο όπως στους τοίχους των εκκλησιών της ίδιας. Υπάρχουν λοιπόν μεγάλες και μικρές αμαρτίες, υπάρχουν ακριβές και φτηνές λυτρώσεις. Η Εκκλησία διαγράφει από τη μνήμη την ιδέα, τόσο αγαπητή στους τεμπέληδες και τα παρασίτα και

τόσο μισητού από εμάς, του «δώρου». Κάποιος μικροαθηναίος φιλόσοφος υποστήριξε ότι είναι δυνατόν να κάνουμε το καλό για χάρη του καλού. Η Εκκλησία είπε: «Όχι, τίποτα δεν είναι δωρεάν. Με κάθε καλό και ένα εισιτήριο (είναι υπεύθυνοι για την ουράνια κληρονομιά). Για τις αμαρτίες πρέπει να πληρώσεις: ένα φωτοστέφανο, εκατό φωτοστέφανα, ένα κερί και δύο sous, σαράντα sous, ή κατασκευή ενός παρεκκλησίου, ένα ταξίδι στη Λούρδη, στο Σαντιάγκο, στη Ρώμη». Εμπορευόμαστε υπό την προστασία του αγίου Πέτρου, στο σπίτι του οποίου υπάρχουν τα αντίστοιχα «λογιστικά βιβλία», με τα έσοδα και τα έξοδά τους, που δεν είναι τόσο αγαπημένα, καθώς και ζυγαριές και συμπαγή κλειδιά για αμερικανικά λουκέτα. Η ομιλία του Jurenito έκλεισε με χειροκροτήματα, αλλά η πρότασή του δεν ψηφίστηκε λόγω της πρότασης του ιδιοκτήτη καταστήματος ελαστικών ειδών, ο οποίος διατήρησε την άποψη της δημιουργίας μιας εντελώς κοσμικής «ένωσης».

Ενώ δίδασκε τους μαθητές του, ο Julio Jurenito άρεσε να τους δείχνει διαφορετικά δείγματα ανθρώπινων φυλών. Πάντα με εξέπληττε η αναρίθμητη ποσότητα ανθρώπων με τους οποίους διατηρούσε φιλικές σχέσεις, επιχειρηματικές σχέσεις, και με μεγαλύτερη ακαθόριστη συχνότητα και φαινομενικά άχρηστες. Έτσι, στη Γάνδη μας σύστησε σε κάποιο Ζουτ, ένας φλαμένκο που έπαιζε τρομπόνι και κάπνιζε ένα μακρύ πήλινο σωλήνα περιμένοντας για καφέ μπροστά σε ένα από αυτά τα περίπλοκα μηχανήματα «φίλτρου». Αυτός ο Ζουτ, εκτός από τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα, ήταν κατά την εικασία μου, συγγενής του συγγραφέα Maeterlinck. Κατέληξα σε αυτή την υπόθεση από πολλές ενδείξεις. Έτσι, για παράδειγμα, όταν κάποια στιγμή σιωπήσαμε όλοι και ησύχασε το δωμάτιο, ο Ζουτ αναστέναξε δυνατά και μετά είπε: «Υπάρχει κάποιος παρών το δωμάτιο». Γενικά, η σιωπή του δεν ήταν συνηθισμένη, αλλά πάντα είχε ένα στοιχείο επισημότητας. Οι αγαπημένες του λέξεις ήταν: «Κάποιος», «κάτι» και «ξένος». Το εξέφρασε λίγο πολύ ως εξής: «Νιώθω θλίψη, κάποιος διασχίζει τον κήπο»· «αυτή τη στιγμή κάτι συμβαίνει σε μια συγκεκριμένη κοπέλα, γι' αυτό φαίνεται περισσότερο ο χρόνος να είναι βαρύς», «Ακούς πόσο παράξενο ακούγεται το ρολόι;», «Κάτι προβλέπει». Μετά τον καφέ το πρωί κυριευόταν από αναμνήσεις των ονείρων που είχε, μετά το γεύμα από σκοτεινές απόκοσμες αισθήσεις και μετά το δείπνο από παρουσιάσεις μυστηριωδών συναντήσεων (που, από την άλλη, δεν τον εμπόδισαν να φάει με όρεξη). Είδα το μυστήριο σε όλα, σε σχήμα σύννεφου, σε ένα πουλί που πέταξε στο δωμάτιο, ακόμα και στη σουπιέρα που είχε σπάσει η υπηρέτρια του, ένα δύστροπο φλαμένκο. Αφού πέρασα δύο ώρες μαζί του, άρχισα να υποψιάζομαι ότι όχι μόνο είχε σχέση με τον Μέτερλινκ, αλλά ήταν και άρρωστος με τα νεύρα του. Είπα στον Δάσκαλο τις υποψίες μου, αλλά μου απάντησε:

«Αλίμονο, ο Ζουτ είναι εντελώς υγιής και δεν νομίζω ότι έχει σχέση με τον Maeterlinck. Εκτός, από τέτοιους συγγενείς ο αξιουσέβαστος ποιητής πρέπει να συγκεντρώσει περίπου χίλιους Ζουτ. Έχει ένα αλεξικέραυνο στο σπιτάκι του και ένα βαρόμετρο στο χολ όταν δύει. Ο άρρωστος καλεί τον καλύτερο γιατρό και λόγω της ανησυχίας του δεν μπορεί να πει λέξη, μέχρι που ο γιατρός, αφού έβαλε το στηθοσκόπιο στην τσέπη, του είπε τελικά το όνομα της ασθένειας στα λατινικά. Στον Ζουτ αρέσει πολύ να προφέρει το λέξη «Providencia», αλλά έχει ωστόσο εμβολιαστεί κατά της ευλογιάς, της διφθερίτιδας και του τύφου... Φυσικά αν τον ρωτήσεις για όλα αυτά δεν θα πτοηθεί και θα πει κάτι σαν το «δεν πρέπει να πειράζουμε τον Κύριο». Αλλά σε αυτό μπορείτε να δείτε έναν άνθρωπο που δεν είναι ικανός να ζήσει χωρίς μυστήριο. Λέτε ότι στον κόσμο υπάρχουν ακόμα πολλά μπερδεμένα πράγματα. Φυσικά. Αλλά από τη μεγάλη σειρά των σφραγισμένων δωματίων. Μερικές πόρτες έχουν ξεκλειδωθεί και τα έπιπλα έχουν εκτεθεί, από τα πιο χυδαία. Αυτό αφήνει τους Ζουτς τόσο κρούους που αναγκάζονται να τους σφραγίσουν μακριά από τους νέους. Μετά έρχονται τα καλλυντικά, η επιδιόρθωση σκισμένου παντελονιού και οι διαφορετικές μέθοδοι μιας γηραιάς πόρνης για να μοιάζει με αγνό κορίτσι.

Επιστρέφοντας στο ζήτημα του μυστηρίου, ο Δάσκαλος με σύστησε σε έναν Γερμανό θεόσοφο που ονομάζεται Wolf. Στην καθημερινότητά του, ο Wolf ήταν Γερμανός όπως πολλοί άλλοι. Είχε κάτι παρόμοιο με μια σύζυγο, μια καχεκτική νεαρή γυναίκα ονόματι Matilde, που έκανε στο σπίτι τις πιο ποικίλες δουλειές. Αλλά μερικές φορές, αφού είχε φάει μεγάλη ποσότητα χοιρινού κρέατος και επίσης είχε πει άφθονη μπύρα, και αφού είχε καπνίσει πούρο, καθώς δεν ήξερε τι να κάνει μετά, δηλαδή κατά τη διάρκεια του χρόνου στο οποίο οι υπόλοιποι θνητοί διαβάζουν άρθρα για την υπουργική κρίση, πιάνουν μύγες ή απλώς καθαρίζουν τη μύτη, τα αυτιά τους κλπ με διάφορους τρόπους, γινόταν ο Wolf πολύ σοβαρός, κλείδωνε την γυναίκα του στην κουζίνα για να μην τον ενοχλεί το τσούγκρισμα των πιάτων, δήλωνε ότι ήταν σε έξοχη διάθεση και ο αστρικός του κόσμος στον οποίο βρισκόταν πριν (με το γουρούνι του και τη Ματίλδη του), πέρασε στη δική του σκοπιά, όπου ήταν εντελώς αφηρημένος και έβλεπε τα πάντα. Τότε κάτι έγινε εντελώς απίστευτο. Αποδείχθηκε ότι ο Wolf δεν ήταν Λύκος πριν, αλλά κορυδαλλός, ο αρχηγός των φυλών των Ατζέκων ή ο εραστής του Λουδοβίκου XV. Εκτός από αυτό, ήταν γνωστά όχι μόνο τα ονόματα όλων των πόλεων της Ατλαντίδας, αλλά ακόμη και το πρόγραμμα των τραμ της πρωτεύουσάς της. Έδειξε στους συναδέλφους του ένα απλό νόμισμα, σεντ και προσπάθησε να τους πείσει ότι ήταν ένα από τα ασημένια νομίσματα που πήρε ο Ιούδας. Ένα σημάδι που είχε στο κάτω μέρος του προσώπου του

ήταν πίσω από ένα προκαθορισμένο ζώδιο που σχετίζεται με ένα αστέρι στον αστερισμό της Κασσιόπης. Τα καλοκαίρια πήγαινε διακοπές για ένα μήνα και πήγαινε στο Dornach, να σπíti του δασκάλου του Στάινερ, και εκεί κουβαλούσε πέτρες για να χτίσει ένα είδος ναού. Ο Δάσκαλος μίλησε για αυτόν ως έναν πολύ έξυπνο και γοητευτικό άντρα: «Ο Wolf ξέρει τα πάντα, αλλά βαριέται να κουράζει το μυαλό του με μαθηματικά προβλήματα ή με πραγματείες κοινωνιολογίας». Εξάλλου, έχει καταπιεί αρκετά από το καθαρτικό της Μεταρρύθμισης για να επιστρέψουμε στο ευχάριστο μυστήριο ενός χασάπη από τον Μεσαίωνα. Γι' αυτό έχει προτιμήσει να εφεύρει ένα διασκεδαστικό μυστήριο και μετά να το αποκαλύπτει μέσω μιας ευρηματικής διαδικασίας. Αυτό δεν είναι σε καμία περίπτωση χειρότερο από τα παζλ των κυριακάτικων τευχών των εφημερίδων.

Είναι ένα πρακτικό και αξιοπρεπές άθλημα. Δεν βλέπεις Το μονοπάτι από την Aisha στον Wolf είναι ακόμα καθαρό...;

Όταν ταξιδεύαμε στην Ιταλία επισκεπτόμασταν συχνά εκκλησίες. Κανονικά, ήταν άνετα, αλλά βρώμικα. Λίγοι ήταν εκείνοι που σεβάστηκαν την πινακίδα: «Από σεβασμό προς το θέση, παρακαλώ μην φτύνετε». Συχνά, εκτός από τις κουτσομπόλες γιαγιάδες και από τα παιδιά που έπαιζαν κρυφτό, βρίσκαμε γάτες, σκύλους ακόμα και έναν κόκορα. Είδαμε επίσης πολλές περίεργες τελετές. Στο Cetignano έθαψαν τον Χριστό μερικοί ιππείς με φορεσιές, άνθρωποι με μάσκες, με μικροσκοπικές τρύπες για τα μάτια, χήρες στα μαύρα και κορίτσια ντυμένα νύφες. Η εκδήλωση έγινε το βράδυ υπό το φως των πυρσών, κάτω από τον ήχο των τυμπάνων και το κλάμα των μοναχών. Στη Φλωρεντία έφεραν έναν λευκό ταύρο στον καθεδρικό ναό, στον οποίο καθόταν, σαν άτομο με αέρα θριαμβευτή. Ο ταύρος ήταν καλυμμένος με θώρακα που τον κάλυπτε από το κεφάλι μέχρι την ουρά. Όλα αυτά ολοκληρώθηκαν με την εκτόξευση μιας ρουκέτας σε σχήμα πουλιού, που πετούσε μέσα από την εκκλησία τυλιγμένη στις φλόγες. Στη Ρώμη, σε μια υπόγεια εκκλησία, ένας μοναχός, φωνάζοντας μανιωδώς, οδηγούσε τους ενορίτες του από βωμό σε βωμό, μαστίγωνε το σώμα του με σχοινιά και μετά μπήκε σε ένα φέρετρο. Τέλος, στη Νάπολη, στο φως εκατό φωτιών, ανάμεσα στο τρίξιμο των φωτιών πυροτεχνήματα και κροτίδες, το αίμα άρχισε να τρέχει από το άγαλμα του Αγίου Gennaro. Στην αρχή το αίμα για κάποιο λόγο δεν ήθελε να βγει και το πλήθος χαιρέτισε τον άγιο, με ιδιαίτερα ιταλικές εκφράσεις, που αποτελείται από έναν εξαιρετικό συνδυασμό υψηλών και υβριστικών λέξεων. Τότε άρχισε να κυλάει το αίμα, όλοι χειροκρότησαν και φώναξαν «μπράβο» στον άγιο. Η τελετή ολοκληρώθηκε με λίγο χορό. Παρατηρώντας όλα αυτά, ο Δάσκαλος είπε: «Ο φτωχός αιχμάλωτος του Βατικανού, Όπως είναι καθήκον του,

κοιμάται με το κεφάλι γυρισμένο. Ονειρεύεται τον εχθρό σας Voltaire, και δεν υποψιάζεται καν την ύπαρξη του κινηματογραφικού ηθοποιού Max Linder. Κατά την διάρκεια πολλών αιώνων, η θρησκεία έχει εκπληρώσει ειλικρινά τον ρόλο της ως βαλβίδα διαφυγής για τα ανθρώπινα συναισθήματα. Για αυτό έχει προωθήσει την τέχνη και τώρα πεθαίνει λόγω ανταγωνισμού από το δικό της βρέφος. Αντί για τις συνηθισμένες θεωρήσεις των ποιμένων της Εκκλησίας, τα λαϊκά συνέδρια του Εθνικού Πανεπιστήμιου; αντί για τον Δεκάλογο, την άτρωτη ηθική που καθιέρωσαν οι καταστηματαρχες, τι έχουν γίνει τα μεγάλα πάθη, η λαμπρότητα, η κατάπληξη, τα μοβ ράσα και ο ήχος των οργάνων. Στους μορφασμούς του Τσάπλιν, στις θανατηφόρες θηλιές του αεροπόρου Regoud και στα εκατομμύρια φαναράκια του επόμενου καρναβαλιού.

Εκείνη την εποχή ο Δάσκαλος παρουσίασε μια αναφορά στον Πάπα Πίο ΧΙ', η οποία δεν τυπώθηκε ποτέ πουθενά, αλλά που προκάλεσε την αγανάκτηση των περισσότερων του ρωμαϊκού τύπου. Η εφημερίδα Osservatore Romano μάλιστα άφησε να εννοηθεί ότι ήταν μια ίντριγκα που προερχόταν από κάποια μεγάλη δύναμη. Δεν κρατάω αντίγραφο της αναφοράς. Ωστόσο, πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να μεταδοθεί το περιεχόμενό της. Ο Julio Jurenito δεν άντεχε τους αδέξιους αναχρονισμούς κι ας μην τον επηρέαζαν κατευθείαν. Ερεθίστηκε επίσης από την κακή διάχυση του ηλεκτρικού φωτός στο Παρίσι, τον περρουκοφόρο φρουρό που ήταν τοποθετημένος μπροστά στο παλάτι του βασιλιά της Αγγλίας και το γεγονός ότι εγώ ο ίδιος φίλησα το χέρι μιας κυρίας. Στην αναφορά πρότεινε στον Πάπα αρκετά μέτρα για την επιτυχή προσέλκυση νέων πελατών. Αυτό είναι εντελώς ανεπαρκές, δύο καθηγητές της Εκκλησιαστικής Ακαδημίας έγραψαν από κοινού έξι σελίδες για τον πραγματισμό, ή ότι πάρθηκε η απόφαση να φωτιστούν οι εκκλησίες με ηλεκτρικούς λαμπτήρες. Ήταν απαραίτητο να μελετήσουμε πού και υπό ποιες συνθήκες είναι ευκολότερο να αιχμαλωτίζει τις ψυχές, όσο προσεκτικά μελετά ο έμπορος τον τρόπο που διαφημίζει. Ο άνθρωπος του παρελθόντος διέθετε ένα συναίσθημα που λέγεται «θρησκευτικότητα», το οποίο προήλθε από την ενατένιση της φύσης. Αυτό εξηγήθηκε από μια κλίση προς την πρωτόγονη αρμονία, την ειρήνη και την ομορφιά. Οι εκκλησίες, τα ξωκλήσια και οι σταυροί είναι κτισμένα σε απόμερα και ήσυχα μέρη. Γι' αυτό ήταν τόποι ανάπαυσης, αλλά τώρα η ανάπαυση συνίστατο στην ανάπαυση μισή ώρα μετά το φαγητό για να γίνει η πέψη, στην τεμπελιά και σε δυο τρεις σκέψεις επιπόλαιας φύσης. Η φύση θαυμάζεται πολλές φορές το χρόνο, από Σάββατο έως Δευτέρα, με ένα βιαστικό επιφώνημα, «τι όμορφο που είναι αυτό!», μια βόλτα, ένα γεύμα και μερικές καρτ ποστάλ με τοπία. Αλλά «το θρησκευτικό συναίσθημα», ή ακριβέστερα το αίσθημα του ενθουσιασμού του ότι η θρησκεία μπορεί να

σε ωφελήσει, προκύπτει στον σημερινό άνθρωπο λόγω της αίσθησης της ταχύτητα κίνησης: το τρένο, το αυτοκίνητο, το αεροπλάνο, αγώνες, μουσική, τσίρκο... Γι' αυτό χρειάστηκε να χτιστούν μικρά παρεκκλήσια που να μπορούν να μεταφερθούν με εξπρές και αυτοκινούμενα μέσα, και να αναδιοργανωθούν όλα τα θεϊκά γραφεία, αλλάζοντας τη βραδύτητα και μεγαλοπρέπεια από φρενίτιδα, και να μεταφερθούν στις αρένες ταυρομαχιών, με εκπληκτικά άλματα, αγώνες, μαστίγια, κραυγές και αεροπλάνα που απογειώνονται. Αυτές ήταν οι βασικές ιδέες του από μνήμης. Δεν υπήρξε ανταπόκριση.

Παραθέτοντας τις απόψεις του Δασκάλου για τη θρησκεία, δεν μπορώ να μην αναφέρω πώς επέστρεψε ένα "απολωλός" πρόβατο στην Αποστολική Εκκλησία, συγκεκριμένα τον δήμαρχο de Guiries, Monsieur Tic. Αυτόν τον δήμαρχο μισούσαν όλοι οι ιερείς στα περίχωρα και μάλιστα η παρισινή εφημερίδα La Croix, σε άρθρα της, διευκρίνιζε ποιες τιμωρίες ακριβώς θα υπόκειται στην κόλαση. Ο Tic, σε μια από τις εκκλησίες, έφτιαξε μια αίθουσα χορού, μια σχολή ξιφασκίας και άλλα "λογικά" για αναψυχή» και όταν πέρασε από μία άλλη που ακόμα διατηρούσε την παλιά της μορφή έφτυσε τρεις φορές. Έσβησε από όλα τα θρησκευτικά βιβλία στα σχολεία το λέξη «Θεός», αντικαθιστώντας τη με τη λέξη «είδωλο», και διέταξε να γράψει ένα γράμμα, όχι στον Saint Nazaire, αλλά απλώς στον Nazaire. Δεν πρόκειται να αναφέρω τις μακροσκελείς συνομιλίες που έπρεπε να διατηρηθούν και τα απλοϊκά και χυδαία επιχειρήματα του κυρίου Tic: πώς θα μπορούσε «Η φάλαινα να καταπιεί τον Jonah;» «Πώς είναι δυνατόν να κάνει ένα μωρό χωρίς τη συνεργασία του άντρα;» και άλλα τέτοια πράγματα.

Αφήνοντας κατά μέρος αυτά τα θεολογικά προβλήματα, ο Jurenito προχώρησε στην ουσία της ερώτησης. Η βάση της κοινωνικής μας ζωής βασίζεται στη θρησκεία. Με το να μην ενημερώνεται μετά από αυτό, ο Monsieur της πετάει πέτρες στη στέγη της. Στην πραγματικότητα, είναι ένας αναρχικός. Ο δήμαρχος δεν το άντεξε και άρχισε να περπατά ταραγμένος στο σαλόνι, ελέγχοντας για να δει αν υπήρχε κανείς στο διπλανό δωμάτιο και τυλίγοντας γύρω στην κοιλιά μια τρίχρωμη ζώνη. Γιατί οι Αιγύπτιοι σκλάβοι έχτισαν μια πυραμίδα; Δεν ήταν ίσως επειδή καθοδηγήθηκαν, συγγνώμη κύριε Tic για την έκφραση, από τον ίδιο τον Θεό; (Ο δήμαρχος παραπονιόταν για τον πονοκέφαλό του). Η επίγεια ιεραρχία βασίζεται στην ουράνια συνείδηση. Αν δεν υπάρχει Θεός, τότε γιατί ο Monsieur Tic έχει καλό σπίτι; Γιατί δεν μπορεί να το πάρει ο Λότο, ο μεροκαματιάρας; Ωχ! Ο Monsieur Tic είναι τόσο απερίσκεπτος! (Ο δήμαρχος άρχισε να δικαιολογείται και να λέει πως ήταν απασχολημένος, είχε συνάντηση).

Μια εβδομάδα αργότερα στο La Croix δημοσιεύτηκε το εξής: «Ένας άλλος Σαούλ. Αυτός ο δήμαρχος του Guiriec, Monsieur Tic, γνωστός για τις διώξεις του κατά της Εκκλησίας, εμφανίστηκε πριν λίγες μέρες στο σπίτι του ηγουμένου της εκκλησίας του Αγίου Αντουάν και είπε ότι Ο Άγιος Ντέβα του είχε εμφανιστεί δίπλα στο ρέμα του Φίου και του είχε πει: «Μετανοήστε, πριν να είναι πολύ αργά». Στις αρχές Ιουνίου έφυγε το πρώτο ειδικό τρένο για προσκυνητές που θα κατευθυνθεί προς Guiriec, στο ρέμα Fiu. Επιγραφές στο γραφείο σύνταξης.

Ήμασταν επίσης με τον Δάσκαλο στις κατακόμβες κοντά στη Ρώμη, στη Via Appia και καθώς παρακολουθούσαμε τους μαύρους και ολισθηρούς διαδρόμους, αναπνέοντας μία δύσοσμη μυρωδιά και θαυμάζαμε κατά κόρον έναν γέρο μοναχό που πουλούσε σε καλή τιμή, σε δύο Βαυαρές αγρότισσες, το ακόμα τρυφερό πλευρό κάποιου μάρτυρα, φτάσαμε σε κάποιο καινούργιο χώρο. Ήταν ένα ευρύχωρο, δροσερό και μοναχικό μέρος. Τότε τόλμησα να ρωτήσω τον Δάσκαλο τι πίστευε για το μέλλον της θρησκείας. Ο Jurenito είπε:

«Στο τέλος όλα τα οστά και όλοι οι θεοί θα καταλήξουν να σαπίσουν. Αυτοί οι καθεδρικοί ναοί θα καταρρεύσουν και οι προσευχές θα ξεχαστούν. Μην λυπάσαι. Κοίτα: εκεί, κάτω από τον ήλιο, σηκώνοντας τα πόδια του, ένα μικρό πουλάρι χοροπηδά στο λιβάδι. Εσύ δεν μεταφέρεις τον άπειρο ενθουσιασμό της ζωής; Ενώ εδώ, στο σπίτι του, σηκώνοντας το ρύγχος του προς τον ουρανό και με την ουρά χαμηλωμένη, ένας σκύλος ουρλιάζει. Σε αυτό δεν τυπώθηκε όλη η πίκρα της γης; Οι άνθρωποι του μέλλοντος θα του μοιάζουν και δεν θα έχουν ποτέ την αίσθηση ότι τα ρούχα τους ζυγίζουν χιλιάδες κιλά.

»Παρατηρείστε συχνά τα παιδιά. Μου αρέσει, όχι μόνο ως η ανάμνησή των καλύτερων ημερών του ανθρώπου. Όχι; Σε αυτά βλέπω το αρχέτυπο του μελλοντικού κόσμου. Λατρεύω το μωρό που δεν ξέρει ακόμα και που με μια μεγαλειώδη χειρονομία απλώνει τα χέρια του για να το πάρει, τι πράγμα; Η καρφίτσα που φοράει η μητέρα του στο στήθος της, ένα μήλο από τον κήπο; ένα αστέρι από τον ουρανό; Μετά του μαθαίνουν πώς να ντύνεται, πώς να φιλά το χέρι του πατέρα, πώς να παίζει και πώς να προσεύχεται. Μέχρι τότε είναι άγριος, εντελώς άχρηστος και όμορφος. Αν θέλετε να μάθετε να μισείτε σωστά τους ανθρώπους, αγαπήστε πολύ τα παιδιά. Παραβιάστε τους ιερούς τόπους, παραβιάστε τους κανόνες, γελάστε, γελάστε δυνατά όταν δεν υπάρχει κάτι για να γελάτε. Μέσα στα γέλια και στα κλάματα μένει ένας τόπος ελεύθερος για αυτόν, για το μέλλον, έτσι ώστε «ό,τι είναι κενό παραμένει κενό».

Ο Alexei Spiridonovich αναζητά τον άντρα

Την επομένη της συνάντησής μας με την Aisha, πήγαμε όλοι μαζί να περάσουμε μία εβδομάδα στην Ολλανδία, όπου ο Julio Jurenito είχε πολλά πράγματα να κάνει: να παρευρεθεί σε σύσκεψη των μελών του Συλλόγου για την Αποχέτευση της Νήσου Java, να υποβάλλει έκθεση στο Ειρηνοδικείο της Χάγης και να αποκτήσει πολλά έργα ζωγραφικής από δασκάλους του 17ου αιώνα, καθώς και καφέ, μερικά μαχαίρια και μερικά όμορφα χαρακτηριστικά του Γερμανού εξπρεσιονιστή σκιτσογράφου Otto. Στο δρόμο σταματήσαμε στην Αμβέρσα και το βράδυ πήγαμε στο λιμάνι. Μας άρεσε πολύ η μεγάλη σειρά των καφέ, με τις χάλκινες μπανάνες που κουνούσαν οι παπαγάλοι και τις μαύρες, με πίπες καρφωμένες στα τσίγκινα χείλη τους, σαν κολοκύθες. Μπήκαμε σε ένα καφέ που έμοιαζε το πιο ήσυχο (ο κ. Cool εξέφρασε με κάθε τρόπο τους φόβους του σχετικά με τη Βίβλο και τα δολάρια του). Γύρω από τα τραπέζια κάθονταν άντρες όλων των χρωμάτων: Σκανδιναβικό υπόλευκο, Φλαμανδικό κοκκινωπό, καλά φρυγανισμένο από τον Ιταλικό ήλιο, καψαλισμένοι Άραβες και ως αποκορύφωμα μαύροι Σομαλοί. Άρχισαν να φωνάζουν μανιωδώς και ο κύριος Cool, κρατώντας τα δολάρια του, άρχισε να ανατρέχει νοερά στη Βίβλο, πεπεισμένος ότι εκείνη τη στιγμή πολεμάει με όλη την ποικιλία των μαχαιριών και ίσως των όπλων. Όμως ο Δάσκαλος τον καθησύχασε εξηγώντας του ότι πρόκειται για μια εντελώς φιλική κουβέντα, στην οποία διαφωνούσε για τις ιδιότητες των ποδιών της κόρης του ταβερνιάρη. Ένας μελαγχολικός Άγγλος καθόταν μόνος ανάμεσα σε ένα είδος πουλερικών και κάθε πέντε λεπτά έφτυνε και ζητούσε "ένα ούισκι". Έπειτα, επευφημώντας λίγο, επαναλάμβανε στον εαυτό του ένα παιδικό κόλπο, που περιελάμβανε τη μυστηριώδη εμφάνιση ενός νομίσματος στο καπέλο και αφού τον κοίταξε προσεκτικά, γέλασε για πολλή ώρα. Οι Γάλλοι έπιναν λίγο και αστειεύονταν πολύ. Ένας από αυτούς καυχόταν ότι στο Μαρόκο, μέσα σε μια μέρα, είχε σκοτώσει έντεκα ληστές. Άλλος καυχήθηκε ότι στη Nimes, μέσα σε μια νύχτα, είχε προσφέρει κάθε είδους απολαύσεις σε ένα σημαντικό αριθμό κοριτσιών. Και οι δύο, όταν η υπηρέτρια πέρασε από δίπλα τους, μια φορική πενηντάρα, την έπιασαν από το χέρι, πάνω από τον αγκώνα, φωνάζοντας "Ει!, Ει!, Ομορφιά!" Ξαφνικά, σε μια μακρινή γωνιά κάποιος άρχισε τη γκρίνια στα ρώσικα: «Φίλε μου, αδερφέ μου, πες μου: Είμαι άντρας;». Κοίταξα γύρω μου και είδα έναν τυπικό Ρώσο διανοούμενο, με ένα αραιό γένι σαν να είχε μεγαλώσει σε μια χρονιά κακής σοδειάς, με pince-nez (γυαλιά) που είχε

ένα σπασμένο ποτήρι και ένα φαρδύ καπέλο από τσόχα πάνω στο οποίο, χωρίς αμφιβολία, όλοι οι θαμώνες της ταβέρνας είχαν καθίσει ή ξαπλώσει.

Κούνησε επίμονα έναν από τους μαύρους, που δεν μπορούσε με κανέναν τρόπο να απαντήσει σε μια τόσο βαθιά ερώτηση και ακόμη περισσότερο λαμβάνοντας υπόψη ότι διατυπώθηκε σε μια άγνωστη γλώσσα. Λόγω της ταραχής και της προσπάθειας να καταλάβει, έβγαλε την άκρη της γλώσσας του και κούνησε το κεφάλι του παντού. Αυτή η παράσταση ήταν τόσο γραφική και συγκινητική που μετακομίσαμε στο τραπεζάκι του Ρώσου. Χάρηκε πολύ που είδε ένα συμπατριώτη του και μου πρότεινε αμέσως να λύσω το πρόβλημα. Πρόβλημα που οι φτωχοί Σομαλοί δεν μπόρεσαν να ξεκαθαρίσουν. Τότε επικαλέστηκε πολύ τη βαρύτητα, το σπάσιμο μιας κανάτας και τεσσάρων ποτηριών για να δείξει ότι «όλα είναι μυθοπλασία». Αυτό ευχαρίστησε τον Jurenito, ο οποίος παρουσίασε στο Ρώσο φιλόσοφο μερικά μικρά αλλά ενδιαφέροντα τεστ, που εκφράζονται με πιο αξιολύπητη γλώσσα ως «θαύματα» και έτσι επιβεβαίωσαν την ανυπαρξία χώρου και χρόνου. Ο Ρώσος παρέμεινε ακίνητος, σε σημείο που ένιωσε τις τσέπες του και τη μύτη του μαύρου, παρέμεινε μετά για πολλή ώρα καθισμένος και απορροφημένος, πλησιάζοντας το χέρι του, που φορούσε ένα ρολόι μπρασελέ, στο αυτί του και προφανώς ελέγχοντας ότι λειτουργεί ακόμα. Πεπεισμένος ότι ο μαύρος είχε μύτη, ότι το ρολόι δεν είχε σπάσει και ότι ταυτόχρονα ούτε χρόνος ούτε χώρος υπήρχε, δεν ήξερε πώς να τα συνδυάσει όλα αυτά. Ο Ρώσος άρχισε να έχει λόξυγκα, παρήγγειλε άλλο ένα λίτρο βότκα και δήλωσε περήφανα: «Όλα είναι μία μυθοπλασία, αλλά ο άνθρωπος υπάρχει». Πριν από το ευχάριστο σκωπτικό χαμόγελο του Δασκάλου ένιωσε προσβεβλημένος και ήθελε να φύγει, αλλά δεν έφυγε, όμως το θεώρησε απαραίτητο να συστηθεί: «Ένας ελεύθερος άνθρωπος, ο Alexei Spiridonovich Tishin». Αμέσως μετά εξέφρασε την επείγουσα επιθυμία να πει τη ζωή του στον Jurenito και μας το ζήτησε. Πήγαμε στο σταθμό να καθίσουμε σε ένα άδειο βαγόνι. Ούτε εγώ μπορούσα να κατανοήσω την πορεία των σκέψεών του. Με χαμηλή φωνή δήλωσε ότι ήταν συνήθειά του να λέει την ιστορία της ζωής του σε αγνώστους στα βαγόνια του τρένου και από τότε που ήταν ήδη πάνω από τριάντα χρονών, του ήταν δύσκολο να αλλάξει τις συνήθειές του. Μας είπε πως η ζωή, του ήταν πολύ απαραίτητη, διαφορετικά θα έπρεπε να χτυπήσει το μαύρο, να πνιγεί ή να φτιάξει εκεί οδοφράγματα. Δεν μας άρεσε καμία από τις τρεις τουλάχιστον πιθανότητες, αλλά δεν είχαμε όρεξη να πάμε στο σταθμό. Με την ιδιαίτερη πινελιά του ο Δάσκαλος έπεισε τον Alexei Spiridonovich ότι μια ταβέρνα στο λιμάνι ήταν το ίδιο καλή με ένα βαγόνι και γι' αυτό, όταν διηγήθηκε τη ζωή του εκεί, δεν παρέκκλινε ούτε από την παράδοση

της μεγάλης ρωσικής λογοτεχνίας ούτε των τριακονταετών εθίμων της.

Ο Alexei Spiridonovich γεννήθηκε στην πόλη Yelets και εκεί πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Η μητέρα του, λίγο μετά τη γέννηση του Alexei, τράπηκε σε φυγή με ένα Γάλλο ονόματι Jorge, κομμωτή των ευγενών. Στη Μόσχα, ο Jorge έλαβε από αυτήν ένα «δώρο ανυπολόγιστης αξίας», δηλαδή ένα φέρετρο με διαμάντια και λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει ολοκληρώσει την αποστολή του σε εκείνη τη χώρα των αγρίων, κατέφυγε στην πατρίδα του, την Toulouse. Η μητέρα του Alexei προσπάθησε να επιβιώσει, έγραψε μερικά γράμματα, πήγε να δει τους συγγενείς του, περιπλανήθηκε δύο χρόνια και τελικά πέθανε. Το αγόρι μεγάλωσε με τον πατέρα του, συνταξιούχο στρατηγό και εξαιρετικά αυταρχικό άνθρωπο. Πολλές γκουβερνάντες τον φρόντισαν, που άλλαζαν αρκετά συχνά και κατά τα άλλα περνούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους να φροντίζουν το στρατηγό. Αφού πέρασε τη νύχτα στην κρεβατοκάμαρα του πατέρα του, σκούντηξε τον Alyosha, τον τσιμπούσε χωρίς λόγο και μετά του είπε γελώντας: «Έλα, πάμε, δοκίμασέ το, πήγαινε να παραπονεθείς στον πατέρα σου». Από την άλλη, όταν η μοίρα τους ανάγκασε να περνούν πολλές εβδομάδες στο δωμάτιο του παιδιού, προσδοκώντας την ατυχία, έδωσε στον Alyosha βαζάκια με κρέμα και του ψιθύρισε στο αυτί: «Να είσαι καλό παιδί και πήγαινε να το πεις στο μπαμπά. Σε αγαπώ πολύ και αυτόν επίσης. Αλλά μην του πεις ότι σου το είπα». Αυτός γενικά έπινε ασταμάτητα. Μερικές φορές έπαιρνε ένα μαστίγιο, το οποίο κρεμόταν πάνω από έναν Τουρκικό καναπέ και μαστίγωνε τον Αλιόσα στην πλάτη λέγοντας: «Σκύλε, το κατάλαβες! άξια ο διάβολος θα μάθει ποιανού είσαι! βρώμικος κουρέα! πήγαινε να σκουπίσεις τη μύξα!». Αργότερα, το βράδυ, ξύπνησε το αγόρι και τρομαγμένο είδε το γέρο με το νυχτικό του, στα τέσσερα μπροστά στο κρεβάτι του, λέγοντάς του: «Αγνέ μου άγγελε! Ήλιε μου! Δεν είμαι άξιός σου, είμαι ένα ερπετό, ένας εμπαθής! Τσάκισέ με! Φτύσε με! Έλα, φτύσε τον πατέρα σου!». Δεν θα έμενε ήρεμος έως ότου ο Αλιόσα έκανε αυτό, τον έφτυσε. Μερικές φορές μετά από αυτό ο στρατηγός σύρθηκε ταπεινά σαν γάτα και σαν σκύλος στο ρείθρο του. Αλλά μερικές φορές, ξαφνικά, σηκωνόταν απότομα και φώναζε: «Φτύνεις τον πατέρα σου, βρε βρε;» Μετά έπαιρνε το μαστίγιο και όλα ξεκινούσαν ξανά.

Ο Alexei Spiridonovich θυμήθηκε ιδιαίτερα μια νύχτα. Ο στρατηγός είχε φέρει στο σπίτι ένα μικρό αρκουδάκι, που έγινε στενός φίλος του Alyosha και συμμετείχε σε όλα του παιχνίδια. Ονόμασαν την αρκούδα Bumba. Ήταν αδέξια, παθιασμένη, γλυκιά και πολύ τρυφερή.

Ένα βράδυ ο στρατηγός ξύπνησε τον Αλιόσα, τον τύλιξε προσεκτικά σε μια κουβέρτα και τον πήγε στο μικρό κήπο. Εκεί, δεμένος στην κληματαριά από τα πίσω του πόδια, ήταν ο Bumba. Ο στρατηγός

κούνησε ένα περίστροφο και γέλασε δυνατά: «Ο θάνατος του Αγίου Σεμπάστιαν, ένας πίνακας αντάξιος του πινέλου του Αιναζονσκι, χι χι χι! Mishka, [2] φέρε ένα μικρό μπουκάλι zubrozka για να γιορτάσουμε τη μετάβαση της ψυχής του δούλου του Θεού Bumba!». Το αρκουδάκι νομίζοντας ότι έπαιζαν μαζί του έγλειψε τα χείλη του και γρύλισε. Ο στρατηγός πυροβόλησε, αλλά ήταν τόσο μεθυσμένος που το χτύπησε μόνο στο πόδι. Ο Bumba ούρλιαξε απελπισμένα, σαν ένα κουτάβι όταν πατιέται η ουρά του. Τελικά όλα τελείωσαν. Ο Αλιόσα ανέβηκε στον επάνω όροφο σε κατάσταση λιποθυμίας. Πυρετός, παραλήρημα. Μετά συνήλθε.

Ο Alexei Spiridonovich μίλησε και για τα παιδικά του παιχνίδια. Αυτό που περισσότερο του άρεσε ήταν να πιάνει μύγες στο παράθυρο και να τους κόβει τα πόδια και τα φτερά, αλλά μετά τις λυπήθηκε. Μετά έφτιαξε ένα «αναρρωτήριο μυγών» με μικρά κουτιά από σπίρτα και έβαλε εκείνες που δεν είχαν φτερά σε ένα, αυτές που είχαν μόνο ένα φτερό στο άλλο, σε ένα τρίτο αυτές που δεν είχαν πόδια κ.λπ. Μερικές φορές προσευχόταν μπροστά σε μια εικόνα της Παναγίας να αφήσει τη Bumba και τη Μαμά (για τους οποίους είχε ακούσει τη γριά οικονόμο να μιλάει), αλλά μετά, εκνευρίστηκε γιατί δεν το έκανε μόνος του. Είχε μάνα και επειδή ο Bumba είχε σκοτωθεί από πυροβολισμούς από τον πατέρα του, έβγαλε μία μεγάλη καρφίτσα από το καπέλο της γκουβερνάντας και την κόλλησε στα μάτια της Παναγίας: "Το αξίζεις, το αξίζεις!"

Όταν ο Alyosha ήταν στην έκτη τάξη στο σχολείο, ο στρατηγός έπινε υπερβολικά βότκα zubronka, κρουολόγησε κατά τη διάρκεια ενός προσκυνηματικού ταξιδιού στο Tikhon Zadonski, όπου πήρε μαζί του τις νεαρές Lyubka και Fraulein Charlotte και πέθανε. Άφησε στον αληθινό γιο του επιπλέον και έναν κλέφτη δάσκαλο. Λίγο αργότερα, ο Alyosha γνώρισε για πρώτη φορά την κόπωση στο σεξ. Πριν από αυτό είχε διαβάσει κρυφά το "The Wheatfield and Resurrection" και εκεί μάταια είχε προσπαθήσει να μεταμορφώσει την παρθένα Λένα σε Κατιούσα. Απροσδόκητα, σαν με αυτοσχέδιο τρόπο, γλίστρησε τα δάχτυλά του στο σώμα της, αναγκάζοντάς την αλύπητα να σπάσει τα πιάτα. Μετά από πολλές ανησυχίες, αμφιβολίες και φόβους, ο Alyosha πήγε με ένα Kanchatkan, το μουστακοφόρο Puklon, στο "ίδρυμα" της Angelina Karponna κι εκεί, για τρία ρούβλια, πήρε από τον χοντρό αλλά επιδέξιο Stiesha μια στοιχειώδη εκπαίδευση. Όταν η Αλιόσα έφυγε από το δωμάτιο, στο σαλόνι της Angelina η Karponna Puklon, ενώ έπινε την ξανθιά της μπύρα, τον ρώτησε εκστατικά: «Λοιπόν, τι λες αδερφέ; ήταν καλό; Αυτή είναι η ανακάλυψή μου, είμαι κάπως σαν άνω κάτω τελεία...». Αλλά ο Alyosha, καλύπτοντας το πρόσωπό του με τα χέρια του, συνέχιζε να επαναλαμβάνει: «Τι έχω κάνει;» Τον κορόιδεψαν και βγήκε τρέχοντας στο

δρόμο. Στο σπίτι πλύθηκε με αηδία. Θυμήθηκε τη μητέρα του και κλαψούρισε. Την επόμενη μέρα αποφάσισε να ξεκινήσει μια νέα ζωή. Πήγε στη βιβλιοθήκη, γράφτηκε στη δεύτερη κατηγορία και δανείστηκε βιβλία των Merezkovski και Berdiaev. Όλα αυτά φυσικά, όχι ότι τον εμπόδισαν να επιστρέψει λίγο αργότερα στο σπίτι της Stiesha, αλλά στη Marina, μία μαύρη και ιδρωμένη Μολδαβή παρόμοια, με μια ελιά που έσταζε. Ωστόσο, αυτό συνεχίστηκε διαβάζοντας μικρά βιβλία που μιλούσαν για την αμαρτία και τον Αντίχριστο. Έκανε ένα άλμπουμ, που το χώρισε σε ενότητες: «Αγάπη», «Θεός», «Φύση» κ.λ.π. και εκεί έγραψε τις φαινές του ιδέες. Έτσι, στην ενότητα «άνθρωπος» έγραψε: «Ο άνθρωπος έχει δημιουργηθεί για να είναι ευτυχισμένος, όπως ένα πουλί για να πετάει», V. Korolenko. «Η λέξη άνθρωπος σημαίνει αγέρωχος», M. Gorki κ.λπ.

Τότε ερωτεύτηκε τη Niura, αυτή με τα γαλανά μάτια, κόρη δημοσίου υπαλλήλου, ταχυδρόμου, της οποίας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ήταν τα εξής: τέσσερις μπούκλες σε σχήμα λουκάνικου, ένα μενταγιόν με την εικόνα μιας γάτας και μια παθιασμένη αγάπη για τη γεμιστή σοκολάτα με κελυφωτό φιστίκι. Μόλις είχε ερωτευτεί, πήγαινε συνέχεια να τη βλέπει, αναστέναζε πολύ και τελικά, μετά από πολύωρες συζητήσεις με εκείνη μοναχικά, καθισμένοι πολύ κοντά ο ένας στον άλλο σε έναν στενό καναπέ, πήρε ένα βαθύ φιλί. Τότε τον κυρίευσαν αμφιβολίες. Κι ας φαινόταν η αγάπη σαν κάτι υπέροχο και σαγηνευτικό στα έργα των καλύτερων συγγραφέων, όσο απαλά και γλυκά κι αν είναι, ή ήταν τα χείλη της Niura, υπήρχαν πολλά πράγματα που τον έκαναν να σκεφτεί. Η Niura δεν ήταν η Stiesha, ούτε η Marina, είχε πατέρα και όλα τα άλλα, πράγμα που σήμαινε ότι θα αναγκαζόταν να την παντρευτεί. Αλλά η Niura δεν ήταν Beatriz, δεν διψούσε για το Θεό. Συνοπτικά, όλη της η δουλειά ήταν οι πάνες. Μπορείς να διαβάσεις Nietzsche ή Schopenhauer όταν ένα μωρό κλαίει δίπλα σου; Φυσικά τα παιδιά δεν έρχονται πάντα γύρω σου και ακόμη λένε μάλιστα ότι υπάρχουν ορισμένα πράγματα. Αλλά «αυτά τα πράγματα» λοιπόν, δεν είναι ένα δαχτυλίδι με τρικουάζ πέτρα που μπορείτε να δώσετε στην κοπέλα σας, γιατί αυτό θα σήμαινε μία μόλυνση των ιδανικών...! Άνοιξε το άλμπουμ του στην ενότητα «Αγάπη» και διάβασε: «Μόνο ωραία είναι η αυγή της αγάπης», S. Natson. Αυτό τον ώθησε να πάρει μια σοβαρή απόφαση. Έστειλε στη Niura μια επιστολή δεκαέξι σελίδων που μιλούσε για τη «μεγάλη σύγκρουση μεταξύ λογικής και καρδιάς» και για «τους ανεξερεύνητους τρόπους της Πρόνοιας». Μισό χρόνο αργότερα ανακάλυψε ότι η Niura είχε παντρευτεί τον αντικαταστάτη του, ένα δικηγόρο. Αγανάκτησε: «Εδώ είναι η αιώνια αγάπη! Το ιδανικό! Για τα υπόλοιπα, είμαι καλά και σου εύχομαι να είσαι ευτυχισμένη».

Σε ηλικία είκοσι ετών, ο Alexei Spiridonovich άρχισε να ασχολείται με την πολιτική, δηλαδή να ετοιμάζει μια περίληψη της «Πολιτικής Οικονομίας» του Bogdanov και να αναλογιστεί είτε ήταν αμαρτία είτε όχι να σκοτώσει τον κυβερνήτη. Κάποιον Puklov, παιδικό του φίλο που είχε γίνει μέλος μιας μυστικής οργάνωσης, τον έφεραν στο σπίτι του Alexei Spiridonovich σε επαφή με ένα κοκκινομάλλικο αγόρι ντυμένο με μπλούζα εργάτη και του είπε χαμηλόφωνα: «Τον ψάχνουν, έχουν ανακαλύψει το μέρος που πέρασε τη νύχτα, οπότε θα κοιμηθεί στο σπίτι σου. Ο Alexei Spiridonovich συμφώνησε και όλη τη νύχτα προσπάθησε να μάθει τι σκέφτεται ο καλεσμένος του για την επανάσταση, τη βία και την εξιλέωση. Αλλά το αγόρι αποδείχθηκε πολύ ήσυχο και αντέδρασε μόνο με συμπάθεια, πριν από ένα σάντουιτς γλώσσας και πριν από ένα άλμπουμ με θέα στην ιταλική Ριβιέρα. Κατά την διάρκεια των επόμενων ημερών, ο Alexei Spiridonovich βασανιζόταν από αμφιβολίες. «Ίσως έχει σκοτώσει ή σχεδιάζει να σκοτώσει κάποιον. Του έχω δώσει άσυλο, τον έχω σώσει. Επομένως είμαι αξεσουάρ για έναν εγκληματία, άρα και εγκληματίας». «Δεν προσφέρω ειρήνη αλλά το ξίφος» και είναι γνωστό ότι «Αυτός που σκοτώνει με σίδηρο πεθαίνει». Σε μία λέξη, ο Alexei Spiridonovich ήταν βαθιά σοκαρισμένος και συγκλονισμένος Τι συνέβη; Για να κάνει τα πράγματα χειρότερα, όταν πήγαινε στη βιβλιοθήκη κοίταζε συνέχεια πίσω του το δρόμο για ένα πολύ ύποπτο άτομο. Ήταν ξεκάθαρο ότι τον παρακολουθούσαν. Τα παλιά πνευματικά τους μαρτύρια έγιναν ζωτικά.

Εβλεπε ήδη τον εαυτό του στη φυλακή, ξυρισμένο, με αλυσίδες, μερικές φορές ακόμη και πηγαίνοντας στο ικρίωμα. Αυτό βελτίωσε την ηθική του κατάσταση, αφού ένιωθε ήρωας, αλλά του ήταν αδύνατο να καταφέρει μια ήσυχη διαβίωση. Μετά από μια βασανιστική εβδομάδα αποφάσισε να καταφύγει στον ξένο, αλλά μη γνωρίζοντας τι να κάνει, απελπισμένος, παρουσίασε ένα αίτημα στον κυβερνήτη. Τρεις μέρες περίμενε τη σύλληψή του και ήταν απόλυτα έκπληκτος όταν του έφεραν διαβατήριο για να πάει στο εξωτερικό. «Τους έχω κερδίσει σκέφτηκε μέσα του πονηρά», καθώς έτρεχε ολοταχώς για ένα υπνοδωμάτιο στο δρόμο για το Βερολίνο.

Ήδη στο εξωτερικό, η πεποίθησή του έγινε ακόμη πιο ισχυρή και ο Alexei Spiridonovich θεωρούσε τον εαυτό του καλόπιστα πολιτικό μετανάστη. Παρήγγειλε κοστούμια μοντέρνα στους Παριζιάνους ράφτες, έμενε σε ξενοδοχεία πρώτης κατηγορίας και μονοπώλησε όλα τα αντικείμενα που τον συγκλόνισαν όπως: ένα σετ αλοιφών και βούρτσες για καθάρισμα, μερικά ηλεκτρικά σίδερα για μπούκλες και άλλα τέτοια. Να, στον Alexei Spiridonovich άρεσε να εκφράζει τον θαυμασμό του για τη «φτωχή Ρωσία» και αντίθετα για την αδέξια και ικανοποιημένη Ευρώπη την «ταπεινή γύμνια» της. Δεν έκανε τίποτα και στα

ερωτηματολόγια του ξενοδοχείου, όπου έλεγε «επάγγελμα», δήλωνε περήφανα: «διανοούμενος» και άφησε πολύ έκπληκτους τους θυρωρούς. Μερικές φορές τον έπιανε η θλίψη και αποφάσισε ότι ήταν απαραίτητο να εργαστεί για το «μέλλον της Ρωσίας». Σε μια από αυτές τις στιγμές γράφτηκε στη Σχολή Κηπουρικής των Βερσαλλιών, θεωρώντας ότι ο χονδροειδής υλισμός ήταν κάτι ξένο για τους Σλάβους και ότι η πατρίδα χρειαζόταν λουλούδια. Αλλά αφού άκουσε την πρώτη διάλεξη για τα λιπάσματα, έτρεξε στο Παρίσι και μέθυσε θανάσιμα. Τη δεύτερη φορά ένιωσε την ανάγκη να μπει σε μια οργάνωση και δίστασε για πολύ καιρό ανάμεσα στο «Ομάδα Βοήθειας προς τα Σοσιαλεπαναστατικά Κόμματα» και τον «Σύνδεσμο για τη βελτίωση της εκκλησιαστικής χορωδίας», θεωρώντας ότι η κοινωνικοποίηση της γης και η αναβίωση των εκκλησιών ήταν εξίσου σημαντικά πράγματα. Μίλησε με κάποιους σκιώδεις σοσιαλεπαναστάτες, που ασχολούνταν κυρίως, παίζοντας με ζάρια και στρίβοντας τσιγάρα, για διάφορα αφηρημένα θέματα. Από το σπίτι του πήγε σε ένα καφενείο που περιβάλλεται από έναν μικρό κήπο, που άρεσε σε έναν ιεροψάλτη να παίζει *retanca*, και άρχισε να τον ενοχλεί συνεχώς με τις ίδιες ερωτήσεις. Τελικά γράφτηκε και στους δύο οργανισμούς και πλήρωσε τις συνδρομές του, αλλά δεν παρευρέθηκε σε καμία συνάντηση. Η ζέστη του καλοκαιριού έφτασε και ήταν ευχάριστη, με το παράθυρο καλυμμένο από ένα βρεγμένο σεντόνι και με τα εσώρουχά του, πίνοντας αυθεντικό ρωσικό τσάι από Visotzki.

Η Ευρώπη δεν διέφθιρε τον Alexei Spiridonovich, ο οποίος, όπως και πριν, συνέχισε να φοβάται να αμαρτήσει. Σε μια ταβέρνα συνάντησε μια εύθυμη μικρή Γαλλίδα, που το παρατσούκλι της ήταν «Ju-Ju». Τη συνόδευσε στο σπίτι της και όταν ήταν έτοιμος να κάνει ό,τι είναι ας υποθέσουμε κάτω από τέτοιες συνθήκες, συνειδητοποίησε ότι δεν του έδωσε ιδιαίτερη σημασία. Προσεκτικά, άλλαξε γνώμη και άρχισε να ντύνεται. Στις μπερδεμένες ερωτήσεις της απάντησε με λεπτότητα ότι θα μπορούσε κανείς να παραδοθεί στις γήινες απολαύσεις χωρίς πνευματική επικοινωνία, αφού αυτό συνέβη στην Ελλάδα, αλλά όχι χωρίς να υπάρχει ένα αμοιβαίο πάθος. Και έφυγε δεχόμενος από πίσω ένα κύμα βρυσίδας και επίσης ένα συγκεκριμένο αντικείμενο ακατάλληλο να πεταχτεί, το οποίο είχε στο χέρι η Ju-Ju.

Έτσι έφευγαν τα χρόνια και τα φράγκα. Σε αυτό συνέβαλε τα μέγιστα ο πρώην κηδεμόνας, νυν δικηγόρος. Οι αποστολές ήταν ανεπαρκείς και ο Alexei Spiridonovich μετακόμισε σε μια σοφίτα και αντί για το Café de Monaco άρχισε να συχνάζει σε διαφορετικές φτωχογειτονιές κοντά σε αγορές και σταθμούς. Όμως, όπως πριν, μόλις ήπια μισό μπουκάλι, άρχισε να σπάει τα ποτήρια, να κάνει τρομερές δοκιμασίες στον εαυτό του, αντιμετώπιζοντας και ρίχνοντας τις πιο

πικρές αλήθειες από οποιονδήποτε: «Όλα είναι φαντασία, αλλά ο άνθρωπος υπάρχει!», «Τι είναι ο κόσμος; Τίποτα. Από την άλλη, ο άντρας είναι το πνεύμα...!», κ.λπ.

Σε ένα από αυτά τα χόμπι, στην ταβέρνα της Αμβέρσας, όπου είχε μπει φεύγοντας από την πλήξη που παρήγαγαν οι παλιές βελγικές πόλεις, πήγε όταν τον βρήκαμε. Λίγο-πολύ αυτή ήταν η βιογραφία του και αν και προφανώς δεν ήταν η πρώτη φορά που το είπε, το έκανε με μεγάλη έμφαση, πολλά δάκρυα και βαθιά συγκίνηση. Μόλις τελείωσε η ιστορία, φώναξε: «Ουφ Συμφωνώ, είμαι ένα ζώο, ένας ασήμαντος γυμνοσάλιαγκας, αλλά ο άνθρωπος υπάρχει! Ο Δάσκαλος απάντησε απαλά: «Φίλε μου, το μόνο πράγμα που κάνει διδακτική την ιστορία σου είναι να αποδείξει, ακόμη πιο δυναμικά, ότι «Το όνειρο είναι τόσο απατηλό όσο όλα όσα υπάρχουν στον κόσμο». Ο Tishin εξοργίστηκε και καθώς είχαμε παρατηρήσει ότι οι έντονες εξελίξεις του πνεύματός του ήταν συνδεδεμένες με το σπάσιμο των πιάτων, σπεύσαμε να τον βγάλουμε από την ταβέρνα. Ο Alexei Spiridonovich μας είπε ότι σχεδίαζε να επιβιβαστεί αμέσως στο ατμόπλοιο Regina με προορισμό το Ρίο ντε Τζανέιρο, προκειμένου να αναζητήσει εκεί τον Άνθρωπο. Του είπε ο Δάσκαλος σε περίπτωση που υπήρχε ο άνθρωπος, το αντικείμενο της αναζήτησής του θα επεκτείνονταν και κατά τα δύο ημισφαίρια και ότι δεν υπήρχε λόγος να ταξιδέψει στη Βραζιλία. Και ο ίδιος ο Jurenito, όπως και ο κύριος Cool, θα παρείχε ευχαρίστως στον κύριο Tishin τα απαραίτητα μέσα για να συνεχίσει τις έρευνές του. Θα ίδρυναν τον «Σύλλογο για την αναζήτηση του Ανθρώπου». Αν με αυτό δεν πετύχαιναν τίποτα και ο Άνθρωπος αποδεικνυόταν πως είναι κάτι ανύπαρκτο, ο Alexei Spiridonovich θα έπρεπε να αναγνωρίσει ότι ο Jurenito είχε δίκιο και στο εξής θα έπρεπε να τον ακολουθήσει. «Θα χαρώ πολύ να έχω έναν Ρώσο πατριώτη δίπλα μου. Κάθε φορά που μιλάω με έναν Σλάβο έχω την υπέροχη αίσθηση ότι έχει ανοίξει ένας βάλτος μπροστά μου. Α, βέβαια, έχει και ποιητές, Χρηματιστήριο και προφανώς και Βουλή! Αλλά ό,τι είναι τόσο δυνατό και σταθερό στη Δύση, στη χώρα σου, όχι με έναν τυφώνα, αλλά με μια ελαφριά ανάσα, έναν περιστασιακό αναστεναγμό, εξαφανίζεται χωρίς να αφήνει ίχνη. Δεν είμαι αφελής και ξέρω ότι σας αρέσει το ότι οι γυναίκες προτιμούν να παραδοθούν παρά να επιβληθούν. Ξέρω ότι είναι αδύναμες, αναποφάσιστες, δίνονται σε όλα εκτός από τη δράση. Ξέρω ότι δεν είναι δική σας δουλειά να καταστρέψετε αυτές τις πόλεις που χτίστηκαν με κόπο εκατοντάδων γενεών. Ωστόσο, είναι μεγάλη, αλλά ο ξεπερασμένος κόσμος δεν θα υποστηρίξει μια έρημο, έτσι το κεφάλι αρχίζει να παίρνει στροφές. Δεν θα ανατρέψεις κανέναν, αλλά όταν πέσεις θα πάρεις πολλούς μαζί σου. Με αυτό θέλω και πιστεύω ότι θα έρθετε μαζί μου, κύριε Tishin». Ο Alexei Spiridonovich δέχτηκε και

έσφιξε επισήμως το χέρι του Jurenito. Αυτό συνέβη τα ξημερώματα, στο ερημωμένο λιμάνι, ανάμεσα στους μετανάστες που κοιμόντουσαν με βρώμικα ρούχα, τους Εβραίους της Γαλικίας και κάποιους αλήτες με σκουφάκια, που βλασφημούσαν πίσω από τα μεγάλα τους κασκόλ. Ο πίνακας ήταν οπερέτα και ο Jurenito, χαμογελώντας, άρχισε να το κάνει τραγουδιστά: «Πού είσαι, περιστεράκι; Πού είσαι, Margaritoschka;». Ο Alexei Spiridonovich ένιωσε προσβεβλημένος, δεν ξέρω γιατί.

Δεν πρόκειται να περιγράψω τις δραστηριότητες του «Συλλόγου για την Αναζήτηση του Ανθρώπου» λόγω της εξαιρετικά περίπλοκης και ποικίλης φύσης του. Επιπλέον, το έργο από το ακαδημαϊκό τμήμα του Συλλόγου, που συνέταξε ο Δανός ψυχολόγος Falls, νομίζω ότι δημοσιεύτηκαν λίγο μετά. Όπως ήταν αναμενόμενο, τα αποτελέσματα ήταν εξαιρετικά δυσμενή για τον Alexei Spiridonovich, αποδεικνύοντας το ψεύδος των μεθόδων που έχει προκαθορίσει και αποκαλύπτοντας το αληθινό πρόσωπο των δειγμάτων που υποβλήθηκαν σε εξέταση με στοιχεία εκφυλισμού τους, ήδη γνωστά στους ζωολογικούς ψυχολόγους. Σε ό,τι αφορά την πρακτική δραστηριότητα της κοινωνίας, δηλαδή τις άμεσες έρευνες σχετικά με τον άνθρωπο, συνέβαλε τουλάχιστον με μια σειρά από περισσότερο ή λιγότερο γραφικά ανέκδοτα. Στην αρχή, οι πράκτορες του Συλλόγου, προσελκυσμένοι από τα τεράστια μπόνους, έτρεξαν δίπλα-δίπλα στον καθένα με τα ερωτηματολόγια που συνέταξε ο Alexei Spiridonovich τριάντα οκτώ ερωτήσεων, αναζητώντας κάποιον που θα ικανοποιούσε τις αναγκαίες απαιτήσεις. Προσέλκυσαν στη διεύθυνση του Συλλόγου, στην rue de la Boestie, τους πιο ασυνήθιστους υποψήφιους για τον τίτλο "Άνθρωπος": πολύ παλιοί άγιοι, παπουδοκρετίνοι των Άλπεων, διδάκτορες της φιλοσοφίας από τη Χαϊδελβέργη, νέοι Εβραίοι «μέλη της «Μπουντ». Αλλά αμέσως μετά, απογοητευμένος από τη σοβαρότητα του Alexei Spiridonovich, πήγε στην υπηρεσία του Mr. Cool και αφοσιώθηκε στην πώληση των αμίμητων αυτόματων συσκευών του.

Σε κάθε περίπτωση, έγινε της μόδας να ψάχνουμε για τον «Άνθρωπο» και είναι πιθανό κάποιοι από τους αναγνώστες αυτού του βιβλίου να θυμούνται τον διαγωνισμό που ανακοινώθηκε στην παριζιάνικη εφημερίδα Le Matin, αμέσως μετά τον διαγωνισμό για τον καλύτερο χορευτή και τον περισσότερο ευρηματικό τρόπο κακουργήματος. Η εφημερίδα δημοσίευσε μια φωτογραφία μιας νεαρής γυναίκας, σκεπασμένης με κουρέλια και με ένα μωρό στην αγκαλιά της. Η λεζάντα έλεγε: «Αυτή η γυναίκα ισχυρίζεται ότι δεν έχει φάει τίποτα εδώ και τρεις μέρες και δεν έχει πού να κοιμηθεί. Τι πρέπει να κάνω σαν ένας πραγματικός "Άνδρας" όταν τη βλέπω;». Οι απαντήσεις ήταν ποικίλες και τα σχόλια ποικίλα: «Περί ηθικής διαπαιδαγώγησης νεαρών κοριτσιών», «Καθαρισμός των δρόμων μας από τους ζητιάνους», «Υποβάλετέ την σε

ιατρική εξέταση», «Δοκιμάστε την για πόσο ακόμα μπορεί να επιβιώσει σε τέτοιες συνθήκες», «Ανατρέψτε το υπουργείο», «Μετάδοση στον κόσμο με στίχο, ή σε περίπτωση αδυναμίας με την πεζογραφία, την τεράστια αγωνία σας». Το έπαθλο πήγε στην πιο διαδεδομένη ανταπόκριση (13.426 ψηφοδέλτια): «Πες του: δεν ντρέπεσαι! Τόσο νέα και δεν δουλεύεις!» Ως σπάνια η εφημερίδα ανέφερε την ακόλουθη λύση, η οποία έλαβε μόνο μία ψήφο: «Πάρτε την σε ένα παιδικό σταθμό και να την φροντίζουν με έξοδα του Δημοσίου».

Απελπισμένος από τα αποτελέσματα των εργασιών του Συλλόγου, ο Tishin προσπάθησε να πραγματοποιήσει ο ίδιος τις έρευνες, αλλά τον έκλεψαν τρεις φορές, τον έγδυσαν, ξυλοκοπήθηκε από τον θυρωρό και στο τέλος κατέληξε στη φυλακή, όπου έπρεπε να τον οδηγήσει ο Δάσκαλος. Ο Jurenito αποφάσισε τελικά να ρωτήσει αυτόν τον πεισματάρη αν ένοιωσε ηττημένος. «Ωχ όχι!» — Ο Alexei Spiridonovich άρχισε να φωνάζει. «Κατάλαβέ το!». (Πρέπει να πούμε ότι ήταν πολύ λαϊκός και ότι την επόμενη μέρα συναντώντας τον Jurenito απαίτησε να είναι εξοικειωμένος μαζί του και του έγλειψε τα μάγουλα. Μετά από αυτό εκείνος, ζαρώνοντας το μέτωπό του με έναν μορφασμό αηδίας, κατευθύνθηκε προς την τουαλέτα). Είναι αλήθεια ότι δεν έχω βρει έναν πραγματικό άντρα, αλλά υπάρχει! Δεν το πιστεύετε; Εδώ έχετε την απόδειξη, είμαι άνθρωπος! Το ακούτε; Έπειτα, με λογικό τρόπο και αξιολύπητος, διηγήθηκε τον έρωτά του για μια φοιτήτρια που λεγόταν Orlova, η οποία σπούδαζε στο Παρίσι Γαλλική γλώσσα. Το βράδυ του έπαιζε «Το ειδύλλιο χωρίς λόγια». Ο Tchaikovski και ο Alexei Spiridonovich ένιωθαν σαν άντρες. «Όλα αυτά είναι υπέροχα, συμπεριλαμβανομένου του Tchaikovski, απάντησε ο Δάσκαλος, αλλά στην πραγματικότητα ποια είναι η διαφορά μεταξύ του συναισθήματός σας (απόλυτα θεμιτό, παρεμπιπτόντως) για ορισμένα από τα συναισθήματα του γάτου μου Djo; στα οποία το γατάκι δεν νοικιάζει πιάνο, αλλά συμβιβάζεται με τη μουσική που του έχει δώσει η φύση». Ο Alexei Spiridonovich έγινε έξαλλος και άρχισε να φωνάζει ότι «η αγάπη του ήταν η αγάπη ενός ανθρώπου», γιατί «δεν έχει ανάγκες» και επίσης «είναι για τη ζωή». «Λοιπόν, θα δούμε... — είπε ο Δάσκαλος—, θα αναβάλουμε την ολοκλήρωση της συζήτησής μας για λίγους μήνες».

Η πρόβλεψη που έκανε ο Jurenito έγινε πραγματικότητα λίγο μετά και μάλιστα σε αρκετά τραγικές συνθήκες. Τον Μάιο, πέντε εβδομάδες μετά την συζήτηση που αναφέρθηκε παραπάνω, η Natasha Orlova πέθανε. Με αδάμαστο χαρακτήρα και χαοτικός, ο Alexei Spiridonovich μόλις ήπια τόλμησε να κατηγορήσει τον Δάσκαλο για τον θάνατο της ερωμένης του. Αυτό ήταν προφανώς παράλογο. Η Natasha είχε πεθάνει μετά από ατυχή επέμβαση σκληροειδίτιδας που έκανε ένας από τους καλύτερους

χειρουργούς στη Γαλλία. Ο Δάσκαλος, με έναν εξαιρετικά γλυκό τρόπο, απάντησε ότι γνωρίζοντας το μεγάλο παιχνίδι δεν είχε ανάγκη για φτηνά κόλπα και ότι για να του αποδείξει ότι έχει δίκιο θα προτιμούσε να αναγκάσει τη δεσποινίδα Orlova να ζήσει μέχρι τα εκατό χρόνια, αφού το μόνο που μπορούσε να κάνει ο θάνατός της ήταν να καθυστερήσει το αναπόφευκτο. Στην πραγματικότητα, στην αρχή ήταν ο Alexei Spiridonovich απαρηγόρητος. Μια βροχερή νύχτα, αποφεύγοντας την επιτήρηση του επιστάτη του νεκροταφείου, ήρθε σέρνοντας στον τάφο της Natasha και έσκυψε το πρόσωπό του στο έδαφος. Παρέμεινε ξαπλωμένος μέχρι που τον ανακάλυψαν και τον πέταξαν από εκεί. Αλλά σιγά σιγά άρχισε να ξαναρχίζει την κανονική του ζωή, αν και συνέχισε να μιλάει συνεχώς γι' αυτό, για την αγαπημένη του, πόσο της άρεσαν οι βιολέτες και η μουσική, πόσο μικρά ήταν τα χέρια της (φορούσε γάντια νούμερο πεντέμισι) και πόσο πολύ την αγαπούσε. Μάλιστα κάποτε είπε: «Νομίζω ότι ήταν καλύτερα για εκείνη να είχε πεθάνει χωρίς να γνωρίσει την πίκρα της ζωής». Τότε ο Δάσκαλος μου ψιθύρισε στο αυτί: «Έχει ήδη ξεκινήσει! ήδη αναζητά παρηγοριά».

Τότε ο Alexei Spiridonovich άρχισε να ενδιαφέρεται για τις συνηθισμένες καθημερινές δουλειές, όπως το διάβασμα εφημερίδων ή το παιχνίδι σκάκι. Όταν θυμόταν τη Natasha, γινόταν ξαφνικά σιωπηλός και σαν απομονωμένος από όλους. Αυτό όμως συνέβαινε όλο και περισσότερο από το απόγευμα μέχρι το βράδυ. Σε μια περίπτωση, η Aisha του έδωσε ένα μπουκέτο βιολέτες που έγραφαν: «Αυτό άρεσε στην κυρία σου». Θύμωσε πολύ ο Jurenito και της είπε: «Την επόμενη φορά, προσπαθεί ήδη να ξεχάσει». Μετά, για πολύ λίγο, ο Alexei Spiridonovich δεν ανέφερε καθόλου τη Natasha. Έδειχνε χαρούμενος, ήρεμος και ισορροπημένος. Μετά από αυτή την εκχειρία, σε μία από τις συζητήσεις μαζί μου άρχισε να μιλάει για αυτήν, χωρίς καμία ταραχή και θα έλεγα με έναν «επικό» τρόπο, όπως μιλάει κανείς για παιδικές αναμνήσεις, τη γιαγιά του, ή βγαλμένες από την οικογενειακή ντουλάπα. Αυτό έγινε τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο συναντήθηκε με μια Γαλλίδα, η Mademoiselle Ville, μια εξωφρενική και πολύ σαγηνευτική ζωγράφο. Όλα έγιναν με την προγραμματισμένη σειρά: αναστεναγμοί, μοναξιά, αλλά αυτή τη φορά χωρίς έναν άβολο πατέρα και χωρίς σκωληκοειδίτιδα. Γύρισε σπίτι μια μέρα λέγοντας ότι «το πεπρωμένο ήταν ο κάτοχος της ύψιστης σοφίας. Η Natasha ήταν πολύ ήσυχη και σκεπτόμενη, θα έκανε υπομονή μαζί του. Ήταν καλύτερα τώρα, το ίδιο και η Mademoiselle Ville. Λοιπόν, όσο για αυτόν...». Όταν συνάντησε το ειρωνικό βλέμμα του Δασκάλου έμεινε σαστισμένος, σαν όλα να του είχαν επιστρέψει ξαφνικά και άρχισε να φωνάζει ότι ο Jurenito είχε δίκιο, ότι αυτός, ο Alexei Spiridonovich, «δεν

ήταν άτομο, αλλά ένα ζώο», αλλά ότι «η ζωή, παρ' όλα αυτά, ήταν υπέροχη».

Ένα μήνα αργότερα, η Mademoiselle Ville, που προφανώς είχε βαρεθεί τους στίχους, τους αναστεναγμούς και τη φιλοσοφία του Tishin, τον αντικατέστησε με έναν Αργεντινό τζόκεϊ. Ο Alexei Spiridonovich ήρθε σέρνοντας στο σπίτι του Δασκάλου, θρηνώντας και λέγοντας: Το «Η ζωή είναι μια μυθοπλασία». Από τότε τον ακολουθούσε παντού. Επειδή ήταν άντρας αποδιοργανωμένος και άτακτος, δεν είχε αφομοιώσει τους στόχους του Jurenito και συχνά ξέφευγε από τον σωστό δρόμο, ελκόμενος από διάφορα, όπως έλεγε ο ίδιος, «μυθιστορήματα», αλλά αγάπησε τον Δάσκαλο με όλη του την ψυχή. Αυτός ήταν ο τέταρτος μαθητής του Jurenito.

Διαφορετικές απόψεις για την αγάπη

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παραθέσω μερικές από τις απόψεις του Δασκάλου για την αγάπη. Οι κακές γλώσσες ισχυρίστηκαν ότι ο Jurenito ήταν ένας ελευθεριάζων τύπος, που βίαζε γυναίκες, κορίτσια και ότι κουβαλούσε μαζί του σε ένα ειδικό μπαούλο ένα είδος τέρατος, μισογύνη, που βρέθηκε από τον ίδιο στην κορυφή των Άνδεων, για να ικανοποιήσει την υπεράνθρωπή του λαγνεία. Όλα αυτά ήταν ένα έξυπνο ψέμα. Εξιστορώ τη ζωή του Δασκάλου, κεφάλαιο με κεφάλαιο, χωρίς να κρύβω τίποτα. Περί σαρκικής αγάπης και περί πάθους, ο Δάσκαλος μιλούσε πάντα με ηρεμία, καθαρότητα και ευκολία, χωρίς σύγχυση, χωρίς πνιχτά γέλια, σιωπές και γλοιώδη μισόλογα. Με την ίδια προσοχή παρατηρούσε μια μαθήτριά της πέμπτης δημοτικού που η ποδιά της ήταν ανοιχτή στο στήθος, αρχάρια, η οποία τον πλησίασε σεμνά για να του ζητήσει αυτόγραφο, σαν αυτός να ήταν το κολοσσιαίο θέαμα της σύζευξης δύο λυσσασμένων ταύρων με κόκκινα μάτια.

Κάποτε, περνώντας δίπλα από έναν εξαγριωμένο και βασανισμένο ταύρο που προοριζόταν για μοσχαρίσιο κρέας, ο Δάσκαλος έβγαλε το καπέλο του και στην έκπληκτη ερώτηση του κυρίου Cool απάντησε: «Επαναλαμβάνω τη βαρετή και συμβατική χειρονομία του. Βγάλε επίσης το δικό σου καπέλο, κύριε Cool, αφού πρέπει να ξεσκεπάσεις το κεφάλι σου (κάτι το υγιές είναι κι αυτό), που δεν είναι πριν από ξεθωριασμένες ομορφιές με χρυσές ανάσες, ούτε πριν από ένα πτώμα που έχει ήδη αρχίσει να μυρίζει. Όχι, ας είναι εδώ πριν από εκείνη τη χειρονομία του αγρότη που οργώνει το σκληρό έδαφος, μπροστά στον αγωνιώδη τρόπο που ρίχνει το σπόρο, πριν από τον ιδρώτα, πριν από τον αίμα, πριν από τη ζωή.

Ο κ. Cool, χωρίς αμφιβολία, θεωρούσε ότι ο Δάσκαλος ήταν βαθιά ανήθικο και διεφθαρμένο άτομο, που από την άλλη, κατά τη γνώμη του, δεν τον εμπόδισε να είναι ένας καλός οδηγός. Αλλά, μερικές φορές, ο Αμερικανός άρχισε να ενοχλεί τον Δάσκαλο με παρεξηγήσεις, κηρύγματα. Θυμάμαι πώς ένα πρωί, όταν συναντηθήκαμε στον κήπο, ήταν μαζί μας ο ιεραπόστολος, ο Jurenito είπε: «Κύριε Cool, χθες, όταν πήγα για ύπνο, στο κομοδίνο μου βρήκα ένα βρώμικο και αηδιαστικό φυλλάδιο. Διατηρώ το δωμάτιό μου καθαρό, κοιμάμαι με το παράθυρο ανοιχτό γιατί μου αρέσει ο καθαρός αέρας και δεν μπορώ να ανεχτώ κάτι τέτοιες εικόνες. Σταματήστε τη δραστηριότητά σας στην πόρτα του υπνοδωματίου μου». «Πλάκα κάνεις; Σου έφερα μια εξαιρετικά ταλαντούχα και απόλυτα ηθική

δουλειά που έγινε από τον νεαρό ιεροκήρυκα Περί έγγαμου βίου σύμφωνα με τις διδασκαλίες του Αποστόλου Παύλου». «Μιλώ ακριβώς για αυτή τη βαρετή λογοτεχνία. Πριν από αυτήν, υπήρχαν οι στήμονες και οι ύπεροι, ο τράγος και η γίδα, ο νεαρός και το κορίτσι. Μετά ήρθαν οι απόστολοι και οι προφήτες μας, οι Πατέρες της Εκκλησίας και όλοι οι ευνουχισμένοι δηλώνοντας ότι το υψηλό ήταν επαίσχυντο και το αξιοπρεπές ήταν μόλις ανεκτό. Καλλιέργησαν τις τιμωρίες, το ποταπό απόκρυφο μυστικό και την αγνότητα, δηλαδή, την αναιμική και καχεκτική ανικανότητα που εκφυλίζεται σε διαστροφή. Αντί για τον πίνακα «πρώτος άντρας την άνοιξη» (του Botticelli), πετώντας με πάθος τη γυναίκα στο γρασίδι, τον τοποθέτησαν δίπλα σε ένα περίτεχνο κρεβάτι στο οποίο επιτρεπόταν μόνο, λόγω την ανθρωπίνης και άρα χαμηλής και ελεεινής κατάστασής του, να κοιμάται με τη γυναίκα του νόμιμα. «Φυσικά είναι καλύτερα να μην παντρευτείς», συμβούλεψε ο απόστολος. Το έχεις σκεφτεί αυτό; «Είναι καλύτερα να μην αναπαράγετε». Καθιέρωσαν τη λατρεία της μητέρας, και περικύκλωσαν το στήθος της με αγγελικό φως, την πήγαν στο ναό, αλλά ο δρόμος προς τον εν λόγω ναό ήταν καλυμμένος με λάσπη και αηδιαστική ροχάλα των μοναχών. Αφού δεν μπορούσαν να ευνουχίσουν όλη την ανθρωπότητα, γιατί δεν υπήρχε μπαρούτι αρκετό, ήταν «ανεκτικοί». Μην εκπλαγείτε αν ο κόσμος γίνει ένα τεράστιο «μπορντέλο». Είπατε: «Ο αισθησιασμός είναι κακός» και εκατομμύρια κόσμος το πίστεψε. Φόρεσαν μαντήλια στα μαλλιά και αφοσιώθηκαν στο άχρηστο έργο της σκέψης κάθε μέρα και το βράδυ στο πώς να κρατήσουν τον φελλό σφιχτό σε ένα μπουκάλι σόδας. Πού, σε ποιο μπορντέλο, σκέφτεται κανείς και για αισθησιασμό και για το ασκητικό κελί του ή στο δωμάτιο μιας γεροντοκόρης; Σκεφτείτε, χωρίς να το έχετε ζήσει, την αδυναμία του σώματος. Ονειρεύονται την αιώνια Παναγία ή τον Ουράνιο Νυμφίο. Άλλοι, οι πλειοψηφία, ας αποφασίσει: είναι κακό, οπότε ας είναι κακό. Αυτό που θα μπορούσε να είναι ιερό, μετατράπηκε σε σκουπιδότοπο. Αντί για ευχάριστο μύθο είναι μία ταμπακέρα με δύο εξώφυλλα: στο πρώτο ένα τοπίο ή ένας ξεχασμένος, και στο δεύτερο, μυστικό, μόνο για φίλους, κάποιες χυδαιότητες. Αυτή η ταμπακέρα, δηλαδή το μικρό πνευματικό του βιβλίο, κύριε Cool, ήταν αυτό που είδα, ανησυχώ για την καθαριότητα και την υγιεινή και αναγκάστηκα να φύγω από το δωμάτιό μου βιαστικά».

Ο Δάσκαλος μισούσε τον θεσμό του γάμου, θεωρώντας ότι πιο πολύ ακόμη και η πορνεία είναι ανώτερη. Εξαιτίας αυτής της στάσης αναγκάστηκε να δώσει μάχη με μια εχθρική και στάσιμη κοινωνία. Για παράδειγμα, μια φορά εμφανίστηκε στο σπίτι μας ένας γνωστός του Jurenito, ο Viscount Lenido, πολύ ενθουσιασμένος και κουνώντας ένα μπαστούνι. Η ιστορία αυτού του νεαρού από μια επιφανή οικογένεια ήταν

η εξής: κάποτε έχασε τα τελευταία υπολείμματα της κληρονομιάς του στο καζίνο του Βιαρέτζιο και είχε φορτωθεί όλα τα φανταστικά και αδιανόητα χρέη, συνάντησε μια ηλικιωμένη Αμερικανίδα με το όνομα Δεσποινίς Jops, που διψούσε για αγάπη, για τρυφερές εκδηλώσεις και για φιλοφρονήσεις. Το μόνο που έμεινε να προσθέσω είναι ότι ήταν η Μις Jops εξαιρετικά άσχημη, τόσο πολύ που το πρόσωπό της δεν θύμιζε καν πρόσωπο. Γυμνή, και ξεδιάντροπα παθιασμένη, απαιτούσε χωρίς καμία συστολή στην παραλία ο φίλος της να αγκαλιάζει τη μέση της ή να αγγίζει το στήθος της. Όταν έλαβε το προσκλητήριο γάμου, ο Δάσκαλος άρχισε να ανησυχεί για το θλιβερό μέλλον αυτού του ζευγαριού. Δεν πήγε στο γάμο, αλλά έστειλε δώρο ένα μεγάλο χειροποίητο σάλι Μεξικάνικο και ένα αντίτυπο «αγροτικού περιοδικού», που μιλούσε για τη μέθοδο του ζευγαρώματος αλόγου και γαϊδάρου. Σε τέτοιες περιπτώσεις έδειχνε το άλογο πρώτα, μια φοράδα και μετά τα μάτια τους δέθηκαν σφιχτά. Ο Jurenito της φόρεσε το μαντήλι, προτείνοντας να χρησιμοποιηθεί αυτή η μέθοδος με σκοπό την αμοιβαία συζυγική ευτυχία. Όπως είπα και πριν, ο Υποκόμης εμφανίστηκε στο σπίτι του Jurenito την ίδια μέρα μετά το γάμο κραδαίνοντας ένα γερό μπαστούνι με αλάνθαστες προθέσεις. Αλλά ο ίδιος ο Δάσκαλος αναγνώρισε το λάθος του: «Ήταν ασυγχώρητο από την πλευρά μου, που έστειλα τα πάντα εκτός από... τη φοράδα. Αλλά νόμιζα ότι είχες μεγάλο αριθμό γνωστών εδώ. Καταλαβαίνω την αγανάκτησή σου. Να είσαι μεγαλόψυχος μαζί μου. Μήπως ξέρεις την Mademoiselle ToINETTE;» Ο Υποκόμης άφησε το μπαστούνι του, γέλασε και απομακρύνθηκε, αφού πήρε κάποιες οδηγίες.

Σε μια άλλη περίπτωση, ο κύριος Bok, εμφανίστηκε στο καφέ όπου ήμασταν παλιά, ένας ασήμαντος δημοσιογράφος που έψαχνε μανιωδώς ειδήσεις όλη μέρα, συγκλονιστικές είκοσι γραμμές, αλλά αναγκάστηκε να αρκεστεί στα νέα, τρεις γραμμές για ληστείες, που του έδωσε ένας νομαρχιακός υπάλληλος, αποκτώντας ως αντάλλαγμα το δικαίωμα να επισκέπτεται τη Μαντάμ Bok όποτε ήθελε. Αυτός ο δημοσιογράφος άρχισε να ενοχλεί τον Jurenito ζητώντας του κάποια συγκλονιστικά νέα ακόμα και από όταν ήταν μικρός, κάτι για την επανάσταση στο Μεξικό ή για τις νέες εφευρέσεις του κυρίου Cool. Ο δάσκαλος στην αρχή αρνήθηκε. Αλλά τελικά, όπως ήταν πολύ συμπονετικός, υπαγόρευσε στον Bok κάτι εντελώς ασυνήθιστο, νέα για μια επικείμενη επιτυχία: «Παράξενο έγκλημα. Χθες το βράδυ, σε μια πολυσύχναστη γειτονιά στο Παρίσι, στη rue Saint Honoré, ο γνωστός Παριζιάνος δικηγόρος Monsieur Trik, αντιπρόεδρος του Συλλόγου για τον αγώνα κατά της ανηθικότητας του δρόμου, προέβη σε μια περιβόητη πράξη βίας κατά της νεαρής κοπέλας Lucie Z., δεκαέξι ετών. Το πιο τρομερό έγκλημα είναι ότι οι γονείς του κοριτσιού, ιδιοκτήτες ενός εργοστασίου παραγωγής σαπουνιών, γνώριζαν

το συμβάν, και βρέθηκαν στο σημείο του εγκλήματος». Ο κύριος Bok έφυγε τρέχοντας, σε κατάσταση απεριορίστου ενθουσιασμού. Η είδηση δημοσιεύτηκε και αρκετές μέρες αργότερα ο δημοσιογράφος εμφανίστηκε στο σπίτι του Jurenito με το κεφάλι δεμένο. «Μου έκανες ένα κόλπο. Όλα ήταν καθαρή εφεύρεση. Αυτός ο άθλιος Trik είχε παντρευτεί τη Lucie Z., με τον γάμο να ολοκληρώνεται στο σπίτι των γονιών της, στη rue Saint Honoré. Με έχουν ήδη δειρίει τρεις φορές και ακόμα σκοπεύουν να με δείρουν κι άλλο. Δεν κοιμάμαι σπίτι, δεν έχω εμφανιστεί ξανά το βράδυ να γράψω και έχω λάβει και κλήση από το δικαστήριο. Με έχεις κάνει τον πιο άτυχο άνθρωπο στη γη...». Ο Δάσκαλος απάντησε: «Φίλε μου, είμαι βαθιά λυπημένος για τις κακοτυχίες του, αλλά δεν ήμουν αναληθής. Η νεαρή γυναίκα του η δεκαεξάχρονη Lucie Z. δεν μπορούσε να δώσει τη συγκατάθεσή της με κανέναν τρόπο, την έδωσαν και όλα τελείωσαν, την μόρφωσαν στην αγνότητα και την άγνοια. Δεν ήξερε καν γιατί οι άνθρωποι φιλιούνται. Είχε δει μόνο δύο φορές τον φίλο της και τον αγαπούσε με πολύ φόβο. Οι γονείς της φυσικά, γνώριζαν το έγκλημα...». Ο Bok άρχισε να γκρινιάζει: «αλλά και πάλι η αλήθεια είναι ότι παντρεύτηκαν!...» «Μόνο για να σε απαλλάξω από ακόμη μεγαλύτερες απογοητεύσεις, δεν ανέφερα στις ειδήσεις ότι στο έγκλημα ήταν εμπλεκόμενοι κυβερνητικοί εκπρόσωποι, δηλαδή ο δήμαρχος που νομιμοποίησε τη σύμβαση γάμου». Τέτοια επιχειρήματα δεν έπεισαν τον Bok, ο οποίος έφυγε απογοητευμένος παίρνοντας μαζί του όλο το περιεχόμενο από τις τσέπες του Jurenito, που του τα πρόσφερε όλα πολύ φιλικά. Ο Δάσκαλος χάρηκε πολύ όταν το έμαθε, μια εβδομάδα μετά από τον Monsieur Trak, αντίπαλο και ένθερμο εχθρό του Monsieur Trik, που είχε μιλήσει με τον φτωχό δημοσιογράφο και είχε προσφερθεί να του πληρώσει αποζημίωση για συκοφαντική δυσφήμιση.

Ο Δάσκαλος είπε: «Όταν δύο άνθρωποι μαζεύονται για να ιδρύνουν μια εταιρεία εμπορικά, ενδιαφέρονται για το κεφάλαιο και τις δεξιότητες με τις οποίες μπορεί να ανταποκριθεί ο καθένας, αλλά όχι αν τους αρέσει η ποίηση ή αν ξέρουν να παίζουν ποδόσφαιρο. Όταν θέλουν να φυτέψουν ένα δέντρο στον κήπο δεν ξοδεύουν χρόνο για να σκεφτούν αν η γη είναι φτιαγμένη από ανθρώπινη στάχτη ή αν είναι ιερό μέρος, δεν το θαυμάζουν ως τοπίο και δεν το αξιολογούν με σκοπό τον επόμενο αγοραστή, αλλά μάλλον παρατηρούν εάν είναι καλή για τον εν λόγω αγοραστή - δέντρο. Όταν κάποιος πρόκειται να αγοράσει μια μπλούζα κι αν έχει ωραίο χρώμα και μια καλή τιμή, κανείς δεν θα διάλεγε ένα μέγεθος πολύ μεγάλο ή πολύ μικρό. Όταν δύο άνθρωποι έρχονται μαζί στο γάμο, αναλύουν τα πάντα εκτός από αυτό που η πραγματικότητα τους κάνει να συνενωθούν. Ξέρουν την προίκα της νύφης και αν έχει ασημένια κουτάλια πόσα ο φίλος της κερδίζει και αν υπάρχει πιθανότητα

να αυξηθεί ο μισθός του, αν του αρέσει να παίζει μπριτζ ή όχι, αν ξέρει να φτιάχνει φουαγκρά, αν έχει καλή καρδιά, αν είναι υγιής και συμπαθής, αν γνωρίζει ξένες γλώσσες κ.λπ. Μόλις τα μάθουν όλα αυτά, δεν πάνε σ' ένα γραφείο, ούτε σε φιλανθρωπικό ίδρυμα, ούτε σε εξετάσεις φιλολογίας, αλλά σε ένα ευρύ και άνετο κρεβάτι, χαμηλώνοντας τα μάτια τους. Και τότε μένουμε έκπληκτοι με τα υψηλά στατιστικά στοιχεία των «αποτυχιών γάμου». Ω, υποκριτές πατέρες και σύζυγοι, ευτυχισμένα ζευγάρια που σέρνουν τη γήινη χαρά μέσα από τους καλοφτιαγμένους φακέλους του συμβολαιογράφου, πωλητές σφραγισμένων αγαθών και εσείς που ψιθυρίζετε στα συμβόλαια γάμου όλων των ειδών τα υπέροχα λόγια, ιερείς, πάστορες, παπάδες και ραβίνοι. Ποιος δεν μπορεί να κοκκινίσει με την παρουσία σας;

Ο Δάσκαλος μας σύστησε το ζευγάρι Nolnot στις Σεβρές. Ήταν και οι δύο εντομολόγοι, που σημαίνει ότι αυτό που τους άρεσε περισσότερο στον κόσμο ήταν να παρατηρούν κάμπιες. Εκτός από αυτό, ήταν νέοι, φιλικόι, καθόλου άσχημοι και ζούσαν σε ένα άνετο διαμέρισμα, όπου υπήρχαν πολλά γυάλινα βάζα με σκουλήκια δίπλα σε ειδώλια από πορσελάνη και βάζα με λουλούδια. Με μια λέξη, είχαν κάθε εμφάνιση ευτυχισμένου. Τότε ήμασταν γείτονες και τους συναντούσαμε συχνά. Να, μέσα από μια κάποια πικρία, σχεδόν ανεπαίσθητη, σε κάποια λόγια τους και κάποιες κινήσεις, συνειδητοποιήσαμε ότι δεν ήταν όλα ευτυχή σε αυτό το γοητευτικό εξοχικό σπίτι. Μάλιστα, λίγη ώρα αργότερα ο κύριος Nolnot έκανε στον Δάσκαλο αντίστοιχες εξομολογήσεις. Αποδείχθηκε ότι οι σύζυγοι αγαπούσαν ο ένας τον άλλον τρυφερά και ένιωθαν μια γνήσια αμοιβαία συγγένεια και κατανόηση, καθισμένοι όλη μέρα μπροστά σε εκκολλαπτόμενες προνύμφες και το βράδυ διάβασμα, για να ξεκουραστούν, οι συγκινητικές ελεγείες από τη madame de Noailles. «Οι ψυχές μας είναι φτιαγμένες η μια για την άλλη, είπε ο Nolnot—, αλλά...» και με άοριστο τρόπο αναφερόταν σε αυτό που οι σημερινοί ηθικολόγοι και οι αυταπάτες μας επιτρέπουν να μιλάμε μόνο στο γραφείο του ψυχιάτρου ή σε δίκη, δηλαδή στη μοιραία δυσαρμονία του σώματός τους. Αυτό σκότωσε τη χαρά τους και μετέτρεψε το πάθος σε φόρο τιμής που πλήρωναν δύο κατάδικοι. Μόλις άκουσε αυτές τις κραυγές, ο Δάσκαλος πλησίασε την φτωχή επιστήμονα Mademoiselle Ville, την οποία μέχρι εκείνη τη στιγμή την είχε αφήσει οριστικά ο Αργεντινός και της πρότεινε επίμονα να της συστήσουμε τον κ. Nolnot. Σύμφωνα με ότι φαίνεται, η ταλαιπωρία των συζύγων ήταν μακρά και υπερβολική, από τότε που το θέμα άρχισε να προχωρά με πολύ γρήγορο ρυθμό.

Δύο εβδομάδες αργότερα, όταν επέστρεψε από το Παρίσι μετά από ένα ραντεβού με τον Ville, ο Nolnot μπορούσε να κρύψει ένα χαμόγελο απόλυτης ικανοποίησης και δεν το έκανε. Η κύριος Nolnot, αν και

φαίνεται παράξενο, διάλεξε την Aisha και αν κρίνουμε από την αφήγηση του αφελούς αδελφού μας, ούτε φαίνεται να το μετάνιωσε. Προφανώς πρέπει να έχει πετύχει την απόλυτη ευτυχία. Αλλά ο σύντροφος, αντί να απασχολεί τον ελεύθερο χρόνο του, μετά τις συνεχείς συναντήσεις του με την Mademoiselle Ville και με την Aisha, συνεχίζοντας να παρατηρεί προνύμφες και να διαβάζει ποιήματα με τη γυναίκα του και αφιερώθηκαν στον προβληματισμό για την πνευματική και μη πνευματική αγάπη. Μια μέρα, η κ. Nolnot έφερε στην Ville μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συλλογή από προνύμφες, που βρήκε στα διάφορα είδη τυριών, απαιτώντας να μοιραστεί μαζί της τον ενθουσιασμό της για τα σπλάχνα αυτών των όντων. Με αυτόν τον τρόπο κατάφερε να τρομάξει οριστικά και για πάντα τον εραστή της. Η κυρία Nolnot από την πλευρά της αποφάσισε να διαβάσει στην Aisha τα άσματα για την αγάπη των ελληνικών νυμφών και όταν την αποκοίμισαν λόγω της φωνής της, εκείνη άρχισε να κλαίει με λυγμούς: «Δεν καταλαβαίνεις την ομορφιά του πνεύματος...». Όλα αυτά συνέβησαν λίγο πολύ μπροστά στα μάτια μας, αφού ούτε καν ο Mr. Nolnot ούτε η Aisha ξεχώριζαν για τη διακριτικότητα τους. «Εδώ έχετε ένα άλλο παράδειγμα του θανάτου του Έρωτα - μας είπε ο Δάσκαλος -. Ο Nolnot ήθελε και τα φιλιά και την πνευματική σχέση και έβγαλε τις προνύμφες του από την τσέπη του. Και όλα αυτά επειδή είναι μορφωμένος με κατανόηση του σεξ ως κάτι χαμηλό, όχι σαν το σαλόκι αλλά σαν το διάδρομο και προδίδοντας το ίδιο του το σώμα, ο ενθουσιασμός και η αγάπη του επέστρεψαν στην κυρία Nolnot, άρχισε να τη χαϊδεύει χωρίς πάθος, χωρίς πόθο και χωρίς χαρά, μόνο και μόνο επειδή είχε περάσει τη νύχτα μαζί της και το πρωί βρέθηκε σε πνευματική σχέση, με δύο μικροσκοπία και ένα βελούδινο βιβλίο με ποιήματα».

Σε μια άλλη περίπτωση καταστρέψαμε ένα ακόμη υπέροχο παράδειγμα οικογενειακής ευτυχίας στο Μιλάνο, όπου επισκεπτόμασταν συχνά το σπίτι του βουλευτή Strecontini. Ήταν αυτός ένα αδύναμο και άρρωστο άτομο, αλλά πίστευε ότι ήταν ένας ατρόμητος επαναστάτης, ένας αινιγματικός κατασκευαστής νέων μονοπατιών, με μια λέξη, κάτι παρόμοιο με το Brand name: "μαρξιστής". Καθώς άνοιγε τον γιακά του πουκαμίσου του, ιδρώνει με τέτοιο τρόπο που δεν κατάφερε να βγάλει τον ιδρώτα, χτύπησε με το χέρι του μια γροθιά στο κομψό τραπέζι σε στιλ αυτοκράτορα και τάχθηκε ενάντια στην «αίσθηση της ευπρέπειας» και του «κακού τρόπου ζωής» του σημερινού αστού. Η γυναίκα του, μια χοντρή Ιταλίδα, άκουγε αυτές τις ομιλίες με ένα σχεδόν ανεπαίσθητο χαμόγελο, σαν να είχε την επιθυμία να κάνει ορισμένες μάλλον χιουμοριστικές παρατηρήσεις. Ενώ τον άκουγε κοιτούσε όλο και πιο συχνά και τρυφερά τον Alexei Spiridonovich, που εκείνη την εποχή ήταν στη στιγμή που υπέφερε τη συνηθισμένη περίοδο απογοήτευσης από τη

ζωή. Ένα από αυτά τα πολλά υποσχόμενα βλέμματα εξέπληξαν τον σύντροφο Strecontini, ο οποίος, διακόπτοντας τις ενοχές του κατά της «καταραμένης ιδιωτικής ιδιοκτησίας» την πολύ αξιολύπητη στιγμή, έστειλε τη γυναίκα του, πιστεύω, για να λύσει ένα θέμα στην αίθουσα σύνταξης και ετοιμάστηκε να περιμένει, με πολύ εκφραστικό τρόπο, να φύγουνε. Για τη νύχτα, ο Alexei Spiridonovich έλαβε ένα γράμμα: «Πολίτη, σε πήρα για ένα τίμιο άνθρωπο, παρά για έναν Ρώσο σοσιαλιστή και σε δέχτηκα στο σπίτι μου. Αλλά έχεις παραβιάσει τα πιο ιερά έθιμα και έχεις τολμήσει να ενοχλήσεις τη γυναίκα μου. Επειδή είμαι εχθρός των αστικών προκαταλήψεων, δεν σε προκαλώ σε μονομαχία, αλλά σε παρακαλώ να μην το ξανακάνεις, να εμφανιστείς στο σπίτι μου, Σοσιαλιστικός χαιρετισμός Strecontini».

Μέσω αυτής της επιστολής, ο Alexei Spiridonovich έμαθε για τα συναισθήματα της γυναίκας του βουλευτή απέναντί του και γι' αυτό, όταν την επόμενη μέρα είδε στο "Avanti" τη δήλωση: "Άγγελέ μου, μην δίνεις σημασία στον τύραννο. Είμαι δική σου. Έλα στις τρεις στη στοά!" — (η ταχύτητα της δήλωσης και η οικονομία των λέξεων έδειχναν την εμπειρία της κυρίας Strecontini) — ο Alexei Spiridonovich κατάλαβε σε ποιόν είχε αναφερθεί, άφησε στην άκρη την απαισιοδοξία του και ετοιμάστηκε να ξυριστεί. Εμπιστεύτηκε στον Δάσκαλο το αστείο αυτό μικρό γεγονός. «Τι θα κάνεις, Alexei Spiridonovich; Έχεις ξεχάσει ότι ο εχθρός της ιδιοκτησίας δεν έχει μόνο ένα πολυτελές διαμέρισμα με κομψά έπιπλα, αλλά και γυναίκα; Έτσι, η σύζυγος ή ο σύζυγος είναι σαν τα πράγματα, δικά μου, δικά σου, των άλλων. Η επίθεση εναντίον αυτού θεωρείται ληστεία, και τιμωρείται από το νόμο. Τι να κάνετε με μια καλή ξύλινη ντουλάπα που δεν χρησιμοποιείται πια, αλλά δεν θέλετε και να την χρησιμοποιήσουν άλλοι, ο σύζυγος παίρνει το κλειδί και το βάζει σε λίγο στο στήθος. Η γυναίκα γενικά, όπως και το κρεβάτι, πρέπει να είναι καινούργια και να εξυπηρετούν μόνο τον ιδιοκτήτη τους. Δεν το έχεις λάβει υπόψη σου ληστή, δεν είσαι πολίτης αλλά ένας εγκληματίας, καταπατητής των ιερών δικαιωμάτων του μεγαλύτερου επαναστάτη του κόσμου».

Ο Δάσκαλος μας πήγε μια Κυριακή στο Χάιντ Παρκ του Λονδίνου. «Κοίτα αυτούς, που αν και μπορούν, δεν επιτρέπεται». Κάποιοι κάθονταν στο γρασίδι, νεαρά ζευγάρια. Αυτές οι νύφες και οι γαμπροί αναγκάζονται να περιμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, χρόνια τον γάμο, μέχρι να «εγκατασταθούν στη ζωή». Οι νέοι, δηλαδή μέχρι να είναι λίγο πολύ αργά, μπορούν να συναντηθούν στο σπίτι, αλλά μόνο μπροστά σε αγνώστους, ή στις διακοπές, στο πάρκο, όπου προσπαθούν, αν και αυτό είναι αδύνατο, να ικανοποιήσουν όλο το συσσωρευμένο πάθος τους. Έχουν μεγάλους κύκλους κάτω από τα μάτια τους και τα

μάτια τους είναι πολύ θολά από επιθυμία. Σαν εγκληματίες ανακατεύονται στο γρασίδι, βασανίζονται για ώρες μεταξύ τους, μισές δηλώσεις και ισχνές τριβές, αμοιβαία φλεγόμενες από τα κλεφτά τους φιλιά. Πέντε ή και δέκα χρόνια θα περάσουν έτσι και όταν είναι ήδη κουρασμένοι και διεστραμμένοι για όλες αυτές τις υποτροπές και ίσως άρρωστοι λόγω των υποχρεωτικών κακών, μετά οι γονείς τους, που έχασαν κι αυτοί τα νιάτα και τη χαρά τους με τους περιπάτους στο γρασίδι, θα δώσουν ευγενικά τη συγκατάθεσή τους: «Τώρα είναι η ώρα», θα πουν.

Αυτά τα ζευγάρια ήρθαν στη μνήμη του Δασκάλου σε μια άλλη περίπτωση, όταν μπαίναμε σε μια φτωχογειτονιά στο Παρίσι, στη rue Pigalle: «Εδώ θα δείτε τους άλλους, αυτούς που τους επιτρέπεται, αλλά που δεν μπορούν». Σε ένα σαλόνι, πίσω από τις κανάτες τους με μπύρα, κάθονταν ήρεμα, στολισμένα και νωχελικά οι φιλήσυχοι αστοί. Το πρόσωπο ενός από αυτούς, που φορούσε μια μικρή κόκκινη κορδέλα, είχε κολλήσει το βλέμμα του στην κουμπότρουπα. Σε μια περιφραγμένη και απαγορευμένη γωνία του δωματίου, μπήκαν άνδρες και γυναίκες γυμνοί που έκαναν τα πάντα με λεπτομέρεια. Έμοιαζαν με τα φτωχά αγρίμια των περασμένων φορών και λάμβαναν δέκα φράγκα ανά συνάντηση. Σιγά σιγά, ενθουσιασμένη από το θέαμα, η καλή αστική τάξη άρχισε να ανακατεύεται, κάποιοι ξέσπασαν σε γέλια και άλλοι τσακίστηκαν ενθουσιασμένοι: «Ω! Ναι, μοιάζει με ταύρο...! από το δωμάτιο δίπλα κάποια κορίτσια έτρεξαν έξω, αρπάζοντας γρήγορα τους νεαρούς επισκέπτες. Ο άντρας με τη μικρή κορδέλα στην κουμπότρουπα του παρέμεινε απαθής περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον και σχεδόν στο τέλος ζήτησε να του επιτραπεί να πάει μαζί του ένα από αυτά τα άτομα που συμμετείχαν στην εκδήλωση.

Στις αρχές του 1914 στο Λονδίνο εκδόθηκε η Εγκυκλοπαίδεια των Ερωτικών μηχανισμών. Τυποποιημένη, κάτι σαν το σημερινό "Kamasutra". Λόγω απροσεξίας του εκτυπωτή, αυτό το βιβλίο κατέληξε στην αποθήκη κάποιας «Ευαγγελικής Εταιρείας», η οποία, εκμεταλλευόμενη την αταξία των πρώτων εβδομάδων του πολέμου, κατέστρεψε ολόκληρη την έκδοση. Μόνο έξι δείγματα σώθηκαν, ένα εκ των οποίων το ήξερα πολύ καλά λοιπόν, ήταν στην «Κόλαση» της Εθνικής Βιβλιοθήκης του Παρισιού. Αυτό το βιβλίο είχε προετοιμαστεί με τη συνεργασία των παλαιότερων ιεροδουλων της πόλης. Ως είναι γνωστό στο Παρίσι, οι γυναίκες σε αυτό το επάγγελμα δεν εκτιμώνται στα νιάτα τους, μένοντας στα φτηνά καφέ στην αριστερή όχθη σε κατάσταση μαθητευόμενων. Μόνο όταν φτάσουν τα σαράντα, όταν έχουν ήδη χάσει τα νιάτα τους και την ομορφιά τους, αλλά απέκτησαν την τεχνική, έγιναν γνωστές και έγιναν πολύτιμες και ισχυρές. Οι πιο ανώτερες γυναίκες ήταν εκείνες που συνεργάστηκαν στην

«Encyclopedia» και ο Jurenito δέχτηκε πρόθυμα να γράψει τον πρόλογο. ορίστε πώς κατέληξε: «Έχετε κάνει τη ζωή τέχνη, δύσκολη επιστήμη, σύνθετη μηχανή, μια υπέροχη οργάνωση. Μην εκπλαγείτε λοιπόν, αν σας ερωτεύονται. Συναντάτε το φαινόμενο ότι η τέχνη αντικαθιστά τον αφελή αυθορμητισμό και διάφορα τυποποιημένα χάρδια μέχρι τα λυπημένα χειροποίητα φιλιά. Θα περάσετε δεκαέξι λεπτά στο σπίτι του αγαπημένου σας, κρατώντας το δεύτερο χέρι του για να μην φύγει γρήγορα. Το αυτοκίνητό σας περιμένει στην πόρτα. Τρέχετε στο Χρηματιστήριο, όπου έχετε πουλήσει σε έναν τραπεζίτη της Μελβούρνης τα μερίδια κάποιων φυτειών βαμβακιού στη Μπουχάρα και στη συνέχεια πηγαίνετε στο αεροδρόμιο για να παρακολουθήσετε ένα διεθνές τουρνουά. Μην περιμένετε μετά, ο Σουλαμίτης (Είναι ο χαρακτήρας της Βιβλίου από «Το Άσμα των Ασμάτων»), να σας δεχτεί. Όχι. Θα βρείτε μπροστά σας ένα όμορφο και καλό τελειωμένο μηχάνημα, τελευταίας τεχνολογίας, που θα σας προσφέρει για δεκαέξι λεπτά κάποια από τις 13.806 απολαύσεις που έχουν ανακαλυφθεί μέχρι σήμερα, κάτι που δεν είναι κατώτερο από το ραδιόφωνο, το υπέροχο Ford ή την ηλεκτρική μπανιέρα σας».

Ο Julio Jurenito μας είπε επίσης πώς είχε οργανώσει μία "Ομάδα ιερόδουλων για να βοηθήσει τις κυρίες της κοινωνίας." Οι ιερόδουλες, δείτε με τι φθόνο τις παρατήρησαν οι «ενάρετες κυρίες» στο καφενείο που παρέστησαν για να ανταποκριθούν στις διάφορες φιλανθρωπικές εκδηλώσεις των κοσμικών κυριών. Τους απευθύνθηκαν, με καθοδήγηση του Jurenito, με την εξής έκκληση: «Αγαπητές Συνάδελφοι, η δουλειά μας είναι εξίσου δύσκολη και απαιτεί αλληλεγγύη. Αν εμείς υποφέρουμε λόγω της ποικιλίας, εσείς, αφοσιωμένες στην αιώνια απόλαυση των συζύγων σας, που συχνά σας φαίνονται αποκρουστικοί, δεν κάνετε τίποτα λιγότερο σκληρό. Γι' αυτό αποφασίσαμε να έρθουμε σε βοήθειά σας. Εκείνες από εσάς που γουστάρετε τα χάρδια του άντρα σας μπορείτε να κάνετε την αντίστοιχη δήλωση στο δικό μας «Τμήμα υπεράσπισης γάμου». Θα περιορίσουμε το δικαίωμα βοήθειας στις εγκαταστάσεις μας των εν λόγω συζύγων μόνο μία φορά το μήνα, αναγκάζοντάς τους επιπλέον, μέσω επίσημης απόδειξης, να αφιερώνουν στις συζύγους τους τουλάχιστον τριάντα έξι νύχτες το χρόνο. Υπάρχουν όμως και άλλοι ανάμεσά σας που λαχταρούν μάταια τις χαρές του σεξ. Εμείς, ανάμεσα σε χιλιάδες, καμιά φορά βρίσκουμε έναν, δύο, τρεις, έναν πιανίστα, έναν μαστροπό, έναν περιστασιακό καλεσμένο, αλλά αυτοί οι φτωχοί άνθρωποι είναι καταδικασμένοι στο μαρτύριο της φυλακής. Θα οργανώσουμε ειδικές «Τρίτες» για αυτούς, υποσχόμενες σ' αυτούς μυστικότητα και επιθεώρηση από την Ομάδα των πιο προικισμένων από τους καλεσμένους μας». Ο Jurenito μας είπε ότι «η μικρή ομάδα» απολάμβανε μία άνευ προηγουμένου επιτυχία, αλλά μισό χρόνο

αργότερα ανακαλύφθηκε από την αστυνομία και συνέλαβαν τον πρόεδρό τους.

Θα παραθέσω παρακάτω την ομιλία του Δασκάλου στο «Διεθνές Συνέδριο για την καταπολέμηση της πορνείας», που έγινε το 1911 στη Φιλαδέλφεια: «Αγαπητοί μου κύριοι, ξέρω ότι τα λόγια μου θα προκαλέσουν διαμαρτυρίες και ίσως αγανακτισμένες αντιδράσεις, αλλά θεωρώ απαραίτητο να εκπληρώσω το καθήκον μου ως πολίτη και να βγω αποφασιστικά υπερασπιστής της πορνείας. Η κοινωνία μας βασίζεται στη θεμελιώδη αρχή του ελεύθερου εμπορίου και δεν μπορώ να σας επιτρέψω να επιτεθείτε σε αυτή την ιερά αρχή του πολιτισμού. Φυσικά σέβομαι την επιθυμία σας να εξυψώσετε την αξιοπρέπεια του ανθρώπινου σώματος, αλλά κανείς εδώ δεν μπορεί να αρνηθεί την ύπαρξη του λόγου και του πνεύματος. Γιατί μετά την απαγόρευση της πορνείας δεν διαπράττετε άλλες τρελές πράξεις, επαναστατώντας ενάντια στο δικαίωμα του δημοσιογράφου να πουλάει τον εαυτό του κάθε βράδυ σε κάποιους χρεώνοντας ανά αράδα; Γιατί δεν σκέφτεστε να βάλετε τέλος σε αυτούς τους βουλευτές, που μοιράζουν τα διάφορα επίγεια αγαθά στους ψηφοφόρους τους ή στους ιεραπόστολους που ανταμείβουν τους νεοφώτιστους τους με κάτι πολύ διαφορετικό από το μάννα εξ ουρανού; Είναι ιερό το δικαίωμα να απολαμβάνει κανείς το σώμα του και το δικαίωμα να το πουλάει για χρυσό ή για κουπόνια. Η Πορνεία είναι ένας από τους πιο ξεκάθαρους εκφραστές του πολιτισμού μας και εγώ προτείνω όχι μόνο να μην την πολεμήσουμε, αλλά να την θέσουμε υπό την προστασία των διεθνών νόμων και να τη συμπεριλάβουμε στον αριθμό των πιο αξιοσέβαστων ιδρυμάτων, με τους ίδιους όρους με τη Γερουσία, το Χρηματιστήριο και την Ακαδημία Τεχνών. Σας ρωτάω, θα θέσω αμέσως σε ψηφοφορία την πρότασή μου: αλλαγή του ονόματος αυτού του συνεδρίου από το «Διεθνής Ένωση για την Προώθηση της Πορνείας». Με τη βοήθεια ενός αστυνομικού, ο Julio Jurenito εκδιώχθηκε από την αίθουσα συνεδριάσεων.

Ο Δάσκαλος μας μιλούσε συχνά για τη σαρκική αγάπη του μελλοντικού ανθρώπου. Ήταν σαν να περνούσε μέσα από την πυκνή ομίχλη των αιώνων. Εμείς, έκπληκτοι, ανατριχιάσαμε μπροστά στο άφθαρτο μεγαλείο των ανθρώπινων σωμάτων που είναι ενωμένα με ευτυχία. Όχι εκείνα τα πλαδαρά και παραμορφωμένα σώματα που είχαμε συνηθίσει να βλέπουμε στα λουτρά, αλλά νέα, σκληρά σαν ασφάλι και ταυτόχρονα ελεύθερα και αναίσχυντα. Μας είπε ότι ο δρόμος για τη μελλοντική γιορτή ήταν μακρύς και δύσκολος. Θα είναι απαραίτητο να περάσουμε από την άρνηση της αγάπης, την υποτίμηση του σώματος, την απόκρουσή του κάτω από ρούχα, την συνουσία με ιατρική συνταγή. Θα έρθει η ώρα που ο άνθρωπος, αντί για φιλία θα δώσει στη γυναίκα του

ένα δοκιμαστικό σωλήνα φαρμακείου. Αλλά μετά από αυτό, ο ίδιος ή τα δικά του τα δισέγγονα θα συγκεντρώσουν τις συγκεχυμένες αταβιστικές μνήμες και την επιθυμία να δημιουργήσουν τους καλύτερους κόσμους σε μια ειρηνική αγκαλιά που δεν θα είχε γίνει ποτέ μέχρι τότε.

Ercole Bambucci

Από την Ολλανδία κατευθυνθήκαμε στην Ιταλία και εκεί, εκτός από τις εποικοδομητικές βόλτες μας που αναφέρονται σε μοναστήρια και καθεδρικούς ναούς, αφιερωθήκαμε στην επιθεώρηση των διαφορετικών κρασιών: chianti, barbera, giensanno, στις βρώμικες τρατορίες. Να κάνουμε έρανο για ένα άγαλμα του D'Annunzio, από μάρμαρο Carrara και χρυσές στερλίνες (για τον οποίο η Aisha τριγυρνούσε με έναν κουμπαρά στα καπελάδικα και τα ζαχαροπλαστεία, χτυπώντας μια κατσαρόλα φωνάζοντας: "Enniva!") και τέλος, σε επαφή με κάποιους μελλοντολόγους. Εμείς αρκεστήκαμε στο να κάνουμε εκθέσεις, από την άλλη κάπως μονότονες, αποτελούμενες από εκφράσεις πομπώδους θαυμασμού για μια κατεστραμμένη μοτοσικλέτα που ένας Αμερικανός τουρίστας είχε εγκαταλείψει φεύγοντας ως άχρηστη. Έτσι περνούσαν οι μέρες, ανάλαφρα και χωρίς ανησυχία. Η ώρα να φύγουμε πλησίαζε, είχαμε επισκεφτεί όλες τις εκκλησίες και γευτεί όλα τα κρασιά. Στον κουμπαρά της Aisha αντηχούσαν μόνο τέσσερις λίρες, έντεκα Soldi και ένα αμερικάνικο χρυσό δαχτυλίδι που είχε δωρίσει γενναιόδωρα βγάζοντας από το δάχτυλο της κάποιας Μαρκησία του Nucaprutì, και είχαμε ήδη βαρεθεί κάθε τι το φουτουριστικό και τη μοτοσικλέτα. Ένα ζεστό καλοκαιρινό πρωινό αποφασίσαμε να κατευθυνθούμε προς την αγαπημένη μας γειτονιά στη Ρώμη, το Trastevere, χωρίς να γνωρίζουμε ακριβώς γιατί, να δούμε τα ψηφιδωτά της Αγίας Παρασκευής, να πιούμε frascati σε πήλινες κανάτες, ή απλά για να αποχαιρετήσουμε εκείνη την τόσο αγαπητή σε εμάς πόλη. Ήμασταν σε μια άμαξα. Μόλις μπήκαμε στα στενά σοκάκια του Trastevere μυρίζαμε τη αρωματική μυρωδιά του ελαιολάδου, από τα πανιά που ήταν τοποθετημένα για να στεγνώσουν σε σχοινιά πάνω από το δρόμο από το ένα μέρος στο άλλο, μέχρι το λιβάνι από τις εκκλησίες και σπίτια εντελώς καλυμμένα με λίπος, την αξέχαστη μυρωδιά της «Αιώνιας Πόλης». Μετά από λίγο ο αμαξάς σταμάτησε τα άλογα και εμείς σαστισμένοι, αρχίσαμε να κοιτάμε το δρομάκι για να δούμε αν ήταν η συνηθισμένη πομπή του Σταυρού, αλλά δεν είδαμε κανέναν. Εν τω μεταξύ ο αμαξάς, με θέρμη και ευγλωττία, προσέβαλε ένα συγκεκριμένο άτομο που ξάπλωσε σταυρωτά από τη μια πλευρά στην άλλη του δρόμου και που προφανώς δεν είχε σκοπό να φύγει. Ο αμαξάς ισχυρίστηκε ότι έφερνε μερικούς ξένους στην Αγία Παρασκευή, ότι δεν μπορούσε να περάσει από άλλο δρόμο, ότι δεν επιτρεπόταν να ξαπλώνει στο δρόμο και ότι αυτός ήταν για την κυκλοφορία. Αυτό το άτομο που

ήταν ξαπλωμένο υποστήριξε, από την πλευρά του, ότι έκανε πολύ ζέστη, ότι είχε ήδη χρειαστεί να σηκωθεί δύο φορές και το να σηκωθεί για τρίτη φορά του ήταν πολύ δύσκολο και επίπονο, οπότε ο αμαξάς θα έπρεπε να κάνει μια παράκαμψη. Αυτή η συζήτηση συνεχίστηκε για πολύ καιρό έχασε την αρχική της πρακτική σημασία και έγινε μονομαχία ευγλωττίας αντάξια της αρχαίας Ρωμαϊκής Γερουσίας. Βγήκαμε από την άμαξα και επίσης, η αλήθεια είναι ότι κάπως δειλά, παρουσιάζαμε τα δικά μας επιχειρήματα. Ο κύριος Cool προσπάθησε να δελεάσει τον τεμπέλη με μια λύρα, αλλά ο Ιταλός στη συνέχεια, αφού μάζεψε επιδέξια το κέρμα με το πόδι του, δεν κουνήθηκε από τη θέση του. Μετά ο αμαξάς, φτάνοντας τη μέγιστη ένταση, άρχισε να απειλεί τον αλήτη με την Αγία Παρασκευή, λέγοντάς του ότι έκλεινε το μονοπάτι που οδηγούσε σ' αυτήν και ότι εκείνη θα έφερνε την πανώλη, τη δυσεντερία και την ελονοσία. Τον απείλησε και με την αστυνομία, ότι θα τον χτυπούσαν επιδέξια με βρεγμένες στριμμένες πετσέτες και μετά θα τον έβαζαν φυλακή, επίσης με το μπαστούνι του κυρίου Cool, με το μαστίγιο του και τέλος, με τις οπλές των αλόγων. Αφού όλα αυτά ξεπερνούσαν τα όρια μιας αφηρημένης συζήτησης, ο Ιταλός, βλέποντας ότι ήταν άχρηστο να απαντήσει, σύρθηκε απαλά, χασμουρήθηκε, έξυσε τον αφαλό του και έφτυσε ψηλά προς το διπλανό σπίτι, χτυπώντας την επιγραφή μιας μαίας που κρεμόταν στον δεύτερο όροφο. Αυτή η χειρονομία υπόταξε τελείως τον Δάσκαλο, που σε όλη τη διάρκεια του επεισοδίου είχε δείξει πολλά σημάδια συγκίνησης. Πλησίασε τον Ιταλό και του έδωσε μια φιλική κλωτσιά στο στομάχι με το πόδι. Του είπε: «Θέλεις να μπεις στην άμαξα και να ζήσεις μαζί μου από εδώ και πέρα;». Ο Ιταλός παρέμεινε στοχαστικός. Τότε, ήταν φανερό ότι η σκέψη τον κούραζε, έφτυσε έξω, εκ νέου στην άτυχη επιγραφή, πλησίασε το αμαξάκι χωρίς να πει λέξη και κάθισε στη θέση του κυρίου Cool, που ήταν η πιο άνετη. Μετά είπε φιλικά προς τον Δάσκαλο: «Είμαι πολύ ζεστός, αλλά μου αρέσεις... Έλα, κάτσε δίπλα μου». Και χωρίς να το ξέρει ο ίδιος, ως αποτέλεσμα της υψηλής θερμοκρασίας και της ευγενικής του τεμπελιάς, από εκείνη τη στιγμή είχε γίνει ο πέμπτος μαθητής του Jurenito

Στο δρόμο, ο Δάσκαλος παρατήρησε ότι ο νέος του μαθητής ήταν ντυμένος με ένα εξαιρετικά πρωτότυπο τρόπο, δηλαδή: ήταν τυλιγμένος σε διάφορα κουρέλια, που ανάλογα με το μέρος που βρίσκονταν ονομάζονταν «πουκάμισο» ή «παντελόνι». Ο Jurenito του πρότεινε να πάει σε ένα κατάστημα και να διαλέξει ρούχα της αρεσκείας του. Ο Ιταλός αποδείχθηκε πολύ σεμνός και απέρριψε κατηγορηματικά την πρόταση, αλλά άντ' αυτού, επέλεξε ένα ψηλό γυαλιστερό καπέλο και παρά τη ζέστη, ένα χειμωνιάτικο μπουφάν σοφέρ με δέρμα κασίκας στο εξωτερικό και για να τελειώσει, κάποιο παντελόνι «Zéfiro» σομόν χρώμα

με σμαραγδένιες ρίγες, με το οποίο αμέσως αντικατέστησε τα κουρέλια που χρησίμευαν ως παντελόνι. Ντυμένος με τόσο πρωτότυπη ενδυμασία αύξησε τη συμπάθειά του προς τον Δάσκαλο, ένιωθε ακόμη και ορισμένες τύψεις γι' αυτό από τύψεις συνείδησης, γιατί αναφώνησε: «Σινιόρε, θα είμαι ο οδηγός σου». Στην πρώτη γωνία σταμάτησε δίπλα σε ένα τριώροφο σπίτι που πρόσφατα κάρηκε, άρπαξε τον Jurenito από το μανίκι και είπε: "Κοίτα, ρωμαϊκά ερείπια!", μετά από αυτό, εξαντλημένος, έγριψε πίσω και ζήτησε μια λύρα για μια κανάτα κρασί.

Στο ξενοδοχείο La Estrella de Italia, ο ευγενικός θυρωρός, καταπνίγει την έκπληξή του από το θέαμα του γραφικού τουρίστα, τρέχει προς το μέρος μας με το έντυπο και μας ζητάει που το συμπληρώσουμε. Αλλά ο παράξενος επισκέπτης ξεκαθάρισε με περιφρονητικό τόνο ότι, χάρη στη Μαντόνα, δεν ήξερε να γράφει και δεν ήταν διατεθειμένος να μάθει να ενεργεί έτσι βαρετά, ούτε καν λόγω αυτού του ωραίου παντελονιού. Όνομα; Ercole Bambucci. Κατοικία; Ήταν πάντα ξαπλωμένος, τη μέρα στη Via Pascudini και το βράδυ δίπλα στη σιδηροδρομική γέφυρα, που ήταν κοντά στην εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου. Επάγγελμα; Αυτή τη στιγμή ήταν πολύ ανήσυχος, κοίταξε τα πόδια του, κοίταξε γύρω του σαν να είχε χάσει κάτι και μετά φώναξε δυνατά με καμάρι: "Κανένα!"

Ο κύριος Cool, ο Alexei Spiridonovich ακόμη και η Aisha άρχισαν να ενδιαφέρονται πολύ για την επιλογή του Δασκάλου και άρχισαν να ρωτούν τον Ercole, που ήταν ξαπλωμένος σε έναν καναπέ στο δωμάτιο καπνιστών. Ο κ. Cool ενδιαφέρθηκε πολύ για την στάση του Bambucci απέναντι στη Βίβλο και το δολάριο. Αλλά ο Ιταλός εξέφρασε, τόσο προς το ένα ως και προς το άλλο, μια βαθιά αδιαφορία. Επιπλέον, όταν το έλεγε αυτό τα δολάρια ήταν κάτι σαν λίρες (μεταλλικά), αλλά μεγαλύτερα, δήλωσε ότι δεν τα απέρριψε, αλλά ότι νόμιζε ότι δεν ήταν ο Bambucci που έπρεπε να ψάξει για τις λύρες, αλλά μάλλον λίγο πολύ το αντίστροφο. Συχνά νόμιζε ότι κάποιο «αγγλικό γάιδαρο» θα τον έβρισκε στη Via Pascudini και θα του έδινε 1.000 λιρέτες. Γιατί επειδή ήταν ένας αυθεντικός Ρωμαίος, γιατί ήταν ο Ercole, και επίσης... γιατί αυτά τα γαϊδούρια (και με μια χειρονομία έδειξε τον Jurenito) δεν κατέχουν τη Ρώμη, αλλά έχουν πολλά χρήματα. Επιπλέον, είχε κάποια σχέδια, όπως για παράδειγμα, να παντρευτεί μία πλούσια Αμερικανίδα. «Είσαι Αμερικανός; Πραγματικά; Ίσως έχεις μια κόρη που θέλει να παντρευτεί έναν ευγενή και όμορφο Ρωμαίο, σαν τον Ercole Bambucci. Όχι; Κρίμα! Πες μου και οι γονείς σου; δεν είσαι ιθαγενής του Cavi-di-Lavagna (χωριουδάκι στην περιοχή της Γένοβας); Ξέρεις, είναι πολλοί από εκεί που πήγαν στην Αμερική. Και αυτό δεν είναι κακή διαδικασία για να βρεις κουμπάρο. Έτσι δεν είναι; Λοιπόν τι και χωρίς αυτό είναι επίσης μια χαρά.

Δώσε μου δέκα soldis. Για δύο στρατιώτες φτάνουν να φάνε λίγα μακαρόνια στον πάγκο, άλλοι δύο λίγο φρέσκο χταπόδι... για τέσσερις ένα λίτρο κρασιού, με τα υπόλοιπα μισό τοσκανικό, δηλαδή ένα πολύ καλό και μακρύ πούρο σαν την ουρά ενός σκύλου. Ή δώστε τα έξι στο κρασί και δίπλα στο Κολοσσαίο πάρτε μια ντουζίνα από υπέροχους γλουτούς. Αυτά τα «γαϊδούρια» πετούν τα τσιγάρα τους χωρίς να βιάζονται. Μετά πήγαινε για ύπνο κάτω από τη γέφυρα. Σας διαβεβαιώνω ότι η ζωή είναι ένα υπέροχο πράγμα και τα δολάρια σας ανοησίες». Αφού εκφώνησε μια τόσο μεγάλη ομιλία, ο Ercole παραδόθηκε στη δική του αγαπημένη ασχολία, δηλαδή άρχισε να φτύνει με τη σκέψη να “περικυκλώσει”, μέσω ενός περίπλοκου αραμπέσκ, τις μπότες του Mr. Cool. Ο Αμερικανός άρχισε να νιώθει εξαιρετικά άβολα και ήθελε να φύγει, αλλά ο Ercole τον σταμάτησε: «Μη φοβάσαι. Θα πάψω να είμαι ο Ercole Bambucci αν αγγίξω ελαφρά τις μύτες των μποτών του».

Αλλά ο Alexei Spiridonovich εμπόδισε τον Ercole να παραδοθεί εντελώς σε αυτή την “νιρβάνα”. Με βαθιά φωνή άρχισε να τον ρωτάει: «Πες μου, νιώθεις συνήθως στενοχωρημένος;». «Ω ναι, ιδιαίτερα το φθινόπωρο, όταν υπάρχουν πολλά πεπόνια και σύκα». «Μου συμβαίνει συχνά να μην μπορώ να κοιμηθώ από τους κολικούς». «Όχι, εννοώ την πνευματική αγωνία. Πώς θα μπορούσα να σου το εξηγήσω Νιώθεις μερικές φορές την ανάγκη να καταστρέψεις τα πάντα; να κάψεις έναν αρχαίο ναό; να τον αναγεννήσεις;» «Φυσικά, ο Ercole λατρεύει τις διακοπές, όταν βγάζουν από τα σπίτια τα παλιά σκουπίδια, τις γεμιστές με σανό παλέτες, τα τραπεζάκια με ένα πόδι, τα σπασμένα συρτάρια και όλα όσα κάνουν για φωτιά. Τα πυροτεχνήματα που κάνουν μπουμ! Όλα αυτά προς τιμήν της Παναγίας. «Όταν εσύ λες «άγιο», σημαίνει ότι αισθάνεται ότι υπάρχει κάτι μεγαλύτερο από εμάς, η Πρόνοια...;». "Φυσικά! Το λαχείο! Κανείς, άκου καλά, κανένας, ούτε καν ο βασιλιάς ξέρει ποιος αριθμός θα βγει. Του Ercole του αρέσει πολύ να παίζει λαχείο. Κάποτε, παίζοντας ένα κόλπο, κέρδισα τέσσερις λιρέτες. Και αν όχι, γιατί είναι όλα τόσο οργανωμένα; Χθες κέρδισα, σήμερα συναντώ έναν πλούσιο κώλο, αύριο μπορεί να πεθάνω, αυτό καλύτερα να μην το σκεφτώ. Γενικά, η σκέψη είναι επίπονη και βαρετή, ακόμη περισσότερο με αυτή τη ζέστη. Θα ήταν καλύτερα αν ο Alexei Spiridonovich έφερνε δύο Τοσκανούς, ξαπλώνοντας τον ένα δίπλα στον άλλο, άναβαν ένα τσιγάρο και έφτυναν τις μπότες αυτού του ανίκανου Αμερικανού, που «Δεν έχει κόρες ούτε κουμπάρο, αλλά δεν ξέρω τι γίνεται με τα δολάρια».

Η Aisha είπε: «Δεν ξέρεις γιατί τον πήρε μαζί του ο κύριος, αλλά εγώ το ξέρω. Μάλλον φτιάχνει θεούς σαν εμένα. Πες μου, Ercole, ξέρεις πώς να φτιάξεις ένα Θεό;». Ο Ιταλός εξοργίστηκε: «Μα ποιος μπορεί να το κάνει αυτό στις μέρες μας; Έχουμε ήδη κάνει τόσα πολλά! Για κάθε

Ρωμαίο υπάρχουν δύο θεοί, τρεις άγιοι και ένας μάρτυρας. Μην νομίζετε ότι δεν πιστεύω στον Θεό (ο Ercole σταυροκοπήθηκε), αλλά δεν θέλω να αφοσιώνομαι σε τίποτα και ακόμη λιγότερο σε μια τόσο βαρετή δουλειά. Αν αφοσιωνόμουν στη δουλειά, θα το έκανα, το μόνο που θα έκανα θα ήταν τιράντες. Είναι κάτι υπέροχο (ενθαρρύνθηκε ο Ercole). Δεν τις έχω ποτέ φορεμένες, αλλά τις έχω δει στον Giuseppe Crapaducci και προσπάθησα να του τις πάρω μια νύχτα, αλλά ξύπνησε. Όταν αναγκάζομαι να σηκωθώ δεν μπορώ να μιλήσω, γιατί μόλις αρχίσω να μιλάω πρέπει να κουνήσω τα χέρια μου και το παντελόνι μου ξεκολλάει και πέφτει στο έδαφος. Όταν δεν είμαι ξαπλωμένος πρέπει να το κρατάω και αυτό είναι εξαντλητικό. Καμιά φορά το απελευθερώνω στο λόγο της τιμής, αλλά δεν έχει ούτε τιμή ούτε συνείδηση και αμέσως πέφτει. Όχι, το καλύτερο που μπορείς να φτιάξεις είναι μερικές τιράντες. Ξέρεις, αν δεν είσαι ζεστός και θέλεις οπωσδήποτε να κάνεις κάτι, τότε άσε τους θεούς σου και αφιερώσου στο να φτιάχνεις τιράντες, αλλά ας είναι μόνο κόκκινες και μπλε».

Μέσα από συζητήσεις τις επόμενες μέρες έμαθα για μερικά μεμονωμένα επεισόδια από τη βιογραφία του Ercole. Έγινε σαφές ποια ήταν τα τρία γεγονότα που είχαν εντυπωσιάσει περισσότερο τον Bambucci: η κλοπή του οστού της Αγίας Πλακιδίας, όταν οι καραμπινιέροι τον χτύπησαν εξαιτίας μιας ζωγράφου και τότε που έκανε την επανάσταση. Το οστάριο που έκλειψε ήταν πολύ μικρό, μικρότερο από ένα μικρό δάχτυλο. Αφού είπε μια προσευχή, το έδωσε στη χοντρή Ροζαλία, «τόσο ευσεβή όσο η Αγία Πλακιδία», η οποία τύλιξε το κοκαλάκι σε μεταξωτό μαντήλι και το έβαλε δίπλα σε ένα φύλλο φοίνικα, ευλογημένο από τον Πάπα. Ο Ercole έλαβε ένα μεγάλο ποσό χρημάτων για αυτό, ψητό χοιρινό και μια κανάτα με κρασί. Με τον ζωγράφο ήταν χειρότερα. Του φαινόταν πως ζωγραφίζει τον Ercole. «Ένας... αγγλικός γάιδαρος». Ζωγράφιζε τα πάντα βαρετά, βαρετά, όπως ήταν, μάλιστα, ζωγράφιζε ακόμη και την ταμπέλα της μαίας. Ο Ercole το απαίτησε αυτό, πρώτα απ' όλα, ζωγράφιζε το ημίψηλο καπέλο, που ονειρευόταν εδώ και πολύ καιρό. Σε δεύτερη φάση δίπλα σε ένα σπίτι, ένα φοίνικα και ένα πουλί, τρίτον, άλλαξε τα πανιά που ήταν απλωμένα με όμορφες σημαίες. Η Αγγλίδα αρνήθηκε και άντ' αυτού πρόσφερε στον Ercole μια λίρα. Ο Ercole πήρε τη λίρα, πλησιάζοντας όμως τον πίνακα παραμέρισε ευγενικά την ζωγράφο και άρχισε να ζωγραφίζει. Η Αγγλίδα άρχισε να ουρλιάζει σαν να την έπνιγε ο Ercole και δεν πρόλαβε καν να καλύψει το βρώμικο γκρι των σπιτιών με όμορφο μπλε χρώμα, γιατί έφτασαν δύο καραμπινιέροι και άρχισαν να τον χτυπούν προκαλώντας του πολλά τραύματα. Από την άλλη, η επανάσταση ήταν πολύ διασκεδαστική και καθόλου επώδυνη. Στο εξωτερικό, προφανώς στην Ισπανία, σκότωσαν κάποιον και ξεκίνησε

η επανάσταση. Γκρέμισαν τράπεζες, λεωφορεία, φανοστάτες, έβαλαν φωτιά σε αντλίες βενζίνης και τραγουδούσαν, φώναζαν και πυροβολούσαν μέχρι που ήρθε η νύχτα. Αυτό ήταν το καλύτερο πράγμα στο πάρτι, το μόνο που ήταν ντροπή ήταν πως θα τελειώσει τόσο σύντομα...

Σε μια περίπτωση οι τρεις μας περπατούσαμε στη Ρώμη, ο Δάσκαλος, ο Ercole κι εγώ. Ο Ercole ζήτησε από τον αμαξά να πάει στο Trastevere. Στη Via Pascudini κατέβηκε, έβγαλε το σακάκι του και το καπέλο, μου τα έδωσε να του τα κρατήσω και με το ριγέ παντελόνι, ξάπλωσε στην παλιά του θέση και άρχισε να φτύνει την αγαπημένη του ταμπέλα, αφού μας ζήτησε να τον περιμένουμε ακόμα κι αν ήταν μόνο μία ώρα. «Οι άλλοι εκπλήσσονται», μου είπε ο Δάσκαλος, «που παίρνω αυτόν τον άνθρωπο μαζί μου», έναν ζητιάνο. Αλλά τι να μου αρέσει αν δεν είναι δυναμίτης; Ο Ercole δεν είναι σαν την Aisha, τα έχει δει όλα και τα έχει κάνει όλα. Όλα τα πράγματα έχουν περάσει από τα χέρια του, τα αξεσουάρ του κόσμου: το σκήπτρο και ο σταυρός, η λύρα και η σμίλη, ο κώδικας των νόμων και η παλέτα. Έχει χτίσει παλάτια και καμάρες, ναούς με τις μεγαλόστομες θεές της Ελλάδας, με τους αδυνατισμένους Γοτθικούς Χριστιανούς, με τους φτερωτούς αγίους του Μπαρόκ. Παρατηρήστε τον, οι χειρονομίες του θα μπορούσαν να είχαν αντιγραφεί από μια πριμαντόνα από το Μόναχο και την ευγλωττία του θα τη ζήλευε ακόμα και ο καλύτερος δικηγόρος της Αγίας Πετρούπολης. Αυτός, από τα παιδικά του χρόνια, ξέρει τα πάντα και είναι ικανός για όλα. Αλλά παρεμπιπτόντως, ας ειπωθεί, προτιμά να φτύνει γιατί μισεί σταθερά και με πάθος κάθε είδους καθήκον και κάθε είδους οργάνωση. Κάνει τα πάντα αντίθετα. Λες να είναι αστείο; Ίσως, αλλά δεν είναι κλόουν όπου λάμπουν οι τελευταίες λάμπες ελευθερίας. Μόλις αποκτήσει το ημίψηλο καπέλο σου το επιστρέφει ευγενικά. Σε αυτή τη χειρονομία βρίσκεται το μέλλον της αναγέννησης του κόσμου. Στο μεγάλο εργοστάσιο καπέλων, μην το ξεχνάτε αυτό, Ο Ercole θα είναι μαζί μας, σαν τη χαοτική αγάπη για την ελευθερία, σαν ένα βαζάκι με εκρηκτικές ύλες τοποθετημένες μέσα σε βαλίτσα, μαζί με γκλίτερ και μερικά αρώματα Coty.

Ο Ercole, ξαπλωμένος, άκουγε τη συνομιλία μας με το ένα αυτί και κλείνοντας κακόβουλα το ένα μάτι είπε: «Το ξέρω, θέλεις να κάνεις επανάσταση, όπως αυτή των Ισπανών... Λοιπόν, δεν αντιλέγω, είναι τόσο αστείο!... Αλλά και πάλι είμαι ακόμα ο οδηγός σου, Σινιόρε, δώσε μου δέκα Soldi (χρήματα) για τσιγάρα!»

Οι διάφορες απόψεις του Δασκάλου για την τέχνη

Ο Δάσκαλος δεν ήθελε να μιλάει εκτενώς για την τέχνη. Έδωσε όμως την έγκρισή του στις συζητήσεις για θέματα όπως η ποιότητα των χρωμάτων, η προέλευσή τους και τα διαφορετικά υλικά κατασκευής, αλλά δεν άντεξε τους θρήνους για την τέχνη σε μεταφυσική γλώσσα. Πίστευε πως αυτό όφειλε να απασχολεί μόνο τους τοπογράφους, τους εργολάβους και τους κριτικούς τέχνης. Αλλά επειδή γνώριζε καλά τις οργανωτικές και καταστροφικές δυνάμεις της τέχνης, έπρεπε υπό διάφορες συνθήκες, να αποκαλύψει τη στάση του απέναντί της, πόσο μάλλον ανάμεσά τους. Τα είκοσι τρία επαγγέλματα που είχε μάθει ο Jurenito στη διάρκεια της ζωής του συνάντησαν την ποίηση και την αρχιτεκτονική. Ακριβώς τώρα ψάχνω για το πρωτότυπο του ποιήματός του με τίτλο "Trepfert number 1717", το οποίο συνέθεσε στα νιάτα του. Μέσα από κάποια αποσπάσματα που μου παρέθεσε από μνήμης ο Δάσκαλος, μπόρεσα να σχηματίσω μια γνώμη για τα πλεονεκτήματα αυτού του μοναδικού σύγχρονου επικού ποιήματος, αφιερωμένου στη λατρεία της δράσης, στα διαφημιστικά συστήματα των φορητών Nort και στην υπερβολική φυλετική και ταξική πάλη. Αν δεν έχει χαθεί θα το δημοσίευα ως έχει, στο πρωτότυπο (γραμμένο στα ισπανικά) και επίσης μεταφρασμένο σε άλλες γλώσσες. Επί του πεδίου είχα την ευκαιρία να δω δύο οικοδομικά έργα που εκτελούνται από το Δάσκαλο. Το πρώτο αποτελούνταν από τεράστιους ανελκυστήρες από χάλυβα με καλάθια από γυαλί, που περιστρέφονταν, μεταφέροντας χιλιάδες ανθρώπους μέσω του αέρα, από τη μια άκρη στην άλλη, από τη Νέα Υόρκη και υψώθηκαν πάνω από την πόλη σαν γιγάντια σιδερένια λουλούδια με μερικά γυαλιστερά πιατάκια. Το άλλο έργο ήταν υπόγεια ουρητήρια, υπολογίζεται για χιλιάδες επισκέπτες. Ω! Ο φάκελος με τα έργα εξαφανίστηκε την ημέρα του τραγικού θανάτου του δασκάλου.

Έχω αναφέρει αυτά τα έργα του Jurenito για να είναι σαφές σε όλους ότι δεν το κάνει επειδή ήταν ντελικάτος, αλλά άνθρωπος με μεγάλη γνώση και εμπειρία. Οι περισσότερες από τις απόψεις του Δασκάλου έγιναν, τα τελευταία χρόνια, κληρονομιά ολόκληρης της κοινωνίας. Διάφοροι «καινοτόμοι» που αγωνίστηκαν εναντίά του με τα νύχια στο παρελθόν, ακολούθησαν θερμά τα βήματα του Δασκάλου, αποτυπώνοντας τις σύντομες παρατηρήσεις του. Με την έμφυτη βλακεία τους έδωσαν ώθηση στις ιδέες του Jurenito και τις παρουσίασαν ως δικές τους. Έτσι, ο συντάκτης μιας παρισινής εφημερίδας «εξαιρετικά αβανγκάρντ», που θεωρούσε τον εαυτό του ποιητή και που έπαιζε

ουσιαστικά βιολί και έγραφε νεφελώδη άρθρα για τη ζωγραφική, έζησε αποκλειστικά περιμένοντας τον Δάσκαλο όταν έφυγε από τις εκθέσεις και έλαβε υπόψη τα σχόλιά του. Ο Jurenito, ο οποίος δεν ήξερε τον λόγο και νοιαζόταν μόνο για τη διάδοση των ιδεών του, δεν εναντιώθηκε σε τέτοια φαινόμενα. Έμαθα τον εαυτό μου να μην κατηγορώ ποτέ κανέναν για λογοκλοπή και να μη γράφω ποτέ επιστολές στους συντάκτες με τα αναπόφευκτα ψέματα. Δεν έρχομαι εδώ για να ανασυνθέσουμε τις διαφορετικές απόψεις του Jurenito για την τέχνη, οι οποίες είναι γνωστές, αν και κάπως παραμορφωμένες. Θα επισημάνω μόνο μερικές δηλώσεις φτιαγμένες από αυτόν. Για να γίνουν κατανοητές αυτές οι δηλώσεις, είναι απαραίτητο να θυμηθείτε την τεράστια περιφρόνηση του Δασκάλου για το ρόλο της τέχνης στη σημερινή κοινωνία. Μερικές φορές, κατά τη διάρκεια του γεύματος, ο κύριος Cool, υπό την επιρροή ενός παλιού Βοιγοña (κρασί), συγκινήθηκε και είπε στον Jurenito ότι αυτό που αγαπούσε περισσότερο σε αυτόν τον κόσμο, ακόμη περισσότερο και από τα δολάρια, ήταν η ομορφιά. Ο Δάσκαλος του εξομολογήθηκε με ειλικρίνεια: «Λοιπόν, εγώ προτιμώ αυτές τις χοιρινές μπριζόλες με αρακά». Ο Δάσκαλος είπε ότι η γνώμη του για την ύπαρξη της τέχνης ήταν ότι, όπως όλοι οι άλλοι μοχλοί του πολιτισμού, συνέβαλε στην οργάνωση του λαού. «Αυτό συνέβη σε όλες τις εποχές της ιστορίας της ανθρωπότητας. Η τέχνη έχει ενώσει σταθερά απομονωμένα άτομα σε συνεκτικά εθνικά μπλοκ, θρησκευτικά ή κοινωνικά, φτιαγμένα για αγάπη ή μίσος, συλλογικότητες για δουλειά ή για αγώνα, με μια λέξη, για τη ζωή. Όχι μόνο μια πυραμίδα ή ένα γοτθικό καθεδρικό ναό, αλλά και ένα μελαγχολικό τραγούδι ή το ιερό της Παναγίας του δέκατου τέταρτου αιώνα. Όλα αυτά είναι απλώς το τσιμέντο για ένα μνημειώδες έργο, το καύσιμο για τη διατήρηση της ζωής. Τι αστεία αγένεια, τι λυπηρό χαρακίρι αντιπροσωπεύει το διάλειμμα μεταξύ τέχνης και ζωής; Η τέχνη αλλάζει τελετουργικά τον προσορισμό της: ένα άλογο ξεκολλάει από το κάρο και προσπαθεί, με τρελά άλματα, να επιβραδύνει το ρυθμό σας. Η τέχνη δεν θέλει πλέον να οργανώνει τη ζωή, έτσι αντίθετα, φαίνεται πως φιλοδοξεί να απομακρύνει τον άνθρωπο από εκείνη. Αλλά όσο σπουδαίο κι αν είναι, είτε πηδήξεις είτε όχι, δεν έχει σημασία, γιατί όλα αυτά τα σπασμωδικά άλματα θα μείνουν εντός των ορίων της δικής σου ζωής, που γίνεται μόνο η αιτία της αποδιοργάνωσης. Έτσι ξεκίνησε και έτσι συνεχίστηκε η πάλη της τέχνης με τη ζωή. Αυτό έχει χρησιμοποιήσει εκατοντάδες άλλες οργανωτικές μεθόδους. Και η τέχνη; Η τέχνη έχει μεταμορφωθεί σε παιχνίδι με ξυλάκια (επιτραπέζιο παιχνίδι), σε άθλημα κάποιων αφιερωμένων ανθρώπων, σε διαφορετικές φάσεις μιας ψυχικής ασθένειας, στο τραπέζι της φαντασίας του Mr. Cool, λιγότερο απαραίτητη από ένα επιθυμητό cordial de miel (κοκτέιλ) ή ένα μαλακό μαξιλάρι.

Η τέχνη, χίλιες φορές αξιοθρήνητη, πεθαίνει λόγω της επαγγελματικής της πρακτικής, αναδεικνύοντας το θρίαμβο της ζωής. Πεθαίνει με ένα ρομαντικό στιλέτο στο χέρι, πεθαίνει σε ένα θάλαμο όπου ο ιδιοκτήτης κρέμασε τις Μπαλαρίνες του Matisse για τους πιο μορφωμένους Cools, όπου απάγγειλε στους κωμικούς που ουρλιάζουν, τους στίχους του Γάλλου ποιητή Duhamel και στους μουσικούς που παίζουν Stravinski. Και αφού είμαι πιστός στην αρχαία σοφία, διακηρύσσω ότι σκύλος ζωντανός είναι καλύτερος από ένα νεκρό λιοντάρι. Γι' αυτό δεν κλαίω, αλλά ειλικρινά επαινώ τις χοιρινές μπριζόλες με αρακά και μάλιστα μόνος μου».

Το 1913, η Mercure de France πραγματοποίησε μια μεγάλη λογοτεχνική έρευνα για τα επιτεύγματα και τις δυνατότητες της σύγχρονης ποίησης. Ο Julio Jurenito έλαβε το ερωτηματολόγιο και έστειλε αμέσως την απάντηση, που δεν ξέρω γιατί, δεν δημοσιεύτηκε. Κράτησε ένα αντίγραφο, το οποίο τώρα αναπαράγω από μνήμης:

Όταν έλαβα το ερωτηματολόγιό σας, βρέθηκα σε μεγάλο δίλημμα, επειδή δεν ήξερα τι ακριβώς εννοούσατε σήμερα με τη λέξη «ποίηση». Είναι αλήθεια ότι την έχω βρει ανάμεσα στα άρθρα των εφημερίδων, μερικές φορές ακόμη και σε ένα ιδιαίτερο είδος βιβλίων που τυπώνονται με συγκεκριμένο τυπογραφικό στυλ, με στοχασμούς για την πολιτική, την αγάπη, την Αγία Τριάδα ή τη λειτουργία του καφέ, με γραμμές που οι καταλήξεις τους ήταν σε ευθεία και με άλλες που δεν ήταν. Αν λέτε ποίηση ακριβώς αυτές τις περιέργες ασκήσεις, σε αυτήν την περίπτωση δεν μπορώ να απαντήσω στην ερώτησή σας. Ακριβώς όπως σε κανένα από τα δύο. Έχω απόψεις για πολλά άλλα παράλογα χόμπι, όπως το να παίζεις πασιέντζα ή να ξύνω την πλάτη μου, με τη βοήθεια ενός κινέζικου χεριού. Από την άλλη, παραδέχομαι πρόθυμα ότι αυτό το χόμπι είναι αρεστό σε ορισμένα άτομα και δεν βλέπω τίποτα κατακριτέο σε αυτό. Υποθέτω ότι σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να εκδηλώνεις απεριόριστη ανοχή, αφήνοντας τον εαυτό σου να καθοδηγείται από την πρόταση που είναι χαραγμένη στο κολάρο του σκύλου. Διογένης (που ελπίζω να έχει γίνει δεκτός στον παράδεισο των σκύλων!): «Εδώ ο καθένας διασκεδάζει όσο περισσότερο μπορεί», τυποποιημένα. Στην αρχαιότητα, «ποίηση» σήμαινε μια ενασχόληση που δεν έμοιαζε σε τίποτα με αυτό που αναφέρθηκε παραπάνω, αλλά που ήταν πολύ χρήσιμο και λογικό. Ο λόγος ήταν πράξη και γι' αυτό η ποίηση, όπως ήξερε συνδυασμούς λέξεων, βοήθησε στην πραγματοποίηση διαφόρων ενεργειών. Έχω γνωρίσει την εξαιρετική ποίηση του θεραπευτή, που ήξερε ότι μέσα από έναν ορισμένο συνδυασμό λέξεων, θα άφηνε τον εαυτό της κατά βούληση, όπως η πεισματάρα αγελάδα. Αλλά πώς μπορώ να εφαρμόσω αυτή την υψηλή λέξη στα παζλ του Mallarmé, που τριάντα τρεις τεμπέληδες προσπάθησαν να ξεδιαλύνουν κατά τη διάρκεια τριάντα τριών ετών; Η λέξη σε κάθε εποχή μπορεί να σκοτώσει ή να θεραπεύσει, να αναγκάσει κάποιον να αγαπήσει ή να μισήσει. Γι' αυτό ήταν τα μαγικά ξόρκια ή οι εξορκισμοί, ποίηση. Οι ποιητές ήταν τεχνίτες που δούλευαν όπως όλοι. Ο σιδηρουργός έφτιαχνε πανοπλίες, ενώ ο ποιητής συνέθετε επικά τραγούδια, που οδηγούσαν στη νίκη. Ο μάστορας σκάλιζε μια κούνια ή ένα φέρετρο, ενώ ο ποιητής έγραφε νανουρίσματα ή τραγούδια για τους νεκρούς.

Οι γυναίκες στριφογύριζαν και ενώ τραγουδούσαν τραγούδια, έκαναν τα χέρια τους γρήγορα και σταθερά και το έργο τους ελαφρύ. Διάβασα με την αφορμή κάποιους στίχους που δημοσιεύσατε στην αξιοσέβαστη εφημερίδα σας και αναρωτήθηκα: ποιος μπορεί να οδηγήσει σε αγώνα; σε τι δουλειά μπορούν να βοηθήσουν; Το μόνο πεπρωμένο τους, που από την άλλη δεν πηγάζει, είναι το έργο των συγγραφέων να νανουρίζουν τον άνθρωπο, με καλή διάθεση για ύπνο, με άρθρα- αριθμούς φωνηέντων και συμφώνων- στην ποίηση του Ρασίν. Επαναλαμβάνω λοιπόν: ενθουμούμενος αυτήν την αρχαία και όμορφη χειροτεχνία και συγκρίνοντάς την με αυτό το χόμπι που μου είναι ακατανόητο, δεν ξέρω πώς να απαντήσω στις φαινομενικά απλές ερωτήσεις. Αλλά ο νεαρός φίλος μου Ε., Ρώσος, με τον οποίο έχω συζητήσει το θέμα, με ενημέρωσε για ένα εξαιρετικό γεγονός, που σε κάποιο βαθμό εξαφάνισε τις αμφιβολίες μου. Αποδεικνύεται ότι στη Ρωσία ζει ένας ποιητής (δυστυχώς δεν θυμάμαι το επίθετό του) που έγραψε το εξής ποίημα γεμάτο υπεράνθρωπο πάθος και θαυμασμό:

Θέλω να είμαι τολμηρός! Θέλω να τολμήσω!
Θέλω να σου βγάλω τα ρούχα!
Θέλω να μεθύσω με το υπέροχο κορμί σου!
Θέλω να φτιάξω κορώνες από το στήθος σου!

Ο Ε. αναφέρει ότι όταν στην πόλη Tzaritzin κάποιος στρατιωτικός συμβολαιογράφος απήγγειλε αυτό το κουαρτέτο σε μία Η Maiden, η οποία στο παρελθόν είχε αρνηθεί κατηγορηματικά να έχει αγάπη μαζί του, είχε τέτοιο αποφασιστικό αποτέλεσμα που η υπηρέτρια άρχισε να ξεκουμπώνει βιαστικά το φόρεμά της. Αυτή η σημαντική είδηση δείχνει ότι για την ποίηση, σήμερα, υπάρχουν κάποιες δυνατότητες και μπορώ να ολοκληρώσω την απάντησή μου, όχι με μελαγχολικούς αναστεναγμούς αλλά με λόγια ελπίδας.

Σε ένα συμπόσιο προς τιμήν του σημερινού «Πρίγκιπα των Ποιητών», που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι τον Ιανουάριο του 1914, ο Julio Jurenito παρενέβη με την ακόλουθη ομιλία:

«Πίνω στην υγεία ενός από τους μάρτυρες του σημερινού πολιτισμού. Η κατάσταση του ποιητή στην κοινωνία μας μου θυμίζει αυτό ενός ανόητου σκύλου, ενός τίμιου μαντρόσκυλου που εμφανίζονται στον ζωολογικό κήπο με μια επίσημη ταμπέλα που ανακοινώνει, δεν είναι chuchó, δεν είναι λυκόσκυλο, αλλά canis vulgaris. Οι επισκέπτες, αφού είδαν τα λιοντάρια και τις ύαινες πλησιάζουν το κλουβί του σκύλου, διαβάζουν τα ατόφια λατινικά και αντί να του δώσουν ένα στοργικό χαιδεμα στη μύτη, όπως στα υπόλοιπα χιλιάδες canis vulgaris που τριγυρνούν στους δρόμους, ανοίγουν το στόμα τους, τα αγγίζουν με προσοχή με την άκρη της ομπρέλας και ερμηνεύουν ένα χαρούμενο γάβγισμα ως τρομερό βρυχηθμό και ένα αξιολύπητο γάβγισμα σαν το σήμα επίθεσης ενός άγριου ζώου. Μετά απομακρύνονται. Καημένο σκυλί! Καημένος ποιητής! Θα μπορούσατε να εκπληρώσετε ειλικρινά τη δουλειά

σας και να γράψετε τους στίχους σας ήρεμα. Αλλά περιμένουν τα πάντα από σας εκτός από τη δουλειά σας. Πρώτα πρώτα είσαι «προφήτης» και δεύτερον «τρελός», «αινιγματικός ηγέτης», *cannis vulgaris!* Όταν ο χειρουργός ανοίγει μια κοιλιά, όταν ο ράφτης κόβει ένα γιλέκο, όταν ο μαθηματικός μελετά τους νόμους του χρόνου, όλα λειτουργούν. Σε αντίθεση, όταν ιδρώνεις πολύ σε ένα φύλλο χαρτιού, διαγράφοντας για εκατοστή φορά μια λέξη που χαλάει έναν καλό στίχο, «δημιουργείς!» Και οι κρετίνοι που βρίσκονται γύρω από το κλουβί και μελετούν το εσωτερικό σας: Πού ακριβώς έβαλε ο άγγελος την «αναμμένη χόβολη»; Ποια μούσα κοιμήθηκε μαζί σου χθες; Πήρες με αυτή την ευκαιρία την «έμπνευση» ή δεν σου ήρθε; Το μόνο που μπορείς να κάνεις είναι να πάρεις το παιχνίδι στα σοβαρά, άνοιξε το στόμα σου και μιμήσου με ανυπομονησία το λιοντάρι. «Υποκύψτε μπροστά στον προφήτη! Εμπνέομαι!!! Σσςς...». Και ο φτωχός, λυπημένος και αγανακτισμένος σκύλος, που μιμείται την τίγρη, μέσα από τα σίδερα του κλουβιού αρπάζει με τα δόντια του τη μύτη του κομμωτή που έχει κοιτάξει με το στόμα ανοιχτό. Μπράβο! Στην υγεία σας, κύριε Tigre de Bengala!».

Στον Δάσκαλο, προς φρίκη του κ. Cool, άρεσε να περνάει το βράδυ παρέα με ποιητές, ζωγράφους και ηθοποιούς. Είπε ότι θα πωλούνται στο μέλλον τόσο, που θα μπορούσε να του επιτρέψει την πολυτέλεια να λατρεύει δύο ή τρία αρχαία μπιχλιμπίδια παρόμοια με τις χαρούμενες φυλές των τσιγγάνων που ξεχύθηκαν ορμητικά στις πλατείες των ευρωπαϊκών πόλεων. «Τους αγαπώ για την άχρηστία τους, γιατί είναι καταδικασμένοι, δεν ξέρω καν τον λόγο. Ο καθένας τους ξεχωριστά είναι νέος, αυθάδης και έξυπνος. Είναι όλοι μαζί πιο ξεπερασμένοι από τους καθεδρικούς ναούς του Μεσαίωνα. Αγαπούν με πάθος το παρόν και αυτό το σχεδόν παθολογικό αίσθημα ενθουσιασμού μοιάζει με αυτό που καταδίκασε έναν άνδρα και πήγαινε στην εκτέλεσή του στο ικρίωμα. Φτωχοί τεχνίτες, τρελαίνονται για ένα αυτοκίνητο και προσπαθούν μάταια να αναπαράγουν τα σχήματά του σε πλαστικό, τους ηχηρούς θορύβους στην ποίηση, χωρίς να θέλουν να συνειδητοποιήσουν ότι οι ίδιοι πρόκειται να συνθλιβούν κάτω από τους τροχούς του. Ένα αυτοκίνητο δεν απαιτεί δικαστικούς σκιτσογράφους ή ποιητές αυλικούς, αλλά τη μεταμόρφωση ενός ζωντανού σώματος σε τροχούς, παξιμάδια και μπουλόνια. Η ελευθερία και η ατομικότητα, το πρόσωπο και η εικόνα, πρέπει να πεθάνουν στο όνομα μιας πλήρους μηχανοποίησης της ζωής. Να χαίρεστε, κύριε Cool, αυτοί οι μεγάλοι και άχρηστοι άνθρωποι θα πεθάνουν μαζί με την αγάπη, την εξέγερση και πολλά άλλα πράγματα. Από την άλλη, όπως ξέρετε από το αγαπημένο σας μικρό βιβλίο (όχι αυτό με το μπλε εξώφυλλο, όχι, αυτό με το βελούδο), αυτός που πεθαίνει ανασταίνεται ξανά. Αλλά αυτοί οι τσιγγάνοι δεν θα γίνουν ποτέ μια

γραφική αίρεση, μια μικρή κάστα επαναστατών. Θα διαλυθούν οριστικά για να αναδυθούν ξανά μια μακρινή μέρα, όταν η ανθρωπότητα θα έχει ήδη θεραπευτεί και απελευθερωθεί».

Και πάλι, στην έκθεση των έργων των Ιταλών φουτουριστών, ο Δάσκαλος μου είπε:

«Εδώ βλέπουμε με ιδιαίτερη σαφήνεια το αδιέξοδο στο οποίο στη σύγχρονη τέχνη, ο καλλιτέχνης, έχασε τη συνήθεια να κάνει χρήσιμα πράγματα, έπαψε να νοιώθει την αναγκαιότητα της δουλειάς του, αρχίζει να πατάει τα χωράφια του εξορκιστή. Τι πιο ακριβές και αυστηρό από τη διάκριση της τέχνης σε χρονική και χωρική; Αλλά δείτε αυτόν τον αφελή απατεώνα που φιλοδοξεί να αποδειχθεί ένας ακίνητος καμβάς που ο άνθρωπος ξέρει να τρέχει. Δεν θέλει να ξέρει ότι ο πίνακας, η γλυπτική, η αρχιτεκτονική είναι στατικές όχι λόγω της περιστασιακής θεματολογίας τους, αλλά λόγω της φύσης τους, ότι ένας τέλειος πίνακας τελειώνει με την ίδια την αίσθηση του χρόνου, σταματώντας το ρολόγια όλων των πύργων και όλων των γιλέκων. Και ο άλλος, ο ποιητής, περιγράφει αναλυτικά στους στίχους του, το πράσινο χωράφι, το γαλάζιο ποτάμι στο χωράφι, δίπλα στο ποτάμι το μικρό άσπρο σπιτάκι, στο ροζ σπιτάκι του Mimochka και στο στήθος του Mimochka το κόκκινο τριαντάφυλλο. Δεν πειράζει που είναι ένας κατάλογος με πίνακες από τον οίκο Lefran, δεν πειράζει που ανάμεσα στο χωράφι και το τριαντάφυλλο υπάρχουν είκοσι στίχοι, δηλαδή αιώνες, χιλιετίες. Έχει εμφανιστεί σε αλλαγή του κόλπου με το άλμα μετ' εμποδίων. Δεν νομίζω ότι είναι απαραίτητο να μιλήσουμε για το όλο θέμα, την ποικιλομορφία αυτής της νέας τέχνης: της μουσικής ζωγραφικής, της ανάγλυφης, της γλυπτικής με χρώματα, της ονοματοποιητικής ποίησης κ.λπ., κ.λπ. Ξεκίνησαν οι αρτοποιοί να ανησυχούν για την αντοχή του ψωμιού, οι κτιστάδες χτίζουν ένα σπίτι με ένα μόνο τοίχο. Μετά την εκκαθάριση της τέχνης έχουμε μείνει, τουλάχιστον, με τις περιπέτειες του βαρόνου του Κάστανου (κόμικς)».

Λίγο αργότερα, ο Jurenito έγραψε την ακόλουθη επιστολή στον Υπουργό Πολιτισμού και Καλών Τεχνών της Ιταλίας:

Κύριε Υπουργέ.

Πριν λίγες μέρες επισκέφτηκα τη συγκινητική και μίζερη έκθεση των φίλων μου μελλοντολόγων. Έχω επίσης ενημερωθεί για την τρέχουσα ποίηση και το θέατρο. Μου έχει προκαλέσει απέραντο οίκτο ο θαυμασμός μερικών νεαρών Ιταλών ζωγράφων σε ένα σπασμένο αμερικανικό ποδήλατο, σε μια κακή μακαρονάδα, μια Γερμανική οδοντόκρεμα και την περσινή Παριζιάνικη μόδα. Αν και ο τομέας της υγιεινής είναι εκτός των ορίων του τμήματός σας, τολμώ να σας υπενθυμίσω, κύριε Υπουργέ, την ανάγκη να απομακρυνθεί το μωρό από το στήθος της μητέρας του προς το συμφέρον όχι μόνο της μητέρας αλλά και του παιδιού. Οι μεμονωμένες περιπτώσεις που υπάρχουν από

θηλάζοντα παιδιά τριών, ακόμη και πέντε ετών, έχουν προκαλέσει, από όσο ξέρω, ηλιθιότητα. Προσωπικά, μπόρεσα να πείσω τον εαυτό μου για αυτό, με το παράδειγμα μ' ένα γατάκι μου, που ήταν ήδη το διπλάσιο από τη μητέρα του και συνέχισε να πιπιλάει. Μη έχοντας συνηθίσει σε άλλες μεθόδους για να τρέφεται και όταν η γάτα το εγκατέλειψε, άρχισε να χάνει βάρος και τελικά πέθανε. Υποθέτω ότι για την αδυναμία και την καχεξία της σημερινής τέχνης φτάνει αυτοί που όχι μόνο δεν την απώθησαν έγκαιρα από το στήθος της μητέρας, αλλά αντίθετα την διεγείρουν και συνεχίζουν να την διεγείρουν να ρουφάει και την τελευταία σταγόνα γάλακτος που δεν είναι καν καλό πια. Με λίγα λόγια, έχουμε δεχτεί ένα τεράστιο κοπάδι ανίκανων παχυντών, μιμητών για χιλιοστή φορά των ζωγράφων τα τρίδυμα της Αναγέννησης ή του Δάντη, και μαζί τους τα λίγα, αδυνατισμένα και βάνουσα «καινοτόμα», στα οποία έχω ήδη αναφερθεί. Αν και είμαι ξένος, αγαπώ ειλικρινά την όμορφη χώρα σας και τολμώ να σας προτείνω, κύριε Υπουργέ, ορισμένα μέτρα που κατά τη γνώμη μου είναι απαραίτητα για να σωθούν από την υπονόμευση οι μελλοντικές γενιές. Τα παιδιά πρέπει να είναι απόλυτα συνηθισμένα στο θηλασμό και γι' αυτό πρέπει να εστιάζετε την προσοχή στις επικίνδυνες εστίες όπου η επιδημία εξαπλώνεται με αναρρόφηση, στις παλιές πόλεις, στα μουσεία και στα κτίρια που αποκαλούνται «κλασσικά». Αν και έχετε κάνει αίτηση για μια εξαιρετικά ανθυγιεινή τεχνητή μέθοδο παράτασης της ζωής, αφού κανένα είδος κονσερβοποίησης δεν προφυλάσσει από αποσύνθεση και κατά συνέπεια, από μόλυνση και αν και οι δήμοι, με αυξανόμενη συχνότητα, συμφωνούν να αντικαταστήσουν τα λοιμώδη νεκροταφεία με πρακτικά κρεματόρια, δεν μπορώ να αναγκάσω τον εαυτό μου να προτείνει τη ριζική μέθοδο αποτέφρωσης όλων των δειγμάτων της ύστερης τέχνης, αφού αναγκάζομαι να λάβω υπόψη μου το αίσθημα στοργής που πολλοί άνθρωποι έχουν προς πράγματα που τους είναι οικεία, καθώς και λόγους καθεστηκυίας τάξης. Ωστόσο, θέλω να επιστήσω την προσοχή σας, κύριε Υπουργέ, σε μια σειρά μέτρων εντελώς βιώσιμων, ακόμη και αν μόνο τα ανακουφιστικά δεν μπορούν να είναι αποτελεσματικά.

1. Ενημερώστε όλους για την ύπαρξη του Μιχαήλ Άγγελου, του Ραφαήλ, του Τιτσιάνο (αν το σκεφτείτε απαραίτητο, μπορείτε επίσης να προσθέσετε *Guido Reni*), *Dante*, *Torcuato Tasso*, *Leonardo*, τον καθεδρικό ναό του *San Pedro*, αυτό του Μιλάνου κλπ, όπως σας αρέσει. Με αυτό ο πολίτης θα ικανοποιήσει πλήρως το αίσθημα αγάπης για τους προγόνους του και την εθνική του υπερηφάνεια.

2. Επίσκεψη μουσείων και παλιών εκκλησιών, καθώς και η ανάγνωση αυτών που έχουν ονομαστεί "κλασσικά", θα επιτρέπεται μόνο σε όσους δεν έχουν καμία σχέση μαζί τους, ούτε ως δημιουργοί ούτε ως ερμηνευτές, όπως, για παράδειγμα: έμποροι βοοειδών, ιστορικοί τέχνης και Αγγλοσάξονες τουρίστες.

3. Όλοι όσοι είναι ενεργά αφοσιωμένοι στην τέχνη θα μετακομίσουν στις πόλεις με έξοδα του Κράτους στα βιομηχανικά κέντρα της Λομβαρδίας και του Πιεμόντε. Οι βόλτες των παιδιών θα τιμωρούνται αυστηρά, οι ζωγράφοι στην ύπαιθρο της Ρώμης και οι εξορμήσεις ποιητών με βενετσιάνικες γόνδολες.

Είμαι πεπεισμένος, κύριε Υπουργέ, ότι αυτές οι λογικές διατάξεις θα προκαλέσουν άνθιση της τέχνης στην Ιταλία. Λαμβάνω κ.λπ. κ.λπ.

Μόλις στάλθηκε η επιστολή, ο Δάσκαλος περίμενε μια πρόσκληση από τον υπουργό για να διευκρινίσει διάφορες λεπτομέρειες, αλλά αυτό δεν συνέβη. Αργότερα, ο Δάσκαλος μου κοινοποίησε τους δικούς του φόβους ότι η επιστολή είχε χαθεί, αν και την έστειλε επικυρωμένη, λόγω της πιστότητας του ιταλικού ταχυδρομείου στις ιερές παραδόσεις.

Αυτές ήταν μερικές από τις απόψεις του Δασκάλου για την τέχνη. Αργότερα Θα διηγηθώ πώς προσπάθησε να τις εφαρμόσει στα χρόνια της Ρωσικής Επανάστασης.

Monsieur Delet ή η νέα ενσάρκωση του Βούδα

Κατά την επιστροφή μας στο Παρίσι αντιμετωπίσαμε κάποιες οικονομικές δυσκολίες, που προκλήθηκαν από τα περίπλοκα πειράματα του Δασκάλου, την αναχώρηση του κυρίου Cool για το Σικάγο και τα υπερβολικά έξοδα του Alexei Spiridonovich, που εκείνη την εποχή βρισκόταν σε μία ιδιαίτερα απαισιόδοξη διάθεση. Για να βγει με αξιοπρέπεια από τη δύσκολη κατάσταση, ο Δάσκαλος πήγε σε γνωστό γραφείο χρηματοδότησης και επέστρεψε από εκεί εντελώς ικανοποιημένος με τη διαχείριση ενός ενοικιαστή, του Monsieur Gastón Delet, ο οποίος έμενε κοντά στο Παρίσι, στο Massy-Verrières και που ήθελε να επενδύσει ένα κεφάλαιο σαράντα χιλιάδες φράγκα σε μια ασφαλή επιχείρηση. «Πρόκειται να προτείνω την κατασκευή ενός κομψού καμπαρέ ή «Μια υπέροχη μητρότητα», είπε ο Julio Jurenito καθώς κατευθυνόταν προς το σπίτι του κ. Monsieur Delet.

Το επόμενο βράδυ ο Δάσκαλος με σύστησε, σε ένα περίπτερο του Café de la Bourse, σε έναν κοντό και χοντρό άντρα. Είχε λεπτό, προσεκτικά στριμμένο μουστάκι, ένα προσεγμένο και ροδαλό πρόσωπο και στην κουμπότρυπα του η αναπόφευκτη κορδέλα της Λεγεώνας της Τιμής. Πρώτα από όλα αποφασίσαμε να έχουμε ένα απεριτίφ. Ο κύριος Delet, χτυπώντας τα γόνατά του, φώναξε: «Σερβιτόρος, ένα rison-citron! —και μας ξεκαθάρισε— είναι εξαιρετικό για την πέψη. Τότε έμεινε σιωπηλός και άρχισε να μιλά ο Δάσκαλος, ο οποίος με άφησε λίγο έκπληκτο, γιατί, χωρίς να αναφέρω το καμπαρέ η μητρότητα, με λεπτομέρεια και με ένα μολύβι στο χέρι, απέδειξε τα εξαιρετικά πλεονεκτήματα συγκεκριμένης κοινωνικής εταιρείας που ονομάζεται Universal Necropolis. Είναι προφανές ότι ο λόγος του άγγιξε την καρδιά του κυρίου Delet, αλλά τα μηδενικά στις πράξεις τον άφησαν αμήχανο. «Γιατί τριακόσιες χιλιάδες; δεν μπορεί να είναι παραπάνω ή παρακάτω;». Και ο Jurenito ξεκαθάρισε: «Έχετε δίκιο, είναι τριακόσιες χιλιάδες εκατόν δεκατέσσερα φράγκα και ογδόντα σεντς καθαρού κέρδους».

Αφού δεν καταλαβαίνω τίποτα από εμπορικές εταιρείες, βαρέθηκα. Αργότερα πήγα να ανταμειφθώ, όχι μόνο με εξαιρετικό φαγητό, αλλά και με την ιστορία έκπληξη του Monsieur Delet. Το δήλωσε απότομα, αφού οι δυο μας επρόκειτο να είμαστε συνεργάτες του σε μια σημαντική επιχείρηση από εδώ και πέρα, έπρεπε να μας ενημερώσει ποιος ήταν, ποιες ήταν οι ιδέες του: «Μια επιχείρηση δεν είναι ερωτική σχέση, έτσι παρακαλώ, όλα τα χαρτιά στο τραπέζι».

Ήταν μια εκπληκτική βιογραφία, που διακοπτόταν από καιρό σε καιρό από τον έπαινο των πιάτων και την επιλογή των ποτών. Θα προσπαθήσω να την ξαναφτιάξω με το δικό μου φτερό, εξασθενημένο με τα χρόνια:

«Σερβιτόρος, μπορείς να σερβίρεις!»

»Φίλε μου προτείνω τον τόνο, είναι το πιο απαλό ψάρι και είναι και εξαιρετικά εύπεπτο. Εκπλήσσεσαι που είμαι τόσο χαρούμενος; Ναι, εγώ πάντα είμαι χαρούμενος, ξύπνιος και πολυμήχανος. Τι θέλετε; Το γαλατικό πνεύμα! Εσείς, που είστε ξένοι, πρέπει να νιώθετε ευτυχισμένοι που βρίσκεστε σε μια χώρα όπως αυτή. Η χώρα της ευφυΐας και της ελευθερίας! Δεν θα ταξίδευα ποτέ στο εξωτερικό, γιατί; Γιατί θέλω θάλασσα, Βρετάνη! Θέλω βουνά, Σαβοΐα! Θέλω ωραίο ήλιο,! Γιατί θέλω δάσος, Φοντενεμπλό! Θέλω απολαύσεις, χε χε, Παρίσι! Για εσάς, να υποθέσω, είναι άλλο το ερώτημα. Παιδιά έχετε... Λοιπόν, δεν θέλω να μιλήσω για θλιβερά πράγματα.

»Συχνά θρηνώ για όλα όσα είναι ακόμα ζοφερά στον κόσμο. Είσαι Ρώσος, Έτσι δεν είναι;... Κάνει κρύο εκεί! Αλλά είναι μια μεγάλη χώρα, και σύντομα θα είστε σύμμαχοί μας. Και έχουν και συγγραφέα... αχ, πόσο δύσκολα είναι αυτά τα σλαβικά ονόματα!... Θυμάμαι, Τολστόι, κάτι σαν τον Δουμά μας. Νόστιμη σαλάτα! Πες μου, φίλε μου, δεν θα ήταν πιο προσοδοφόρο να αποκτήσω από αυτές τις ενέργειες, ένα ρωσικό εισόδημα; Είσαι σίγουρος; Ένα εισόδημα είναι κατά κάποιον τρόπο κάτι πιο ήρεμο, κάντε κλικ και τέλος! Δεν προτείνω ψητό μοσχάρι, γιατί να το βάλετε στο στομάχι τη νύχτα; Εσείς οι Ρώσοι είστε μυστικιστές! Και εσύ, είσαι Μεξικανός; Είναι στην Αμερική, σωστά; Ναι; Ω ναι! Ο θείος Σαμ! Λοιπόν, είμαι ήρεμος, είστε επιχειρηματίες. Λοιπόν, όσο για μένα, από παιδί ήμουν ήδη υπέροχος. Ο αείμνηστος πατέρας μου, ιδρυτής του γραφείου κηδειών μας, είπε σε όλους: «Κοιτάξτε τον Γκαστόν, θα είναι αναπληρωτής!» Αλλά δεν μου αρέσει η πολιτική, γιατί αποτρέπει να απολαύστε τη ζωή.

»Σερβιτόρος, ένα μικρό μπουκάλι «nuits», αλλά κοίτα, ζέστανέ το λίγο.

»Όπως σας είπα, ήμουν υπέροχος. Από τις επιστήμες εκτιμούσα μόνο την αριθμητική. Όχι υποστηρίζω την εφευρετικότητα. Δώσε μου τα πράγματα καθαρά και ξεκάθαρα! Στα πέντε μου χρόνια το ήξερα ήδη ο Παύλος, ο γιος της πλούστρας, μπορούσε να τον χτυπήσει δυνατά. Αντί για τον Βίκτωρ, τον γιο του Δημάρχου, που δεν μπορούσε. Χι χι, η επιστήμη της ζωής! Και ήξερε και να χτυπάει με τέτοιο τρόπο, που δεν θα έμεναν σημάδια. Όπως χτυπούσε η αστυνομία. Όταν έκλεισα τα δεκαέξι χρόνια, ο πατέρας μου, μου έδωσε ένα Luis και μου είπε: «Gastón, να είσαι μετριοπαθής σε όλα». Μεγάλα λόγια! Καημένη πατέρα! Εδώ ετοιμάζουν

τις εξαιρετικές puntas με σπαράγγια! Ω, ήμουν νέος, χι χι! Και ξέχασα τα λόγια του πατέρα μου. Έχασα την αίσθηση του μέτρου. Α, δεν ξέρεις τι είναι η αίσθηση του μέτρου! Είναι πολιτική ευφυής, ομορφιά, γεμάτη τσάντα, ελαφρύ στομάχι, ευχάριστο ρίγος βλέποντας μια όμορφη γυναίκα. Όλα αυτά. Φίλε μου (το είπα στον Δάσκαλο), είσαι νέος ακόμα και μου αρέσεις, επιπλέον, φαίνεσαι Γάλλος, είσαι σχεδόν Γάλλος. Θυμηθείτε, το μέτρο!, μέτρο! Με τιμώρησαν σκληρά. έπαθα γαστρίτιδα. Γι' αυτό πρέπει λοιπόν να είμαι προσεκτικός, πολύ προσεκτικός. Παίρνω χάπια "Pink", μια εξαιρετική θεραπεία. Επαναλαμβάνω, ήταν νέος, το αίμα του έβραζε. Σαν Αντώνιο!... Χι χι! Και έτσι, στα είκοσι χρόνια ήταν ήδη πολύ αποδυναμωμένος. Περπατάω στις λεωφόρους, ο ήλιος ζεσταίνει και οι γυναίκες είναι υπέροχες, αλλά δεν ανησυχώ. Πρέπει να κάνω δίαιτα. Πέρασα ωραία μικρή φίλη: η Minette. Δεν έχετε δει κάτι παρόμοιο. Και τι ήξερε! Χι χι! Πάντοτε επαναλάμβανα στον εαυτό μου: «Ο καημένος ο Γκαστόν, θυμάσαι; ο Νταντόν είπε ήδη: Κουράγιο, κουράγιο και μια φορά μεγαλύτερη αξία!» (Αυτό είναι γραμμένο στο άγαλμα δίπλα στο μετρό Odeón). Αγόρασα σε μία έκθεση έναν πίνακα για εξήντα φράγκα, στον οποίο ένας κυνηγός σώζει ένα κορίτσι από πνιγμό σε ρέμα. Το κρέμασα στο υπνοδωμάτιο της Minette. Μου έδωσε ενέργεια. Τι Ορμή! Χι χι!

»Σερβιτόρος, είναι καλό το camembert; Κρεμώδες;

»Μη νομίζεις όμως ότι αφιερώθηκα μόνο στην αγάπη. Φρόντισα επίσης για την επιχείρηση. Ανέλαβα το γραφείο τελετών, το ανακαίνισα, το επέκτεινα και το μετέτρεψα στη μεγαλύτερη επιχείρηση σε ολοκλήρη τη γειτονιά Montrouge. Τι είναι ο θάνατος; Το τέλος! Ούτε φιλιά, ούτε κρασί, τίποτα! Μια τρύπα! Μυρίστε αυτό το camembert, μυρίζει υπέροχα. Όχι, πιστεύω στη βλακεία. Είμαι ελεύθερος άνθρωπος, χωρίς προκαταλήψεις. Μιλούν για μένα ακόμα και στη Βουλή, ή μάλλον όχι για εμένα, αλλά αυτό δεν έχει σημασία. Μετά ήμουν... Πήγα στο σπίτι του θείου μου στο Περπινιάν. Ο δήμαρχος εκεί ήταν ένας μεγαλόσωμος άνδρας, ένας φιλόσοφος, ένας νέος Βολτέρος. Διέταξε να αφαιρεθούν οι επιτύμβιες στήλες όλων των αγίων από τους καθεδρικούς ναούς, των επισκόπων, των αγίων, με ένα λόγο όλων των κληρικών και έστρωσαν μ' αυτές τις δημόσιες τουαλέτες. Παρευρέθηκα στα πανηγυρικά εγκαίνια. Είχαν κάνει πλάκα αρκετοί από εμάς! Όμως, ο κληρικός Μπαρές έκανε παρέμβαση ενώπιον του Κοινοβουλίου. Ήμουν πρόθυμος να υποφέρω για ένα ιδανικό, αλλά δεν έγινε τίποτα. Δεν είμαστε πλέον στις εποχές της Ιεράς Εξέτασης. Ο θάνατος λοιπόν είναι το τέλος... δεν υπάρχει τίποτα να περιμένεις μετά θάνατον. Αλλά είναι απαραίτητο οι κηδείες να είναι αξιοπρεπείς, όπως όλα τα άλλα στη ζωή. Έτσι, εισήγαγα μια πολύ βαθιά φιλοσοφία στο γραφείο τελετών. Πριν έρθω υπήρχαν δεκαπέντε κατηγορίες. Πρόσθεσα άλλες δύο. Η μία ήταν η πιο έξτρα ποιότητα, για

τους τρελούς και τους ηλίθιους που πετούν λεφτά από το παράθυρο. Θα ήταν αμαρτία να μην τα μαζέψω και να κάνω σ' αυτούς όμορφες και καλλιτεχνικές κηδείες. Μοιράζονται στις κυρίες αρωματικά δαντελένια μαντήλια. Κατόπιν, για ζητιάνους, η δέκατη έκτη κατηγορία. Είμαι καλός άνθρωπος και αγαπώ τη δικαιοσύνη. Είναι απαραίτητο όλοι να έχουν το δικαίωμα να είναι θαμμένοι. Γιατί να εξοργίζεις τους φτωχούς;

»Μόνο οι εγκληματίες, οι σοσιαλιστές, μπορούν να το κάνουν αυτό. Φυσικά και είναι απαραίτητο να ξέρουν οι φτωχοί ότι έχουν μια απλή και τίμια θέση για τρία χρόνια, το λιγότερο. Θα ξαπλώσουν για κάποιο χρονικό διάστημα και μετά θα αφήσουν τη θέση τους σε έναν άλλον. Στην ιδιοκτησία έκτης κατηγορίας είναι παντοτινά. Οι σημαντικοί άνθρωποι αξίζουν ψυχική ηρεμία. Αυτό, φίλε μου είναι το αληθινό σύστημα, η κλίμακα του κόσμου, το βάθος! Θα ήθελα να μου κάνουν μια κηδεία τρίτης ή τέταρτης τάξης, ευχάριστη, αξιοπρεπή. Δεν ζητάω τίποτα επιπλέον. Όχι, λέω από ευγένεια: «Εγώ, ο Delet, που έχω ζήσει τίμια και δούλεψα ειλικρινά, όταν πεθάνω θα έχω την ανάπαυσή μου, το όνειρό μου». Δεν είναι αλήθεια; Εντάξει, αλλά αρκετά με τους θανάτους. Στα σαράντα ένα μου χρόνια παντρεύτηκα. Διάλεξα τη νεαρή και φρέσκια Mademoiselle Boet, δεν σας ακούγεται γνωστή; Είναι κόρη ενός κατασκευαστή ειδών υγιεινής. Άλλες είκοσι χιλιάδες. Χι χι! Τι έγινε μετά...; Μαντέψτε το οι ίδιοι!... Χάρηκα με τη Μαρί: το πρωί ο καφές, το απόγευμα η εφημερίδα. Αλίμονο, η μοίρα το είχε αλλιώς ορίσει. Μια δύσκολη γέννα, η Μαρί πέθανε και ο γιος επέζησε. Καημένη Μαρί!

»Σερβιτόρος, καφέ και calvados.

»Και εσύ; Αυτό είναι νέκταρ. Τρία calvados (Μπράντυ)! Ο γιος μου! Δείτε τη φωτογραφία. Αγγελάκι! Μια ιδιοφυΐα! Τεσσάρων χρόνων και πώς μετράει! Τον πήγα στο σπίτι μιας αδερφής. Και εδώ είμαι, μόνος. Ζω πολύ ήρεμα. Μετά από όλα όσα είχα πάθει πούλησα το γραφείο. Έθαψα μόνος μου τη Μαρί. Έχω ήδη δουλέψει αρκετά. Έχω αγοράσει μια ωραία βίλα. Καλλιεργώ φασόλια και αρακά. Πόσο όμορφη είναι η φύση! Έχω διαχειριστή, χι χι! Το όνομά του είναι Ζιζή. Ένα στολίδι! Αυτή ξέρω...! Τι νόμιζες; Σας άρεσε...; Έχω ακόμα όνειρα, είμαι φρέσκος και ζωντανός. Τώρα αποφάσισα να επενδύσω το κεφάλαιό μου. Ήθελα να αγοράσω ένα ρωσικό διαμέρισμα για ενοικίαση, αλλά αυτός με διαβεβαιώνει ότι αυτό που μου ταιριάζει είναι μια Νεκρόπολη. Και τι, θάβω, θάβω συνέχεια! Εδώ και τρία χρόνια ξεκουράζομαι. Τώρα μπορώ να πάω στη δουλειά... Το κύριο πράγμα έχει προβλεφθεί εκ των προτέρων και με ακρίβεια. Θα έχω απόθεμα σε calvados σε Ζιζή και σε αρακά. Μόνο με μέτρο είναι όμορφη η ζωή!...»

Ήταν προφανές ότι ο κύριος Delet ένιωθε ξαφνικά κουρασμένος. Προτού καταπιεί το calvados, σκούπισε το στόμα του από αυτό και μετά

ακούμπησε στην πλάτη της πολυθρόνας - κρεβάτι, ξεκούμπωσε το κάτω κουμπί του γιλέκου του και αποκοιμήθηκε.

Τότε ο Δάσκαλος μου είπε: «Ο κύριος Delet θα είναι ο έκτος μαθητής μου». Αμέσως, ο κύριος Delet ξύπνησε και μουρμούρισε: «Μαθητής; Όχι! Θα είμαστε συνεργάτες, με ίσα δικαιώματα... θα κάνει την Οικουμενική μας Νεκρόπολη να ευημερήσει». Και στη στιγμή ξαναθυθίστηκε στην απάθεια.

«Είναι ώριμο, σωστά, λιώνει σαν αυτό το νόστιμο camembert. Νεαρό, Εάν η αμφιβολία αρχίσει να σέρνεται στην ψυχή σας, ρίξτε μια ματιά στο Monsieur Delet και θα συνειδητοποιήσετε ότι το τέλος είναι κοντά. Είναι πιθανό σε ολόκληρο τον κόσμο να μην υπάρχει αυτή τη στιγμή ένας άνθρωπος που είναι τόσο κοντά στο μέλλον όσο κι αυτός. Το πρωί γεννιέται όταν πεθαίνει η νύχτα». Ο Δάσκαλος σηκώθηκε και μου είπε να σηκωθώ: «Κοίτα τον άλλη μια φορά! Δες τον όπως του αξίζει!».

Ο κύριος Delet καθόταν κοιτάζοντας μακριά, χωρίς να βλεφαρίζει, με μια έκφραση απόλυτης βλακειάς, με το σβηστό τσιγάρο κολλημένο γερά στο κάτω χείλος του, με το ένα χέρι να χτυπά ένα μπουκέτο βιολέτες που ήταν πάνω στο τραπέζι και με το άλλο να παίζει απλώς με ένα μενταγιόν που του έπεσε στην κοιλιά και που έλεγε: «Πίστη-Ελπίδα-Αγάπη». «Κοιτάξτε, αυτός δεν είναι πια ο κύριος Delet, είναι ο Βούδας, η υπέρτατη ηρεμία! Για να φτάσετε στη νιρβάνα υπάρχουν δύο δρόμοι: αυτός της ολικής αυταπάρνησης, η μέγιστη άρνηση, το μονοπάτι του ασκητή ή του επαναστάτη και αυτό της ευχάριστης εγκόσμιας ζωής. Κοιτάξτε, ο κύριος Delet δεν είναι πια στο μονοπάτι που οδηγεί στο τέλος, ο ίδιος, είναι το τέλος, το όριο, το τίποτα». Όταν ο Δάσκαλος τελείωσε να το λέει αυτό και τον ακολούθησα, εκείνος υποκλίθηκε ευσεβώς μπροστά στον κύριο Delet. Μας ρίχνει μια ματιά, ο κύριος Delet και μουρμούρισε με τεμπέλικο μορφασμό: «Ναι, ναι, το ξέρω. Πρόκειται για τα βάρβαρα έθιμα των χωρών σας. Τώρα όμως είσαι στη Γαλλία και είσαι ελεύθερος. Ότι καλύτερο μπορείς να κάνεις, είναι να μου φέρεις ένα ποτήρι νερό, πρέπει να πάρω τα χάπια. Ναι, όχι το στομάχι, το στομάχι μου, το καημένο μου στομάχι...»

Γερμανία, πρόστιμο έξι μάρκων και οι οργανωτικές ικανότητες του Schmidt

Στις αρχές του έτους 1914, στον χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής του Δασκάλου εισέβαλε μια ξαφνική αλλαγή. Ούτε καν οι επιτυχίες του κ. Cool, που επέστρεψε από την Αμερική αφού οδήγησε έναν από τους Ρότσιλντ στο μονοπάτι της αλήθειας, δύο ριζοσπάστες δημοσιογράφους που είχαν αρρωστήσει από ουρική αρθρίτιδα και περισσότερους από είκοσι Παπούα που είχε φέρει σε μια διεθνή κτηνοτροφική έκθεση, ούτε καν τα δράματα του Alexei Spiridonovich, στον οποίο συνέβησαν, λόγω της ανυπαρξίας του Θεού και της επιπόλαιης συμπεριφοράς της νέας του κοπέλας, που έβαλε τέλος στη ζωή της, την οποία κάθε μέρα συναντούσε μπροστά του, που από την άλλη δεν ήταν καθόλου χαζή, περνώντας το sales inglesas (θεικό μαγνήσιο), ως κυανιούχο κάλιο, ούτε ο νέος θεός της Aisha, ο Flik-Flik, που δημιούργησε ομοίωμα αστυνομικού που στεκόταν μπροστά στο σπίτι μας και που είχε εντυπωσιάσει ιδιαίτερα την μαύρη αδελφή μας, περήφανος, σκληρός, επισημαίνοντας το πεπρωμένο με το ισχυρό κλομπ του, τίποτα από αυτά δεν ενδιέφερε πραγματικά τον Δάσκαλο. Αυτός επέστρεψε σοβαρός, σχεδόν λιγομίλητος. Συχνά έφευγε μακριά μας και τον έβρισκα παρέα με τους πιο διαφορετικούς ανθρώπους: Σέρβους φοιτητές, ταξιδιώτες πωλητές εξαιρετικά καχύποπτους Γερμανούς και Γάλλους τραπεζίτες. Σε μια περίπτωση εκείνος εξέπληξε ακόμη και έναν Ρώσο μοναχό πολύ αγαπημένο στους αριστοκράτες, ο οποίος ήταν σε γλέντι στο Παρίσι, που φώναξε στον Jurenito: «Φτύνω τη μύξα του βατράχου σου! Φύγε, Αντίχριστε, εξαφανίσου!». Αλλά μετά ψιθύρισε: «Μικρέ πατέρα, δώσε άλλα εκατό κουπόνια και θα σε πάρω αμέσως!». Ο Δάσκαλος δεν μας είπε γιατί χρειαζόνταν αυτοί οι άνθρωποι. Το βράδυ περνούσε το χρόνο του σε βαρετές έρευνες όπως π.χ στατιστικές για τη Γερμανία, τις αγγλικές εξαγωγές, την παραγωγή διαφόρων ανθρακωρυχείων κ.λπ. Στους τοίχους τώρα, αντί για πίνακες του Πικάσο και του Léger, υπήρχαν χάρτες των αφρικανικών αποικιών και περίπλοκα διαγράμματα.

Τον Μάρτιο, ο Δάσκαλος μας ενημέρωσε ότι ήταν απαραίτητο να κάνει ένα ταξίδι στη Γερμανία για αρκετές εβδομάδες και μας πρότεινε να τον συνοδεύσουμε όλοι, αφού αυτό το ταξίδι θα ήταν πολύ διδακτικό. Ο κύριος Delet στην αρχή ήταν πεισματάρης, λέγοντας ότι δεν του αρέσει να ταξιδεύει στο εξωτερικό και ακόμη περισσότερο να επισκέπτεται τους Πρώσους. Όμως ο Δάσκαλος τον έπεισε γρήγορα και εύκολα. Πάντα με

έκανε να θαυμάζω την παρουσία του νου του Jurenito και την ποικιλία των μεθόδων πειθούς που χρησιμοποιούσε με τους ανθρώπους. Στην πραγματικότητα πώς θα μπορούσε να αναγκάσει τον τσιγκούνη και υπολογιστή εισοδηματία Monsieur Delet να του δώσει τα χρήματα που είχε κερδίσει με τους νεκρούς του; Πώς μπόρεσε ο Jurenito να πείσει αυτόν τον χοντρό τύπο, που είχε πάει πολύ μακριά, σαράντα πέντε χρόνια στο σπίτι του, στο γραφείο ή στο καφέ στη γωνία του δρόμου του, ότι θα έπρεπε να αφήσει τα μπιζέλια του και τη Zizi για μια στιγμή, για να συνεχίσει μέχρι το τέλος του κόσμου με έναν τυχοδιώκτη; Α, φυσικά ο Δάσκαλος δεν αποπλάνησε τον Monsieur Delet μιλώντας του για την ανανέωση της ανθρωπότητας. Όχι, με αδυσώπητη ακρίβεια απέδειξε στον Γάλλο ότι μόνο η Οικουμενική Νεκρόπολη θα τον οδηγούσε στο πλούτο, την ευτυχία και μια ευχάριστη ζωή. Η πραγματικότητα φαινόταν να θέλει να αρνηθεί αυτά τα επιχειρήματα, αφού σαράντα χιλιάδες φράγκα είχαν ήδη εξαφανιστεί και τα κέρδη δεν φαίνονταν πουθενά. Ωστόσο, το άψογο του υπολογισμού παρέμεινε σε ισχύ. Και όταν ο κύριος Delet έχασε το κέφι του, εμφανίστηκε ο Δάσκαλος πάντα με ένα μολύβι στο χέρι, γελούσε με τις μικρές δυσκολίες και πίσω τους ανακάλυψε μεγάλα χρηματικά ποσά. Έτσι έγινε και αυτή τη φορά. Αυτός ο Δάσκαλος έδειξε στον Delet ότι οι Γερμανοί ενδιαφέρονται περισσότερο από οποιονδήποτε για το Οικουμενική Νεκρόπολη και ότι αν άφηνε όλες τις προκαταλήψεις του στην άκρη, τελικά θα ήταν σαν να είναι αυτοί που έχτισαν την επιχείρηση. «Τι να κάνω, δουλειά είναι η επιχείρηση...!», είπε ο κύριος Delet καθώς καθόταν στην άμαξα και είπε τις τελευταίες οδηγίες στη Mademoiselle Zizi για το πώς να ποτίζει τα αγαπημένα της καρότα.

Φτάσαμε στη Γερμανία και πρέπει να ομολογήσω ότι δεν αισθανθήκαμε πολύ καλά εκεί. Αυτός που υπέφερε περισσότερο από όλους ήταν ο Ercole και τα βάσανά του έγιναν το πιο ευάλωτο σημείο του προϋπολογισμού μας. Όχι από κακή θέληση, αλλά επειδή αποκλειστικά από τον παιδικό του αυθορμητισμό τα έκανε όλα ανάποδα. Είδαμε ο ένας μετά τον άλλον να αναγκάζονται να πληρώνουν, έως και πέντε φορές την ημέρα, διάφορα πρόστιμα. Έβαλε φωτιά στη δικιά του αγαπημένη, "ουρά σκύλου" σε ένα διαμέρισμα μη καπνιστών, πέταξε μία φλούδα από μπανάνα στα πόδια ενός αστυνομικού, περπατούσε ακριβώς κατά μήκος των λωρίδων μέσω των οποίων η κυκλοφορία απαγορευόταν. Κάθισε να ξεκουραστεί, ακουμπώντας την πλάτη του στα μαρμάρινα γλυπτά, που αναδύονται αλληγορικά γύρω από το μνημείο του Βίσμαρκ. Και έκανε χίλιες παραβάσεις κάθε είδους. Η αθωότητά του ήταν ιδιαίτερα αγαπητή σ' αυτόν, συνήθιζε να φτύνει. Συνελήφθη από την αστυνομία της Φρανκφούρτης και οδηγήθηκε για ανάκριση. Στο γραφείο έφτυσε, μια φορά όπως ισχυρίστηκε, επιδέξια πάνω από τους φακέλους γεμάτους με

χαρτιά, ανάμεσα στο κεφάλι του αξιωματικού και μια προτομή του Κάιζερ και πέτυχε το πτυελοδοχείο που ήταν στη γωνία. Για αυτό τον έβαλαν στη φυλακή, από όπου αφέθηκε ελεύθερος από τον Jurenito αφού πλήρωσε ένα μεγάλο ποσό και παρουσίασε ιατρική βεβαίωση που έκανε λόγο για υποτιθέμενη ψυχική ασθένεια του κ. Bambucci.

Ο Delet ήταν πολύ λυπημένος και είχε χάσει το πνεύμα του και την «ορμή του». Είπε ναι σε όλες τις γυναίκες που είχαν πολύ χοντρές γάμπες και σε όλα τα εστιατόρια που σέρβιραν μαγειρεμένα καρότα. Ήταν ξεκάθαρο ότι η ζωή δεν άξιζε τη ζωή. Τώρα Καταλαβαίνω γιατί οι Γερμανοί μπορεί να ενδιαφέρονται για τη «Νεκρόπολη» μας. Διότι «Τι μπορεί να γίνει σε μια χώρα σαν αυτή εκτός από το να πεθάνεις...» Ο Alexei Spiridonovich, που παραδόθηκε στη μελαγχολία, έπιασε τελικά έναν καθηγητή φιλοσοφίας από το Halle; αποφάσισε να του ανοίξει την καρδιά του και να εκφράσει όλες τις αμφιβολίες του σχετικά με την ύπαρξη λογικής, εικονογραφώντας όλα αυτά για πολλοστή φορά με την ιστορία της ζωής του. Όμως ο καθηγητής έδειξε σημάδια ανεξήγητης αδιαφορίας. Στην αρχή της συνομιλίας τους έδωσε στον Alexei Spiridonovich μια λεπτομερή βιβλιογραφία που μπορεί να είναι ενδιαφέρουσα για το πρόβλημά του, αλλά στη συνέχεια αφαίρεσε ευγενικά τη λίστα των βιβλίων και αντί αυτού του έδωσε τη διεύθυνση ενός υδροθεραπευτηρίου για ψυχική αποκατάσταση. Ο Alexei Spiridonovich λυπήθηκε πολύ και αυτός το ίδιο βράδυ είπε την ιστορία της ζωής του στη σερβιτόρα Klerhen, ξανθιά και παχουλή, η οποία αφού έχυσε ειλικρινή δάκρυα πρόσφερε αμέσως τις υπηρεσίες της «σαν στοργική αδερφή», ζητώντας του μόνο δέκα μάρκα για τα πάντα, γιατί ήταν στη διαδικασία να συγκεντρώσει το απαραίτητο ποσό για να παντρευτεί τον Otto, έναν βοηθό καταστήματος καπνού.

Η Aisha ήταν απλά παγωμένη, πάντα τυλιγμένη στην ταξιδιωτική κουβέρτα με τους πίνακες, του Δασκάλου.

Λαχταρούσα τις ταβέρνες του Παρισιού και μάταια προσπάθησα να αντικαταστήσω τις Rotonde με τις salones de té (τσαγιερού), με καρό τραπεζομάντιλα στα τραπέζια και σερβιτόρες με κυματιστά σκουφάκια.

Ο μόνος που δεν έδειξε κανένα σημάδι δυσαρέσκειας ήταν ο κύριος Cool. Του άρεσαν τα ταξίδια και θεώρησε τον Jurenito έναν πολύ ικανό οδηγό. Σε όλες τις πόλεις ρωτούσε αμέσως ποια ήταν η ισοτιμία του δολαρίου, ο αριθμός των υπαρχουσών εκκλησιών και τα σχολεία, καθώς και αν υπήρχαν πολλά ιδρύματα όπου μπορούσε να τοποθετήσει τις αυτόματες συσκευές του.

Ο Δάσκαλος, τα πρωινά, πήγαινε σε κάποια επαγγελματική συνάντηση και μετά το φαγητό επισκεπτόταν μαζί μας τις πόλεις στις οποίες ταξιδέψαμε. Όλα λέγονται με τη δική του προσοχή και προφανώς

όλα τον έβαλαν σε καλή διάθεση. Του άρεσε ειδικά πολύ να μας δείχνει τα πανεπιστήμια, τους στρατώνες και τα ζυθοποιεία. Αυτά ήταν, κατά τα λόγια του, «οι προνύμφες της νέας κοινωνίας». Τριμμένοι σαν τις κροκέτες, λόγω των συνεχών προκλήσεων τους, οι «Μάγκες», σαν υπάκουα παιδάκια που έβαζαν τις άκρες των δακτύλων τους στο γραφείο, κατάλαβαν τη σπουδαία καθολική δομή μέσα από την έμφαση του Καντ και την οξύνοια του Χέγκελ και είναι προετοιμασμένοι για την τιμητική σταδιοδρομία του τιθασεύματος παιδιών του χωριού ή των εφοριακών. Από τους στρατιωτικούς, ο Δάσκαλος ήταν ενθουσιασμένος με την ομοιομορφία τους, το στητό στήθος, τις συρρικνωμένες κοιλιές, την ολική απώλεια της αίσθησης της ατομικότητας και ότι με την κραυγή "δεξιά!", "αριστερά!", άλλαξαν αμέσως θέση, σαν εκατοντάδες υπέροχα παιχνίδια. Όταν χτυπάει ο υπαξιωματικός, κάποιον Fritz που έστριψε αδέξια το κεφάλι του, ακόμα απείθαρχος, όλοι, συμπεριλαμβανομένου του Fritz, εκφράζουν απόλυτη ικανοποίηση, αφού η ουσία του θέματος δεν είναι στο σπασμένο δόντι του Fritz, αλλά στη διόρθωση ενός αξιοθαύμαστου μηχανισμού. Πήγαμε επίσης σε ένα από αυτά τα πενταόροφα ζυθοποιεία όπου τακτικά, δύο χιλιάδες επισκέπτες κατεβάζουν στο στομάχι τους από δέκα έως δεκαπέντε λίτρα μύρα. Όλοι κάθονταν σε ίσα τραπέζια: άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Οι σερβιτόρες έτρεχαν στις μπάρες, χτισμένες στον τοίχο και κάθε λεπτό γέμιζαν δεκάδες παραδοσιακές κανάτες. Εκατοντάδες επισκέπτες ξεσηκώθηκαν με αέρα συμπατριώτη, μετακόμισαν στο απέραντο διπλανό δωμάτιο για να ξαλαφρώσουν και μετά συνέχισαν τις εργασίες που είχαν διακοπεί. Αυτό θεωρήθηκε εκτροπή. Μια ορχήστρα έπαιζε στρατιωτικό εμβατήριο, κάποιοι γονείς διάβαζαν σατιρικά περιοδικά και γελούσαν με βροντερό γέλιο. Άλλοι κοίταζαν ανόητα τον τοίχο, όπου είχαν αναρτήσει πολλές παροιμίες και άλλες σοφές κουβέντες: «Πιείτε ήρεμα!». «Ο Θεός να σώσει αυτόν τον οικο» και άλλα τέτοια πράγματα.

«Κοίτα», είπε ο Δάσκαλος μετά από αυτές τις βόλτες, «παντού οι άνθρωποι ζουν μόνο για ήρεμη ευημερία και χαρά. Λένε ότι αγαπούν, αυτοί κατόπιν αρρωσταίνουν, υποφέρουν και μετά πεθαίνουν. Εδώ οι άντρες, είναι με σφιγμένα δόντια από το πρωί μέχρι το βράδυ, όπως στις ακαδημίες και στις στρατιωτικές δουλειές, σφυρηλατούν για τον εαυτό τους, τους εαυτούς τους και για τους άλλους μια μεγάλη αλυσίδα και ίσως μερικές πολύ αγαπημένες πάνες από σίδηρο για να δέσουν σφιχτά τα μικρά τους παιδιά.

Κατά τη διάρκεια μιας από αυτές τις βόλτες στη Στουτγάρδη, περνώντας από τα όμορφα λουλούδια του δημοτικού κήπου, συνέβη κάτι περίεργο για τη Γερμανία που οδήγησε σε μία κατάσταση έκστασης τον Ercole μας. Σε ένα έρημο μονοπάτι ήρθε να μας συναντήσει μια φτωχή

γυναίκα με ένα μωρό στο στήθος της και μια γλυκιά νεαρή φοιτήτρια ονειροπόλος, με λαστιχένιο καπέλο. Ένας μαθητής χαιρέτησε τη γυναίκα ευγενικά και αφού μίλησε μαζί της για δύο ή τρία λεπτά, έμεινε στην άκρη με ένα στοχαστικό ύφος. Τότε συνέβη κάτι εκπληκτικό. Ο μαθητής με απόλυτη ηρεμία διέσχισε το φράχτη από τα παρτέρια και άρχισε να πατάει επίπονα τους υάκινθους του Μαρτίου. «Αυτό είναι μια χειρονομία», άρχισε να φωνάζει ο Ercole γοητευμένος. Τώρα θα τον συλλάβουν όπως εγώ όταν...». Αλλά δεν υπήρχε κανείς τριγύρω. Μετά την αναμονή για λίγο, ο μαθητής κατευθύνθηκε προς την εξώπορτα και μόλις είδε έναν αστυνομικό και άρχισε να του εξηγεί. Αυτό ήταν σίγουρα περίεργο, έτσι κι εμείς ετοιμαστήκαμε να τον ακολουθήσουμε. Δείτε τι είπε ο μαθητής στον αστυνομικό:

«Το όνομά μου είναι Karl Schmidt και είμαι μαθητής στην Τεχνική Σχολή. Απλά πάτησα ένα παρτέρι στο πάρκο σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την κακή οργάνωση της κυβέρνησης». Οι αστυνομικοί, αφού τον άκουσαν με αδιαφορία, έβγαλαν το σημειωματάριό τους: «Πρέπει να πληρώσετε πρόστιμο έξι μάρκων». «Το μόνο που έχω είναι δύο μάρκα και 18 pfenigs». «Τότε ευγενικά ακολουθήστε με». Τον ακολουθούμε κι εμείς και μπήκαμε στο αστυνομικό τμήμα μετά από αυτόν. Η Aisha και ο Ercole έμειναν στο δρόμο, για να μην μιλάνε άσχημα στους αστυνομικούς.

«Διευκρινίστε μου τη συμπεριφορά σας», είπε ο αστυφύλακας στον Schmidt. «Διαμαρτύρομαι ενάντια στο άγριο σύστημα της επικρατούσας κοινωνικής οικονομίας. Στον κήπο γνώρισα τη Frau Müller, χήρα ενός οικοδόμου. Πέρυσι έπλενε ρούχα σε πολύ χαμηλή τιμή. Με ρώτησε αν ξέρω πού μπορεί να βρει δουλειά, αφού ήταν μετά τον θάνατο του συζύγου της και βρισκόταν σε πολύ δύσκολη κατάσταση, είπε σοβαρός. Η Frau Müller έχει ένα μωρό και δεν μπορεί να βρει πού να μείνει. Μου είπε επίσης ότι είχε αναγκαστεί να βάλει ενέχυρο τις κουβέρτες της και εξαιτίας αυτού και λόγω της ανεπαρκούς σίτισης, το γάλα της είχε στερέψει. Μετά από αυτό κοίταξα το λουλούδια στον δημοτικό κήπο. Για τη συντήρησή τους χρησιμοποιούνται μεγάλα χρηματικά ποσά, ενώ ο γιος της Frau Müller, μέλος της κοινωνίας μας, ένας μελλοντικός ψηφοφόρος του Κοινοβουλίου, μπορεί να πεθάνει από έλλειψη μητρικού γάλακτος. Δεν λυπάμαι ακριβώς την Frau Müller, αν και είναι μια απολύτως τίμια γυναίκα. Θα ήμουν πρόθυμος να συναινέσω στον αφανισμό χιλιάδων μωρών για το καλό της κοινωνίας, Αλλά δεν αντέχω την ανικανότητα. Έχω πατήσει τα λουλούδια, που κατά τα άλλα μισώ για το ότι είναι κάτι σαφώς περιττό, για να τραβήξω την προσοχή της κοινωνίας, του Τύπου και της Κυβέρνησης απέναντι σε αυτές τις επαίσχυντες αντιφάσεις».

Ο αστυνομικός, χωρίς να πει λέξη, κατέβασε την κατάθεση και μετά Ρώτησε για τα έξι μάρκα. «Το πρόστιμο μπορεί να αντικατασταθεί

με σύλληψη» είπε. Αυτή τη στιγμή, ο Δάσκαλος έβαλε το χέρι του στην υπόθεση. Προσέφερε φιλικά στον Schmidt τα υπόλοιπα τρία μάρκα και ογδόντα δύο pfenigs, λέγοντας ότι ένα άτομο με τέτοια ευφυΐα δεν μπορούσε να χάνει χρόνο στη φυλακή. Τότε όλοι μας, αφού παραλάβαμε την Aisha και τον Ercole, κατευθυνθήκαμε στο σπίτι του Schmidt. Ζούσε σε μία εξαιρετικά καθαρή σοφίτα, αλλά τόσο στενή που αναγκαστήκαμε να παραμείνουμε όρθιοι όλη την ώρα και χωρίς να κινηθούμε, όπως στη στάση του τραμ. Στους τοίχους κρέμονταν πορτρέτα ατόμων όπως: ο Kaiser Guillermo, ο Karl Marx, ο φιλόσοφος Kant, ο κ. Ashinguer — ιδιοκτήτης διακοσίων εβδομήντα εστιατορίων στο Βερολίνο, του οποίου το οργανωτικό ταλέντο θαύμαζε πολύ ο Schmidt — και ένα τεράστιο γραφικό με τίτλο «Σύστημα διανομής μαθητών εργασιμες και αργίες από την Τεχνική Σχολή Karl Schmidt». Όλη την ώρα, από τις επτά το πρωί, ώρα που ο Schmidt ξυπνούσε, μέχρι τις έντεκα το βράδυ, ώρα που πήγαινε για ύπνο, απασχολούταν αυστηρά σε διάφορα επαγγέλματα. Τα Σάββατα, από τις δέκα έως τις έντεκα το βράδυ, ο Schmidt αφιερωνόταν στην αγάπη. Μας εξήγησε αυτή την αγάπη. Λίγο ενδιαφέρον είχε το γεγονός ότι ήθελε να παραμείνει παρθένος, αλλά αυτό θα χρειαζόταν μια δύναμη θέλησης που απαιτείτο για πιο σοβαρά θέματα. Έτσι λοιπόν, μετά από συνεννόηση με έναν γνωστό, φοιτητή ιατρικής, πήρε την απόφαση να θυσιάζει μια ώρα την εβδομάδα και να επισκέπτεται τις ταπεινές, αλλά υγιεινές, εγκαταστάσεις της Frau Haase.

Όταν γύριζε σπίτι, ο Schmidt, για να εξοικονομήσει χρήματα (ζούσε με εξήντα μάρκα το μήνα), έβγαζε το κοστουμί, τοποθετώντας το προσεκτικά σε ένα μπαούλο, αφού δεν υπήρχε άλλο έπιπλο στο δωμάτιο, και έμενε με τα εσώρουχά του. Μετά το πέρας της ομιλίας του φύγαμε μαθαίνοντας πολλά γραφικά ανέκδοτα που επιβεβαίωσαν το πάθος του για την τάξη και το σύστημα. Εκτός από το σχέδιο χρονοδιαγράμματος, υπήρχε άλλο ένα αφιερωμένο στη δεκαετία του εξήντα, χαρτάκια με τον όγκο των δαπανών, από το πλούσιμο των καλτσών μέχρι τα έξοδα του Σαββάτου στο σπίτι της Frau Haase. Πέντε μήνες νωρίτερα, ο Schmidt είχε λάβει από τη μητέρα του τρεις επιπλέον υποδείξεις "για ψυχαγωγία," και πέρασε πολλή ώρα σκέψης πώς να τις επεξεργαστεί λογικά, χωρίς να παραβιάσει έτσι τη θέληση της μητέρας του. Θα ήθελε να αγοράσει μια νέα θήκη σχεδίασης, αλλά κόστιζε τέσσερα μάρκα. Στα γενέθλια της θείας Berta αποφάσισε να κάνει πάρτι, δηλαδή να πάει στο καφενείο Metropoli, να πιει έναν καφέ και να φάει μια κερασόπιτα με σαντιγί. Αλλά όλα αυτά κόστιζαν εξήντα pfenigs, και σε εκείνη την περίπτωση το υπόλοιπο ποσό θα του ήταν ακόμη πιο δύσκολο να ξοδευτεί. Τα τρία μάρκα ήταν ακόμα στο μπαούλο και ο Schmidt είπε ότι δεν μπορούσε, από

τον βαθύ σεβασμό που ένιωθε για τη μητέρα του και τα έδωσε στον Jurenito.

Στη συνέχεια η συζήτηση προχώρησε σε γενικά θέματα. Ο Schmidt ενδιαφερόταν πολύ για όλους μας. Η παρουσία της Aisha τον στενοχώρησε λίγο και ομολόγησε ότι το έκανε επειδή δεν μπορούσε να αντέξει τη σκέψη ότι η τεράστια Αφρική εξακολουθεί να βρίσκεται σε κατάσταση πρωτόγονου χάους. Ήταν όμως αισιόδοξος και ονηρευόταν ένα καλύτερο μέλλον. Το ουσιαστικό ήταν να οργανώσει ολόκληρο τον κόσμο, όπως έκανε με τη ζωή του. Ήταν πεπεισμένος ότι στο δικό του μικρό δωμάτιο και με εξήντα μάρκα, ζούσε με πιο ορθολογικό και εξαίσιο τρόπο απ' όλους τους εκατομμυριούχους του κόσμου. Ήταν ταυτόχρονα εθνικιστής, θαυμαστής του Κάιζερ και σοσιαλιστής, γιατί έλεγε ότι στην ουσία όλα αυτά ήταν ίδια. "Τόσο ο Guillermo, όπως και κάθε σοσιαλιστής, είναι ικανός να καταλάβει ότι ο κόσμος είναι αποδιοργανωμένος και ότι είναι απαραίτητο να οργανωθεί με αποτελεσματικό τρόπο. Ο εχθρός μας είναι ο αναρχισμός και δεν έχει σημασία αν είναι ο κύριος Bambucci, επαναστάτης φορτωμένος με βόμβες, όπως αυτή του κ. Delet, που αύριο μπορεί να γίνει υπουργός, αλλά θα συνεχίσει να είναι ενοικιαστής που ενδιαφέρεται μόνο για τις απολαύσεις της ζωής». (Ενεργώντας ως διερμηνέας, μετέφρασα αυτή τη φράση στον Monsieur Delet. Ήταν πολύ προσβεβλημένος, ειδικά λόγω της σύγκρισής του με τον Ercole, την παρουσία του οποίου είχε πάντα ως εμπόδιο). Αυτός, ο Schmidt, εργάστηκε πολύ στους διάφορους κλάδους της μηχανικής, στη χημεία και την πολιτική οικονομία. Είχε πολλά σχέδια που, δυστυχώς, ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθούν λόγω της υπάρχουσας διαταραχής. Για παράδειγμα, πίστευε ότι ο μεγάλος αριθμός των υπαρχόντων σεξουαλικών προβλημάτων ήταν η κύρια αιτία της έλλειψης αύξησης του πληθυσμού και επέμεινε στη δυνατότητα διενέργειας τεχνητής γονιμοποίησης. Δυστυχώς, δεν ήταν σε θέση να πραγματοποιήσει τα απαραίτητα πειράματα, αν και ήταν πεπεισμένος για την επιτυχία του. Σε κάθε περίπτωση, είχε συντάξει νόμο για αναγκαστική τεκνοποίηση. Στη συνέχεια, υπήρχε το όχι λιγότερο σημαντικό ζήτημα της αντικατάστασης της πρωτόγονης διατροφής μέσω της χημείας και μαζί της την εξάλειψη της πείνας και δυστυχίας και το κέρδος ενός τεράστιου αριθμού ωρών εργασίας. Πότε όμως θα μπορούσε να κάνει πράξη αυτές τις ιδέες του; Ο Κάιζερ αγαπούσε τον πασιφισμό και οι σοσιαλιστές εξημερώνονταν όλο και περισσότερο. Από που θα μπορούσες να περιμένεις τη σωτηρία;

Όλες αυτές οι σκέψεις, μεταφρασμένες από εμένα, προκάλεσαν εκρήξεις αγανάκτησης. Ο κύριος Delet προσπάθησε να παραμείνει ήρεμος, ακόμη και να σκεφτεί το θέμα με τη λογική. «Πολύ καλό! Ας υποθέσουμε ότι γίνονται όλοι αυτοί οι μύθοι όντως. Και μετά τι; Αντί για σνίτσελ

à la jardinière, χάπια (σαν το «Pink» όταν δεν μπορούσα να χωνέψω). Αντί για Zizi ... Α! Τι απαίσιο! Ούτε φύση ούτε ομορφιά ούτε αγάπη ούτε όρεξη. Μόνο χρονοδιαγράμματα! Αλλά ρωτήσαμε: «Τότε γιατί να ζήσεις;» Ο Ercole είπε απλώς ότι αν αυτό συνέβαινε, όχι στην καταραμένη Γερμανία, που για όλα, απολύτως όλα, επιβάλλουν πρόστιμα, αλλά στα δικά τους σπίτια, στην Ιταλία, αυτός ο άθλιος που θα το επέβαλε θα αποκεφαλιζόταν αμέσως. Τι απατεωνιά και αυτός! Τι είχα σκεφτεί όταν μίλησα για τον κήπο, ότι ήταν τίμιος άνθρωπος! Ο Alexei Spiridonovich δεν μπορούσε να πει λέξη. Σπρωγμένος από τον κ. Cool κατά την πόρτα, ξαφνικά άρχισε να κλαίει με θλίψη και να μουρμουρίζει: «Φτάνει, αρκετά! Κύριος! Κύριος! Παρακαλώ, Κύριε! Εγώ ο ίδιος άρχισα να νοιώθω πριν από τον Schmidt ανησυχία ακόμα και φόβο, σαν να βρισκόμουν σε ένα εργοστάσιο αντιμέτωπος με ένα μπερδεμένο μηχάνημα σε λειτουργία, έτοιμο να κόψει το κεφάλι του πρώτου εργάτη που εμφανίζεται.

Παρά τις διαμαρτυρίες και ακόμη και τα δάκρυα του Alexei Spiridonovich, ο Δάσκαλος, πηγαίνοντας προς τον Schmidt, είπε: «Από την πρώτη στιγμή τον εκτίμησα. Θα είσαι ο έβδομος και τελευταίος μαθητής μου. Κατά τη γνώμη μου, οι ελπίδες σας θα εκπληρωθούν νωρίτερα από ό, τι νομίζετε. Πιστέψτε με θα σας βοηθήσω. Και εσείς, κύριοι, παρατηρήστε: εδώ είναι ένας από αυτούς που, αποφασιστικά και για μεγάλο χρονικό διάστημα, θα γίνουν οι ηγέτες της ανθρωπότητας!». Ο Schmidt παρέμεινε όρθιος χαμογελώντας ευγενικά, με τα σγουρά του μαλλιά, τα μεγάλα γυαλιά και το παλιό του πουκάμισο μπαλωμένο. Μόλις άκουσε τον Δάσκαλο, απάντησε σύντομα: «Εντάξει, κύριε Jurenito!».

Οι προβλέψεις του Δασκάλου για το πεπρωμένο της εβραϊκής φυλής

Ένα υπέροχο απόγευμα του Απρίλη βρεθήκαμε ξανά στο παριζιάνικο στούντιο του Δασκάλου, στον έβδομο όροφο ενός από τα νέα σπίτια στη γειτονιά Grenella. Σταθήκαμε αρκετή ώρα δίπλα στα μεγάλα παράθυρα θαυμάζοντας την αγαπημένη μας πόλη με τα μοναδικά και ακαταμάχητα ηλιοβασιλέματα. Ο Schmidt ήταν ανάμεσά μας, αλλά μάταια προσπάθησα να του μεταδώσω την ομορφιά των γκρι-μπλε σπιτιών, από τους φράκτες που είναι τοποθετημένοι δίπλα στις γοθτικές πέτρινες εκκλησίες, των μολυβένιων αντανάκλασεων του αργού Σηκουάνα, των ανθισμένων καστανιών, των πρώτων φώτων που άρχιζαν να εμφανίζονται στο βάθος και των συγκινητικών τραγουδιών ενός γέρου που βραχνά τραγουδούσε κάτω από το παράθυρό μας. Μου απάντησε ότι όλα αυτά ήταν ένα όμορφο μουσείο, αλλά δεν άντεχε τα μουσεία από μικρός. Ωστόσο, κάτι υπήρχε σ' αυτό που τον γοήτευσε και ήταν ακριβώς ο Πύργος του Άϊφελ, ελαφρύς και λεπτός, που αψηφούσε τον άνεμο σαν καλάμι, εύκαμπτη και σιδερένια νύφη άλλων εποχών, κατευθυνόμενη προς το απαλό μπλε ενός απογεύματος του Απρίλη.

Έτσι, μιλώντας ήρεμα, περιμέναμε τον Δάσκαλο, που είχε πάει για φαγητό με έναν υψηλό στρατιωτικό διοικητή. Έφτασε λίγο μετά και ενώ άφηνε στο χρηματοκιβώτιο ένα ρολό τσαλακωμένα έγγραφα που έβγαλε από την τσέπη του, μας είπε χαρούμενα: «Έκανα καλή δουλειά σήμερα. Τα πράγματα πάνε πολύ καλά. Τώρα ήδη μπορώ να ξεκουραστώ λίγο και να κουβεντιάσω. Μόνο ένα πράγμα, πριν το ξεχάσω: προετοιμάζω το κείμενο μιας πρόσκλησης και εσύ, Alexei Spiridonovich, πρέπει να τη φέρεις αύριο στο τυπογραφείο της Ένωσης.

Πέντε λεπτά αργότερα μας έδειξε τα εξής:

ΣΥΝΤΟΜΑ

θα πραγματοποιηθούν πανηγυρικές συνεδριάσεις

**ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΦΥΛΗΣ
ΣΤΗ ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ, ΚΙΕΒΟ, JAFTA, ARGELIA
και σε πολλά άλλα μέρη**

*Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει:
εκτός από τα παραδοσιακά,*

ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ

τόσο αγαπητές από το ευυπόληπτο κοινό, διαμορφωμένες σύμφωνα με το γούστο της εποχής: καψίματα Εβραίων, ταφές ζώντων Εβραίων, ράντισμα με το αίμα τους στα χωράφια, αλλά και νέες μεθόδους «εκκένωσης», «καθαρισμού από ύποπτα στοιχεία» κ.λπ.

ΕΙΣΤΕ ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΙ

καρδινάλιοι, επίσκοποι, αρχιμανδρίτες, Άγγλοι άρχοντες, Ρουμάνοι βογιαίροι(γαιοκτήμονες), φιλελεύθεροι Ρώσοι, Γάλλοι δημοσιογράφοι, μέλη της οικογένειας Hohenzollern, Έλληνες χωρίς ταξική διάκριση και όλοι όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν.

Ο τόπος και η ημερομηνία θα ανακοινωθούν σε εύθετο χρόνο.

Δωρεάν είσοδος

"Δάσκαλε! αναφώνησε τρομαγμένος ο Alexei Spiridonovich. Αυτό είναι απαράδεκτο! Τον 20ο αιώνα τέτοια ατιμία! Πώς θα το φέρω αυτό στην Ένωση; Εγώ που διαβάζω Merezkovski».

«Είναι άχρηστο να πιστεύεις ότι και τα δύο πράγματα είναι ασύμβατα. Σε σύντομο χρόνο, δύο χρόνια ή ίσως πέντε, θα πείσετε τον εαυτό σας για το αντίθετο. Ο 20ος αιώνας θα είναι ένας πολύ χαρούμενος και άστατος αιώνας, χωρίς κανενός είδους ηθικές προκαταλήψεις και οι αναγνώστες του Merezkovski θα είναι παθιασμένοι παρρευρισκόμενοι στις εκδηλώσεις που προτείνω. Δεν το βλέπεις αυτό; η ασθένεια της ανθρωπότητας δεν είναι η παιδική ιλαρά, αλλά οι παλιές και επίμονες κρίσεις της ουρικής αρθρίτιδας και που έχει ήδη ορισμένα συμπτώματα που δυσκολεύουν την φαρμακευτική αντιμετώπιση...; Πώς μπορείς να κόψεις παλιές συνήθειες στα γεράματα!»

Όταν ο Νείλος απεργούσε στην Αίγυπτο και άρχισε η ξηρασία, οι σοφοί θυμήθηκαν την ύπαρξη των Εβραίων, τους έβαλαν να έρθουν, έκοψαν το λαιμό τους και ράντισαν τη γη με το φρέσκο αίμα τους. «Λύτρωσέ μας, Κύριε, από την πείνα!» Φυσικά αυτό δεν θα μπορούσε να αντικαταστήσει ούτε τη βροχή ούτε την υπερχείλιση του Νείλου, αλλά τουλάχιστον παρήγαγε κάποια ικανοποίηση. Από την άλλη, οι άνθρωποι ήταν, τότε, συνετοί και υπήρχε η άποψη ότι το κόψιμο του λαιμού λίγων Εβραίων ήταν αναμφίβολα χρήσιμο, αλλά, από την άλλη πλευρά, ο ψεκασμός της γης με το αίμα τους δεν βόλευε, αφού αυτό το αίμα ήταν δηλητηριασμένο και θα έδινε beleno (*Hyoscyamus niger*, μαυρόχορτο ή τρελόχορτο, δηλητηριώδες φυτό) αντί για σιτάρι.

»Στην Ισπανία, όταν άρχισαν οι ασθένειες, η πανούκλα ή η καταρροή, οι Άγιοι πατέρες θυμήθηκαν «τους εχθρούς του Χριστού και της ανθρωπότητας». και χύνοντας τα δάκρυα, όχι τόσο άφθονα για να

σβήσουν τις φωτιές, έκαιγαν σε αρκετές χιλιάδες τους Εβραίους. «Λύτρωσέ μας, Κύριε, από την πανούκλα!» Οι ανθρωπιστές φοβούμενοι τη φωτιά και τη στάχτη που σκορπίζει παντού ο άνεμος, μιλώντας με προσοχή στα αυτιά τους για να μην τους ακούσει κάποιος χαμένος ανακριτής, ψιθύρισαν το: «Θα ήταν καλύτερα να τους βάλουμε ένα τέλος...!»

»Στη νότια Ιταλία, όταν έγιναν σεισμοί, πρώτα κατέφυγαν προς τα βόρεια, στη συνέχεια, με προσοχή, υποχώρησαν σε μονή γραμμή για να δουν αν η γη ακόμα σείεται. Και οι Εβραίοι επίσης τράπηκαν σε φυγή και επέστρεψαν στα σπίτια τους, ο ένας μετά τον άλλο. Χωρίς να υπάρχει αμφιβολία, ότι η γη σείστηκε είτε επειδή οι Εβραίοι το ήθελαν έτσι, είτε επειδή η γη δεν αγάπησε τους Εβραίους. Και στις δύο περιπτώσεις ήταν χρήσιμο να θάψουν ζωντανούς, συγκεκριμένους εκπροσώπους αυτής της φυλής, πράγμα που έκαναν αμέσως. Όπως είπαν οι προσδευτικοί...; Αχ ναι, φοβόντουσαν πολύ ότι οι θαμμένοι τελικά θα καταλήξουν να βυθίσουν τη γη...

»Εδώ, φίλοι μου, μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία. Και αφού έπονται νέοι λιμοί και επιδημίες για την ανθρωπότητα και αρκετοί σεισμοί είναι σημαντικοί, απλώς αποτρέπω τα πράγματα, δημοσιεύοντας αυτήν την έκκληση.

«Δάσκαλε», απάντησε ο Alexei Spiridonovich, «δεν είναι οι Εβραίοι άνθρωποι σαν εμένα;».

Ενώ ο Jurenito έκανε την εμφάνισή του στην ιστορία, ο Tishin αναστέναζε για μεγάλα διαστήματα και σκούπιζε τα μάτια του με το μαντήλι του, αλλά καθόταν όλο και πιο μακριά από εμένα.

«Φυσικά και όχι! Είναι το ίδιο πράγμα μια μπάλα ποδοσφαίρου και μια βόμβα; Ή κατά τη γνώμη σου μπορεί το δέντρο και το τσεκούρι να είναι αδέρφια; Οι Εβραίοι μπορούν να αγαπήσουν ή να μισήσουν, να τους συλλογιστεί κανείς με τρόπο ως εμπρηστές ή με ελπίδα ως σωτήρες; αλλά το αίμα τους δεν είναι δικό σου και η αιτία δεν είναι δική σου. Εσείς δεν το καταλαβαίνετε; Δεν θέλετε να το πιστέψετε; Εντάξει, θα προσπαθήσω να σας το εξηγήσω πιο αναλυτικά, για να γίνω κατανοητός. Απόψε, που δεν κάνει ζέστη, μετά από ένα ποτήρι από αυτό το ελαφρύ νουντράι (κρασί), θα σας κάνω έκπληξη με ένα παιδικό παιχνίδι. Πείτε μου, φίλοι, αν σας το ζητούσαν, από όλες τις λέξεις της ανθρωπίνης γλώσσας να κρατούσατε μία από αυτές, και πιο συγκεκριμένα το «ναι» ή το «όχι» και να εξαλείψτε τις άλλες ποια θα προτιμούσατε; Ας ξεκινήσουμε με τους πιο παλιούς, εσείς κύριε Cool!».

«Φυσικά και θα επέλεγα το «ναι», συμφωνούμε σε αυτό. Δεν μου αρέσει το «όχι», είναι ανήθικο και εγκληματικό. Έστω και για εργάτη, που τον έχω απολύσει και με παρακαλάει. Παραδεχτείτε ξανά, πως ποτέ δεν

λέω «όχι» με θυμωμένη καρδιά, αλλά μάλλον φίλε μου, «Περίμενε λίγο, στον άλλο κόσμο θα ανταμειφθείς για τα βάσανά σου». Όταν δείχνω τα δολάρια μου, όλοι λένε «ναι». Καταστρέψτε όλες τις λέξεις, οτιδήποτε ακριβώς, αλλά αφήστε τα δολάρια και το μικρό "ναι". «Με αυτό, η ανθρωπότητα θα θεραπευτεί».

«Κατά τη γνώμη μου και το «ναι» και το «όχι» είναι άκρα», είπε ο κύριος Delet και μου αρέσει το μέτρο σε όλα, κάτι πιο ενδιάμεσο. Αλλά, αν πρέπει να διαλέξω παρόλα αυτά, λέω «ναι». Το «ναι» είναι χαρά, ώθηση, τι άλλο...; Όλοι! Κυρία, ο φτωχός σύζυγος σας πέθανε. Τέταρτη τάξη. Έτσι δεν είναι; Ναι! Σερβιτόρος, ένα ποτήρι dubonnet!, ναι! Ζιζή είσαι έτοιμη; Ναι, ναι!».

Ο Alexei Spiridonovich, ακόμα ταραγμένος από τα παραπάνω, δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί, έδωσε μία και σηκώθηκε απότομα, κάθισε ξανά και τελικά είπε:

«Ναι! Πιστεύω, κύριε! "Ναι!" Το ιερό «ναι» του «Παρθένου εδάφους - cándida virgen) του Ivan Turgeniev. Ω Λίζα! Έλα πιο κοντά, περισσότερα!»

Με έναν σύντομο και πρακτικό τρόπο, αφού βρήκε αυτό το παιχνίδι παράλογο, ο Schmidt είπε ότι χωρίς αμφιβολία το λεξιλόγιο έπρεπε να αναθεωρηθεί, και μια σειρά από περιττούς αρχαϊσμούς όπως: «Ρόδο», «Ιερός Τόπος», «άγγελος» κ.λπ. "Όχι" και "ναι" ήταν απαραίτητο να διατηρηθούν, ως σημαντικές λέξεις. Αλλά τέλος πάντων, ναι αν αναγκαζόταν να επιλέξει, θα προτιμούσε το «ναι» ως σύμβολο οργάνωσης.

«Ναι!, ναι! -απάντησε ο Ercole -, σε όλες τις ευχάριστες στιγμές της ζωής λέμε «ναι» και μόνο όταν σε διώχνουν φωνάζεις «όχι».

Η Aisha προτίμησε επίσης το «ναι». Όταν ρώτησα τον Kruto (ένας νέος Θεός) αν θα ήταν καλό, ο Kruto είπε "ναι". Όταν ρώτησα τον Δάσκαλο αν είχε δύο sous για σοκολάτα, ο Δάσκαλος είπε «ναι» και μου τα έδωσε.

«Γιατί σιωπάς;» — με ρώτησε ο Δάσκαλος. Δεν είχα απαντήσει πριν, φοβούμενος μη θυμώσω αυτόν και τους φίλους μου.

«Δάσκαλε, δεν μπορώ να σου πω ψέματα, θα έμενα με το «όχι». Μπορείς να δεις, ειλικρινά, μου αρέσει πολύ όταν κάτι δεν πάει καλά. Θέλω, κύριε Cool, αλλά θα ήταν πολύ ωραίο να χάσετε ξαφνικά τα δολάρια σας;. Απλά, να τα χάσεις, σαν να χάνεις ένα κουμπί, από το πρώτο μέχρι το τελευταίο. Ή γιατί οι πελάτες του Monsieur Delet μπέρδεψαν την τάξη τους. Αφήστε τον να σηκωθεί από τον τάφο του ένας που διάλεξε την έκτη, για τρία χρόνια και θα αρχίσει να φωνάζει: «βγάλε τα μαντήλια με άρωμα, θέλω ένα επιπλέον». Γιατί ένα πολύ αγνό κορίτσι, σηκώνοντας τις φούστες της, όταν θα ταξίδευε στον κόσμο των γουρουνιών με τον αέρα της αγνότητάς της και θα δεχόταν επίθεση σε

ένα μικρό δάσος στα περίχωρα της πόλης από έναν τυχαίο αλήτη. Κι αυτό θα ήταν λάθος. Όταν ένας σερβιτόρος ρίχνει ένα μπουκάλι κρασί στο πάτωμα; Dubonnet; A... Είναι πολύ ωραίο! Φυσικά, όπως είπε ο προπροπάππος μου ο ευφυής Σολομών: «Ο χρόνος ενώνει τις πέτρες και ο χρόνος τις χωρίζει». Αλλά είμαι ένας φίλος, μόνο αυτό και έχω μόνο ένα πρόσωπο, όχι δύο. Μάλλον κάποιος πρέπει να υπάρχει που είναι αφιερωμένος στη συγκομιδή. Ίσως ο Schmidt. Αλλά εν τω μεταξύ εγώ, λειτουργώ ως κάποιος να κάνει το πρωτότυπο, αλλά για λόγους συνείδησης, πρέπει να πω: «Καταστρέψτε το «να», καταστρέψτε τα πάντα στον κόσμο και τότε δεν χρειάζεται να πείτε ότι θα υπάρχει μόνο το «όχι!»». Ενώ μιλούσα, όλοι οι φίλοι μου, που ήταν καθισμένοι δίπλα μου στον καναπέ, πήγαν στην άλλη γωνία του δωματίου. Έμεινα μόνος.

Ο Δάσκαλος απευθύνθηκε στον Alexei Spiridonovich:

«Τώρα μπορείς να δεις πόσο δίκιο είχε. Η διαίρεση έχει ήδη γίνει πραγματικότητα. Τα Εβραϊκά μας έχουν μείνει μόνα. Μπορείτε να εξοντώσετε ολόκληρο το γκέτο, τερματίστε όλες τις «ζώνες διαμονής», καταστρέψτε όλα τα σύνορα, αλλά μέσα σου δεν υπάρχει περίπτωση να καλυφθούν αυτά τα πέντε μέτρα που τον χωρίζουν από σένα. Ολοι είμαστε Robinsons, ή αν προτιμάς, κατάδικοι. Αυτό υπερβαίνει το χαρακτηριστικό ερώτημα. Ο ένας εξημερώνει τις αράχνες, ο άλλος μελετά τα σανσκριτικά και σκουπίζει με αγάπη το πάτωμα. Από το δωμάτιό του, ένας άλλος χτυπά το κεφάλι του στον τοίχο: ένα χτύπημα, ξανά μπουμ! άλλο ένα χτύπημα, κλπ. Τι είναι πιο δυνατό, το κεφάλι ή ο τοίχος; Έφτασαν οι Έλληνες, κοίταξαν τριγύρω, ίσως υπήρχε καλύτερο μέρος, χωρίς ασθένειες, χωρίς θάνατο, χωρίς ταλαιπωρία, όπως για παράδειγμα ο Όλυμπος. Αλλά τι θα κάνουμε; είπαν, όχι! Δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να εγκατασταθούμε σε αυτό το μέρος! Και να έχεις καλή διάθεση, το καλύτερο είναι να μιλήσουμε για τις διάφορες ενοχλήσεις, συμπεριλαμβανομένου του θανάτου (αφού όλοι οι τρόποι δεν θα διαφέρουν), καθώς και για τη μεγαλύτερη ευημερία. Οι Εβραίοι έφτασαν και ξαφνικά, το μπουμ στον τοίχο! «Γιατί είναι όλα οργανωμένα έτσι;» εδώ είναι δύο ονόματα που θα μπορούσαν να είναι ίδια. Λοιπόν όχι: ο Ιακώβ ήταν ο πρωτότοκος και ο Ισαάκ ο δεύτερος. Οι ίντριγκες άρχισαν μεταξύ ουρανού και γης, μεταξύ του Ιεχωβά και των βασιλιάδων, μεταξύ της Ρώμης και της Βαβυλώνας. Οι ζητιάνοι που ξενύχτησαν στα σκαλιά του ναού δούλεψαν φτιάχνοντας, με τον ίδιο τρόπο που αναμιγνύεται μια εκρηκτική ουσία σ' ένα καζάνι, μια νέα θρησκεία φτιαγμένη από δικαιοσύνη και δυστυχία. Τότε η άφθαρτη Ρώμη θα ανατιναζόταν. Κόντρα στην ομορφιά και τη σοφία του, στον αρχαίο κόσμο προέκυψαν κάποιοι άθλιοι, αδαείς και αδέξιοι φανατικοί. Η Ρώμη έτρεμε Ο Εβραϊός Παύλος νίκησε τον Μάρκο Αυρήλιο. Αλλά ο απλός κόσμος προτιμούσε ένα άνετο

σπίτι - δυναμίτη και αποφάσισε να αντέξει τη νέα πίστη και να εγκατασταθεί σ' εκείνη τη γυμνή αίθουσα με λαϊκό και ασυνήθιστο τρόπο. Ο Χριστιανισμός δεν είναι πια μηχανή γκρεμίσματος τειχών, αλλά ένα νέο φρούριο. Το πιο φρικτό, η αγνή και καταστροφική δικαιοσύνη αντικαταστάθηκε από μια ανθρώπινη και ευχάριστη διδασκαλία. Η Ρώμη και ολόκληρος ο κόσμος στάθηκαν σταθεροί. Αλλά βλέποντας αυτό, ο εβραϊκός λαός αποκήρυξε τις αρχές του και οι πόλεμοι άρχισαν ξανά και οι ίντριγκες. Ακόμη και κάπου στη Μελβούρνη υπάρχει τώρα κάποιος που, μόνος και μέσα στη σιωπή, σχεδιάζει νέες ίντριγκες. Και πάλι κάτι ζυμώνεται στα καζάνια, άλλη η νέα πίστη, άλλη η νέα αλήθεια. Και ιδού, πριν από σαράντα χρόνια, στους κήπους των Βερσαλλιών, εμφανίστηκαν οι πρώτες κρίσεις πυρετού, όπως ακριβώς και στους Κήπους του Αδριανού. Η Ρώμη καυχιέται για τη σοφία. Οι «Σενέκας» γράφουν βιβλία, προετοιμάστε γενναία τις cohortes (τύπος παρατηρητικής και αναλυτικής έρευνας). Η «Αφθαρτη Ρώμη» τρέμει ξανά!».

»Οι Εβραίοι έφεραν έναν νέο γιο στον κόσμο. Βλέπεις τα άγρια μάτια του, τα ξανθά μαλλιά του και τις γροθιές του δυνατές σαν ατσάλι; Μετά τη γέννα οι Εβραίοι είναι πρόθυμοι να πεθάνουν. Ηρωική χειρονομία! «Δεν υπάρχουν άλλες πόλεις, δεν υπάρχω, μόνο υπάρχουμε!» Ω, αφελείς, αδιόρθωτοι φανατικοί! Παίζουν το παιδί τους, το κάνουν μπάνιο, το ντύνουν, θα είναι ακριβώς όπως ο Schmidt. Και πάλι λένε «δικαιοσύνη», αλλά το αντικαθιστούν με την ευκολία. Και πάλι απομακρύνεσαι, να μισείς και να ελπίζεις, να σπάσετε τον τοίχο και να παραπονεθείτε για "πόσο καιρός;" Απαντώ: μέχρι τη μέρα της τρέλα σου και της τρέλας μας, μέχρι την ημέρα της παιδικής ηλικίας, μέχρι μια μέρα μακριά ακόμα. Αλλά εν τω μεταξύ, αυτή η πόλη θα συνεχίσει να λούζει όλες τις μητέρες με το αίμα της γυναίκας που γεννά στις πλατείες της Ευρώπης και θα φέρει στον κόσμο ένα νέο παιδί το οποίο και θα προδώσει.

«Μα πώς να μην εκτιμήσουμε αυτό το ουράνιο αρχαίο χέρι; Με αυτό σκάβουν τους τάφους, Αλλά δεν σκάβουν και τα χωράφια με αυτό; Εβραϊκό αίμα θα χυθεί και οι προσκεκλημένοι επισκέπτες θα χειροκροτήσουν, αλλά όπως λένε οι αρχαίες δεισιδαιμονίες, αυτό θα δηλητηριάσει τη γη. Τι υπέροχο φάρμακο για τον κόσμο...!».

Και πλησιάζοντας με, ο Δάσκαλος με φίλησε στο μέτωπο.

Τα μυστηριώδη ταξίδια του Δασκάλου και η επιπόλαιη συμπεριφορά των μαθητών του

Ήταν ασυνήθιστα φωτεινές μέρες, φαινόταν σαν γκρίζοι οι δρόμοι, πλημμύρισαν με μπλε σμάλτο και υγρό χρυσό. Είχα δει πολλές Άνοιξες, νότια, βόρεια, ήπιες, σκληρές, τώρα δεν ήταν για την εποχή ή για το μύθο της στιγμής, αλλά για κάτι πληθωρικό και γιορτινό, που ταυτόχρονα διέλυε τη γλυκιά αγωνία του φθινοπώρου και θυμήθηκα την αρχή, το τέλος, τη μοναξιά... Το τέλος της Άνοιξης που άθελά της, χωρίς βροντές και χωρίς δάκρυα, δίνει τη θέση της σε ένα καλοκαίρι ανήσυχο και ασφυκτικό. Για πρώτη φορά μετά την αξέχαστη βραδιά του Rotonde, ένιωθα μόνος, αδύναμος και χαμένος. Ο Δάσκαλος έλειπε συνεχώς από το Παρίσι, ταξιδεύοντας στη Γερμανία, τη Βιέννη ή το Λονδίνο και αρνήθηκε κατηγορηματικά να πει τίποτα για αυτά τα ταξίδια. Οπότε δεν ήξερα ποιος ήταν ο λόγος της βιαστικής αναχώρησης για ένα ραντεβού με ένα σημαντικό κατασκευαστή του Βερολίνου, ή κάτι τέτοιο έκανε κατά τη διάρκεια δύο εβδομάδων στην ευχάριστη και χαρούμενη Βιέννη. Με το δικό του μεγάλο αδιάβροχο ταξιδιού, με τον αχώριστο χαρτοφύλακά του και αλλάζοντας το ταξίδι από εξπρές, σε ένα διαφορετικό διεθνές, μου θύμιζε έναν κυνηγό που εξερευνά όλες τις πρωτεύουσες της Ευρώπης για να κάνει τα θηρία να βγουν από τα κρυμμένα λημέρια τους. Ή απλά, στη θεία μου τη Μαρία Borisovna, που ήταν απασχολημένη με τους καλεσμένους την ημέρα των γενεθλίων της, τρέχοντας διαρκώς από την κουζίνα στο σαλόνι. «Τι θα κάνει ο Δάσκαλος;» σκέφτηκα με αγωνία, καθισμένος στο Rotonde, που θεωρούσα ότι ήταν ο τόπος της μεταμόρφωσής μου. Θα δημιουργήσει μια νέα θρησκεία ή θα θέλει να εγκαταλείψει για λίγο το παλάτι rajá (μοναρχικός τίτλος στην Ινδία); Φανταζόμουν άγριες και μεγαλειώδεις σκηνές: μία αποστολή στην Κεντρική Αφρική, τα κηρύγματα ενός νέου Savonarola στην Plaza de la Opera, έκσταση να καταλαμβάνει τη Βουλή των Λόρδων, οι οποίοι, σε μια κρίση της αθωότητάς τους, έσκισαν τα ρούχα τους και παραδόθηκαν σε μια συγκινητική αταξία... Όμως όλες αυτές οι εικόνες εξαφανίστηκαν μόλις θυμήθηκα τα φρικτά διαγράμματα κρεμασμένα στη μελέτη του Δασκάλου, που με έκανε να σκεφτώ, δεν ξέρω γιατί, τον Schmidt να συνθλίβει ευσυνείδητα, με τις τεράστιες κόκκινες μπότες του, τα ανοιχτά ροζ στεφάνια των υάκινθων.

Άρχισα να πίνω πολύ και ακολουθώντας τις καλές συμβουλές ενός φίλου, ενός νεαρού γλύπτη, από καιρό σε καιρό, για να ξεδιψάσω για την

κατανόηση των γεγονότων, κατάπια δύο τρεις μπάλες χασίς. Αλλά αυτό με έπαιρνε μακριά όλο και περισσότερο από την πραγματικότητα. Στη Rotonde, μόλις ένιωσα ιχθυόσαυρος και σφράγισα τα καπέλα των μοντέλων με προϊστορικό θυμό, σαν rajá, του οποίου το κάστρο ήθελε να καταστρέψει ο Δάσκαλος. Έγραψε επιστολές σε ασφαλιστικές εταιρείες, απαίτησε τελετουργικά τόξα από τον ιδιοκτήτη του καφεενείου και έκλαιγε ασταμάτητα με πικρά δάκρυα. Από την άλλη, αυτό δεν εξέπληξε κανέναν. Ένα κύμα τρέλας πλημμύρισε άνοιξη το μικρό καφέ του Montparnasse. Πέρασε όλο το χρόνο του παρέα με μια ριγέ ζέβρα, που με παρακάλεσε να ξαναζωγραφίσω το καρό δέρμα της, ενός χοντρού ζωγράφου που ισχυριζόταν ότι τον έβδομο μήνα επρόκειτο να γεννήσει έναν πίθηκο-προφήτη με καπέλο από φτερά στρουθοκαμήλου, αλλά ότι αυτά τα φτερά τον γαργαλούσαν ανηλεώς και μια γυναίκα μιγά που είχε δραπετεύσει από ένα μιούζικαλ και που ορκίστηκε ότι ο φιλόσοφος Bergson της είχε αναθέσει την αποστολή να κατακτήσει την Πολυνησία. Εν τω μεταξύ, δεν ξέρω γιατί, χτυπούσα τα γυαλισμένα μάγουλά μου με κομμάτια ροσπίφ. Ζωγράφισα τη ζέβρα με μελάνι, έδωσα φιλικές συμβουλές στον ζωγράφο και έκλαψα ενώ η γυναίκα μιγάς με μαστίγωνε. Γιατί θα είναι τόσο κακό; Γιατί το παλάτι μου δεν είναι εκεί; ασφαλισμένο; Γιατί υπήρξε η πλημμύρα; Γιατί είμαι μόνος, εγκαταλειμμένος από αυτόν τον Δάσκαλο και υποφέρω με αυτόν τον τρόπο; Είναι αλήθεια ότι είμαι αυτό; και ένιωσα τον εαυτό μου κάτω από το ιδρωμένο, τριχωτό στήθος, πείθοντας τον εαυτό μου ότι όντως ήμουν εγώ, ο Ilya Ehrenburg, ο Ilisha, ο ποιητής «Eraimbur», ψιθύρισε ακόμη πιο πικρά, αδύνατος.

Σε μια από τις σύντομες επισκέψεις του στο Παρίσι, ο Δάσκαλος με συνάντησε παρακάτω από το Rotonde σε ένα παγκάκι, μου πήρε τις θαυματουργές μπάλες χασίς, με έβαλε να φάω μια τορτίγια και με πήγε να δω τους φίλους μας. Την ίδια μέρα έφυγε για την Αγγλία, μας έδωσε τότε μια εντολή να μη χωρίσουμε και ότι αν είχαμε την επιτακτική επιθυμία να τρελαθούμε, να το κάναμε όλοι ταυτόχρονα. Το είδα με τους φίλους μου, συνέβαινε κάτι δυσάρεστο. Αν και χωρίς χασίς και χωρίς ζέβρα, όλοι ήταν κυριευμένοι από την απουσία του Δασκάλου. Ο κύριος Delet παραπονέθηκε ότι η Οικουμενική Νεκρόπολη μαραζώνει. Ο κύριος Cool βαρέθηκε, ο Schmidt δεν μπορούσε να δουλέψει λόγω της γενικής αποδιοργάνωσης της ενέργειάς του, που προκαλείται από την άνοιξη στο Παρίσι. Για τα υπόλοιπα, γιατί να μιλήσουμε; Μετά βίας κατάλαβα την κατάσταση και πρότεινα, εν όψει της γενικής αγωνίας και της απουσίας του Δασκάλου μας, να διασκεδάσουμε με κάποιες «ακατάλληλες» δραστηριότητες, αφού η καρδιά μου το ένιωθε αυτό. Η ευκαιρία εκείνης της εξαιρετικής άνοιξης δεν θα μπορούσε να χαθεί. Ο κύριος Delet άρχισε να λέει κάτι για μέτρο και ηλικία, αλλά με μία όχι πολύ ενεργητική

διάθεση. Παρά την έλλειψη «καθοδήγησης» του άρεσε να παρακολουθεί πώς διασκέδαζαν οι άλλοι και παρόλο που ήταν πολύ μίζερος μερικές φορές, πλήρωνε ακόμη και το δείπνο της γραμματέας του Lebaïn με αντάλλαγμα το δικαίωμα να μείνει ανά πάσα στιγμή στο ιδιωτικό δωμάτιο του εστιατορίου.

Έτσι, ο κ. Cool έσκισε άλλο ένα φύλλο χαρτιού από το βιβλιάριο επιταγών του (θυμούμενος με αυτή τη χειρονομία «τη μετατροπή του νερού σε κρασί») και ξεφαντώσαμε. Σιγά σιγά διάφοροι περιέργοι άνθρωποι ενώθηκαν μαζί μας. Με κάποιους από αυτούς περάσαμε ολόκληρες εβδομάδες χωρίς να γνωρίζουμε τα ονόματά τους, ούτε καν την εθνικότητά τους, αλλά τα θυμάμαι πολύ καλά σε δύο από αυτούς. Ο πρώτος ήταν ο Πολωνός ποιητής Ozarievski, μας τον έφερε ο Ercole κατευθείαν από το αστυνομικό τμήμα, όπου είχαν διανυκτερεύσει και οι δύο: ο Ιταλός γιατί είχε πολύ ζέστη και ανέβηκε στο σιντριβάνι Tuileries για να κάνει μπάνιο και ο ποιητής γιατί τον κατήγγειλε ένας παλιός και αξιοσέβαστος θυρωρός τον οποίο, αφού είχε πει ένα μπουκάλι vino de Madeira, άρχισε να τον ενοχλεί, απαιτώντας από αυτόν να μεταμορφωθεί αμέσως σε bacchante (Μαινάδες) και να φωνάξει μαζί του στην πύλη "Evohe" (κραυγή των Βάκχων που σημαίνει «οι βελανιδιές είναι ανθρώπινες»). Ο Ozarievski ήταν πολύ περήφανος και είχε μαύρα μαλλιά που έφταναν στους ώμους του. Μετά βίας άγγιζε τη γη γιατί τόσο πολύ την περιφρονούσε, ώστε παρά τα σαράντα του χρόνια, περπατούσε στις μύτες των ποδιών. Γενικά περιφρονούσε κάθε τι το αγενές και υλικό. Καταγόταν ήδη από τους Μεγάλους της Ισπανίας, ήδη απευθείας από τον Όσιρις. Εκφράστηκε με έμφαση, απαιτήσε να υποκλιθούν όλοι μπροστά του, προσβλήθηκε πριν τους λογαριασμούς του εστιατορίου («ο ποιητής ήπια ένα χρυσό υγρό και πλήρωσε με ηχηρά τραγούδια») και σε τέτοιες ακατάλληλες συνθήκες άρχισε να συνθέτει στίχους. Εκτός από αυτό, χοντροκομμένα, ήταν μεγάλος γυναικάς. Δεν μπορούσε να αφήσει ούτε μια φούστα να περάσει χωρίς να ενδιαφέρεται για αυτό, αν και η ηλικία του δεν του επέτρεπε να δοκιμάσει την τύχη του. Ήμουν τυχερός κυρίως με τα ingénues (ενάρετα) νεαρά κορίτσια από την Πολωνία που ήρθαν να σπουδάσουν στη Σορβόνη. Γνώριζαν επιπλέον τους στίχους για την «ουράνια αγάπη» και θεωρούνται ιδιαίτερη χάρη της Πρόνοιας που διακρίνεται από την «ιδιοφυΐα των μαύρων σγουρών μαλλιών». Λόγω της «ουράνιας αγάπης» του, ο Ozarievski χτυπήθηκε πολλές φορές. Σε μια περίπτωση, έχασε ακόμη και τη μνήμη του, αλλά αυτό δεν τον πτόησε καθόλου. Διασκεδάσαμε πολύ. Κάθισε γενναία δίπλα σε μια ηλικιωμένη Αμερικανίδα, δίπλα σε μερικά κορίτσια που έπαιζαν στο Luxembourg Park, ή δίπλα σε μία cupletista (τραγουδίστρια καμπαρέ), που ήταν ήδη απασχολημένη με δύο κυρίους, επαναλαμβάνοντας πάντα το ίδιο πράγμα:

«Φωτιά - Θεός - Όσιρις - Τα λέμε το απόγευμα». Μια φορά, στο τέλος ενός τριήμερου πάρτι στις Βερσαλλίες, είδε μια κεφάτη γαλατού και όταν επιστρέψαμε στο Παρίσι της έστειλε αμέσως ένα τηλεγράφημα: «Είσαι άνθος λωτού. Θα σε περιμένω στις έντεκα το βράδυ, ξενοδοχείο Cheval Blanc, δωμάτιο 16. Ο τελευταίος τροβαδούρος.

Ο δεύτερος ήταν ένας χρεοκοπημένος τραπεζίτης από τη Βενεζουέλα, ο κύριος Μαδούρος, ένας παλιός φίλος του Δασκάλου. Οπουδήποτε και με οποιονδήποτε, εμφανιζόταν αμέσως στο τραπέζι, στα γόνατά του ή σε έναν πάγκο στο δρόμο, μια τράπουλα. Έπαιζε οποιοδήποτε παιχνίδι και πόνταρε οποιοδήποτε ποσό. Το πραγματικό του επίθετο λέγεται ότι ήταν Carándeز και ότι έβγαλε το Μαδούρο μετά το Μόντε Κάρλο, σύμφωνα με έναν έμπορο και δύο υπαλλήλους του Καζίνο, γιατί πριν ξεκινήσει το παιχνίδι, έκανε μία μικρή απάτη στη ρουλέτα. Κέρδισε 180.000 φράγκα και τράπηκε σε φυγή, όχι μόνο από την αστυνομία αλλά επίσης και από δύο κολλητούς του. Τα χρήματα που είχε κερδίσει τα έχασε ευτυχώς ένα τριήμερο στο Σαν Σεμπάστιαν. Ήταν ένας πολύ κομψός μελαχρινός άντρας, αλλά ήταν κακοξυρισμένος και ράντιζε τα μαλλιά του, που ήταν μαύρα, με μια πούδρα που τα έκανε να φαίνονται μπλε, θεωρώντας αυτό ως κάτι πολύ σικ. Ενώ μεθούσαμε, ο Μαδούρος έπαιζε με όλους: με τους θαμώνες της ταβέρνας, με τους μουσικούς, με τους σερβιτόρους, μια φορά ακόμα και με έναν αστυνομικό. Και όταν δεν υπήρχε κανείς τριγύρω έπαιζε ανόητα πράγματα με την Aisha, όπως με ένα πορτοκάλι ή ένα πούρο. Χάθηκαν σε μια περίπτωση μπροστά μας τριακόσιες χιλιάδες φράγκα, ένα σπίτι στη Βενεζουέλα, μια βίλα στην Οσάνδη ακόμη και η σύζυγός του (πρέπει να πούμε ότι ο Μαδούρος ήταν έτσι ο καημένος που έπρεπε πάντα να δανείζει στον κ. Cool δύο φράγκα για να φάει και επίσης ότι ήταν μόνος). Και είχε κερδίσει, για να αναφέρουμε ορισμένες υπέροχες παρτίδες από τις οποίες του είχαν μείνει μόνο καμιά πενηνταριά φράγκα, την ερωμένη κάποιου και ένα μεγάλο κυνηγόσκυλο.. Από τότε δεν μας εγκατέλειψε και απαίτησε από την κοινή μας νοσοκόμα, την «Αγαπητέ κύριε Cool», τα κόκαλα από το φαγητό μας.

Όταν άναψαν τα λευκά φώτα των λεωφόρων συναντήσαμε ένα μικρό καφέ στο Faubourg-Montmatre και αμέσως μετά πήγαμε σε περισσότερα μέρη χωρισμένοι σε ένα θορυβώδες μπουλούκι. Τεράστιες πράσινες και κατακόκκινες αράχνες, με τα πόδια τους ηλεκτρικά φώτα, ανέβαιναν στους τοίχους, απαιτώντας να πιούμε Cointreau. Λεπτοί έφηβοι και γραφικοί γέροι με κόκκινα καπέλα μας φώναξαν: «Αλλάξτε γνώμη, αν θέλετε να είστε ευτυχισμένοι ελάτε στο Βασιλικό». Και ένα τρελό αυτοκίνητο, βρυχάται και κάνει τα μεγάλα κίτρινα μάτια του να αναβοσβήνουν, σαν το άλογο του αρχαγγέλου, όρμησε προς το μέρος μας,

προτρέποντάς μας να καπνίσουμε τσιγάρα «Navy». Πήγαμε με πραότητα στο Royal, ήπιαμε cointreau και καπνίσαμε «Navy». Εκατοντάδες σοβαροί σερβιτόροι, φαλακροί και συνετοί σαν τους Ρωμαίους στωικούς, έτρεχαν περνώντας γρήγορα ο ένας τον άλλον και ταχυδακτυλουργώντας τα μπουκάλια, αδειάζοντας τα υπόλοιπα ποτήρια εν κινήσει και κροταλίζοντας τα νομίσματα. Α, αυτές οι πυραμίδες από μπουκάλια, είναι μακριές σαν κορύνες του μπόουλινγκ, στρογγυλές σαν σφαίρες, με μυστηριώδη σχέδια ή αστείες κίτρινες, πράσινες, κόκκινες, άσπρες σεβιλιάνες, όλων των νοητών χρωμάτων. Πίσω ετοίμαζαν στωικοί αλχημιστές με λευκές ποδιές διάφορα μείγματα, αντικαθιστώντας μόνο τα λατινικά με τα αγγλικά. Ρουμάνοι, τσιγγάνοι και μαύροι ούρλιαζαν μέσα από ένα τρομπόνι, έσπαζαν τις χορδές εξαγριωμένοι, ροχάλιζαν και μούγκριζαν. Στη συνέχεια, μερικές γυναίκες από μια παράξενη ράτσα, σχεδόν απρόσωπη, με μπούκλες μαλλιών να πέφτουν πάνω από τα μάτια, με ένα παραμορφωμένο στόμα για φιλιά, με το στήθος ακάλυπτο, τους μηρούς καλά ασταρωμένους, με μια αστραφτερή λάμψη από χάντρες, με μεταξωτή όψη, με πέτρες, με κορδέλες. Εισέβαλαν σε όλα τα τραπέζια σαν να ήταν σμήνος ακριδών, ουρλιάζοντας. Ανέβαιναν στα τραπέζια, χόρευαν ανάμεσα στα μπουκάλια, πέφτοντας στα γόνατα του κόσμου, των πελατών και σταδιακά ρυθμικά, κατόπιν έκαναν άλλο ένα άλμα και έμειναν ακίνητες σε κάποια γωνιά, στους απαλούς καναπέδες. Οι άντρες πήδαγαν με τα πουκάμισά τους λερωμένα με κρασί, με τα καπέλα τους να κρέμονται, γύριζαν, τσάκιζαν τους λογαριασμούς και έφευγαν γρήγορα, παίρνοντας δύο, τρεις μέχρι και δέκα γυναίκες.

Καθώς περπατούσαμε στους δρόμους, μας προσπέραγαν πνευματώδεις ομάδες, σχηματίζοντας αντίπαλες ομάδες ή συμπαγείς παρέες. Μπήκαμε σε μικρά μπαρ και μάλιστα βγήκαν τα μπουκάλια να μας συναντήσουν, χτυπούσαν τα κέρματα και από πάνω μας αυτά τα κορίτσια με τα κόκκινα χείλη όρμησαν μπροστά, χτυπώντας τη φτέρνα των παπουτσιών τους στον πάγκο από τσίγκο που έγερνε προς το μέρος μας. Σε κάθε βήμα, μας χαμογελούσαν τα φώτα των ξενοδοχείων πονηρά και φαινόταν σαν να επρόκειτο να συρθούν έξω στο δρόμο τα τεράστια, βρώμικα και απαλά κρεβάτια τους. Το Παρίσι μύριζε σκόνη, αλκοόλ, και ιδρώτα.

Περπατήσαμε στην αγορά κοιτάζοντας με αποστροφή τα τεράστια σώματα των νεκρών ζώων, τις στοίβες από αυγά και τυριά, τα κομμάτια βουτύρου και τα λουλούδια συσκευασμένα σε δέματα πολλών κιλών.

Στη συνέχεια η ανακούφιση από την ένταση της ημέρας βγήκε στους δρόμους. Πολλά αυτοκίνητα ήταν εκκωφαντικά, οι δρόμοι με το βουητό τους σαν μελίσσι, ανέπνεες βενζίνη, ζέστη, ιδρώτα και σκόνη. Γύρω από τα μαγαζιά, τεράστια σαν την πόλη, στα φαρδιά πεζοδρόμια,

ανάμεσα στους πολύχρωμους σωρούς υφασμάτων, στους τεράστιους πάγκους από κορδέλες και δαντέλες, εκατοντάδες γυναίκες έψαχναν πεισματικά, ιδρωμένες και ανήσυχες, μεθυσμένες από τη διαφήμιση, το θρόισμα και το απαλό άγγιγμα των υφασμάτων. Το μεσημέρι όλοι παρέμειναν όταν εισέβαλε η δυσοσμία χιλίων κουζινών, με τη μυρωδιά του λίπους, του ψαριού, του κρεμμυδιού. Το εστιατόριο είχε βεράντες και ανθρώπους, με εξίσου κοκκινισμένους λαιμούς. Μασούσαν επίμονα, τρίζοντας τα δόντια τους, κάνοντας θορύβους και ρέψιμο. Τότε πηγαίναμε για ύπνο και όταν ξυπνούσαμε το βράδυ σκεφτόμασταν ξανά μία πανομοιότυπη τρέλα.

Όλα ήταν μια αποτρόπαια υπερβολή, η απόγνωση του κορεσμού, ο βαρύς ύπνος του καταναλωτισμού. Πάρα πολλά φορέματα, ποιητές, γυναίκες, λουλούδια, μπουκάλια, άνθρωποι! Πάρα πολλά από όλα. Μια καινούργια μέρα ξημέρωσε, αλλά όχι για την αποκαλυπτική βροχή. Όχι, μια αποπληκτική επίθεση ήταν απλώς αυτό για το οποίο ήταν προετοιμασμένη η πόλη, αφού χορτάσει να φάει, να πιει και να κοιμηθεί σε ένα πουπουλένιο στρώμα.

Μια από αυτές τις νύχτες του Ιουλίου, που ο Δάσκαλος είχε επιτέλους επιστρέψει στο Παρίσι, ήρθε μαζί μας στο καμπαρέ. Στο δρόμο, αφού του μίλησα για τον ασυνάρτητο τρόπο των πάντων, των διαφημίσεων, των κατορθωμάτων του Ozarievsky και τον τρόπο που μου δημιουργούσε το Παρίσι, τόλμησα να τον ρωτήσω τι έκανε εκείνη τη στιγμή, αν σκεφτόταν εμένα, ή όλους εμάς και τι σχεδίαζε να κάνει μετά... Δεν θύμωσε, αλλά απάντησε σύντομα: «Τα πράγματα πάνε πολύ καλά. Αλλά καλύτερα να συνεχίσεις να μου μιλάς για αυτόν τον ποιητή. Ο Δάσκαλος είχε αλλάξει πολύ κατά τη διάρκεια αυτών των τριών μηνών, είχε αδυνατίσει, είχε καμπουριάσει και οι κρόταφοί του άρχισαν να γίνονται γκρι. Δεν αστειεύτηκε με τον Ercole, δεν έκανε τον Mr. Cool να θυμώσει και ούτε καν φίλησε την Aisha. Στην ταβέρνα παράγγειλε ένα ποτήρι ουίσκι κάθε τέταρτο της ώρας και είτε παρέμενε σιωπηλός, λιγομίλητος είτε απαιτούσε να κάνουμε περίεργες πράξεις. Αναγκαστικά ο κύριος Delet και ο Schmidt έκαναν πρόποση και μετά γέλασαν αφύσικα. Η Aisha, η γλυκιά και τρυφερή Aisha, έπρεπε να δείξει πώς θα έκοβε τον λαιμό με το μαχαίρι στον Alexei Spiridonovich, για επιδόρπιο. Μετά μας πρότεινε να πυροβολήσουμε μια αδέσποτη γάτα, αλλά αρχίσαμε όλοι να διαμαρτυρόμαστε. Ο κύριος Cool δήλωσε επίσημα ότι «κανείς μας δεν ήταν διατεθειμένος να χύσει ούτε μια σταγόνα αίμα, ούτε ακόμα και αυτό ενός ζώου». Αυτό, δεν ξέρω για κάποιον περίεργο λόγο, φάνηκε πολύ αστείο στο Δάσκαλο. Φώναξε «μπράβο», χειροκρότησε και διέταξε τον Alexei Spiridonovich να γράψει στη λίστα των κρασιών τα λόγια του

κ. Cool. Με όλα αυτά, ο Δάσκαλος με άφησε σίγουρα ανήσυχο και σαστισμένο.

Το επόμενο πρωί, ο Jurenito και εγώ περπατούσαμε σε ένα ήσυχο σοκάκι στη γειτονιά μας. Μια γυναίκα ήρθε να μας συναντήσει κουβαλώντας ένα παιδί σε ένα καρότσι. Το μωρό χαμογέλασε με χαρούμενο και ανόητο τρόπο. Καθώς περνούσε δίπλα μας, άπλωσε το χέρι του προς το Δάσκαλο, γοητευμένο από τη λαμπερή λαβή του μπαστουνιού του. Ο Jurenito υποχώρησε προς τον τοίχο και ανυπεράσπιστος, σαν να ήταν παιδί, τραύλισε: «Δεν μπορώ να το κάνω αυτό!... Οι μεγάλοι συμφωνούν... Μα τα παιδιά; γιατί τα παιδιά...; Δεν υπάρχει θέμα...; Εγκαταλείπω...! Φεύγω...! "Πυροβόλησέ με στο μέτωπο...!" Ποτέ πριν ή μετά δεν είδα τον άκαμπτο και αυστηρό Δάσκαλό μας σε τέτοια κατάσταση. Φοβήθηκα και ούρλιαξα. «Πες μου, Πες μου, τι σου συμβαίνει; Να εγκαταλείψεις τι...; Αλλά ο Jurenito συνήλθε γρήγορα, σκούπισε το μέτωπό του με το μαντήλι και εντελώς ήρεμος πλέον, απάντησε: «Ανοησίες. Μη με ακούς. Είμαι πολύ κουρασμένος και αυτή η ζέστη...!».

Το βράδυ καθόμασταν κάτω από τις μπανανιές στη βεράντα ενός καφέ, όταν ένα αγόρι έτρεξε φωνάζοντας La Presse. Ο κύριος Cool τον ρώτησε αν γνωρίζει τα αποτελέσματα των αγώνων, αλλά ένα λεπτό αργότερα, βάζει μπροστά στα μάτια μου, στη μύτη μου, ένα φύλλο που έβγαζε μια έντονη μυρωδιά μελανιού και είπε χαμηλόφωνα: «Έχουν δολοφονήσει τον αρχιδούκα της Αυστρίας! Είδατε; ο Δάσκαλος τα κατάφερε, επανέλαβε και μετά εξέτασε προσεκτικά την εφημερίδα. Παρέμεινε για πολλή ώρα μέσα στη σιωπή. Είχαμε ήδη ξεχάσει τα συγκλονιστικά νέα, που στην πραγματικότητα ήταν εντελώς αδιάφορα και ο κ. Cool ενθουσιάστηκε με το θρίαμβο της φοράδας «Ιριδα», όταν ο Δάσκαλος είπε με έναν αέρα αδιαφορίας: «Τότε θα γίνει πόλεμος». Αυτό μας φάνηκε τόσο γελοίο και παράλογο που ξεκινήσαμε όλοι να διαμαρτυρόμαστε. Από τα συναισθήματα που όλοι μοιραστήκαμε εκφράστηκε ο Monsieur Delet με τον εξής τρόπο: «Μπορεί να γίνει πόλεμος στις χώρες των αγρίων, όπως στα Βαλκάνια ή στο Μεξικό, αλλά όχι στη χώρα μας! Έχετε ξεχάσει φίλε μου ότι είμαστε στην Ευρώπη! Ο κύριος Cool μας είπε ότι η ανθρωπότητα, παρόλα αυτά, ήταν πολύ ηθική για να διεξάγει πόλεμο και αυτό επιπλέον, ήταν μια ασύμφορη επιχείρηση. Ο Ercole διαβεβαίωσε ότι ούτε καν ξυλοδαρμοί δεν μπορούσαν να γίνουν αναγκάζοντάς τον να σηκωθεί από τη γέφυρα, οπότε πώς διάολο θα τον ανάγκαζαν να πολεμήσει; Ο Alexei Spiridonovich μίλησε, όπως πάντα αόριστα, για το «πνεύμα». Τα λόγια του Δασκάλου μου φάνηκαν απλώς μια συνέχεια της τρέλας του πρωινού, και τον ρώτησα αν ένιωθε καλά. Ο Schmidt και η Aisha ήταν οι μόνοι που

δεν τον μάλωσαν. Ο Schmidt είπε: «Δεν μου είναι δύσκολο να το πιστέψω, τα γεγονότα είναι ήδη εκεί». Οι διπλωμάτες κάτι σκαρώνουν πάλι, θα δούμε! Η ίδια η Aisha είπε ότι στο σπίτι, δηλαδή στη Σενεγάλη, της είχαν μιλήσει για τον πόλεμο και ότι αυτό δεν ήταν καθόλου κακό. Ο Δάσκαλος δεν τη μάλωσε, αλλά αφού παρέμεινε για λίγο ακόμα μαζί μας είπε ότι ένιωθε κουρασμένος και πήγε σπίτι μόνος.

Εμείς, ξεχνώντας τον πόλεμο, μείναμε μαζί μέχρι μετά μεσάνυχτα, μιλώντας για ειρηνικά θέματα: για το ταξίδι που επρόκειτο να κάνουμε μαζί στην Κορσική, τις ποιότητες των διαφορετικών τυριών και το πρόσφατο πάθος του Ercole για μια Ουγγαρέζα που δούλευε σε τσίρκο σηκώνοντας τριακόσια κιλά βάρη. Η Aisha ήταν η μόνη που μας θύμιζε τα λόγια του Δασκάλου. Ήταν φανερό ότι της άρεσε το χόμπι που είχε φανταστεί ο Jurenito. Γελώντας, ουρλιάζοντας και πηδώντας άρχισε πάλι να δείχνει πώς μπορούσε να κόψει το λαιμό του Alexei Spiridonovich ή αλλιώς του ευγενικού Karl Schmidt.

Βίαιος αποχαιρετισμός. Υποφέρω τον πόλεμο με κάθε τρόπο που μπορεί να φανταστεί κανείς

Σύντομα καταλάβαμε ότι ο Δάσκαλος δεν αστειευόταν.

Δεν πρόκειται να περιγράψω τις μέρες της αναμονής, γιατί είναι πολύ πρόσφατες στη μνήμη όλων. Τι νιώσαμε, από την έκδοση εφημερίδας μέχρι το επόμενο διάστημα, περάσαμε από την ελπίδα στη βαρετή απόγνωση και υπέφεραν αυτές τις μέρες εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων. Τέλος την μοιραία 30η Ιουλίου, οι αμφιβολίες εξαφανίστηκαν. Όλοι καταλάβαμε ότι είχε συμβεί το αναπόφευκτο και χωρίς να σκεφτούμε κάτι άλλο ριχθήκαμε στη δίνη του.

Το βράδυ, χωρίς να έχει προηγουμένως συμφωνηθεί, αλλάζοντας συναισθήματα, βρεθήκαμε στο σπίτι του Jurenito για να του πούμε αντίο για πολύ καιρό, ίσως για πάντα. Τρόμαξα όταν είδα τον Monsieur Delet. Ήταν εντελώς εκτός εαυτού και φώναζε ότι θα σκότωνε τον Schmidt αν τολμούσε να εμφανιστεί, τραγούδησε "The Marseillaise" και απαίτησε από τον Jurenito να πάει αμέσως να αγωνιστεί για τον πολιτισμό. Ο Schmidt έφτασε εντελώς ήρεμος και μάλιστα γκρίνιαξε για τη ζέστη (είκοσι οκτώ βαθμοί υπό σκιά). Ο κύριος Delet δεν τον σκότωσε, αλλά άντ' αυτού συνέβη κάτι ασύλληπτο: το στούντιο του Jurenito μετατράπηκε, αν όχι σε Αυστριακό Κοινοβούλιο, σε μία από τις αγορές μας, όταν μιας πωλήτριας της κλέβουν ένα ζυμαρικό από το ράφι. Όλοι φώναζαν, βλασφημούσαν και αλληλοκατηγορούσαν. Ο Ercole φώναξε ότι ο πόλεμος ήταν όμορφος και ότι θα πυροβολούσε με το μεγαλύτερο κανόνι. Απέναντι σε ποιόν; Θα το βλέπαμε, αλλά το θέμα ήταν να πυροβολούσε. «Εννίνα».

Επηρεασμένη από τις κραυγές, η Aisha τρελάθηκε, άρπαξε το μαχαίρι που ήταν πάνω στο τραπέζι και απαίτησε να της πουν αμέσως ποιανού έπρεπε να κοπεί ο λαιμός, αν ήταν του κ. Cool ή ο δικός μου. Ο κύριος Delet εξήγησε με σοβαρότητα, στην Aisha, ότι αυτός ήταν Γάλλος και ότι λοιπόν, έπρεπε να κόψει τον λαιμό του Schmidt. Παρασυρμένη από μια τέτοια προοπτική, η Aisha αποφάσισε να πιάσει δουλειά αμέσως και με τέτοια σοβαρότητα που ο Δάσκαλος αναγκάστηκε να την κλείσει στην αποθήκη.

Κρατώντας το κεφάλι στα χέρια του, ο Alexei Spiridonovich φώναξε: «Ήρθε η στιγμή της πασχαλινής εξιλέωσης! Ρωσία! Ο Μεσσίας! Για τον σταυρό της Αγίας Σοφίας! Σλάβοι αδέρφια!». Έτρεξε προς τον Schmidt και κλαψουρίζοντας, αγκάλιασε τον Γερμανό: «Εχθρός! Αδελφός! Σε αγαπώ,

και ακριβώς επειδή σε αγαπώ πρέπει να σε σκοτώσω! Καταλαβαίνεις; Αλλά δεν θα σε σκοτώσω, θα πεθάνω ηρωικά! Θα νικήσουμε τη Γερμανία! Ο Χριστός θα μας δώσει δύναμη!». Φίλησε τον Schmidt, και αποσύρθηκε, σκούπισε ευγενικά το πρόσωπό του με ένα μαντήλι και βγάζοντας μια χτένα, τακτοποίησε τα μαλλιά του.

Ο κύριος Cool, συγκινημένος από όλα αυτά, είπε σε φιλικό τόνο: «Είμαι ουδέτερος. Αλλά έχω αρχίσει να καταλαβαίνω ότι ο πόλεμος δεν είναι ούτε τόσο ανήθικος ούτε τόσο ανήθικα κερδοφόρος όπως νόμιζα πριν».

Κάθισα, εντελώς απογοητευμένος από όλα όσα είχαν συμβεί. Ξαφνικά κατάλαβα ότι όλα τα φρικτά φαντάσματα που με στοίχειωναν για πολλά χρόνια έμοιαζαν σαν ένα μικρό καθημερινό χρονικό σε σύγκριση με αυτή την πραγματικότητα. Αλλά συνειδητοποιώντας αυτό, σταμάτησα να σκέφτομαι, να νιώθω, να ζω μια ιδιωτική ζωή και ήμουν χαμένος για πολύ καιρό.

Όταν όλοι ήταν ήδη εξαντλημένοι και λίγο πιο ήρεμοι, ο Schmidt άρχισε να τους λέει: «Αγαπητοί φίλοι, δεν νιώθω κανένα μίσος για εσάς, παρόλο που είστε δικοί μου εχθροί. Το ερώτημα όμως είναι πολύ απλό. Δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να οργανωθούμε. Πήγε σε έναν χάρτη της Ευρώπης που ήταν κρεμασμένος στον τοίχο και έφτιαξε, σαν να έκοψε με το δάχτυλο, το ένα τέταρτο της Γαλλίας και το μισό τέταρτο της Ρωσίας παίρνοντας στο δρόμο μερικές από τις μικρότερες χώρες. «Προς το παρόν και αμέσως, πρέπει να προσαρτήσουμε μόνο αυτά, στα υπόλοιπα θα ασκήσουμε συστηματική επιρροή. Αυτό, φυσικά, δεν είναι μια πολύ γενναία επέμβαση, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο. Εσύ, με την καλή σου θέληση, δεν θα οργανωθείς ποτέ. Λοιπόν, τα λέμε σύντομα! Ελπίζω να σας συναντήσω σε κάποια από τις νέες επαρχίες της γερμανικής αυτοκρατορίας». Αφού το είπε αυτό, έσφιξε τα χέρια με τον Δάσκαλο, έγνεψε σε όλους και έφυγε.

Οι άγριες φωνές άρχισαν ξανά. Ο κύριος Delet απελευθέρωσε την Aisha και το απαίτησε ο ίδιος, για να υπερασπιστεί τον πολιτισμό, να προλάβει τον Schmidt και να του κόψει το λαιμό. Αλλά η Aisha, που είχε ηρεμήσει στην απομόνωσή της, προτίμησε να μείνει στον καναπέ σπάζοντας καρύδια με ένα μεξικάνικο είδωλο.

Αυτή τη φορά ήταν ο Jurenito που επέβαλε την τάξη, λέγοντάς μας με αγάπη ότι όλα αυτά που είχαν συμβεί του φαινόταν εντελώς φυσιολογικά και ότι ήταν χαρούμενος που ήταν εκείνη την ώρα ανάμεσα σε φίλους, αλλά δυστυχώς το τρένο του έφευγε σε μια ώρα και έπρεπε να μας αποχαιρετήσει, ενδεχομένως για πολύ καιρό.

«Έγινε κάτι αναπόφευκτο και απαραίτητο. Μην νομίζετε ότι αυτό θα διαρκέσει λίγες εβδομάδες και μετά ξανά στο Royal. Όχι, αυτή η καυτή

μέρα θα σηματοδοτήσει ένα όριο. Κοιτάξτε γύρω σας, πριν να είναι αργά, για άλλη μια φορά!... Πείτε αντίο σε όλα όσα γνωρίζετε. Αυτό δεν είναι ένα κλειστό στήθος, αλλά μια ανοιχτή αρτηρία. Θα είναι τα λόγια μου περίεργα, αλλά μπορούσαμε να πιστέψουμε χθες αυτό που είναι σήμερα γεγονός; Τι να σας πω για τις μέρες που έρχονται; Οι γνωστοί θα φωνάξουν, οικείες λέξεις: «πατρίδα», «τιμή», «νίκη», «στο όνομα»... όνομα τι... Θα δουλέψουν για κάτι απρόσωπο, το οποίο δεν έχει γεννηθεί ακόμα, αλλά ήδη τρέφεται στο στήθος μας, κάτι που είναι πολύ σκληρό. Εργαστείτε και βαδίστε όπου σας βγάλει η ανάγκη! Απειλήστε, πυροβολήστε, πιείτε κρασί, κλάψτε, κάντε όλα όσα έχετε να κάνετε! Φεύγω, αλλά θα ξαναβρεθούμε. Που; Δεν ξέρω. Συγγνώμη, φίλοι!».

Και παίρνοντας μια μικρή βαλίτσα ταξιδιού, κυρίως γεμάτη με χαρτιά, ο Δάσκαλος έφυγε, αφού μας ζήτησε να μην τον συνοδεύσουμε στο σταθμό. Πίσω του φύγαμε όλοι. Έμεινα μόνος με την Aisha στο δωμάτιο, όπου εξακολουθούσε να υπάρχει η αναπνοή του Δασκάλου. Πέρασα όλη τη νύχτα κοιτώντας τους δικούς του φρικτούς χάρτες, τα πέτρινα είδωλά του, ένα μικρό σωλήνα (καπνού) τρυπημένο με τα ίχνη από τα δυνατά του δόντια που είχε ξεχάσει.. Η ίδια η Aisha, που ήταν κουλουριασμένη στα πόδια μου σαν μπάλα, μου έλεγε, έλα να ροκανίσεις καρύδια, από καιρό σε καιρό. Έβγαλε έναν μακρύ αναστεναγμό: «Αλίμονο! Ο κύριος πήγε στον πόλεμο! Ω, Aisha!...» Κάτω από το παράθυρο, μέχρι που ήρθε το πρωί, τα τραγούδια δεν σταμάτησαν, οι κραυγές των εφημεριδοπωλών, ο θόρυβος των τυμπάνων, το βάδισμα των στρατιωτών που κατευθύνονταν προς τους σταθμούς και κάποιος φώναζε: «Τζιν! Τζιν! Τζιν!...»

Ήρθε το πρωί. Αλίμονο, το φως της ημέρας δεν με βοήθησε να καταλάβω, να ερμηνεύσω, να αρχίσω να ζω ούτως ή άλλως, με κάθε τρόπο. Ξεκίνησε μια μακρά κατάσταση, παρόμοια με αυτή ενός ασθενούς με τύφο στο κρεβάτι του αναρρωτηρίου. Γύρω μου είδα τα ίδια λαμπερά μάτια και άκουσα τις ίδιες ατάκες αυτών που έφευγαν να γίνεται καθημερινότητα. Όταν τώρα, κοιτάζοντας πίσω προς το περασμένα, σκέφτομαι αυτούς τους μήνες, ένα χαντάκι ανοίγει μπροστά μου και δεν θυμάμαι γεγονότα, σκέψεις ή λόγια, μένω ακόμα έκπληκτος με το πώς μπόρεσα να το ξεπεράσω.

Όλοι οι φίλοι μου διαλύθηκαν. Ο κ. Cool, προσκαλείται για κάποιες μνημειώδεις παραγγελίες, έφυγε για τη Νέα Υόρκη αφού υποσχέθηκε να επιστρέψει σύντομα. Ο Κύριος Delet κλήθηκε και στάλθηκε σε ένα συγκεκριμένο μέρος στο νότο για να φυλάξει μια σιδηροδρομική γέφυρα. Μου έγραψε λέγοντας ότι μετατίθεται στην Αβινιόν, ως επικεφαλής ενός στρατιωτικού νεκροταφείου. Εκτός από αυτό καιγόταν από ενθουσιασμό, και αφού δεν μπορούσε να παλέψει λόγω ηλικίας εργάστηκε ως

Δημοσιογράφος, δημοσιεύοντας άρθρα του στο L'Aurore d'Avignon και επίσης οργάνωνε πατριωτικές συνελεύσεις. Ο Ercole, μένοντας χωρίς μέσα διαβίωσης, προσπάθησε να ξαπλώσει στα παριζιάνικα λιθόστρωτα, αλλά γύρισε γρήγορα στην πατρίδα του. Η Aisha κινητοποιήθηκε και αφού έμαθε κάτι λίγο τον χειρισμό των όπλων, εκτός από τα κουζινομάχαιρα, σε μια μικρή πόλη στο νότο, στάλθηκε στο μέτωπο. Ο Alexei Spiridonovich και εγώ δεν ξέραμε τι να κάνουμε. Όχι Θα μπορούσαμε να επιστρέψουμε στη Ρωσία, έτσι ένα χειμωνιάτικο πρωινό κατευθυνθήκαμε μαζί προς το Παλάτι των Αναπήρων και εγγραφήκαμε εθελοντικά στον γαλλικό στρατό. Ο Tishin επαναλάμβανε με ενθουσιασμό τα κατορθώματα των μαρτύρων, μιλώντας για το ξίφος του Χριστού, του Merezkovski και του δεν ξέρω ποιου άλλου. Στην πορεία έτρεξε στο μπαρ, ήπια ένα ποτό και προσπάθησε να φιλήσει τον μπάραμ: «Σύμμαχοι! Αδέρφια!». Περπάτησα σιωπηλός, μάλλον λυπημένος και χωρίς να νοιώθω τίποτα, εκτός από την αφόρητη ζέστη και τη δική μου αυτοκαταστροφή. Πήγαινα στο μέτωπο γιατί ήταν η πιο εύκολη διέξοδος. Τοποθετώντας την κοιλιά κάποιου πριν από τη ξιφολόγχη οποιουδήποτε, ή το να βάλω τη δική μου, στην κοιλιά κάποιου άλλου, φαινόταν απείρως απλούστερο από το να σηκωθείτε το πρωί, να αγοράστε Le Matin και να διαβάσετε ειδήσεις που μιλάνε μόνο για έντερα και να πιείτε καφέ με ensaimadas (λουκουμάδες).

Χιλιάδες άνθρωποι συγκεντρώθηκαν στις πλατείες με σημαίες διαφόρων χωρών. Τραγούδησαν όλοι μαζί τους εθνικούς ύμνους τους και λόγω του ήλιου, των χρωματιστών πιγκουΐνων και των άγριων κοκοριών και των ξεκαρδιστικών νότων, το κεφάλι μου στριφογύριζε. Βρήκαμε Ρώσους που πολέμησαν μαζί τους, κυματίζοντας κάθε λογής σημαίες: τρίχρωμες, απλά κόκκινες, κόκκινες με επιγραφές που εξηγούσαν την αιτία της ερυθρότητάς τους, γαλλικές και τέλος άλλες πολύ σπάνιες, άγνωστες σε μένα. Επίσης, παίρνοντας παράδειγμα από τους άλλους, προσπάθησαν να τραγουδήσουν, αλλά μόλις άρχιζαν ένα τραγούδι οι φωνές τους πνίγονταν από ένα μουρμουρητό διαμαρτυρίας. Μετά σταμάτησαν να μαλώνουν και άρχισαν να μιλάνε και να ερμηνεύουν από κοινού: «Ο Θεός σώζει τον Τσάρο», «Η Μασσαλία», «Η Διεθνής», «Από μια χώρα, μια χώρα μακρινή» και ακόμη και το «Μη μου κάνεις διάλεξη».[3] που προκάλεσε μια ισχυρή εντύπωση, θύμιζε κάπως μαύρη μουσική και εναρμονιζόταν τέλεια με το ετερόκλητο πλήθος των διαφορετικών φυλών.

Λίγο αργότερα, αυτή η βαβούρα αντικαταστάθηκε από τη σκηνή ενός λουτρού. Σηκώνοντας τα εσώρουχά μου, κατευθύνθηκα προς το τραπέζι όπου μέτρησαν, ένοιωσαν και έδιναν χτυπήματα στα κορμιά των ηρώων. Μετά την ακρόαση με το στηθοσκόπιο στα πλευρά μου, ο γιατρός φώναξε γρήγορα: «Δεν ωφελεί! Τον επόμενο! και έμεινε μαζί μου ο

ηρωισμός, ελεύθερος να διαβάσω Le Matin και να φάω ensaimadas. Αποχαιρέτησα αξιολύπητα τον Alexei Spiridonovich, που έφυγε την επόμενη μέρα με την Αγία Σοφία του και μερικούς ύποπτους Ισπανούς συνοδούς για την Τουρένα να κάνουν την εκπαίδευσή τους. Ήδη στο σταθμό μου είπε απότομα ότι ο Jurenito ήταν προδότης, γιατί «ήταν ουδέτερος» και «οι ουδέτεροι είναι στην πραγματικότητα κρυφοί γερμανόφιλοι» και μου ζήτησε να επιστρέψω το παλιό καταστατικό του «Συλλόγου για την αναζήτηση του ανθρώπου» και τα πρακτικά του Royal όπου είχε γράψει τον αξιομνημόνευτο αφορισμό του κυρίου Cool.

Όμως, δυστυχώς, ο Julio Jurenito είχε εξαφανιστεί χωρίς ίχνος. Φεύγοντας όχι μόνο δεν άφησε διεύθυνση αλλά και κανείς δεν έλαβε γράμμα από αυτόν. Το στούντιο του έμεινε άδειο, σε αταξία, γεμάτο από τσαλακωμένες εφημερίδες και ανοιχτά μπαούλα. Στην αρχή περνούσα συχνά από εκεί, να παραδοθώ στις γλυκές αναμνήσεις τόσων νυχτών που πέρασαν σε εκείνη τη θλιβερή παράγκα, σύντομα όμως αναγκάστηκα να σταματήσω να την επισκέπτομαι. Εκείνη την εποχή μια επιδημία κατασκοπομανίας έσπερνε τον όλεθρο στο Παρίσι. Όλοι βρήκαν Γερμανούς πράκτορες σε καφετέριες, σε γραφεία, σε νηπιαγωγεία ακόμα και στο δικό τους σπίτι, στην ντουλάπα της γυναίκας τους. Απροσδόκητα, αποδείχτηκαν ήσυχoi προδότες, καθηγητές γυναικολογίας, τροφοί νοσοκόμες, φύλακες νεκροταφείων ακόμα και τα ίδια τα μέλη της οικογένειας. Όταν τελικά βρήκαν στο σπίτι ενός ηλικιωμένου δάσκαλου γεωγραφίας ένα χάρτη των δύο ημισφαιρίων υπογραμμισμένο με μολύβι και στο μεταπωλητή του Marché αυx να έχει μια μεταχειρισμένη πυξίδα γερμανικής προέλευσης, η δυσπιστία έφτασε στο κατακόρυφο. Ο θυρωρός, που είχε μίσος για τον Jurenito, ή ας πούμε, όχι με αυτόν, αλλά συγκεκριμένα με τον Ercole, που αντιμετώπισε τον καθαρισμό της σκάλας υποτιμητικά, ανέφερε ότι ο Δάσκαλος έκανε μια κάπως ύποπτη ζωή, ότι στο σπίτι του σύχναζαν περίεργοι άνθρωποι και συχνά μιλούσαν μεταξύ τους σε μια ξένη γλώσσα. Ξένη, μάλλον προς τα γερμανικά. Η αστυνομία εμφανίστηκε και αναγκάστηκα να αφήσω την ευχάριστη μικρή έρημη γωνιά.

Κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου και του χειμώνα περίμενα διακαώς την άφιξη του Δασκάλου. Κοιτούσα παντού όταν τριγυρνούσα στους δρόμους, άκουγα με προσοχή. Όταν ακούστηκαν βήματα στις σκάλες, πρόσεξα τον ερχομό του ταχυδρόμου. Πού θα ήταν; Ίσως στο μέτωπο, διοικώντας μια μεραρχία; Ίσως συνελήφθη; Θα βυθιστεί στο ταξίδι για την πατρίδα του; Είχε πυροβοληθεί; Σκοτώθηκε σε μάχη; Γιατί άφησα τον εαυτό μου να καεί σε εκείνη την αιώνια φωτιά; Ποιος ήταν ο σκοπός της ζωής μου; Παραπονιόμουν Με χαμηλή φωνή του τηλεφώνησα, περίμενα, αλλά η απάντηση δεν ήρθε...

Με περίμεναν ακόμα πολλές θυελλώδεις νύχτες, που όλο τον χειμώνα ήταν να χτυπήσουν το αδύναμο καράβι μου. Πυροβολούσαν, φώναζαν ότι οι Γερμανοί θα πάρουν το Παρίσι, τράπηκαν σε φυγή με τις βελούδινες κουρτίνες, με τα καναρίνια, με τις κατσαρόλες... Κατά τη διάρκεια της νύχτας μου φάνηκε ότι ο Karl Schmidt επρόκειτο να μπει στο δωμάτιό μου και ότι θα έπρεπε να οργανωθώ: «Κύριε Ehrenburg, Πια! Εύπνα! Βάλτε την κοιλιά! Στα δεξιά! Στα αριστερά! Frau Haase, πήγαινε για ύπνο! Χοροπηδούσα πάνω κάτω τρέχοντας προς την πόρτα για να πείσω τον εαυτό μου ότι ο Schmidt δεν ήταν εκεί.

Τότε άρχισα να νιώθω πραγματικά και σωματικά τον θάνατο. Όλους αυτούς που γύρω μας ήταν αφοσιωμένοι αποκλειστικά σε αυτό το επάγγελμα, που παλαιότερα απαγορευόταν.

Έγραφε: «Τρεις, πεντακόσιες, δέκα χιλιάδες νεκροί». «Έχουμε σκοτώσει». «Καταστράφηκαν από». «Πνιγμό». «Δεν έχουν διέξοδο». «Νεκρός, νεκρός, νεκρός». Τα αγόρια φώναζαν στις λεωφόρους: «Θα τους εξολοθρεύσουμε όλους!» ένας σερβιτόρος, ο de la Rotonde σχολίασε: «Το εβδομήντα πέντε δεν αποτυγχάνει» και ο καταστηματούχος είπε με μπάσο φωνή: «Θα τους πολιορκήσουμε, θα τους νικήσουμε, θα τους εξολοθρεύσουμε!» Στο σπίτι του απέναντι έμενε ένας κοντός γέρος που περνούσε όλη μέρα διαβάζοντας εφημερίδες και το βράδυ, αργά το βράδυ, με καλούσε στο σπίτι του και άρχιζε να παίζει με ένα παλιό σίδερο τζακιού, την ήδη μισοσκοιμμένη, φωτογραφία ενός μουστακοφόρου Γερμανού που είχε κρεμάσει τελικά στον τοίχο. Ένας άλλος γείτονας, ο Monsieur Igni, κουρδιστής πιάνου, με κάλεσε να μου δείξει πώς χειρίζονταν οι Κοζάκοι τα ξίφη τους. Δεν μπορούσα, δεν ήξερα, δεν ήθελα. αλλά μιλούσε και μιλούσε: «Κόβουν λαιμό, τρυπούν, τρυπούν», ώσπου μια φορά, μέσα στη νύχτα και με τα εσώρουχά μου, έτρεξα στο σπίτι του με ένα μικρό μπαστούνι, φωνάζοντας: «Ωραία!» και άρχισα να τρυπώ την απαλή, απλωμένη κοιλιά του με αυτό.

Τότε άρχισα να αμφιβάλλω αν ήμουν Γερμανός. Στην αρχή, όπως όλα διαφορετικά, άρχισα να ψάχνω γύρω μου ό,τι μπορούσε να είναι γερμανικό. Κατέστρεψαν τα γαλακτοκομεία Maggi που είχαμε αγοράσει τυρί cottage από εκεί αρκετές φορές. Πέταξα το ξυράφι μου γιατί είχε μια ύποπτη επιγραφή. Έσπασα όλα τα κουμπιά στα παντελόνια μου, ξεκάθαροι εχθροί. Ήμουν ακόμη έτοιμος να σκίσω το παντελόνι, αλλά ο κύριος Igni με απέτρεψε. Κάποιος τόλμησε να ερμηνεύσει τον Bach στο διπλανό σπίτι. Τι ήταν αυτό; Έτρεξα και έμαθα από ένα άρθρο σε μία εφημερίδα και έμαθα ότι ο Bach δεν ήταν Γερμανός, ότι ήταν μισός Γάλλος. Απελπισμένος, δεν ήθελα να το πιστέψω. Τότε συνέβη κάτι τρομερό και άρχισα να αμφιβάλλω για τον εαυτό μου. Όλα ξεκίνησαν όταν η κυρία στο ταχυδρομείο, όπου παρέλαβα γράμματα σε μια

ταχυδρομική θυρίδα, μου έδωσε φιλικές συμβουλές: «Το επίθετό σου δεν ακούγεται καλό «Άλλαξε το τέλος». Θα έπρεπε να ήμουν χαρούμενος, αλλά δεν ήξερα τι ήταν αυτό που έπρεπε να γίνει, γι' αυτό έστειλα αίτημα στη Μόσχα, στο περιφερειακό ειρηνοδικείο από τον Jamonkini. Αλλά το επίθετο δεν ήταν το χειρότερο. Το ανακάλυψα τυχαία στην επαρχιακή εφημερίδα Le petit Niçois, από ένα πρωτοποριακό άρθρο που εξηγούσε, με μια διευκρίνιση ότι οι Γερμανοί μπορούσαν να αναγνωριστούν από την ιδιαίτερη μυρωδιά που απέπνεαν, αλλά δεν διευκρίνιζε ποια ήταν αυτή. Ήταν ξεκάθαρο ότι όλοι ήξεραν ποια ήταν η χαρακτηριστική μυρωδιά. Μετά από αυτό άρχισα να μυρίζω τον εαυτό μου, αλλά η ίδια μυρωδιά είναι δύσκολο να διακριθεί. Μύριζα μόνο καπνό και την κακής ποιότητας κολόνια που είχα χρησιμοποιήσει χθες το βράδυ, μετά το ξύρισμα. Αλλά και να μην με μύριζα, με μύριζαν οι άλλοι... Εγώ δεν μπόρεσα να συγκρατηθώ και όταν επέστρεψα σπίτι το βράδυ ξύπνησα τον θυρωρό και τον ρώτησα ευγενικά: "Μύρισέ με!" Αναγκάστηκα να αλλάξω διεύθυνση, ενώ η μυρωδιά μου παρέμεινε για μένα ένα μυστήριο.

Έζησα στην αβεβαιότητα μέχρι την άνοιξη. Δεν είχα λεφτά και το άντεξα στωικά πεινασμένος. Πούλησα τα πάντα και έμεινα μόνο με το παντελόνι καχύποπτος και με ένα ψηλό καπέλο με φαρδύ γείσο. Έπρεπε να ψάξω για νυχτερινή δουλειά στο σταθμό Inry. Οδηγούσα βαγόνια με κουτιά, στα οποία υπήρχε μία πινακίδα που έγραφε «εύθραυστο». Οι συμμαθητές μου είπαν ότι ήταν αντικείμενα από πορσελάνη, αλλά ήμουν πεπεισμένος ότι αυτό που περιείχαν ήταν βόμβες και όταν έφτασα σπίτι το πρωί, τεντωμένος από ευχαρίστηση, φώναξα: «Σύντομη βολή! Μακρινό σουτ! Κεραία! Ουάου! Εβδομήντα τρεις έχουν πετάξει! Η δουλειά ήταν σκληρή και η εμφάνισή μου, συγκεκριμένα το καπέλο μου, έκανε τους εργάτες να γελούν και από καλή θέληση προσφέρθηκαν να πιουν φτηνό ρούμι δωρεάν. Ήμουν εντελώς χωρίς δύναμη, όχι μόνο στα μπράτσα μου, αλλά και στην κοιλιά, με την οποία έπρεπε να σπρώξω το καρότσι. Να, εξαιτίας του αλκοόλ, οι ράγες τινάχτηκαν, τα κουτιά έπεσαν, τα απέραντα ερπετά από σίδηρο θα σταματούσαν και θα έπεφτα στο έδαφος.

Σε μια γειτονιά του Παρισιού, όπου έπρεπε να περάσω, έφεραν τους τραυματίες, με γάζες που κάλυπταν τα πρόσωπά τους, τυφλοί, πηδώντας στα δεκανίκια τους. Έφτασε ένα αεροπλάνο και έριξε τις βόμβες του, όχι αυτές που κουβαλούσα εγώ, άλλες των Γερμανών. Είδα ένα κορίτσι με ένα μικρό μπλε φόρεμα και τα πόδια της ακρωτηριασμένα πάνω από τα γόνατα. Τα αγόρια φώναζαν με τις βραχνές φωνές τους: «"Νεκρός"! "κατεστραμμένος!"» Πνιγόμενοι από τη μυρωδιά του αίματος, του ιωδίου, του μελανιού εκτύπωσης. Όχι πια δεν περίμενα τίποτα. Είχα ξεχάσει ότι κάποτε ήξερα έναν άνθρωπο που τον αποκαλούσα Δάσκαλο.

Η αποστολή του Labardan. Πυροβόλα όπλα 155 χιλιοστών

Ένα πρωί του Μαΐου, όταν μετά την επιστροφή από τη δουλειά, ενώ κοιμόμουν ατάραχος στο βρώμικο δωμάτιο ενός ξενοδοχείου στα περίχωρα, η ανήσυχη σπιτονοικοκυρά με ξύπνησε: «Ένας άντρας που έφτασε με αυτοκίνητο σε ζητάει!» Δεν είχα χρόνο, ξύπνησα εντελώς όταν ένας εξαιρετικά παράξενος άντρας μπήκε στο δωμάτιο, κομψός, με εντελώς γνώριμο πρόσωπο.

«Δεν με αναγνωρίζεις; Είμαι εγώ, ο Julio! Έφτασα στο Παρίσι χθες και μετά βίας κατάφερα να σε βρω».

Ναι, ναι, ήταν ο Δάσκαλος! Είχε συνέλθει, ήταν πολύ σκουρόχρωμος και είχε αφήσει ένα μικρό μουστάκι. Τον κοίταξα σιωπηλός, τον παρατηρούσα με μανία και έκσταση. Να, κάθε λεπτό που περνούσε γιατρευόμουν από την τρέλα μου. Μου φάνηκε κιόλας ότι δεν είχε συμβεί τίποτα και ότι ο Jurenito με είχε πάρει για να επισκεφτώ μία εκκλησία στη Φλωρεντία ή μια ταβέρνα στο Αμστερνταμ.

«Δάσκαλε, είναι αλήθεια ότι απουσίασες όλο αυτό το διάστημα στο μέτωπο;».

«Ωχ όχι! Ψάρευα κυρίως και έτρωγα σταφύλια και σύκα στις Βαλεαρίδες Νήσους. Στις 30 Ιουλίου έφυγα απευθείας από το Παρίσι στη Μαγιόρκα, δεν είχα καμία σχέση με την Ευρώπη. Τα γεγονότα πρέπει να έχουν τη δική τους πορεία. Δεν θα μπορούσα να είμαι στρατηγός και δεν ήθελα να είμαι ειρηνιστής. Ο λόγος δεν μπορούσε παρά να κυλήσει απρόσκοπτα ανάμεσα σε αυτό το χάος. Και μετά... Τότε αυτά τα υπέροχα σταφύλια, παχουλά, αρωματισμένα, όπως η isabela αλλά τα καλύτερα. Και τα ρέματα, οι πέστρφες... Σε δέκα μήνες δεν έχω διαβάσει ούτε μια εφημερίδα. Τώρα είναι άλλο θέμα, τώρα ήρθα στο χάος. Η παραφροσύνη έχει γίνει τρόπος ζωής. Δεν μπορούσα να μείνω άλλη ώρα καθισμένος στην όχθη ενός ρέματος. Έλα, ντύσου, καλέ μου, να ντυθούμε αμέσως για δουλειά. Τώρα είμαι ο πληρεξούσιος εκπρόσωπος της δημοκρατίας του Labardan και εσύ ο γραμματέας μου».

Ο Δάσκαλος έβγαλε από τον χαρτοφύλακά του μερικά τεράστια φύλλα με κόκκινες σφραγίδες, τα οποία αποδείχτηκε ότι ήταν διπλωματικά διαβατήρια. Με τρόμαξαν τόσο πολύ που κρύφτηκα κάτω από τις κουβέρτες. Δεν τόλμησα να τον μαλώσω και το μόνο που έκανα ήταν να του δείξω το παντελόνι μου. Ο Jurenito είπε:

Αυτό δεν πειράζει. Τώρα θα περάσουμε από τον ράφτη και μερικές αποθήκες. Είναι πολύ χειρότερο να θέλεις να μιλήσεις για όσα έχεις πάθει. Αν δεν μπορείς να σταματήσεις να υποφέρεις, τουλάχιστον μην το λες. Θα μιλήσω και αν σε ρωτήσουν, θα απαντήσεις κάτι αθώο, όπως το merci.

Την επόμενη μέρα κατευθυνθήκαμε στο μέγαρο όπου βρισκόταν το Υπουργείο. Στο ημερολόγιο, μεταξύ του κ. Wild, ενός Αμερικανού ιδιοκτήτη τράπεζας και του Εκπροσώπου του Πορτογαλικού Τύπου, ήταν γραμμένο: «Διπλωματική αποστολή του Labardan». Με μια ελαφριά ανατριχίλα κοίταξα τους λακέδες, ντυμένους με φράκα βατόμουρου και σε έναν από αυτούς που ήταν ιδιαίτερα σοβαρός, χωρίς να είναι απαραίτητο, αποκλειστικά από ντροπή, του είπα merci. Ο υπουργός, από την άλλη, αποδείχθηκε ότι δεν ήταν τίποτα το τρομερό, αλλά πολύ ευγενικός. Ο Δάσκαλος του είπε πανηγυρικά ότι το Labardan ήθελε να διατηρήσει τους συμμάχους και ως εκ τούτου του εξήγησε ποιοι ακριβώς ήταν οι στόχοι. Πολέμησαν «Είναι γνωστοί σε όλο τον κόσμο», απάντησε ο υπουργός: παλεύουμε για το δικαίωμα του καθενός, ακόμα και των μικρών ανθρώπων, να σφυρηλατήσουν το δικό τους πεπρωμένο, για δημοκρατία, για ελευθερία. Ο Δάσκαλος ήταν εμφανώς ενθουσιασμένος από αυτές τις δηλώσεις και δεν έκρυψε τον ενθουσιασμό του. Το είχα ήδη διαβάσει ο ίδιος στις εφημερίδες, αλλά το κατάλαβα από τη συγκίνηση του Δασκάλου, γιατί σύμφωνα με ότι φαίνεται, στο νησί του δεν είχε διαβάσει ούτε μια εφημερίδα. Είπα merci διακριτικά και μετά είπαμε αντίο.

Το βράδυ, ο Δάσκαλος ετοίμασε τις προαναφερθείσες δηλώσεις και με διέταξε να τις στείλω στις πιο σημαντικές εφημερίδες στον κόσμο. Το κείμενο ήταν το εξής: «Η κυβέρνηση της Δημοκρατίας του Labardan δεν μπορεί να παραμείνει ουδέτερη απέναντι στον μεγάλο πόλεμο μεταξύ βαρβαρότητας και πολιτισμού. Μετά τις συνομιλίες που έγιναν από την κυβέρνηση του Labardan με τους εκπροσώπους των συμμάχων, έχουν διαλευκανθεί σίγουρα οι μεγάλοι στόχοι των υπερασπιστών της αλήθειας. Σε όλους τους λαούς, ακόμη και τους πιο μικρούς, θα υπάρχει η ελευθερία να επιλέξουν τη δική τους μοίρα. Πολωνοί, Αλσατοί, Γεωργιανοί, Φινλανδοί, Ιρλανδοί, Αιγύπτιοι, οι Ινδουιστές και δεκάδες άλλοι λαοί θα είναι ελεύθεροι από τους ζυγούς. Η καταπίεση θα τελειώσει στους λαούς άλλων φυλών, δεν θα υπάρχουν άλλες αποικίες. Επιτέλους στη δεσποτική Ρωσία, μετά τη νίκη των συμμάχων θα εδραιωθεί η ελευθερία. Η κυβέρνηση και ο λαός του Labardan δεν μπορεί να διστάσει άλλο και θα μπει περήφανα στις τάξεις αυτών που αγωνίζονται για έναν αληθινό σκοπό».

Ούτε μια γαλλική εφημερίδα δεν δημοσίευσε τη δήλωσή μας. Όλοι περιορίστηκαν σε μερικά σύντομα σχόλια για τη διακοπή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Labardan και Γερμανίας. Τα τηλεγραφήματα που στείλαμε σε ξένους οργανισμούς επιστράφηκαν με ένα σημείωμα που έλεγε: «Δεν γίνεται δεκτό από τη στρατιωτική λογοκρισία». Στο Πολυτελές ξενοδοχείο, όπου μέναμε, οι χρεώσεις διαφοροποιήθηκαν, από τη νομαρχία ενδιαφέρθηκαν για εμάς και ήταν φανερό ότι δεν ήρθαν μόνο με την πρόθεση να εκφράσουν τα καλά τους συναισθήματα προς τους εκπροσώπους μιας φιλικής δύναμης. Ρώτησα τον Δάσκαλο με ποια λογική εξήγηση τα λόγια του υπουργού είχαν οδηγήσει σε τόσο δυσάρεστα αποτελέσματα, αλλά με συμβούλεψε να μην κάνω τον κόπο να επιδοθώ σε τέτοιες αφηρημένες εκτιμήσεις και ότι καλύτερα να του φέρω τις πρωινές εφημερίδες. Μια ώρα αργότερα, διάφορα άρθρα και ειδήσεις σημειωμένες με κόκκινο μολύβι βρισκόνταν στο τραπέζι του, όπως: «Η Κωνσταντινούπολη ανήκει στη Ρωσία», «Γερμανικές αποικίες και στην Ιαπωνία», «Ο Ρήνος είναι γαλλικός ποταμός», «Τα ιστορικά δικαιώματα της Ιταλίας πέρα από τη Δαλματία», κ.λπ. Ο Δάσκαλος μου είπε:

«Εγώ φταίω. Διέπραξα την ασυγχώρητη χυδαιότητα να ερμηνεύσω κυριολεκτικά, σαν ανόητος, τα υπέροχα λόγια του υπουργού. Μια φορά, στην Αμερική, μελέτησα το "Brief Manual for Diplomats", αλλά ταυτόχρονα σπούδαζα ηλεκτρισμό, περσική γλώσσα και στενογραφία, έτσι όπως φαίνεται ήμουν αποσπασμένος και δεν απομνημόνευσα ούτε τα βασικά στοιχεία αυτού του εγχειριδίου. Αυτό θα κάνουμε, πρέπει να επιδιορθώσουμε αυτό το λάθος το συντομότερο δυνατό! Πάμε στο Υπουργείο!»

Στην επίσκεψη αυτή δεν μας υποδέχτηκε ο υπουργός, αλλά ένας αξιωματούχος που, αν κρίνουμε από τη δική του υπερβολική υπεροψία δεν πρέπει να είναι πολύ σημαντικός. Ο Jurenito, ευγενικός και ταυτόχρονα άκαμπτος, έθεσε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Labardan μπορούσε να ενταχθεί στους συμμάχους:

1. Στην πόλη της Νυρεμβέργης, όπως έχει αποδειχθεί αυστηρά, έζησε τον 17ο αιώνα ένας ωρολογοποιός, πολίτης του Labardan. Γι' αυτό η Νυρεμβέργη, με όλα τα εδάφη που την περιβάλλουν, συμπεριλαμβανομένου του Μονάχου, πρέπει να ανήκουν στο Labardan.

2. Τα ζωτικά συμφέροντα του Labardan απαιτούν αποικίες. Η πιο κατάλληλη πόλη για αποικισμό είναι το Αμβούργο.

3. Αν και το Labardan δεν έχει σύνορα με τη Γερμανία, ο κίνδυνος ενός νέου πολέμου αποτελεί απειλή, για αυτό εάν δεν γίνουν κάποιες στρατηγικές αλλαγές στην Ευρώπη όπως: η παραχώρηση της Σμύρνης, το

πάρκο Prater στη Βιέννη και το Baden-Baden δε θα εξασφαλιστεί η ηρεμία του Labardan.

Ο αξιωματούχος το άκουσε με προσοχή, πρότεινε στο μεταξύ εμείς να κατευθυνθούμε προς το μέτωπο μαζί με άλλους επίτιμους καλεσμένους, μας έδωσε μια ντουζίνα καρτ ποστάλ με θέα τις πόλεις που κατέστρεψαν οι Γερμανοί και μας υποσχέθηκε στη συνέχεια πως θα ενημερώσει τον υπουργό για όλα αυτά. Την επόμενη μέρα κατευθυνθήκαμε προς το μέτωπο μαζί με έναν κατασκευαστή από τη Βαρκελώνη, έναν Περουβιανό δημοσιογράφο και έναν πολύ μορφωμένο ανθυπολοχαγό. Ο ανθυπολοχαγός πέρασε αρκετή ώρα προσπαθώντας να διαλέξει το μέρος στο μέτωπο όπου δεν υπήρχε κάτι που να μας θυμίζει τον πόλεμο. Αλλά δεν φτάσαμε καν εκεί. Όταν ο Περουβιανός άκουσε την μακρινή ηχώ των κανονιοβολισμών, άρχισε να παραπονιέται για έντονους πόνους στο στομάχι του, είπε ότι το ταξίδι ήταν απολύτως ικανοποιητικό και πως τώρα βιαζόταν να επιστρέψει για να στείλει ένα τηλεγράφημα στην εφημερίδα του. Ταξιδεύαμε σε δύο αυτοκίνητα και ο Περουβιανός επέστρεψε με το ένα από αυτά. Ο κατασκευαστής, αντίθετα, ήταν πολύ γενναίος και όλη την ώρα προσπαθούσε να πείσει τον ανθυπολοχαγό ότι αν αντί για Γάλλους υπήρχαν Ισπανοί, το Βερολίνο θα είχε καταληφθεί εδώ και πολύ καιρό. Λίγο πιο πέρα σταματήσαμε να πάρουμε πρωινό στο σπίτι ενός ευγενέστατου στρατηγού. Ήπιαμε τσάι στο σπίτι ενός άλλου στρατηγού και φάγαμε στο σπίτι ενός τρίτου στρατηγού. Όλοι έκαναν πρόποση, μεταξύ άλλων, «στο νέο σύμμαχο Labardan!», ταυτόχρονα. Στη συνέχεια προχωρήσαμε λίγο πιο μπροστά, μέχρι τελικά να δούμε τις θέσεις βολής. Όταν μάθαμε ότι από εκεί εκτοξεύονταν βαριά βλήματα, ο κατασκευαστής άλλαξε αμέσως στάση, ζήτησε κράνος, μου έδωσε τη διεύθυνση για την οικογένειά του και αρνήθηκε κατηγορηματικά να συνεχίσει να προχωρά. Δεν κατέβηκε καν από το αυτοκίνητο. Ο ανθυπολοχαγός μάταια προσπάθησε να τον διασκεδάσει μιλώντας για την ανωτερότητα των Γαλλικών βομβαρδισμών στους Γερμανούς. «Μα, παρόλα αυτά και οι Γερμανοί «Βομβαρδίζουν», γκρίνιαξε ο Ισπανός και ζήτησε ένα φύλλο χαρτί για να γράψει το τελευταίο γράμμα στη γυναίκα του. Παραμερίζουμε. Όλα ήταν σιωπηλά και ειρηνικά. Ο Δάσκαλος μίλησε με τον αξιωματικό που ήταν επικεφαλής της πυροβολαρχίας και του πρότεινε να επιταχύνει τη λειτουργία του πυροβολικού, «ανοίξτε πυρ, ακόμα κι αν συνήθως αυτό γινόταν δύο ώρες αργότερα». Στέκονται στην ουρά, το απέραντα μακρύλαιμα τέρατα. Μικροσκοπικοί καλικάντζαροι έτρεχαν γύρω τους, φέροντας βλήματα, τράβαγαν τα σχοινιά και τρέπονταν σε φυγή. Τα τέρατα έσκυψαν, έφτυσαν κάτι μαύρο προς τα πάνω που έγινε ορατό για μια στιγμή και εξαντλημένα έγειραν πίσω. Σε απάντηση, ο βρυχηθμός

που παρήγαγε το κανόνι, ενισχύεται όταν επιταχύνει κάτω από τον γυάλινο θόλο ενός σταθμού. Ήταν οι πυροβολισμοί των Γερμανών.

Ο Δάσκαλος παρατήρησε με σεβασμό αυτά τα τέρατα για πολλή ώρα, έξαλλος, φλογερός, γεμάτος δύναμη και φωτιά.

«Μπορείς να γελάσεις με τον Κύριο, με την ποίηση, τη χώρα και την ελευθερία», μου είπε, «αλλά μπροστά στα όπλα θα υποκύψεις με σεβασμό. Από το λαιμό τους βγαίνει απότομα, όχι μόνο ο θάνατος εκατοντάδων ανθρώπων, αλλά το ζοφερό και αναπόφευκτο μέλλον». Αργότερα μου είπε επίσης: «Σχετικά με την ελευθερία, έχεις δώσει λογαριασμό στον εαυτό σου; Όλοι τον έχουν ξεχάσει, εκτός ίσως από επαγγελματίες δημοσιογράφους. Ακριβώς όπως αυτοί οι άνθρωποι έχουν υποτάξει τα συναισθήματά τους, τις σκέψεις τους και τις μέρες τους στις πιο έξυπνες μηχανές, έτσι και όλη η Ευρώπη παραδίδεται τώρα σε έναν ενιαίο και σιδερένιο νόμο. Από την πιο ουσιαστική και απλή ελευθερία, όχι εκείνη την άλλη των συνταγμάτων που μιλούν με επισημότητα «στο λόγο, στη συνείδηση, στην κίνηση», της ελευθερίας να ζεις, να σκέφτεσαι, να κάνεις επισκέψεις, να σκοτώνεις μύγες με μια πετσέτα, της γραφής στίχων, του πνιγμού με την γραβάτα για την αγάπη, της ελευθερίας των ανθρώπων, με λίγα λόγια, τα έχουν ξεχάσει. Η ελευθερία έχει γίνει αναχρονισμός». Στη συνέχεια πρόσθεσε: «Παρεμπιπτόντως, αυτή η ελευθερία δεν υπήρξε ποτέ, ήταν πάντα κάτι πλαστό, μια κούκλα, ένα παιχνίδι. Και δεν μπορεί ποτέ να υπάρξει όσο την παραποιείς. Φυσικά ο πόλεμος έχει ήδη σκοτώσει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, αλλά ταυτόχρονα έχει καταστρέψει, με τη σιδερένια πνοή του, με έναν από αυτούς τους σωλήνες που πυροβολούν, την αποτρόπαια κέρνη ομορφιά της βιτρίνας της καθολικής αποθήκης, της ελευθερίας με ζώνη και προκλητική λαιμόκοψη (φυσικά όχι λιγότερο από ορισμένα εκατοστά...)».

Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε μια σπαρακτική κραυγή από τον Ισπανό που υπέφερε, από φρικτά μαρτύρια που τον οδηγούσαν στον θάνατο και είχε ήδη φτάσει στο όριο της αγωνίας. Και επειδή δεν υπήρχε τίποτα άλλο να κάνουμε εκεί, επιστρέψαμε στο Παρίσι. Στο σπίτι μας περίμεναν δυσάρεστα νέα. Αποδείχθηκε ότι τα τηλεγραφήματά μας, με τις διακηρύξεις και τις αξιώσεις για προσάρτηση διαφόρων εδαφών, αντί να φθάσουν στο Υπουργείο Εξωτερικών είχε καταλήξει στη διεύθυνση της αστυνομίας. Ακόμη, ο διακεκριμένος γεωγράφος, μέλος της Ακαδημίας, αφού πραγματοποίησε διάφορες έρευνες, είχε καταλήξει στο συμπέρασμα, το οποίο τον άφησε τόσο έκπληκτο όπως εμάς, πως η δημοκρατία του Labardan, όπως μας είπαν, δεν υπήρχε απολύτως. Είναι αλήθεια ότι η χερσόνησος του Labardan υπάρχει και επίσης το έδαφος της Λαπωνίας, αλλά καμία από αυτές δεν είναι δημοκρατία. Η πληροφορία αυτή δημοσιεύτηκε στο κυριακάτικο τεύχος του Figaro και επίσης,

προφανώς λόγω του γνωστού Γαλλικού χόμπι του στη γεωγραφία, έφτασε και στο νομό.

Ένας αστυνομικός ήρθε στο σπίτι του Jurenito και άρχισε μια συνομιλία μαζί μου που δεν είχε κανένα διπλωματικό νόημα. Μου είπε και κάτι δυσάρεστο, αλλά εγώ, ενθυμούμενος το φύλλο με την κόκκινη σφραγίδα και τις οδηγίες του Δασκάλου, για τελευταία φορά πρόφερα το merci του διπλωμάτη. Ήμασταν σε μια τραγική κατάσταση, αλλά χάρη στην παρουσία του μυαλού και της διακριτικότητας του δασκάλου ολοκληρώθηκε με κάποιες δυσάρεστες αν και νοσταλγικές στιγμές και η επίσκεψη ενός φιλικού βουλευτή.

Ο Πρωταθλητής του Πολιτισμού και το κολιέ της Aisha

Χάρη στη θερμή συμπάθεια που προκάλεσε η συμμαχική υπόθεση και στη δική του ευγλωττία και οργανωτική ικανότητα, ο Julio Jurenito κέρδισε την εκτίμηση του από όλο τον κόσμο και αποδείχθηκε ο καλύτερος διοργανωτής παραστάσεων σε όλο το Παρίσι, πατριωτικών εκδηλώσεων, φιλανθρωπικών αγορών και προπαγανδιστικών συναυλιών. Η όμορφη υποκόμισσα του Bouran, η οποία απέκτησε για ένα γαρύφαλλο, το ποσό των εκατό φράγκων «που προοριζόταν για το λογικές διασκεδάσεις των φτωχών στρατιωτών μας», ξύπνησε για πολλή ώρα τον φθόνο των φίλων της για τις ιστορίες της για τον παράξενο Μεξικανό. Ο Δάσκαλος βοήθησε στη διοργάνωση μιας μοναδικής «περιστερικής σκοποβολής», όπου οι κυρίες γεμάτες μυστικιστική έκσταση, αλλά και οι νέοι της καλής κοινωνίας με αυξημένους καρδιακούς παλμούς, θα μπορούσαν να πυροβολήσουν, αν όχι στους αιμοδιψείς «boches» (αργκό υποτιμητικός όρος για τους Γερμανούς στρατιώτες), τότε στο κριθάρι, περισσότερα που είχαν ήδη ξεχάσει να πετάξουν. Τα χρήματα του εισιτηρίου χρησιμοποιήθηκαν σε όφελος των τραυματιών πολέμου. Ο Jurenito δεν ξέχασε ούτε τους φτωχούς πρόσφυγες. Γι' αυτούς οργάνωσε, στη βίλα της μαρκησίας ντε Γκιμπιέ, έναν *privee* χορό μεταμφιεσμένων. Το σαλόνι, χάρη στις προσπάθειες του μοντέρνου σχεδιαστή μόδας Gararandi είχε γίνει ένα πραγματικό πεδίο μάχης. Οι καλεσμένοι ήταν ντυμένοι στρατιώτες, Τούρκοι, αδερφές της φιλανθρωπίας... Οι Σενεγαλέζοι σέρβιραν ένα απλό στρατιωτικό ρούμι σε ποτήρια σε σχήμα ροδιού. Η σαμπάνια ψυχόταν σε κουβάδες που θύμιζαν βόμβες. Οι ποικίλες, καλοπροαίρετες και οικείες, μικρές γωνίες που προστατεύονταν με *espinos* (κάκτους). Στον κήπο συνεχώς εκτόξευαν πυροτεχνήματα. Έφτασε η κολεξιόν προς όφελος των προσφύγων, το ποσό των ογδόντα φράγκων. Ως διασκεδαστής και πιστός βοηθός στις κυρίες που δεν το κάνουν από υπομονή αλλά από επιπόλαιη αδράνεια, ο Jurenito συνέβαλε στην οργάνωση πολλών κοινωφελών ιδρυμάτων. Σε ένα από αυτά, γνωστό ως «επιστροφή στο σπίτι», για τους κατοίκους κατεστραμμένων από τον πόλεμο τόπων, επειδή έκαναν οποιαδήποτε ανόητη εργασία για δέκα ώρες, τους έδιναν ένα καθαρό κρεβάτι και ένα θρεπτικό γεύμα σούπας και μαγειρεμένες φακές. Σε ένα άλλο, «ένας μικρός κύβος ζάχαρης», σε όλα τα μωρά που οι γονείς τους είχαν τραυματιστεί όχι λιγότερο από τρεις φορές, τους έδιναν ένα κύβο ζάχαρης μία φορά την εβδομάδα, εντελώς δωρεάν.

Αλλά αυτό που άρεσε περισσότερο στον Jurenito ήταν η οργάνωση περιηγήσεων σε διαφορετικά αξιοθέατα. Αυτό συνίστατο στη διεξαγωγή πολυτελών προσκυνημάτων σε όλα τα αγάλματα με ιππείς και πεζούς στις πλατείες του Παρισιού και όχι μόνο στο Παρίσι, αλλά και σε επαρχίες. Έτσι, χάρη σε αυτόν εντοπίστηκαν δεκατέσσερις δημοκρατίες, εννέα ελευθερίες, τέσσερις Gambettas, έντεκα Jeanne d'Arc, ένας στρατάρχης Ney, μερικοί ιησουΐτες κληρικοί που ανακάλυψαν την κινίνη, μια άγνωστη γυμνή γυναίκα (σύμφωνα με όλους σημάδια μιας άλλης ελευθερίας), ένας Alfred de Musset και ο χάλκινος στρατιώτης του Poitiers. Εκείνη την εποχή η φυσιογνωμία του Δασκάλου είχε γίνει γνωστή σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο, αφού κάθε μέρα, σε χιλιάδες κινηματογράφους, μετά το μωρό που συμφιλιώσε τους άπιστους συζύγους και τον κλέφτη, το ζαφείρι του Ινδουστάν, που ανακάλυψε ένας αστυνομικός, ένας ψηλός και αξιολύπητος άντρας εμφανίστηκε στην οθόνη καταθέτοντας υπό τους ζωηρούς ήχους του «La Marseillaise», στα πόδια του ήρωα της ημέρας, ένα στέμμα με κορδέλες.

Η τελευταία διαδήλωση ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη. Αυτό συνέβη στις αρχές του Οκτωβρίου. Ο Δάσκαλος, απογοητευμένος, έτρεχε από τη μια άκρη της πόλης στην άλλη αναζητώντας ακόμα κι αν ήταν απλό, ένα άγαλμα για να το “εκμεταλλευτεί”, αλλά όλα αποδείχθηκαν μάταια. Τα δύο χιλιάδες οκτακόσια έξι προσκυνήματα που πραγματοποιήθηκαν είχαν εξαντλήσει τον κόσμο της πρωτεύουσας. Ο Jurenito άρχισε να σκέφτεται πιθανά ταξίδια στο εξωτερικό, όπου υπήρχε ανεξερεύνητο έδαφος: συντάγματα Βρετανών ναυάρχων με ονόματα ακατάληπτα, Vitorios-Emmanueles, Skobieleves, ότι μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και σε οποιαδήποτε ποσότητα. Αλλά με έναν εντελώς απροσδόκητο τρόπο, όταν πέρασε από τον στενό δρόμο Moutondu-Vernet, κοντά στο νεκροταφείο Montparnasse, ο Δάσκαλος ανατρίχιασε και έμεινε ακίνητος: μπροστά του, σε ένα βρώμικο αίθριο, δίπλα σε ένα εργαστήριο μπανιέρας ψευδαργύρου, υπήρχε ένα άγαλμα που, αν και φθαρμένο, ήταν γεμάτο σκόνη και χωρίς βάθος, ήταν ένα πραγματικά άγνωστο άγαλμα. Ήταν από κάποιον αρσενικού φύλου, που στο ένα χέρι κρατούσε κάτι που έμοιαζε με βιβλίο και στο άλλο, σηκωμένο προς τον ουρανό, κρατούσε τα υπολείμματα μιας ζυγαριάς.

Τότε άρχισε μια στοχαστική επιστημονική έρευνα. Ένας ηγούμενος αρχαιολόγος, συνεργάτης του La Croix, δήλωσε ότι ήταν ο αρχάγγελος Μιχαήλ, που μέτρησε τις αμαρτίες της Γαλλίας και ανακοίνωσε τη σωτηρία της. Σχετικά με την ενδυμασία του ο Αρχάγγελος (το άγαλμα φορούσε φόρεμα) συνέθεσε μια έκθεση με τίτλο «Τα θρησκευτικά προαισθήματα και η διόραση των μεσαιωνικών μεγαλοφυϊών μας». Άλλος αρχαιολόγος δήλωσε ότι το άγαλμα που βρέθηκε αντιπροσώπευε

έναν αρχαίο Γαλάτη, ο οποίος αυτό που είχε στα χέρια του δεν ήταν ούτε βιβλίο ούτε ζυγαριά, αλλά τόξο και το δέρμα άγριας αρκούδας. Το άγαλμα ήταν πολύ παλιό, αλλά για ένδυμα είχε μπει κάποια προσθήκη στα μέσα του περασμένου αιώνα...

Ο επιστάτης του αίθριου όπου ανακαλύφθηκε το άγαλμα διατήρησε μια θεωρία τελείως διαφορετική. Σύμφωνα με την αφελή και πολύ χυδαία γνώμη του, εκείνο το άγαλμα παραγγέλθηκε πριν από δέκα χρόνια από τον τεχνίτη των ταφικών μνημείων, Monsieur Bek, για τη χήρα του Monsieur Crab, ιδιοκτήτη ενός μεγάλου αποικιακού καταστήματος στο rue Froidevaux. Μετά από αίτημα της χήρας, ο Δάσκαλος εκπροσώπησε τον αείμνηστο καταστηματάρχη με την αγαπημένη του ζυγαριά και με το βιβλίο εσόδων και εξόδων. Αλλά την ώρα που το άγαλμα ήταν έτοιμο, η επιπόλαιη χήρα είχε ήδη παντρευτεί τον ιδιοκτήτη ενός τσίρκου που ταξίδευε και είχε πάει μαζί του μια περιοδεία χωρίς να παραλάβει την παραγγελία, ο κύριος Bek είχε φύγει από το εργαστήριο τέσσερα χρόνια νωρίτερα (το ίδιο όπου έφτιαχναν τώρα μερικές μπανιέρες) και αντί να πληρώσει στον επιστάτη τα χρήματα που του χρωστούσε, άφησε αυτή την αναπαράσταση του Monsieur Crab και μιας ηλικιωμένης, φαλακρής γάτας. Η γάτα ήταν νεκρή και μόνο το άγαλμα έμεινε. Αυτή ήταν η εκδοχή του επιστάτη, που αξίζει να αναφερθεί ως υπόδειγμα παιδικής αγένειας.

Όμως ο Δάσκαλος δεν αρκέστηκε στις απόψεις των δύο αρχαιολόγων, έτσι παρουσίασε τη δική του υπόθεση. Το άγαλμα αντιπροσώπευε τον πρωταθλητή του Πολιτισμού, που κρατούσε στο ένα χέρι τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, και στο άλλο, το σύμβολο της αιώνιας δικαιοσύνης, την περίφημη ζυγαριά. Ο Julio Jurenito γνωστοποίησε επίσης σε όλους ότι στις 28 Οκτωβρίου επρόκειτο να πραγματοποιηθεί μια πανηγυρική τελετή αφιέρωμα - προσκύνημα στο άγαλμα του Πρωταθλητή του Πολιτισμού. Είχαν προσκληθεί διάφορες επιστημονικές και αθλητικές ενώσεις, καθώς και να παραστούν ακαδημαϊκοί από συμμαχικές και ουδέτερες χώρες.

Ήταν μια όμορφη και ηλιόλουστη μέρα. Η αυλή του ντροπιασμένου επιστάτη ήταν γεμάτη σημαντικές αντιπροσωπείες. Η Ακαδημία Επιστημών, ο Όμιλος νέων κολυμβητών του Σηκουάνα, ο στρατιωτικός ακόλουθος του Μαυροβουνίου, ο Σύνδεσμος των πατριωτών που έχουν ξεπεράσει την ηλικία στρατολόγησης, οι Καλλιτέχνες του Θεάτρου «Sans Préjugés» και άλλες οντότητες, που κατέθεσαν στεφάνια και εκφώνησαν χαιρετισμούς στον Πρωταθλητή. Απρόσμενη και συγκινητική η παρέμβαση του επιστάτη: «Συγγνώμη, κύριε Crab, δηλαδή Πρωταθλητή του Πολιτισμού, σας έχω δει καθημερινά πίσω από τον πάγκο του καταστήματός σας και μετά εδώ, στο αίθριο του σπιτιού μου. Αλλά δεν ήξερα ότι η ζυγαριά σας ήταν το σύμβολο της δικαιοσύνης και δεν έριξα

ποτέ μια ματιά στο καλό σας λογιστικό βιβλίο. Τώρα όμως που τόσο αξιότιμοι κύριοι ήρθαν να σας δουν έχω καταλάβει τα πάντα. Δεχτείτε, λοιπόν, αυτό το σεμνό δώρο!» και σε κατάσταση έκστασης πέταξε τη σκούπα του στα πόδια του αγάλματος.

Τελικά ο Jurenito παρενέβη. Έμεινα έκπληκτος όταν είδα ότι δεν είχε φέρει το Στέμμα. Πώς θα μπορούσε να έχει συμβεί κάτι τέτοιο; Όμως ο Δάσκαλος είχε ετοιμαστεί για το πάρτι... Είπε τότε, εκφραστικά, και με βαθύ συναίσθημα:

«Αγαπητέ Πρωταθλητή του Πολιτισμού! Δεν θα θυμάμαι, μετά από τόσο όμορφες ομιλίες, τα προηγούμενα κατορθώματά σου. Στις τραγικές μέρες που χρειάστηκε να ζήσουμε, η εικόνα σου φωτίζει τον κόσμο μας. Εδώ, στο λιτό αίθριο όπου βρίσκεσαι, άναψε σήμερα ένα σβησμένο φανάρι. Δημιουργήσατε ένα θεϊκό μανιφέστο και γι' αυτό η γραφή δεν θα μείνει νεκρό γράμμα. Κρατάς τη ζυγαριά με απάθεια για να ζυγίσεις τον καθένα μας σύμφωνα με τα πλεονεκτήματά του. Ιδού οι άγριοι βάρβαροι, οι Γότθοι, οι παρόντες Αττίλες, κανίβαλοι και δεσπότες, έχουν επιτεθεί στον πολιτισμό, ενάντια στα ιερά Δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη. Αλλά δεν έχεις παραιτηθεί. Συγκεντρώνεις τριγύρω σου τους άλλους ανήλικους λαούς, έχεις υψώσει το λάβαρο του αγώνα για ανθρωπιά, φιλανθρωπία, αγάπη για τους αδύναμους... Δεν ήθελα να σου φέρω στέμμα... Πράγματι, ποια λουλούδια θα μπορούσαν να φανούν άξια να ξαπλώσουν στα πόδια σου; Τέτοια λουλούδια δεν ξέρω να βρίσκονται σε ήσυχους κήπους και θερμοκήπια, αλλά αναπτύσσονται στα πεδία της μάχης. Πιστεύω ότι ένας από τους εκατομμύρια υπάρχοντες ήρωες θα σου φέρει καλύτερο δώρο, το τρόπαιο της νίκης, βγαλμένο από τον ηττημένο βάρβαρο...!».

Ο Δάσκαλος δεν τελείωσε τον ένθερμο λόγο του. Σπρώχνοντας μέσα από το πλήθος και αφού γκρέμισε έναν αξιότιμο ακαδημαϊκό, έτρεξε προς το μέρος του μαύρου που φορούσε στολή στρατιώτη, με ένα μανίκι που κρεμόταν από τον ώμο του δεξιού βραχίονα. Δυσκολεύομαι τώρα να μεταφέρω την έκπληξη και τη χαρά που με κυρίευσε όταν τον κοίταξα. Ήταν η φίλη μας, η μικρή Aisha. Φίλησε τα χέρια και το γιλέκο του Δασκάλου και τελικά, αφού πήρε την ανάσα της, είπε:

"Κύριε! Καλέ μου δάσκαλε, η Aisha σε βρήκε! Καλά μίλησες και ο θεός σου είναι ένας καλός θεός!

»Αν η Aisha είχε το μπράτσο της, η Aisha θα είχε κάνει κι αυτή έναν τέτοιο θεό, αλλά η Aisha δεν έχει χέρι, η Aisha ήταν στον πόλεμο. Ήταν τρομερό! Αρχικά η Aisha ήταν ηλίθια. Δεν ήθελε να πάει. Ο καλός δεκανέας, ένας καλός αφέντης, ήθελε να σκοτώσει την Aisha. Η Aisha φοβόταν πολύ. Τα κανόνια χου-χου-χου! Τότε η Aisha σηκώθηκε όρθια. Πήδηξε, πέταξε το τουφέκι, έβγαλε το μαχαίρι, ούρλιαξε, έτρεξε. Θυμάσαι

κύριε; Ρώτησε την Aisha πώς του έκοψε το λαιμό με το μαχαίρι. Η Aisha ήρθε τρέχοντας. Ένας Γερμανός, δύο, πέντε, δέκα, πολλοί Γερμανοί. Σε όλους τους έκοψα τα κεφάλια. Μετά πήραν οι Γάλλοι πέντε Γερμανούς και δεν ήξεραν τι να τους κάνουν. Ένας ηλίθιος Γάλλος είπε στην Aisha: «Πηγαίνετε τους στον στρατηγό». Η Aisha δεν είναι ανόητη. Ο καλός δεκανέας δίδαξε την Aisha ότι ο Γερμανός είναι εχθρός, ο Γερμανός πρέπει να σκοτωθεί. Η Aisha έκοψε το λαιμό όλων. Μετά πάλι τα κανόνια, μπουμ, μπουμ! Η Aisha κατάλαβε ότι ήταν ο κακός θεός, ένας πονηρός θεός, ότι έπρεπε να σωθεί, ότι έπρεπε να βάλει ένα γκρι-γκρι πάνω από την καρδιά της και το έβαλε πάνω από την καρδιά της. Μια σφαίρα χτύπησε την Aisha, κακή σφαίρα. Αλλά στην καρδιά ήταν το γκρι-γκρι της. Και αν ο κύριος λέει ότι αυτός είναι καλός θεός και ο κύριος δεν ξέρει τι να δώσει στον θεό της, η Aisha αγαπά τον κύριό της! Η Aisha του δίνει το γκρι-γκρι της (φυλαχτό)!

Στη συνέχεια, η Aisha έβγαλε από το στήθος της ένα μεγάλο κολιέ με κιτρινωμένα ανθρώπινα δόντια, επιδέξια τρυπημένα και περασμένα σε ένα γαλαζωπό κορδόνι. Ο Δάσκαλος, γυρίζοντας προς το άγαλμα, είπε πανηγυρικά: «Μεγάλε Πρωταθλητή, σου δίνω την ηρωική προσφορά του αδελφού σου, αυτού του σεμνού και άγνωστου αγωνιστή για τον ιερό σκοπό του παγκόσμιου πολιτισμού. Τοποθετώ αυτό το αφελές και όμορφο δώρο στο πιατάκι της ζυγαριάς, ταλαντευόμενος λόγω της στροφής της ιστορίας, ώστε να την εξισορροπεί με το βάρος αγάπης και θυσίας της ανθρωπιάς». Και, πράγματι, στο πλαίσιο της ζυγαριάς ο Δάσκαλος κρέμασε το περιδέραιο της Aisha.

Ήταν αξέχαστες στιγμές. Πολλοί, ακόμη και άνδρες, και μάλιστα ο στρατιωτικός ακόλουθος του Μαυροβουνίου, έκλαψε βαθιά συγκινημένος.

Την επόμενη μέρα δημοσιεύτηκε η περιγραφή της τελετής και το δώρο της Aisha σε όλες τις μεγάλες εφημερίδες. Και μια εβδομάδα αργότερα, η Aisha, η οποία είχε εγκατασταθεί ξανά στο διαμέρισμα του Δασκάλου, έλαβε ένα τηλεγράφημα με την ειδοποίηση ότι το Πανεπιστήμιο της Λισσαβόνας, θαύμαζε τον ανεπιφύλακτο ηρωισμό της στην υπόθεση της υπεράσπισης του πολιτισμού, είχε αποφασίσει να παραχωρήσει, στην Aisha, το επίτιμο διδακτορικό δίπλωμα. Αλλά η Aisha δεν ήταν καθόλου περήφανη για αυτές τις τιμές. Όπως πάντα, γελώντας και χαμηλόφωνα, ζήτησε από τον Δάσκαλο μερικά νομίσματα να αγοράσει γεμιστή σοκολάτα. Ήταν πολύ οδυνηρό να φοράς ένα μανίκι χωρίς τίποτα μέσα, οπότε ο Jurenito της αγόρασε έναν εξαιρετικό μηχανικό βραχίονα από τον Αμερικανικό οίκο Ultima. Η Aisha ήταν πολύ περήφανη για το τεχνητό της χέρι και έφτασε στο σημείο να πει ακόμα πως αν δεν ήταν τόσο οδυνηρό, θα έκοβε και το άλλο, ένα συνηθισμένο και χυδαίο χέρι για να έχει και το άλλο Ultima. Το μόνο πράγμα που δεν

μπορούσες να κάνεις με το Ultima ήταν να φτιάξεις θεούς. Ο Δάσκαλος την συμβούλεψε να πάρει παράδειγμα από αυτόν και να επισκεφθεί τους θεούς των άλλων, δηλαδή τα διάφορα αγάλματα του Παρισιού, κάτι που η Aisha έκανε με ενθουσιασμό. Ερμήνευσε τους θεούς με τον δικό της τρόπο, απόλυτα απρόβλεπτο: Η Δημοκρατία ήταν, κατά τη γνώμη της, θεά της γονιμότητας: «Σε αυτήν η κοιλιά κουβαλάει παιδί και έχει γάλα...» Η Ελευθερία ήταν η θεά του χορού: «Είναι ευτυχισμένη, τώρα θα αρχίσει να πετάει chic-chic». Ο Danton που ήταν «ένας καλός θεός, με κομμένο το κεφάλι του», «Είναι χαρούμενος». Ο στοχαστής του Ροντέν ήταν «ένας κακός θεός. Αυτός ήταν καθισμένος, σαν να πονάει η κοιλιά του...» Από την άλλη, τους επισκέφτηκε όλους χωρίς να κάνει διακρίσεις και τους έφερε κουμπιά, παλιά στυλό ακόμα και το ασημένιο χαρτί της σοκολάτας που της άρεσε τόσο πολύ.

Μερικές φορές τη νύχτα, εκείνα τα χρόνια των μεγάλων καταστροφών, καθισμένος στην οικεία τραπεζαρία, πίσω από το στρογγυλό τραπέζι και κάτω από τη λάμπα, με τον Δάσκαλο και την Aisha, ξέχασα όλα όσα είχα υποφέρει και ένιωσα ευτυχισμένος στην θαλπωρή του σπιτιού, που επανήλθε ξανά.

Η επιχείρηση του Mr Cool

Μη ικανοποιημένος από την ιδεολογική και φιλανθρωπική του δράση, ο Δάσκαλος αποφάσισε να αναλάβει πρακτική εργασία. Αρχικά, επέστρεψε στην έρευνά του. Τα χημικά, με εξαιρετική υπομονή, φιλοδοξούσε να βρει νέες μεθόδους για την καταστροφή των ανθρώπων, που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι στιγμής. Τα ασφυξιογόνα αέρια και βόμβες με εύφλεκτο υγρό, για το οποίο έγραψε το 1913 του φάνηκαν ήδη παιδικά παιχνίδια. Έθεσε όλες του τις ελπίδες σε ορισμένες συνέπειες των κεραυνών και στο ραδιόφωνο. Ξέχασε τις vizcondesas και τις marquesas (τίτλοι ευγενείας) και για μέρες ολόκληρες δεν άφησε τη μελέτη του. Τότε μου παραπονέθηκε για την έλλειψη πόρων, γιατί περίπου τριακόσιες χιλιάδες δολάρια του χρειάστηκαν για να αγοραστεί το απαραίτητο ποσό κάποιου σπάνιου μετάλλου, απαραίτητου για να συνεχίσει τα πειράματά του. Ακόμα περισσότερες δυσκολίες που προκαλούνται από την απουσία πειραματικού υλικού. Ούτε κουνέλια ούτε σκυλιά θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τους ανθρώπους. Στη συνέχεια απευθύνθηκε στις αρχές, ζητώντας να του παραχωρήσουν για τις σημαντικές του έρευνες, αιχμαλώτους πολέμου, κάτι που του αρνήθηκαν λόγω ανόητων προκαταλήψεων.

Σε μια περίπτωση, ο Δάσκαλος ήρθε στο σπίτι μου ζωηρός και χαρούμενος. Παρ' όλες τις δυσκολίες είχε βρει έναν τρόπο που απλοποιούσε και επιτάχυνε σημαντικά το έργο της εξόντωσης του ανθρώπου. Μου εξήγησε τη βάση της ανακάλυψης που είχε κάνει, αλλά λόγω της έμφυτης αδεξιότητάς μου στη φυσική και στα μαθηματικά δεν το κατάλαβα. Δεν αφομοίωσα τίποτα απολύτως, εκτός από αυτό που θα έκανε δυνατό, σε μια ώρα και εκατό μίλια μακριά, να σκοτώσει τουλάχιστον πενήντα χιλιάδες ανθρώπους. «Ναι αν ο κύριος Cool ήταν εδώ, θα μπορούσε να με βοηθήσει να πραγματοποιήσω αυτή την εφεύρεση», αναφώνησε. Ο Δάσκαλος ήταν ταλαιπωρημένος, γνωρίζοντας ότι ούτε εγώ ούτε η Aisha μπορούσαμε να του παράσχουμε τα απαραίτητα μέσα για την κατασκευή αρκετά περίπλοκων συσκευών. Δεν ήθελε να καταφύγει απευθείας στην Κυβέρνηση μετά την άρνηση που έλαβε, έτσι προσπαθήσαμε να βρούμε τον κ. Cool ψάχνοντας αρχικά όλες τις εκκλησίες, τα κλαμπ και τα σπίτια.

Ρωτήσαμε για αυτόν στη Βιβλική Εταιρεία, στα ταμειυτήρια και στις τράπεζες, αλλά κανείς δεν ήξερε πού βρισκόταν. Μια μέρα, εντελώς απελπισμένοι, μετά την χωρίς αποτέλεσμα αναζήτηση, καθίσαμε σε ένα

μικρό μπαρ δίπλα στο σιδηροδρομικό σταθμό στα Βόρεια. Πίναμε ένα πολύ κακό κρασί όταν ένας τύπος κάθισε δίπλα μας, στρατιωτάκι, που μόλις είχε φτάσει από το μέτωπο. Ήταν σε μια περιοχή κοντά στα Αγγλικά σύνορα και έλεγε πολύ αστεία πράγματα για αυτούς: «Τι καθαροί και χαζοί που είναι! Πρώτα από όλα κάνουν μπάνιο κάθε μέρα! Και όχι μόνο το πρόσωπο, αλλά ολόκληρο το σώμα! Λοιπόν και τι μου λέει, μετά πηγαίνουν στις εκκλησίες και τραγουδούν όλοι μαζί, τόσο χαρούμενα σαν να ήταν στην ταβέρνα. Και υπάρχουν κάποιοι που αντί για παντελόνια φορούν φούστες. Στην αρχή νόμιζα ότι θα φορούσαν τουλάχιστον παντελόνι αποκάτω. Το συζήτησα μάλιστα με τον μάγιστρα ενός Άγγλου στρατηγού. Έτσι, κοίταξε καθώς ανέβαινε τις σκάλες και τίποτα! Το πιστεύεις; Μόλις έφτασαν ρώτησαν: Πού είναι το γαλλικό κρασί; Τους έδωσαν ένα ξύδι και το ήπιαν χωρίς να παραπονούνται «Πιρουνία! Πολύ καλό!». Και όταν πάνε σπίτι αγοράζουν από τα δώρα αρωματοποιίας για τις γυναίκες τους. Στην Αμιένη υπήρχε ουρά κάθε μέρα. Και αυτά ταιριάζουν με οτιδήποτε! Αντί για αρώματα, υγρό για κοριούς, αντί για είδη μανικιούρ, συσκευές αρχειοθέτησης. Πόσο εξωφρενικοί είναι! Και υπάρχουν ακόμα περισσότερα: Οι Άγγλοι αεροπόροι ρίχνουν βέλη και στα βέλη υπάρχουν χαραγμένες επιγραφές, ύμνοι, πώς να σου το πω! Κοίτα, φέρνω ένα, δώρο στον μικρό μου γιο». Ο στρατιώτης μας έδειξε εκείνο το βέλος, στο οποίο έγραφε στα αγγλικά: «Αδερφέ, μπες στο ουράνιο βασίλειο». Βλέποντας αυτό ο Δάσκαλος άρχισε να φωνάζει με μεγάλη ταραχή: Είναι ο Mr. Cool, δεν μπορεί να είναι κανένας άλλος! Και έτρεξε στο αγγλικό προξενείο να πάρει βίζα για τα διαβατήριά μας.

Για αρκετές εβδομάδες ακολουθούσαμε το μονοπάτι του κυρίου Cool, στο Υπουργείο Πολέμου και στα διάφορα τμήματα ανεφοδιασμού. Δεν ξέρω, μπορείτε να πείτε ότι αυτό το έργο ήταν πολύ της αρεσκείας μας. Άρχισαν να υποψιάζονται πως θα ήμαστε Γερμανοί κατάσκοποι, μας συνέλαβαν, μας ανέκριναν ενδελεχώς, τους ενδιέφερε το έργο που πραγματοποιήθηκε το 1898 από έναν θείο του Jurenito που ζούσε στο Μεξικό και σε την ακίνητη περιουσία που είχε ο ξάδερφός μου στο Novgorod-Severski. Τότε εμείς μείναμε με το στόμα διάπλατα ανοιχτό, ψάχνοντας για κάτι περισσότερο από δόντια και γλώσσα, και μας έτριβαν με ένα βρωμερό υγρό, με το οποίο υποτίθεται ότι θα εμφανίζονταν στο σώμα μας οι υποτιθέμενες σημειώσεις. Τέλος, μετά την ενεργητική παρέμβαση του πρέσβη του Μεξικό, μας άφησαν ελεύθερους. Ως αποζημίωση, την ίδια μέρα της σύλληψης γνωρίσαμε τη διεύθυνση ενός εργοστασίου στην πολιτεία του Μισούρι, το οποίο έκανε βέλη για την αεροπορία. Στέλνουμε αμέσως ένα τηλεγράφημα στη διεύθυνση που μας έδωσαν. Ο Δάσκαλος ήταν τόσο πεπεισμένος ότι αυτά τα βέλη είχαν

κατασκευαστεί με τη συμμετοχή του φίλου μας, απηύθυνε το τηλεγράφημα απευθείας στο όνομά του. Δεν υπήρξε ανταπόκριση, οπότε αποφασίσαμε να ταξιδέψουμε στην Αμερική. Δύο ώρες πριν φύγει το πλοίο μας, ο Πλοίαρχος έλαβε ένα τηλεγράφημα από το Καλαί:

Περιμένετε Hotel Británica. Cool.

Βρίσκουμε τον κύριο Cool στο απόγειο της δουλειάς του. Μας χαιρέτησε με τα συνηθισμένα του επιφωνήματα, «Γεια! Έι!», και με μια ενεργητική κίνηση των ποδιών του, που αναπαυόμενος στο γραφείο, μας ζήτησε να του επιτρέψουμε να τελειώσει ένα επείγων θέμα. Καθίσαμε, ακούγοντας τις αλλεπάλληλες συνομιλίες του με διάφορους ανθρώπους, ζωντανά και στο τηλέφωνο, αλλά δεν μπορούσα να καταλάβω τι έκανε ακριβώς ο Αμερικανός επιχειρηματίας. Ωστόσο, έμαθα ότι στην Αυστραλία, τα κριάρια είχαν προσβληθεί από μια μεταδοτική ασθένεια, ότι τα αυτοκίνητα μάρκας Vermont αποτελούνταν από εκατόν οκτώ κομμάτια, ότι οι Ισπανίδες ήταν εξαιρετικά ανθεκτικές, ότι τα δακρυγόνα ήταν φτηνά και πολλές άλλες πολύ χρήσιμες γνώσεις.

Όταν αποχαιρέτησε τον τελευταίο επισκέπτη, που, δεν ξέρω για ποιο σκοπό, είχε φέρει μαζί του ένα τεράστιο κεφάλι τυρί, ο κύριος Cool επιδόθηκε σε μια φιλική συνομιλία μαζί μας. Πρώτα, δείχνοντας με το χέρι του προς την Ανατολή, είπε ειρηνικά, έστω και με κάποιον πατριαρχικό αέρα: «Αυτή τη στιγμή έχω στα χέρια μου μια μεγάλη οργάνωση που μετά βίας μπορώ να ελέγξω. Ω φίλοι μου, τι υπέροχο είναι ο πόλεμος, η κάθαρση της Ευρώπης!». Στη συνέχεια μας ενημέρωσε για τις διαφορετικές πτυχές της υπέροχης επιχείρησής του. Ο Cool ήταν υπεύθυνος για την προμήθεια ό,τι ήταν δυνατόν να παραχθεί στις πέντε ηπείρους. Κάθε μέρα, στο Καλαί, στη Μπολόνια, στο Ντινιέπε, δεκάδες πλοία ξεφορτώνονταν. Από την Αυστραλία έφεραν κατεψυγμένα πρόβατα, από την Αμερική, βόμβες και αυτοκίνητα, από τη Βραζιλία καφέ, από την Κίνα ρύζι, από τα βόρεια της Αφρικής, γαϊδούρια νάνους. Εκτός από τις κρατικές συμβάσεις, ο κ. Cool έδωσε δείγματα της ακούραστης ιδιωτικής του πρωτοβουλίας, ιδιαίτερα στον αγαπημένο του κλάδο, στις πόλεις. Στα περίχωρα, στρατώνες εγκαταστάθηκαν ολοταχώς για την εξυπηρέτηση του στρατού. Δεδομένου ότι οι γηγενείς πόροι δεν επαρκούσαν, έκανε ειδικά αιτήματα για τις γυναίκες της Ιρλανδίας, Ισπανίας και Νότιας Γαλλίας. Αργότερα άνοιξε ένα εργοστάσιο φτηνής κορώνας, φτιαγμένες με χάντρες και με διακριτικά κάθε έθνους. Και τέλος, χωρίς να ξεχάσει το θεμελιώδη στόχο του, βαθιά ηθικολογικό, εγκατέστησε σε μερικούς στρατώνες μια σειρά από εκκλησίες, επίσης προσαρμοσμένες για κινηματογραφικές προβολές και για να κερνάει τσάι

τους στρατιώτες, τύπωσε και μοίρασε μεγάλη ποσότητα διδακτικών σχολίων σε μια Βίβλο και μάλιστα κατάφερε να καταγράψει στη δική του, με διάσημα μικρά βέλη, εκμεταλλευόμενος την απόσπαση της προσοχής από τον αξιωματικό που τα έλαβε, μια ελπιδοφόρα επιγραφή θρησκευτικής προπαγάνδας.

Ο κ. Cool ολοκλήρωσε την ιστορία του με λόγια βαθιάς ελπίδας: «Ο πόλεμος θα εκπαιδεύσει την ανθρωπότητα. Ποτέ το δολάριο και ο θείος λόγος δεν ήταν έτσι στενά ενωμένα όπως τώρα. Αυτό είναι η εγγύηση της σωτηρίας»

Την επόμενη μέρα, ο κύριος Cool αποφάσισε να μας δείξει την επιχείρησή του. Λάβαμε τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας και κατευθυνθήκαμε με το αυτοκίνητο προς το Saint-Paul. Στον μακρύ, ευθύ δρόμο σέρνονταν μια τεράστια σειρά από φορητά που μετέφεραν τα διάφορα δώρα από τον Mr. Cool: βόμβες, κρέας, πολυβόλα, συμπυκνωμένο γάλα, γάζες, συσκευές για δηλητηριώδη αέρια αλλά και μαζί με αυτά και τους στρατιώτες που έφτασαν από την Αγγλία, για την οποία προορίζονταν όλα αυτά. Για να σας ενημερώσω, έρχονταν και άλλα άδεια φορητά, στα οποία κείτονταν μόνο όσοι είχαν μείνει άχρηστοι, ακίνητοι και τυλιγμένοι στη γάζα τους. Στις διασταυρώσεις ήταν πολλοί άντρες της στρατιωτικής αστυνομίας που σαν να ήταν στην οδό Picadilly ρύθμιζαν με σημαίες την κυκλοφορία των αυτοκινήτων. Όλα προέκυψαν από μια σοφή και αξιοθαύμαστη απλότητα. Μαγείρεψαν το κρέας. Οι στρατιώτες έφαγαν τη σούπα τους. Τα βλήματα κυλήθηκαν μακριά ακόμα και τα κανόνια. Ύστερα, χέρι-χέρι, τα κανόνια πυροβόλησαν, οι στρατιώτες έτρεξαν έξω από τα χαρακώματα και κατέλαβαν μια περιοχή εκατό βημάτων. Κάποιους λίγους μετά από αυτό, τους έθαψαν, άλλους τους έδεσαν και τους έβαλαν μέσα σε φορητά. Έδωσαν και πάλι φαγητό σε άλλους τρίτους. Έστειλαν αναφορά στο προσωπικό. Εκεί ετοίμασαν δήλωση και έστειλαν νέες παραγγελίες. Έφεραν νέους στρατιώτες και βλήματα, πρόβειο κρέας κ.λπ. Έτσι πέρασαν, μια μέρα μετά την άλλη, οι μήνες και τα χρόνια. Και ο κ. Cool, βλέποντας τη συμβολή του στον κοινό σκοπό, είχε κάθε είδους λόγο για να είναι περήφανος.

Στη συνέχεια επιστρέψαμε στη Ruán και εκεί μπορέσαμε να παρατηρήσουμε ένα άλλο από τα επιτεύγματα του φίλου μας. Στα απέραντα νεκροταφεία, με τους σταυρούς παραταγμένους στη σειρά, καταφέραμε να εκτιμήσουμε την πλαστικότητα και την ομορφιά των κορμών του. Σε μια μικρή πόλη, όπου ήταν εγκατεστημένα τα αγγλικά, γαλλικά και βελγικά στρατεύματα, μας άφησαν να θαυμάσουμε ένα υπέροχο δημόσιο κτήριο, με γιγαντιαίες δυνατότητες εισόδου και μια υποδειγματική τάξη. Οι καρδιές μας συγκινήθηκαν βαθιά με τις συνομιλίες των συναδέλφων του κ. Cool, που απευθύνονταν στους

στρατιώτες που ενίοτε, αφού τελείωναν τη δουλειά τους, καθάριζαν ήρεμα τις ξιφολόγχες τους στο γρασίδι. Οι προλαλήσαντες είπαν τα εξής: «Αδέρφια! είναι γραμμένο, δεν θα σκοτώσετε! Δεν ξέρω, μπορεί και να σκοτώσετε και αν το κάνετε θα καταλήξετε στη φυλακή. Αλλά υπερασπίζοντας τη χώρα σας και υπηρετώντας τους ηγέτες της, αυτό είναι καθήκον κάθε καλού χριστιανού. Αδέρφια! Να είστε πατριώτες! Εξολοθρεύστε στους κακούς εχθρούς του Χριστού, τους Τεύτονες και μην κάνετε κατάχρηση ποτών και γίνετε αλκοολικοί!». Όλα αυτά ήταν βαθιά συγκινητικά και με έφεραν στο να θυμηθώ τα μακρινά οράματα του φτωχού Φραγκίσκου, που μιλούσε στους αγρότες του Ούμπρια.

Αφού ευχαριστήσαμε τον κ. Cool για τη χαρά που μας χάρισε, ο Jurenito τον ενημέρωσε για την εφεύρεσή του και τις ελπίδες που είχε εναποθέσει σε αυτήν. Για μένα, έκπληκτος, ο κύριος Cool όχι μόνο δεν χάρηκε για τη λαμπρή ανακάλυψη, αλλά ήταν πολύ απογοητευμένος. «Σε ικετεύω, αγαπητέ φίλε - είπε στον Jurenito - για λίγο διάστημα, μην πεις σε κανέναν για την εφεύρεσή σου. Λοιπόν, αν είναι αλήθεια ότι είναι έτσι απλό να σκοτώνεις ανθρώπους, ο πόλεμος θα τελειώνει σε δύο μήνες και όλη του η περίπλοκη δομή θα κατέρρεε. Παρακαλώ σημειώστε ότι η πατρίδα μου είναι αληθινά ενωμένη τις στιγμές του αγώνα. Ας το φυλάξουμε αυτό για το χειρότερο σενάριο. Θα σας δώσω την δυνατότητα κατασκευής των συσκευών σας, εάν υποσχεθείτε ότι δεν θα τις χρησιμοποιήσετε μέχρι τότε». Αφού το σκέφτηκε λίγο, ο Δάσκαλος συμφώνησε. Είπε ότι, στην πραγματικότητα, όλα αυτά που είχε δει τις τελευταίες ημέρες ήταν άξια της υποστήριξής του και της ενθάρρυνσής του. Το ξέρω αυτό, κατασκεύασε τις συσκευές του και τις άφησε στα χέρια του κ. Cool. Όταν ένα χρόνο, αφού τελικά θέλησε να τις χρησιμοποιήσει, ο κ. Cool προσπάθησε με κάθε τρόπο να καθυστερήσει το θέμα, διαβεβαιώνοντάς τον ότι είχε στείλει τις συσκευές του στην Αμερική και ότι δεν μπορούσε να εμπιστευτεί κανέναν να τις φέρει πίσω. Υπέθεσα ότι ο κύριος Cool θα έφευγε, καθοδηγώντας μας σ' αυτό το θέμα για οικονομικούς λόγους, αλλά σε μια περίπτωση μας εξομολογήθηκε ότι οι Γερμανοί θα μπορούσαν να καταστραφούν επαρκώς με Γαλλικές ξιφολόγχες και ότι τα τεχνουργήματα του Jurenito ήταν καλύτερα να αφεθούν για αργότερα προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ενάντια στους Ιάπωνες. Τότε οι συνθήκες έγιναν τόσο περίπλοκες, έτσι ώστε ο Δάσκαλος δεν θυμήθηκε ποτέ ξανά αυτό το θέμα. Αλλά σε κάθε περίπτωση, γνωρίζω βεβαίως ότι οι συσκευές και οι επεξηγηματικές σημειώσεις βρίσκονται ακόμη επί του παρόντος στα χέρια του κ. Cool.

Μόλις είχε λάβει την αντίστοιχη υπόσχεση από τον Jurenito, ο κύριος Cool ήταν πάλι σε καλή διάθεση και άκουγε με προσοχή τις διάφορες βελτιώσεις που επινοήθηκαν από τον Δάσκαλο σε στρατιωτικά

θέματα, για τα νέα αέρια, κανόνια, τανκς και πολλά άλλα πράγματα. Πρότεινε στον Jurenito να συνεργαστεί μαζί του στο μέλλον, επεκτείνοντας και εκσυγχρονίζοντας τις επιχειρήσεις του. Ο Δάσκαλος εξέφρασε την πλήρη συμφωνία του. Τότε έθεσε το ερώτημα για το τι θα έκαναν με εμένα και την Aisha. Όχι, εμείς οι δύο δεν καταλάβαμε τίποτα για τη στρατιωτική τεχνική και δεν είχαμε κανένα είδος οργανωτικού ταλέντου. Αποφασίστηκε ότι η Aisha θα ήταν υπεύθυνη για την πώληση των κορωνών από χάντρες, αφού ο κ. Cool θεώρησε ότι ο τεχνητός βραχιόνάς της, η πολεμική αμφίεση, το μαύρο της δέρμα και το ολοκαίνουργιο επίτιμο διδακτορικό της από το Πανεπιστήμιο της Λισσαβόνας επρόκειτο να ευνοήσουν εξαιρετικά την επιτυχία της πώλησης πατριωτικών ειδών. Μου πρότειναν τη θέση του ταμιά σε ένα από τα δημόσια κτήρια της Αμιένης, ιδιοκτησίας του κ. Cool.

Τρεις μέρες αργότερα καθόμουν στο χολ ενός μικρού ξενοδοχείου, σ' ένα ωραίο τραπεζάκι, που δίνει σε κάθε επισκέπτη ένα εισιτήριο σύμφωνα με τον τρόπο πληρωμής, για ώρες ή όλη τη νύχτα και ένα διδακτικό φυλλάδιο που έλεγε: Ο Θεός είναι αγάπη! Καθόταν, μέρα νύχτα, παρατηρώντας τις ανυπόμονες χειρονομίες εκείνων που έμπαιναν και τα χασμουρητά όσων έβγαιναν. Άκουγα τους ήχους των βημάτων των στρατιωτών που έφταναν από το δωμάτιο, ανακατεμένους με πολύ γέλιο, βροσιές και γκρίνια. Μερικές φορές ακούγονταν δυνατές, διαπεραστικές γυναικείες κραυγές. Σε μια περίπτωση, ένας στρατιώτης που ήταν λίγο μεθυσμένος, άρχισε να πυροβολεί το πορτρέτο της βασίλισσας της Ολλανδίας, που κρεμόταν, δεν ξέρω για ποιο λόγο, σε ένα από τα δωμάτια. Αν δεν ήταν από όλα, πάντως ήταν γενικά ήσυχα. Κάθε μέρα περνούσαν από δίπλα μου εκατοντάδες επισκέπτες. Μερικές φορές έκανα γνωριμίες με γυναίκες που, όπως έλεγαν, κουράζονταν πολύ με τη δουλειά, αλλά ήταν ευχαριστημένες με τις συνθήκες. Πολλές δήλωναν τον εαυτό τους άρρωστο, οπότε τις αντικαθιστούσαν με άλλες. Κοιμόμουνα μέχρι τις έξι το πρωί, το απόγευμα έτρωγα, ξεφύλλιζα τις εφημερίδες και πήγαινα στη δουλειά. Εκεί, κοίταζα με αέρα ηλίθιου τους στρατιώτες που περνούσαν από δίπλα μου, έσκιζα τα εισιτήρια και κατά διαστήματα έγραφα στο δικό μου βιβλίο, Εσπερινά Ποιήματα, που αργότερα θα προκαλούσαν πολλές ευνοϊκές κριτικές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του V. Ju. Briúσον. Αλλά ένα μήνα αργότερα δεν μπορούσα πλέον να γράφω στίχους και έδειξα σημάδια απόλυτης αδιαφορίας προς τα πάντα. Σε μια περίπτωση ο Δάσκαλος ήρθε να με επισκεφτεί. Ενθουσιάστηκα και ξεκίνησα να παραπονούμαι για την πλήξη, την αποκρουστική μυρωδιά, τον πιανίστα, το μεθύσι των επισκεπτών. «Δεν μπορώ να συνεχίσω να ζω έτσι! Τι νόημα έχουν όλα αυτά; — φώναξα. «Φίλε μου, δεν ήσουν μια φορά στο ειρηνικό Rotonde,

ανάμεσα σε μεταμφιεσμένα μοντέλα, που ονειρεύονταν τη βόμβα, αυτή τη μικροσκοπική βόμβα που επρόκειτο να τους καταστρέψει όλους; Λοιπόν τώρα δουλεύεις σε ένα τεράστιο εργοστάσιο, που εξοντώνει καθημερινά, δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους».

Δεν απάντησα. Απλώς έκλαψα με λυγμούς και έσκισα το εισιτήριο για την επόμενη επίσκεψη.

Ευλογημένη Σενεγάλη. Διαφορετικές ερμηνείες της Οικογένειας «Poire».

Νομίζω ότι θα είχα τρελαθεί σιγά σιγά αν στις αρχές του 1916 ο Δάσκαλος δεν είχε επιστρέψει στην Αμιένη για να με σώσει. Όταν μπήκε στο ίδρυμα, έδειξα ήδη τέτοια αδιαφορία για όλα όσα μου συνέβησαν γύρω από αυτό και αφού έριξα μια ματιά, του έδωσα ένα εισιτήριο. Σε απάντηση, ο Δάσκαλος μου είπε με επιτακτικό τόνο: «Δώσε το κουτί πίσω στον διευθυντή, πρόκειται να πάω στο Παρίσι».

Η Aisha και ο κύριος Cool ήταν στο αυτοκίνητο. Μου είπαν ότι όλοι ήταν τρομερά κουρασμένοι από το άγχος της δουλειάς και ένιωθαν την επιτακτική ανάγκη για μακρά ανάπαυση. Πού να πάμε; στο Σαν Ρέμο; στο Μπιαρίτζ; Στη Σεβίλλη; Η Aisha τότε παρενέβη: «Στη χώρα μου, στη Σενεγάλη!». Αυτή η ιδέα όχι μόνο δεν μας έκανε να γελάσουμε, αλλά μας άρεσε. Αλλά ο κ. Cool είπε ότι δεν θα σπαταλούσε τον χρόνο του εκεί ανώφελα: «Εξαγωγή πρώτων υλών, μαύρων και παρόμοιων...» Αποφάσισε!: Brest, με ατμόπλοιο στον ποταμό Providence, Ήλιος. Η Aisha πήδηξε πάνω-κάτω, χαρούμενη που επρόκειτο να επιστρέψει στην πατρίδα της. Εκεί μπορούσε να δείξει τα πάντα: το Ultima μπράτσο της, του Mr. Cool, τον σφραγισμένο τίτλο (διδασκτορικό) και τα σοκολατένια γουρουνάκια που επρόκειτο να φέρει ως δώρα.

Είναι δύσκολο να μεταφέρεις την ευχαρίστηση της πλήρους και βαθιάς ανάπαυσης, της ήρεμης υπνηλίας στη σκιά μιας φτωχής κάμαρας, από την ευχάριστη δροσιά του ποταμού που φαινόταν να με καθάριζε από τη σκόνη, τη δυσοσμία και όλη τη βρωμιά της αγαπημένης Ευρώπης. Πήγα άλλοτε ένας χαρούμενος νέος που τραγουδούσε και ερωτευόταν, που έβγαινε ραντεβού με ένα μπουκέτο λουλούδια, που έγραφε στίχους, που κοκκίνιζε από ενθουσιασμό όταν κάποιος επαρχιώτης δημοσιογράφος έγραψε ότι «είναι πολύ καλός... ότι ο ποιητής έχει τη θεία έμπνευση». Με μια λέξη, γνώριζε ένα συγκεκριμένο αίσθημα ευτυχίας, αλλά μόνο για πέντε εβδομάδες στη ζωή μου ήμουν απλά απόλυτα ευτυχισμένος. Πέντε εβδομάδες εκεί, μακριά από την Ευρώπη, στις ακτές της ευρύτερης Σενεγάλης!...

Ξέχασα τα πάντα, περί του πολέμου, της τέχνης, της οικογένειας και των φίλων που είχα αφήσει πίσω. Ήμουν πεπεισμένος ότι αν υπήρχαν στα μαύρα χωριά δημοτικοί φρουροί και ένας από αυτούς με είχε πλησιάσει για να μάθει την ταυτότητά μου, θα φώναζα οτιδήποτε, θα τον χτυπούσα φιλικά στο στομάχι ή θα είχα σκάσει κάτω από τις στεγνές

θημωνιές, γιατί σχεδόν δεν θυμόμουν καν το όνομά μου. Δεν χώρισα από την Aisha. Μαζί της έκανα μπάνιο, ήπια πρόβειο γάλα, έφαγα φρέσκους χουρμάδες και βουτυράτα cheese cakes. Όταν στο bango, δηλαδή στον ζωολογικό κήπο για τους θεούς, δίπλα σε μία καλύβα, άρχισα να προσεύχομαι, έσυρα και την κοιλιά μου μπροστά στα νόστιμα τέρατα φτιαγμένα από ξύλο, από φτερά πουλιών, από κοχύλια, από λέπια ψαριού, και βρυχήθηκα ου, γκου, γκου, όπως έκανε. Η Aisha έβγαλε αμέσως το ευρωπαϊκό της φόρεμα και στάθηκε μόνο με ένα λευκό πικέ γιλέκο. Ήταν πολύ πρωτότυπη με το λαμπερό της τεχνητό βραχίονα. Η αλήθεια είναι ότι κάποιες φορές απηύθυνε δυο λόγια στους συμπατριώτες της, κάτι που δεν μπορούσα να κάνω εγώ. Αλλά δεν την ζήλεψα και δεν στεναχωρήθηκα. Ακόμη και χωρίς λόγια, καταλάβαινα τον εαυτό μου εκεί περισσότερο από ό,τι σε μια οικεία και ειλικρινή συνομιλία με τους λευκούς. Ρώτησα τον Δάσκαλο αν θα ήταν καλύτερο από εμάς τους ίδιους, ακολουθώντας το παράδειγμα της Aisha, να πετάγαμε και τα παντελόνια μας και να μέναμε πάντα σε εκείνη τη γη της επαγγελίας. Αλλά ο Δάσκαλος μου απάντησε: «Είναι ανάξιο ο άντρας να γυρίζει να κοιτάξει πίσω. Η παιδική ηλικία είναι μια ευτυχισμένη περίοδος, αλλά τι θα έλεγες ενός ώριμου άνδρα που αρπάζει μια κουδουνίστρα από τα χέρια ενός μωρού για να παίξει με αυτή; Ποτέ μην λέτε ότι όσοι δεν έχουν περάσει ακόμα άσχημα πράγματα είναι «ευτυχισμένοι». Λυπήσου τους. Η Aisha θα ξαναβάλει το παντελόνι της. Σύντομα, σε αυτή τη χώρα θα ακούσετε το βρυχηθμό από μοτοσικλέτες, πολυβόλα και γραφομηχανές. Αντί για αυτά τα ευχάριστα bangos, τόσο απλά, αφού έχετε αρχίσει να καταλαβαίνετε, θα χτίσουν δημόσια κτήρια όπως ο Mr. Cool και διαβαθμισμένα νεκροταφεία όπως αυτά του Monsieur Delet. Κι όσοι αναπαυόμαστε εδώ, μέσα στην προϊστορική Trouville, θα αναγκαστούμε να τους βοηθήσουμε. Άλλος ένας χαμένος παράδεισος. Και το δύσκολο είναι η αρχή, τώρα το έχουμε συνηθίσει!...»

Άρχισα να διαμαρτύρομαι: γιατί έπρεπε να τους βοηθήσουμε; Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να προβάλουμε ισχυρή αντίσταση. Αλλά ο Δάσκαλος είπε ότι είχαμε πάει εκεί να ξεκουραστούμε και για να μην μαλώνουμε, επειδή έδειχνα πολύ άσχημα, το πιο λογικό πράγμα που έπρεπε να κάνω ήταν να πάω να κάνω μπάνιο..

Ο κύριος Cool μας προκάλεσε κάποιες ανησυχίες. Στις πόλεις της περιοχής δίπλα στο ποτάμι ένιωθε υπέροχα. Στη συνέχεια, καθώς ανεβήκαμε στο ρεύμα, κατευθυνόμενοι προς την πατρίδα της Aisha, μπερδεύονταν όλο και περισσότερο και θύμωνε. Είπε ότι η Αφρική ήταν ακόμη χειρότερη από την Ευρώπη. Τα δολαριά του δεν προκάλεσαν καμία εντύπωση μεταξύ των μαύρων και κανείς από αυτούς δεν είχε ακούσει ποτέ για τη Βίβλο. Ο κ. Cool, προσβεβλημένος, κατέληξε να απαιτεί να

επιστρέψουμε αμέσως. Αλλά η Aisha ήθελε πολύ να επισκεφτεί τον τόπο καταγωγής της και κατάφερε να καθουσιάσει λίγο τον κ. Cool εξηγώντας του ότι, αντί για χαρτάκια με τα πορτρέτα των Αμερικανών προέδρων, υπήρχαν κάποια ειδικά κοχύλια και αντί της Βίβλου, φυλαχτά. Ωστόσο, ο κ. Cool βρέθηκε μέρα με τη μέρα σε ένα αδιέξοδο. Ο Δάσκαλος έλαβε ένα όμορφο τόξο από τα χέρια του αρχηγού μιας φυλής, σκαλισμένο σε ελεφαντόδοντο. Λόγω της δυσκολίας της δουλειάς, εκτιμήθηκε τρεις φορές από τον κ. Cool σε δολάρια, αλλά δεν χρειάστηκε να δώσει κανένα κοχύλι σε αντάλλαγμα. Ήταν επίσης εντελώς ελεύθερη η Aisha, όταν ξάπλωσε για λίγο κάτω από τους φοίνικες με μαύρες γυναίκες που, από την άλλη, δεν ήταν οι νόμιμες σύζυγοι. «Μια μεγάλη αναταραχή», αναφώνησε ο κ. Cool, «Μόλις τώρα συνειδητοποιώ πόσο καλά οργανωμένη είναι η Ευρώπη!». «Είναι απαραίτητη μια τεράστια ενέργεια για να φωτίσει, έστω λίγο αυτή τη χώρα». Και δεδομένου ότι ο κύριος Cool είχε άφθονη ενέργεια, άρχισε αμέσως τις δουλειές του στο «εργαστήριο». Καλώντας τους κατοίκους των κοντινών χωριών με ένα τύμπανο, εξήγησε με τη βοήθεια της Aisha ότι ένα σημαντικό αντικείμενο λατρείας πρέπει να είναι τα δολάρια, δηλαδή το χρυσό, δηλαδή τα κοχύλια. Αλλά μια φοβερή δοκιμασία περιέμενε τον ατρόμητο ιεροκήρυκα. Αποδείχθηκε ότι οι μαύροι ήταν οπαδοί της θρησκείας Βορ, η οποία είχε διδάξει ότι υπήρχαν κακά πνεύματα που κυριεύαν τους ανθρώπους και ότι ήταν απαραίτητο να τους διώξουν με κάθε δυνατό μέσο, όντας, προς θλίψη του κ. Cool, όχι λιγότερο αξιοζήλευτοι στην εκπλήρωση των ηθικών τους καθηκόντων από τον Αμερικανό. Όταν άκουσαν το κήρυγμα, τον κοίταξαν κατάματα ενώ με σημαντικό αέρα επιβεβαίωσαν τα λόγια της Aisha με κινήσεις του κεφαλιού τους και αποφάσισαν ότι ο φτωχός επισκέπτης κυριευόταν από το κακό πνεύμα του Alladienu. Σχηματίζοντας έναν στενό κύκλο γύρω του, ετοιμάστηκαν να διώξουν το κακό πνεύμα, για το οποίο πέρασαν δύο μέρες και δύο νύχτες ανακουφίζοντας ο ένας τον άλλον, με τρομερές μάσκες, τραγούδι, χορό, φωνές, κουδουνίσματα από χάλκινο γκονγκ, χτυπώντας έξι γεμιστά δέρματα και ένα ξύλινο πιάτο με τα ξερά κολοκύθια τους να κρέμονται, ενώ τράβηξαν τα δόντια από τεράστιες χτένες και τέντωσαν μερικά σχοινιά πάνω από καρύδες. Με μια λέξη, προσπάθησαν να τρομάξουν με όλα τα μέσα τον κακό Alladienu (το πνεύμα). Ο κύριος Cool προσπάθησε να ελευθερωθεί, χτύπησε αυτούς που έπαιζαν και ούρλιαζε μέχρι που δεν άντεξε. Αλλά το μόνο πράγμα που κατάφερε ήταν να ενθαρρύνει περισσότερο τους μαύρους, που φαντάζονταν ότι το πνεύμα άρχισε να ξεσηκώνεται και χώρισαν από τον άντρα και τραγούδησαν και έπαιζαν με περισσότερη δύναμη. Το τρίτο πρωί, ο κύριος Cool ηρέμησε. Νομίζω ότι είχε αρχίσει να τρελαίνεται γιατί, καθόταν στη γη και χαμογελούσε ήρεμα και ανόητα. Μια φορά λοιπόν

πεπεισμένοι ότι το Alladienu είχε εγκαταλείψει τον άντρα, οι μαύροι άφησαν τα δικά τους όργανα και έδωσαν στον κ. Cool vino de palma (αλκοολούχο ποτό από χυμό φοίνικα) να πει.

Συνεχίσαμε να προχωράμε και τελικά φτάσαμε στην κοιλάδα όπου ήταν το χωριό του Alarum, η πατρίδα της Aisha. Αλλά αντί για καλύβες, είδαμε μόνο τα υπολείμματα από μια πρόσφατη πυρκαγιά. Δεν υπήρχαν άνθρωποι. Στο περιβάλλον βρήκαμε ένα μικρό πεντάχρονο μαύρο αγόρι που θήλαζε από τους μαστούς μιας κατσίκας που έβοσκε ειρηνικά. Ο μικρός έφυγε τρέχοντας όταν μας είδε και όταν τον προλάβαμε δεν τα κατάφερε να μας δώσει καμία εξήγηση. Η Aisha έκλαψε ενώ ήταν ξαπλωμένη μπρούμυτα, έσκαψε στο έδαφος και φίλησε τα παλούκια. Αλλά όσο λυπηρό κι αν ήταν, αποφασίσαμε να επιστρέψουμε σπίτι.

Λίγο μετά, σε μια μικρή πόλη βρήκαμε ένα στρατώνα της Λεγεώνας των Ξένων, που μας είπαν ότι κατά την τελευταία εμφάνιση των των νεοσύλλεκτων οι κάτοικοι του Alarum εξεγέρθηκαν, πραγματοποίησαν μια προμελετημένη επίθεση εναντίον του στρατοπέδου και σκότωσαν τους στρατιώτες. Αυτή η έκρηξη, σίγουρα προκλήθηκε από τις μακιαβελικές ίντριγκες των Γερμανών που δυσφορούσαν. Οι εγκληματίες τιμωρήθηκαν και το χωριό κάηκε δεόντως.

Σε μια μεγάλη καλύβα εγκαταστάθηκε ιατρείο εκστρατείας. Εκεί ήταν δύο στρατιώτες ξαπλωμένοι: ο ένας τραυματίστηκε στην καταστολή της εξέγερσης και ο άλλος άρρωστος με κάποιο ξαφνικό πυρετό, ο οποίος κάλυπτε το κεφάλι του με μια κουβέρτα. Αφού μίλησε μαζί του πρώτα για τα ενδιαφέροντα επεισόδια του πολέμου, ετοιμαζόμασταν να φύγουμε όταν κάποια ακατάληπτα λόγια στα ρώσικα αντήχησαν στο χαλάκι δίπλα του: «Ο μαύρος! Καημένο μαύρο!... Από την κορυφή του θεϊκού μου «εγώ», επικυρώνω την αξιοπρέπεια του ανθρώπου... Νερό, νερό!...». Πλησίασα και έβγαλα την κουβέρτα: μπροστά στα μάτια μου κείτονταν ξαπλωμένος ο Alexei Spiridonovich. Με κοίταξε χωρίς να δει τίποτα και συνέχισε να τρελαίνεται μέσα στην αναισθησία του.

Μείναμε στο χωριό περιμένοντας να συνέλθει ο ασθενής έξι μέρες. Τότε ο πυρετός σταμάτησε ξαφνικά. Ο Alexei Spiridonovich συνήλθε και χάρηκε σαν παιδί που μας είδε να καθόμαστε γύρω του. Μόνο στην αρχή φοβήθηκε η Aisha, δεν ξέρω γιατί, αλλά ήταν εξαιρετικά στοργική μαζί του. Τον φίλησε στις άκρες των μαλλιών και του έδωσε ένα μεγάλο κομμάτι καρύδας. Αφού έφαγε λίγο, ο Alexei Spiridonovich θέλησε ξαφνικά να μας πει όλη του τη ζωή και ξεκίνησε με τις πρώτες εντυπώσεις από τα παιδικά του χρόνια. Αλλά ο Δάσκαλος του υπενθύμισε ότι τα ξέραμε ήδη όλα σχεδόν με κάθε λεπτομέρεια όσο ο ίδιος και ήταν καλύτερα να το περιορίσουμε στα τελευταία χρόνια.

Η ιστορία του Alexei Spiridonovich ήταν, όπως πάντα, πολύ μεγάλη, γεμάτη φιλοσοφικές προεκτάσεις και πολύ λυπηρή. Μαζί με άλλους Ρώσους που ονειρεύτηκαν θυσίες, με την Αγία Σοφία και με λευτεριά, τον στράτευσαν στη Λεγεώνα των Ξένων. Ο λοχίας και οι δεκανείς τους έβριζαν και τους ταπείνωναν με κάθε δυνατό τρόπο: «Θυμήσου ότι ήρθες εδώ για να φας το ψωμί των Γάλλων!». Κανένα από τα επιχειρήματα του Alexei Spiridonovich, που προσπάθησε να τους δείξει ότι το μέτωπο δεν ήταν καθόλου άνετη τραπεζαρία, δεν τους είχε επηρεάσει καθόλου. Μαζί με τους Ρώσους υπήρχαν και άλλοι λεγεωνάριοι: ο Γάλλος Κρικ, που είχε γίνει Βέλγος και ήταν αφιερωμένος επί είκοσι χρόνια, στη Μασσαλία, στο ειρηνικό εμπόριο γυναικών και που παρενοχλήθηκε από την αστυνομία και έβγαλε κάποια πλαστά έγγραφα. Ο Γερμανός Χουν, της Δρέσδης, ο οποίος αφού σκότωσε τη θεία του είχε καταφύγει στη Γαλλία και μπήκε στη Λεγεώνα. Ο Χουν είχε ορκιστεί, όσο μπορούσε να ορκιστεί, ότι δεν ήταν ούτε Πολωνός ούτε Αλσατός, αλλά ότι εν πάση περιπτώσει δεν επρόκειτο να σκοτώσει τους Γερμανούς χειρότερα από τους άλλους. Αμέσως μόλις ο Ισπανός Jorras, περιφρόνησε όλα τα υπάρχοντα επαγγέλματα στον κόσμο εκτός από το ταυρομαχίες και τον πόλεμο, δεν ήταν κατάλληλος για ταυρομαχίες, λόγω του έμφυτου πάχους του και της αδεξιότητάς του και γι' αυτό, αφού λήστεψε κοσμηματοπώλη στη Σαλαμάνκα, επέλεξε ως επάγγελμα να ενταχθεί στη Λεγεώνα των Ξένων. Αυτά και παρόμοια ονόμασαν τους Ρώσους «poire», που σύμφωνα με το λεξικό του Makaron σημαίνει, εκτός από "pera - αχλάδι", "calzonazos - μαλθακός" και έκανε διάφορα πειράματα μαζί τους, εκμεταλλευόμενοι την προηγούμενη πρακτική τους ως πολίτες. Μετά τη συμμετοχή στη μάχη και περνώντας ένα χρόνο στα χαρακώματα, τους ρώτησαν ταπεινά οι Ρώσοι ανώτεροι αν ήθελαν να τους μεταφέρουν σε ένα συνηθισμένο γαλλικό σύνταγμα. Αυτό το αίτημα φάνηκε περισσότερο από ύποπτο, έτσι αποφάσισαν, να θεραπεύσουν αυτές τις λιγούρες, να πυροβολήσουν μια ντουζίνα Ρώσων. Όταν, αντιμέτωποι με το θάνατο, οι εγκληματίες άρχισαν να φωνάζουν «Vive la France!», έγινε απολύτως σαφές ότι επρόκειτο για μια τολμηρή ανταρσία και όσοι έμειναν ζωντανοί γρήγορα στάλθηκαν στην Αφρική. Ανάμεσά τους ήταν ο Alexei Spiridonovich. Στην Αφρική ήταν αφοσιωμένος στην επισκευή δρόμων, στον καθαρισμό των μποτών οποιουδήποτε, στη σύλληψη μαύρων και τον κατευνασμό των Αράβων κι ενώ τα έκανε όλα αυτά υπέφερε μπροστά στο αιώνιο αίνιγμα: πού ήταν η θυσία, ο Χριστός και η Αγία Σοφία;

Πριν από τρεις εβδομάδες τον είχαν στείλει με άλλους για να κατευνάσει κάποιους μαύρους. Ένας νεαρός μαύρος άντρας, ακριβώς όπως η Aisha, του πέταξε μια λόγχη. Πυροβόλησε. Νόμιζε ότι τον είχε σκοτώσει. Μετά άρχισαν οι πυρετοί και πια δεν θυμόταν τίποτα.

Όταν άκουσε για τη δολοφονία του μαύρου, η Aisha άρχισε να ουρλιάζει, να πηδά και να πηδά. Έβγαλε μια κραυγή: «Ήταν ο Aglaj, ήταν ο Aglaj, ο αδερφός της Aisha!». Ο Alexei Spiridonovich επίσης άρχισε να κλαίει και ζήτησε τη βοήθεια του Jurenito. «Πες μου, Δάσκαλε, τι σημαίνει αυτό; Ήθελα να σώσω τη Ρωσία και την ανθρωπότητα, να παραδοθώ στα βασανιστήρια και να υπερασπιστώ το Χριστό και αντί για όλα αυτά δολοφόνησα έναν μαύρο. Επειδή; είμαι ένα πρόσωπο! Η αρχή του θείου στηρίζεται μέσα μου! Πώς θα μπορούσα να είχα πέσει τόσο χαμηλά;». Αλλά ο Δάσκαλος δεν ήθελε να πιστέψει στη θυσία, ούτε στο Χριστό, ούτε στην αρχή του θεϊκού και είπε μελαγχολικά: «Είσαι φτωχός σκλάβος του κυρίου Cool και ο κ. Cool είναι ένας φτωχός σκλάβος του μικρού μπλε σημειωματάριού του. Το σημειωματάριο ξέρει γιατί ήταν απαραίτητο να σκοτώσεις τον ανυπάκουο μαύρο. Είναι καιρός να αλλάξετε τη μεταφυσική στοιχειώδη αριθμητική, σε πιο απλή και ακριβή».

Όσο για την Aisha, την καθησύχασε, χαϊδεύοντας τρυφερά τα σγουρά μαλλιά της.: «Ο Alexei Spiridonovich δεν είναι ένοχος. Είχε και καλό δεκανέα. Αυτός ήθελε να τοποθετήσει ένα μικρό σταυρό στη στέγη της Αγίας Σοφίας. Αλλά ο δεκανέας είπε: «Πυροβόλησε τον Aglaj!» Έχεις το χέρι Ultima και τον τίτλο σου, αλλά αυτός δεν έχει τίποτα και επομένως κλαίει». Μετά από αυτά τα λόγια, η Aisha εξαφανίστηκε ποιος ξέρει για πού και επέστρεψε με ένα μεγάλο σωλήνα από κολοκύθα, για να δώσει στον Alexei Spiridonovich: «Aisha ήθελα να σου δώσω το μπράτσο μου, αλλά έχεις ήδη δύο και δεν υπάρχει πού να το κρεμάσεις. Αυτό είναι ένας πολύ καλός σωλήνας. Η Aisha τα κατάφερε. Η Aisha σε αγαπάει!».

Ο Alexei Spiridonovich αναρρώνει σιγά σιγά. Οι πυρετοί του ήταν περίπλοκοι από μια ηπατική νόσο και ο Jurenito άρχισε να διαχειρίζεται τη μόνιμη άδειά του. Δυο εβδομάδες αργότερα, χάρη στις προσπάθειες του Jurenito, ο Alexei Spiridonovich στάλθηκε με πλοίο, μαζί μας, σε νοσοκομείο της Τουλόν και κηρύχτηκε ακατάλληλος για τις επόμενες υπηρεσίες.

Ο Πάπας ευλογεί ένα JBD. Ο μοναχός Τζουζέπε

Μεγάλες απογοητεύσεις περίμεναν τον κ. Cool κατά την επιστροφή μας στην Ευρώπη. Η επιχείρησή του, χωρίς το στοργικό μάτι του κυρίου, έπεσε στην εγκατάλειψη. Σχεδόν όλες οι στρατιωτικές εντολές είχαν αναχαιτιστεί και τα γερμανικά υποβρύχια βύθισαν τέσσερα πλοία με πολύτιμα εμπορεύματα. Ένας Γάλλος είχε εφεύρει μερικές κορώνες με κορδέλες, αντί για ροζέτες, φθηνότερες και πιο αποτελεσματικές και τέλος οι δραστήριοι ιεραπόστολοι του κ. Cool, με τη βοήθεια των τοπικών αρχών, είχαν κλείσει έντεκα δημόσια κτήρια ιδιοκτησίας του.

«Ηλίθιοι!» αναφώνησε θυμωμένος, «δεν έχουν καταλάβει ότι τα κτήριά μου είναι εστίες ηθικής και ότι οι δύο εταιρείες δεν μπορούν να υπάρξουν η μία χωρίς την άλλη.

Όλες αυτές οι κακοτυχίες έκαναν τόση εντύπωση στον κύριο Cool που, από φανατικός πατριώτης μεταμορφώθηκε ξαφνικά σε ενεργητικό και επίμονο υποστηρικτή της ειρήνης. «Ο πόλεμος διαφθείρει τα έθιμα και καταστρέφει την εθνική οικονομία», μας διαβεβαίωσε. Με χαρά συμφωνήσαμε μαζί του.

Ο Alexei Spiridonovich, μετά τα κατορθώματά του στη Σενεγάλη, δεν άντεξε τη λέξη «νίκη». Αγόρασε όλα τα βιβλία του Τολστόι και αποφάσισε να τα γίνει χορτοφάγος. Η καημένη η Aisha, που είχε μείνει ορφανή, θα ήθελε επίσης να χαρεί που όλα είχαν «καλό τέλος». Κι εγώ, λόγω της αδυναμίας του χαρακτήρα μου, προτιμούσα ακόμα την πλατωνική καταστροφή συσσωρευμένη σε σίχους ή σε έντονες συζητήσεις γύρω από το υποδειγματικό μοντάζ του κ. Cool. Και έτσι οι τέσσερις από εμάς συμφωνήσαμε να θέλουμε ειρήνη και το είπαμε αμέσως στον Δάσκαλο.

Το πρώτο πράγμα που έκανε ο Jurenito ήταν να γελάσει ειλικρινά και χαρούμενα.

«Ειλικρινά παιδιά, πιστεύετε ότι ο πόλεμος θα τελειώσει τόσο εύκολα; Γιατί κανείς δεν μπορεί να το κάνει, ούτε αυτοί που το ξεκίνησαν: διπλωμάτες, πολιτικοί, κατασκευαστές, αυτοκράτορες, τυχοδιώκτες, οι άνθρωποι, κανένας! Αρχικά ήταν τρελοί: η άγρια μανία, τα άλματα, οι κραυγές, η απροσδόκητη οικειότητα με το θάνατο, την καταστροφή όλων των γήινων αγαθών, με μια λέξη, την υπέροχη αναταραχή. Τώρα το έχουν συνηθίσει. Τίποτα, είναι ήδη γνωστό ότι είμαστε «καταδικασμένοι σε θάνατο», και εν τω μεταξύ «ψωμοζούμε». Έτσι είναι η ζωή! Πιστέψτε με, είναι περισσότερο εύκολο να ανατρέψεις τη γερμανική αυτοκρατορία, πιο

εύκολο να στείλεις δεκαπέντε εκατομμύρια στην άλλη γωνιά των ανθρώπων, είναι πιο εύκολο να ξανακάνεις όλους τους σχολικούς χάρτες παρά να αερίσεις τα υπερθερμασμένα και βρώμικα μικρά δωμάτια που επέλεξε η ανθρωπότητα. Δεν είναι οι άνθρωποι που έχουν προσαρμοστεί στον πόλεμο, είναι ο πόλεμος που έχει προσαρμοστεί στους ανθρώπους. Από τυφώνα έχει μεταμορφωθεί σε ένα απλό ρεύμα αέρα. Κάνει λίγο κρύο, αλλά ακόμα και με αυτό, καλώς ή κακώς, συνεχίζουν να ζουν. Να καταστρέψει τώρα, ξαφνικά, αυτή την προσαρμογή στον πόλεμο είναι εντελώς αδύνατο, ο πόλεμος είναι σαν μικρόβιο, αργός και προσεκτικός, που ξέρει καλά ποια είναι η αποστολή σου. Αυτή η σύγκρουση θα διαρκέσει δεκάδες, ίσως και εκατοντάδες χρόνια. Δεν γελάω. Στα διαλείμματα θα υπάρχουν συνθήκες ειρήνης και γενικά κάθε είδους βουκολική ποίηση θα μπορεί να αλλάξει μορφή. Μερικές φορές, όπως τα ρυάκια, θα είναι κρυμμένη κάτω από το έδαφος και ακόμη και η αηδία θα θυμάται τη συγκινητική ειρήνη. Ο άρρωστος βγαίνει στον κήπο, να ποτίσει το γρασίδι, μέχρι να πάθει νέα κρίση τύφου. Ο πόλεμος δεν είναι φαίνεται σαν τον εαυτό του από εδώ και πέρα και θα ξέρει πώς να εισάγεται διακριτικά στις καρδιές: το τείχος της πόλης, ο φράκτης του σπιτιού, το κατώφλι του δωματίου θα γίνουν τα νέα μέτωπα. Όλα ξεκίνησαν με μια αποπληκτική επίθεση, με περισσή ενέργεια, παράλογο, άδικο, λεηλατημένο, κλεμμένο πλούτο. Αλλά θα τελειώσει μόνο όταν καταστρέψει, στο όνομα αυτού που ξεκίνησε: οτιδήποτε υποκριτικό και παντοδύναμο».

«Παρά τις πολλές πρακτικές σου αρετές», είπε ο κ. Cool στο Jurenito, «πάντα ήσουν αμαρτωλός μιας ορισμένης τάσης προς την ουτοπία. Τι νόημα έχει να μιλάμε για το τι θα υπάρξει μετά το θάνατό μας; Έλα, ας σκεφτούμε πώς θα αποκτήσουμε τουλάχιστον λίγη ειρήνη! Αν αυτοί που ξεκίνησαν τον πόλεμο δεν μπορούν να τον τερματίσουν, γίνονται οι απαραίτητες νέες ενέργειες».

«Ποιες;» ρωτήσαμε

«Στην πρώτη θέση βρίσκονται οι θρησκευτικές οργανώσεις, αν και ατελείς, με πρωτοστάτη τη Ρώμη. Αργότερα, μόλις πειστούν οι ειρηνιστές, μπορούν να οργανωθούν συναντήσεις και συνέδρια. Και τελικά αυτοί... (ο κ. Cool δίστασε και για πολύ λίγο δεν μπορούσε να προφέρει την τρομερή λέξη) οι σοσιαλιστές! Αν και είναι ανήθικοι άνθρωποι και «Επιτίθενται σε οτιδήποτε ιερό, σε μια δεδομένη στιγμή μπορούν να γίνουν χρήσιμοι».

«Οι ελπίδες σας είναι αβάσιμες, κύριε Cool. Όπως γνωρίζετε, οι Χριστιανοί, των οποίων η αίρεση αν δεν θυμάστε σας ανήκει, συνεχίζουν να εργάζονται σε πολύ διαφορετικές επιχειρήσεις, παρόμοιες με τη δική σας, που τόσο βάνουσα, αλίμονο, έχει δεχτεί τώρα επίθεση. Οι ειρηνιστές, μάλιστα, μιλούν για ειρήνη, ειλικρινά και συγκινητικά και όχι χειρότερα

από τον Alexei Spiridonovich, αλλά όταν οι «καλοί δεκανείς» του δίνουν εντολή να πυροβολήσει, αμέσως ράβουν τις κοιλιές άλλων ειρηνιστών με τον ίδιο ζήλο με την δική μας φιλήσυχη Aisha. Όσον αφορά τους σοσιαλιστές, ο ρόλος τους εν καιρώ πολέμου θυμίζει πολύ την πρόσφατη και κατά τα άλλα πολύ αξιοσέβαστη, ασχολία του αγαπητού Ehrenburg, ο οποίος μάζευε τα εισιτήρια στις εγκαταστάσεις του, ενώ υπό τον ήχο μιας Πόλκα έκλαιγε για τη χαμένη προϊστορική της παρθενία».

Ο κύριος Cool και μετά από αυτόν ο Alexei Spiridonovich προσπάθησαν να διαφωνήσουν. Τόσο περιεργό όσο μπορεί να φαίνεται, αυτοί οι δύο, που μέχρι πολύ πρόσφατα ήθελαν να δουν μόνοι τους την πατριωτική θέρμη και τον πόθο της νίκης, μετά τις προσωπικές συμφορές τους κατάλαβαν αμέσως το αντίθετο και διαβεβαίωσαν τον Jurenito ότι αυτό που χρειαζόταν ο λαός ήταν η ειρήνη. «Το μόνο που χρειάζεται τώρα είναι ένας σύνδεσμος και πρέπει να τον βρούμε».

Ο Δάσκαλος είπε ότι δεν πίστευε στη χρησιμότητα τέτοιων ερευνών, αλλά πίστευε πως ήταν πάντα πρόθυμος να συμβάλει στη διδασκαλία μας, γι' αυτό πρότεινε, για να πραγματοποιήσει τη δοκιμή στο πεδίο, μια σειρά από εκδρομές στη Ρώμη, τη Γενεύη και τη Χάγη. Επιπλέον, σχεδίαζε να εκμεταλλευτεί αυτά τα ταξίδια για να μελετήσει τις πιο πρόσφατες φάσεις της ασθένειας που έπληξαν την ανθρωπότητα. Μόλις λήφθηκε η απόφαση, πήγαμε στη Ρώμη. Ο κ. Cool δεν ενέκρινε πραγματικά τους Καθολικούς, οι οποίοι αντί για τα καλά έθιμα είχαν μόνο φανταστικές ιστορίες, αλλά πίστευε ακράδαντα στη σπουδαία δύναμη της Εκκλησίας. «Παρ' όλα αυτά είναι χριστιανοί», μας είπε και πήρε μαζί του ένα νέο πολυβόλο JBD, κατασκευασμένο σύμφωνα με το σχέδιο του Δασκάλου, έτσι ώστε ο Πάπας να δει αυτό το κολασμένο όπλο και να τρομοκρατηθεί (εκτός από αυτό, και μιλώντας με ειλικρίνεια, νομίζω ότι το καλύτερο θα ήταν να προσφέρουμε αυτό το νέο όπλο στον Ιταλό υπουργό πολέμου αλλά, δεν ξέρω γιατί, κανείς δεν το πρότεινε ποτέ). Ο Alexei Spiridonovich ετοίμασε μια ομιλία για την οποία γέμισε αλύπητα τις γραμμές με γραμμές από έργα των Soloviev και Dostoievski. Η Aisha από την πλευρά της ενδιαφέρθηκε για μια ουσιαστική ερώτηση: «Ποιος είναι ο Πάπας;» «Ο Εφημέριος του Χριστού». «Και τι είναι ένας Εφημέριος; Λοιπόν, η Aisha καταλαβαίνει. Και ο Χριστός τι θέλει, πόλεμο ή ειρήνη; Έτσι ο Εφημέριος θέλει ειρήνη!». Εξαντλημένη μετά από τόσο περίπλοκο συλλογισμό, η Aisha δεν το ξανασκέφτηκε. Άρχισε να χοροπηδάει γύρω από το διαμέρισμα φωνάζοντας: «Θα υπάρξει ειρήνη, ειρήνη, ειρήνη!». Είναι καλό που δεν υπήρχαν παράξενοι άνθρωποι, γιατί αυτή η λέξη ήταν εκείνη την εποχή η πιο άσεμνη και εγκληματική από όλες τις ανθρώπινες λέξεις, και σ' εμάς σίγουρα θα κόστιζε πολύ. Αλλά ο Δάσκαλος δεν ετοίμασε ομιλίες, δεν μας μάλωσε, δεν άκουγε κανέναν. Για άλλη μια

φορά άρχισε να δουλεύει πάνω στα πολύ βαρετά του στοιχεία: η οικονομική κατάσταση, η μείωση της παραγωγής, η αναπόφευκτη κρίση... Κάθε στιγμή, κοιτάζοντας μακριά από τις γκρίζες στήλες της εφημερίδας ή των φύλλων χαρτιού που ήταν ήδη γραμμένα, χαμογέλασε διακριτικά.

Βρήκαμε τη Ρώμη λίγο αλλαγμένη στην εξωτερική της εμφάνιση, μετά από τρία χρόνια χωρισμού. Η δυστυχία του Trastevere, ήταν ακόμα περισσότερο εμφανής, Οι εντυπωσιακές σημαίες στα ανησυχητικά ερείπια είναι τρελές, αλλά η διαφορά ήταν μόνο ποσοτική. Χωρίς να χάσουμε στιγμή ζήτησαμε ακρόαση με τον Άγιο Πατέρα, αλλά αυτό αποδείχθηκε ότι ήταν ένα εξαιρετικά περίπλοκο θέμα. Ο Δάσκαλος ήθελε να καταφύγει στα περίφημα διαβατήριά μας σε μήκος περίπου μια arshina (τουρκική μονάδα μήκους ίση με 68 cm) και διακοσμημένα με τούλι, κόκκινη σφραγίδα, αλλά άρχισα να διαμαρτύρομαι μέχρι που κατάφερα να τον σταματήσω, όταν θυμήθηκα την απώλεια του χαρίσματος του λόγου που είχαμε υποστεί και το ανέκφραστο μεράκι που συνόδευε το φυλαχτό...

«Θα μπορείτε να δείτε τον Άγιο Πατέρα με τα μάτια σας το Πάσχα – μας απάντησε περιφρονητικά ένα εξέχον μέλος της Κουρίας (Διοίκηση της Αγίας Έδρας) –. «Ναι, αλλά είμαι πολύ απασχολημένος», αναφώνησε ο κύριος Cool. «Ανυπομονώ να τον δω, έχω τρία εργοστάσια όπλων!». «Ω, σε αυτή την περίπτωση θα δείτε τον Άγιο Πατέρα αύριο! Δεν ήξερα με ποιον είχα την τιμή να ομιλώ!»

Το επόμενο πρωί μπήκαμε στην αίθουσα υποδοχής. Με εντολή του κυρίου Cool και παρά τις διαμαρτυρίες των θυρωρών, η Aisha όρμησε με θάρρος πίσω μας, φορτωμένη με το πολυβόλο. Κάποιος φώναξε:

«Ο Signore Cool, ιδιοκτήτης εργοστασίων όπλων και οι σύντροφοί του!». Είδαμε έπειτα, σε μια ψηλή πολυθρόνα, έναν ευχάριστο, πολύ ρυτιδωμένο γέρο που μας είπε με βαθιά φωνή: «Ευλογούμε το ευεργετικό σας έργο. Σας ευχόμαστε μία επάξια επιτυχία για τον ζήλο σας, και σας παρακαλούμε να μην ξεχάσετε την Αγία Εκκλησία και ούτε τα ορφανά». Αφού το είπε αυτό, ο μικρός γέρος φόρεσε τα παπούτσια του, έδωσε το χέρι του στο στόμα σε έναν έναν από εμάς (υποτίθεται για να το φιλήσουμε) και στη συνέχεια, προφανώς κατά λάθος, το τοποθέτησε στη σκανδάλη του πολυβόλου JBD. Μόλις τελείωσε η τελετή, θέλαμε να ξεκινήσουμε μια συζήτηση, αλλά πολύ γρήγορα και επιδέξια, με τη βοήθεια δύο θυρωρών, μεταφερθήκαμε στο δωμάτιο δίπλα, όπου δεν βλέπαμε πλέον τον Πάπα, αλλά έναν καρδινάλιο που μας εξήγησε: «Με τον Άγιο Πατέρα δεν μπορείτε να μιλήσετε. Ο Άγιος Πατέρας δεν μιλάει, μόνο ακούει. Εγώ θα απαντήσω σε όλες τις ερωτήσεις σας μόνος μου». Μας ενδιέφερε κυρίως η δραστηριότητα της Ιεράς Έδρας στα χρόνια του πολέμου. Αυτό αποδείχθηκε πως ήταν εξαιρετικά ευρύ. Στα γραφεία τους

εργάζονταν εκατοντάδες άνθρωποι, μεταφραστές. Για εξοικονόμηση χρόνου, τα διάφορα τάματα, ευλογίες και προσευχές τις μετέφραζαν και τις έστελναν ταυτόχρονα σε όλες τις μάχιμες πολιτείες. Η Αγία Έδρα, γενικά, έδινε τις οδηγίες της στους εθνικούς της εκπροσώπους, όπως παραδείγματα λειτουργίας εκκλησιαστικών υπηρεσιών ευγνωμοσύνης μετά από νίκες, για τις οποίες είχαν γράψει σε κάποια σεντόνια: «Χωρίς να σταματήσει να περπατά το πλήθος αναφωνεί: Live Dieu!, live Joffré!, και άλλοι Goj gott!, goj Hinndenburg! Σε περίπτωση οριστικής νίκης ή ήττας, συνιστάται η ερμηνεία της: πρώτον ως ευλογίας του Κυρίου με τις προσευχές που απευθύνονται στη Ρωμαιοκαθολική και Αποστολική Εκκλησία και δεύτερον ως θεία τιμωρία για την έλλειψη θέσμης προς την ίδια την Ρωμαιοκαθολική και Αποστολική Εκκλησία. Οι καθολικοί παντού πρέπει να υποστηρίξουν τον πόλεμο μέχρι το νικηφόρο τέλος του. Η δουλειά είναι πολύ δύσκολη αλλά πολλά υποσχόμενη: μέρες δοκιμών, ίσες με θρησκευτική αναβίωση. Ο πόλεμος είναι όμορφο πράγμα, απλά πρέπει να το καταλάβεις!». «Αλλά είναι γραμμένο “δεν θα σκοτώσεις”!» — Ο Alexei Spiridonovich άρχισε να γκρινιάζει.

«Φυσικά, γιε μου, και αυτή η εντολή δεν μπορεί να καταργηθεί από κανέναν. Αλλά τις Γραφές, το Ιερό Βιβλίο, πρέπει να ξέρεις πώς να το ερμηνεύεις. Η συμπονετική Εκκλησία τον διατηρεί, κουβαλώντας τον στις ασκητικές της πλάτες, από το επίπονο έργο της κατανόησης και ερμηνείας της θείας αλήθειας». «Αλλά υπάρχουν διάφοροι τρόποι ερμηνείας του “Δεν θα σκοτώσεις”!»; Ο Alexei Spiridonovich δεν ήθελε να μείνει σιωπηλός και εγώ, ενθουμούμενος την αποτυχία της αποστολής του Labardan και γνωρίζοντας σε ποιες δυσάρεστες συνέπειες οδηγεί το πάθος για την ερμηνεία των υπερεκτιμημένων πραγμάτων, σήκωσε το μανίκι του και τελικά τον έσπρωξε στην άκρη. Ο κύριος Cool αποδείχθηκε ο καλύτερος διπλωμάτης. Εκφράζοντας κάθε είδους επαίνους για τη στάση της Αγίας Έδρας και των καρδινάλιων, ρώτησε με σεμνό ύφος, τι είμαστε εμείς; ένας αληθινός Καθολικός, ένας Προτεστάντης, ένας Ορθόδοξος, ένας ειδωλολάτρης και ένας Εβραίος (όχι πολύ καλός, αφού σχεδόν ούτε παρατηρείται) για την αποκατάσταση της ειρήνης που τόσο επιθυμεί όλη η ανθρωπότητα. «Εύχομαι επίσης για ειρήνη», απάντησε ο Καρδινάλιος «και προσεύχομαι για αυτήν το πρωί, κατά τη διάρκεια της ημέρας, το απόγευμα ακόμη και τη νύχτα. Εν τω μεταξύ, θα σας συμβούλευα, αν τα πράγματα στην πατρίδα σας πάνε άσχημα για σας, και κατά τη γνώμη μου γι' αυτό εσείς θέλετε την ειρήνη, να μου δώσετε αυτό το όμορφο, εννοώ αυτό το κολασμένο όπλο. Ο φίλος Επίσκοπος της Βιέννης, είναι διάσημος για το χόμπι του κατά τα άλλα εντελώς αθώος, να συλλέγει άγνωστα μοντέλα μπιχλιμπιδιών όπως αυτό. Φυσικά αυτό το δώρο θα τους δώσει την ευκαιρία να εγκατασταθούν αρκετά καλά και

τώρα ήρεμοι, να προσευχηθούν για το αποκατάσταση της παγκόσμιας ειρήνης».

Αλλά ο κύριος Cool ήταν, όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, ένας άνθρωπος με ιδέες και αρνήθηκε ευγενικά μια τόσο σαγηνευτική πρόταση. Μετά, ο Καρδινάλιος μας πρότεινε να γίνουμε περιοδεύοντες πωλητές για την Αγία Έδρα, προμηθεύοντας την συμμαχικές χώρες με διάφορα χρήσιμα είδη. Αν και αυτό δεν επρόκειτο να φέρει ειρήνη, ο κ. Cool, που αγαπούσε αυτό το είδος επιχείρησης από την παιδική του ηλικία, δεν το αρνήθηκε και ο καρδινάλιος μας έστειλε στο σπίτι κάποιου Δομινικανού μοναχού, του αδελφού Τζουζέπε, ο οποίος προωθούσε τις πωλήσεις των προαναφερθέντων ειδών.

Αφού περάσαμε από μια μεγάλη σειρά από θαλάμους και διαδρόμους, μπήκαμε σε ένα μεγάλο δωμάτιο που έμοιαζε πολύ με πολυκατάστημα. Εκτός από τα βιβλία, μπροσούρες, εκτυπώσεις και καρτ ποστάλ, είδαμε πλήθος από ενδιαφέροντα αντικείμενα εκεί. Σε μια γωνιά ήταν κρεμασμένα διάφορα σταυρουδάκια, φυλαχτά και μετάλλια που διατηρούσαν από στρατιώτες θανόντες και τραυματίες. Πλήθος μαρτυριών της ευγνωμοσύνης εκείνων που είχαν βιώσει από μόνοι τους τις σωτήριες ιδιότητες των εν λόγω αντικειμένων, συγκεντρωμένες σε ένα χοντρό βιβλίο. Σε άλλη γωνιά υπήρχε ό,τι ήταν απαραίτητο για τους στρατιωτικούς ιερείς: φορητά παρεκκλήσια εξοπλισμένα σύμφωνα με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, φορητούς βωμούς και ακόμη και σχέδια με εξηγήσεις για την εκτέλεση διαφόρων τελετών, όπως το ράντισμα των μπαταριών με αγιασμό, ευλογίες στους αεροπόρους όταν πήγαιναν να ρίξουν βόμβες και τέτοια πράγματα. Σε μια τρίτη γωνιά ήταν τα ex-votos, δηλαδή τα διάφορα δώρα που προσφέρονται στην Παναγία και σε μερικούς από τους πιο σεβαστούς Αγίους μετά από μια επιτυχημένη επίθεση. Για όσους είχαν μείνει αβλαβείς, στρατιωτάκια παιχνίδια με πολύ διαφορετικά σχήματα. Για τους τραυματίες που είχαν αποκατεστημένα μέλη, κερύ σε σχήμα χεριών και ποδιών που κρέμονταν από μια κλωστή. Για όσους είχαν σώσει μερικά γοητευτικά μοντέλα ουρητηρίων από τους βομβαρδισμούς και τελικά για τις κυβερνήσεις που κέρδισαν τον πόλεμο, μερικοί ωραίοι χάρτες της Ευρώπης σε ανάγλυφο, με τα διάφορα σύνορα ήδη σημειωμένα εκ των προτέρων.

Παρατηρούμε με τη μεγαλύτερη περιέργεια όλα αυτά τα τεχνουργήματα, τα οποία σαφώς αρνήθηκαν τα κακόβουλα κουτσομπολιά των αμαρτωλών, που επιβεβαίωσαν ότι η Εκκλησία είχε εξατμιστεί και δεν έδινε σημάδια ζωής κατά τη διάρκεια του πολέμου. Ούτε καταλάβαμε καν ότι αυτός που περιμέναμε είχε μπει στο δωμάτιο, δηλαδή, ο αδερφός Τζουζέπε και ανατριχιάσαμε όταν ακούσαμε τη συγκινητική κραυγή του: «Signore!» Αγαπητέ Signore! Γυρίσαμε

φοβισμένοι και τα αρχαία τείχη του Βατικανού είδαν πάλι τις σκηνές, που τους ήταν τόσο χαρακτηριστικές, από τα πιο τρυφερά και αδερφικά φιλιά. Ο αδερφός Giuseppe αποδείχθηκε ότι δεν ήταν άλλος από τον χαρούμενο Ercole μας, ο οποίος ήταν ντυμένος με ράσο και με ένα κυπαρισσί κομποσκοίνι που κρατούσε, στο πρόσωπό του μια άψογη όψη έλαμψε. «Φίλε μου, ήρθες να περιφρονήσεις τη ζωή σου “ως αμαρτωλός” και έχεις αφιερωθεί στη σωτηρία της ψυχής σου;» τον ρώτησε πανηγυρικά. κ. Cool.

«Όχι από μακριά!» απάντησε. Και παρά την αρχαιότητα και την ιερότητα των πλακών από μάρμαρο, ο Ercole, θυμούμενος την via Pascudini, έφτυσε περιφρονητικά. Αλλά «τι θα μπορούσα να κάνω; Είναι πόλεμος φίλε μου!». Αφού ξέραμε με βεβαιότητα ότι πουθενά δεν είχαν γίνει κινητοποιήσεις για την αντικατάσταση αυτών που έπεσαν στα μοναστήρια, δεν καταλάβαμε τη σχέση μεταξύ του πολέμου με την Αυστρία και τα ρούχα του φίλου μας. Αλλά για τον Ercole αυτή η σχέση ήταν σε τέτοιο βαθμό προφανής και δεν προσπάθησε καν να μας το εξηγήσει. Αντίθετα, άρχισε να παρακαλάει τον Δάσκαλο να τον ξαναπάρει ξεναγό και να τον πάρει αμέσως σε οποιαδήποτε χώρα, γιατί λόγω της μεγάλης αγιότητας που τον περιέβαλλε, είχε γίνει μελαγχολικός, χολερικός και αγενής σαν τα αγγλικά γαϊδούρια, που, δυστυχώς, δεν ταξίδευαν πια στη Ρώμη.

Ο Δάσκαλος τον διέταξε σθεναρά να ικανοποιήσει πρώτα απ' όλα τη θεμιτή περιέργεια μας και να μας εξηγήσει τα πάντα, κυρίως για το tonsura (τρόπος κουρέματος του κεφαλιού των καθολικών μοναχών). Ο Ercole κοίταξε παντού για να δει αν ήταν κανείς εκεί και μετά μας οδήγησε στο διπλανό δωμάτιο που ήταν απίστευτα βρώμικο. Καθίσαμε στο κρεβάτι, που είχε το χρώμα και το σχήμα, τόσο αγαπητό στον Bambucci, του πεζοδρομίου του δρόμου Pascudini, και αρχίσαμε να πίνουμε ένα κρασί που έφερε ο Ercole και που είχε το ανάλογο όνομα Lacrima Christi. Ενώ πίναμε, μας είπε ο Ercole, ή θα έπρεπε να πούμε καλύτερα, πως φώναζε, έβριζε και βλασφημούσε εναντίον μας, πως πραγματικά δεν έλεγε ψέματα. Στην αρχή, όταν έφτασε, όλα ήταν πολύ διασκεδαστικά. Όλοι ήθελαν πόλεμο, περνούσαν στους δρόμους με σημαίες, τραγουδούσαν, φώναζαν «Εννίνα!», κατέστρεψαν μέχρι και τη σκηνή ενός άθλιου Αυστριακού και ο Bambucci έλαβε δύο κηροπήγια και μια χάλκινη σαύρα. Μετά κηρύχθηκε πόλεμος και κλήθηκε ο Bambucci. Ούτε αυτό ήταν κακό. Μια όμορφη κυρία του έδωσε ένα μπουκέτο λουλούδια και δέκα soldì. Μπήκε σε όλες τις ταβέρνες και έπινε δωρεάν κρασί. Και μετά...; Μετά...; Τι σκάνδαλο! Είχε εξαπατηθεί! Εκατό χιλιάδες διάβολοι! Τι είδους πόλεμος ήταν αυτός; Μια πραγματική σφαγή! Ακόμα και χωρίς να πυροβολήσει τον πυροβόλησαν και με ποιον τρόπο! Ο Ercole δεν ήταν αρκετά ανόητος για να καθίσει αναπαυτικά και να περιμένει να

τον σκοτώσουν. Είδε τους τραυματίες! Ναι! Και πολλούς νεκρούς! Τους είδε με τα μάτια του.

Θυμούμενος τέτοιες φρίκες ο Ercole ένιωσε αδύναμος, έμεινε σιωπηλός, ήπια δύο ποτήρια κρασί και μόνο τότε μπόρεσε να συνεχίσει το τραγικό του έπος. Αποφάσισε να φύγει, έτσι είναι, δηλαδή να μην φύγει καθόλου, αλλά απλά να πάει σπίτι, στη Via Pascudini. Εκεί όμως τον συνέλαβαν σαν να είχε σκοτώσει κάποιον. Τον κράτησαν στη φυλακή για τρεις μήνες και τον έστειλαν ξανά σε εκείνο το καταραμένο μέρος. Ο Ercole τότε κατάλαβε ότι δεν μπορούσε παρά να χρησιμοποιήσει πονηριά. Πώς όμως; Προσπάθησε να ζητήσει συμβουλές από τους συναδέλφους του. Ηλίθιοι! Γαϊδούρια! Του πρότειναν ότι ο διάβολος ξέρει τι να κάνει, όπως να χτυπήσει τον εαυτό του, να πυροβολήσει στο ίδιο του το χέρι. Ακούς; Ούτε στην αγκαλιά ενός Αυστριακού, ούτε σε αυτή κάποιου άλλου γενικά, αλλά στη δικιά σου! Σαν να είχε εκατό μπράτσα! Βλάκες! Αλλά όχι, βρήκε κάτι καλύτερο. Ήταν στην πλαγιά ενός μικρού λόφου και όταν άρχισαν να ακούονται οι πυροβολισμοί, κατέβηκε τρέχοντας στον κατήφορο, ξάπλωσε και άρχισε να ουρλιάζει με όση δύναμη είχε: «Πεθαίνω! πεθαίνω! Ένας ιερέας! Τον σήκωσε και τον πήγε στα επείγοντα. Ο γιατρός είπε: "Τι συμβαίνει;" «Μια σφαίρα με χτύπησε και έπεσα κατρακυλώντας από έναν γκρεμό», απάντησε ο Ercole. «Τι είδους σφαίρα; Δεν υπάρχει εδώ κανένα σημάδι!». «Πώς!, θα ήθελες να υπάρχουν ίχνη, ότι είχα πεθάνει; Σας λέω ότι ήταν μια σφαίρα, με χτύπησε, με γκρέμισε και συνέχισα να κατρακυλάω. Έπρεπε να σηκωθώ. Δεν μπορώ να περπατήσω, κουτσαίνω». Προσπάθησα μάλιστα να κουτσαίνω και με τα δύο πόδια, αλλά δεν πέτυχε. Ο γιατρός, αν και ήταν πολύ σκληρός και θα ήθελε το θάνατό μου, δεν δυσκολεύτηκε και δήλωσε ότι έπαθε σοκ. Λόγο τιμής! Μου έδωσαν τρίμηνη άδεια. Λοιπόν, δεν είμαι αρκετά ανόητος για να εμπλακώ. δεύτερη φορά σε εκείνη την ποντικοπαγίδα.

Ήρθα στη Ρώμη και τι έγινε! Πρώτα απ' όλα, παντού οι ίδιοι εγκληματίες Μου ζήτησαν έγγραφα, δεύτερον, δεν υπήρχε ούτε ένας αγγλικός κώλος και θα μπορούσα, χωρίς υπερβολή, να είχα πεθάνει από την πείνα. Έπρεπε να εγκατασταθώ. Θα μπορούσα φυσικά, να έχω γίνει συντάκτης εφημερίδας. Μου το είπε ένας πολύ αξιοσέβαστος κύριος όταν με άκουσε να λέω σε ένα πανδοχείο ότι ήμουν αήρωας και ότι όλοι έπρεπε να πάνε στο μέτωπο εθελοντές. Αλλά ο Ercole δεν είναι προδότης, ούτε αυστριακός μπάσταρδος. Όχι, όχι, γιατί ο Ercole είναι έντιμος πατριώτης! Ζήτω η Ιταλία! Επιπλέον, ένας συντάκτης πρέπει να ξέρει να γράφει και γενικά να ξέρει κάθε είδους κόλπα. Πραγματικά δεν μου ταίριαζε.

Κοντά στη Ρώμη συνάντησα έναν μοναχό που είχε ερωτευτεί μια Σινιορίνα που ήταν τρομερά πλούσια και είχε αποφασίσει να το σκάσει

μαζί της. Αργότερα, ο μοναχός έγινε ο στρατιώτης Bambucci, με νόμιμη άδεια και ο Ercole μοναχός Giuseppe, μοναχός ιεραπόστολος του Τάγματος του Αγίου Δομίνικου. Υπέροχο, αλλά ακόμα και για φαγητό το ράσο ήταν απαραίτητο! Προσπάθησε να συγκεντρώσει χρήματα για τον καλλωπισμό των ναών των Αγίων Τόπων. “Άθεοι, τσιγκούνηδες, να σας ψήσουν οι δαίμονες σε σάπιο βούτυρο”! Άλλωστε μια μέρα δεν είχε καταφέρει να μαζέψει ούτε ένα λίτρο κρασί! Και το τίμησε...!

Μετά έβγαλε το escapulario του (πετραχήλι των καθολικών) και το πούλησε σε ένα στρατιωτάκι για δύο λίρες, ως προστατευτικό από σφαίρες. Με μια λίρα αγόρασε άλλα τρία escapulario και η επιχείρηση άρχισε να πηγαίνει καλά. Στεκόταν δίπλα στο σταθμό και φώναζε: «Προσοχή, αγαπητοί υπερασπιστές της χώρας! Ξέρετε τι είναι η σφαίρα; Βουίζει, σφυρίζει, αντηχεί. Τότε διεισδύει στο σώμα, σκίζει το μέσα σου, τρυπάει την καρδιά σου, το συκώτι και τον αφαλό! Υπάρχει όμως σίγουρος τρόπος, ένα μετάλλιο με την εικόνα της santa Catalina de Siena! Βάλτε τη δίπλα στο στήθος σας και καμία σφαίρα δεν μπορεί να σας βλάψει! Μετά τη σύγκρουση με το μέταλλο θα πεταχτεί προς τα πίσω, προς την κατεύθυνση του καταραμένου Αυστριακού! Εδώ είναι μία εικόνα με το αποτύπωμα μιας σφαίρας που δεν χτύπησε αυτόν που τη φορούσε. Στο κελί μου έχω τριακόσιες επιστολές ευγνωμοσύνης. Κάντε γρήγορα! Αυτές είναι οι τελευταίες εικόνες, ευλογημένες από τον ίδιο τον επίσκοπο. Τα πιο συνηθισμένα δεν κοστίζουν για κανένα στρατιώτη. Βιαστείτε! Μια λίρα!», και τα αγόρασαν όλοι.

Ο Ercole τράβηξε την καλοπροαίρετη προσοχή του Abbe of San Giovanni, ο οποίος κατά κάποιον τρόπο τυχαία πέρασε από το σταθμό. Τον έστειλε στον επίσκοπο και αυτός με τη σειρά του στον καρδινάλιο. Το ταλέντο του εκτιμήθηκε και του ανατέθηκε η διαχείριση αυτού του περιπτέρου στο Βατικανό. Και αυτό είναι όλο. Α, ναι, είχα ξεχάσει το πιο σημαντικό πράγμα, την τόνωση. Αυτό ήταν πολύ σκληρό. Φοβόμουν πολύ να πάω στο κουρείο. Ένα παλιό ξυράφι αγοράστηκε για δέκα soldi σε ένα παζάρι και έπρεπε να ξυρίσω μόνος μου την κορυφή του κεφαλιού μου. Αηδιαστικό έργο! Ο στρατηγός δεν ήταν ευχαριστημένος. Μόλις ερχόταν κάποιος στο κατάστημα, έπρεπε να μετρήσει τις χάντρες στο κομπολόι και να μουρμουρίζει απαλά σαν να προσεύχεται. Δεν μπορούσε να ξαπλώσει και όταν ήταν μόνος του, θα μπορούσε να φτύσει σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Αυτό δεν ήταν παρά μια βρώμικη ζωή ερημίτη. Στο διάλογο όλα αυτά! «Πες μου, Signore Jurenito, και μην το σκέφτεσαι, να οργανώσουμε τώρα μια μικρή επανάσταση; Αυτό είναι πολύ πιο διασκεδαστικό από το να τσακώνεσαι, ή να περνάς τις χάντρες ενός αποτρόπαιου rosario!».

«Αντίθετα, απάντησε ο Δάσκαλος, «είμαστε με προδιάθεση εντελώς ειρηνική, έχουμε ταξιδέψει ακόμη και εδώ για να επιτύχουμε την ειρήνη».

«Λοιπόν, αυτό δεν πειράζει, άρχισε να φωνάζει ο Ercole. Αν δεν υπάρξει επανάσταση τουλάχιστον θα υπάρξει ειρήνη και πάλι η via Pascudini! Είμαι μαζί σου!»

Εβγαλε το ράσο του και είδαμε με μεγάλη έκπληξη με τα μάτια μας κατά πόσο ήταν δυνατή η παράδοση αυτής της πόλης. Ο Ercole, μάλιστα, διατήρησε τις διαστρωματώσεις των διαφορετικών περιόδων του, δηλαδή τα αρχικά κουρέλια του που στις ευτυχισμένες μέρες τα αντικατέστησαν το πουκάμισο, τα ριγέ εσώρουχα που του έδωσε ο Δάσκαλος και το σακάκι της στρατιωτικής στολής. Έτσι, μετά την πάροδο λίγων λεπτών ψυχαγωγίας για τους φρουρούς, που μισοκοιμήθηκαν από πλήξη και όσων είχαν ήδη σταματήσει, με τις στολές τους, να γελούν, φύγαμε από τις κοσμικές πόρτες του Βατικανού χωρίς να έχουμε ειρήνη, αλλά συνοδευόμενοι πάλι από τον Ercole, ντυμένο με τα ιδιαίτερα ρούχα του και από την Aisha, που έσερνε το υπέροχο πολυβόλο.

Και το ίδιο βράδυ φύγαμε για το Παρίσι.

Οι 1.713 κανόνες για ανθρώπινες δολοφονίες. Ας πάμε παρακάτω. Ο μοναδικός προσανατολισμός του ξενοδοχείου “Πατρίς”

Το ταξίδι στη Ρώμη και η αξιολύπητη περιγραφή του πολέμου από τον Ercole μας ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τους ειρηνιστικούς μας σκοπούς. Η επιθυμία για ειρήνη εκδηλώθηκε ιδιαίτερα έντονα στον Alexei Spiridonovich. Μετά, έχοντας διαβάσει το Έγκλημα και Τιμωρία για δέκατη φορά και θυμούμενος το μικρό του μαύρο αγόρι, αποφάσισε να υποφέρει σταθερά για να εξιλεωθεί για την ενοχή του. Το παράδειγμα του Raskolnikov του έδειξε το μονοπάτι. Ένα πρωί, περνώντας από την πλατεία της Όπερας, ο Alexei Spiridonovich πετάχτηκε στο πεζοδρόμιο, δίπλα στην είσοδο του μετρό και άρχισε να φωνάζει: «Συλλάβετέ με! Κρίνετέ με! Έχω σκοτώσει έναν άνθρωπο! Αμέσως έτρεξε ένας αστυνομικός και τον ρώτησε που είχε διαπραχθεί το έγκλημα. Όταν ο Alexei Spiridonovich του εξήγησε ότι είχε σκοτώσει μαύρο κατά τη διάρκεια ταραχής, ο αστυνομικός αντί να του βάλει χειροπέδες, στάθηκε ξαφνικά πολύ ευγενικός, τον βοήθησε να σηκωθεί και του έδωσε μερικά φιλικά χτυπήματα στον ώμο, λέγοντάς του: «Είσαι καλό παιδί, αλλά δεν ενδείκνυται να πίνεις πολύ!» από το πρωί! Αυτό φανέρωσε πόσο άσχημα πήγε η προσπάθεια του φίλου μας να ακολουθήσει το βήματα των ηρώων της ρωσικής λογοτεχνίας.

Επειδή δεν μπορούσαμε πλέον να εναποθέσουμε τις ελπίδες μας στην Εκκλησία, αποφασίσαμε να πάμε στη Χάγη, στην επιτροπή της «Διεθνούς Ένωσης Φίλων και Λάτρων της Ειρήνης».

Φτάνοντας σε μια ουδέτερη χώρα, παρατηρήσαμε αμέσως μια ξαφνική αλλαγή. Όλοι, συμπεριλαμβανομένων των λιποτακτών διαφορετικών φυλών, μιλούσαν για ειρήνη με μεγάλη τρυφερότητα. Όλοι ήταν περήφανοι που δεν συμμετείχαν στην άγρια σφαγή, αλλά, για να είμαι ειλικρινής, ένοιωσα πως φοβούνταν τρομερά ότι ο πόλεμος μπορεί να τελειώσει σύντομα, αφού παρείχε διάφορα αντικείμενα, συχνά πολύ αντιειρηνικά, στους θηριώδεις μαχητές. Παρά την περιορισμένη γνώση της ολλανδικής γλώσσας, καταλάβαμε εύκολα, αφού ένα παρόμοιο ειρηνικό πνεύμα εμπύχωσε τον κ. Cool πριν το ταξίδι μας στη Σενεγάλη.

Κάποια στιγμή που είχαμε εξοικειωθεί λίγο με την ψυχολογία του ουδέτερου, κατευθυνθήκαμε στο «Παλάτι της Ειρήνης». Προς μεγάλη μας έκπληξη, βρήκαμε εκεί ορισμένους πολύ έξυπνους ανθρώπους, που εξέταζαν τα διάφορα μοντέλα ξιφολόγχες. Ήμουν τόσο φοβισμένος που

σκέφτηκα ότι, αντί να συναντηθούμε στο «Παλάτι της Ειρήνης», λόγω της έλλειψης γνώσης της γλώσσας, πως είχαμε πάει στο Υπουργείο Πολέμου. Αλλά κάποιοι πολύ λαμπροί κύριοι, που μιλούσαν σωστά πολλές γλώσσες, μας καθησύχασαν εξηγώντας ότι εξέταζαν την ξιφολόγχες όλων των στρατών, για να δούνε αν παραβίαζαν τα περίτεχνα καταστατικά, αν δεν κάνω λάθος, του έτους 1886. Αργότερα μάθαμε κάτι ενδιαφέρον: ότι ο πόλεμος δεν ήταν καθόλου αυτή η άγρια σφαγή που μας φαινόταν, αλλά ότι με σαφέστατο τρόπο περιλαμβάνονταν όλες οι διατάξεις σε 1.713 παραγράφους σχετικά με τις «ανθρωπιστικές» μεθόδους για τη δολοφονία ανθρώπων.

«Σταματήστε με, σκότωσα έναν άνθρωπο!» — ούρλιαξε ο Alexei Spiridonovich. "Με τι;" — τον ρώτησαν—. «Πώς με τι! Πυροβόλησα και τον σκότωσα!». «Και τι ήταν η σφαίρα;». «Της σειράς;». «Αν η σφαίρα δεν ήταν Dum-Dum, τότε μπορείς να είσαι ήρεμος, αφού δεν έχεις παραβιάσει τους ανθρωπιστικούς κανόνες».

Νομίσαμε ότι ήταν απλά μέλη του συλλόγου και πήγαμε στην αίθουσα των συνεδριάσεων της Επιτροπής. Σε αναπαυτικές πολυθρόνες κάθονταν έξι ηλικιωμένοι, που πιπίλιζαν πούρα. «Όλοι αγαπάμε την ειρήνη πάρα πολύ», μας είπε ο πιο γέρος — αλλά τι μπορούμε να κάνουμε; Είμαστε έξι στην επιτροπή και ένας ακόμη στην επιτροπή, Σύνδεσμος... Όλοι είμαστε πολίτες ουδετέρων χωρών και επιπλέον δεν είμαστε σε ηλικία στρατολόγησης. Αλλά οι άλλοι, δεν ξέρω γιατί, αγαπούν πολύ τον πόλεμο, πολύ. Μια κακή ειρήνη είναι καλύτερη από έναν καλό πόλεμο, αλλά ένας καλός πόλεμος είναι καλύτερος από έναν κακό πόλεμο. Γι' αυτό παρακολουθούμε από εδώ για να μπορούν όλοι να αλληλοσκοτώνονται τίμια και φιλικά.

Ζητήσαμε από τον πιο ηλικιωμένο να μας συμβουλέψει τι μπορούμε να κάνουμε για να επιτύχουμε την ειρήνη στην Ευρώπη. «Μπορείτε να γίνετε ενεργά μέλη του "Συλλόγου Φίλων και Ενθουσιωδών υπέρ της Ειρήνης": έτσι θα είναι δεκαεννέα τα μέλη. Θα σας δώσουμε μια ενδιαφέρουσα και σημαντική εργασία. Όπως γνωρίζετε, τώρα ο πόλεμος χρησιμοποιεί αέρια που δεν ορίζονται σε καμία από τις 1.713 παραγράφους. Το να το αρνηθούμε απλώς θα σήμαινε ότι δείχνουμε δογματισμό και αντιδραστικότητα. Εσείς θα μπορούσατε να τα μελετήσετε και να τα ταξινομήσετε και έτσι, στις επόμενες διαλέξεις, μόλις τελειώνει ο πόλεμος, μπορεί να παρουσιαστεί ένα διάταγμα που να περιορίζει τη χρήση των πιο δυσάρεστων να πνίγουν τους ανθρώπους. Υποσχεθήκαμε να εγγραφούμε ως μέλη του συλλόγου, αλλά αρνηθήκαμε την έρευνα για τα αέρια, γιατί ήμασταν πρόθυμοι να επιτύχουμε, με πιο ενεργό τρόπο, την επίτευξη της Ειρήνης. «Κοιτάξτε», είπε ένας άλλος γέρος, «θα μπορούσα να σας προσφέρω άλλο έργο, αλλά «Θα είχατε την

καλοσύνη να μου πείτε πρώτα τι είδους ειρήνη θέλετε;» «Πως; Τι είδους;» «Με συγχωρείτε, αλλά δεν ξέρω τι είναι η ειρήνη. Μας έδωσαν μια εφημερίδα που κηρύττει την αγγλική ειρήνη και μια άλλη που υπερασπίζεται τη γερμανική ειρήνη. Μπορείτε να επιλέξετε οποιοδήποτε από αυτά, αφού και οι δύο πληρώνουν καλά και σε ουδέτερο συνάλλαγμα». Και πάλι δεν υπήρξε συμφωνία. Ετοιμαστήκαμε να πούμε αντίο. Όλοι οι γέροι, εκτός από τον Πρόεδρο, που παρακολουθούσε, αποκοιμήθηκαν αμέσως, και μουρμούρισαν στον ύπνο τους: «Κάτω ο πόλεμος! Η Berta Zutner το είπε ήδη... Λοιπόν, πως είναι δυνατόν; Καληνύχτα...!».

Δίπλα στις πόρτες του Παλατιού, βλέποντας τα απογοητευμένα μας πρόσωπα, μας πλησίασε ένας πολύ φιλικός Σκανδιναβός και μας είπε: «Μην αποθαρρύνεστε! Δοκιμάστε κάτι καινούργιο! Γράψε μυθιστορήματα ενάντια στον πόλεμο και ίσως θα λάβετε, μέσα στο έτος 1936, το βραβείο Νόμπελ, ή εν τω μεταξύ αφοσιωθείτε στην πώληση τυριών από λαθρεμπόριο στη Γερμανία». Μέσα στη γενική βαρβαρότητα, αυτές οι καρδιές, οι ουδέτεροι, διατήρησαν μια αληθινή φιλανθρωπία... Φύγαμε από την Ολλανδία με ένα μπουκαλάκι εξαιρετικό κονιάκ αβοκάντο και με πολύ τρυφερές εντυπώσεις, αλλά χωρίς να έχουμε αποκτήσει ειρήνη έστω και εξ αποστάσεως. Η θλίψη μας ήταν τόσο έντονη που, σύμφωνα με ό τι φαίνεται, η μοίρα είχε τη φιλανθρωπική πρόθεση να τη διακόψει. Στο ταξίδι του Flessingue στο Hull, το μικρό μας ατμόπλοιο Anibal βυθίστηκε από ένα υποβρύχιο και περιπλανιόμαστε στην ανοιχτή θάλασσα για είκοσι τέσσερις ώρες σε μια μικρή φελούκα. Τις οδυνηρές αυτές ώρες ήμασταν όλοι πεπεισμένοι ότι θα πεθάνουμε και το εξέφραζε ο καθένας με τον δικό του τρόπο. Μόνο ο Δάσκαλος ήταν ήρεμος και αυτό φαινόταν Ένωθε μάλιστα όπως κάθε μέρα. Απλώς ανησυχούσε για εμάς. Αστειεύτηκε με την Aisha και μας είπε πως ένα αγόρι είχε την ιδέα να διασχίσει τον Ατλαντικό ωκεανό σε ένα βαρέλι μπύρας, αλλά, δυστυχώς, τα κύματα το πέταξαν στη στεριά αρκετά λεπτά αργότερα. Τον ρώτησα αν ήταν δυνατόν να μην αντιλήφθηκε την εγγύτητα του θανάτου. Ο Δάσκαλος ανασήκωσε τους ώμους του: «Έθιμο! Εγώ ούτε στην ξηρά νιώθω πολύ ασφαλής. Το Anibal μου, έχει φύγει προ πολλού καιρού...». Ο κύριος Cool έβγαλε το στυλό του Waterman, έσκισε ένα φύλλο επιταγών και έγραψε τη διαθήκη του. Άφησε όλα του τα χρήματα σε μια κοινότητα ιεραποστόλων. Στη συνέχεια, θυμούμενος τον Πάπα, πρόσθεσε: «Δώστε ένα δολάριο σε όλα τα ορφανά των στρατιωτών που σκοτώθηκαν από βέλη που κατασκευάστηκαν από την εταιρεία Cool and Co». Όταν τελείωσε να γράφει, τοποθέτησε τη διαθήκη του στο μπουκάλι του κονιάκ, το οποίο κατά σύμπτωση επέζησε άθικτο στην τσέπη της Aisha (είχαμε ήδη πιει το ποτό) και το πέταξε στο νερό. Μετά, ήρεμος και πιστός στην

παράδοση που καθιερώθηκε μεταξύ των δισεκατομμυριούχων Αμερικανών, και τρομερά αταίριαστος, άρχισε να τραγουδά τον ψαλμό «Κοντά σου, Κύριε...». Η Aisha στην αρχή φοβήθηκε πολύ και έκλαψε, αλλά ο Δάσκαλος την ηρεμούσε και την έκανε ακόμη και να γελάσει, παίζοντας, αποκοιμήθηκε χωρίς να το καταλάβει, με το κεφάλι ακουμπισμένο στα γόνατα του Jurenito.

Είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τι έκανε ο Alexei Spiridonovich. Μας είπε ξανά τη ζωή του, απαιτώντας να τον ακούσουν όλοι με ιδιαίτερη προσοχή, αφού ήταν η τελευταία του ομολογία. Αφού αφηγήθηκε τα πιο ενδιαφέροντα αποσπάσματα και μάλιστα τα επανέλαβε δύο φορές, μερικές φορές μάλιστα, καλωσόριζε τον θάνατο: «Ω, πιο ελαφριά κόρη του Αιθέρα!». Μετά, κλαψουρίζοντας, άρχισε να κοιτάζει την έρημη θάλασσα για να δει αν θα εμφανιζόταν πουθενά, πλαϊνά μια μικρή σωτήρια βάρκα.

Ο Ercole προσέβαλε τον Δάσκαλο, όλους εμάς, τη Madonna, τους Γερμανούς, τους Άγγλους, τον πόλεμο, τον κόσμο, την ειρήνη και την ίδια τη θάλασσα, με όλα τα συνθήματα που γνώριζε. Κατάρα! Αυτός, που θα μπορούσε εκείνη τη στιγμή να ψέλνει το Ave Maria του ή πίνοντας Lacrima Christi και άντ' αυτού, τον περίμενε ο θάνατος! Θα ήταν καλύτερο για σας να είχατε πέσει από αυτόν τον απότομο λόφο! Προδότες! Αχρείοι...!

Τα ρυθμικά κύματα με έκαναν να νυστάζω και άρχισα να γνέφω. Είχα οράματα. Όταν ήμουν οκτώ χρονών, χτύπησα τη γάτα των αδελφών μου, κρατώντας την από την ουρά. Με πολλή προσπάθεια κατάφεραν να με ηρεμήσουν και με έκλεισαν στο υπόστεγο. Εκεί υπήρχε κάρβουνο. Γδύθηκα και κύλησα στη μαύρη σκόνη. Όταν τελικά άνοιξαν την πόρτα, έφυγα βιαστικά, τρομάζοντας τη νταντά Vera Platonovka, η οποία, καθισμένη οκλαδόν, σταυροκοπήθηκε τρομαγμένη και έτρεξε στην τραπεζαρία ρίχνοντας ένα αναμμένο λυχνάρι στο έδαφος. Μάλλον θα έσβησαν τη φωτιά. Τι θλίψη! Τότε ήμουν δεκαπέντε χρονών και ήμουν επαναστάτης. Σε μια συγκέντρωση στο εργοστάσιο χρωμάτων Farbe, στο Zamoskvoriechie, ήρθε η αστυνομία, έτρεξα, σκαρφαλώνω στον αιχμηρό φράχτη και wham!, πέφτω σε ένα βαρέλι με υπολείμματα μπογιάς! Οι φρουροί, οι δημοτικοί υπάλληλοι δεν με αρπάζουν, αλλά, όπως η Vera Platonovka, απομακρύνονται... «Σαλιγκάρια, ο διάβολος, είναι ο διάβολος...!» Περνούν πέντε χρόνια, γίνομαι ευλογημένος. Ο συγγραφέας Jammes με εισάγει στη γνώση των μοναχών, Lourdes, Claudel, κ.λπ. Ο πατέρας Inocencio την επομένη με βαφτίζει. Τότε ομολόγησα. Είχα επιλέξει το όνομα «Αδελφός Ιππόλυτος». Δεν ήταν κακό! Λαμβάνω τις πιο πρόσφατες συστάσεις. Χωρίς ωστόσο, μέσα μου, όχι στον εγκέφαλο, αλλά κάπου στο στομάχι, να φαίνεται το ελατήριο που έσπασε. Ο Άγιος

Πατέρας! Χι χι! Επιτρέψτε μου να σας παίξω κιθάρα: «Λουλούδια, λουλουδάκια μου...». Αυτοί οι ψευδοευσεβείς άνθρωποι με αηδιάζουν! και τι υπάρχει σχετικά με την κόρη, δηλαδή τη φίλη Βιοτζίνια, που φυτεύει πράσα, σέλινο και άλλα σοφά λαχανικά στον κήπο της; Δεν θα ήταν καθόλου κακό, ε, άγιε πάτερ; Μετά πέφτω πάνω του γονατίζω και σέρνομαι: Κύριε, Κύριε, ελέησόν με! Έλα, τρύπησέ με με ένα σουβλί, Τσίμπησέ με, στρίψε τη σάρκα μου να σκάσει το βρώμικο θηρίο! Αλλά ο Πατέρας, σαν τη νταντά, σηκώνει τα μανίκια, φοβισμένος, το ράσο του και μουρμουρίζει σε μια γωνιά: «Φύγε! Ωχ! Ω! Σώσε με! Βλέπω τον εαυτό μου στο τρένο στο δρόμο για το Παρίσι. Τρίτη. Όλα γεμάτα. Ναυτικοί. Νομίζω ότι είμαι ήδη στο έκτο λίτρο. Κουνιούνται οι σατανάδες! Μείνε ακίνητος!

Απόμακρες σκηνές έλαμπαν μπροστά στα μάτια μου. Έψαχνα το νόημά τους, κάποια στιγμή υποστήριξης, αλλά δεν το βρήκα. Μετά οι εικόνες χάθηκαν και πέρασαν από το νου μου μόνο ρήματα: ρουφούσε, κελαηδούσε, χτυπούσε, μελετούσε, προσευχόταν, φιλούσε, τριγυρνούσε, έπινε, γκρίνιαζε, έγραφε, μασούσε! Με έκαναν να κουνιέμαι ακόμα πιο δυνατά. Ξαφνικά κατάλαβα ότι το νόημα βρέθηκε σε εκείνη την κούνια, σε αυτή την άχρηστη κίνηση, στροφή, αλλαγή. Σηκώθηκα όρθιος, φώναξα, «ευλογώ τη ζωή!». Αμέσως μετά άρχισα να κάνω εμετούς.

Το βράδυ, μας πήρε ένα αγγλικό αλιευτικό και δύο μέρες αργότερα φάγαμε σε ένα παριζιάνικο εστιατόριο. Αφού ξεκουραστήκαμε από όλα όσα πάθαμε, αντιληφθήκαμε ξανά τις διαφορετικές καταστροφές της λέξης ειρήνη και μετά τους περίφημους ηγούμενους και ειρηνιστές αποφασίσαμε να καταφύγουμε στη βοήθεια ορισμένων σκοτεινών και ύποπτων, δηλαδή, των σοσιαλιστών, για τους οποίους κατευθυνθήκαμε στη Γενεύη.

Είχα δει πολλά διαφορετικά είδη καταλυμάτων και αρχιτεκτονικές ιδιοτροπίες στη ζωή μου: οι ουρανοξύστες, τα υπόγεια της Ρεμς κατά τη διάρκεια του πολέμου, τα σαλόνια - φορηγίδες των Δανών, τα παριζιάνικα ουρητήρια, το έργο του μνημείου του Tatlin στην Τρίτη Διεθνή, αλλά όλα αυτά χλόμιασαν μπροστά στο πρωτότυπο και πολύ έξυπνο ξενοδοχείο Patria, ειδικά εξοπλισμένο για αντιπροσωπείες σοσιαλιστών. Κατευθυνθήκαμε προς τα εκεί με μεγάλο τρόμο. Ο Mister Cool, υποστηρικτής μας στο ταξίδι, δεν μπορούσε να κρύψει τον φόβο του. Ντυνόταν όσο πιο απλά μπορούσε, αλλά από κάτω από την ολοκαίνουργια εργατική του μπλούζα, φορούσε ένα μεταλλικό αλεξίσφαιρο γιλέκο. «Στο τέλος της ημέρας, είναι και οι ληστές», είπε για να δικαιολογηθεί. Επιπλέον, η Aisha, με τη σειρά της, έπρεπε να κουβαλήσει μια τεράστια κόκκινη σημαία. Έτσι μπήκαμε στο ευρύχωρο αίθριο του Patria (υπήρχαν δύο κύριες εισοδοί, αλλά δεν μπορούσαμε να

τις περάσουμε, γιατί απαιτούσαν συστατικές επιστολές από έναν υπουργό). Ο κύριος Cool τότε ξεκίνησε να τραγουδάει The Internationale. Όμως η φωνή του χάθηκε ανάμεσα στις δεκάδες φωνές που ακούγονταν από δεξιά τους, η Deutschland über alles και όσοι απαντούσαν στα αριστερά τους με το Rule Britannia.

Η δομή του ξενοδοχείου ήταν εκπληκτική. Και στις δύο πλευρές στήθηκαν δύο μεγάλα περίπτερα, ένα από αυτά ήταν στολισμένο με σημαίες των συμμαχικών κρατών και το άλλο με γερμανικές σημαίες. Ανάμεσά τους υπήρχαν τάφροι, αναχώματα και συρμάτινοι φράχτες και άλλα πιο περίπλοκα από αυτά που είχα δει στο μπροστινό μέρος. Στο κέντρο υψώθηκε ένα ανοιχτό περίπτερο, όπου καθόταν ένας γέρος σοσιαλδημοκράτης από μια ουδέτερη χώρα, περικυκλωμένος από διαμαρτυρίες και χειρονομίες. Βλέποντας την ανήμπορη κατάστασή μας, μας ένευσε φιλικά για να προσεγγίσουμε. «Πες μου, υπάρχουν πολλοί από αυτούς τους ληστές εδώ; με συγχωρείτε, εννοώ επαναστάτες;» ρώτησε ο κ. Cool. «Αυτή τη στιγμή, στο Patria υπάρχουν τέσσερις υπουργοί, έντεκα υφυπουργοί και εννέα υπεύθυνοι για τις κυβερνητικές υπηρεσίες προπαγάνδας...» τον διέκοψε ο κύριος Cool και τρομοκρατημένος άρχισε να φωνάζει στην Aisha: «Σπάσε τη σημαία, γρήγορα!» Στη συνέχεια, ο κοντός γέρος μας εξήγησε την ευρηματική οργάνωση του ξενοδοχείου. Και στα δύο περίπτερα στα πλάγια στεγάστηκαν οι εκπρόσωποι των δύο συνασπισμών χωρίς συμβιβασμό, που όχι μόνο δεν συναντήθηκαν, αλλά ούτε αλληλογραφούσαν μεταξύ τους, αφού όλοι αυτοί ήταν καλοί και τίμιοι πατριώτες. Όντας όμως σοσιαλιστές και μέλη της Διεθνούς, φιλοδοξούσαν να εγγυηθούν, μόλις τελείωνε ο πόλεμος, την αποκατάσταση των αμοιβαίων φιλικών σχέσεων, για τις οποίες, στα παράθυρα του περιπτέρου τους υψώθηκαν πανό με κινήσεις, διαμαρτυρίες και αμοιβαίες διαψεύσεις. Κανείς δεν μπορούσε να διαμαρτυρηθεί για αυτό, αφού ο καθένας ήταν ελεύθερος να κάνει ότι θέλει το περίπτέρό του. Οι εκπρόσωποι των χωρών έμειναν στο κεντρικό περίπτερο ουδέτεροι, αφού συνεννοήθηκαν με τα εμπόλεμα μέρη, στα εγκατεστημένα από αυτούς περίπτερα. Όλα αυτά ήταν λίγο περίπλοκα, αλλά πολύ ωραία. Αποφασίσαμε να πιάσουμε δουλειά και ο κύριος Cool άρχισε να φωνάζει: «Ληστές, δηλαδή, Υπουργοί, δηλαδή σύντροφοι, είστε εχθροί του πολέμου;». Αμέσως εμφανίστηκαν δύο πανό. Το ένα έλεγε: «Ναι και παλεύουμε ενάντια στον ιμπεριαλισμό, τους συμμάχους και τους συνεργούς τους, τους ψεύτικους σοσιαλιστές, που ξεκίνησαν αυτόν τον εγκληματικό πόλεμο!». Και το δεύτερο: «Φυσικά! Κάτω ο γερμανικός ιμπεριαλισμός και οι υπηρέτες του, οι ψευτοσοσιαλιστές, ένοχοι αυτής της περιβόητης σφαγής!». Αυτές οι πολύ παρόμοιες απαντήσεις μου κίνησαν τις υποψίες ότι οι αντίπαλοι επικοινωνούσαν μεταξύ τους μέσω υπόγειων

διαδρομών. Αλλά ο ουδέτερος σοσιαλδημοκράτης με καθυσύχασε, εξηγώντας μου τη συγγένεια των εχθρών, την ιδεολογική τους συγγένεια και την παλιά τους αλληλεγγύη μεταξύ συντρόφων.

Τότε ο Alexei Spiridonovich ρώτησε: «Ετοιμάζεστε να διαμαρτυρηθείτε;» ενάντια στον πόλεμο; Τα πανό απάντησαν ότι επρόκειτο να ζητήσουν πληροφορίες, γι αυτό το σκοπό, στις αντίστοιχες κυβερνήσεις τους. Μια ώρα αργότερα διαβάζουμε: «Ντροπή στους υποστηρικτές της πυρκαγιάς στον καθεδρικό ναό της Reims! Διαμαρτυρόμαστε ενώπιον του πολιτισμένου κόσμου ενάντια στις γερμανικές μεθόδους στη διεξαγωγή του πολέμου! Ή «Οι θηριωδίες που διαπράττουν οι μαύροι και οι Κοζάκοι ηχούν στον ουρανό!». «Κάτω στους βεβηλωτές του πολιτισμού, τους καταραμένους συμμάχους!».

«Τι μπορούμε να κάνουμε για να πετύχουμε την ειρήνη;» «Να εγκαταστήσουμε μια δημοκρατία στη Ρωσία, στην Ιταλία και στην Ιρλανδία!», απάντησαν οι Γερμανοί. «Εγκαταστήστε μια δημοκρατία στη Γερμανία, στην Αυστρία και στην Τουρκία. Δείξτε στους ουδέτερους εργάτες την ανάγκη να ενωθούν μαζί μας», συμβούλευσαν οι σύμμαχοι.

Ο Ercole άρχισε να φωνάζει: «Απατεώνες! Θέλουμε ειρήνη!» και πέταξε μία κροτίδα για να κάνει εντύπωση. Ακούστηκαν πολλαπλά επιφωνήματα τρόμου: «Είναι μια βόμβα» και αμέσως εμφανίστηκαν δύο απαράλλακτα συγκινητικά περιστατικά: «Όχι! Ξεχάστε ότι είμαστε σοσιαλιστές! Νοικιάστε ένα ιδιωτικό δωμάτιο σε ένα καλό ξενοδοχείο, όπου όλοι μπορούμε να συναντηθούμε μετά τον πόλεμο. Διακοσμήστε τους τοίχους με μερικά κόκκινα σύμβολα. Παρακαλώ μην μας πετάτε βόμβες! Ζήτω η Ίντερ... Το καταλαβαίνετε;». Λίγο μετά, έφτασαν κάποιοι αστυνομικοί και μας ζήτησαν να μην ενοχλούμε τους τίμιους επαναστάτες.

Αφού εγκαταλείψαμε τα κομμάτια της σημαίας στο αίθριο, και χωρίς να βρούμε την ειρήνη, κατευθυνθήκαμε βιαστικά σε ένα ζυθοποιείο. «Μερικοί άνθρωποι, αυτοί οι σοσιαλιστές είναι εξαιρετικά καλοί. Και επίσης πολύ ευγενικοί», αναφώνησε. ο κ. Сооl και έβγαλε το αλεξίσφαιρο που τον εμπόδιζε να χαλαρώσει σωστά στο πολυθρόνα. «Λοιπόν, από τη στιγμή που το ανίατο της ασθένειας αναγνωρίστηκε από όλους και ότι μερικές σταγόνες βαλεριάνα δεν αποπλανούν πλέον κανέναν, μπορούμε να επιστρέψουμε σπίτι και να φροντίσουμε την αξιοσέβαστη και έντιμη εγχώρια οικονομία μας», κατέληξε ο Δάσκαλος.

Η διακόσμηση του Monsieur Delet. Ο Δάσκαλος μιλάει για τον πόλεμο. Οι Γερμανοί μας κρατούν αιχμαλώτους.

Στο Παρίσι μας περίμεναν διάφορες αναποδιές. Πρώτα απ' όλα, ο ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου μας ρώτησε αν ήμασταν Γερμανοί. Είπε ότι εξαιρετικά ενδιαφερόταν για εμάς, κάποιος κύριος, που είχε προσπαθήσει με όλες του τις δυνάμεις να μάθει με λεπτομέρειες, πού πηγαίναμε, τι φάγαμε για πρωινό και ποιες ήταν οι ιδέες μας. Αν και τα ταξίδια μας ήταν εντελώς ειρηνικά, δεν μας άρεσε πολύ η περιέργεια ενός ξένου και ακόμη περισσότερο η γνώση ότι ήταν «πολύ σεβαστός» και με μια μικρή κορδέλα στην κουμπότρυπα. Όμως τα βάσανά μας δεν κράτησαν πολύ, γιατί το πρωί στη συνέχεια μας προσκάλεσαν ευγενικά να εμφανιστούμε σε ένα συγκεκριμένο μέρος. Εκεί, ένας ευγενικός αξιωματούχος μας παρουσίασε ένα πολύ ποιητικό παράπονο: «Αναφορά για τις πρόσφατες δραστηριότητες πέντε Γερμανών κατασκόπων, σύμφωνα με ειδοποίηση ενός τιτλούχου υπαλλήλου του "Εθελοντικού Συνδέσμου για Έρευνα Συμπεριφοράς υπόπτων"». Όλα ήταν γραμμένα και παρουσιάστηκαν με έναν μάλλον γραφικό τρόπο. Οι κατάσκοποι που αναφέρθηκαν ήταν αφιερωμένοι στην πώληση πολυβόλων στη Γερμανία, μέσω της Ολλανδίας και είχαν έρθει σε επαφή με τον Πάπα για να προτείνουν την υπογραφή ξεχωριστής ειρήνης. Στη συνέχεια ναυάγησε το πλοίο στο οποίο βρίσκονταν οι ίδιοι και ταξίδευαν, αλλά φυσικά δεν έπαθαν τίποτα. Αφού κέρδισαν την εμπιστοσύνη των Γερμανών σοσιαλιστών, λακέδων του Γουίλιαμ, πέταξαν μια βόμβα στους Γάλλους σοσιαλιστές, τρομάζοντας πολύ έναν από αυτούς, που ήταν υφυπουργός προμηθειών του Πολέμου. Αφού απαρίθμησε τα σημαντικότερα σημεία της κατηγορίας, το αξιωματούχος δήλωσε ευγενικά ότι η συμπεριφορά αυτή τελείωσε με κάθε ασφάλεια κατά την εκτέλεση. Τότε έγινε το συνηθισμένο. Ο Ercole ούρλιαζε, κύριε Cool, έψαλλε ψαλμούς, κ.λπ. «Έρχεται ο Πρόεδρος του Συνδέσμου, είπε ο αξιωματούχος, θα δώσει τα τελευταία στοιχεία για τη συμπεριφορά τους και στη συνέχεια θα γίνει δίκη και μερικά πιο διαδικαστικά, αλλά σας διαβεβαιώνω ότι όλα θα τελειώσουν σε ένα εικοσιτετράωρο!». Και έτσι, για τις επόμενες είκοσι τέσσερις ώρες, ο Ercole ούρλιαζε και ο Mister Cool τραγουδούσε. Εκεί ήταν, ο τρομερός Azrael (ο Αρχάγγελος του θανάτου της αποκάλυψης του Πέτρου), ο ανεξερεύνητος αγγελιοφόρος του θανάτου. Επειδή ήταν τόσο αδιάφορος ο Δάσκαλος, γιατί χαμογελούσε και κουνούσε το κεφάλι του και όταν μπήκε αντί για «Ave César» φώναξε «Bonjour monsieur».

Δεν κατάλαβα τίποτα, μου έδωσε να καταλάβω πως φοβάται να κοιτάξει πίσω. Αλλά κοίταξα και μετά..., «Κύριε Delet, αγαπητέ φίλε. Είσαι ζωντανός; Τι γίνεται με τα καρότα; Ήταν προδιαγεγραμμένο ότι θα σε πηγαίναμε να τα δεις πριν πεθάνεις!...» «Ανοησίες! Ανοησίες!» Δεν είναι αυτή η μίξερη νύχτα μαζί σου; Λοιπόν, φυσικά. Οι συνεργάτες μου προσπάθησαν να κάνουν το καλύτερο, αλλά δεν τα κατάφεραν να σας ανησυχήσουν κύριε Διευθυντά, αυτό είναι λάθος. Σας παρουσιάζω τους συνεργάτες μου. Ναι, ναι, εγώ απαντώ για αυτούς! Είστε ελεύθεροι φίλοι μου. Και τώρα στο Chatelet, που είναι ήδη ώρα για απεριτίφ!...» Έτσι η νέα προσπάθεια του πεπρωμένου να αντικαταστήσει την ειρήνη απέτυχε και λαχταρούσαμε την οριστική γαλήνη της ψυχής μας.

Όποιος γνώρισε τη χαρά της επανένωσης μετά από έναν μακρύ χωρισμό, την έλξη της επανάληψης των παλιών εθίμων, την απόλαυση των μικρών αναμνήσεων και τη γοητεία της ξεχασμένης οικειότητας, μόνο αυτός θα μπορέσει να συλλάβει, ακόμα κι αν δεν είναι τίποτα άλλο από το περίπου, πώς νιώσαμε που καθόμαστε ξανά μπροστά σε μερικά ποτήρια του σέρι. Ο αγαπητός κύριος Delet ήταν ακόμα ο ίδιος, με τα χάπια στην τσέπη του, το πολύ καθαρό βλέμμα του και την υπέροχη πνευματική του ευκινησία. Η αλήθεια είναι ότι στον τόπο του, που η Ζιζή τον είχε απατήσει με τέσσερις Άραβες (καλά, όταν ήμασταν ήταν μόνο με έναν!), η Λούσι ζούσε τώρα στο μικρό σπίτι. Η αλήθεια ήταν ότι τα γλυκά μπιζέλια δεν φύτεωναν πια στον κήπο, αλλά για να υπερασπιστούν τη χώρα είχαν αντικατασταθεί από μερικά απλά μπιζέλια. Αλλά όλα αυτά ήταν απλώς λεπτομέρειες χωρίς σπουδαιότητα. Στα ροδαλά μάγουλα του κυρίου Delet, τώρα και κατά καιρούς, οι αντανακλάσεις των παγκόσμιων πυρκαγιών έλαμπαν και η ύποπτη, πληθωρική παρόρμησή τους, που είχε τινάξει το φελλό από το μπουκάλι, τον είχε κατευθύνει προς την ιερή υπόθεση της υπεράσπισης της πατρίδας και του πολιτισμού.

Πόσο όμορφη ήταν η «Liga». Την προηγούμενη μέρα παρατήρησαν κάποιον Cui να φεύγει για να περπατήσει, πότε θα το έλεγες; από τις έντεκα το βράδυ μέχρι τις δύο νωρίς το πρωί. Έτρωγε τα χαράματα, δεν ασχολιόταν με τίποτα, είχε μούσι και ξυρισμένο μουστάκι. Τι συνέβη; Βρήκαν στην κατοχή του ένα γερmano-γαλλικό λεξικό, ένα μπρούτζινο κουμπί από τη στολή ενός στρατιώτη και τέλος (τι θράσος!), ακριβώς πάνω στο τραπέζι, ένα σωρό από διάφορες φωτογραφίες των οχυρώσεων. Και συν τοις άλλοις, το ράκος ισχυρίστηκε ότι ήταν φωτογραφίες των πινάκων από κάποιον Πικάσο, έναν άλλο κατάσκοπο, σίγουρα... Δεν είναι προφανές;...

Εκτός από τη «Liga» υπήρχε το βακτηριολογικό εργαστήριο. Τι είναι το διαβατήριο; ένα κομμάτι χαρτί! Monsieur Delet, στο δρόμο, δίπλα στην Place de La Bastille, υπήρχε άκουσα μια συνομιλία στα γερμανικά, αν και

τον διαβεβαίωσαν ότι ήταν εβραϊκή αργκό, αυτός δεν ήταν ηλίθιος. Γιατί λοιπόν γράφτηκε το όνομα στην ταμπέλα του καταστήματος; Επώνυμο Silvershtein; Δεν ήταν Γερμανός; Φυσικά ήταν ένα άτομο χωρίς προκαταλήψεις και δεν πίστευε στους μύθους των ιερέων. Ότι δεν υπήρχε Χριστός ήταν περισσότερο από αποδεδειγμένο, έτσι οι Εβραίοι δεν μπορούσαν με κανέναν τρόπο να τον σταυρώσουν. Ωστόσο, η Γαλλία υπάρχει και ο Monsieur Delet είναι γεγονός και επομένως, μπορούν να τον σταυρώσουν. Ξεχάστε το διαβατήριο! Ένα μικρό τσίμπημα στο μικρό δάχτυλο, μια σταγόνα αίματος και στο μικροσκόπιο! Εκεί, γρήγορα, βλέπεις αν είναι τίμιο αίμα ή αν είναι πρωσικό αίμα. Οι επιστήμονες βρήκαν τη μέθοδο. Κύριε Delet θα ξεσκεπάσετε τους πάντες. Πριν λίγες μέρες ήταν στρατηγός και τι έγινε; Η ανάλυση έδωσε 0,6 Γερμανικά μικρόβια! Θα ήταν ωραίο να μπαίνεις κρυφά στην κρεβατοκάμαρα το βράδυ του κύριου Υπουργού Malny και να τον τρυπήσεις χωρίς να το καταλάβει. Είμαι σίγουρος ότι είναι Γερμανός!

Η τρίτη ενασχόληση του κυρίου Delet ήταν στην «Εθνική Ένωση για την καταπολέμηση εκείνων που αποφεύγουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις». Πιστοποιητικά; Πετάξτε τα! Κήλη; Δείξε μου τη! Έχασες ένα μάτι στον πόλεμο; Βγάλε το τεχνητό! Ο κύριος Delet παρακολουθούσε όλες τις ύποπτες γυναίκες που είχαν κοντά μαλλιά ή μιλούσαν με μπάσα φωνή. Ούτε οι φούστες ήταν εγγύηση. Το περιεχόμενό τους έπρεπε να αποσαφηνιστεί...

Στον ελεύθερο χρόνο του, ο κύριος Delet δεν επαναπαυόταν. Όχι, συνέχιζε να δουλεύει. Έγραφε άρθρα: «Κάτω οι νταήδες! Πήραμε το εξοχικό του βαρκαρή Isere. Οι Πορτογάλοι είναι μαζί μας! Ούτε η Συρία μυρίζει άσχημα». Έγραψε σε δέκα διαφορετικές εφημερίδες: Το μέλλον του Pontoise, Το τύμπανο του Clermont-Ferrand, The Bayonne Renaissance, και άλλα. Μας εμπιστεύτηκε. Θέλαμε ειρήνη; Θα υπήρχε ειρήνη! Μέσα σε ένα χρόνο, ένα μήνα και πιθανώς ακόμη και σε μια εβδομάδα. Το μόνο που χρειαζόταν ήταν να βάλουμε τέλος σε αυτούς τους εγκληματίες και να κοροϊδέψουμε το Βερολίνο. Δεν είχα παρά να σε βοηθήσω. Και για αυτό το καλύτερο ήταν να γίνω δημοσιογράφος. Ιερό γραφείο! Το στυλό είναι όπλο! Όταν κερδίσουμε, όλα θα επιστρέψουν στη σειρά τους: ο μικρός κήπος, η Λούσι, ω, τι όμορφος είναι ο γαλλικός ουρανός! Άλλο ένα ποτήρι και πιάνουμε δουλειά!

Βρήκαμε ελκυστική την πρόταση του Monsieur Delet. Η επιχείρηση του κ Cool, όπως είπα και πριν, ήταν σε άθλια κατάσταση. Ο Δάσκαλος πίστευε στη μεγάλη οργάνωση και επομένως, στην καταστροφική δύναμη των οργάνων του Τύπου. Για πολύ καιρό ο Alexei Spiridonovich δεν είχε χορτάσει την παρέα μαζί μας και τις περιστασιακές συναντήσεις στις άμαξες, και ήταν πρόθυμος να αφήσει τον ατμό για κάτι περαιτέρω.

Κι εγώ, συνηθισμένος στο επάγγελμά μου, προτιμούσα να συμπληρώνω γραμμές παρά να οδηγώ βαγόνια ή να ακυρώνω τα περίφημα εισιτήρια. Με μια λέξη, συμφωνήσαμε αμέσως. Η Αμερική μοιράστηκε μεταξύ του Δασκάλου και του Mr. Cool. Αυτός πρώτα θα ασχοληθεί με τις εφημερίδες των είκοσι δύο δημοκρατιών του Νότου και της Κεντρικής Αμερικής και κατόπιν με την ένωση Τύπου των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία περιλάμβανε οκτακόσιες δεκαεννέα διαφορετικές εφημερίδες. Η Aisha θα ήταν ελεύθερη από υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη την απουσία του Τύπου στη Σενεγάλη. Όσο αφορά στον Ercole, το θέμα γινόταν πιο περίπλοκο. Δυστυχώς ήταν αγράμματος. Αλλά να, σε όλους μας φαινόταν ότι είχε εξαιρετικό δημοσιογραφικό ύφος, λόγω της έλλειψης μέτρου και της τεράστιας έμφασής του. Αποφασίστηκε να αποσταλούν τηλεγραφήματα προς την Giornale d'Arezzo, γραμμένα από τον Jurenito και υπαγορευμένα από τον Ercole. Ο Alexei Spiridonovich αρνήθηκε να δεχτεί τηλεγραφήματα, αφού περιφρονούσε τη συντομογραφία. Ίσως ήταν δυνατόν να εκφράσει με χίλιες λέξεις όλο το μαρτύριο, την ευχαρίστηση της θυσίας, τη φρόκη της αμαρτίας και την πίστη της έλευσης του Αγίου Πνεύματος. Προτιμούσε να γράφει μια πολύ μεγάλη επιστολή «από τις τελευταίες σειρές» σε μια εφημερίδα, που αν και κάπως αρχαϊκή, διατηρούσε την αγνότητά της, δηλαδή τους Russkie Viedomosti. Τον εαυτό μου ως τέτοιο, όπως μπορεί να γνωρίζουν ορισμένοι αναγνώστες, έκανα προσεκτικό ανταποκριτή του όχι και πάρα πολύ απαιτητικού Δελτίου του Χρηματιστηρίου.

Όλοι μας, συμπεριλαμβανομένου του κ. Delet και με τη βοήθειά του, φύγαμε για το μέτωπο. Στην αρχή αποφασίσαμε να γράψουμε μόνο αυτό που είδαμε:

Βρέχει. Ένας στρατιώτης φρουρεί, είναι μουσκεμένος, μας προσβάλλει: «Τι κάνετε εδώ, εγγόνια του φρόνου; τρελαίνομαι σαν άχρηστος; Τους ακούς να πυροβολούν. Άλλοι δύο στρατιώτες παίζουν χαρτιά. Στο σταθμό, μια γυναίκα μας σερβίρει, για δέκα φράγκα, πέντε σάπια αυγά και μας ρωτάει αν έχουμε ειρήνη. Ενθαρρυνόμαστε. Ο πρόεδρος τριάντα τριών πατριωτικών συλλόγων Monsieur Delet, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης που παραχώρησε ευγενικά μετά το απεριτίφ, μας εκμυστηρεύτηκε ότι «η Γερμανία θα είναι επιτέλους νικημένη».

Σε απάντηση, λάβαμε πολλά τηλεγραφήματα από τα συντακτικά γραφεία που έλεγαν ότι δεν ήταν πρόθυμα, να ξοδέψουν τα χρήματά τους σε τέτοιες ανοησίες και μας πρότειναν να περιγράψουμε τις καθημερινές μονομαχίες μεταξύ των υδροπλάνων και των τανκς, τις αιματηρές μάχες στα ορύγματα, να διεξάγουμε συνεντεύξεις με τους αρχηγούς και επιπλέον τρεις φορές την εβδομάδα, να κάνουμε πτήσεις για την Αίγυπτο

και να πηγαίνουμε με υποβρύχιο στα Δαρδανέλια. Φυσικά, αποφασίσαμε να κάνουμε όλα όσα αναφέρονται παραπάνω. Η μονιμότητα στο μέτωπο ήταν ήδη άχρηστη και μάλιστα αρκετά επιβλαβής. Η αθωότητα και η αγνότητα της φαντασίας μας είχε μολυνθεί από την καθημερινή πραγματικότητα. Ωστόσο, ο Δάσκαλος επέμεινε ότι συνεχίζουμε το ταξίδι μας προς το μέτωπο. Για διάγνωση της ασθένειας, ήθελα να δοκιμάσω όχι το αίμα, όλο το πύον και τα ούρα της μαχόμενης ανθρωπότητας.

Αφού σώσαμε δεκάδες διαφορετικά Γενικά Επιτελεία φτάσαμε στο περίχωρα του Βερντέν. Εκεί διαδραματιζόταν μια μάλλον περιέργη σκηνή, η οποία δεν είναι κατάλληλη για οποιαδήποτε από τις αναφερόμενες ειδησεογραφικές αίθουσες και δεν διαδόθηκε. Δίπλα στο οχυρό ντε Μαρ, σε ένα παρατηρητήριο, είδαμε τρεις στρατιώτες. Ήταν ντυμένοι με πολύ περίεργο τρόπο: πάνω από το κράνος φορούσαν πλεκτά σκουφάκια, πάνω από τους ώμους μια γεμισμένη κουβέρτα, τα πόδια βυθισμένα σε αδιάβροχες σακούλες που δεν άφησαν το νερό να περάσει. Επιπλέον, καλύπτονταν τα σκουφάκια, οι κουβέρτες και οι τσάντες με τη σειρά τους από ένα φολιδωτό φλοιό κοκκινωπού πηλού, παρόμοιο με το δέρμα του ελέφαντα: Για να φτάσεις εκεί που ήταν, έπρεπε να σέρνεσαι στην κοιλιά σου κατά μήκος μιας τάφρου που καταστράφηκε από βόμβες και βυθίστηκε στη βρεγμένη γη με ούρα και περιττώματα περνώντας πάνω από σωρούς πτωμάτων. Ο Κύριος Delet, αφού στέγνωσε το πρόσωπο και τα χέρια του με ένα μαντήλι, απευθύνθηκε στους στρατιώτες με τον εξής χαιρετισμό: «Αγαπητοί στρατιώτες της Ευρώπης, της Αμερικής, της Χώρας του ανατέλλοντος Ηλίου και των δύο Πόλων έχουμε τώρα το βλέμμα μας πάνω σας, στους ανεπιφύλακτα ήρωες που υπερασπίζονται την ελευθερία και τα δικαιώματά τους! Σήμερα, ενώ εγώ σύρθηκα μέσα από αυτά τα ιστορικά μέρη, έχω συμμετάσχει και εγώ στα δικά σας βάσανα και τώρα μπορώ ως ίσος, ακόμα κι αν φοράω καπέλο, να σας χαιρετήσω. Εδώ είμαστε, δηλαδή εσείς είστε εδώ, ενώ εμείς παραμένουμε πίσω από τα τραπέζια των γραφείων των υπουργείων και τις μπάρες των μπαρ, μέχρι στιγμής μέσα, μακάρι ο κανίβαλος να καταρρεύσει. Επιτρέψτε μου να σας προσφέρω ένα ταπεινό παρόν, το πατριωτικό μου άρθρο από το τελευταίο τεύχος του Gascogne Victorieuse, όπου μιλάω για αξία και αξία, και αξία (αυτά είναι λόγια από τον προηγούμενο θαυμαστή μου, θέλω να πω, ότι ο γέρος Danton το είπε ήδη πριν, αν και για άλλους λόγους) επίσης διαβεβαιώνοντάς σας ότι θα παραμείνουμε πάντα σταθεροί μέχρι την ένδοξη νίκη!».

Λόγω τιμής ότι αυτή η ομιλία δεν ήταν, σε καμία περίπτωση, χειρότερη από πολλές άλλες που αναγκαστήκαμε να ακούμε στα συμπόσια των εφημερίδων. Ακόμα κι αν διακρίνεται πλεονεκτικά για την ακρίβεια και την πεποίθησή του, έτσι δεν μπορεί παρά να αποδοθεί αυτό

που συνέβη κατόπιν στην τύχη. Ένας στρατιώτης, ο γηραιότερος και πιο ήρεμος, που παρουσιάστηκε χαμηλόφωνα, είπε τα εξής: «Θα ήταν καλύτερα να μας έλεγες αυτά που ακούς περί ειρήνης κύριε Πατριώτη. Ο κύριος Delet, προσβεβλημένος, έμεινε σιωπηλός. Ωστόσο, ο Alexei Spiridonovich ήταν πολύ χαρούμενος: «Αδερφέ μου, εσύ είσαι και για την ειρήνη, και για την αγάπη! Ο φόνος είναι αμαρτία και αυτό το τουφέκι λεκιάζει τα χέρια σου...!».

«Όχι πολύ», διαμαρτυρήθηκε ο στρατιώτης, «το τουφέκι είναι καλό παιχνίδι (και μάλιστα χάιδεψε απαλά το κοντάκι του), το μόνο που χρειάζεσαι είναι να ξέρεις πώς να το χρησιμοποιείς. Το καλύτερο θα τους πυροβολούσε όλους, στρατηγούς, βουλευτές, στρατιώτες, συμπατριώτες, ιερείς, σοσιαλιστές, κυρίες και γενικά όλο αυτό το μάτσο...»

«Μα ποιος θα έμενε τότε;» ρώτησε ο πρακτικός κύριος Cool. Στο οποίο αυτός ο στρατιώτης, με εντελώς παράλογο τρόπο, είπε κάτι που δεν έγινε καλά κατανοητό και έφτυσε. Ένας άλλος πολύ πιο ενεργητικός και όμορφος στρατιώτης νότια, θεώρησε καταλληλότερο να απαντήσει στον Monsieur Delet με μια γνήσια ομιλία. Παραθέτοντας επακριβώς τα λόγια του, ζήτησε συγγνώμη και από τους δύο, όπως και από εμένα, λόγω των ελαφρώς υπερβολικών τρόπων του.

«Αγαπητέ σκαριφή (χρησιμοποιείται ως υποτιμητικό του συγγραφέα), σε ευχαριστώ για το χαρτί, κάνει για τους υπερασπιστές της υπόθεσης, μας λείπει πολύ. Εκτός από αυτό, μπορείτε να συλλέξετε τον ανατέλλοντα Ήλιο σας και αυτούς τους πέντε τρελούς και να φύγετε αμέσως από κει που ήρθατε. Και θα ήταν καλό να λερωθείς λίγο από τα άδοξα σκατά σου με τις δικές μου δημιουργίες, γιατί και εγώ τα φτιάχνω περίπου δύο φορές την ημέρα, όπως εσύ στο γραφείο της εφημερίδας σου. Έτσι περνάς τη ζωή σου σκορπισμένος ανάμεσα σε σκατά καμήλας! Για εκατό χιλιάδες κολοκύθες! Ο αφαλός του μπαμπά σου! Κάτσε στο βρακί της θείας σου, πιες bebe tila (τσάι τριαντάφυλλο), ρέψου και τράβα την ουρά της γάτας της θείας σου!».

Ο κύριος Delet δεν είχε ακόμη προλάβει να συνέλθει από μία τόσο παράξενη πρόκληση όταν ένας τρίτος στρατιώτης, νέος και χωρίς μουστάκι, φωνάζει "δούναι και λαβείν" τράβηξε έναν νεκρό αρουραίο από μια λακκούβα και κόλλησε την ουρά του στην κουμπότρυπα του φίλου μας, όπου κάποτε φορούσε κάτι πολύ διαφορετικό. Και παρόλο που δεν είχαμε προφέρει καμία ομιλία και ως εκ τούτου δεν πήραμε κανένα δώρο, συρθήκαμε γρήγορα στο έδαφος.

Όταν φτάσαμε σε ένα μέρος όπου νιώσαμε προστατευμένοι, αρχίσαμε να συζητούμε για το ατύχημα που συνέβη στον κύριο Delet. Αυτό άρεσε στον Ercole πολύ και αναφερόμενος σε μια τόσο πρωτότυπη διακόσμηση, αναφώνησε με μεγάλη έμφαση: «Αυτή η χειρονομία αξίζει σ'

έναν Ρωμαιο!» Ο Alexei Spiridonovich από την πλευρά του παρατήρησε, «Κατανοήστε την ψυχή» του στρατιώτη:

«Είναι αγενείς, είναι θυμωμένοι, αλλά ξέρω ότι θυσιάζονται για την ειρήνη, όπως το κάνω κ' εγώ. Φίλοι μου, συναντήσαμε απροσδόκητα τρεις μαθητές του μεγάλου μας Τολστόι!».

«Η αφέλειά σου», απάντησε ο Δάσκαλος, «έχει τη μορφή μιας ιερής γελοιογραφίας. Αν υπάρχουν πολλοί σαν εσάς στη Ρωσία, εκπλήσσομαι που δεν έχετε καταστρέψει μέχρι την τελευταία πέτρα όλους αυτούς που δεν λαχταρούν σε κάθε βήμα να κατανοήσουν τις ψυχές των άλλων και δεν σκέφτεστε να εξαπατήσετε αυτούς που φιλοδοξούν να γίνουν εξαπατημένοι από τις αμαρτίες σας. Αυτοί οι στρατιώτες δεν ήταν ειρηνιστές. Η εντολή που σας έδωσαν, που παραχωρήθηκε στον κύριο Delet θα είχε παραχωρηθεί ευχαρίστως στον Πάπα της Ρώμης, τους ουμανιστές της Χάγης και τον Romain Rolland. Πριν από δύο χρόνια τους άρεσε πολύς ο φόνος. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν έχει ξυπνήσει η συνείδησή τους, αλλά μάλλον έχουν βρέξει τα οπίσθιά τους. Αν τους δώσεις τη δυνατότητα να σκοτώσουν όποιον θέλουν, είναι σίγουρο πως δεν θα επιτεθούν σε αυτούς που πρέπει να σκοτώσουν τώρα με τη βία. Είναι σίγουρο πως μπορεί να κάνουν διακοπές με τις γλυκιές τους συζύγους σαν τρυφερά αρνάκια που βόσκουν στα λιβάδια: αλλά, μετά από λίγο, θα αρχίζουν να βλαστάνουν. Τα χαρακώματα δεν είναι σχολή φιλανθρωπίας, ούτε χώρος αναπαραγωγής για τον Τολστόι. Το να πάρεις ένα τουφέκι είναι αρκετά εύκολο, η εκπαίδευση είναι απλή, το ξέρεις και μόνος σου, αλλά το να το αφήσεις ξανά δεν είναι πλέον τόσο εύκολο. Μπορεί να μείνει μόνο του σε μια γωνία για κάποια άλλη φορά. Ένας αιώνας ξεκίνησε που θα είναι τρομερός. Στο έτος δεκατέσσερα, όταν φώναζαν «Ζήτω ο πόλεμος!», αυτός ο πόλεμος που ευημερεί μέρα με τη μέρα ήταν κατά κάποιον τρόπο απαλλαγμένος από αυτά, ως ιστορικό γεγονός, ως Πολιτικό ζήτημα. Τώρα φωνάζουν ξανά «Τέλος στον πόλεμο» – αλλά έχει ήδη ριζώσει μέσα στα σώματα τους. Έχει γίνει έτσι τρόπος ζωής τους και είναι ένα επάγγελμα που σε καμία περίπτωση δεν αντιπαθείς. Αφού αναγκάστηκαν να καταλάβουν τις διαφορετικές ερμηνείες της έκφρασης «Ιερός Πόλεμος», προσπαθούν επίσης να μάθουν ένα νέο μάθημα: «ειρήνη» δεν σημαίνει τίποτα περισσότερο από τον ύπνο μετά το δείπνο των κανίβαλων, τη διανομή των κλοπιμαίων μεταξύ των ληστών που κάθονταν στο γρασίδι, τη μεταφορά του πεδίου μάχης σε πιο ελκυστικές περιοχές, για παράδειγμα, από αυτό το ανώμαλο έδαφος στο Unter der Linden, ή από τους βάλτους του Minsk μέχρι τη λεωφόρο Nevsky. Με μια λέξη, «Ό,τι είναι απαραίτητο, αλλά ποτέ ειρήνη!»

Έτσι φτάσαμε στο μέρος όπου είχαν γίνει πρόσφατες μάχες μεταξύ των οχυρών Douaumont και Vaux. Γύρω τους απλώθηκε μια πραγματική έρημος. Όχι, ούτε πέτρα δεν είχε μείνει, ούτε ένα χορτάρι δεν είχε σωθεί. Όλα είχαν μετατραπεί σε ένα γκρι και παχύρρευστο υγρό, καλυμμένο σαν να ήταν αποστήματα, λόγω των οπών που άνοιξαν τα βλήματα, τα οποία απελευθέρωσαν μικρή ποσότητα κιτρινωπού νερού. Από την άλλη, σε ορισμένα σημεία, ανθρώπινα πόδια προεξείχαν από τα πτώματα που είχαν προηστεί και ανέβηκαν στην επιφάνεια.

«Θυμηθείτε», είπε ο Δάσκαλος, «ότι τον πόλεμο μας τον έδωσε όχι μόνο η επιχείρηση του κυρίου Cool, αλλά και αυτή η μεγάλη αποθέωση!».

«Θα υπάρξει ειρήνη», απάντησε ο κύριος Cool, «θα ιδρύσουμε μια νέα μετοχική εταιρεία και σε ένα ή δύο χρόνια θα οργανώσουμε ένα μοντάζ τέτοιου μεγέθους που κανείς δεν θα το πιστέψει, με κραυγές των επιζώντων στρατιωτών που έχουν δει αυτή την έρημο».

«Φυσικά», είπε ο Jurenito, «αλλά αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ούτε την τελειότητα ούτε τον καθαρισμό της γης. Αρκεί να υπάρχουν ο κύριος Cool και οι άλλοι κύριοι Cools, θα υπάρχουν πόλεις και κρησφύγετα και κανόνια και δολάρια και εκατομμύρια μικρά ιερά βιβλία: με μια λέξη, όλα όσα χρειάζεται ένας ενάρετος άνθρωπος για να λερώσει σε λιγότερο από είκοσι τέσσερις ώρες οποιοδήποτε κομμάτι από αυτό που αποκαλούν «γη του Θεού». Χτίσε, σπείρε, θάψε τους νεκρούς πιο βαθιά από τα ραπανάκια. Θα μεγαλώσουν καλύτερα. Μα κοίτα, κοίτα, σαν να ήταν για μια στιγμή σκισμένο, πριν από σένα, το πέπλο των καιρών που έρχονται. Αυτό είναι ένα σημάδι, το αρχέτυπο του βαπτίσματος του πυρός που θα έρθει!».

Την επόμενη μέρα, παρά τις διαμαρτυρίες του κυρίου Delet, που είχε γυρίσει ασυνήθιστα προσεκτικός, κατευθυνθήκαμε πίσω στο μέτωπο, ακριβώς στο ύψωμα 384. Όταν φτάσαμε στα μπροστινά χαρακώματα, άνοιξε το γερμανικό πυροβολικό απροσδόκητα πυρ κατά ριπές σε όλη τη γραμμή. Δεν γινόταν με κανέναν τρόπο να μετακινηθούμε προς τα πίσω. Στη συνέχεια κρυφτήκαμε μέσα σε ένα υπόγειο καταφύγιο και ενώ ακούγαμε το βρυχηθμό των εκρήξεων με ιδιαίτερη ένταση αρχίσαμε να ασκούμε την αγαπημένη μας ασχολία, δηλαδή να βρίζουμε τον πόλεμο με κάθε δυνατό τρόπο. Ο Monsieur Delet δεν συμμερίστηκε τις απόψεις μας, αλλά έμεινε διακριτικά σιωπηλός. Μετά τον Ercole ενέκρινε τη συμπεριφορά εκείνων των κακομαθημένων στρατιωτών, προτιμούσε τουλάχιστον ο στρατηγός να μην διαδηλώνει και είπε μόνο με φιλικό τόνο: «Το πιο σημαντικό, φίλοι μου, είναι η ανοχή και το εύρος των ιδεών!».

Αλλά ο Δάσκαλος ήταν αποφασιστικά εναντίον μας και άρχισε πάλι να υπερασπίζεται τον πόλεμο:

«Από τη στιγμή που ένας δρόμος έχει ξεκινήσει, πρέπει να συνεχίσει. Αν είναι πολύ δυσάρεστο, είναι καλύτερο να επιταχύνετε το ρυθμό σας. Δεν πρέπει να κοιτάξουμε πίσω στο πότε ήμασταν ζεστά δίπλα στη σόμπα και ο αέρας ούρλιαζε μέσα από τους σωλήνες, στυλ Ντίκενς, ενώ η μαρμελάδα ακουμπούσε στο τραπέζι, δειλοί! Δεν είστε παιδιά του δικού σας αιώνα και δεν φοράτε ρομαντικά φουστάνια, πνιγμένοι στα σάλια της συγκίνησης! Τα σκουπίδια των ευτυχισμένων ημερών πέρασαν! Ρωτάτε ακόμα τι είναι αυτός ο πόλεμος λοιπόν; Πρώτα από όλα, θα χτυπήσει το μεγάλο σας κεφάλι. Δεύτερον, θα προσθέσει σε όλες τις «ιερές πηγές έμπνευσης» μερικές σταγόνες στρουχνίνης. Η επιστροφή στο παρελθόν δεν είναι δυνατό και ανεξάρτητα από το πόσο σκληρά προσπαθούν οι άνθρωποι να αποκαταστήσουν τον Παρθενώνα τους με τις αναμνήσεις, οι ξεθωριασμένες φωτογραφίες ή οι ψίθυροι των ηλικιωμένων δεν θα καταφέρουν τίποτα. Θα αναγκαστούν να επιλέξουν ανάμεσα στην κιβωτό του Νώε ή στην τουαλέτα του 21ου αιώνα. Μη σου αρέσει ο ΧΧΙ; Λοιπόν, εντάξει, δεν είναι πολύ ελκυστικός, αλλά σε κάθε περίπτωση θα είναι καλύτερα από τον ΧΙΧ. Δεν θα σταματήσουν, όπως ένας παλιός αγνός, ανάμεσα στη βρωμιά και τη βρωμιά, να απαγγέλλουν Shelley ή Verlaine. Μετά θα έρθει ο ΧΧΧ, ή ο L, ή ο C, ο αιώνας της πλήρους ευτυχίας. Και όλα όσα μας φέρνουν πιο κοντά σε αυτόν τον προορισμό, ακόμα κι αν είναι μόνο ένα βήμα, θα είναι χίλιες φορές ευλογημένα!».

»Καταριέσαι τον πόλεμο, αλλά μαζί του δεν πρέπει να κάνουμε ένα βήμα, αλλά ένα άλμα προς το μέλλον. **Θα καταστρέψει όλα αυτά με τα οποία ξεκίνησε και θα γεννήσει όλα αυτά που ήθελε να καταστρέψει.** «Ο πόλεμος για την ελευθερία», είπαν και αποδεικνύεται ότι οι άνθρωποι είναι ήδη προετοιμασμένοι να κουβαλήσουν μεγαλύτερο και βαρύτερο ζυγό, αφού δεν άντεξαν για περισσότερο μια μυθοπλασία ελευθερίας και απατηλής ευτυχίας. «Ο πόλεμος ανεβάζει το πνεύμα και βάζει τέλος στον διεφθαρμένο υλισμό»—των φιλοσόφων, ή απλά καλών ανθρώπων που τείνουν στον στοχασμό, λόγω της πατενταρισμένης παχυσαρκίας του σώματός τους. Όμως ο πόλεμος διεξήχθη με τη βοήθεια των αντικειμένων και ανακάλυψε όλο τους το νόημα και όλη τους η δύναμη. Καταστρέφοντας χιλιάδες αντικείμενα και η ύλη καταστρέφεται από την ύλη, οι άνθρωποι στη συνέχεια έμαθαν να σέβονται τα πράγματα και τα αγάπησαν όπως δεν είχαν κάνει ποτέ στις ευτυχισμένες μέρες της ειρήνης.

»Πιστεύοντας ότι είχε έρθει η ώρα τους, τα ιερά πρόσωπα των περισσότερων δογμάτων σύρθηκαν έξω και έβγαλαν τα εμπορεύματά τους, είχε περάσει πολύς καιρός και ήταν ξεχασμένα, τα υπέροχα αγαθά τους πέρα από τον τάφο. Αλλά και ο πόλεμος τους ξεγέλασε σκληρά,

γιατί όσο πιο κοντά ήταν οι άνθρωποι στην καταστροφή της ζωής τους, την καθημερινότητά τους, τόσο πιο έντονα ένιωθαν έλξη για τη ζωή.

»Πόλεμος είναι το μίσος που ξεσπά μεταξύ των ανθρώπων και όμως, κανένας από αυτούς που κηρύττουν αδελφοσύνη, κανένα βιβλίο, κανένα ταξίδι, καμία εισβολή δεν μπόρεσε με τέτοιο τρόπο να φέρει πιο κοντά, να ενώσει και να εξισώσει τα σύνορα όπως αυτά τα χρόνια των χαρακωμάτων. Αυτά είναι τα κόλπα του πολέμου. Όλα έγιναν αντίστροφα. Έτσι αποδείχτηκε ότι αυτοί που μισούσαν και ήταν ενθουσιασμένοι, γελάστηκαν, σκοτώθηκαν και υπέφεραν στα χαρακώματα, τραγούδησαν με βραχνές φωνές, συμφιλιώθηκαν και αποσυντέθηκαν όλοι εξίσου, Γαλλικά και Γερμανικά, Ρωσικά και Αγγλικά, μέχρι που έγιναν εκπληκτικά ίσοι. Κάθισαν μαζί και μετά κατάλαβαν. Ενώ ο ένας έπαιζε μαντολίνο και οι άλλοι κυνηγούσαν αρκούδες με ακόντιο, τους φαινόταν ότι κάτι ήταν διαφορετικό. Ίσως είναι πραγματικά, η αρκούδα είναι πιο κοντά, πιο οικεία από το μελωδικό χτύπημα. Αλλά αυτοί τους έστειλαν να κάνουν την ίδια δουλειά και αμέσως όλα έγιναν ξεκάθαρα. Δεν ήταν πια δίδυμα, αλλά δίδυμοι. Μόνο που ίσως κάποιος έχει κονδυλώματα κοντά στην ωμοπλάτη και ο άλλος συχνά λόξυγκα.

»Αργότερα, αυτοί που είχαν εμπιστοσύνη στον πόλεμο ήταν οι υπερασπιστές της παλιάς ιεραρχίας, της θεϊκής ποικιλίας, της απεριόριστης προσωπικότητας σε όλες τις παραλλαγές της: «ο αυτοκράτορας δεν είναι εργάτης, ο Ρότσιλντ δεν είναι ζητιάνος, ο ποιητής δεν είναι κατασκευαστής του χαρτιού υγείας, ο φιλόσοφος δεν είναι πάστορας κ.λπ». Απογοήτευση πάλι. Αν υπάρχει πρέπει να βγάλω την κάπα της ερμίνας και το άκαμπτο φράκο και να μπω σε αυτές τις τρύπες όπου δεν υπάρχουν πλέον στίχοι για την Παναγία, ούτε χαρτί υγείας, ούτε πραγματισμός, είναι ότι όλες οι γάτες είναι καφέ και ότι μπορεί ακόμη και να μπερδευτούν. Φυσικά υπάρχουν οι επωμίδες, το Γενικό Επιτελείο, οι γοητευτικές οπισθοφυλακές κ.λπ. αλλά εδώ το σημαντικό δεν είναι πλέον η μοιρολατρία, αλλά μια απλή και προφανής επίδειξη. Ότι θάβετε μερικά άγνωστα πτώματα που προεξέχουν από το έδαφος! Κύριε, διαγράψτε τα δεκαέξι είδη των νεκρών σας που μπορούν να αναμειχθούν! Τι θα γίνει τότε...!

»Τα βλέπω όλα αυτά, και ενώ εσύ βρίζεις τον πόλεμο, τον ευλογώ, όπως το πρώτη ημέρα του τυφοειδούς πυρετού με αποτέλεσμα ο άνδρας είτε να πεθάνει είτε επιτέλους να ανακάμψει, αφήνοντας τη γη ελεύθερη για ένα νέο σμήνος θριαμβευτών αρουραίων, μυρμηγκιών ή σπόρων.

Αυτό το κήρυγμα από το Jurenito έμεινε στη μνήμη μου. Εμείς ακούγαμε με τη μεγαλύτερη προσοχή, χωρίς να σκεφτόμαστε τον κίνδυνο που μας απειλούσε. Φαινόταν ο βρυχηθμός των κανονιών, ο βρυχηθμός των πολυβόλων και οι ανθρώπινες κραυγές να επιβεβαιώνουν τα σκληρά

λόγια του Δασκάλου και μου φαινόταν ότι αν σε εκείνες τις στιγμές ο θάνατος μας είχε ακολουθήσει, υπό το πρόσχημα ενός σκληρού κομματιού από οβίδα, όλοι μας, συμπεριλαμβανομένου του Monsieur Delet και του ίδιου του Ercole, που ήταν οι πιο προσκολλημένοι στη ζωή, θα το είχαμε λάβει με τη δέουσα γαλήνη και ψυχραιμία.

Όταν ο Δάσκαλος τελείωσε την ομιλία του, υπήρχε ένα ζοφερό συναίσθημα γύρω μας, σιωπή και ακούγονταν μόνο μερικοί μεμονωμένοι πυροβολισμοί. Αποφασίσαμε να βγούμε έξω και να προσπαθήσουμε να οπισθοχωρήσουμε. Αλλά πιο πάνω, κάτι ακόμα πιο τρομερό από όλα τα βλήματα μας περίμενε. Βλέποντας ξανά το φως παγώσαμε. Μπροστά μας στέκονταν, μερικοί Γερμανοί στρατιώτες με τις χειροβομβίδες στα χέρια τους, φώναξε ένας από αυτούς, αλλά ο άλλος απάντησε: «Πρέπει να είναι μερικά σημαντικά πουλάκια, Ας τους πάμε στο Αρχηγείο του ΓΕΣ, γιατί να τους σκοτώσουμε, πάντα θα έχουμε την ευκαιρία!». Μόλις πείστηκαν ότι δεν κουβαλάμε όπλα, οι στρατιώτες μας οδηγούσαν μέσα από τους διαφορετικούς διαδρόμους και τις χοάνες, σπρώχνοντάς μας με διαφορετικούς τρόπους, πειστικά με τα κοντάκια των τουφεκιών τους. Εκνευρίστηκαν ιδιαίτερα από την φτωχή Aisha. Όλη την ώρα έλεγαν ότι με χαρά θα μας κολλήσουν τις ξιφολόγχες τους, αφού δεν ήμασταν στρατιώτες, αλλά κατάσκοποι. Και αφού δεν είχαμε πια καμία ελπίδα σωτηρίας, παρά τα χτυπήματα, άθελά μας επιβραδύναμε τον ρυθμό μας, γνωρίζοντας ότι αυτό το μονοπάτι θα ήταν το τελευταίο που θα ταξιδεύαμε.

Περάσαμε από τα γερμανικά χαρακώματα της δεύτερης γραμμής. Όλα όσα είδαμε μας θύμισαν παλιές σκηνές που μας ήταν ήδη γνώριμες: έφεραν μερικά καζάνια στις σκηνές, κάποιος έγραφε μια καρτ ποστάλ για το σπίτι του, μια ομάδα στρατιωτών έπαιζε χαρτιά. Θυμήθηκα τα λόγια του Δασκάλου για τη νέα προσέγγιση, αλλά, κοίτα που, οι πολύτιμοι συνάνθρωποί μας επρόκειτο να μας σκοτώσουν. Πόσο όμορφη μου φαινόταν πως είναι η ζωή! Έπειτα κοίταξα με φθόνο έναν κοκκινομάλλη στρατιώτη με μουστάκι, καθόταν δίπλα στη φωτιά, έβγαλε το πουκάμισό του και άρχισε να ψάχνει για ψείρες. Ζήστε όπως αυτός, μπορείτε να καθίσετε στα πόδια του, να πιείτε χυμό από μια τσίγκινη κανάτα και μετά να κοιμηθείτε στη λάσπη... Πόσο σπουδαίος και πόσο αδύναμος...! Δεν ξέρω τι έκαναν εκείνο το χρονικό διάστημα ο Δάσκαλος και οι φίλοι μου, τι ένιωσαν καθώς πήγαιναν προς το θάνατο. Συνήλθα μόνο όταν φτάσαμε σε ένα μικρό αγροτικό σπίτι και σε έναν Γερμανό που με έσπρωξε πρόχειρα σε ένα πολύ στενό και σκοτεινό δωμάτιο. Σχετικά με αυτό, υπήρχε ένα κερί στο τραπέζι. Μετά είδα τις επωμίδες και τα ήρεμα μάτια του στρατηγού, που ήταν εντελώς απαθής. Κατάλαβα ότι δεν υπήρχε σωτηρία, και εκμεταλλευόμενος το γεγονός ότι Ο Δάσκαλος ήταν

ακόμα μαζί μας, τον φίλησα απαλά στον ώμο, αποχαιρετώντας τον έτσι, επειδή ήταν πιο σκληρός και αγαπητός για μένα στη σύντομη, ταραχώδη και χαοτική μου ύπαρξη.

**Σχετικά με τα έργα του Schmidt. Κάποιος Kruger.
Το σπιτικό λουκάνικο**

Όποιος είναι επιρρεπής, πιστεύει ορισμένα μυστήρια, υπό την έννοια, πως είναι ανεξιχνίαστα από τον άνθρωπο, την αταξία της ζωής, των ευτυχισμένων παραλογισμών και την αιτιότητα της απερισκεψίας, που αναμφίβολα θα μπορέσει να στοχαστεί το βιβλίο μου. Εμείς, σχεδόν μια φορά το μήνα, κινδυνεύαμε με θάνατο και κάθε φορά υπήρχε ένα «αλλά», ένα καινούργιο «αλλά», αυτό μας βοήθησε, είτε ήταν ψαρόβαρκα, η επίσκεψη ενός βουλευτή ή το ευγενικό χαμόγελο του κ. Delet. Τα ποσοστά των σωτηριών μας ξεπέρασαν σημαντικά τα θαύματα της Λούρδης, αυτά των άλλων ιερών. Θα μπορούσα εύκολα να κάνω εικασίες για τη «Θεία πρόνοια», ειδικά όταν αντί για την εκτέλεση και ένα ζευγάρι μάτια γενικά, βρήκα ένα ζευγάρι μάτια, αλλά από κάποιον Schmidt και ένα εξαιρετικό μπουκάλι από κακό κονιάκ. Αλλά δεν μου άρεσε να σκεφτώ κάτι παραπάνω από την παιδική ηλικία. Είμαι καμπουριασμένος και κοιτάζω τον ουρανό μόνο όταν ακούω το βρυχηθμό ενός αεροπλάνου ή όταν αμφιβάλλω αν θα φορέσω ή όχι το αδιάβροχο. Τον υπόλοιπο καιρό κοιτάζω τι είναι από κάτω από τα πόδια μου, το βρώμικο και πατημένο χιόνι, τις λακκούβες, τα αποτοίγαρα και τη σούβλα. Είναι δυνατό που με αυτές τις ιδιαιτερότητες της, αλίμονο!, τώρα σκληρής σπονδυλικής μου στήλης, να έχω φυσική κλίση για τα πιο αγενή και μοχθηρά πράγματα. Υπάρχουν κάτι σαν πενήντα πέντε εκατομμύρια Γερμανοί. Αν υπάρχει μία στις τριάντα έξι πιθανότητες να κερδίσεις στη ρουλέτα, τότε ένα στα πενήντα πέντε εκατομμύρια είναι απλώς μία ποσοτική διαφορά και από εδώ μέχρι τον μυστικισμό υπάρχει μεγάλη απόσταση που δεν με κάνει να είμαι πρόθυμος να ταξιδέψω.

Ο Schmidt μας αναγνώρισε αμέσως. Ο ίδιος, με το μυτερό του κράνος και ήδη φτιαγμένος άντρας, έμοιαζε ελάχιστα με το φτωχό φοιτητικό σώμα της Στουτγάρδης. Σε αυτό τότε δεν μπόρεσα να προσδιορίσω ούτε τον βαθμό του ούτε την ακριβή φύση του βαθμού του. Μέσα από τα λόγια του μπόρεσα να το καταλάβω αυτό κατά τους πρώτους μήνες του πολέμου, πως ξεχώρισε και προχώρησε και πλέον έπαιξε σημαντικό ρόλο, τόσο στα μετόπισθεν όπως και στο μέτωπο.

Αφού καθησυχάσαμε τον εαυτό μας σχετικά με τον προορισμό μας, ο Schmidt το είπε αυτό, πως ήμασταν στη διάθεσή του για δεκαοκτώ λεπτά, τα οποία θα αφιέρωνε ευχαρίστως για να μιλήσει μαζί μας. Ο Δάσκαλος ενδιαφέρθηκε για τα επαγγέλματά του ως συνήθως.

«Είναι πολύ περίπλοκα», απάντησε ο Schmidt, «ο πόλεμος έχει πάρει διαφορετική τροπή από αυτό που υπέθεσα αρχικά. Είναι απολύτως προφανές ότι τη μάχη με όλη την Ευρώπη και βάλτο καλά στο μυαλό σου, δεν πρόκειται να το πετύχουμε άμεσα και σε μόνο μια φορά. Έτσι, μας μένουν άλλα μεταβατικά καθήκοντα όπως ο αποικισμός της Ρωσίας ή καταστροφή της Γαλλίας και της Αγγλίας όσο πιο βαθιά γίνεται, ώστε αργότερα να γίνει ευκολότερο να τις οργανώσεις. Αυτή είναι η γενική κατάσταση και τώρα θα το εξηγήσω αναλυτικά. Νομίζω ότι θα αναγκαστούμε λίγο μετά, για λόγους στρατηγικούς, να καθαρίσουμε ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι της Picardία (περιοχή της Γαλλίας). Είναι πιθανό ότι δεν θα επιστρέψουμε εκεί και είναι πλέον γεγονός ότι δεν θα την προσαρτήσουμε. Γι' αυτό ετοιμάζω την ομοιόμορφη καταστροφή αυτής της περιοχής. Προσεγμένη δουλειά. Κάποιος πρέπει να μελετήσει όλους τους πόρους της περιοχής: στο Ham (Γαλλική πόλη) υπάρχει ένα σαπωνοποιείο: θα το φτιάξουμε για λυκίσκο, Το Chauny φημίζεται για τα αχλάδια του: θα κόψουμε τα δέντρα, κοντά στο Saint-Quentin υπάρχουν μερικές όμορφες φάρμες γαλακτοπαραγωγής: θα πάρουμε τα βοσειδή, κ.λπ., κ.λπ. Θα αφήσουμε τη γη γυμνή. Αν ήταν δυνατόν να λειτουργήσω μέχρι τη Μασσαλία και τα Πυρηναιά θα το έκανα. Θα ένιωθα ευτυχισμένος. Αυτή είναι η πιο εύκολη, πιο ανθρώπινη και γρήγορη μετάβαση στον θρίαμβο της Γερμανίας και μετά προς την ενοποιημένη οικονομία της Αυτοκρατορίας και προς την ευτυχία όλης της ανθρωπότητας!».

«Αυτό είναι βανδαλισμός! — Ο Alexei Spiridonovich άρχισε να φωνάζει: σκοτώσα έναν μαύρο και από τότε είμαι ο πιο άτυχος άνθρωπος στη γη και θέλεις να σκοτώσεις εκατομμύρια αθώους ανθρώπους; Μιλάς για την ευτυχία της ανθρωπότητας, και πνίγεις τα παιδιά της Λουζιτανίας, καταστρέφεις αρχαίους καθεδρικούς ναούς και και τις πόλεις; Δεν θα σας επιτρέψουμε να αποικίσετε τη Ρωσία μας. Θα πολεμήσουμε εναντίον των κολασμένων μηχανών σου με εικόνες και προσευχές και στο τέλος θα τις νικήσουμε».

«Σοβαρά πιστεύεις ότι εγώ και όλοι οι Γερμανοί, το βρίσκουμε ωραίο να σκοτώνουμε; Σας διαβεβαιώνω ότι πίνοντας μπύρα ή απολαμβάνοντας αυτό το κονιάκ, πηγαίνοντας σε μια συναυλία ή ακόμα και στο σπίτι της παλιάς μου γνωστής Frau Haase είναι πολύ πιο ευχάριστο. Η δολοφονία είναι μια δυσάρεστη ανάγκη, μια πολύ βρώμικη δουλειά, χωρίς κραυγές ενθουσιασμού και χωρίς φωτιές. Δεν πιστεύω ότι ο χειρουργός, βάζοντας τα δάχτυλά του σε μια κοιλιά προησμένη από αέρια και μισοχωνεμένο φαγητό, νιώθει ευχαρίστηση. Αλλά δεν έχει επιλογή. Εγώ, η οικογένειά μου, η πόλη μου, η χώρα, η ανθρωπότητα, είμαστε απλώς σκαλοπάτι. Το να σκοτώσεις έναν τρελό ή δέκα

εκατομμύρια για το καλό της ανθρωπότητας είναι μόνο μια διαφορά αριθμητικής φύσεως. Αλλά η δολοφονία είναι απαραίτητη, διαφορετικά όλοι θα συνέχιζαν να κουβαλούν μια ηλίθια και παράλογη ζωή. Θα έρθουν άλλοι να πάρουν τη θέση των νεκρών. Εγώ ο ίδιος αγαπώ τα παιδιά και όχι λιγότερο από εσένα. Θυμήσου όταν πάτησα τα λουλούδια στο πάρκο της Στουτγάρδης ως διαμαρτυρία ενάντια στο σύστημα που καταδίκασε ένα μωρό σε πείνα. Ακριβώς για αυτόν τον λόγο, αν ήταν τώρα απαραίτητο να κερδίσουμε τον πόλεμο, δηλαδή για το καλό της Γερμανίας και επομένως όλης της ανθρωπότητας, να βυθίσουμε όλη τη Λουζιτανία και να εξοντώσουμε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, δεν θα το αμφισβητούσα ούτε στιγμή. Αξίζει την ντροπή, μετά από αυτό, να μιλάμε για πόλεις, εκκλησίες κλπ κλπ; Είναι κρίμα, αφού τότε, αλλά...

»Συγκεκριμένα μπορώ να σας πω ότι μια από τις πυροβολαρχίες που κατέστρεψε τη Ρεμς ήταν υπό τις διαταγές του καθηγητή Schneider, συγγραφέα πολύ σημαντικής έρευνας στην ιστορία της γοθικής αρχιτεκτονικής. Αφού ρίξαμε μια ματιά με τα κιάλια στον Καθεδρικό ναό, τον οποίο ονειρευόταν από καιρό να δει, ο κ. Schneider έχυσε λίγο δάκρυ και μετά έδωσε εντολή να πυροβολήσουν. Εγώ ο ίδιος, όπως γνωρίζετε, γενικά δεν το κάνω, δεν αντέχω τα μνημεία. Νομίζω ότι πρέπει να φτιάξουμε περισσότερα εργοστάσια και στρατώνες. Δεν είναι αυτή η στιγμή για να γκρινιάζετε για το σώμα της γριάς ή να ξεσκίζετε υποκριτικά τα ρούχα σας.!

»Σε ό,τι αφορά τη Ρωσία, είχα ήδη ακούσει κάτι για το περίεργο έθιμο τους να βγαίνουν εναντίον των οπλισμένων πολυβόλων με τις εικόνες, αν και το αποδίδω στη μικρή ανάπτυξη του σχολικού και σιδηροδρομικού δικτύου. Τίποτα, θα λύσουμε το πρόβλημα! υποθέτω! Σε αγαπώ, κύριε Tishin, αλλά όταν μπορούμε στη Ρωσία, θα φανεί πως θα αναγκαστείς να αφήσεις στην άκρη τους αναστεναγμούς σου και να ασχοληθείς με σοβαρά πράγματα, όπως π.χ τη γεωργία και την πτηνοτροφία. Θα μεταφέρουμε τις εικόνες στα μουσεία και τις προσευχές θα τις δημοσιεύσουμε για όσους ενδιαφέρονται για τη λαογραφία.

»Υποθέτω ότι όλα αυτά θα γίνουν πολύ σύντομα. Εν τω μεταξύ, εσείς πρέπει να παραμείνετε φιλοξενούμενοι σε ένα από τα στρατόπεδα συγκέντρωσής μας. Εκεί θα μπορέσετε να απολαύσετε τη γερμανική οργάνωση και κουλτούρα...!».

Είχαμε δύο λεπτά. Ο Alexei Spiridonovich, ο οποίος, νικημένος από την ταραχή, είχε σκίσει τη γραβάτα του και το ίδιο και ο κύριος Delet, ήθελαν να εναντιωθούν στα λόγια του Schmidt. Αλλά εκείνη τη στιγμή κάποιοι φρουροί μπήκαν στο δωμάτιο και έφεραν μαζί τους έναν νεαρό στρατιώτη. Είπαν ότι αυτός ο Kruger, ένας Ρώσος στρατιώτης, ανακαλύπτοντας με γράμμα που έλαβε ότι η γυναίκα του βρισκόταν στο

κρεβάτι του θανάτου της και δεν την εμπιστευόταν, αφού του δόθηκε άδεια, είχε προσπαθήσει να διαφύγει, αλλά είχε συλληφθεί άμεσα, πολύ κοντά στο Αρχηγείο του ΓΕΣ. «Αναλαμβάνω την πλήρη ευθύνη των συναισθημάτων σου», του είπε ο Schmidt «και θα σε έστελνα ευχαρίστως τώρα με τη γυναίκα σου, αλλά αυτό θα ευνοούσε την αύξηση της ερήμωσης και τη μείωση της μαχητικής ικανότητας του στρατού μας. Έτσι για τα παιδιά σας και ναι, δεν έχεις παιδιά, αλλά για τα παιδιά της Γερμανίας, πρέπει να πεθάνεις μέσα σε δέκα λεπτά. Μπορείτε να δώσετε τα πράγματά σας στον υπολοχαγό, αλλά και ένα γράμμα για τη γυναίκα σας». Τούτου λεχθέντος, αφού υπέγραψε ένα χαρτί και την αποχαιρετούσε, ο Schmidt έφυγε γρήγορα από εμάς..

Μας έβαλαν να βγούμε στον μικρό κήπο. Εκεί έπρεπε να περιμένουμε την άφιξη μιας ομάδας κρατουμένων που συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια της μάχης, για να κατευθυνθούν μαζί προς αυτή... Αρκετά λεπτά αργότερα έβγαλαν τον Kruger από το κτήριο. Ήταν ήρεμος και κανονικός, σαν να δούλευε κομπρεσέρ ή να συμμετείχε σε παρέλαση. Κάλεσαν τους στρατιώτες που τον φρουρούσαν. Εκείνη τη στιγμή έτρωγαν ψωμί με σπιτικό λουκάνικο και έπιναν τον καφέ τους. Αφού σκούπισε τα χείλη του με το χέρι του, ο υπαξιωματικός διέταξε: "Στοχεύστε!" Ακούμπησαν τον Kruger στον τοίχο του αχυρώνα. Ένας σκύλος φάρμας ήρθε τρέχοντας προς το μέρος του, αλλά γρήγορα απομακρύνθηκε, με την ουρά κολλημένη ανάμεσα στα σκέλια. Στο δρόμο, ένας άντρας έξιχνε τακτικά τη χαίτη ενός αλόγου χωρίς σέλα με μια βούρτσα. Όλα έμοιαζαν ήρεμα, απλά, καθημερινά. Κοίταξα τον Kruger. Αυτός κοίταζε μια το έδαφος, μια τον ουρανό ή το δρόμο και φαινόταν σαν να περίμενε από κάπου να του έρθει μια εντελώς αδύνατη σωτηρία. Ο υπαξιωματικός έδωσε μια διαταγή. Το πρώτο βόλι δεν ήταν αρκετό και ο Kruger, τραυματισμένος στην κοιλιά, ούρλιαξε και πήδηξε. Άλλη διαταγή. Ο υπαξιωματικός προσέγγισε το πτώμα με ενδιαφέρον και άγγιξε το κεφάλι του με το πόδι του για να ελέγξει το αποτέλεσμα. Μετά δύο στρατιώτες μετακίνησαν το πτώμα στην άκρη και όλοι κάθισαν στο τραπέζι για να τελειώσουν το σνακ. Άκουγες πώς, στο δωμάτιο, κάποιος υπαγόρευε: «Αριθμός 4.812... Kruger Hans... 4 η ώρα και 15 λεπτά το απόγευμα...».

«Δάσκαλε», ψιθύρισα, «τι είναι αυτό; Είναι δυνατόν να ξεχάσουμε κάτι τέτοιο; Ο κ. Schmidt μίλησε πολύ συνεκτικά, αλλά δεν ήταν μόνο για αριθμητική. Μόλις γίνει γνωστό το «τι», υπάρχει ακόμα το «πώς». Δεν θα ήταν καλύτερα για την ηλίθια ευτυχία του, που την αγάπησε μέχρι τρέλας, θυμού και οργής, να σκοτώσει όλους τους ανθρώπους στον κόσμο, και όχι προγραμματισμένα, στις τέσσερις το απόγευμα, δίπλα στο

υπόστεγο, να εξολοθρεύσει στο όνομα του καλού της ανθρωπότητας έναν φτωχοδιάβολο σαν τον Kruger, που ίσως κανείς δεν τον χρειάζεται;

«Θυμήσου, θυμήσου τα πάντα καλά», είπε ο Jurenito, «αυτές τις πιτσιλιές του εγκεφάλου στον τοίχο και εκείνες τις καλοκομμένες φέτες λουκάνικου. Μακάρι όλα αυτά να ξαναβγούν μπροστά στα μάτια σου όταν ποτέ, κουρασμένος, απλώνεις το χέρι σου μπροστά για να ευλογήσεις την ανέχεια και τη βλακεία της ζωής.

Το βράδυ, όταν ταξιδεύαμε κάπου κλεισμένοι σε ένα στενό φορτηγό αυτοκίνητο, ολόκληρη η σκηνή της δολοφονίας του λιποτάκτη εμφανίστηκε καθαρά μπροστά στα μάτια μου. Αλλά παραδέχομαι και το λέω ειλικρινά, ότι δεν ένιωσα κανένα μίσος εκείνη τη στιγμή, αλλά μια πολύ ευχάριστη και αποκρουστική ικανοποίηση που δεν ήμουνα αυτός που ήταν στον τοίχο, αλλά κάποιος άλλος και να είσαι ζωντανός και να νιώθεις την ποιότητα του αέρα να θερμαίνεται από την αναπνοή πολλών ανθρώπων, να μπορείς να καπνίσεις μια πίπα ή να μπορείς να κοιμηθείς στηριζόμενος στον παχουλό κύριο Cool. Δεν το εξομολογήθηκα τότε στον Δάσκαλο, αλλά συνειδητοποίησα ότι αυτό το τυφλό και συντριπτικό πάθος για τη ζωή, όπου κι αν με βρήκε, ακόμα κι αν ήταν σε χοιροστάσιο, πάντα θα με εμπόδιζε να πραγματοποιήσω το μεγάλο δόγμα του. Σκεπτόμενος αυτό, βασάνιζα τον εαυτό μου όλη τη νύχτα και μέχρι που ήρθε το πρωί, δεν κατάλαβα ότι η αδυναμία δεν είναι ακόμα η στιγμή του θανάτου και ότι η πολύ κατακριτέα νύχτα του Πέτρου στη φωτιά δεν απέτρεψε τον αξιοπρεπή θάνατό του παρ' όλα αυτά. Και μουρμουρίζοντας απαλά «Σε αρνούμαι, αλλά μόνο προς το παρόν», Αποκοιμήθηκα, γλυκά και βαθιά.

Η οργάνωση και ο πολιτισμός της Μεγάλης Αυτοκρατορίας. Οι επαναστάτες της Αγίας Πετρούπολης μας καλωσορίζουν

Μας πήγαν στο χωράφι Oberlahnstein, κοντά στο μικρό ρέμα του Lahn. Την πρώτη μέρα μας πλησίασε ένας ηλικιωμένος υπολοχαγός και μας εξήγησε ότι η Γερμανία αγωνίστηκε για τον πολιτισμό, για το δικαίωμα στην ελευθερία και για την ειρήνη όλων των μικρών πόλεων. Αυτό ήταν τόσο παρόμοιο με αυτό που ακούγαμε καθημερινά στις συμμαχικές χώρες έτσι άρχισα να υποψιάζομαι ότι θα δοκίμαζα στα γερμανικά, επαναλαμβάνοντας τα συνθήματα που είχα διάβασει στο *Le Matin*, παριστάνοντας τον υποστηρικτή των συμμάχων για να μας προκαλέσει μια περιττή ειλικρίνεια. Αλλά ο Δάσκαλος μας εξήγησε ότι οι όροι «πολιτισμός», «ελευθερία» κ.λπ. ήταν και πολύ της μόδας εκεί και αυτό το είχε διαβάσει ο αξιωματικός σίγουρα, όχι στο *Le Matin*, αλλά στην *Deutsche Zeitung*. Τότε ο υπολοχαγός μας ρώτησε αν υπήρχαν μεταξύ μας Ρώσοι που δεν ήταν Ρώσοι. (Ουκρανοί), Άγγλοι που δεν ήταν Άγγλοι (Ιρλανδοί) και Γάλλοι που δεν ήταν Γάλλοι (ακροαριστεροί σοσιαλιστές). Δεν υπήρχε κάτι τέτοιο, αλλά ο Γερμανός κρύβοντας την απογοήτευσή του, μας διαβεβαίωσε ότι στην ύπαιθρο θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε τον πολιτισμό και την οργάνωση της Μεγάλης Αυτοκρατορίας.

Μετά τον υπολοχαγό έφτασε ένας υπαξιωματικός και μας διέταξε να μπούμε στη σειρά. Η κοιλιά του κυρίου Cool, τα χέρια του Ercole, η καμπούρα μου και τέλος όλα, του κυρίου Delet βγήκαν εκτός γραμμής. Ο υπαξιωματικός ήταν πολύ δυσαρεστημένος με όλα αυτά και έδωσε μια σπρωξιά στον κύριο Cool στο στομάχι με όλη του τη δύναμη, αλλά μόλις το έμαθε πως ήταν Αμερικανός, μουρμούρισε κάτι σαν δικαιολογία και χαστούκισε τον Alexei Spiridonovich, του οποίου η κοιλιά και ο πισινός ήταν αφεγάδιαστα. Δεν μπορούσα να καταλάβω σε καμία περίπτωση, αφού αυτά τα ήθη έγιναν συνηθισμένα, γιατί οι δικοί μας κηδεμόνες, κάθε φορά που θύμωναν με τον Δάσκαλο, με τον κ. Cool και με τον κύριο Delet, τιμωρούσαν τον Alexei Spiridonovich, την Aisha ή εμένα. Μετά από αυτές τις ασκήσεις μας έδωσαν ένα μπουλ με φλούδες πατάτας που είχαν πολύ έντονα άσχημο χρώμα..

Τότε άρχισε η προοδευτική μας μύηση στα μυστικά του Γερμανικού πολιτισμού και της οργάνωσης. Έτσι, ο κ. Cool κατάλαβε γρήγορα ότι τα δολάρια του δεν είχαν χάσει τη συνηθισμένη τους μαγική δύναμη. Αυτός και ο κύριος Delet έλαβαν για ένα δολάριο ένα καλό γεύμα και λίγο μετά

εμφανίστηκαν στο στρατόπεδο, μόνο πλασματικά, αφού μετακόμισαν στο σπίτι της συζύγου ενός παλιού αρχιλοχία, την frau Knabe, που διατηρούσε κάτι σαν οικογενειακή πανσιόν για κρατούμενους της καλής κοινωνίας. Αλλά ο κύριος Delet παραπονέθηκε για το πόσο βαριά ήταν τα γεύματα, που τον ανάγκαζαν να διπλασιάσει τη δόση των χαπιών Pink, και η αηδία του Anchenn, που ήταν τόσο βαριά όσο ένα άγαλμα της Γερμανίας και επίσης δεν ήξερε ούτε ένα από τα υπέροχα παιχνίδια της Lucie, ούτε καν τα πιο πρωτόγονα. Απεναντίας εμείς, αφού ήπιαμε το ίδιο aguachirle για ένα μήνα συνεχόμενα, νιώθαμε τόσο αδύναμοι που δεν μπορούσαμε καν να περπατήσουμε και σηκωθήκαμε μόνο για να περάσουμε από τη λίστα. Από την άλλη, μας είπε να γνωρίζουμε πως επικρατούσε η ίδια οργάνωση επίσης και εκτός στρατοπέδου. Ένας στρατιώτης μου είπε ότι η γυναίκα του είχε περάσει τόση πολλή πείνα τους μήνες της εγκυμοσύνης της, που το παιδί γεννήθηκε χωρίς μαλλιά, χωρίς νύχια και με σαφή συμπτώματα κρετινισμού. Από την άλλη, ο κ. Leuven, ο δήμαρχος που έμενε μαζί μου στην ίδια πόλη του Biebrich, καταβρόχθιζε μια ολόκληρη γαλοπούλα κάθε μέρα. Δεν ξέρω αν ο Schmidt το γνώριζε αυτό, αλλά λαμβάνοντας υπόψη ότι μόνος του κατέστρεψε τώρα τους γαλλικούς κήπους και επαίνεσε τη γερμανική οργάνωση, υποθέτω ότι η ιστορία αυτού του παιδιού δεν θα έφτασε στα αυτιά του.

Το πολιτιστικό τοπίο ήταν εξίσου ζοφερό. Σε μια περίπτωση η Aisha, μαζί με την αιώνια αφέλειά της, είπε σε έναν Γερμανό στρατιώτη ότι είχε χτυπήσει στα δόντια κάποιους νεκρούς εχθρούς της, πως το γκρι-γκρί της επρόκειτο να την προστατεύσει από τα κακά πνεύματα και τα κανόνια και γι' αυτό τον συμβούλεψε να κάνει το ίδιο. Οι Γερμανοί χτύπησαν αλύπητα την Aisha, καταστρέφοντας την περηφάνια, τη χαρά της και το μπράτσο της Ultima. Τέλος, κατόπιν ήθελαν να την πυροβολήσουν και δεν την πυροβόλησαν μόνο και μόνο για να μπορούσαν ορισμένοι Σουηδοί και Ολλανδοί να την φωτογραφίζουν ως υπόδειγμα ωμότητας και βαρβαρότητας. Τους οδήγησαν ευγενικά στο αίθριο και εκεί τους μέτρησαν κάποιοι κύριοι με καπέλα στο κεφάλι. Αργότερα, όταν οι επιφανείς επισκέπτες έφυγαν, τους έβριζαν και τους χτυπούσαν με κλωτσιές, Τους έβαλαν σε ένα σκοτεινό υπόστεγο. Φτωχή και αγαπητή μου Aisha, δεν το ήξερες πως μέσα σε εκείνες τις στιγμές, η υπέροχη άγνοιά σου χρησίμευε για να εξυμνήσει την υψηλή κουλτούρα και τον ανθρωπισμό των παραβατών μας! Δεν ήξερες καν τι περίεργη λέξη, είναι ο πολιτισμός! Όταν σε κοιτούσαν χαμογελούσες ντροπαλά και ενώ σε χτυπούσαν έκλαιγες δυνατά, σαν παιδί.

Ο Ercole είχε γίνει πολύ αδύνατος. Έκλεψε μερικές πατάτες και έτσι καταδικάστηκε έγκλειστος στη φυλακή και επίσης ξυλοκοπήθηκε. Όσο για τον Tishin, περνούσε όλο τον χρόνο του άρρωστος. Η ηπατική του

νόσος, που είχε αρχίσει στην Αφρική, έγινε περίπλοκη. Ήταν εντελώς συγκλονισμένος και αμφιταλαντευόταν μεταξύ τριών δυνατών διεξόδων: να κρεμαστεί, να γίνει οριστικά Τολστοϊκός, δηλαδή να συγχωρήσει όλους τους φίλους μας δήμιους και μάλιστα προτείνοντας στον υπαξιωματικό να τον χτυπήσει, ή να μεταμορφωθεί σε Tishenko, για να μεταφερθεί στο ουκρανικό στρατόπεδο, όπου οι συνθήκες ήταν πολύ καλύτερες. Δεν μπορούσε να αποφασίσει και πέθαινε από την αγωνία. Εγώ μαζί του θρήνησα και καταράστηκα τον πολιτισμό με κάθε δυνατό τρόπο. Επιπλέον, έγραψε όλα όσα γράφει συνήθως ένας Ρώσος συγγραφέας σε τέτοιες περιστάσεις: Ρωσία, Μεσσίας, δαίμονας, ανάσταση, λοιμός, γλυκύτητα και του διάβασα όλα όσα είχε γράψει στον Alexei Spiridonovich. Έπιασε το κεφάλι του και φώναξε: «Ναι, ναι! Έρχεται!» και μετά, βάζοντας το κεφάλι του στο μαξιλάρι, πέρασε όλο το βράδυ κλαίγοντας. Επειδή δεν ξέρω να κλαίω, συνέχισα να γράφω ή κάθισα μπροστά σε έναν Γάλλο που έπαιρνε συχνά δέματα από το σπίτι και τον κοίταζε ξέφρενα στο στόμα του μέχρι που, απελπισμένος, έκοψε μια μικροσκοπική φέτα του μπέικον.

Ο Δάσκαλος δεν αντέδρασε ούτε εξωτερικά ούτε εσωτερικά στον πολιτισμό και την υπάρχουσα οργάνωση. Θα μπορούσε, ως Μεξικανός πολίτης, να είχε απελευθερωθεί ή τουλάχιστον να μετακομίσει από τη χώρα στο σπίτι της Frau Knabe, αλλά δεν ήθελε να μας αφήσει. Προς εκπαίδευση, σπούδασε τις γλώσσες Hausa και Herero, την οικονομία των τεύτλων στην Ουκρανία και τις διαφορετικές εμπειρίες των κρατικών μονοπωλίων. Πάντα ήμουν πολύ έκπληκτος με την ικανότητα του Jurenito να προσαρμόζεται στις πιο ποικίλες συνθήκες διαβίωσης. Ήταν ένας πολύ καλός γκουρμέ, επίτιμο μέλος της Παρισινής Λέσχης Μαθητών του Gargantua, γνώστης όλων των κρασιών της Βουργουνδίας και του Μπορντό, ειδικός στις δημοπρασίες παλαιών αποθεμάτων κρασιού και παρόλα αυτά έφαγε το χυλούδι με όρεξη που μας έδωσαν στο στρατόπεδο, μένοντας ευδιάθετοι, υγιείς και χαρούμενοι. Ούτε οι προσβολές τον επηρέασαν και μάλιστα αναφέρθηκε σε αυτές με το έκδηλο ενδιαφέρον του ταξιδιώτη που μελετά τα έθιμα μιας χώρας, ή ακριβέστερα όπως ο Brehm (Γερμανός ζωολόγος, Διευθυντής ζωολογικών κήπων) μαζί με τα κλουβιά σε ζωολογικό κήπο. Ήμουν σίγουρος ότι είχε συγκεκριμένα σχέδια για αυτό κανείς δεν του μίλησε. Η αλήθεια είναι ότι μου μίλησε πολύ, αλλά μόνο για βλακείες και όπως αναγνώρισε ο ίδιος, για την εξάσκηση της ρωσικής γλώσσας.

Στις αρχές Φεβρουαρίου άρχισαν νέα βασανιστήρια. Όλους μας, συμπεριλαμβανομένων των κ. Cool και Monsieur Delet, μας οδήγησαν απροσδόκητα από το στρατόπεδο στο ανατολικό μέτωπο, γύρω από τον Κόβνο, και εκεί μας ανάγκαζαν να επισκευάζουμε δρόμους. Ήταν

τρομερά δύσκολο και είμαι πεπεισμένος ότι αν δεν είχε συμβεί κάτι εντελώς ανύποπτο για εμάς, σε ένα ή δύο μήνες, εκτός από τον Δάσκαλο, όλοι θα είχαμε βρει γαλήνη, αυτή τη φορά όμως με τρόπο απολύτως ρομαντικό, αλλά μάλλον αναπόφευκτο. Τρεις εβδομάδες μετά από εμάς, όταν έφτασαν οι Γερμανοί, αφού στολίσαμε το Γενικό Επιτελείο με σημαίες, μας έδωσαν συγχαρητήρια: «Η επανάσταση ξέσπασε στη Ρωσία. Ο Τσάρος παραιτήθηκε! Πώς να μεταφέρω τη συγκίνηση εκείνων των ημερών, τα δάκρυα και τις αγκαλιές του Alexei Spiridonovich, τα σκισμένα τραγούδια μου, τον φόβο του Monsieur Delet και τη γαλήνια ικανοποίηση του δασκάλου;

Την επόμενη μέρα, όταν τελειώσαμε το μπάζωμα ενός δρόμου που δεν είχε άλλη λύση, ο Jurenito μας μάζεψε όλους και είπε: «Φίλοι μου, σας προτείνω να ετοιμαστείτε για έναν τρυφερό αποχαιρετισμό στις γοητείες του μεγάλου πολιτισμού και για μια μικρή μετανάστευση προς την Ανατολή. Σας διαβεβαιώνω ότι αυτές οι πατατόφλουδες θα σερβίρονται εκεί με πολύ περισσότερη χάρη και διασκέδαση. Η αρρώστια μόλις μπήκε στη δεύτερη φάση, προβλεπόμενη από καιρό. Τεμαχισμένος σε στενά και μικρά μέτωπα ο πόλεμος, σκάβοντας όλα τα οδοφράγματα, πασχίζει να διαβρώσει το σκληρό και σταθερό θησαυροφυλάκιο του κόσμου. Πιστέψτε με: τώρα, στην άγρια Αγία Πετρούπολη, «Καταστρέφουν και κτίζουν τους Παρθενώνες, τη Χισιάννα[4] και την Ακρόπολη της οικουμένης».

Δεν αντιληφθήκαμε το ακριβές νόημα των λόγων του Δασκάλου, αλλά αρχίσαμε να προετοιμαζόμαστε έντονα για την απόδραση. Έπρεπε ακόμα να περιμένουμε ένα μήνα για να πραγματοποιηθεί αυτό που προβλεπόταν και στις 7 Απριλίου, μεταμφιεσμένοι με στολές Γερμανών (η Aisha με το κεφάλι της τελείως δεμένο), γλιστρήσαμε στις γραμμές της εμπροσθοφυλακής.

Αυτό που είδαμε εκεί δεν δήλωνε καθόλου πόλεμο. Κανείς δεν πυροβολούσε, Στο πλάι των ρωσικών χαρακωμάτων ακούγονταν μόνο οι ύμνοι της «Διεθνούς» και έβλεπε κανείς κόκκινα πανό με επιγραφές που έγραφαν: «Αδέρφια, ελάτε μαζί μας! Ζήτω η ειρήνη!». Με απόλυτη ελευθερία διασχίσαμε τον χώρο που χώριζε τα ρωσικά χαρακώματα με των Γερμανών και εκεί μπορέσαμε να δούμε ένα μοναδικό θέαμα. μια διμοιρία Γερμανών παρέλαυναν υπό τις διαταγές ενός αξιωματικού σε τέλεια τάξη: «Στα δεξιά, φιλήστε τους Ρώσους! Κι έτσι άρχισαν να αγκαλιάζουν τους Πέρμιους και τους Βιατίτσι, γενειοφόροι με προεξέχοντα ζυγωματικά, που αναστέναζαν από ενθουσιασμό, σταυροκοπιόντουσαν και έκλαιγαν. Την ίδια στιγμή άλλοι Γερμανοί εξέτασαν προσεκτικά τα χαρακώματα και τα φωτογράφιζαν «ως ενθύμιο». Μόλις τελείωσαν οι αγκαλιές, οι Γερμανοί οργάνωσαν μια μικρή αλλά αρκετά καλή αγορά στον τομέα τους, αλλάζοντας χάρτινες

τσιγαροθήκες, φακούς που δεν άναβαν και μια αηδία κονιάκ (που το έλεγαν περήφανα και «κονιάκ») για σαπούνι, αλάτι, ζάχαρη και άλλα προϊόντα από τη χώρα. Και όλο αυτό το ονόμασαν «αδελφοποίηση».

Μας άφησε τρομερά έκπληκτους να αναγνωρίσαμε ανάμεσα σε αυτούς που «Αδελφοποιήθηκαν» τον φίλο μας Karl Schmidt, με δικό του παλτό στρατιώτη. Βλέποντάς μας κι εκείνος ξαφνιάστηκε για μια στιγμή, αλλά γρήγορα συνήλθε και μας είπε ότι είχε παραιτηθεί από τη θέση του, ότι ονειρευόταν την αδελφότητα των λαών που ήταν ευχαριστημένοι με το ειρηνιστικό πνεύμα της νέας Ρωσίας και πως κατευθύνθηκε στην Αγία Πετρούπολη για να γίνει και σύντροφος. Δεν κρύβω ότι αμφέβαλα για την ειλικρίνεια του Schmidt και μοιράστηκα τις σκέψεις μου με τον Alexei Spiridonovich, αλλά αυτός αναφώνησε: «Έχεις πολύ σκληρή καρδιά! Αυτές τις μέρες της πρώτης άνοιξης της ειρήνης, οι ακτίνες της αδελφσύνης έχουν λιώσει ακόμα και τους πάγους της Αυτοκρατορίας. Δεν καταλαβαίνετε ότι ο Schmidt έχει ξαναβρεί το φως του; Ο Schmidt έχει μετανιώσει! Είναι δικός μας αδερφός και νιώθω απείρως χαρούμενος που είναι επιτέλους μαζί μας!».

Λοιπόν, είναι αδερφός, όντως είναι αδερφός... Δεν απάντησα ξανά, και οι επτά από εμάς χωθήκαμε στα βάθη της Ρωσίας. Μετά από δέκα χρόνια χωρισμού πήγαινα να ξαναδώ εκείνα τα γκριζα χωράφια, σαν καπνιστά, που τα μικρά παιδιά σταματούσαν εκεί που έκαναν βόλτες τα νεαρά κορίτσια της Ρωσίας, που ονειρεύονταν τη Μόσχα, με το Θέατρο Τέχνης ή με την γεμάτη ιδανικά αγάπη κάποιου δικηγόρου, τους σταθμούς διασταύρωσης με τις τριανταφυλλιές τους, με τον τυπικό μεθυσμένο αξιωματικό να πίνει βότκα κατευθείαν από ένα μπουκάλι, με ένα σωρό στρατιώτες, γυναίκες και παιδιά ξαπλωμένους στη βρώμικη πλατφόρμα, καπνίζοντας τσιγάρα φτιαγμένα από εφημερίδα, βγάζοντας τις ψείρες και λέγοντας ψέματα στη μητέρα τους. Αυτή είσαι, μητέρα Ρωσία!

Από το Ρσκον, ο Δάσκαλος έστειλε τηλεγράφημα στον Υπουργό Εξωτερικών της προσωρινής κυβέρνησης:

Ένας εκπρόσωπος από το Μεξικό, τρεις σύμμαχοι, δύο πολιτικοί εξόριστοι και ένας αντίπαλος Γερμανός ταξιδεύουν στην Πετρούπολη με προσάρτηση και συνεισφορά και ενός απελευθερωμένου μαύρου. Αναλάβετε δράση.

Και μετά έστειλε ένα αντίγραφο στα γραφεία σύνταξης όλων των εφημερίδων. Αν και εκείνους τους μήνες η άφιξη ξένης αντιπροσωπείας ήταν καθημερινό φαινόμενο, μας υποδέχτηκαν συγκινητικά, έως και πανηγυρικά. Στο σταθμό μας περίμεναν εκπρόσωποι διαφόρων οργανισμών, όπως το Συμβούλιο των Αναπληρωτών Στρατιωτών της

Περιοχής Okhta, η Ένωση για την Τελευταία Σωτηρία της Ρωσίας, η Ένωση Σοσιαλιστών Στρατηγών, ο Σύνδεσμος Δημοτικών Σχολείων και άλλοι για το πρεστίζ. Το League πρόσφερε στον Monsieur Delet ένα άλμπουμ με πορτρέτα σπουδαίων πρωταγωνιστών της Γαλλικής Επανάστασης, όπως ο Poincaré, ο Albert Thomas και ο Chjeidze. Οι μαθήτριες ζήτησαν από την έκπληκτη Aisha να τους υπογράψει αυτόγραφο. Ο κύριος Delet ήταν πολύ χαρούμενος με τις φωτογραφίες και μάλιστα επαίνεσε τον Chjeidze λέγοντας: «Πολύ όμορφος άντρας!» Όταν όμως η ορχήστρα άρχισε να παίζει «The International», τρόμαξε και άρχισε να ψιθυρίζει στον κύριο Cool: «Ακούς; C'est la lutte... Πρέπει να ξεφύγουμε! Ω! Ακόμα και με τους Boches ήταν πιο ήρεμα!

Αλλά στο τέλος του "La Internacional", οι μουσικοί ξεκίνησαν με το "La Marseillesa", πράγμα που καθυσάχασε πολύ τον κύριο Delet. Αυτός με τον οποίο ήμουν πιο χαρούμενος σε όλες αυτές τις δεξιώσεις ήταν ο Ercole.

Φώναξε το «Εννίνα!» του, πήρε το φλάουτο από έναν δοσίλογο μαθητή και άρχισε να το φυσάει με όλη του τη δύναμη. Το κοινό, πιστεύοντας ότι ήταν κάποιος ξένος ύμνος, με σεβασμό ξεσκέπασε το κεφάλι του. Τότε ο Ercole ζήτησε φωτοβολίδες ή κροτίδες και τελικά, εξαντλημένος, ξάπλωσε σε μια ταπετσαρία της Μπουχάρα σε ένα πολυτελές σαλόνι του σταθμού, που ονομαζόταν «Τσάρος» και αμέσως άρχισε να φτύνει. Κανείς δεν τον απομάκρυνε από εκεί και αντίθετα, άρχισαν να τον φωτογραφίζουν και να του φέρνουν λουλούδια. Έφτασε να μας φωνάξει: «Αυτή είναι μια υπέροχη χώρα! Τελικά βρήκα κάτι παρόμοιο με την οδό Pascudini, αλλά πιο απαλό και πιο άνετο!...» Έτσι πήγαιναν τα πράγματα!

Ο Ercole κάνει τούμπες. Χαρά και ανησυχία

Καθώς ξεκινάμε αυτό το κεφάλαιο, ο αναγνώστης μπορεί να εκπλαγεί με την επιπολαιότητα και ασυναρτησία της ιστορίας μου. Αλλά προς υπεράσπισή μου θα πω μόνο ότι κατά τη διάρκειά του τις πρώτες μέρες της επανάστασης με είχε απορροφήσει εντελώς μια και μόνο ενασχόληση: χαιρόμαι, η χαρά μου πήρε διάφορες μορφές: είτε πήγαινα με άλλους να χαιρόμαστε στους δρόμους προσπαθώντας να τραγουδήσω κάτι, ή σκαρφάωνα στις βάσεις των αγαλμάτων, στα στασίδια και στα βάρθρα και έκανα ομιλίες που κρατούσαν ώρες, ή έμενα στο σπίτι και άρχιζα να φωνάζω στα πορτρέτα των αγαπημένων μου πολιτικών: «Ζήτω! Κάτω!», κάτι που τρόμαξε πολύ τη μαγειρίσσα Duniasha. Με αυτό το τρένο της ζωής ήταν αναμφίβολα δύσκολο να παρατηρήσω και να θυμηθώ, όχι μόνο τα γεγονότα, αλλά ακόμα και τις δραστηριότητες του Δασκάλου μου.

Την επομένη της άφιξής μας προσκληθήκαμε σε μια μεταμεσονύκτια συγκέντρωση στο το τσίρκο Cinizelli. Ο χρόνος και ο τόπος με εξέπληξαν λίγο, αλλά μια γνωριμία με έναν επαναστάτη σοσιαλιστή μου εξήγησε ότι ακόμη και ένα νέο κράτος είχε τις δικές του παραδόσεις, και δεν προσπάθησα να ερευνήσω την προέλευσή τους. Το ράλι ήταν υπέροχο. Όχι μόνο εγώ, αλλά όλοι όσοι παρευρέθηκαν και δεν ήταν λιγότεροι από χίλιοι, ανοιχτά και χωρίς να ντρέπονται γι' αυτό, χάρηκαν πολύ.

Ο κύριος Delet παρενέβη πρώτος:

«Πολίτες, επιτρέψτε μου να σας χαιρετήσω εκ μέρους μιας χώρας που είναι η μητέρα για όλες τις επαναστάσεις! (Ζήτω!). Μην νομίζετε ότι αυτό είναι κάτι καινούργιο. Στη χώρα μου όλα αυτά έχουν ήδη συμβεί. Και δεν έγινε τίποτα! Τώρα έχουμε μια δημοκρατία (Hooray! Ζήτω) και τι δημοκρατία! Παντού γράφει «Libertad, igualdad, fraternidad - Ελευθερία, ισότητα, αδελφότητα!», ακόμα και μέσα στις πόρτες της φυλακής. Από τη θορυβώδη συγκέντρωση ακούγεται: «Έξω, Φύγετε! Απαίτηση από τη Γαλλία η αμνηστία!». Και ο πρόεδρος: «Εντολή! Όλοι έχουν δικαίωμα να διαδηλώνουν!». Αλλά μόνο οι κακοποιοί, οι εχθροί της τάξης, βρίσκονται στη φυλακή. Στη χώρα μας, στους πολίτες, υπάρχει πολλή τάξη. Και πιστέψτε με, η ζωή εκεί είναι όμορφη σαν τριαντάφυλλο του Μαΐου. Έχω ένα μικρό σπίτι με κήπο, στον κήπο υπάρχουν τριαντάφυλλα («Bourgeois!») και η μικρή Λούσι... (Ο πρόεδρος: Μου έδωσε ένα σημείωμα: ζητήστε από τον ομιλητή να το κάνει, «Μην απομακρύνεστε από το θέμα

του συλλαλητηρίου: Η Επανάσταση και το Σύμπαν»). Πολίτες, θα είμαι σύντομος. Εσείς οι ίδιοι έχετε καταλάβει τι περιμένουμε από εσάς. Πηγαίνετε μπροστά! Πέθανε το συντομότερο δυνατό για την ελευθερία σου, πέθανε για τη Γαλλία! (Χειροκροτήματα, κραυγές «Ζήτω η Γαλλία!»).

Μετά τον Monsieur Delet, παρενέβη ο Karl Schmidt, ο οποίος χωρίς τη βοήθεια μεταφραστή και πολύ σωστά άρχισε να λέει:

«Πολίτες και σύντροφοι! Είμαστε όλοι κουρασμένοι («Είναι αλήθεια!»). Όλοι θέλουμε ειρήνη. Είμαι βέβαιος ότι η Γερμανία θα απλώσει το χέρι της φιλίας προς την Επαναστατική Ρωσία. Οι Άγγλοι ιμπεριαλιστές θέλουν να υπερασπιστείτε τον εαυτό σας ("Ατιμία!"). Κάτω ο πόλεμος λοιπόν!»(Νέο χειροκρότημα).

Ο Alexei Spiridonovich: «Αδέρφια! Οι προφητείες εκπληρώθηκαν! Και προς αυτόν τον Μεσσία, προς τον αμνό της θυσίας στρέφονται τα μάτια όλου του κόσμου. Αν είχε ζήσει μέχρι σήμερα αυτός ο σοφός από τη Yasnaya Polyana! Σηκωθείτε αδέρφια! (Μερικοί σηκώνονται. Από πίσω: «Κάτσε κάτω! Δεν μας αφήνεις να ακούσουμε!»). Ο Vladimir Soloviev έγραψε: Μετά τη βασιλεία του Πατέρα και του Υιού θα έρθει η βασιλεία του Αγίου πνεύματος. Προετοιμαστείτε για υπέρτατη ασκητική! Αδέρφια στο επόμενο συλλαλητήριο θα σας πω τη ζωή μου και έτσι θα μάθετε πώς κατάλαβα το αληθινό νόημα της επανάστασης. Τώρα, δυστυχώς, έχω μόνο δύο λεπτά. Τι είναι όμως δύο τη φορά; Θα το ξεπεράσουμε! Κάτω ο χρόνος! («Κάτω! Για τη μάνα σου!»). Υπάρχει μόνο η αιωνιότητα και η επανάσταση του πνεύματος! ("Μπράβο! Ας παρατείνει το δική του φορά! Λίγο ακόμα! Αρκετά! Ζήτω!")».

Βγήκε ένας εργάτης: «Εγώ σύντροφοι, αφού ο σύντροφος μιλάει για το πνεύμα, νομίζω ότι πρώτα από όλα πρέπει να στείλουμε όλους τους στρατιώτες της εφεδρείας στα σπίτια τους και μετά χαμήλωσε το βλέμμα στους αγρότες, εκείνους τους άντρες χωρίς αντίρρηση που ζητούν πέντε ρούβλια για μια πατάτα. («Έκθεση στην κυβέρνηση!». «Σύντροφε, μίλα για το Σύμπαν!», «Ας πει ο εκπρόσωπος τη γνώμη του! του προλεταριάτου!»).

Τότε βγήκε ένας παχουλός ποιητής που τραγούδησε: "Toreador, πάλεψε με θάρρος!" και ένας μαθητής διάβασε τη «Μούσα του λαϊκού θυμού» με μεγάλη αίσθηση. Από πίσω τους φώναζαν: «Βαρεθήκαμε! «Αφήστε τον Μεξικανό να μιλήσει!» Και ο Δάσκαλος άρχισε:

«Αν κοιτούσα μέχρι σήμερα και δεν μπορούσα να σηκώσω τα φύλλα του ημερολογίου, θα σας έλεγα αμέσως: είστε αντιδραστικοί! Αυτή η ελευθερία, για την οποία μιλάτε τόσο πολύ, δόξα τω Θεώ («Κάτω οι παπάδες!») και ο πόλεμος, έχουν ήδη σταλεί στο αρχείο. Αλλά δεν ζείτε το τώρα, γιατί θα είστε μόνο σε παραλήρημα και εν μέσω παραληρήματος δεν θυμάστε τι δεν είχατε ποτέ, προσβλέποντας στο μακρινό μέλλον.

Εγκρίνω την τρέλα σας, με όλες τις τρελές κραυγές σας, τις παράλογες αποφάσεις σας και αυτή την αρένα του τσίρκου στην οποία, με αφοσίωση και απόλυτη σοβαρότητα, δίνετε τις καλύτερες τούμπες μπροστά σε μια έκπληκτη Ευρώπη».

Αμηχανία. Σιωπή. Είχε χαλάσει όλη η διάθεση. Μία εντελώς προκλητική ηλικιωμένη γυναίκα, με πουά μαντήλι, άρχισε να μουρμουρίζει:

«Μα εγώ, μπαμπά, είδα στα όνειρά μου μια τεράστια κατσαρίδα που έτρωγε τα πάντα στο βάζο με τη μαρμελάδα και μετά σύρθηκε κατά μήκος του πισινού του πατέρα Mijaíl. Τι θα μπορούσε να της κάνει για να ξεφορτωθεί τα ποδαράκια της; Έτσι κάποιοι σέρονται προς το θρόνο!».

Κραυγές. Αγανάκτηση. Πάνω αντιδικούσαν. Δυστυχώς ο Ercole, γοητευμένος από αυτά που παρουσιάζονταν, ήθελε να κάνει το ίδιο. Ορμησε κάτω προς την άμμο και άρχισε να κάνει τούμπες. Τώρα όμως δεν ήταν καθόλου αλληγορία, αλλά απλά μια όμορφη χειρονομία αντάξια του «Ρωμαίου Bambucci». Κραυγές ακούστηκαν αγανάκτησης: "Προβοκάτορας!" "Προβοκάτορας!". «Ποιος είναι ο προβοκάτορας; "Θάνατος στον προβοκάτορα! Όσοι ήταν στις πίσω σειρές επέμεναν. Ο Ercole κινδύνευε. Αλλά αποδείχθηκε ότι ο προβοκάτορας δεν ήταν αυτός, αλλά ένας καλοντυμένος κύριος με καπέλο από τσόχα. Αλλά όχι αυτός ο άνθρωπος ήταν υφυπουργός. Ο προβοκάτορας έπρεπε να τραπεί σε φυγή. Ηρεμία. Όλες οι προτάσεις τίθενται σε ψηφοφορία. Ο Ercole, δεν είναι ακόμα ικανοποιημένος, Πέταξε μερικές κροτίδες που είχε αγοράσει προληπτικά. «Πυροβολούν! «Πυροβολούν!» Λίγες στιγμές πανικού. Σωθήκαμε από θαύμα! Τότε φώναξαν: «Μα τι Αναίσθητος, είσαι σύντροφε, έχεις πατήσει το κεφάλι του παιδιού!...»

Με εκνεύρισε πολύ που το ράλι μας είχε τελειώσει έτσι, αλλά το σοσιαλεπαναστάτης αναφέρθηκε και πάλι στις ομιλίες. Ο Δάσκαλος, αντίθετα, έμεινε απόλυτα ικανοποιημένος από εκείνη τη θυελλώδη νύχτα και αποφάσισε να ειδικεύεται στο να δίνει περισσότερα ράλι. Οργάνωσε δεκάδες από αυτές τις ομιλίες, με διαφορετικούς τίτλους, για άτομα όλων των κατηγοριών.

Τρεις από αυτές έχουν μείνει ιδιαίτερα στη μνήμη μου υπέροχες συγκεντρώσεις: αυτή που είναι αφιερωμένη στους κλέφτες, αυτή που είναι αφιερωμένη στις ιερόδουλες και αυτή που είναι αφιερωμένη στους υπουργούς. Το συλλαλητήριο των κλεφτών ήταν πολύ ζωηρό. Ο εκπρόσωπος ενός από τα υπουργεία, επίσης σοσιαλεπαναστάτης (παρεμπιπτόντως πρέπει να πούμε ότι ήταν ένας πολύ πλούσιος άνθρωπος, χονδρέμπορος καφέ), απέδειξε στους κλέφτες ότι καταρχήν, όπως είπε ο Προυντόν, πως η ιδιοκτησία ήταν μία ληστεία και δεύτερον, δεν πρέπει να κλέβεις, αλλά να δουλεύεις ειλικρινά για την

υπεράσπιση της χώρας. Οι κλέφτες διαμαρτυρήθηκαν, ισχυριζόμενοι τη σκληρότητα και ευθύνη της εργασίας τους. Στη συνέχεια ενέκριναν το καταστατικό του σωματείου και αποφάσισαν να ξεκινήσουν μια διαμαρτυρία για τις διπλές κλειδαριές στις πόρτες, που πάνε ενάντια στις ιερές αρχές της ελευθερίας. Η νύχτα τελείωσε με σκάνδαλο: ο σοσιαλεπαναστάτης, μόλις αντιλήφθηκε την εξαφάνιση του γεμάτου λίρες στεργλίνες πορτοφολιού του, φώναξε άγρια: «Κλέφτες, κλέφτες, θα πάτε όλοι φυλακή!» και κάλεσε τους πολιτοφύλακες.

Τελικά, το πρωί, ένας πολιτοφύλακας έφτασε και δήλωσε προληπτικά, ότι έπρεπε να συμβουλευτεί την επιτροπή του. Ο σοσιαλεπαναστάτης, ενθυμούμενος για αρχή με νοσταλγία τους δημοτικούς φρουρούς, έτρεξε στη συνεδρίαση την ώρα υπηρεσίας.

Στη συγκέντρωση των ιερόδουλων εστάλη κατά βούληση ο Alexei Spiridonovich θυμούμενος ανάμεσα στα αποφθέγματά του τη Soniechka Marmeladona και την Αγία Μαρία της Αιγύπτου. Ζήτησε από όλους συγχώρεση και από την πλευρά του συγχώρεσε επίσης όλους. Μετά είπε τη ζωή του και τελικά πρότεινε στους συγκεντρωμένους εκεί να «πλυθούν» στα νερά του επαναστάτη "Ιορδάνη" και μετά αφοσιώθηκαν στο ράψιμο του παντελονιού «των γενναίων υπερασπιστών της ελευθερίας και της χώρας». Πολλοί έκλαψαν. Τότε κάποιοι πολίτες ζήτησαν την αύξηση των ποσοστών. Ο Alexei Spiridonovich προσπάθησε να μιλήσει ξανά, αλλά ξέσπασε σε κλάματα από συγκίνηση, και παρηγορήθηκε από μια συμπονετική María Egirciaca που μουρμούρισε: «Σύντροφε κύριε, είσαι τρομερά ελκυστικός!» Η συνάντηση των υπουργών χαρακτηρίστηκε από την πλευρά της από την εξαιρετική προσέλευση κόσμου, αφού παρευρέθηκαν σε αυτήν όλοι οι πρώην, νυν και μελλοντικοί υπουργοί πολλών κυβερνήσεων. Ο κόσμος λοιπόν δεν έμεινε πολύ στη θέση του υπουργού και οποιοσδήποτε θα μπορούσε να περιμένει να γίνει, από τη μια μέρα στην άλλη, υπουργός για κάτι. Έφτασαν στο τσίρκο, στην πραγματικότητα, όχι λιγότερο από δύο χιλιάδες άτομα. Το Συμβούλιο έπρεπε να αναβληθεί για αυτό τον μεγάλο λόγο και όλοι οι λειτουργοί, ακόμη και οι μελλοντικοί, μετανόησαν και υποσχέθηκαν ότι ακόμη και αν ήταν υπουργοί δεν θα ήταν ποτέ πραγματικά. Στη συνέχεια μας μίλησαν πολύ ποιητικά για τη θάλασσα, το ηλιοβασίλεμα, τις σκουριασμένες αλυσίδες και για κλειδιά που ανοίγουν καρδιές. Γενικά φοβάμαι τους υπουργούς, αλλά αυτά δεν φαίνονταν καθόλου τρομακτικά. Ένιωθα σαν να βρισκόμουν σε συνάντηση αρχαρίων ποιητών και γι' αυτό αποφάσισα να παρέμβω με την εξής ομιλία:

«Πολίτες, μετά από δέκα χρόνια περιπλάνησης στο εξωτερικό, έχω γνωρίσει καλά τις χειρότερες δουλειές, συχνά αναγκάζομαι να ξυρίζω όμορφα μαλλιά, σκυλιά, να σύρω καρότσια με ύποπτα πιάτα ή να

εργάζομαι ως ταμίας σε ένα από τα δημόσια κτήρια του φίλου μου κ. Cool, μεταξύ άλλων εξαιρετικών επαγγελματιών. Αλλά σας δίνω τον λόγο της τιμής μου ότι δεν υπήρξα ποτέ υπουργός, ούτε θα γίνω ποτέ. Γενικά αγαπώ τους ανθρώπους και ειδικά εσάς που είστε ιδιαίτερα φιλικοί. Γι' αυτό σας συμβουλεύω να αφοσιωθείτε σε κάτι άλλο. Όλοι σας έχετε εκφράσει ξεκάθαρα την κλίση σας προς την ποίηση και χωρίς αμφιβολία μπορείτε να γράψετε διαφημίσεις για διάφορες μάρκες τσιγάρων, ή ακόμα και να περιγράψετε την αγροτική ομορφιά μας στο The Russian Treasury και άλλες δημοσιεύσεις. Σύντροφοι υπουργοί! Ζήτω η καθαρή ποίηση!».

Όλοι χειροκρότησαν πολύ...

Μετά από τόσα συλλαλητήρια και άρθρα εφημερίδων, τα πλεονεκτήματα του Δασκάλου εκτιμήθηκαν από όλους. Ως εκ τούτου, διορίστηκε Ανώτατος Επίτροπος, αν και ποτέ δεν έγινε γνωστό σε τι ακριβώς. Φαίνεται ότι ο υπουργός που εξέδωσε την εντολή βιαζόταν να πάει σε μια συνάντηση και δεν πρόφτασε να την υπαγορεύσει.

Στα μέσα του καλοκαιριού, δεν ξέρω γιατί, σταμάτησα να χαίρομαι και αφοσιώθηκα σε άλλο καθήκον: να ανησυχώ για τα πάντα. Αυτό μου πήρε επίσης πολύ χρόνο. Ήμουν ανήσυχος το πρωί, στη σειρά για ψωμί, ενώ διάβαζα την εφημερίδα, τη μέρα στις συνελεύσεις και το απόγευμα στα συλλαλητήρια. Το βράδυ περπάτησα σε κάποια πολυσύχναστη λεωφόρο, όπου ήσαν αξιωματικοί, ναύτες, ιερόδουλες, κερδοσκόποι, σοσιαλιστές-επαναστάτες και απλοί πολίτες και κατάλαβα πως όλοι τους ήταν ανήσυχoi. Κάθε απόγευμα κάποιος προσπαθούσε να πάρει τη εξουσία, αλλά μετά δίσταζε, το ανέβαλε και το θέμα κατέληγε σε μια μικρή συμπλοκή. Χιλιάδες στρατιώτες έτρεχαν συνεχώς έξω από τους σταθμούς, γενειοφόροι άντρες, που γκρέμιζαν τις κυρίες - έπεφταν λιποθυμώντας μόνο που τους έβλεπαν - προσπαθώντας να περάσουν μέσα από τους γοητευτικούς ουσάρους zemstvo, που προσπαθούσαν να πείσουν τους γενειοφόρους να επιστρέψουν στο μέτωπο «για την ελευθερία και τη χώρα». Στα καλύτερα εστιατόρια, όπου μας καλούσε καμιά φορά ο κύριος Cool, οι υπηρέτες όπως και πριν, υποκλίνονταν βαθιά και οι σύμμαχοι από τη Ρουμανία έπαιζαν βιολί («Ε, Ρουμανέσκι, τραγούδησε το τραγούδι του κοριτσιού!»). Στα ποτήρια άφριζε το Igroy και οι diners, αφού έψαξαν τα πορτοφόλια τους, πέταξαν με άφθονο κούνημα τρία καπίκια στους Ιππότες του Αγίου Γεωργίου ("Ίσως βοηθήσουν! τον στρατηγό να σκοτώσει αυτούς τους ανθρώπους!").

Ανησυχούσαν και οι φίλοι μου: ο Κύριος Delet, γιατί οι Ρώσοι δεν πήγαιναν να πολεμήσουν, ο Karl Schmidt γιατί παρόλο που ετοιμάζονταν να το κάνουν, ο κύριος Cool δεν μπορούσε να αντέξει αυτόν τον οικονομικό πανικό, ο Ercole ήταν ανυπόμονος γιατί είχε τελειώσει με όλα

τα πετράδια από την Αγία Πετρούπολη και δεν έφεραν καινούργια. Όσο για την Aisha, την ξυλοκόπησαν κάποιοι μεθυσμένοι εργάτες κεριών, που την πέρασαν για τον διάβολο ή για ένα από τα μέλη των Centurias negras,[5] και τώρα φοβόταν να βγει στο δρόμο μόνη της. Αυτός όμως που ανησύχησε περισσότερο ήταν ο Alexei Spiridonovich. Έψαχνε να εγγραφεί στο «τάγμα θανάτου», αλλά δεν ξέρω γιατί, τελευταία στιγμή, άλλαξε γνώμη. Προφανώς, έπρεπε να γίνει μέλος ενός κόμματος ή τουλάχιστον να ψηφίσει για τις εκλογές του Δημοτικού Συμβουλίου οποιονδήποτε από τις λίστες. Και όπως οι σοσιαλιστές γι' αυτόν, οι δεξιοί σοσιαλιστές ήταν πολύ αριστεροί και οι αριστεροί σοσιαλιστές υπερβολικά δεξιοί, βασανιζόταν και θρηνούσε συνεχώς και μετά πίνοντας το kriushon (κοκτέιλ) του παραπονέθηκε στον κύριο Cool: «Το ρολόι κοντεύει να χτυπήσει δώδεκα! Όλη η Ρωσία θα καταστραφεί! Και εν τω μεταξύ, εδώ είμαι, πίνω kriushon. Μικρός πολίτης, τι γιος της χώρας! Ω παρακαλώ! Δώσε μου εξιλέωση! Δώσε μου το μαρτύριο του σταυρού! Ωχ, ωχ, ωχ!».

Αργότερα, όταν οι Γερμανοί άρχισαν να επιτίθενται, ο Schmidt κάλεσε τον Alexei στο χαρούμενο γεγονός. Αλλά δεν έκλαιγε με λυγμούς πια, απλά έκλαιγε και ο κύριος Delet απείλησε: «Κοίτα τι αρπάζω, ετοιμάζω τις βαλίτσες μου και φεύγω και θα δούμε τι θα κάνει η Ρωσία χωρίς εμένα;». Ο κόσμος έτρεχε κατά μήκος της λεωφόρου Nevsky, τραγουδώντας, βλασφημώντας και πυροβολώντας. Τέλος, ανακοινώθηκε το κάλεσμα για πανηγυρικό εορτασμό με στόχο να γιορτάσουν την απελευθέρωση της Λιβερίας, στην οποία αναγκάστηκε να γεννηθεί η δημοκρατία είπε η Aisha και όχι στη Σενεγάλη. Από την άλλη, δεν χρειάστηκε να το μετανιώσει, την έβαλαν σε τιμητική θέση και την διασκέδασαν με κάθε δυνατό τρόπο. Αληθής η κυρία μίλησε για τον Beecher-Stowe και συμβούλεψε τους Ρώσους «να επαναστατήσουν όπως αυτή είχε κάνει σ' αυτούς τους φτωχούς σκλάβους». «Πάρτε ένα παράδειγμα!» (δεν είπε ακριβώς από ποιόν, είτε από τον Beecher-Stowe είτε από τους μαύρους). Ένας καθηγητής Κ.Δ.[6] προτρέπει θερμά την Aisha να υιοθετήσει το σύστημα εκπροσώπησης στη Λιβερία. Αναλογικά, και μάλιστα πρόσφερε τη βοήθειά του στην εκκολαπτόμενη δημοκρατία. Στο τέλος προέκυψε ένας νεαρός με μακριά μαλλιά που άρχισε να φωνάζει: «Το κύριο πράγμα είναι η χειραφέτηση του πνεύματος, ο μαγικός φουτουρισμός της ζωής! Ακόμα κι αν εσύ, Λιβεριανή, είσαι μοιχός, δολοφόνος και ληστής, σε αγαπώ, σε αγαπώ! Θα λερώσουμε τα πρόσωπά μας με αιθάλη και θα γιορτάσουμε το πρωτόγονο μέλλον που βρίσκεται μπροστά μας. Απόψε, όλοι πάνε στο σχολείο Tenishevski για να ακούσουμε τη διάλεξη για τον αφαλό και δεν ξέρω τι άλλο, που συνοδεύεται δεόντως από πρακτικές επιδείξεις».

Όταν φύγαμε από το αμφιθέατρο όπου γινόταν αυτή η γιορτή, πρότεινα να πάμε αμέσως στο φουτουριστικό συνέδριο, αλλά ο Δάσκαλος είπε: «Χόρτασα! Φίλοι μου, θα εξαφανιστώ για λίγο, αλλά θα τα ξαναπούμε σύντομα».

»Κοιτάξτε αυτούς τους εναρμονισμένους, ανήσυχους και απελπισμένους δρόμους. Κάθε λιθαράκι, κάθε παιδί φωνάζει: «Στερήστε μας αυτή τη φοβερή ελευθερία, γιατί είναι πιο βαριά από οποιοδήποτε άλλο ζυγό!» Μπορεί η ελευθερία να παραμείνει εκτός της αρμονίας του συνόλου; Σε αυτή την περίπτωση, θα μετατραπεί γρήγορα σε κρυφή σκλαβιά. Εγώ απελευθερώνω τον εαυτό μου μόνο καταπιέζοντας τους άλλους. Είναι δυνατό να μάθεις εύκολα να μην το κάνεις, αν αφήσεις τον εαυτό σου να καταπιεστεί, αλλά θα χρειαστεί ακόμα μια νέα εποχή του σιδήρου και μια δοκιμασία χωρίς προηγούμενο στην ιστορία για να χάσει κανείς την επιθυμία να καταπιέζει τους ανθρώπους. Μην πιστεύεις σε ωραίους μύθους ούτε σε αυτούς που στοχάζονται στην Ελλάδα. Η ιστορία έχει ήδη ρίξει το αδιαφανές πέπλο της πάνω από τον ελεύθερο φιλόσοφο, γεμάτο σοφία, του οποίου την τουαλέτα καθάριζε ένα απλός σκλάβος, άγνωστος σήμερα. Γελάστε τότε όταν σας λένε για τη θεία ιεραρχία της Ινδίας ή την ζηλόφθονη ελευθερία των πολύ ελεύθερων Άγγλων. Ελευθερία δεν υπάρχει, και δεν υπήρξε ποτέ. Ο Επίκτητος ήθελε πρώτα απ' όλα να φάει. Αλλά η ανάγκη υπαγορεύεται πολύ νωρίτερα από ό,τι η ασυναρτησία κινείται τώρα. Ο Ehrenburg, περπατά στα πόδια του, απαιτεί το φαγητό του και δεν αδιαφορεί για τις κουβέντες για φούστες. Οι εκατοντάδες θρησκείες μας και τα χιλιάδες ναρκωτικά μας, τα συστήματα, οι φιλοσοφικές αρχές και οι νόμοι που μας διέπουν μπορούν μόνο να επιβεβαιώσουν αυτό που ήδη προϋπήρχε.

»Τώρα η ανθρωπότητα δεν πάει με κανέναν τρόπο προς τον πολυπόθητο παράδεισο, αλλά προς ένα πολύ σοβαρό και μαύρο καθαρήριο. Κάτι έχει αρχίσει, ένα σκοτεινό λυκόφως της νέας ελευθερίας που έρχεται. Αλλά στο μεταξύ, ακόμη και η Ασσυρία και η Αίγυπτος θα είναι κυριευμένες από πρωτοφανή σκλαβιά. Επομένως, καταναγκαστική εργασία σε γαλέρες θα αποδειχθούν απλώς μια προπαρασκευαστική πράξη, μια πρώτη εγγύηση ελευθερίας και όχι σαν αυτό που παριστάνεται στα αγάλματα στις πλατείες, ούτε σαν τις κουρασμένες φαντασιώσεις που φωτίζουν οι μικροί συγγραφείς, αλλά η μόνη δυνατή ελευθερία, που δημιουργήθηκε και προωθείται από την άψογη ισορροπία, τη μέγιστη αρμονία! Θα αναρωτηθείτε: γιατί είναι αυτό οπισθοδρόμηση, ή πλαγιοδρόμηση, αυτών των τρελών και παράλογων στιγμών; Ακόμα το καλύτερο μάθημα θα είναι αυτό των πραγμάτων! Τώρα όλα είναι ψέματα: οι γενειοφόροι άντρες στο σταθμό, οι ουσάροι zemstvo, οι ουρές και τα ποτήρια των Irroy, οι Picassos, οι Schukin και αυτό είναι ανόητο!

που προφέρεται τόσο πολύ. Αλλά επιτέλους θα έρθει μια μέρα που θα είναι αλήθεια... Η ελευθερία που δεν τρέφεται με αίμα, αλλά συλλέγεται ελεύθερα, σαν ένα μικρό φιλοδώρημα, πάντα τελειώνει και πεθαίνει. Αλλά να θυμάστε καλά, Όλα αυτά σας τα λέω τώρα, όταν υπάρχουν χιλιάδες χέρια απλωμένα προς τον πάσσαλο και εκατομμύρια άνθρωποι ετοιμάζουν ηδονικά την πλάτη τους: θα έρθει μια μέρα που κανείς δεν θα χρειάζεται τον πάσσαλο. Μια μέρα μακρινή! Και τώρα, τα λέμε!».

Όλα γύρισαν ανάποδα. Ο κύριος Delet τρελαίνεται

Μείναμε μόνοι σε εκείνη τη φανταστική και ανύπαρκτη πόλη (τουλάχιστον, σύμφωνα με τις ακριβείς μαρτυρίες όλων των Ρώσων συγγραφέων της εποχής).

Εγώ, τη νύχτα, αφιερώθηκα στην περιπλάνηση σε αυτούς τους ευθύγραμμους και ομοιόμορφους δρόμους. Στα μοναχικά χαμηλά σπίτια ζούσαν ξεκάθαρα καχύποπτοι αξιωματούχοι που, μεταξύ δύο «εξερχόμενων» εγγράφων και χωρίς κανένα είδος αγωνίας, μόνο με τα δαχτυλικά τους αποτυπώματα γέννησαν σταδιακά τον Αντίχριστο. Φινλανδοί ράφτες, ίσως Γερμανοί, εκπληκτικά περιποιημένοι και συνοδευόμενοι από τις εκθαμβωτικές γυναίκες τους, που έπιναν Κίμελ(λικέρ) στα πανηγύρια και παρατηρούσαν τον επουράνιο θρόνο στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ισαάκ, ενοχλώντας τον Ύψιστο που ζούσε εκεί πάνω. Πατέρες των Εκκλησίας, συνταξιούχοι θυρωροί, τυμβωρύχοι που πότιζαν τα γεράνια τους με δύσοσμο νερό και σήκωσαν τις σανίδες του δαπέδου αναζητώντας έναν νεκρό αρουραίο, μερικά χαρτονομίσματα τριών ρουβλίων ή ίσως τον ομφαλό της γης. Με μια λέξη, είναι γνωστή στον καθένα ως η βλακεία της Αγίας Πετρούπολης.

Απροσδόκητα, ανάμεσα στο βρώμικο βαμβάκι της ομίχλης, αναδύθηκε ένα τεράστιο πολυώροφο κτήριο, με χοντρούς τοίχους, ένα ακίνητο ασανσέρ για μια ζωή μεταξύ πέμπτου και έκτου και μια γραφομηχανή που χτυπάει τα πλήκτρα μέχρι να πονέσει: «Σώστε τη Ρωσία!».

Ένα μπερδεμένο και νυσταγμένο πλήθος παρέμεινε για μέρες και μέρες μπροστά στις λευκές οθόνες της αίθουσας σύνταξης. Ήταν ξεκάθαρο ότι το θέμα έπληξε τον Ναβουχοδονόσορ, αλλά αντί για «tekel» και άλλες κανονικές λέξεις, φασαρίες όπως: «Νέο υπουργικό συμβούλιο στην Ισπανία», «Τσέρνοφ, νέος υπουργός Γεωργίας», «Καπνός τσιγάρων Cri-cri». Έμεινα έκπληκτος με τη στιβαρότητα του πεζοδρομίου Nevski. Δεν είχε αλλάξει τοποθεσία. Και το ναυαρχείο, χωρίς το οποίο, ως γνωστόν, οι Ρώσοι ποιητές δεν θα μπορούσαν να το ξεπεράσουν, ήταν και αυτό στη συνηθισμένη του θέση.

Πήγα στη Βιέννη και φώναξα: «Ορεκτικά και ξέρετε... σώστε με!» Οι φαλακροί σερβιτόροι Τραύλισαν: «Σώστε τον εαυτό σας, σώστε τον εαυτό σας». Ένας δημοσιογράφος που είχε ένα πλούσιο δείπνο είπε: «Είναι απαραίτητο να τον σώσεις» και τα ποτήρια τσούγκρισαν: «Σώσε τον εαυτό σου, σώσε τον εαυτό σου, σώσε τον εαυτό σου...»

Τον Οκτώβριο η κατάσταση έγινε αφόρητη. Μια μέρα, όταν ξύπνησα, το θυμήθηκα Η Μόσχα υπήρχε, χάρηκα πολύ και πήγα βιαστικά να ψάξω τους φίλους μου. Το απόγευμα πιάσαμε βιαστικά το τρένο στο σταθμό Nikolaievski. Μόλις πείστηκα ότι εκτός από την Αγία Πετρούπολη υπήρχε η ύπαιθρος, τα κιτρινωπά φύλλα και κάπου στα χωριά, τα χαρούμενα γουρουνάκια, ηρέμησα και κοιμήθηκα.

Αλλά όταν φτάσαμε στη Μόσχα ήταν τόσο υγρά όσο στην Αγία Πετρούπολη και άκουσα τα πολυβόλα. Στην αίθουσα του σταθμού ήταν ένας αξιωματικός και ένας στρατιώτης φωνάζοντας ο ένας στον άλλον για πολλή ώρα, ο καθένας πιο δυνατά. Ο ένας είπε: "Σώστε τη Ρωσία!" ο άλλος "Σώστε την επανάσταση!" Στη συνέχεια πολέμησαν μαζί για τη σωτηρία και των δύο, αλλά λίγο μετά άρχισαν να μιλάνε δίπλα σε ένα κανόνι και φύγαμε όλοι όταν πυροβόλησε, το καθένα προς διαφορετική κατεύθυνση.

Ως γνωστόν, η μάχη κράτησε μια εβδομάδα. Έμεινα στο σκοτεινό μου μικρό δωμάτιο, βρίζοντας το ανίκανο σύνταγμα μου. Ένα από τα δύο: ή άλλαξα τα άχρηστα μου μπράτσα ή μου έδωσε άλλα μάτια. Εκείνη τη στιγμή, κάτω από το παράθυρό μου, όλοι δρούσαν και όχι με το μυαλό τους, ούτε με φαντασιώσεις, ούτε με στίχους. Όχι! Ήταν σαν να γράφουν ιστορία με τα χέρια τους. «Ευτυχισμένος είναι αυτός που ήταν παρών στις στιγμές που καθόρισαν τον κόσμο...» Μου φάνηκε ότι το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να κατέβω τις σκάλες και να γράψω επίσης Ιστορία, κάντε το γρήγορα, ενώ αυτό που είχα ανάμεσα στα δάχτυλά μου ήταν ο πηλός και όχι γρανίτης, αρκεί να μπορούσε να γραφτεί με σφαίρες και να μην διαβαστεί στους έξι τόμους κάποιου σοφού Γερμανού. Αλλά έμεινα καθισμένος στο δωμάτιό μου, μασώντας λίγες τηγανητές κροκέτες και παραθέτοντας τον Tiutchev. Καταραμένα μάτια, στραβά, τυφλωμένα μάτια ή ίσως μακρόπνοα, κατεστραμμένα, χαμένα μάτια, εν πάση περιπτώσει. Γιατί χρειάζονται οι τριάντα τρεις αλήθειες, αν δεν μπορείς να πιάσεις και να σφίξεις τη μία σφιχτά με τη γροθιά σου, ακόμα κι αν είναι μικρή, αλλά να είναι η δική σου, μόνο η δική σου;

Γύρω μου, τουλάχιστον, όλοι εξέφραζαν τα συναισθήματά τους, φώναζαν, χαιρόντουσαν και σε διάφορες περιστάσεις υμνούσαν τον Παντοδύναμο. «Δόξα τω Θεώ, ο Alexei εμφανίστηκε και έδωσε αυτούς τους ληστές!» φώναξε ένα όμορφο κορίτσι, με το όνομα Leila. «Ευχαριστώ, Κύριε», είπε η υπηρέτρια της Leila ενθουσιασμένη, η Ματριόσα, "ο Μπολσεβίκοι κέρδισαν την ημέρα!" Αλλά ούτε καν άξιζε τον κόπο. Αν ο Δάσκαλος ήταν εκεί, θα με είχε απαλλάξει από τον πόνο μου για ελευθερία, θα μου έλεγε πήγαινε και θα είχα φύγει. Αλλά δεν ήταν εκεί, κι εγώ ακόμα μασούσα την κροκέτα μου. Θυμηθείτε, μελλοντικοί απόγονοί μας, ότι ο Ρώσος ποιητής Ilya Ehrenburg ήταν

απασχολημένος αυτές τις μοναδικές μέρες!

Τότε όλα ηρέμησαν. Η Leila, ένα όμορφο κορίτσι (τίμιο, καλό, Ρωσίδα) και ο αδερφός της Serioja (καλός, μακρουμάλλης, έντιμος, με ιδέες, οπαδός του Λαντον και του Mijailovski ...). Με μια λέξη, όλοι άρχισαν να κλαίνε. Δεν ξέρω να κλαίω (έτσι υπάρχουν ορισμένοι αδένες που δεν λειτουργούν σε μένα), αλλά μου αρέσουν οι άνθρωποι που κλαίνε εύκολα. Τότε έγινε ένα καθολικό ρέκβιεμ. Συγχρόνως, πολλοί έκλαιγαν για κάτι που δεν είχαν προσέξει πριν, ή αν το είχαν προσέξει, δεν το ενέκριναν καθόλου: η Leila για τον ιμπεριαλισμό, ο Serioja (με τον Mikhailovsky) για την Εκκλησία, ο μαθητής Fedia (ο μικρότερος αδερφός της Leila) για την βιομηχανία και τα οικονομικά... Ωστόσο, αυτό ήταν το έργο που έπρεπε να εκτελεστεί και ελλείψει άλλου αποφάσισα επίσης να αφοσιωθώ στις απολαύσεις του κλάματος.

Άρχισα να αφαιρώ τα φύλλα, σαν να ήταν αγκινάρα, η αγαπητή ανάμνηση των παλιών εποχών: η παιδική πίστη, τα οικογενειακά τραπέζια με τα ficus και τα ορεκτικά τους, η αποστολή της Ρωσίας, σύμφωνα με το Ημερολόγιο ενός συγγραφέα, οι τρούλοι των μικρών εκκλησιών του Pskov, το Baum café στην Tverskaia, με τις ενσαιμάδες (λουκουμάδες) και τις αστείες ιστορίες εκείνου του παχουλού συγγραφέα των ψαλμών, του οποίου το στόμα χωρούσε μπάλες μπυλιάρδου. Δάκρυα δεν κυλούσαν, αλλά έβγαλα μακριά ουρλιαχτά, σαν το σκυλί όταν έχει κακοκαιρία.

Γεννήθηκα το 1891, σπούδασα σε ένα σχολείο στη Μόσχα. Όταν ήμουν ακόμα εσώκλειστος τον τέταρτο χρόνο, έγραψα στο Comrade almanac: «Ποιος είναι ο αγαπημένος σου συγγραφέας;» «Dostoievski». «Ο αγαπημένος σου ήρωας;» «Ο πρωτοπρεσβύτερος Αννακum». Πώς θα μπορούσα να μην ουρλιάζω και να κλαίω; Είχα ήδη τις συνήθειές μου καλά διαμορφωμένες και μάλιστα κατόπιν τρώγοντας, περιφρόνησα την ποταπή ύλη. Και ήμουν αρκετά σοβινιστής, έτσι όταν ταξίδευα στον ξένο τόπο μου φαίνονταν ξεχωριστά όλα πάνω μας: ο Θεός ήταν ξεχωριστός και οι δικές μας οι κοιλιές άνοιγαν με ιδιαίτερο τρόπο... Γενικά προτιμώ να μην με ξεκοιλιάζει κανένας, αλλά μερικές φορές μου συνέβαινε, οπουδήποτε, σε ένα ωραίο καφέ στην Κοπεγχάγη, για παράδειγμα, όταν άρχισα να νιώθω αληθινός Σκύθας και περιφρονούσα τη θλιβερή και μοχθηρή Ευρώπη.

Κάνω γνωστά όλα αυτά τα βαρετά αυτοβιογραφικά στοιχεία για να το ξεκαθαρίσω. Ήταν ξεκάθαρο ποια ήταν η κατάσταση μου το φθινόπωρο του '17. Θυμήθηκα, παραπονέθηκα, έγραφα στίχους και τους διάβαζα σε ένα από τα πολλά «ποιητικά καφενεία» με μέτρια επιτυχία.

Δύο μήνες πέρασαν έτσι. Ο Δάσκαλος δεν έδωσε σημεία ζωής. Αντίθετα, ένα παγωμένο πρωινό του Δεκεμβρίου, ο κύριος Delet έτρεξε

στο σπίτι μου και έπεσε κάτω σε μια πολυθρόνα και άρχισε να ουρλιάζει με αγωνία: "Πεθαίνω!" Γνωρίζοντας ότι οι Γάλλοι διακρίνονταν για τη λεπτή σωματική τους διάπλαση και μ' αυτή σε δύο ή τρεις βαθμούς υπό το μηδέν, στο Παρίσι, οι άνθρωποι πέθαιναν κατά δεκάδες, τρόμαξα και ετοιμάστηκα να του πάρω το σφυγμό. Αλλά ο κύριος Delet μου έδωσε το χέρι και δήλωσε ότι ήταν πραγματικά άρρωστος, αλλά ότι η ουσία του θέματος δεν ήταν εκεί, αλλά στον τερματοφύλακα Kuzma και γενικά στη Ρωσία.

Πρέπει να ειπωθεί ότι, απασχολημένος με τις κραυγές μου, δεν βρήκα στιγμή να πάω ποτέ δεν επισκεφτώ κανέναν από τους φίλους μου, και μόνο μία φορά, στο Café των Ποιητών, γνώρισα τον Alexei Spiridonovich, ο οποίος άκουσε τους στίχους μου άρχισε να φωνάζει και έβγαλε δύο μαντήλια από την τσέπη του. Δεν ήξερα τίποτα για τη ζωή του Monsieur Delet και γι' αυτό ο Kuzma ήταν ένας εντελώς άγνωστος χαρακτήρας για μένα. Ρώτησα τον κύριο, έγραψα τις απαραίτητες εξηγήσεις και εκείνος, αγανακτισμένος, κλαίγοντας και γρυλίζοντας, μου είπε τις συμφορές του.

Στην αρχή, όταν «εκείνοι οι Απάτσι» πήραν την εξουσία, ο κύριος Delet αποφάσισε να μην βγει στους δρόμους σε ένδειξη διαμαρτυρίας. Ήταν τρομερό για την πέψη του, αλλά η κουλτούρα ήταν το πιο σημαντικό! Ήλπιζε ότι κάποια αντιπροσωπεία θα εμφανιζόταν στο σπίτι του, για διαπραγματεύσεις και παραχωρήσεις. Κανένας όμως! Τέλος, δυσπεψία και αϋπνία. Παρ' όλα αυτά, ο κύριος Delet είχε χρόνο να καταθέσει στο χρηματοκιβώτιο της Credit Lyonnais ένα μικρό πακέτο για το οποίο έτρεφε ιδιαίτερη εκτίμηση. Ήταν απαραίτητο να φύγει από εδώ, αλλά πώς; Δεν υπήρχε χρηματοκιβώτιο! Δεν υπήρχαν τράπεζες! Δεν υπήρχε τίποτα! Γεια σου; Ακούς καλά; Μόνο άνθρωποι και σκάνδαλα! Στο Kuznetsk γνώρισε έναν γνωστό στρατηγό, κάτι σαν Πιρικάν ή Πιλικάν, και έτρεξε προς το μέρος του:

«Τι μπορεί να γίνει, κύριε στρατηγέ;» Μου είπε τρέμοντας: «Μη λες τη λέξη στρατηγός, τσοςς... Στρατηγοί δεν υπάρχουν πια. Γεια σου; Ακούς καλά; Ότι καλύτερο μπορώ να κάνω είναι να περιφρονώ το στομάχι μου. Είναι προτιμότερο να αυτοκτονήσεις παρά να το περάσεις από αυτή την κόλαση που δεν υπάρχει τίποτα».

Αλλά δεν ήθελαν καν να τον αφήσουν να πεθάνει. Τότε εμφανίστηκαν κάποιοι ληστές, που στο Παρίσι δεν θα το παραδέχονταν ούτε στη φυλακή και το δήλωσαν εκείνη τη στιγμή. Επρόκειτο να εγκατασταθούν στο διαμέρισμα του κυρίου Delet και ότι δεν ήταν ζητιάνοι, αλλά ότι... Ο Monsieur Delet διάβασε στη συνέχεια την «Υποενοότητα για την προστασία της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας». Ήταν πολύ καλά όλα αυτά, αλλά πού θα έμενε ο ίδιος τώρα; Ο κύριος Delet: «Αυτό

είναι τρομερό, βαρβαρότητα!» Ο Delet ούρλιαζε και πηδούσε στο δωμάτιό μου. («Μου πρόσφεραν μόνο ένα στενό μικρό δωμάτιο.» «Πώς;» «Τι υπάρχει εδώ; αρκετές αναθυμιάσεις»). Αντί για τραπεζαρία, σαλόνι, γραφείο, υπνοδωμάτιο, μερικά κυβικά αναθυμιάσεων! Ο κύριος Delet ήταν Γάλλος, αγαπούσε την ελευθερία, τον χώρο, τον δωρεάν αέρα. Αυτός, που ακόμα και στο θέατρο ένιωθε «κρατούμενος», έπρεπε να πνιγεί σε αυτά τα λίγα τετραγωνικά! Τότε, ο κύριος Delet αποφάσισε να κάνει μια απελπισμένη χειρονομία, ένα ηρωικό κατόρθωμα: πήγε ο ίδιος στη φωλιά εκείνων των εγκληματιών, στην «Σοβιέτ περιοχή!» Και τι έγινε; Είναι εκεί που είδε, στη μέση των κλεφτών, τον θυρωρό, τον δικό του τερματοφύλακα Kuzma. Δεν ήταν τρελό αυτό; Ο Monsieur Delet, παρ' όλα αυτά, δεν έχασε το πνεύμα του. Ήταν Γάλλος, είχε ανοσία, καταλαβαίνετε; «Αυτό δεν έχει σημασία για εμάς. Ενδιαφέρον, έχουμε συλλάβει ήρεμα ακόμη και τρεις προξένους για ορισμένα μικροπράγματα. Πες μας, σε ποια τάξη ανήκεις; Μια αχτίδα ελπίδας! Λόγια γνωστά! Οι αξέχαστες δεκαέξι τάξεις! Μου απάντησε περήφανα: «Φυσικά, όχι σαν εσάς, για τρία χρόνια σε ομαδικό τάφο, στην τάξη δεκαέξι. Είμαι της τρίτης ή της τέταρτης, ένας τάφος στην ιδιοκτησία και για πάντα, αν και θα μπορούσε να είναι κατηγορίας «έξτρα», αν θέλετε. «Ω, αγαπητέ Ehrenburg, το πιο τρομερό πράγμα συνέβη στη χώρα σου, όλα είναι ανάποδα! Όλα είναι σίγουρα μπερδεμένα! Τώρα είμαι κάτω. Μετά με έδιωξαν έξω και ακόμη και ο Kuzma γέλασε: «Το αξίζεις, σύντροφε, χο!, χο!, χο!» Είπε μάλιστα: «Σύντροφε Delet! «Είσαι από «έξτρα» τάξη...!» φίλε μου, σώσε με! Πού είναι ο σύντροφός μου Jurenito; Που είναι όλα τα δικά μας; Μπορώ να πεθάνω εδώ! Αυτή τη στιγμή! Δεν αντέχω άλλο! για πρώτη φορά Στη ζωή μου έχω χάσει την όρεξη μου, έχω χάσει όλη μου την ορμή, τα έχω χάσει όλα! Ούτε ακόμη και τα χάπια Pink δεν με βοηθούν πλέον. Δώσε μου μια ντουζίνα αληθινά στρείδια Marennes και ένα μικρό μπουκάλι Chablis, δεν με νοιάζει η Lucie, δεν θα κουνιόμουν από τον τόπου μου για αυτήν. Εσύ, στην Αγία Πετρούπολη, όλη την ώρα ήθελες να σώσεις κάποιον. Εκτός από τον Delet τώρα!

Στο άκουσμα αυτών των καταγγελιών, που με συγκίνησαν, ενημέρωσα τηλεφωνικά τη σύνταξη, την Café Trébol και επίσης μια υπέροχη ηθοποιό που δεν μπορούσε να κλάψει εκείνη τη μέρα και αποφάσισε να πάει με τον Monsieur Delet στις διευθύνσεις που είχαμε σημειώσει, αναζητώντας τους φίλους μας. Ίσως κάποιος θα μπορούσε να βοηθήσει τον ετοιμοθάνατο κύριό μας Delet.

Πρώτα απ' όλα κατευθυνθήκαμε στο σπίτι του κυρίου Cool, αλλά καθ' οδόν ο κύριος Delet έγινε υστερικός περίπου δύο ή τρεις φορές. Όρμησε προς τον τοίχο όπου κάθε πρωί τοποθετούσαν τα διατάγματα, και ζητούσαν να μεταφραστούν. Του άρεσε αυτό το χόμπι πολύ και βρήκε

μια ορισμένη νοσηρή ευχαρίστηση σε αυτό. Ακούστηκε με ηρεμία ό,τι αφορά την κινητοποίηση των γεωπονικών μηχανικών και την επιθεώρηση των ραπτομηχανών. Δεν τον επηρέασαν ούτε το ένα ούτε το άλλο. Αλλά αφού άκουσε το περιεχόμενο του τρίτου χαρτιού, άρχισε να ουρλιάζει δυνατά. Ήταν για το ποίημα ενός νεαρού μελλοντολόγου με τίτλο *Decre*. Σε αυτό, με μια πολύ ολοκληρωμένη γλώσσα και πολύ πυκνό ύφος, η μεταμόρφωση και ο καλλωπισμός της ζωής: βγάζοντας τους πίνακες στους δρόμους και παίζοντας τύμπανο στις πλατείες! Το ποίημα τελείωσε με τη φοβερή προειδοποίηση ότι οι άθλιοι αντιδραστικοί, που δεν το κάνουν αυτό άλλωστε, θα πέθαιναν ούτως ή άλλως, χωρίς πόνο και δόξα. «Ω, ανάθεμα! Αυτό σημαίνει αύριο θα με πυροβολήσουν!» Ναι, ναι, αύριο, ξέρω καλά, σε ένα εικοσιτετράωρο όλα θα είναι τελειωμένα! Αύριο στις δέκα και μισή! Αλλά τι μπορώ να κάνω; Θα έβγαζα ευχαρίστως στη *Zubon Square* τον πίνακα μου με τίτλο «*The Girl Dreams in the Orchard*», αλλά έχουν αφαιρέσει εκείνους τους ασεβείς της μητρότητας. Άλλωστε δεν ξέρω να παίζω τύμπανο και αυτό σημαίνει τέλος, θάνατος και χωρίς υπηρεσίες!...» Δύσκολα μπορεί να ηρεμήσει, εξηγώντας του ότι ήταν μόνο λίγοι στίχοι. «Πώς δίνεις αυτό το όμορφο όνομα στις κραυγές ενός τρελού σκύλου; Μου αρέσουν οι στίχοι! Με τη Ζιζή Πάντα διάβαζα, πρώτα, Ουγκώ ή Ροστάν, για αρχή και αργότερα, ενώ αναπαυόμαστε, τον Musset ή την κόμισσα του Noailles. Αλλά αυτό είναι φρικτό, περισσότερο από ένα ποίημα, είναι το έγκλημα!...»

Στους δρόμους, με αφορμή κάποιο γλέντι (αφού με έδιωξαν από το σχολείο είχα χάσει το ενδιαφέρον μου για όλα τα είδη των κομμάτων, συμπεριλαμβανομένων των επαναστατικών) πολλών φουτουριστών, κυβιστών, σουπρεματιστών, εξπρεσιονιστών και κάποιων άλλων. Ο κύριος Delet διάλεξε ένα, το πιο κατανοητό γι' αυτόν, το οποίο παρίστανε μια σμαραγδένια πράσινη γυναίκα, με τα πόδια της χωριστά από το σώμα και τέσσερα πίσω τέταρτα σε διαφορετικές θέσεις. Τότε, ως ερμηνεία, άρχισε να κλαίει: «Τέχνη! Ω, αγαπητέ μου κυνηγέ, μου έδωσες τόση ώθηση! Ω, ομορφιά! Ω Γυναίκα! Αγάπη! Αγάπη! Όλα βεβηλώνονται!».

Έτσι φτάσαμε στο *Teatralnaia Ploshad*, όπου μας εξέπληξε μια περίεργη σκηνή. Κάποιος, με το επώνυμο *Jriasch*, επαγγελματίας πρωταθλητής πάλης και «υπασπιστής του φουτουρισμού» που συμβούλευε τα μικρά κορίτσια πώς να επικοινωνούν με τον ήλιο, τοποθετούσε ένα άγαλμα, που αναπαριστούσε τον εαυτό του, στη μέση του κήπου. Ο *Hriasch* ήταν ψηλός, με σγουρά, δύσκαμπτα μαλλιά, σαν να ήταν καλυμμένος με μια σκουρόχρωμη πούδρα, από μπρούντζο. Είχε γυμνά πόδια, ανέκφραστο πρόσωπο και όμορφους δικέφαλους μυς. Το πλήθος, έντρομο, παρέμεινε σιωπηλό, φανταζόμενο ότι ήταν ένας «σημαντικός Μπολσεβίκος». Ο κύριος Delet έκλαιγε. Τότε έφτασε ένας

στρατιώτης του κόκκινου στρατού, έφτυσε και γκρέμισε το άγαλμα στο έδαφος.

Το πλήθος διαλύθηκε και κατευθυνθήκαμε προς το ξενοδοχείο του Mr. Cool. Εκεί όμως μάθαμε ότι ο Αμερικανός ως «αδιόρθωτος κερδοσκόπος» στάλθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης κοντά στο μοναστήρι Smonon. «Αυτό είναι ο κατακλυσμός!» άρχισε να φωνάζει ο κύριος Delet. Αποφασίσαμε να πάμε επίσκεψη αμέσως στον καημένο τον κύριο Cool και τον βρήκαμε σε άθλια κατάσταση. Είχε αδυνατίσει πολύ και είχε αφήσει ακόμη και γένια. Με μεγάλη πλήξη, έγγραφε στο μπλοκ επιταγών του, έχοντας ήδη χάσει το μυστικό της γοητείας του, τα απλά γεγονότα της ζωής του στη φυλακή: «Στις 24 του έδωσαν δύο λίβρες αποξηραμένες ρέγκες. Στις 27, κεχρί για φαγητό. Στις 29 ο κατασκευαστής Schmidt λαμβάνει ένα κιλό ζάχαρη και εγώ δίνω, ως δάνειο, τρεις κύβους ζάχαρης».

Έφερα στον κ. Cool μια Βίβλο—έναν μεγάλο τόμο με εικονογραφήσεις— με σκοπό να τον παρηγορήσω και άρχισα να διαβάζω δυνατά: «Οι τελευταίοι έσονται πρώτοι». Αλλά προφανώς, λόγω κακής διατροφής, ο κύριος Cool είχε πάθει αμνησία και μη αναγνωρίζοντας ένα από τα αγαπημένα του κείμενα, μου έσκισε το χοντρό βιβλίο με τα χέρια του και έξαλλος με χτύπησε με αυτό στο κεφάλι. Μετά από αυτό το σημείο άρχισε να φωνάζει ότι ο κύριος Delet ήταν επίσης «αδιόρθωτος» και ότι, επομένως ως εκ τούτου, έπρεπε να φυλακιστεί στο στρατόπεδο. Φύγαμε βιαστικά. Μετά για να δούμε τον κύριο Cool κατευθυνθήκαμε στο σπίτι του Alexei Spiridonovich. Ήδη από τις σκάλες ακούμε κλάματα και γκρίνια. Ήταν ο φίλος μας που διάβαζε την εφημερίδα. «Έχουν κόψει μια κερασιά!», άρχισε να φωνάζει χωρίς καν να μας χαιρετήσει. «Η Ρωσία είναι νεκρή!» Τι θα έλεγα «Αν ο Τολστόι ζούσε μέχρι σήμερα;» Μετά ρίχτηκε στην αγκαλιά του Monsieur Delet και παρόλο που δεν είμαι λάτρης της φωτογραφίας, δεν ξέρω τι θα δίνατε τώρα για να δείτε αυτή τη σκηνή να αναπαράγεται. Ο Alexei Spiridonovich εξήγησε στον κύριο Delet ότι δεν είχε καμία σχέση με όλα όσα συνέβαιναν στη Ρωσία, αυτά όλα ήταν δουλειά δύο-τριών ξένων που δωροδοκήθηκαν από τους Γερμανούς, αλλά που σύντομα θα ερχόταν η απελευθέρωση και ότι αυτός, ο Alexei Spiridonovich, ορκίστηκε στον κύριο Delet ότι όλα τα χρέη θα ρυθμιζονταν μέχρι το τελευταίο σεντ. Εν τω μεταξύ, δεν μπορούσε να τον βοηθήσει σε τίποτα, γιατί ήταν άρρωστος με νεύρα, αλλά σαμποτάριζε ό,τι μπορούσε και περίμενε τη χαρμόσυνη ημέρα των εγκαινίων του Συνταγματικού δικαστηρίου.

Οι επόμενες επισκέψεις μας δεν ήταν πλέον ενθαρρυντικές. Στο σπίτι του Schmidt, που κατείχε σημαντική θέση, δεν μας άφησαν να περάσουμε. Μετά την κράτηση του ραντεβού για πολύ καιρό, μας έδιναν

επτά διαφορετικές συστάσεις ασφαλούς συμπεριφοράς, αλλά ήμασταν συγκρατημένοι την τελευταία στιγμή από ένα συγκεκριμένο άτομο που δεν του άρεσαν καν οι σφραγίδες των κανόνων ασφαλούς συμπεριφοράς ούτε στα πρόσωπά μας. Αργότερα, στο δρόμο, βρήκαμε τον Ercole. Βλέποντάς μας, υιοθέτησε αμέσως μια ηρωική πόζα, απλώνοντας το ένα χέρι προς τα εμπρός και πιέζοντας την καρδιά με το άλλο. «Δεν ξέρετε ότι τώρα είμαι άγαλμα; Ναι, ναι, ένα άγαλμα! Είναι επάγγελμα όπως κάθε άλλο, καθόλου χειρότερο από το να μετράς χάντρες σε ένα κομπολόι!». Μας είπε ο Ercole ότι του είχαν προτείνει να κάνει κάποιες δημιουργικές δουλειές, όπως η αφαίρεση χιονιού, για παράδειγμα, αλλά ότι τις είχε απορρίψει λέγοντας ότι ήταν Ρωμαίος: Ο «Bambucci δεν έχει δουλέψει ποτέ και δεν θα δουλέψει ποτέ». Τότε γνώρισε έναν Ιταλό που έκανε εμπόριο κοραλλιών και έγιναν φίλοι. Τι θα μπορούσα να κάνω; Ο Ercole ήθελε να επιστρέψει στο Βατικανό, και προσποιήθηκε πάλι ότι είναι Δομινικανός.

«Είθε η Μαντόνα να σε παραδώσει», άρχισε να φωνάζει ο έμπορος κοραλλιών, «αυτό τώρα δεν περιλαμβάνει κανένα κύρος, το αντίθετο μάλιστα».

«Τότε θα πω ότι έχω σκοτώσει χίλιους Αυστριακούς και ότι είμαι σχεδόν στρατηγός, ή υποστράτηγος».

«Ακόμα χειρότερα, μπορεί να σε πυροβολήσουν στη στιγμή».

«Μα τότε, τι διάολο τους αρέσει;»

«Η τέχνη είναι πλέον το ισοδύναμο της θρησκείας». Με αυτό ο Ercole έγινε πολύ χαρούμενος, θυμούμενος ότι είχε γεννηθεί στη Ρώμη, σκεφτόταν τα αγάλματα των θεών και δαίμονες στις στοές των εκκλησιών και στην αγγλική που είχε ο ίδιος απεικονισθεί. Στην αρχή αποφάσισε να περάσει για ζωγράφος.

«Αλλά μπορούν να σε αναγκάσουν να ζωγραφίζεις εικόνες για οκτώ ώρες την ημέρα».

Αντανάκλαση. Σάλιο. Αποφασίστηκε. Δεν θα ήμουν ζωγράφος, αλλά πίνακας: όχι, δηλαδή, όχι ένας πίνακας, αλλά ένα άγαλμα.

Την επόμενη μέρα, αφού έσπασε όλα τα στεγανά, μπήκε στη συνεδρίαση μιας αρχαιολογικής επιτροπής και άρχισε να εκπροσωπεί όλους τους θεούς, τους στρατηγούς και τις γοργόνες από τη Ρώμη. Μετά πήγε σπίτι με το πολυαναμενόμενο πιστοποιητικό που έλεγε:

Ο σύντροφος Ercole Bambucci βρίσκεται υπό την σκέπη του Τμήματος για την Προστασία των Μνημείων Τέχνης και Αρχαιότητας της RSFSR.

Αφού μας το είπε και πρόσθεσε ότι σε αντάλλαγμα έλαβε ένα αρκετά μεγάλο μερίδιο του κακού, αλλά ότι μπορούσε να δώσει στον κύριο Delet

μια λίβρα σιτηρών και ένα τέταρτο της λίρας των λεγόμενων «ειδών ζαχαροπλαστικής», ο Ercole έκανε μια επίδειξη του σιντριβανιού του, ο Ποσειδώνας έφτυσε με έναν ιδιαίτερα σημαντικό τρόπο και πήγε από εκεί που είχε έρθει.

Όλες αυτές οι συναντήσεις έβλαψαν τρομερά τον κύριο Delet και μετά περνώντας μια εβδομάδα μαζί του, πείστηκα για τη σοβαρότητα της κατάστασής του. Μόνο έμεινε μια τελευταία, αμυδρή ελπίδα. Ο Ercole μας είπε πώς πρέπει να βρούμε την Aisha και πρόσθεσε επίσης ότι έζησε πολύ καλά. Ο κύριος Delet ανέκτησε λίγο τη διάθεσή του και εξέφρασε την υπόθεση ότι η Aisha θα χρησίμευε ως λακές στο σπίτι κάποιου «σημαντικού ληστή», δηλαδή ενός μπολσεβίκου και που θα μπορούσε ίσως να βοηθήσει να επιστρέψει στον Monsieur Delet η τράπεζα, το χρηματοκιβώτιο και το βιβλιάριο επιταγών του και επίσης να τον βοηθήσει να φύγει από αυτή τη χώρα των αγρίων.

Πηγαίνουμε στην αναγραφόμενη διεύθυνση, ακριβώς στο Αστυνομικό Τμήμα. Εξωτερικοί χώροι. Τα ευρύχωρα δωμάτια υποδοχής επισκεπτών ήταν εντελώς άδεια, αφού μέχρι εκείνη τη στιγμή η Ρωσία δεν είχε συνάψει σχέσεις με καμία άλλη κυβέρνηση. Υπήρχε μόνο μια ηλικιωμένη κυρία εκεί, που έμοιαζε με γκουβερνάντα, η οποία έκανε μια βίαη σκηνή στον ίδιο τον επίτροπο, γιατί είπε ότι αυτή, ήταν πολίτης Ελβετίας, της είχαν κατασχέσει παράνομα κάποια νυχτικά και άλλα πράγματα που, μη όντας Μπολσεβίκος αλλά τίμιος καλβινιστής, δεν μπορούσε να ονομάσει. Ο Monsieur Delet για να μη χάσει την ευκαιρία, άρχισε να διαμαρτύρεται, μιλώντας ταυτόχρονα για το χρηματοκιβώτιο του, τον Kuzma και τα χάπια Pink. Αλλά στον επίτροπο δεν άρεσε καθόλου αυτό και χαμογελώντας διπλωματικά, απομακρύνθηκε και μας άφησε μόνους. Τότε ζητήσαμε την Aisha και μας έστειλαν στο διπλανό κτήριο, έδρα της Κομιντέρν «Τμήμα Λαών της Αφρικής», όπου τελικά τη βρήκαμε.

Αν και κατά τις ημέρες του πολέμου και της επανάστασης είχα χάσει εντελώς το θεϊκό αίσθημα της έκπληξης, η ιστορία της Aisha με συγκίνησε βαθιά. Ο Ercole ήταν, φυσικά, ένα πολύ καλό άγαλμα και τα κάγκελα της φυλακής δεν του επέτρεπαν να φανεί άσχημα στον κύριο Cool, με την επιθυμία του για πνευματική ζωή να περιλαμβάνεται. Αλλά η Aisha, η αγαπητή Aisha, με την οποία έπαιξα ειρηνικά στις όχθες της ήρεμης Σενεγάλης έπαιζε πλέον το ρόλο του μάννατζερ προπαγάνδας ανάμεσα στους μαύρους! Αυτό ήταν κάτι πρωτόγνωρο, εκπληκτικό και λαμπρό για την απλότητά της! «Οι λευκοί μας σκότωσαν, οι λευκοί ήταν κακοί! Τώρα δεν θα δεχόμαστε καλούς δεκανείς στο σπίτι μας!». Με μια λέξη, η Aisha ένιωθε υπέροχα στο νέο της ρόλο, αλλά φοβόταν να κοιτάξει τον Monsieur Delet. Είχε μάτια αγριεμένα, μιλούσε με βραχνή

φωνή και δεν ξέρω γιατί, προσπαθούσε να κρύψει μια σφραγίδα που βρισκόταν στο γραφείο, στα μαλλιά της Aisha. Ενώ χαμογελούσε γλυκά, η Aisha μας έδωσε ξεκάθαρα σημάδια καλής μνήμης και καλοσύνης όταν είπε, απευθυνόμενη στον κύριο Delet: «Θυμάσαι; Είπες στην Aisha: “Η Aisha είναι δική μου, είναι Γαλλίδα. Πήγαινε, Aisha και δούλεψε για τον πόλεμο!” Τώρα η Aisha λέει: “Είσαι δικός μου, είσαι Σενεγαλέζος. Η Aisha σε αγαπάει πολύ! Έλα στη δουλειά και θα γίνεις κατώτερος γραμματέας στο γραφείο μου!”».

Τότε συνέβη κάτι εντελώς παράλογο. Ο κύριος Delet πετάχτηκε πάνω στο τραπέζι και με μια λεπτή βραχνή φωνή άρχισε να φωνάζει: «Είμαι «έξτρα» τάξη! Δηλητηριώδεις βάτραχοι! Ψοφίμια του δέκατου έκτου! Θέλετε να με τσιμπήσετε πίσω από τη γάμπα; Θα σας δείξω! Πόσο βρωμάνε! Άνθρωποι! Πτώματα και άλλα πτώματα! Δώστε μου τριακόσια μυρωδάτα μαντήλια! Θα σφραγίσω τη Σενεγάλη σου! Θα σε θάψω στην τρίτη τάξη! Δώστε μου πίσω το χρηματοκιβώτιο! Viva η γαλλορωσική ένωση! Ταξιάρχη, δέστε τον Kuzma και πηγαίνετε στο σπίτι του Monsieur! Deblaire! Στην γκιλοτίνα! Μετά, χωρίς σέρβις, στην τρύπα!...» Όχι πια Δεν υπήρχε αμφιβολία, ο καημένος ο κύριος Delet είχε τρελαθεί, οπότε έπρεπε να τον δέσουν και τον πήγαν στην Kanatchikova.

Την επόμενη μέρα συνέχισα τις εργασίες μου που είχαν διακοπεί και μετανιώνοντας για όλα όσα είχαν συμβεί, έκλαψα ειλικρινά για τη μοίρα του αγαπητού κυρίου Delet, ο οποίος, εξαιτίας της χιμαιρικής του Universal Necropolis, είχε αλλάξει τη φροντίδα των αρωματικών μπιζελιών και τη δική του Lucie μέσα από τα πολύ θλιβερά δωμάτια ενός ασύλου. Η αίσθηση της τάξης, η αρμονία και η καλά κατανεμημένη ιεραρχία του κόσμου δεν τα είχαν καταφέρει να υπομείνει αυτό το άγριο χάος ή, όπως είχε προβλέψει ο Δάσκαλος τότε, «το άνετο και βολικό προπαρασκευαστικό πτυχίο».

Ο Jurenito γράφει διατάγματα. Συζήτηση για την ελευθερία στην Checa

Με τις αρχές της άνοιξης, όταν ακόμη και η Κυβέρνηση πείστηκε για το απραγματοποίητο της Αγίας Πετρούπολης και ήρθε στη Μόσχα, απροσδόκητα ο Δάσκαλος εμφανίστηκε στο σπίτι μου, έμαθε για τη ζωή που έκανα, δεν το ενέκρινε και μου πρότεινε να σταματήσω αμέσως να κλαίω και να ταξιδέψω μαζί του στο Kinieshma, ως γραμματέας του. Όταν τον ρώτησα τι έκανε κατά τη διάρκεια αυτών των έξι μηνών, μου απάντησε εν συντομία: «Μια πολύ άνετη ζωή, που να την πάρει ο διάβολος! Αλλά ήταν απαραίτητο να αφαιρέσω τους κάλους που είχαν ήδη σχηματιστεί!». Ταξίδεψε στο Kinieshma ως επίτροπος.

Τρεις μέρες αργότερα καθόμασταν σε ένα μαλακό κρεβάτι ξενοδοχείου και ο Δάσκαλος, ενώ κοιτούσε από ένα μικρό παράθυρο στο δρόμο, όπου μερικοί ντόπιοι απατεώνες διερευνούσαν τα τεμπέλικα, μεγάλα μάτια των διερχόμενων κοριτσιών, μου εξήγησε το δικό του πρόγραμμα: «Το χειρότερο από όλα θα ήταν ότι αντί για καταστροφή και νέα κατασκευή, αυτό να γίνει με ψυχραιμία. Τι πιο χυδαίο από το να μετακινήσετε όλο το κοτέτσι στο πιάτο σας και να επεκτείνετε το ίδιο ιδεολογικό δράμα για άλλη μια φορά; Θα προσπαθήσω να εφαρμόσω νέες αρχές ισότητας, οργάνωσης, κοινής λογικής».

Στη συνέχεια, στο διπλανό δωμάτιο, οι γραφομηχανές άρχισαν να χτυπούν με ορμή. Ήταν ο Jurenito που υπαγόρευε διατάγματα. Ξεκίνησε με την ισότητα. Όλοι οι επιμελητές, οι Σοβιετικοί ειδικοί και οι ντόπιοι καλλιτέχνες του καμπαρέ «Karl Marx» επρόκειτο να μεταφερθούν αμέσως στις εργατικές συνοικίες και στα υπόγεια. Στη συνέχεια, για τους υπεύθυνους των αποθηκών ρούχων και για όσους ήταν επικεφαλής της «Επιτροπής για τη συλλογή περιττών αγαθών της Μπουρζουαζίας», καθιέρωσε μια τυποποιημένη στολή: φαρδιά πουκαμίσια, κοντό παλτό (απλό), καπέλο και μπότες στρατιωτικές. Τέλος, το μενού για τους υψηλόβαθμους και χαμηλόβαθμους αξιωματούχους του τμήματος προμηθειών περιοριζόταν σε κάποιο χυλό, το λεγόμενο pschoi στη γλώσσα του δρόμου. Αλλά αυτά τα συνετά μέτρα οδήγησαν σε τρομερή αταξία. Η δραστηριότητα των διαφόρων σημαντικών θεσμών (συμπεριλαμβανομένης της «Επιτροπής για τη Συλλογή των Περιττών

Αγαθών της Μπουρζουαζίας» και το καμπαρέ του Karl Marx) διακόπηκε και πολλές καταγγελίες στάλθηκαν στο κέντρο.

Αλλά ο Jurenito δεν έχασε την ελπίδα του και άρχισε να προετοιμάζει μια οργάνωση του κόσμου για την εξόντωση του διεφθαρμένου φαντάσματος, είναι τα δικά του λόγια, της προσωπικής του ελευθερίας. Έτσι θέσπισε την ίδια μέρα, 12 Απριλίου, τρία μικρά διατάγματα που αναφέρονται στις διάφορες πτυχές της ζωής. Εδώ είναι το ακριβές κείμενο των διαταγμάτων:

1. Ενόψει της έλλειψης πρώτων υλών για τη βιομηχανία δέρματος, καθώς και των υποδημάτων που τελειώνουν και λαμβάνοντας υπόψη την κακή κατάσταση του πεζοδρομίου στην πόλη Kinieshma, απαγορεύεται, από τις 15 του τρέχοντος μήνα, οι πολίτες να περπατούν στους δρόμους εν ώρα εργασίας, από τις 10 π.μ. το πρωί έως τις 4 το απόγευμα, εκτός από όσους το κάνουν για επαγγελματικούς λόγους και παρέχονται τα αντίστοιχα παραστατικά.

2. Μέχρι την εκπόνηση από τα αρμόδια όργανα των Κεντρικών Συμβουλίων, Σχεδίου γέννησης του έτους 1919, από τις 15 του τρέχοντος μηνός απαγορεύεται στους δημότες της πόλεως του Kinieshma και της περιφέρειάς του, να πραγματοποιούν γονιμοποίηση.

3. Οι συνθήκες της παρούσας στιγμής απαιτούν, από την πλευρά όλων των έντιμων πολιτών, τη μέγιστη προσπάθεια τους για την ανασυγκρότηση της βιομηχανίας και των μεταφορών. Επομένως, προκειμένου να εξοικονομήσετε τις ψυχικές ενέργειες των εργαζομένων, να παραδώσετε τα βιβλία φιλοσοφίας και θεολογίας στις δημόσιες βιβλιοθήκες.

Αυτά τα διατάγματα προκάλεσαν πραγματική θύελλα. Η κομμουνιστική οργάνωση του Kinieshma αποφάσισε ότι ο Jurenito δεν ήταν μαρξιστής και στράφηκε στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος.

«Ω υποκρισία! — είπε ο Δάσκαλος αγανακτισμένος—. Πρώτα ζητούν τα ρέστα και την καταστροφή, αλλά ήδη ανάμεσα στα ερείπια και με παλιοσίδερα στο χέρι, προσπάθησαν να παίξουν τους αρχαιολόγους ή τουλάχιστον τους παλαιοπώλες! Πώς είναι χειρότερη αυτή η ιεραρχική κλίμακα; μερίδες, που κυμαίνονται από μισό τέταρτο του ψωμιού έως φέτες αλειμμένες με χαβιάρι, παρά τα δεκαέξι είδη του δύστυχου φίλου μας; Αυτοί αγαπούν την ελευθερία καθώς και οι Gladston, Gambetta και τα μέλη του “Συλλόγου υπεράσπισης των συμφερόντων του μικροεμπόρου στα νότια διαμερίσματα της Γαλλίας”. Επιπλέον, όπως οι κύριοι της παλαιάς Αγγλίας, φροντίζουν για την υγεία του σπιτιού. Τάχα το να διατάξεις τον τοκετό ή να τον απαγορεύσεις θα ήταν πιο σκληρό από το να διατάξεις να σκοτώσεις ή να εξαναγκάσεις ανθρώπους να προσευχηθούν. Απαγορεύστε τη σκέψη εάν δεν υποδεικνύεται ή κοιμηθείτε με αντικείμενα που δεν είναι σφραγισμένα ή κολλημένα.

Υποκριτές, ταπετσαρίες του Βεζούβιου, αριστοκράτες μεταμφιεσμένοι σε Απάτσι, ράφτες που ακόμα βάζετε το τελευταίο μπάλωμα στο φθαρμένο παντελόνι του Άνταμ, κόβοντάς το από το λιγότερο κατάλληλο μέρος!».

Οι εχθροί του Jurenito εργάστηκαν σθεναρά για να τον απομακρύνουν. Σε ένα άρθρο που στάλθηκε στην Petrograd Red Gazette, ο Δάσκαλος ορίστηκε ως ένας «αδαής δεσπότης», «ένας από αυτούς που πήραν μέρος στο παλιό παιχνίδι» και «που έχει ατιμάσει την ιερή υπόθεση του προλεταριάτου με τη συμπεριφορά του».

Η τελική μάχη ξέσπασε λίγο μετά με επικοινωνίες από τον Δάσκαλο σε θέματα αισθητικής. Ο Δάσκαλος σκέφτηκε ότι η τέχνη, όπως την είχε καταλάβει μέχρι εκείνη τη στιγμή, δηλαδή ως πολλαπλασιασμό αντικειμένων εντελώς άχρηστων, ήταν εντελώς περιττή στη νέα κοινωνία και έπρεπε να καταργηθεί το συντομότερο δυνατό. Σε ένα από τα επόμενα κεφάλαια θα εξηγήσω αναλυτικά τους στοχασμούς με τους οποίους ο Δάσκαλος επέτρεψε στον εαυτό του να καθοδηγηθεί στον νεοεικονοκλαστισμό του. Εν τω μεταξύ θα επιμείνει στα συμπεράσματά του, δηλαδή στη σταθερή του πρόθεση να συμπεριφέρονται με τις εννέα μούσες όπως είχαν ήδη κάνει με τον «αδιόρθωτο» κ. Cool. Οι Μπολσεβίκοι του Kinieshma έμειναν προσκολλημένοι στις αντίθετες απόψεις τους και Θεοποίησαν την τέχνη. Δεκαοκτώ θέατρα εγκαινιάστηκαν στην πόλη στην οποία εμφανίστηκαν όλοι: τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, τα μέλη της Checa[19], οι προϊστάμενοι των τμημάτων στατιστικής, οι μαθητές του ενιαίου σχολείου, οι πολιτοφύλακες, «αντεπαναστάτες» αιχμάλωτοι ακόμη και κάποιοι επαγγελματίες ηθοποιοί. Σε ένα θέατρο που ονομάζεται «Liebknecht», η Ένωση Νέων κάθε μέρα, οι κομμουνιστές, έπαιζαν ένα κομμάτι με τίτλο “Η πεθερά στο σπίτι και τα πόδια σηκώνονται πάνω”. Για να γίνουν τα πράγματα χειρότερα, η πεθερά δεν ήταν καθόλου η καθολική επανάσταση, αλλά μία απλή και αξιοσέβαστη πεθερά του παλιού καιρού. Όλα αυτά, φυσικά, διέφεραν μόνο ποσοτικά από το προηγούμενο θέατρο Kinieshma, ιδιοκτησίας του εμπόρου Kutejin.

Ούτε στον τομέα της ζωγραφικής έγιναν πολλά. Χάρη στην αυθόρμητη στάση των αγροτών απέναντι στα έργα τέχνης, πολλά από αυτά αφαιρέθηκαν από τους χώρους των σπιτιών και ένα μουσείο εγκαινιάστηκε επίσημα στο Kinieshma. Την περηφάνια του εν λόγω μουσείου αποτελούσαν τρεις πίνακες: ο πρώτος παρίστανε ένα νεκρό ψάρι με ανοιχτό το στόμα, ένα άδειο μπουκάλι και ένα λάχανο, όλα υπογεγραμμένα ως “Ολλανδική Σχολή” ο δεύτερος, «αποδίδεται στον Andrea del Sarto», γυναίκα σωματώδης και φουσκωμένη χαμογελούσε φιλάρεσκα προς την κατεύθυνση ενός μεταμφιεσμένου ταχυδρόμου, ενός Αγγέλου, με τα μάτια ενός σφαγμένου κριαριού. Ο τρίτος ήταν όλος καλυμμένος με τελείες χρώματος βιολετί ή απλά μια βρωμιά που έμοιαζε

πολύ με λεκέδες από μελάνι και προφανώς προσπαθούσε να μεταφέρει, κατά τη σεβαστή γνώμη του Vrubei, το απάνθρωπο πάθος δαιμόνων.

Ο Δάσκαλος, χωρίς δισταγμό, διέταξε το μουσείο και όλα τα θέατρα να κλείσουν, να τα παραδώσουν στις νέες ντόπιες τεχνικές-επαγγελματικές σχολές και να κινητοποιήσουν ζωγράφους για την κατασκευή άνετων και ανθεκτικών μοντέλων ανδρικών υποδημάτων και καρεκλών γραφείου. Τους ηθοποιούς, αφού τους παρείχε κάθε είδους οδηγίες, τους έστειλε σε όλη την περιοχή για να πείσουν τους αγρότες ότι πρέπει να φυτέψουν περισσότερες πατάτες.

Η Ένωση Εργατών Τέχνης έστειλε ένα απελπισμένο τηλεγράφημα στη Μόσχα και λίγο αργότερα ελήφθη η απάντηση: «Απομακρύνετε τον βάνδαλο!». Ο πρόεδρος της κομμουνιστικής οργάνωσης είπε επίσημα: «Είπα ήδη ότι δεν ήταν μαρξιστής, αλλά μόνο αστός, δηλαδή βάνδαλος!». Και ο Jurenito και εγώ επιστρέψαμε στη Μόσχα.

Μόλις φτάσαμε πήγαμε να πάρουμε μέρος σε μια μεγάλη συνάντηση, που γινόταν στο αμφιθέατρο του Πολυτεχνείου. Αφού ακούσαμε τις ομιλίες του πρώτου ομιλητή, μπορέσαμε να πείσουμε τους εαυτούς μας ότι η άποψη των ηθοποιών Kinieshma ήταν αρκετά σύμφωνη με αυτή των μεγάλων και ατρόμητων τιμονιέρηδων. Να τι είπαν εκείνοι οι ρήτορες: «Σε ένα προλεταριακό κράτος επανεμφανίζεται η ομορφιά του αρχαίου κόσμου», «είμαστε οι υπερασπιστές της ελεύθερης σκέψης», «επιτέλους έφτασε το αληθινό βασίλειο της ελευθερίας». Ο Δάσκαλος δεν άντεξε όλους αυτούς τους αρχαϊκούς μηρυκασμούς, όλους αυτούς τους ξεθωριασμένους και ξεχασμένους, όλες αυτές τις χιλιάδες βυθισμένες παλέτες και άρχισε να φωνάζει:

«Πώς δεν ντρέπονται, ασχολούνται ακόμα με τη διεφθαρμένη ομορφιά και η ελευθερία; φαγώθηκε; Είστε οι αυθεντικοί αντεπαναστάτες...!».

Επικράτησε κάποια ταραχή. Όταν φύγαμε από το μουσείο, όταν είχαμε κάνει περίπου εκατό βήματα, δύο κομψοί νεαροί πρότειναν ευγενικά να τους ακολουθήσουμε στο αυτοκίνητό τους και μας πήγαν άνετα στην Checa.

Η ανάκριση του Δασκάλου ήταν πολύ σύντομη.

«Αρνείστε την ύπαρξη ομορφιάς και ελευθερίας στο κομμουνιστικό κράτος;»

«Σίγουρα!».

«Θεωρείτε αντεπαναστάτες αυτούς που έχουν παρέμβει στο παρελθόν στη σύγκρουση στο συλλαλητήριο;».

«Φυσικά!».

Κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, βόγκηξα σιωπηλά και παραπονέθηκα για πόνο στον αυχένα μου και το στομάχι, αλλά στο τέλος υπέγραψα κάτω από τη δήλωση του Δασκάλου.

Το απόγευμα ήρθαν να μας πουν ότι καταδικαστήκαμε με τη μέγιστη ποινή.

«Τι σημαίνει αυτό;» ρώτησα.

«Επειδή δεν είναι στα χέρια τους η καταδίκη μας στην αθανασία, είναι προφανές ότι είναι μια χυδαία θανατική ποινή», απάντησε ο Jurenito.

Για άλλη μια φορά έπρεπε να υπομείνω ζοφερές ώρες, περιμένοντας τον θάνατο, δεν ήθελα καθόλου να πεθάνω. Πρώτα από όλα γιατί αγαπώ τη ζωή, ανοιχτά και ξεδιάντροπα, ούτως ή άλλως, ακόμη και σε ένα ειδικό κελί στην Checa. Δεύτερον, από περιέργεια να μάθω που θα καταλήξει μια τέτοια τεράστια φασαρία. Τότε δεν το έκανα. Δεν ήξερα ακόμα πώς να αναγνωρίσω ή να ερμηνεύσω αυτό που συνέβαινε. Είχα υπακούσει τυφλά στα λόγια του Δασκάλου χωρίς να καταλαβαίνω τις προθέσεις του και συχνά παραπονέθηκα στον εαυτό μου. Μερικές φορές, λυπημένος, λαχταρούσα μια πιο απλή και πεζή ζωή, χωρίς καθολική σημασία, χωρίς προοπτική χιλιετίας, μια ζωή με τούρτες σφολιάτα και στιχάκια από το Balmont. Μετά έτρεξα στο σπίτι του Alexei Spiridonovich, που είχε ένα μεγάλο χάρτη της Ρωσίας και ήξερε πάντα που βρίσκονταν, ακριβώς οι Τσεχοσλοβάκοι, οι Κοζάκοι του Ντον, οι Γερμανοί ή οι Γάλλοι, με μια λέξη, αν πλησίαζε η «χαρούμενη ημέρα της ανάστασης».

Μερικές φορές, όταν έπεφτε ανάμεσα σε δικηγόρους ή παλιούς πρωτομάστορες, που ένιωθαν πως έχασαν χωρίς να διαβάσουν τον Λόγο της Ρωσίας, μετά τον πρωινό τους καφέ, με τις αισθηματικές σειρές του απογοητευμένου ιερέα Grigori Pietron, χωρίς πρωινά στην Πράγα, χωρίς το Χρηματιστήριο, ούτε τη Λέσχη, χωρίς «ελευθερία λόγου, τύπου και κίνησης», σύντομα έβαλα τον εαυτό μου σε καλή διάθεση και χάρηκα με την ταλαιπωρία τους. Ένιωσα σε τέτοιες στιγμές μια βαθιά ηθική ικανοποίηση ενώπιον του πανηγυρικού της δικαιοσύνης, αξιοπρεπή κατά τα άλλα, ένα από τα καλύτερα αγγλικά μυθιστορήματα και επίσης μια πραγματική έκσταση λόγω εκείνου το παγκόσμιου σκανδάλου, γνωστού σε όλους τους θαυμαστές του μεγαλειώδους Τσάρλι Τσάπλιν, ο οποίος κατέστρεψε πάγκους αγγειοπλαστικής και γκρέμισε αξιοσέβαστες κυρίες.

Υπήρχαν όμως στιγμές που ούτε οι Τσεχοσλοβάκοι με τα γλυκά τους, ούτε καν οι σπασμένες γλάστρες κατάφεραν να με ικανοποιήσουν. Προσπαθούσα να καταλάβω τα λόγια του Δασκάλου για την απόδειξη μιας νέας εποχής του Σιδήρου. Προσπάθησα να παρατηρήσω τον εαυτό μου με τα σκονισμένα μάτια του ιστορικού και τότε είδα υπέροχα πράγματα και τρομερά ταυτόχρονα. Ο ουρανός ήταν καλυμμένος με γιγαντιαίες σπείρες και κύβους. Στις ηχηρές, φωτεινές και ψυχρές

πλατείες, τα έξυπνα κοπάδια των ανθρώπων, παρέλαυναν οι μελλοντικές γενεές. Η φύση αναδεύτηκε, σύρθηκε στα γόνατά της και έβγαλε από κάτω από τη στολή της «που κάλυπτε κάτι μυστηριώδες» μια μικρή λευκή σημαία. Και τότε φαντάστηκα κάτι πολύ παρόμοιο με μια σιδηροδρομική καταστροφή, με την ευκαιρία συμμετοχής κομητών και άλλων ξένων σωμάτων, κομμάτια γυαλιού, σιδήρου, η σωτηρία στο τέλος...

Ενώ περίμενα το θάνατο σε ένα κελί της Checa, απότομα και σπασμωδικά, τα σκέφτηκα όλα αυτά και ένιωσα πόσο παράλογο και ανόητο ήταν να πεθάνεις τώρα, χωρίς ούτε καν να μείνεις μέχρι το τέλος της πρώτης πράξης.

Είχα μια άσχημη νύχτα. Το πρωί ήρθαν για εμάς και μας οδήγησαν από ολισθηρές σκάλες με τη μυρωδιά από λάχανα και γάτες, μέσα από χαμένους διαδρόμους και εσωτερικές βεράντες. Ο Δάσκαλος με πήρε από το χέρι και αυτό μου έδωσε δύναμη. Αυτός χαμογέλασε και αστειεύτηκε με τους φαντάρους διαμαρτυρούμενος ότι δεν τον υπηρέτησαν καλά, στην πρωινή μερίδα και δηλώνοντας ότι είχε ακόμα χρόνο να την φάει. Τα αυτιά μου βούιζαν και ανόητα, έτρεξαν μπροστά στα μάτια μου ακατάστατα κομμάτια γκριζου ουρανού. Μετά, δεν ξέρω γιατί, μας ξαναπήραν κάτω σε σκάλες και στενά περάσματα και αντί να μας εκτελέσουν, απλά και ειλικρινά, μας έβαλαν σε ένα δωμάτιο που είχε βρώμικη ταπετσαρία και ήταν βρώμικο, όπου ένας διανοούμενος έπινε τσάι καθισμένος σε έναν καναπέ.

Αφού μας εξέτασε με τα ευγενικά μυωπικά του μάτια, είπε ότι με αφορμή την άφιξη στην αντιπροσωπεία της Μόσχας, όπως θυμάμαι, ορισμένων κομμουνιστών του Σιάμ, είχε κηρυχτεί αμνηστία και ότι ειδικά εμείς την είχαμε ήδη και δεν θα μας πυροβολούσαν. Ο Δάσκαλος άκουσε σιωπηλός και είπα ευγενικά, όπως με είχαν μάθει από παιδί, merci. Αλλά ο διανοούμενος, χωρίς να μου δίνει περισσότερα, με ελάχιστη προσοχή, απευθύνθηκε στον Jurenito με την εξής ερώτηση: «Πες μου, σε παρακαλώ, είσαι τόσο θυμωμένος και τυφλωμένος από το μίσος σου για την εργατική εξουσία και τους αγρότες που δεν βλέπεις τίποτα απολύτως και που δεν θέλεις να αναγνωρίσεις μια απλή αλήθεια, δηλαδή ότι η RSFSR είναι το αληθινό βασίλειο της ελευθερίας;».

Ο Δάσκαλος χαμογέλασε: «Ω, σύντροφε, δεν είμαι καθόλου τυφλός ή θυμωμένος! και λέω ω!, γιατί ο θυμός και το μίσος είναι εγγύηση αγώνα και κίνησης, άρα και ζωής. Δυστυχώς έχω πολύ οξεία όραση, ένα πολύ νηφάλιο μυαλό και ισορροπημένο χαρακτήρα. Ακόμα λιγότερο μπορώ να μισώ την εξουσία, είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο. Η ζωή μου έχει διδάξει μεγάλο σεβασμό για όλα τα επαγγέλματα. Νοιώθω εντελώς άνετα με την επανάσταση και νομίζω ότι κατά τη διάρκεια των τριάντα ενός χρόνων της ζωής μου ασχολήθηκα κυρίως με επιχειρήσεις

καταστροφής, μέσα από δολοπλοκίες, δολιοφθορές και κάθε είδους εξαγνιστικές δραστηριότητες. Σε ό,τι αφορά την ελευθερία, που δεν είναι παρά μια καθαρή αφαίρεση, φαίνεται στις μέρες μας εξαιρετικά επιβλαβές. Καταστρέφετε την ελευθερία και γι' αυτό σας δίνω τη δική μου έγκριση, είστε οι μεγαλύτεροι ελευθερωτές του ανθρώπου, κρατώντας τον με ένα όμορφο ζυγό, όχι πια από χρυσό αλλά από σίδηρο, πολύ συμπαγή και οργανωμένο. Μια μέρα θα έρθει, στην οποία για τους τελειόφοιτους φοιτητές η ελευθερία θα ξαναγίνει κραυγή επαναστατών και θα τους κάνει να πετάξουν μακριά, σαν τα φτερά μιας μαδημένης κότας, τα χιλιάδες άχρηστα ενδύματα και τα στολίδια που συνθέτουν αυτόν τον κόσμο. Αλλά στην παρούσα στιγμή η ελευθερία είναι απλώς μια αντεπαναστατική έννοια, το μαξιλάρι του *rentier*, μια καραμέλα στη γροθιά ενός ανθρωποφάγου, η αγιοποίηση όλων των χωματερών του κόσμου. Τους δίνω την έγκρισή μου. Εσείς, σε μόλις ένα χρόνο, έχετε εκδιώξει από τα κεφάλια των τεμπέληδων, των ονειροπόλων και των αδύναμων χαρακτήρων την ίδια την έννοια της ελευθερίας. Αλλά τώρα με ενοχλεί να το βλέπω, πριν μια ακατάλληλη στροφή αυτού του πλοίου δεν φτάνει το πηδάλιο, αλλά τα κύματα. Με μια λέξη, εσείς οι ίδιοι δεν ξέρετε τι κάνετε. Αυτό βέβαια συμβαίνει πολύ συχνά, αλλά παρόλα αυτά είναι πολύ λυπηρό. Αν δεν με πυροβολήσουν, θα συνεργαστώ με εσένα, στο μέγιστο βαθμό των δυνάμεών μου, να καταστρέψω την ομορφιά και την ελευθερία της σκέψης, το συναίσθημα και τη συμπεριφορά και για μια νόμιμη, μοναδική και δίκαιη οργάνωση της ανθρωπότητας».

Ο διανοούμενος, που ήταν επαναστάτης ανακριτής, εξοργίστηκε με ότι ακούστηκε, άφησε κάτω το φλιτζάνι και μάλιστα σηκώθηκε από τον καναπέ και άρχισε να περπατάει γρήγορα στο δωμάτιο. Με σκοπό να πείσει τον Δάσκαλο, άνοιξε τα ABC του κομμουνισμού και άρχισε να του διαβάζει κάτι για την υπεραξία. Αφού διάβασε τρεις σελίδες αναφώνησε: «Τώρα, ελπίζω να καταλάβετε πώς από το βασίλειο της αναγκαιότητας έχουμε περάσει στο βασίλειο της ελευθερίας!». «Αγαπητέ σύντροφε, δεν διστάζω απόλυτα ότι το βασίλειο της ελευθερίας θα έρθει μια μέρα (ενδεχομένως όταν έχετε εξολοθρεύσει τους τελευταίους ανθρώπους που έμειναν στον πλανήτη μας). Εν τω μεταξύ θα συνεχίσουμε στη βασιλεία της ανάγκης, όπου ο εξαναγκασμός δεν μπορεί να καλυφθεί με τη χυδαία και μελαγχολική μάσκα του Άγγλου λόρδου. Παρακαλώ μην προσπαθήσετε να διακοσμήσετε τον πάσσαλο! με βιολέτες! Μεγάλη και περίπλοκη είναι η αποστολή του: να συνηθίσει τους ανθρώπους να ζουν μέσα στον πάτο αυτού του πηγαδιού, σε τέτοιο βαθμό που μοιάζει με την τρυφερή αγκαλιά της μητέρας του. Για αυτό δεν υπάρχει απολύτως καμία ανάγκη να προσεγγίσετε προσεκτικά και κρυφά, κρύβοντας τον πάσσαλο πίσω από την πλάτη τους.

Όχι! Πρέπει να δημιουργήσετε έναν ολοκαίνουργιο ενθουσιασμό για μια νέα σκλαβιά. Δεν αρκεί να παρασύρετε τον μαθητή με βραβεία και διπλώματα, πρέπει να του μάθετε να είναι ευτυχισμένος για οκτώ χρόνια, οκτώ αιώνες και ίσως οκτώ χιλιετίες. Εσείς, παρά τη βαθιά διανοητικότητά σας και την κλίση σας για αποσπάσματα, φαίνεστε σαν ένας ικανός, δυνατός και ενεργητικός άνθρωπος. Αφήστε αυτή την ελευθερία στους συφιλιδικούς από τα καμπαρέ της Μονμάρτρης και κάντε όλα αυτά χωρίς αυτούς, μιλώντας με τους ιδιοκτήτες, ήδη μέρα με τη μέρα. «Είσαι αδιόρθωτος», δικαστής των ερευνών μας. «Δεν είμαι απολύτως σίγουρος, λόγω της περίεργης ορολογίας σου, για το αν είσαι μοναρχικός ή αναρχικός. Σε κάθε περίπτωση είσαι ένας αντεπαναστάτης, και η συμπάθειά σου προς τη σοβιετική εξουσία περιέχει ασφαλώς ένα προκλητικό χαρακτήρα. Δεν είμαστε εχθροί, αλλά υπερασπιστές της ελευθερίας. Η θανατική ποινή, όσον αφορά εσάς και τον πολίτη Ehrenburg, θα αντικατασταθεί από καταναγκαστική εργασία και θα μείνετε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης μέχρι να τελειώσουμε με τον εμφύλιο πόλεμο. Και πιστεύω ότι εκεί θα καταλάβετε το λάθος σας!».

Ο κύριος Cool σε μια κομμουνιστική οικογένεια Τα δάκρυα του επιτρόπου εφοδιασμού του Santo Grial.

Μπήκαμε στο ίδιο στρατόπεδο που ήταν ο κύριος Cool και γι' αυτό ο εγκλεισμός μας δεν ήταν εντελώς δυσάρεστος για εμάς. Ο ακούραστος ιεραπόστολος είχε καταφέρει, μετά από καιρό σκλαβιάς, να συνηθίσει λίγο στις αλλαγές που έγιναν και μόλις μας είδε, συμφιλώθηκε ξανά μαζί μας. Φυσικά δεν είχε γίνει κομμουνιστής, ούτε καν «συμπαθής», αλλά παρ' όλα αυτά είχε μαλακώσει και είχε επιστρέψει για να εκτιμήσει τα δύο μικρά του βιβλία, τόσο το μπλε όσο και το δεμένο σε βελούδο. «Έκανα λάθος όταν νόμιζα ότι όλα χάθηκαν. Το δολάριο και η ηθική συνεχίζουν να βασιλεύουν στους ανθρώπους. Όσο περισσότερο το κυνηγάς, τόσο πιο γρήγορα αυξάνεται το δολάριο και ακόμα κι αν προσπαθούμε να γελοιοποιήσουμε όλη την ηθική, αυτό κυβερνά και πάλι απρόσμενα στους συκοφάντες του. Εμπιστευτείτε το πρακτικό πνεύμα του κ. Cool. «Ο κομμουνισμός δεν είναι τόσο τρομερός όσο φαίνεται».

Ο Δάσκαλος είχε μια μακρά συζήτηση με τον κ. Cool πιο πολύ αφηρημένη: «Οι ιδέες περί ιδιοκτησίας στους ευαγγελιστές», «Ο Άγιος Παύλος και ο Λένιν» και τέτοια. Σκότωνα χρόνο παίζοντας με τον Αμερικανό εξήντα έξι φορές, ένα τέταρτο καπνού για κάθε εξήντα έξι παιχνίδια που κερδίζονται. Αν και μας είχαν στείλει να κάνουμε σκληρές εργασίες, εκτός από τα προαναφερθέντα επαγγέλματα δεν κάναμε και δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα. Ο διοικητής πεδίου μας είπε, ως απάντηση στα παράπονά μας, ότι μια ειδική επιτροπή θα αναλάμβανε σύντομα μία έρευνα για να μάθουμε ποιες θα μπορούσαν να είναι οι πιο παραγωγικές θέσεις εργασίας μας. Ο Δάσκαλος αναφερόταν πάντα στην επιτροπή με σαφή σκεπτικισμό και υποφέροντας από την αναγκαστική αδράνεια, άρχισε να ψάχνει μέχρι που λίγο μετά βρήκε τη λύση.

Αποδείχθηκε ότι θα μπορούσαμε να είμαστε ελεύθεροι αν συμφωνούσαν δύο κομματικά μέλη. Η πρώτη θα μπορούσε να είναι η Aisha, φυσικά. Όσο για το δεύτερο, δεν ήμασταν σίγουροι. Μας έφτασαν φήμες ότι ο Schmidt, έχοντας αλλάξει οριστικά, είχε στείλει ολόκληρη την Αυτοκρατορία του στον διάβολο και είχε γίνει ενεργός «Σπαρτακιστής», αλλά προς το παρόν ήταν απλώς φήμες.

Είχαμε χάσει εντελώς την ελπίδα να βρούμε έναν δεύτερο κομμουνιστή όταν ένα ατύχημα μας έσωσε. Στο στρατόπεδό μας ήταν κάποιος Briujalon, πρώην ιδιοκτήτης ταβέρνας με μικρό κήπο στη

Shablonka. Αυτός, που πραγματικά δεν έχασε χρόνο, τον ξόδεψε δουλεύοντας σε ορισμένα μικρά βιβλία και συχνά τη νύχτα, τον ακούσαμε να επαναλαμβάνει με τον πιο ηλίθιο τρόπο, αλλά με μεγάλη επιμονή: «Κογκρέσο της Στοκχόλμης, Συνέδριο του Λονδίνου, Παναγία Μητέρα του Θεού, σώσε μας και συγχώρεσέ μας!...» Ιδού, σε μια περίπτωση αυτός ο Briujalon μου πήρε μερίδα καπνού, δεκαπέντε τσιγάρα και τα έβαλε στην τσέπη του. Ήμουν τόσο αγανακτισμένος Άρχισα μάλιστα να βήχω. Αλλά ο Briujalon μου εξήγησε με φιλικό τρόπο ότι δεν το έκανε διότι ήταν πράγματι εγγεγραμμένος στο στρατόπεδο, αλλά έζησε εκεί με τη θέλησή του, μέχρι να βρει στέγη από το Τμήμα Στέγασης, αφού την προηγούμενη μέρα είχε περάσει εξετάσεις πολιτικής κατάρτισης και είχε γίνει δεκτός ως υποψήφιος στο κελί. Ξαφνικά σταμάτησα να βήχω, δηλαδή άρχισα να βήχω πολύ ευγενικά. Ο Briujalon αποδείχθηκε πολύ καλός και απλός άνθρωπος και αργότερα μετά από μια σύντομη αλλά σοβαρή συνομιλία με τον κ. Cool, μας έδωσε την υπογραφή του.

Έτσι ελευθερωθήκαμε και αμέσως οι τρεις μας πιάσαμε δουλειά. Ο Δάσκαλος πήγε να δει την Aisha στο υποτιμήμα της Νότιας Αφρικής, ο κ. Cool πήγε στην Επιτροπή Διατμηματικού αγώνα κατά της πορνείας και εγώ στο παιδικό θέατρο Durov, όπου βοήθησα τον αγαπητό Βλαντιμίρ Λεονίντοβιτς να διδάξει κουνελάκια και ινδικά χοιρίδια σχετικά με βολές κανονιών, αποθήκευση σημαίων και άλλες ηρωικές πράξεις.

Τακτοποιηθήκαμε όλοι μαζί σε δύο δωμάτια, τα οποία είχαν επιταχθεί τότε από τον κερδοσκοπό Γκρόσμαν. Ακριβώς εκεί, ακριβώς δίπλα, ζούσαν ένα ζευγάρι κομμουνιστών, οι Nazimov. Ο κ. Cool, που ένιωθε υπέροχα με τον Γκρόσμαν, έπαιξε σε Αμερικάνικο στυλ τη συνέχεια των “Νεκρών Ψυχών” (του Νικολάϊ Γκόγκολ), αγοράζοντας εργοστάσια που εθνικοποιήθηκαν, μετοχές που ακυρώθηκαν και τιμαλφή που έχουν ήδη κατασχεθεί. Ο Γκρόσμαν, για τους δικούς του λόγους από την άλλη, έτρεχε από το ένα μέρος στο άλλο, προς ύποπτες κατευθύνσεις, φέροντας ως λάφυρα υποχρεώσεις εκτός χρήσης και ευχαριστημένος, εμπιστεύτηκε στον κ. Cool το σύμβολο της πίστης του: «Πάνω από όλα είναι το Χρηματιστήριο! Παρενοχλήστε μας, θα πάμε στις κατακόμβες και εκεί, μέσα στο σκοτάδι και μάλιστα ασφυκτικά, θα συνεχίσουμε να ζούμε ανάμεσα στο μουρμουρητό από τις φιγούρες και το θρόισμα των λογαριασμών. Δεν θα με πείραζε να πεθάνω έτσι! Και ακόμη και πριν από το θάνατο θα φωνάξω: αύξηση τρία τοις εκατό! Η Καημένη η Μαλτζέβκιε! Η λίσρα συνεχίζεται αμετάβλητη! Το χρηματιστήριο είναι ο παλμός του κόσμου. Πήγα στο άθλιο δωμάτιο όπου έμενε ο χρηματιστής Chivishchev, από τον οποίο είχαν ήδη πάρει τα πάντα, τη σύζυγο και τα παιδιά και τη σόμπα και τη σούπα, ακόμα και τα ρούχα... μόνο καημός, καπνός, τίποτα άλλο! Αλλά τότε συνέβη κάτι φανταστικό και πραγματικά

μυστηριώδες. Ο Chivishchev μου ψιθύρισε: «Το δολάριο ανεβαίνει, στο Παρίσι αυξήθηκε κατά δύο ακέραιους αριθμούς!» Βλέπω ήδη τη νίκη του Νέου Κόσμου, το Άγαλμα της Ελευθερίας στο λιμάνι της Νέας Υόρκης, «Οι λύρες πέφτουν!» Φτωχή Ιταλία! Εκεί «αυτά» έχουν ήδη αρχίσει να λειτουργούν. Το αίμα τρέχει μέσα από τις φλέβες του κόσμου και εγώ ο Γκρόσμαν που χωρίσαμε από τα ιερά Χρηματιστήρια του Λονδίνου, του Παρισιού και του Βερολίνου, ακούω από εδώ, από τη Μπολσεβίκικη Μόσχα, την πυρετώδη καριέρα μου». Ο κύριος Cool, φωτισμένος και συγκινημένος, έσφιξε τα χέρια του Γκρόσμαν.

Αν και μπορεί να φαίνεται περιέργο, ο Αμερικανός έκανε φιλίες και με τους Nazimov. Ήταν ωραίοι και τίμιοι άνθρωποι, παλιοί εργάτες του Κόμματος. Στον κύριο Cool του άρεσε η βαθιά ηθική τους. Σε μια περίπτωση όταν μια γυναίκα ήρθε σπίτι, θαυμάστρια του ποιητικού μου ταλέντου, πολύ ευκαιριακά, πριν φύγει, η συντρόφισσα Nazimova είπε στον κ. Cool τις σκέψεις της: «Αυτός είναι ο Ehrenburg, ένα εξαιρετικό πρότυπο εκφυλισμένης αστικής κουλτούρας. Εγώ φυσικά είμαι κατά του θρησκευτικού γάμου, γι' αυτό καθιερώσαμε τον πολιτικό. Αλλά ακόμα κι έτσι, δεν θα τον επέκρινα ότι δεν ενημέρωσε το υποτήμα του Ληξιαρχείου του για τις προθέσεις μου προς εκείνον τον σύντροφο, αν τουλάχιστον είχε δει σε αυτές μια αληθινή ιδεολογική συγγένεια. Αλλά σας διαβεβαιώνω ότι δεν είναι έτσι! Με ενώνουν μαζί με το σύζυγό μου, σύντροφο Andrei, τριάντα χρόνια δουλειάς στο Κόμμα. Και αυτό παραμένει η εξήγηση για τα πάντα. Φανταστείτε, αν ήταν μπολσεβίκος, πώς θα μπορούσε να ήμουν ΕΓΩ...». Στο δωμάτιο των Nazimov υπήρχαν κρεμασμένα στους τοίχους ορισμένες φωτογραφίες: το πορτρέτο του Καρλ Μαρξ, ο πίνακας με τίτλο Open Space του Repin και η Αφροδίτη της Μήλου. Οι Nazimov τιμούσαν την τέχνη ως κάτι ιερό. Όταν ο Nazimov πήγε στο subotnik,[7] δηλαδή για να μεταφέρει καυσόξυλα για τον σταθμό Ryazan, κατά τη διάρκεια της διαδρομής θυμόταν πάντα κάποιους στίχους του Balmont, που ήταν οι αγαπημένοι του: «Θέλω φωτιές στα σπίτια! Θέλω δυνατές καταιγίδες!». Της Nazimova της άρεσε να επισκέπτεται το Θέατρο Τέχνης και όταν ο αέρας σφύριζε εκεί, ο κόσμος κουβέντιαζε, γρύλοι, κουδούνια χτυπούσαν ή κάτι δονήθηκε στο στομάχι αυτών των «άχρηστων ανθρώπων», ενθουσιάστηκε και είπε: «Αυτό είναι όνειρο, ψευδαισθήση!...».

Οι Nazimov ζούσαν σεμνά. Το πρωί δούλευαν, το απόγευμα πήγαιναν σε επιτροπές και το βράδυ σε συνεδριάσεις. Μερικές φορές μετά από ταραγμένες συζητήσεις με τον Γκρόσμαν αργά το βράδυ, στον κ. Cool άρεσε να περνάει το χρόνο του στο δωμάτιο των Nazimov. Εκεί μια λάμπα έκαιγε άνετα και η σύντροφος Olga διάβασε στον σύντροφο Andrei τις τελευταίες θέσεις για τα συνδικάτα. Αυτή διακοπτόταν κατά καιρούς με

παρεμβολές: «Αυτό είναι συνδικαλισμός!», «Μα που αφήνουν τον Marx;», «Επικίνδυνη δημαγωγία...» κ.λπ. Ο κύριος Cool καθόταν και άκουγε κι αυτός, ή μάλλον δεν άκουγε, αλλά μάλλον απολάμβανε την άψογη ειρήνη αυτής της οικογένειας. «Δεν είστε επαναστάτες», είπε, «πιο αξιοσέβαστοι είναι μερικοί Κουάκεροι (άνθρωποι που ανήκουν στην θρησκευτική εταιρεία των Φίλων). δεν σας φοβάμαι καθόλου» και άφοβα άγγιξε το μπράτσο του συντρόφου Andrei, που δεν τον άκουγε καν, αγανακτισμένος από τις «μικροαστικές τάσεις των εργατών της αντιπολίτευσης».

Ο κ. Cool στρατολόγησε τη συντρόφισσα Nazimona για να εργαστεί στην «Επιτροπή για την Καταπολέμηση της πορνείας». Όπως πολλά άλλα αρχαία επαγγέλματα, αυτό το παλιό επάγγελμα επανεμφανίστηκε στη Μόσχα (εργάτριες του σεξ), αφού έχασε τον χαρακτήρα της προηγούμενης περιορισμένης κάστας. Όλοι βέβαια κατάλαβαν τις βαθιές κοινωνικές ρίζες του, αλλά δεν το κατάλαβαν ικανοποιημένοι από τη διάγνωση, πήγαν στην ανακουφιστική φροντίδα. Ο κύριος Cool προσφέρεται τότε ως ανταμοιβή, σε όλες εκείνες τις ιερόδουλες που αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν μία παραγωγική εργασία. Η συντρόφισσα Nazimona (η οποία, όπως οι περισσότεροι κομμουνιστές που έχω γνωρίσει, διακρινόταν για τον ακραίο ιδεαλισμό της) ήταν υποστηρικτής της ηθικής δράσης, ιδίως του εξαναγκασμού τους να παρακολουθήσουν συνέδρια, αφιερωμένα να ενισχύσουν το προφίλ των μεγαλύτερων κομμουνιστών στον κόσμο.

Τον κύριο ρόλο στην επιτροπή έπαιξε ο σύντροφος Radielon, επίτροπος της Επιτροπής Εφοδιασμού, που ερχόταν καμιά φορά να δει τον κ. Cool, έτσι γίναμε πολύ φίλοι. Αυτό ήταν ένα άτομο απόλυτα αφοσιωμένο στις ιδέες του και μιλούσε αποκλειστικά για βαγόνια, φορτία, εστιατόρια,^[8] ψωμί ή παστά ψάρια... Πήγαινε ντυμένος πάντα με γυναικείο σακάκι, γυρισμένο από μέσα προς τα έξω, που κανείς δεν ήξερε πώς είχε περιέλθει στην κατοχή του, εντελώς σκισμένο. Τον τσίζαν μια λίβρα ψωμί και ένα αηδιαστικό υγρό που ονομάζεται «σούπα όσπριων για όσους τρώνε σε Β' κατηγορίας». Ήταν αδύνατος και άρρωστος, αλλά τίποτα, εκτός από τα μυστηριώδη αυτοκίνητα που σέρνονταν σε ορισμένες γραμμές, δεν φαινόταν να τον νοιάζει. Ο Radielon είχε μόνο μια αδυναμία: μερικές φορές τον κυριεύε ένα άγριο και υπεράνθρωπο πάθος για τις γυναίκες, αν και όχι από κάτι συγκεκριμένο, γιατί καταβεβλημένος από τα βαγόνια του δεν έδινε σημασία στους ανθρώπους, αλλά μάλλον για τις γυναίκες γενικότερα. Αυτός ο άνθρωπος ήταν τερατώδης, σαν από ένα σπάνιο μουσείο. Το πρόσωπό του ήταν μωβ, με βαθιές λακκούβες της ευλογιάς, με καταρράκτη στο αριστερό του μάτι και ένα τεράστιο παξιμάδι που έτρεμε κάτω από τον ψηλό χάρτινο γιακά.

Ποτέ μια γυναίκα δεν είχε νιώσει κάτι απέναντί του που να μην ήταν αηδία ανάμεικτη με οίκτο. Ο Radielon δεν μπορούσε να πάει στο σπίτι μιας ιερόδουλης, γιατί αυτό ήταν εντελώς αντίθετο με τις αρχές του. Μερικές φορές όμως αφιερώθηκε αφελώς να εξαπατά τον εαυτό του με τον εξής τρόπο: κέρδιζε την εμπιστοσύνη του κάποια σερβιτόρα ή μοδίστρα, μετά της έφερνε ένα δώρο, της μιλούσε για μισή ώρα για τις ιδέες του, έχανε το μυαλό του, τελικά σταμάταγε να μιλάει και δρούσε. Ακριβώς όταν τον ήξερα πριν από πολύ καιρό, ο Radielon δεν είχε ικανοποιήσει την δική του ευαισθησία, που βρισκόταν σε μια από τις μεγαλύτερες εκρήξεις της. Για λεπτά φαινόταν σαν να επρόκειτο να συμβεί ένα απροσδόκητο ατύχημα στα μυστηριώδη τρένα του...

Ένα απόγευμα, κάλεσε εμένα και τον Jurenito να τον συνοδεύσουμε για να επισκεφτούμε μια όμορφη τηλεφωνήτρια, στην οποία έδινε οδηγίες με σκοπό να γίνει νονά του την πανηγυρική ημέρα της εισόδου του στο κελί. Δεχθήκαμε. Ο Radielon πήρε μαζί του δύο κιλά ζάχαρη και ένα κιλό λινέλαιο, ολόκληρη τη μερίδα του για ένα μήνα. Όπως είπα και πριν, έτρωγε ξερό ψωμί και έπινε τσάι από καρότο χωρίς ζάχαρη.

Η διάσημη τηλεφωνήτρια, η συντρόφισσα Marusia, αποδείχθηκε μικρή και λεπτή. Είχα ήδη δει πολύ αδύνατους ανθρώπους στη Μόσχα, ή για να είμαι πιο ακριβής, είχα δει μόνο πολύ αδύνατους ανθρώπους στη Μόσχα, αλλά η αδυναμία της Marusia ήταν καταπληκτική. Ο σκελετός της ήταν κακώς καλυμμένος από μαραμένο δέρμα. Βλέποντας τη ζάχαρη και το λάδι πέρασε αφοσιωμένα τα μάτια της από πάνω τους και δεν μπορούσαμε πια να τα αποσπάσουμε από τον στόχο τους. Στο μεταξύ ο Radielon άρχισε να μιλάει με ιδιαίτερη θέρμη, για τα βαγόνια και τα φορτία, και για τον αριθμό των ποδιών που μετέφεραν στη Μόσχα. «Με την κάρτα Α της έδωσε επίσης ρέγκα και λάδι. Πόσο μεγάλο είναι αυτό το επίπεδο κατανάλωσης! Δεκατρείς χιλιάδες εκατόν δύο αυτοκίνητα! Ένα ενιαίο οικονομικό σχέδιο! Για αρχή, μόλις οι εργάτες είχαν απελευθερωθεί από τα παράσιτα και εφοδιάστηκαν με όλα τα απαραίτητα!». Όμως η Marusia συνέχισε να κοιτάζει το μπουκάλι αυτού του θολού και κίτρινου υγρού. Ξαφνικά έγινε μια αλλαγή στον Radielon. Χωρίς να τελειώσει τον ύμνο του προς τιμήν του νέου συστήματος καρτών, κάθισε όσο πιο κοντά μπορούσε στη Marusia και μουρμούρισε λαχανιασμένος: «Εσύ, συντρόφισσα..., είσαι πολύ συνειδητοποιημένη και όμορφη...». Εμείς απομακρυνθήκαμε και αρχίσαμε να κοιτάμε προσεκτικά έναν πίνακα που υπήρχε κρεμασμένος στον τοίχο, συγκεκριμένα «Το Νησί των Νεκρών», από κάποιον Arnold Böcklin.

Απροσδόκητα, ο Radielon πετάχτηκε και άρχισε να φωνάζει: «Τα κόκαλά της, ω, τα κόκαλά της, τα κόκαλά της βγαίνουν έξω! Τι είναι αυτό; Πώς είναι αυτό; Πώς είναι δυνατόν; Η Marusia, μπερδεμένη,

τακτοποίησε τη μπλούζα της και μουρμούρισε: «...οι μερίδες έχουν μειωθεί. Τον τελευταίο μήνα δεν έλαβα απολύτως τίποτα, κανένα λίπος. Με συγχωρείτε, σύντροφε!». Ο Radielon άρχισε τότε να κλαίει δυνατά, αν και δεν το έκανε, δεν έκλαψε καν αλλά μάλλον σύρλιαξε. Ανάμεσα στους λυγμούς ήρθαν χύμα λόγια: «Σιτηρέσιο! Α, δεν μπορώ...! Λίπη...! Πώς είναι αυτό...;». «Φτωχοί, φτωχοί...!», και έγινε ακόμα πιο άσχημα. Πρησμένος, κοκκινισμένος και οκλαδόν δεν έκανε τίποτε άλλο από το να κλαίει και να κλαίει.

Φεύγουμε. Η σκάλα ήταν σκοτεινή και ολισθηρή, τα σκαλιά είχαν παγώσει. Από το διαμέρισμα ακούσαμε εκείνη την κραυγή, ξενερωμένη, χωρίς έννοια. Ο Δάσκαλος μου είπε:

«Ο κόσμος γελάει με όποιον δεν ξέρει να υπολογίζει το βάρος, με όποιον βάζει το πόδι δεν βλέπει το σκαλί και πέφτει. Φτωχοί άνθρωποι, που εκφράζονται με λύπη και επισημότητα πριν από τις καρναβαλικές γελοιοότητες τους και με τέτοια ανεμελιά και βλακεία μπροστά στην ανικανότητα και την αδυναμία! Από δεκατρείς χιλιάδες εκατόν δύο βαγόνια μέχρι τα πλευρά της Marusia υπάρχει μόνο ένα βήμα, και ταυτόχρονα μία ανεξιχνίαστη αιωνιότητα». Τα δάκρυα του Radielon ήταν πολύ μεγάλα, κάποια δάκρυα αξέχαστα.

»Αν με ενδιέφεραν οι ιεροτελεστίες θα τα μάζευα σε ένα δισκοπότηρο, το νέο και λαμπερό Άγιο ποτήριο. Και όταν η ανθρωπότητα ήταν χορτασμένη και γρούλιζε από ικανοποίηση, αφού συνέθετε μερικούς στίχους και φανταζόταν μια απολύτως εφικτή μεταρρύθμιση, θα ράντιζα αυτά τα δάκρυα απόγνωσης και ντροπής σε όλους τους δημιουργούς της αρμονίας, στους πρωταθλητές της προόδου, γονιμοποιώντας έτσι την εύφορη γη, εγκαταλειμμένη με τη δυστυχία των νεκρών και την ακόρεστη λαιμαργία των ζωντανών.

Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής εκτός θρύλου

Εκείνες τις αγωνιώδεις και άθλιες μέρες, της συνεχούς πείνας και του κρύου, κάλυπταν το κεφάλι με μάλλινο μαντήλι, εγώ αφιερώθηκα όχι στη σκέψη, αλλά στο διαλογισμό, δηλαδή προσπαθούσα να υπερβώ τον κόσμο και τον εαυτό μου παντού. Δεν πήρα τίποτα, γιατί το μπροστινό μέρος έκρυβε το προφίλ μου και το σύνολο παρέμενε ασύλληπτο. Ούτε το Άγιο Δισκοπότηρο των προμηθειών ούτε το ειδύλλιο των Nazimov θα μπορούσαν να μου εξηγήσουν την αίσθηση του τι συνέβαινε. Η δουλειά μου στο θέατρο Durov ήταν εξίσου αντιπαραγωγική.

Πέρασα μέρες και νύχτες διαλογιζόμενος, με πεζογραφία και στίχο, με την ιδιαιτερότητα του ότι ακόμη και οι στίχοι είχαν τιμηθεί με τον τίτλο “ Διαλογισμοί της Μόσχας”. Φοβόμουν τρομερά μήπως γίνω ο ανόητος στην ιστορία του Andersen και συνειδητοποιήσω ότι ο βασιλιάς ήταν γυμνός, αν και μόνο οι ευσεβείς ματιές εκατομμυρίων θα ήταν αρκετές για να υφάνουν πολυτελή ρούχα, ακόμα κι αν από τη φύση του δεν του αρέσει. Αλλά και το άλλο άκρο δεν με ικανοποίησε ιδιαίτερα. Έτσι είμαι. Όταν ένας εύσωμος νέος τραγουδά τη δόξα των ουράνιων ακολουθιών, τον κοιτάζω και σκέφτομαι: πόσα μαύρα στίγματα έχει στη μύτη του και πόσο ιδρώνει! Μάλλον σκέφτεσαι τώρα: «Όταν τελειώσω το τραγούδι, θα φάω okroshka (Ρώσικη σούπα) και από βαριά βαρεμάρα θα χαστουκίσω τη γάτα Vaska στη μύτη. Τι αξίζει περισσότερο: να βάλεις τον Άγιο Παύλο σε ένα κελάρι φυλακής ως ληστή; ή να μείνεις με το στόμα ανοιχτό σε όποιον οδηγεί τους ανθρώπους και τους θεούς, περιμένοντας ένα νέο Ευαγγέλιο να ξημερώσει από τη μια στιγμή στην άλλη;

Διαλογιζόμουν με αυτόν τον τρόπο χωνεύοντας το χρονικό της Izvestia, μερικούς μύθους, τις ομιλίες του Lenin και τα 200 γραμμάρια βόμπλα (αποξηραμένο ψάρι), που διανέμονται από έναν από τους βοηθούς του Radielov σε αντάλλαγμα για το κουπόνι 87. Μίλησα με τον Jurenito για όλους μου τους δισταγμούς. Ο Δάσκαλος μου απάντησε:

«Θα ήθελα επίσης να καθαρίσω κάπως τις εντυπώσεις μου από κάθε είδους ανοησία. Για να το κάνουμε αυτό θα επισκεφτούμε τη γέφυρα και θα συνομιλήσουμε με κάποιον που την καταλαμβάνει. Εκεί πέρα θα μπορείτε, ως πρωτοετής φοιτητής ιατρικής, κατά τη διάρκεια της ξενάγησης στην αίθουσα, να αναγνωρίσετε τα διάφορα συμπτώματα αυτού του νέου αξιολύπητου πυρετού. Λοιπόν, αύριο στις δύο το πρωί».

Γνωρίζοντας τον Δάσκαλο, δεν ήμουν περιέργος ούτε άρχισα να ρωτάω ποιος, θα βλέπαμε γιατί θα το κάναμε τόσο αργά και τελικά, πώς

περίμενε να πάρει την ταυτότητα.

Όταν περπατήσαμε μέσα από το έρημο και χιονισμένο Κρεμλίνο προς τη γέφυρα της διοίκησης, ένιωσα φόβο όχι επειδή πίστευα στους γοητευτικούς θρύλους που διέδιδαν οι άνεργες γυναίκες πρώην εισαγγελέων, κατά τις οποίες οι ηγέτες των μπολσεβίκων ήταν κάτι ανάμεσα στον Τζακ τον Αντεροβγάλη και τον αποκαλυπτικό αστακό. Όχι, απλά φοβόμουν τους άντρες που μπορούσαν να κάνουν κάτι όχι μόνο στον εαυτό τους, αλλά επίσης και στους άλλους. Πάντα είχα βιώσει αυτόν τον φόβο της εξουσίας: ακόμη και ως παιδί έκανα μια παράκαμψη για να αποφύγω να περάσω από τον ευγενικό φρουρό που κοιμόταν κάτω από την κουκούλα του στη γωνία της οδού Prechistenka. Τα τελευταία χρόνια, βλέποντας διάφορους φίλους, κομματικούς και σπουδαστές που κατέχουν υπουργικές θέσεις, επίτροπους και άλλους, κατάλαβα ότι ο φόβος μου δεν προκλήθηκε από ανθρώπους, αλλά για κάτι εξωτερικό, ή μάλλον, για το πορτοφόλι, το καπέλο Μονομάχου (στέμμα),[9] ένα μικροσκοπικό μήνυμα. Ποιος ξέρει τι μπορεί να θέλει ένας τέτοιος άντρας! Σε κάθε περίπτωση (και αυτό είναι αναμφίβολο), αν ήθελε, θα μπορούσε. Με μια λέξη, είπα στον Δάσκαλο ότι δεν θα πήγαινα στο σπίτι αυτού του ανθρώπου, σημαντικού κομμουνιστή γιατί τον φοβόμουν πολύ, ότι θα ήταν καλύτερα να με περιμένει περπατώντας δίπλα στην πόρτα και ότι θα μου τα έλεγε όλα αργότερα. Του είπα τότε ήμαστε στην πόρτα και ο Δάσκαλος, αντί να μου απαντήσει, με έσπρωξε πατρικά να ανέβω τις σκάλες. Ο φόβος μου αυξήθηκε όταν ο τελευταίος φρουρός, αφού μελέτησε το πρόσωπό μου για πολλή ώρα, τελικά είπε με απίστευτη επισημότητα: «Μπορείτε να περάσετε!».

Μπαίνοντας στο γραφείο είχα μόνο χρόνο να δω μερικά κοροϊδευτικά μάτια και ευφυή: Συνειδητοποίησα ότι έπρεπε να φύγω, αλλά αντ' αυτού έτρεξα προς μία στήλη με μια προτομή του Engels, που ήταν σε μια γωνία, κρύφτηκα πίσω της και οκλαδόν, σκέφτηκα γεμάτος ρίγη και αγωνία: «Θα με βρουν αμέσως! Τι ντροπή! Πώς θα το περιγράψει αυτό ο μελλοντικός βιογράφος του ποιητή Илья Ehrenburg; Δεν φοβόμουν τα κανόνια, τον Karl Schmidt, ούτε τους συμπατριώτες της Aisha, και ξαφνικά με τρομάζει ένας ευγενικός νεαρός που πριν από πέντε χρόνια ήταν ο γείτονάς μου, στο Παρίσι που μαζί ήπιαμε μπύρα στο αγαπημένο μου καφέ...»

Αλλά δεν μπορούσα να ξεπεράσω τον φόβο. Σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης, έμεινα κολλημένος στη γωνία μου. Μόλις μπήκε η σκόνη στη μύτη μου και φτερνίστηκα, προκαλώντας ένα μπερδεμένο βλέμμα από τον ίδιο και την περιφρονητική απάντηση του Δασκάλου: «Είναι ένας σύντροφος που έρχεται μαζί μου. Μην δίνεις σημασία».

Ο ευρωπαϊκός Τύπος δημοσίευσε πολλές συνεντεύξεις με τους ηγέτες του κομμουνισμού. Ανάμεσά τους δύο ξεχώρισαν πολύ ιδιαίτερα: η συζήτηση του Άγγλου συγγραφέα Wells με τον Lenin κάνοντας βόλτες σε μελλοντικές πόλεις, συζήτηση με τη συνοδεία του εύθυμου κλικ της φωτογραφικής μηχανής, που λειτουργεί με τη μέγιστη ενέργεια και την ιστορία του ειδικού απεσταλμένου του Buenos días, μιας εφημερίδας της Μαδρίτης, για το πώς ο Trotski, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης αφιερώθηκε στο να καταβροχθίζει με ιδιόμορφη λαχτάρα μικρά κεφτεδάκια, φτιαγμένα με τη σάρκα των παιδιών των αστών. Μου φαίνεται όμως ότι η κουβέντα της βραδιάς, του Δασκάλου με τον μεγάλο κομμουνιστή προσφέρει εξαιρετικό ενδιαφέρον, λόγω της σημασίας και της οξύτητας των θεμάτων που συζητήθηκαν. Παρά τη θλιβερή κατάστασή μου, είχα το εντύπωση ότι εκείνο το μικρό δωμάτιο με τα ψηλά παράθυρα, που έβλεπε σε ερημικά αίθρια καλυμμένο από το χιόνι, μετατράπηκε σε γέφυρα διοίκησης και το νεκρό Κρεμλίνο, καθώς και όλη η κρύα και σκυθρωπή Ρωσία, σε ένα άγριο καράβι που είχε αναλάβει κάποιο ταξίδι μέσα στη νύχτα.

Στην αρχή, ο κομμουνιστής προσπάθησε να μιλήσει για εντελώς διαφορετικά πράγματα και αντί να απαντήσει, ρώταγε. Τον ενδιέφερε να μάθει, πάνω απ' όλα, αν η κοινωνική επανάσταση στο Μεξικό, εάν η ηλεκτροδότηση αναπτύχθηκε σε μεγάλη κλίμακα κ.λπ. Αλλά ο Δάσκαλος γρήγορα οδήγησε τη συζήτηση προς άλλη κατεύθυνση, κατέφυγε στην ασφαλή μέθοδο της επίθεσης: επέβαλε την άμυνα στον κομμουνιστή, ο οποίος αναγκάστηκε να αποκαλυφθεί.

«Τι πιστεύεις», τον ρώτησε ο Jurenito, «για την αδράνεια, τη διαταραχή και την άγρια σπατάλη δυνάμεων που βασιλεύει στη Σοβιετική Δημοκρατία; Έχουμε στην ατζέντα την εκστρατεία σποράς, τη λεκάνη του Donetz, την προπαγάνδα και τέλος, την ηλεκτροδότηση. Και πού χάνουμε τις δυνάμεις μας; Οι ποιητές γράφουν σίχους για τους miuridas (τρωκτικά, θηλαστικά)[10] και τις χελώνες της Ηπείρου, οι ζωγράφοι απεικονίζουν γένια και πήλινα αγγεία, οι φιλόσοφοι ξεφτιλίζουν όλα τα φιλοσοφικά συστήματα, οι φιλόλογοι σκαλίζουν τις ρίζες τους και οι μαθηματικοί, σε αυτό, δεν είναι πολύ πίσω τους. Επιπλέον, στα θέατρα παίζονται τα μυστήρια του Claudel. Γιατί δεν τα κλείνουν όλα τα θέατρα και η ποίηση, η φιλοσοφία και οι άλλες μάταιες ασχολίες να κατασταλούν...;».

«Για όλα αυτά», απάντησε ήρεμα ο κομμουνιστής, «μίλα καλύτερα με τον Lunacharsky.[11] Η τέχνη είναι η αδυναμία του. Εγώ, από την άλλη, δεν καταλαβαίνω τίποτα από αυτά και οι συναλλαγές που αναφέρονται από εσάς δεν με ενδιαφέρουν καθόλου. Στην πραγματικότητα, μου φαίνεται πολύ πιο διασκεδαστικό να εκδίδονται διατάγματα για την

εθνικοποίηση των μικρών βουοειδών, κάνοντας εκατομμύρια άντρες να ξυπνήσουν από τον ύπνο τους, παρά να διαβάζουν στίχους του Pushkin, αυτά, μιλώντας με σιγουριά, με κάνουν να κοιμηθώ. Όχι, από τότε που ήμουν παιδί, δεν έχω ξαναδιαβάσει κάτι που να μην έχει σχέση με την ειδικότητά μου. Δεν κοιτάζω πίνακες, γιατί βρίσκω πιο ενδιαφέρον να κοιτάζω διαγράμματα. Δεν έχω πάει ποτέ σε ένα θέατρο εκτός από την περσινή υπηρεσία, που έπρεπε να συνοδεύσω τους καλεσμένους της Δημοκρατίας, αλλά νυστάζω ακόμα περισσότερο από όταν διάβαζα Pushkin ως παιδί. Για να προχωρήσουμε στον κομμουνισμό είναι απαραίτητο να συγκεντρωθούν όλες οι δυνάμεις, όλες οι επιθυμίες, όλη η θέληση, όλη η ζωή σε ένα πράγμα: την οικονομία. Ένα εκτάριο φυτεμένο, μια ατμομηχανή κατασκευασμένη, μια παρτίδα προϊόντων τα μεταποιημένα αγαθά είναι το μονοπάτι που οδηγεί προς αυτόν και επομένως ο στόχος της ζωής μας, η έμφαση και η δικαίωσή της. Αφήστε, λοιπόν, τις σανσκριτικές λέξεις, τους δεινούς εραστές, την κατασκευή νέων θεών ή την επισκευή των παλιών, πίνακες, στίχους, τραγωδίες και τα παρόμοια. Είναι καλύτερα να κάνετε μόνο ένα δρεπάνι ή να πάρετε ένα κιλό σιτάρι!

«Σας καταλαβαίνω», απάντησε ο Jurenito. Είστε ένα αξιόλογο πρότυπο υγιούς μονοσκόπησης. Εκείνοι που έχουν πολλές ιδέες συνήθως τελειώνουν τη ζωή τους οκλαδόν πίσω από μια κολόνα — είπε μετά το φτάρνισμά μου — αλλά το αντίθετο, ξεκινούν με άκαμπτες παρωπίδες, που συγκεντρώνουν όλη την ενέργεια σε έναν και μόνο σκοπό. Η μονοσκόπηση είναι δραστηριότητα, κίνηση, ζωή. Η αντανάκλαση, μια όμορφη και λαμπερή αναψυχή, το επιδόρπιο του τελευταίου δείπνου. Άσε με τώρα, του έκανα μια δεύτερη ερώτηση. Πώς ανέχεστε εκείνους τους σοσιαλεπαναστάτες που παρεμβαίνουν στα συλλαλητήρια, όσους ιδεαλιστές συνεχίζουν να δυσφημούν τον διαλεκτικό υλισμό, έστω και διακριτικά, στον οικογενειακό τους κύκλο και τέλος, στα εκατομμύρια ανθρώπων που συνεχίζουν να πιστεύουν μέχρι τώρα όχι στον θρίαμβο του κομμουνισμού, αλλά στις θεραπευτικές δυνάμεις του Αγίου Παντελεήμονος;

«Δεν με απασχολεί ούτε αυτό. Για όλες αυτές τις πληροφορίες, μεταβείτε στο σύντροφο... — λόγω βίαιης κρίσης πανικού δεν κατάλαβα το όνομα—. Νομίζω ότι οι αβλαβείς άνθρωποι, ακόμα κι αν κάνουν λάθος, δεν πρέπει να προσβάλλονται. Εμείς, φυσικά, έχουμε δίκιο. Φυσικά, κάνουν εντελώς λάθος, αλλά για ανόητους και άλλα για προδότες. Θα διδάξουμε το πρώτο, τα δευτερόλεπτα θα εξαλειφθούν».

«Έχετε αναμφισβήτητο δίκιο», επιβεβαίωσε ο Δάσκαλος. Οι υποκριτές θα λέγονται φανατικοί, αλλά μπορεί να γίνει οτιδήποτε χωρίς να είναι τυφλοί, όχι πιστεύοντας στον απόλυτο λόγο των δικών τους

πράξεων; Ναι έχω δίκιο, αλλά επίσης ο φίλος μου έχει, ο ένας, ο άλλος και ένας τρίτος και όλοι μας, με λίγα λόγια, δεν έχουμε άλλα από θραύσματα μιας ενιαίας αλήθειας, όπως επιβεβαιώνουν οι ανίκανοι εκ γενετής. Σε αυτή την περίπτωση δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αναγνωρίσουμε τα γεγονότα και μετά να καθίσουμε σε ένα μαξιλάρι για να ξύνουμε την κοιλιά μας μέχρι να έρθει η ώρα να πεθάνουμε. Η δράση ξεκινάει εκεί που τελειώνουν τα αλλά του σοφού. Το έχω εκτιμήσει σε όλη την πληρότητα της δύναμης της φύσης του. Αυτό σημαίνει ότι δεν κατέχετε το 99% της αλήθειας, αλλά όλη την αλήθεια, αφού αν κάποιος μπολσεβίκος είχε έστω και μόνο το 1% αυτής, λοιπόν, αντί να τον στείλουν στη φυλακή, θα έπρεπε να τον καλέσουν να μας συμβουλέψει. Συμβουλευτείτε τον, συζητήστε, διαλογιστείτε, διστάσετε και σταματήστε να ενεργείτε. Ο επίδεσμος που καλύπτει τα μάτια μας είναι μια υπέροχη πανοπλία ενάντια στον δαίμονα της σοφίας, της γενικής αποδοχής και άλλων ινδουιστικών και μετά το δείπνο μικροπραγμάτων. Στη σημερινή Ιζβέστια Δημοσιεύτηκε η λίστα με τους πυροβολημένους...»

Ο κομμουνιστής αναφώνησε, διακόπτοντας τον Δάσκαλο:

«Είναι τρομερό! Αλλά δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να το κάνουμε!».

Δεν μπορούσα να δω το πρόσωπό του, αλλά όταν άκουσα τη φωνή του κατάλαβα ότι, στην πραγματικότητα, ένιωθε συγκλονισμένος από τις εκτελέσεις, ότι τα λόγια του δεν ήταν διπλωματική δικαιολογία, αλλά το ειλικρινές συναίσθημα ενός ανθρώπου, μάλλον ευγενικού, που δεν είχε ποτέ πληγώσει κανέναν.

Ο κομμουνιστής συνέχισε:

«Οδηγούμε την ανθρωπότητα προς ένα καλύτερο μέλλον. Κάποιοι, που δεν το κάνουν είναι λογικό, μας εμποδίζουν με κάθε τρόπο, κρύβονται πίσω από τους θάμνους και μας πυροβολούν, ανατινάζουν τους δρόμους, μας απομακρύνουν όλο και περισσότερο από τον επιθυμητό στόχο. Πρέπει να τους εξαλείψουμε, σκοτώνοντας έτσι έναν για να σωθούν χιλιάδες. Άλλοι αντιστέκονται χωρίς να καταλαβαίνουν ότι η ευτυχία τους είναι στο μέλλον, φοβούνται τον δύσκολο δρόμο και προσκολλώνται σε αυτή τη μίζερη σκιά της προηγούμενης καλύβας. Τους σπρώχνουμε μπροστά, Σπρώχνουμε τον παράδεισο με σιδερένια μαστίγια. Ένας λιποτάκτης από τον Κόκκινο Στρατό πρέπει να τουφεκιστεί για να γνωρίσουν τα παιδιά του, οι γιοι των εκτελεσθέντων, τη μελλοντική κομμούνια σε όλη της τη γλύκα...!»

Πήδηξε πάνω, περπάτησε στο δωμάτιο και μίλησε γρήγορα, αυτή τη φορά χωρίς ειρωνεία, σαν να έφτυνε απελπισμένα τα λόγια:

«Γιατί μου μιλάς για αυτό; Το ξέρω καλά! Πιστεύεις ότι είναι εύκολο; Σου φαίνεται εύκολο να το δεις, εύκολο να υπακούσεις. Αλλά εδώ

είναι ο πόνος, το μαρτύριο! Φυσικά, η ιστορική διαδικασία, το αναπόφευκτο κ.λπ., κ.λπ. Αλλά κάποιος πρέπει να καταλάβει, να ξεκινήσει, να πρωτοστατήσει. Πριν από δύο χρόνια είχαν μόνο πασσάλους, ούρλιαζαν δυνατά, διέλυσαν τους στρατηγούς, έκοψαν τους μαστούς των καθαρόαιμων αγελάδων. Σαν μια ταραγμένη, φουρτουνιασμένη θάλασσα. Ήταν απαραίτητο να αναλάβει όλη τη δύναμή του θυμού και να καθοδηγεί όλη την επιθυμία για μια νέα ζωή σε ένα σαφές και πολύ ακριβές κανάλι. Ψηλά, δειλέ, υπεράσπισε τους Σοβιετικούς με το τουφέκι! Εργαστείτε, τεμπέληδες, κατασκευάστε ατμομηχανές! Σπείρε, φτιάξε τα μονοπάτια, ακόνισε τα καρφιά! Στους στρατηγούς, στους γαιοκτήμονες που έκαψαν τις περιουσίες τους και κορόιδευαν τους σημαιοφόρους, αλλά μετά σέρνονταν στην κοιλιά μπροστά στις εικόνες τους, μετανοημένοι και τρέμοντας. Αλλά ήρθαμε...! Ποιος είναι; Εγώ, δεκάδες, χιλιάδες, η οργάνωση, το Κόμμα, η εξουσία. Τους απαλλάσσουμε από την ευθύνη. Τους έχουμε μετακινήσει από τα isbas (παραδοσιακά ρωσικά ξύλινα σπίτια) και οι στρατώνες είναι εδώ, σε αυτές τις κοσμικές κατοικίες, στις καταραμένες αίθουσες των παλατιών. Δεν πρόκειται να συρθώ κάτω από τις ιερές εικόνες ζητώντας συγχώρεση από τις αμαρτίες μου, ούτε σκοπεύω να νίψω τα χέρια μου. Απλώς λέω ότι είναι δύσκολο. Αλλά αυτό είναι απαραίτητο, με ακούς; Δεν γίνεται αλλιώς...»

Κοιτάζοντας έξω, μπορούσα να δω ότι ο Δάσκαλος τον πλησίασε και τον φίλησε στο μέτωπο, ψηλός και κυρτός. Απολιθωμένος από έκπληξη και φρίκη, έτρεξα κι' εγώ. Απλά συνήλθα όταν φτάσαμε στις πόρτες του Κρεμλίνου, όπου ένας φρουρός σταμάτησε τον Jurenito και εμένα και μας ζήτησε την ταυτότητά μας.

«Δάσκαλε, γιατί τον φίλησες; Από σεβασμό, από οίκτο;

«Όχι, όχι, πάντα σέβομαι τις παραδόσεις μιας χώρας, όπως και οι κομμουνιστές είναι πολύ παραδοσιακοί στα έθιμά τους. Αφού τον άκουσα, θυμήθηκα ομοιογενή προηγούμενα στα έργα του Dostoievski και σεβόμενος την εθιμοτυπία, του έδωσα το τελετουργικό φιλί για λογαριασμό πολλών, πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων.

Ο Μάρκος Αυρήλιος και οι διευθύνουσες επιτροπές. Shakse-Vaksei

Η κατάσταση του Jurenito σταθεροποιήθηκε από τότε και έλαβε ένα υψηλό διορισμό στην Κομμουνιστική Διεθνή. Εγώ συνέχισα να διαδίδω τις επαναστατικές αρχές μεταξύ των κουνελιών Durov, που λαμβάνουν τα μισά του μισθού ενός ακαδημαϊκού. Έτσι περνούσαν οι μήνες. Έτρωγα χυλό και τις νύχτες ονειρευόμουν λιπαρές μπριζόλες, παριζιάνικες καφετέριες και την εύκολη ζωή που δεν θα την απολάμβανα ποτέ ξανά. Μερικές φορές ένιωθα αδύναμος και έψαχνα για υποστήριξη από τον Jurenito, ο οποίος παρέμενε πάντα ευδιάθετος, αν και είχε χάσει πολλά κιλά και ήταν άρρωστος με ρευματισμούς, λόγω του κρούου στο δωμάτιό του.

Μας άρεσε, αργά το βράδυ, να περπατάμε ανάμεσα στους νεκρούς και άδειους δρόμους, τα βρώμικα από καπνό σπίτια. Η Μόσχα έμοιαζε με την αδερφή της Μπριζ ή τη Ραβέννα, ένα απέραντο μαυσωλείο όπου μόνο οι απρόσμενες και απερίσκεπτες κόρνες κάποιων αυτοκινήτων και τα θερμά φώτα, αναμμένα στα παράθυρα των Οργανισμών. Οι αρχηγοί ή οι επιτροπές μας υπενθύμισαν ότι δεν ήταν όλα ερείπια αλλά άγρια θηρία και ότι δεν ήμασταν απλές κραυγές καλυμμένες από χιόνι, αλλά τρελοί εξερευνητές που είχαμε μπει σε μια άγνωστη ακόμα νύχτα.

Σε μια από αυτές τις βόλτες, στην Κόκκινη Πλατεία, συναντήσαμε τον Alexei Spiridonovich. Είχε το βλέμμα ενός σίγουρα παρενοχλημένου άντρα και απελπισμένου. Μας είπε ότι το πνεύμα ήταν ακόμα άυλο, αλλά ότι εκτός από αυτό είχε κακή κοιλιά. Με μια λέξη, είχε αναγκαστεί να «παραδοθεί σε έναν άνισο αγώνα» και επιτέλους να πιάσει δουλειά. Αμφιβάλλω πολύ κάθε φορά. Μέχρι την τελευταία στιγμή είχε σκεφτεί την αυτοκτονία ή τη φυγή στο Don και μάλιστα γράφοντας μια επιστολή για τους μεταγενέστερους εξηγώντας τη συμπεριφορά του, αλλά είχε επιτέλους ξεκινήσει το έργο του, επιλέγοντας ένα μέρος όπου το μερίδιο ήταν κάπως καλύτερο (δύο κιλά βούτυρο). Το ίδρυμα ονομαζόταν Guvuz και έπρεπε να διδάξει Ρωσική λογοτεχνία σε φοιτητές στρατιωτικών οικονομικών. «Αλλά φανταστείτε τι θηριωδία! Βάρβαροι! Θα μπορούσε να γίνει ανεκτό κάτι τέτοιο; Και η Ευρώπη συνέχισε να κρατάει το στόμα της κλειστό! κλειστό! Όταν άρχισα να τους μιλάω για τον Chéjon και τους τρυφερούς και στοργικούς αγρότες που ονειρεύονταν τη βασιλεία του Θεού στη γη, εμφανίστηκε ένας επίτροπος και μου είπε ότι κανείς δεν είχε καμία ανάγκη για όλα αυτά και ότι ήρθε η ώρα να αφήσω στην άκρη τους

αστούς, γκρινιάζετε και αρχίστε να γράφετε χρήσιμα πράγματα, όπως ιστορίες για τους ήρωες του εργατικού μετώπου που είχαν ξεπεράσει το έργο εκατό τοις εκατό που τους έχει ανατεθεί από την Επιτροπή. Τα ποιήματα του Lermontov για τους αγγέλους επίσης δεν τους τα ενέκρινε και μου έδωσε ως παράδειγμα κάποιον Demián Bedni, ο οποίος παρότρυνε τους χωρικούς να αντικαταστήσουν τις πατάτες με γαρίφαλα. Τι μπορώ να κάνω; Αυτό είναι γραμμένο: όλα θα συγχωρεθούν, όλα εκτός από αμαρτίες κατά του Αγίου Πνεύματος...»

Ο Δάσκαλος παρέμεινε τόσο ήρεμος: «Αυτός ο επίτροπος, από ό,τι βλέπετε, είναι καλό αγόρι και δεν στερείται ευρηματικότητας. Σας παρακαλώ, συστήστε με σε αυτόν. Προτιμώ σίγουρα έναν κομμουνιστή ερωτευμένο με τα νύχια παρά έναν κομμουνιστή στο ρόλο του Λορέντζο του Μεγαλοπρεπούς, που συγκινείται από «την αιώνια μονιμότητα του Λέρμοντοφ (Ρώσος ρομαντικός ποιητής) στο περιθώριο των μαθημάτων». Τι θα κάνεις, αγαπητέ, δεν διάλεξες την ώρα να γεννηθείς! Χωρίς αμφιβολία δεν είστε στον σωστό αιώνα. Λυπάμαι πολύ για εσάς, αλλά είναι ανώφελο να αρνηθούμε το παρόν και να προκαλέσουμε την παλιά ιστορία, που δεν είναι η πρώτη φορά που μας παίζει αυτά τα κόλπα. Θα έρθει μια μέρα που αυτές οι Επιτροπές μαζί με τα καρφιά και άλλες ανοησίες όπως αυτή, θα γίνει μια εκπληκτική μυθολογία, ένα μοναδικό έπος. Τολμώ μάλιστα να σκεφτώ ότι κάποιος βοσκός από την Ήπειρο ζέσταινε τη δική του σούπα πάνω από τη φωτιά πριν γεννήσει ο ποιητικός εγγονός του τον Προμηθέα. Χα.. ξεκίνησε η εποχή της νέας βαρβαρότητας, της αβάσιμης άρνησης, της πρωτόγονης ενέργειας των πρώτων βημάτων, με την οποία (γιατί είναι κάτι ασυνήθιστο) είναι όχι μόνο η έκπληκτη μητέρα, αλλά και το ίδιο το μωρό, ερωτευμένο με τον εαυτό του. Με συγχωρείτε λίγο για το μάθημα της γυναικολογίας: για να ζήσει το μωρό είναι απαραίτητη η κοπή του ομφάλιου λώρου. Τότε πρέπει να το φέρεις πιο κοντά στη θηλή της μητέρας και έτσι η χαμένη Αναγέννηση θα ξεκινήσει για άλλη μια φορά. Θα σου ξεθάψουν το Lermontov και θα αναστενάζουν: “Τι ομορφιά! Πώς δεν το κατάλαβαν...!”».

Ο Alexei Spiridonovich δεν μπορούσε να μοιραστεί αυτές τις απόψεις. «Είναι βάρβαροι, όχι, δεν έχουν ούτε πνευματικό ανάστημα ούτε ηθική υπεροχή. Δεν έχουν Θεό! Δεν είναι οι πρώτοι Χριστιανοί, είναι απλά βάνδαλοι! Εγώ ο ίδιος περίμενα καινούργια αποκάλυψη, υπέφερα κι εγώ από τον υλισμό της Ευρώπης και ήμουν πρόθυμος να προσκυνήσω εδώ, στην Plaza del Teatro, μπροστά στον αυστηρό προφήτη. Τι έχουν όμως όλα αυτά; Τι να κάνουμε με τα ιερά καρφιά και τις αλάνθαστες Επιτροπές Διαχείρισης;

«Πολύ απλό! Περίμενες έναν προφήτη που σου έμοιαζε εμφανισιακά ιδεαλιστής, δηλαδή ότι σπούδασε Soloviev και Dostoievski

και ότι δεν έτρεχε ασταμάτητα πίσω από τα κορίτσια. Αντίθετα, προέκυψε κάτι εντελώς απροσδόκητο. Θυμηθείτε τώρα. Οι πρώτοι Χριστιανοί φάνηκαν στους Ρωμαίους ότι ήταν εκπρόσωποι μιας «μεγάλης αποκάλυψης» Ή μάλλον, άθλιοι σκλάβοι της ηθικής, αγενείς, δεισιδαιμονικοί και πρωτόγονοι. Αντί του υψηλού ρωμαϊκού νόμου, η φλυαρία των κομμουνιστών Εβραίων που κατάφεραν να ξεφύγουν από τη σφαγή. Μάλλον ο Όμηρος, ο άθλιος δεκάλογος ορισμένων ηττημένων φυλών... Μήπως ίσως ο Νέρων περιφρονούσε τους χριστιανούς; Απλώς τους φοβόταν. Αυτοί που περιφρονούσαν Χριστιανούς ήταν άλλοι, οι έξυπνοι συνάδελφοι του Merezhkovski σου, για παράδειγμα ο Marco Aurelio, οι Διευθύνουσες Επιτροπές, δηλαδή η Καινή Διαθήκη.

"Κοιτάξτε! —είπε— (εκείνη τη στιγμή περνούσαμε από το θέατρο Μπολσόι). Σε αυτό, τα φώτα τρεμοπαίζουν σε ένα μισογκρεμισμένο σπίτι. Τι σημαίνει αυτό; Η διαφήμιση ορισμένων καινούργιων τσιγάρων; Α, όχι, είναι τα τραπέζια του Σινά! «Ζήτω ο ηλεκτρισμός!» Σε μία χώρα που φοράει μπαλωμένα παντελόνια και στριφογυρίζει από την πείνα, που δέχτηκε επίθεση τύφου και παγωμένοι στις καλύβες τους με τρύπες από έλλειψη νυχιών, άκου με καλά, καρφιά και όχι άγιοι!, ακούς ξαφνικά ένα τρελό σύνθημα: «Εμπρός με τον εξηλεκτρισμό!». Οι άνθρωποι συναντιούνται, ακούν διαλέξεις, καταρτίζουν σχέδια και για αυτούς ανάβει ένα ασήμαντο φως που φωτίζει έναν μακρινό ηλεκτρισμένο παράδεισο, με χορευτικά αλωνάκια, με ανέμελους μύλους και με δάση από εργοστάσια χωρίς καπνό. Για αυτό θα πρέπει να περιμένουμε να πέσει και το τελευταίο ρούχο, το πουκάμισο, οι ψείρες που τρώνε τις φουσκωμένες από τον πυρήνα κοιλιές και τους εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που πεθαίνουν στις φυλακές. «Πιστεύω στο φως!» ουρλιάζει εκστατικός. Δεν είναι ο σημερινός μας προφήτης;

Τα λόγια του Δασκάλου μου προκάλεσαν απερίγραπτο φόβο. Πήρα από το μπράτσο του τον παραπονούμενο Alexei Spiridonovich και τον πήγα στο σπίτι μου. Ενώ τσιμπολογούσαμε λίγο ψωμί, παρηγορηθήκαμε: ίσως όλα αυτά να μην γίνουν έτσι, αλλά μάλλον το αντίθετο! Οι κομμουνιστές θα αλλάξουν, θα γίνουν καλοί, ευαίσθητοι, εγώ θα επιτρέψω τη δημοσίευση ποιημάτων για τον Πέτρο και τον Παύλο και τη συζήτηση για τον Solonien στον Alexei Spiridonovich. Και αφού καλυφθήκαμε με το παλτό μου, μερικά παλιά γλέκα και ένα υφαντό χαλάκι, αποκοιμηθήκαμε τελείως εξαντλημένοι.

Οι επόμενες εβδομάδες μου πρόσφεραν περισσότερη απόσπαση της προσοχής γιατί ο Δάσκαλος, στάλθηκε στον Καύκασο για να συμμετάσχει στο Συνέδριο των Ανατολικών Λαών και μας επέτρεψε ότι η Aisha και εγώ θα τον συνοδεύαμε.

Το ταξίδι ήταν πολύ γραφικό. Για να μελετήσουμε τον χαρακτήρα

και τα έθιμα του πληθυσμού, ο Δάσκαλος αρνήθηκε το υπνοδωμάτιο στο διαμέρισμά του. Με μεγάλη δυσκολία καταφέραμε να μπούμε στο tierplushka Βαγόνι),[12] χάρη στη χρήση από τον Δάσκαλο των γνώσεών του για την πάλη και του τρομακτικού ουρλιαχτού του πολεμιστή της καλής Aisha. Εκεί βρήκαμε ένα πλήθος χαρούμενων και ποικίλων ανθρώπων, αν και δυστυχώς έπρεπε να μείνουμε όρθιοι για δύο εβδομάδες, χωρίς να μετακινηθούμε από το τόπο, αφού ακόμη και η παραμικρή κίνηση ενός χεριού σήκωνε μουρμούρες, παράπονα και αγανάκτηση από την πλευρά του βαγονιού γενικότερα. Για τα υπόλοιπα, την τρίτη μέρα εμείς συνηθίσαμε και μάθαμε να κοιμόμαστε όρθιοι. Το τρένο έκανε το ταξίδι του με πολύ ιδιαίτερο τρόπο, μεταβαίνοντας από ένα ευτυχές περιστατικό σε ένα άλλο ακόμα πιο πρωτότυπο. Σταματούσαμε μπροστά σε οποιοδήποτε υπόστεγο ενός χαμένου σταθμού και διαλύαμε το κτήριο. Οι σανίδες ήταν αρκετές για να τροφοδοτήσουν την αδηφάγα ατμομηχανή για λίγες ώρες. Όταν περνούσαμε μέσα από ένα δάσος, οι επιβάτες έβγαιναν και άρχιζαν να υλοτομούν δέντρα για να φτιάξουν καυσόξυλα. Όταν βλέπαμε μια μεγάλη λακκούβα ή ρυάκι, σχημάτιζαν μια αλυσίδα και όλοι περνούσαν τον κουβά το νερό από τον έναν στον άλλον, για να πίνει και να ξαναπίνει, το φλογερό μας τέρας.

Πέρα από αυτές τις ήσυχες ασχολίες, οι μεγάλες μέρες στο δρόμο ήταν πολύ ζωντανές με μικρά πολεμικά επεισόδια. Τέσσερις φορές μας επιτέθηκαν διαφορετικά άτομα (δεν ξέραμε ακριβώς ποιοι ήταν, αλλά ο επίτροπος απάντησε κάπως αόριστα: «Είναι ληστές», και δεν έγινε πια κανένας λόγος για αυτούς). Κοντά στο Χάρκοβο μας πυροβόλησαν ακόμη και με πολυβόλο. Από την πλευρά μας πυροβολήσαμε κι εμείς και μετά βίας καταφέραμε να ξεφύγουμε. Οι μαύροι έμποροι, που ταξίδευαν στην οροφή των αυτοκινήτων, ήταν οι επιτηρητές μας. Κατά την διάρκεια όλης της διαδρομής χάσαμε συνολικά τέσσερις επιβάτες που σκοτώθηκαν, επιπλέον ένας κοντός γέρος που απλά πέθανε... σκέφτομαι τα γηρατιά.

Οι συνοδοιπόροι μας ήταν κατά προτίμηση χωρικοί. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων μεταξύ των μαχών μοιράστηκαν μαζί μας τις απόψεις τους για τη θρησκεία, στέγη, πολιτισμό και πολλά άλλα πράγματα. Σε κάθε περίπτωση δεν θα μπορούσε κανείς να αρνηθεί τη μεγάλη πρωτοτυπία τους. Σύμφωνα με αυτούς, ο Κύριος δεν υπήρχε, αλλά εφευρέθηκε από τους ιερείς για θρησκευτικές λειτουργίες, αλλά αντίθετα ήταν απαραίτητο αυτό, θα διατηρούσαμε τις εκκλησίες, γιατί στην πραγματικότητα, πώς θα μπορούσε κανείς να ζήσει χωρίς έναν καλό θεϊκό ναό; Το καλύτερο ήταν να καταστρέψεις τους Εβραίους και αυτούς που πήγαν εναντίον των Εβραίων, μπολσεβίκους, πρίγκιπες και άρχοντες. Δεν είχαν σκοτωθεί ακόμα αρκετοί! Αλλά όχι θα ήταν περιττό να

κόψουμε και τον λαιμό των κομμουνιστών. Το κυριότερο ήταν αυτό. Θα έκαιγαν όλες τις πόλεις, αφού όλα μας πήγαιναν στραβά εξαιτίας τους. Αλλά πριν από αυτό, όλα τα πράγματα έπρεπε να πάρουν από εκεί, ό,τι ήταν χρήσιμο, για παράδειγμα στέγες, μπουφάν και πιάνα. Αυτό ήταν το πρόγραμμα συνοπτικά. Όσο αφορά από πλευράς τακτικής, το κυριότερο ήταν να υπάρχουν καμιά δεκαριά πολυβόλα σε κάθε χωριό, γιατί δεν υπήρχε κανείς και δεν έπρεπε να μπει, όσον αφορά την ανταλλαγή, έπρεπε να αντικατασταθεί από τις ληστείες τρένων και έρευνες στις αποσκευές ανυποψίαστων επιβατών...

Όλα αυτά άρεσαν πολύ στην Aisha. Ο Δάσκαλος από την πλευρά του όχι μόνο δεν το υποστήριξε, αλλά μάλλον ενέκρινε με συμπάθεια τέτοια έργα, συμβουλεύοντας μόνο να αποθηκεύσουμε γραμμόφωνα αντί για πιάνα, πιο ελαφριά και πιο διασκεδαστικά. Για μένα, ως πρόσωπο της πόλης, που επίσης δεν στερήθηκα προοδευτικές ιδέες κατά την πρώτη μου νιότη, τέτοιες συζητήσεις μου προκάλεσαν αποστροφή, γι' αυτό κατηγορήσα τον Jurenito ως ασήμαντο, θυμίζοντάς του τις συζητήσεις που είχαμε στη Μόσχα. «Είναι δυνατόν αυτά τα εγγόνια του παππού Pugachon να είναι απόστολοι στην οργάνωση της ανθρωπότητας;» είπα θυμωμένα.

Ο Δάσκαλος μου απάντησε: «Αγαπητό αγοράκι (παρεμπιπτόντως πρέπει να πω ότι ήμουν μόλις τρία χρόνια μικρότερος από αυτόν), βρίσκω την αφέλειά σου γοητευτική. Το θέμα είναι πως μόλις τώρα κατάλαβες ότι είμαι απλώς ένας απατεώνας και προδότης, ένας προβοκάτορας και ένας αποστάτης. Λοιπόν, αυτό δείχνει ότι έχετε δημοσιεύσει τους στίχους σας στο The Treasury of Russia και γι' αυτό αγαπάτε (μην το αρνηθείτε!) τον γλοιώδη συναισθηματισμό των λαϊκιστών. Ίσως, ενθυμούμενος ακόμα τη φιλελεύθερη πρωτοποριακή εφημερίδα, θα έρθεις να μου πεις: «Όποιος είπε το A πρέπει να πει το B. Αλλά εγώ, για άλλη μια φορά, λέω το A, καθώς βγαίνει πίσω από το αυτιά η καταπιεσμένη ijitzu.[13] Και τι σε μένα! Σας το λέω σε σχέση με την ασυνέπεια. Κι όσο για τους αποστόλους της οργάνωσης θα σας πω κι εγώ να απαντήσετε. Όλοι οι διανοούμενοι της χώρας σας, τόσο αυτοί που βρίζουν την επανάσταση αλλά και όσοι θέλουν να την υιοθετήσουν, συνεχίζουν να ονειρεύονται να παντρευτούν τον Stenka Razin,[14] χήρο σύζυγο της μεγάλης πριγκίπισσας της Περσίας, με την αινιγματική Κοινότητα. Ηλίθιο! Υπήρξε μια γραφική στιγμή, είναι αλήθεια, αλλά σύντομη, όταν το μονοπάτια ανοργάνωτης δύναμης και τα μονοπάτια εκείνων που ανυπομονούσαν να την εκμεταλλευτούν, γνωρίστηκαν και γνωρίστηκαν το φθινόπωρο του '16. Από τότε έχουν περάσει περισσότερα από δύο χρόνια και η αξία των ευκολόπιστων, η καταστροφή, η διχόνοια και η επιθυμία για δολοφονία είναι τώρα για τους κομμουνιστές καυσόξυλα για την ατμομηχανή. Τα κούτσουρα δεν

οδηγούν το μηχάνημα, μόνο το τροφοδοτούν. Η αλήθεια είναι ότι μερικές φορές είναι υγρά και επιβραδύνουν ή το αντίθετο αναπτύσσουν τόση θερμότητα που σκάνε οι λέβητες και ο οδηγός πέφτει ανάποδα. Η κομμουνιστική επανάσταση αυτή τη στιγμή δεν είναι «επαναστατική», διψά για τάξη. Η εμφάνισή της, από την πρώτη στιγμή, δεν ήταν αυτή μιας παράτολμης εξέγερσης, αλλά αυτή ενός συμπαγούς συστήματος. Αντίθετα, ξεσηκώνονται, υποφέρουν και μόλις θέλουν να βάλουν φωτιά σ' όλο τον κόσμο πώς να ζεις ειρηνικά, όπως οι βελανιδιές στους λόφους, όπως έκαναν οι παππούδες τους. Ενωμένοι όμως από ένα σίγουρο χέρι πέφτουν στο καζάνι και δίνουν ώθηση στην τόσο μισητή ατμομηχανή».

Τελικά τελείωσαν οι μάχες, οι διασκέψεις με τους αγρότες και τα σχόλια του δασκάλου. Φτάνουμε στον προορισμό μας. Με περίμεναν πάλι μέρες ευτυχισμένες. Μερικές φορές, καθισμένη σε ένα *dúján*,[15] θυμόταν τη μακρινή Σενεγάλη. Στη δική μας, τα πάντα σχετικά, ακόμη και τα διατάγματα και οι αδιάκοποι πυροβολισμοί, είχαν μία ξέγνοιαστη, νωχελική, ξεκούραστη νότα, μετά τη μοναστική Μόσχα. Πρέπει ομολογώ να σταματήσω εντελώς να σκέφτομαι τα πεπρωμένα του κόσμου. Πήγαινα σε ένα σπίτι με λουτρά όπου με σκέπαζαν με βρώμικη λάσπη, μετά την οποία τα «μαλλιά της αρκούδας» μου εξαφανίστηκαν και στο νερό της πισίνας είδα ένα είδος Νάρκισσου να καθρεφτίζεται. Αφιερώθηκα στη δοκιμή των νόστιμων κρασιών των *dújanes*, που έπιναν από ένα μεγάλο κέρατο, και άκουγα το μελαγχολικό *sazandari* (μουσικό σχήμα του Καυκάσου) και το χαρούμενο *duduki* (είναι ένα ξύλινο πνευστό όργανο με διπλό καλάμι κατασκευασμένο από ξύλο βερικοκιάς που προέρχεται από την Αρμενία). Με μια λέξη, φόρεσα τη ζωή ενός Άγγλου τουρίστα.

Πήγα στο συνέδριο μόνο μία φορά. Σε ένα μεγάλο δωμάτιο κάθονταν οι Καυκάσιοι με τους τυπικούς τους Κιρκάσιους,[16] τους Αφγανούς με τα τουρμπάνι τους και τις λαστιχένιες μπλούζες τους, οι Μπουχάρτοι με τις καπότες τους, οι Πέρσες με τα φέσια τους και πολλοί άλλοι. Όλοι τους είχαν ένα πορτρέτο του Karl Marx με την πατριαρχική του γενειάδα καρφωμένο στο στήθος τους. Στο κέντρο, καταλαμβάνοντας την τιμητική θέση, ήταν ένας σύντροφος ντυμένος με απλό σακάκι, που “έκοβε” κίνηση. Οι σύνεδροι κούνησαν το κεφάλι τους, έβαλαν τα χέρια πάνω από την καρδιά τους και ενέκριναν με κάθε δυνατό τρόπο τις σοφές θέσεις. Εγώ, άκουσα πώς ένας Πέρσης, που κάθεται στην τελευταία σειρά, αφού άκουσε την αναφορά για τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης, είπε ευγενικά σε έναν νεαρό Ινδουιστή: «Θα ήταν πολύ ευχάριστο να κόψεις το λαιμό των Άγγλων», στο οποίο εκείνος, πλησιάζοντας με το ένα χέρι στα χείλη, ψιθύρισε: «Πολύ».

Ξαφνικά, στην άλλη πλευρά του παραθύρου ακούστηκε άγρια και άσεμνη μουσική, φορτωμένη με κύμβαλα και σάλπιγγες και ο Πέρσης, ο ίδιος που φαντασιωνόταν στην διπλανή καρέκλα, γύρισε γρήγορα πλευρά και χωρίς ψηφοφορία επί του σημείου δώδεκα της κίνησης «Λαμβάνοντας υπόψη ότι...» βγήκε τρέχοντας στο δρόμο. Αυτό μου ξύπνησε το ενδιαφέρον και αποφάσισα να τον ακολουθήσω, λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι εκείνο το γραφικό συνέδριο το έβρισκα κάπως βαρετό.

Αλλά ανταμείφθηκα πλήρως βλέποντας μια παράσταση που, αν και εγώ την είχα ήδη περιγράψει επανειλημμένα, ήταν απερίγραπτη. Σχετικά με τα φορεία, ήταν στολισμένα με λαμπρές ταπισερί και υπέροχες μινιατούρες, Οι Πέρσες ήταν καθισμένοι, τυλιγμένοι με μαύρο μετάξι. Κάποιοι νέοι έτρεχαν και κάποιοι ιππότες με πανοπλίες τους μαστίγωναν με τα παγαίκας τους (μαστίγια).[17] Πίσω τους προχωρούσαν ολόκληρα κοπάδια ημίγυμνων Περσών, που ξυλοκοπούσαν ο ένας τον άλλον, μελανιασμένοι από τα χτυπήματα, με σιδερένιες αλυσίδες. Αλλά το πιο εκπληκτικό εμφανίστηκε στο τέλος. Νεαρά αγόρια, γονείς και άρρωστοι γέροι, ντυμένοι με άσπρες μπλούζες, περπατούσαν σε σειρές, ταλαντεύονταν στο ρυθμό και αναφωνώντας «Shakse-Vakse!»[18] ρυθμικά, χτυπούσαν ο ένας τον άλλον με τα σπαθιά τους στο πρόσωπο. Όσο προχωρούσαν, τόσο πιο διαπεραστικές γίνονταν οι κραυγές και τόσο πιο δυνατοί οι ήχοι από τα χτυπήματα. Το αίμα, λαμπερό, κυλούσε γρήγορα και άφθονο στα πρόσωπά τους και τις μπλούζες τους, γλιστρώντας προς τη σπογγώδη, κοκκινωπή γη. Κάποιοι έπεσαν, αλλά κανείς τους δεν έδινε την ελάχιστη σημασία. Ο Πέρσης μου τότε μπήκε σε ένα μικρό σπίτι, και ένα λεπτό αργότερα, ήδη με τη ρόμπα του, άρχισε να φωνάζει σε πλήρη έκσταση: «Shakse-Vakse!», όπως και οι άλλοι, νομιμοποιώντας με το αίμα του μια θυσία που έγινε στο όνομα κάποιου που μου ήταν εντελώς άγνωστος και παράξενος.

Ο Δάσκαλος, που επίσης είχε παραστεί στην τελετή, το βράδυ, όταν ανταλλάσσαμε εντυπώσεις, μου είπε τα εξής:

«Εκεί έχουμε, για άλλη μια φορά, τα καυσόξυλα για το μπόιλερ... Δεν θα καταλήξουν να το φτιάξουν να μην σκάει το μηχάνημα; Φυσικά οι άνθρωποι της Ανατολής διψούν για τα δώρα του πολιτισμού και θα παραδώσουν τις πιο όμορφες κανάτες τους με αντάλλαγμα μικρά εμαγιέ κύπελλα. Αλλά θα διατηρήσουν κάτι δικό τους, εντελώς ιδιαίτερο: το ευρωπαϊκό, όσο πιστό κι αν είναι και σε οποιοδήποτε όνομα, οι παντόφλες του Πάπα, η παγκόσμια πρόοδος ή τα φιλικά σοβιέτ, μια μόνο γρατζουνιά θα γίνει με μια απότομη καρφίτσα στο όνομα μιας ιδέας; Από την άλλη, αυτοί, και όχι μόνο αυτοί που ήταν αυτό το πρωί στο δρόμο, αλλά και οι σύνεδροι, θα οργανώσουν ευχαρίστως ένα καλό «Shakse-Vakse», φυσικά όχι μόνο για τον εαυτό τους, αλλά και για πολλούς άλλους, κατά

προτίμηση φυσικά για τους Άγγλους. Και μετά;... Φυσικά μια ατμομηχανή είναι μια περίπλοκη συσκευή και αυτοί οι Πέρσες δεν είναι ικανοί να τη φτιάξουν, αλλά ίσως να τη σπάσουν...».

«Καληνύχτα, Ehrenburg! Κοιμήσου καλά! Σήμερα είδαμε μερικά υπέροχα θηρία, που έχουν κυκλοφορήσει για στρατηγικούς λόγους. Πίσω τους η διαδρομή είναι πιο περίπλοκη. Ίσως από εδώ πρέπει να προκύψει το πύρινο καμίνι όπου όλη η ανθρωπότητα πρέπει να μαγειρέψει. Όνειρα γλυκά να έχεις γιε μου...!»

Η σκοπιμότητα του χυδαίου πασσάλου. Τα σχήματα του Schmidt

Πραγματοποιήσαμε το ταξίδι της επιστροφής με μία κλούβα και είχαμε προστασία. Αλλά ακόμα μας περίμενε μια δυσάρεστη δοκιμασία, αν και κατά κάποιον τρόπο αυτό μας έχει γίνει ήδη κάτι κοινό. Πριν φτάσουμε στη Μόσχα μας συνέλαβαν οι συνεργάτες μιας από τις παραλλαγές της Checa,[19] ακριβώς της Ortocheca, είναι δηλαδή η Checa, που δρούσε στον σιδηρόδρομο.

Ούτε τότε ούτε αργότερα γνωρίζαμε το λόγο της σύλληψής μας. Πιστεύω ότι οι υποψίες κινούνταν λόγω της Aisha, που είχε βάλει στο κοστούμι, κάτω από το στήθος, τρία κόκκινα αστέρια, ένα σφυροδρέπανο, το τάγμα Bandera Roja (της κόκκινης σημαίας) και έξι μετάλλια εφοδιασμένα με πορτρέτα. Για αυτόν τον λόγο ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο, μας οδήγησαν με ένα κλειστό αυτοκίνητο, που σε καμία περίπτωση δεν θύμιζε υπνοδωμάτιο, μέσα στη Μόσχα και εγκατασταθήκαμε στη Butirka, στην ίδια φυλακή που ήμουν κάποτε, όταν ήμουν δεκαέξι χρονών, μετά από κάλεσμα για απεργία των μαθητών Λυκείου.

Τότε μπόρεσα να επαληθεύσω ότι εκείνα τα χρόνια των μεγάλων αλλαγών και αναταράξεων, η φυλακή συνέχιζε να διατηρεί την πλήρη σταθερότητά της. Ολόιδιοι όπως πριν, οι φρουροί, όρθιοι σαν κορυφές, έκαναν τις έρευνες. Τα γιογιά εξακολουθούσαν να μυρίζουν αποκρουστικά και δεν ήταν πολύ διαφορετικά από μουχλιασμένα μπολ όπου σερβίρονταν τα συνηθισμένα σκουπίδια. Ακόμα και οι άνθρωποι που ήταν φυλακισμένοι εκεί θύμιζαν τρομερά τον απομονωμένο πληθυσμό του παρελθόντος: κάποιον μπολσεβίκο που υπερασπίστηκε τον μαρξισμό από έναν φανατικό μαξιμαλιστή. Καλούσαν σε ανακρίσεις και χώριζαν τους επισκέπτες με ένα διπλό πλέγμα. Οι κρατούμενοι, μερικές φορές ανακρίθηκαν, άλλοτε τους πυροβολούσαν και άλλοτε τους φώναζαν: «Μαζέψτε τα πράγματά σας και τους σταματούσαν», ύστερα τους άφηναν εκ νέου ελεύθερους.

Έμεινα έκπληκτος που όλα συνέχιζαν όπως πριν, αλλά ο Δάσκαλος, από την άλλη, το βρήκε φυσικό.

«Ο πάσσαλος, ανεξάρτητα από το χέρι που βρίσκεται, θα είναι πάντα ένα στοίχημα, μου είπε για να με παρηγορήσει. Η μετατροπή του σε μαντολίνο ή γιαπωνέζικο ανεμιστήρα είναι κάτι πολύ δύσκολο. Μια

κυβέρνηση χωρίς φυλακή είναι μια διαστρεβλωμένη και δυσάρεστη ιδέα, κάτι σαν γάτα με κομμένα νύχια».

»Στην περιοχή Butirka ζούσαν δύο άντρες: ο σύντροφος Ιβάν και ο σύντροφος Pietr. Ο πρώτος ήταν μπολσεβίκος και εργάστηκε στην Επιτροπή του Κόμματος της Μόσχας “Σοσιαλδημοκρατικοί Εργάτες της Ρωσίας”. Ο δεύτερος ήταν μπολσεβίκος και δούλευε στην Οργάνωση Μόσχας του Ρωσικού Σοσιαλδημοκρατικού Εργατικού Κόμματος. Ζούσαν και οι δύο ειρηνικά, δηλαδή πήγαιναν μαζί στις «λαθροσυναντήσεις», κρύβονταν κατά τη διάρκεια της νύχτας σε σπίτια συμπαθών δικηγόρων και μάλωναν μέχρι που έχασαν τη φωνή τους. Ο Ιβάν ήταν υπέρ της Otriezka[20] και ο Pietr, από την άλλη πλευρά, της δημόσιας γης. Επειδή όμως η γη δεν ανήκε ούτε στον Ιβάν ούτε στον Pietr, αλλά στον γαιοκτήμονα, έγιναν αμέσως φίλοι και ενώθηκαν, αλλά μετά χώρισαν. Με μια λέξη, αυτοί έκαναν έναν ευτυχισμένο γάμο. Δεν ήταν ο Ιβάν και ο Pietr αλλά ο Pablo και η Virginia. Μετά, κάτι άλλαξε στην κοινωνία. Ο Ιβάν άρχισε να γράφει, όχι μόνο ψηφίσματα για πέντε συνειδητούς στοιχειοθέτες, αλλά υποχρεωτικά διατάγματα για εκατόν πενήντα εκατομμύρια πολίτες. Ο Pietr διάβαζε τα διατάγματα και δεν τα ενέκρινε. Ήθελε να αρχίσουν να μαλώνουν, σύμφωνα με το παλιό έθιμο, αλλά δίπλα στις «ιερές πόρτες του Κρεμλίνου» τον σταμάτησε ένας Στρατιώτης: «Δεν μπορείς να μπεις χωρίς ταυτότητα!» Δυστυχώς, ο Pietr μάζεψε τους πέντε συνειδητοποιημένους συνθέτες και τους πρότεινε να διαμαρτυρηθούν. Ο Ιβάν το έμαθε και θύμωσε και όπως είχε μαζί του αυτόν τον όμορφο αρχαίο πάσσαλο, δεν συζήτησε τίποτα, αλλά κάλεσε «τους σίγουρους ανθρώπους» και έδωσε τις κατάλληλες εντολές. Μετά όλα κύλησαν ομαλά. Ο Pietr κρύφτηκε και περνούσε τις νύχτες στο σπίτι των δικηγόρων, αλλά μετά τον έπιασαν και τον έφεραν στην πρώτη κατοικία του, στη φυλακή.

»Στεναχωριέσαι; έχεις αγανακτήσει; Φίλε μου είναι εντελώς άχρηστο! Νομίζεις ότι ο Pietr θα ενεργούσε διαφορετικά; Κι ας μην ήταν ο Pietr, αλλά ο Βαλεντίν ή ο Μαξιμιλιανός, δεν θα μπορούσε να κάνει χωρίς αυτούς τους «σίγουρους ανθρώπους». Κυβερνούν χωρίς να είναι το ίδιο με το να κάθεται σε ένα σκαμνί με τρία πόδια. Φυσικά και είναι πρωτότυπο, αλλά δεν μπορείς να μείνεις ακίνητος για περισσότερο από ένα λεπτό. Και όλα τα άλλα εμφανίζονται γρήγορα. Κάντε τον Ercole βασιλιά της Ιταλίας και δεν θα έχει προλάβει να φορέσει το παντελόνι του όταν ήδη θα έχει αρχίσει να φωνάζει: «Ε, παιδιά εκεί κάτω...!» Όχι χρόνια αλλά θα περάσουν αιώνες. Πολλές φορές η ανθρωπότητα θα ευθυγραμμιστεί για την τελική παρέλαση και πολλά άλλα, οι απρόβλεπτοι Πέρσες θα μεταμορφώσουν τις παρελάσεις σε χαρούμενες «Shakse-Vaksei», μέχρι να καταλάβει ο κόσμος ότι δεν

πρόκειται καθόλου γι αυτόν που κρατά τον πάσσαλο, αλλά για τον ίδιο τον πάσσαλο. Εν τω μεταξύ, φέρτε μου αυτό το πιάτο, διαφορετικά θα κρυώσει τελείως. Αυτά τα σκουπίδια.

Μάλλον θα είχαμε μείνει εκεί πολύ καιρό, αφού κανείς μας δεν ενδιαφερόταν, αν αντί για ένα καταστροφικό γεγονός, γινόταν κάποιο άλλο, επίσης κοινό, αλλά τυχερό. Ήρθε μια ειδική ομάδα της Επιτροπής της Μόσχας για να επιθεωρήσει τη φυλακή. Δεν εναποθέσαμε καμία ελπίδα σε αυτό, αφού μας είχαν ήδη επισκεφτεί στο παρελθόν, διάφορες επιθεωρήσεις και αντιπροσωπείες, αλλά όταν είδαμε να μπαίνει στο κελί ο Schmidt, άρχισα ακόμη και να φωνάζω με ενθουσιασμό. Για δεύτερη φορά, το πεπρωμένο στάλθηκε ως σωτήρας μας.

Όλα ήταν πολύ απλά: ένα τηλεφώνημα, λίγα φιλικά λόγια και μία ώρα μετά, με κάθε λογής δικαιολογίες, μας οδήγησαν στις παλιές, αλλά ακόμα ανθεκτικές, πόρτες της φυλακής.

Οι φήμες που μας είχαν φτάσει, για την εξέλιξη του Schmidt είχαν ορισμένα αποτελέσματα. Ο δρόμος που ακολούθησε ως στρατηγός του στρατού της Γερμανικής Αυτοκρατορίας, ακόμα και τη Σπαρτακίστα με το μπαλωμένο μπουφάν μπορεί να εκπλήξει με την πορεία του, αλλά είναι απαραίτητο να θυμόμαστε ότι, ενώ ήταν ακόμη μαθητής, ο Schmidt είπε ότι κάποιος θα μπορούσε να γίνει ένθερμος Γερμανός πατριώτης ή ενεργός σοσιαλιστής, αφού και οι δύο επιδίωκαν τον πιο αγαπημένο του στόχο: την τέλεια οργάνωση της ανθρωπότητας. Αφού εισήλθε στη Ρωσία ως Γερμανός εθνικιστής κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών είχε συμβάλει με κάθε δυνατό τρόπο στη νίκη της Γερμανίας. Αλλά μετά την Οκτωβριανή επανάσταση νέοι, ευρύτεροι ορίζοντες και ελκυστικοί, ανοίχτηκαν μπροστά του. Τότε σκέφτηκε ότι η τρίτη Διεθνής μπορούσε, με πιο ασφαλή τρόπο, από την αναποφάσιστη Αυτοκρατορία, της οποίας η εξουσία είχε ήδη αρχίσει να αμφισβητείται, να υποβάλλει την Ευρώπη σε ένα ενιαίο οριστικό σχέδιο. Προηγουμένως ήταν έξαλλος σωβινιστής και ένθερμος μοναρχικός, αλλά είχε ενταχθεί στη νέα υπόθεση του με έναν ειλικρινή τρόπο και χωρίς καμία επιφύλαξη, με όλη την επιμονή και την αυθεντικότητα που τον διέκρινε. Κατά τη διάρκεια του αγώνα κατά των λευκών[21] είχε καταλήξει δύο φορές τραυματίας. Έζησε άσχημα, τουλάχιστον φαινομενικά, δούλευε δεκαοκτώ ώρες καθημερινά, αρνιόταν ένα κρατικό αυτοκίνητο παρά το τραυματισμένο πόδι του και πήγαινε κουτσαίνοντας από το ένα αστυνομικό τμήμα στο άλλο. Με μια λέξη ήταν, από κάθε άποψη, έντιμος και συνεπής κομμουνιστής.

Την επομένη της αποφυλάκισής μας πήγαμε να τον δούμε στο γραφείο του. Παράξενα και περίπλοκα διαγράμματα κρέμονταν στους τοίχους. Ο Schmidt περιβαλλόταν κυριολεκτικά από σχέδια και διαγράμματα. Με τη μεγαλύτερη θέρμη άρχισε να μας μιλά για τη

δουλειά του. Μέχρι τότε, οι άνθρωποι ξόδευαν τις ενέργειές τους αντιπαραγωγικά. Όλα ήταν τρελά και τυχαία. Στην Ιαπωνία και την Ολλανδία πνίγονταν εξαιτίας της πυκνότητας του πληθυσμού, ενώ η Σιβηρία και η Ισπανία παρέμειναν ακόμη πρακτικά άδειες. Στα μαύρα εδάφη της Ρωσίας πέταξαν το σιτάρι στις πισίνες, γιατί δεν ήθελαν να το πουλήσουν για τέσσερις “perras” (Μεξικάνικο θρίλερ με κορίτσια εφήβους), προσπαθώντας απεγνωσμένα να σταματήσουν την πτώση των τιμών, ενώ οι ψύχραιμοι του Πεκίνου λιμοκτονούσαν. Η Αγγλία έκανε τόσα πολλά υφάσματα που δεν μπορούσαν να τα προωθήσουν πουθενά. Τότε άρχισε μια κρίση, οι εργαζόμενοι ζούσαν στη μιζέρια, οι μηχανές σταμάτησαν και εν τω μεταξύ, οι αγρότες της Καλούγκα συνέχισαν να ονειρεύονται ένα παντελόνι. Οι ποιητές έτρεχαν γύρω από τα εκδοτικά γραφεία παρακαλώντας να εκδώσουν τα έργα τους, τους στίχους τους, ακόμα κι αν πλήρωναν πέντε korecs (νόμισμα της ανατολικής Ευρώπης συνδεδεμένο με την οικονομία της Ρωσίας) ανά γραμμή, ενώ ταυτόχρονα οι γεωπόνοι ήταν λίγοι. Υπήρχαν περισσότεροι δικηγόροι παρά κοινοί εγκληματίες, αλλά μερικές φορές ήταν πολύ δύσκολο να βρεθεί ένας ικανός ηλεκτρολόγος. Αυτό ήταν χάος, παράλογη και άγρια οικονομία κάποιων τρελών παραθεριστών και κουκλοπαικτών του δρόμου (με μαριονέτες), τα σχέδια κάποιων μαϊμούδων ντυμένων με φόρεμα. Τώρα, όμως, όλα επρόκειτο να αλλάξουν. Στους χάρτες του αναγραφόταν ακριβώς πόσα άτομα έπρεπε να υπάρχουν σε κάθε τετραγωνικό μέτρο.

Ένα άλλο διάγραμμα μας έδειξε την κατανομή των εργαζομένων ανά επάγγελμα. Χρειάζονταν τόσους πολλούς μηχανικούς, ρυθμιστές ή ποιητές. Τελείωσαν για πάντα οι παρεκβάσεις. Η Τούλα (πόλη της Ρωσίας) γνωρίζει πλέον ότι, σύμφωνα με την αντίστοιχη κατανομή, το έτος 1930 θα πρέπει να παράγει ογδόντα γιατρούς, επτά ζωγράφους, εξακόσιους εργάτες μεταλλουργούς, τριακόσιους πενήντα εργάτες στην κλωστοϋφαντουργία... Τα παιδιά, από την πιο μικρή τους ηλικία θα μάθουν να αγαπούν τη δουλειά που τους έχει ανατεθεί. Για αυτά η οδηγία θα τεθεί σε ισχύ με ένα συγκεκριμένο αλφάβητο, στο οποίο βρίσκονται όλα τα γράμματα θα εκδηλωθούν ως εργαλεία εργασίας του παραγωγικού τους κλάδου. Ο συνολικός αριθμός των γεννήσεων θα είναι επίσης ευθύνη των πιο ακριβών στατιστικών στοιχείων και πρέπει να συμπίπτουν με τις εργασίες του κέντρου. Η οικογένεια πρέπει να εξαφανιστεί και δεν θα μπορούν πλέον να αφήνουν τα παιδιά κάτω από την τυχαία και ολέθρια επιρροή των γονιών τους, δηλαδή των άπειρων και ανεύθυνων ατόμων. Νηπιαγωγεία, σχολεία, χώροι δουλειάς, θα προετοιμάσουν τους εργάτες. Συλλογική διαμονή, τραπεζαρίες κοινόχρηστες, ομοιογενής διαμονή... Μόλις τελειώσει η δουλειά τους θα έχει ο καθένας δικαίωμα απόλαυσης του χώρου αναψυχής που

αντιστοιχεί στην περιφέρεια όπου κατέγραψε τη δική του κάρτα. Εκεί θα καθοριστεί η δόση των αισθητικών συναισθημάτων που χρειάζεστε: μουσική, πολυφωνική διακήρυξη, διάφορες γιορτές με προκαθορισμένο πρόγραμμα. Τέλος, οι σεξουαλικές υπερβολές θα περιοριστούν, προγραμματισμό για τις οποίες θα κάνει μια ειδική επιτροπή γιατρών, υπαγόμενη στην Επιτροπή Δημόσιας Υγείας της κάθε πόλης. Έτσι θα είναι η ζωή των ανθρώπων στο μέλλον!

Ο Schmidt μας έδειξε τότε ένα εξαιρετικά μυστηριώδες σχέδιο, το οποίο έμοιαζε με τη ρίζα ενός γιγαντιαίου φυτού. Αυτή θα ήταν η ζωή μας!

Ορισμένοι αφελείς πρωτόγονοι πίνακες μου ήρθαν στο μυαλό: ένα μικρό αγόρι παίζοντας, ένας νεαρός ερωτευμένος με ένα λουλούδι στο χέρι, πατέρας μιας οικογένειας που χάιδευε ένα μωρό, έναν ώριμο άντρα που, δεν ξέρω γιατί, κρατούσε ένα φτερό χήνας στο ένα χέρι και ένας ταλαιπωρημένος γέρος να πλανιέται προς ένα ανοιχτό φέρετρο. Ωστόσο, δεν υπήρχε τίποτα τέτοιο εκεί. Τα λευκά τετράγωνα διχαλωτά στις πράσινες πυραμίδες, αυτές μετέδιδαν την εκροή τους στους κόκκινους κύκλους, οι κύκλοι μεταμορφώθηκαν σε ρόμβους και όλα έγιναν όλο και πιο μακρύτερα και πιο περίπλοκα. Το φέρετρο για ανάπαυση δεν φαινόταν πουθενά, μόνο τα μαύρα τρίγωνα σε ορισμένες εγκαταστάσεις για εργαζομένους με αναπηρία.

Ο Schmidt, καθώς μας έδειξε όλα εκείνα τα μονοπάτια και τα περάσματα, πετώντας έξω εκατοντάδες φιγούρες και ονόματα οργανωτικών κέντρων είπε με μεγάλη έμφαση: «Έχω εδώ μια ζωή, αληθινή ζωή! Και δεν είναι πια μυστικό, ούτε ιστορία, ούτε παραλήρημα, αλλά μια εργασιακή διαδικασία. Σε αυτό το άθλιο δωμάτιο που έχει διαμελιστεί σε κομμάτια, η επανένωση υπό τη δύναμη της λογικής, τελικά θα το αποκαταστήσει». Μου ήρθε στη μνήμη το μικρό δωμάτιο στη σοφίτα της Στουτγάρδης, με τα χρονοδιαγράμματα κρεμασμένα στον τοίχο, τα εξήντα μάρκα το μήνα και το σπίτι της Frau Haase. Αλλά το χτύπημα των γραφομηχανών, η γραμματέας που πλησίαζε συνεχώς με ένα χαρτί για να υπογράψει και η σειρά επισκεπτών στον προθάλαμο, όλα έδειχναν ότι δεν ήταν παιδική τρέλα, αλλά ένα γιγαντιαίο εργαστήριο όπου χτιζόταν ο νέος κόσμος. Ήμουν έτοιμος να ξεσπάσω σε κλάματα από το πόσο τρομοκρατήθηκα όταν, απότομα, άρχισα να γελάω ακατάλληλα ακούγοντας ένα τραγούδι να έρχεται από το δρόμο:

*Πάω χωρίς πάσο, σκάζω!
Τι κακοτυχία με απειλεί!
Κανείς δεν μου δίνει βίζα
να κάτσω στο φλιτζάνι...!*

Τότε ο Schmidt μίλησε στο Δάσκαλο για το έργο του και του πρότεινε να φροντίζει την οργάνωση του πιο χαοτικού και δύσκολου κλάδου όλων, ακριβώς αυτού της τέχνης. Ο Δάσκαλος δέχτηκε με χαρά την πρόταση.

Όταν φύγαμε άρχισα να εξηγώ στο Jurenito τις απόψεις μου για τον Schmidt και τα σχέδια του: «Μπορεί όλα αυτά να είναι υπέροχα, αλλά πώς είναι η προσωπική του ζωή; Απλώς νομίζω ότι έχει πάει πολύ μακριά!». Ο Δάσκαλος απάντησε: «Όχι, όχι, είναι οι νέοι άνθρωποι, που διαφέρουν από σένα όσο ένας κάτοικος του Καμερούν. Δεν έχετε παρατηρήσει ότι έχει προκύψει μια νέα φυλή; Έχουν τη δική τους ψυχολογία μπροστά στο εξαιρετικό, το μυστηριώδες, το τυχαίο. Οποιαδήποτε παρέκκλιση από το σύνηθες, από ό,τι είναι εμπειρικά κατανοητό, πάντα αποθεωνόταν. Αλλά αυτή η έμφαση αυτών των νέων ανθρώπων βρίσκεται στη θέσπιση των νόμων που διέπουν τα φαινόμενα και τις νηφάλιες εκστάσεις και οι στοχασμοί τους συγχέονται με την πίστη στο άκαμπτο αλάθητό τους. Καταλαβαίνετε πολύ καλά τον αρχέγονο ενθουσιασμό του πυρολάτρη, καθισμένου στην κρύα σπηλιά του, σκύβοντας μπροστά στις γλώσσες που βγαίνουν από τη φωτιά. Τώρα προσπαθήστε να καταλάβετε αυτόν τον άλλο ενθουσιασμό, αυτόν του μηχανικού που για πρώτη φορά κατάλαβε πώς λειτουργεί ένα περίπλοκο μηχάνημα».

Περπατήσαμε στα αγαπημένα μου σοκάκια, ανάμεσα στην Prechistenka και το Arbat. Τα μικροσκοπικά σπιτάκια με τους μικρούς κήπους, οι τρούλοι της μικρής λευκής εκκλησίας του Asunciόη, όλα αυτά επιβεβαίωσαν τη διαμαρτυρία μου.

«Δάσκαλε, οι νέοι άνθρωποι στους οποίους αναφέρεσαι είναι αληθινά τέρατα και άρα αφόρητα. Σε αυτά η ζωή δεν έχει τίποτα περιστασιακό και ως εκ τούτου όμορφο. Δεν υπάρχει τίποτα απροσδόκητο, αντιφατικό, ρομαντικό. Σκέτη πλήξη...!».

«Λοιπόν, τι; Βαριέσαι γιατί είσαι άνθρωπος της παλιάς φυλής. Οι άλλοι θα μεγαλώσουν σύμφωνα με το νέο σχήμα, θα δουλέψουν και δεν θα βαρεθούν. Τα παλιά, γενικά, μυρίζουν σαν μούχλα και ναφθαλίνη, αλλά αυτή η μυρωδιά εκτιμάται πολύ με το όνομα του "ρομαντικού". Οι νέοι άνδρες θα εγκαταλείψουν τους κληρικούς, τις Μαντόνες και τις Υψηλότητές σας. Τίποτα δεν θα έχει σημασία...! Θα εγκαταλείψουν τις γοητευτικές ανοησίες των Αμερικανών εκατομμυριούχων, τα γραφικά κουρέλια, το μεγαλείο της πολυτέλειας, το κινηματογραφικό και σαγηνευτικό αγώνα για μια κόρα ψωμί ή για ένα σωρό χρυσό. Όλα για τα οποία εσύ μόχθησες, η ιδιοτροπία, η φαντασίωση, θα καταλήξουν σε αποσύνθεση και σύντομα θα φύγουν τιμωρώντας ακόμη και την όσφρηση. Μπορείτε, φυσικά, να νοικιάσετε ένα δωμάτιο χωρίς γείτονες και να κλαίτε για το παρελθόν μέχρι το τέλος της ζωής σας, αλλά αυτό

είναι απίθανο να αλλάξει κάτι στην κατεύθυνση των καιρών. Έχετε δει καλά τους πίνακες των κυβιστών ζωγράφων; Σύγχρονοι. Μετά από κάθε είδους «θεικές ιδιοτροπίες» των ιμπρεσιονιστών, επικρατεί μια κατασκευή ακριβών και καλοσχηματισμένων μορφών, εντελώς παρόμοιων με τα σχήματα του Schmidt.

»Δεν ήσουν στον πόλεμο πρόσφατα; Τι είδες εκεί; Οι Ναπολέοντες, οι Δαβίδ, κατορθώματα και κατορθώματα ηρωικών σημαιοφόρων ή η υποδειγματική επιχείρηση του κ. Cool μας; Παρά την ασυναρτησία σου, σου αρέσει να παίζεις σκάκι. Παρατηρώ πώς το παιχνίδι των συνδυασμών αλλάζει σε αυτό της θέσης. Αντί για τους απροσδόκητους συνδυασμούς και τους ευγενείς ηρωισμούς των gambit (ελιγμούς στο σκάκι), ένα ακριβές, νηφάλιο σχέδιο, μελετημένο σχολαστικά. Είμαι έκπληκτος που βλέπω σε ποιο βαθμό είσαι τυφλός και απόλυτα κωφός και τριγυρνάς παντού χωρίς να καταλάβεις τα πιο θεμελιώδη, τα πιο αδιαμφισβήτητα χαρακτηριστικά της σύγχρονης εποχής.

«Αν είναι έτσι όλα αυτά –ήδη αγανακτούσα–, γιατί να ζήσω, σωστά; να μιλάω; Και συγκεκριμένα, γιατί να αντιγράψω τα διατάγματα του Schmidt με γραφομηχανή, αντί να τα καταστρέψω με οποιοδήποτε μέσο;».

«Ακόμα κι αν την αυγή αρχίσεις να πυροβολείς τον ήλιο από χίλιες μεριές, θα βγει παρ' όλα αυτά», απάντησε. Μπορεί να μη μισώ τη μέρα λιγότερο από εσένα αλλά αυτή ξεκινά και για να φτάσει το αύριο πρέπει να αγκαλιάσουμε σταθερά τη σκληρότητα του αστεριού. Πρέπει να βοηθήσουμε τους ανθρώπους να περάσουν από τις ακτίνες του και να μην προσκολλώνται στις ακτίνες του τρούλου της εκκλησίας στην οποία χθες τα φώτα του δειλινού έλαμπαν αχνά, αλλά τώρα σβήνουν!

**«Ελευθερία της δημιουργίας» ή οι ίντριγκες των
αντεπαναστατών**

Στη συνεδρίαση της επιτροπής που είναι αρμόδια για την οργάνωση της τέχνης, εκτός από τον Δάσκαλο, ήρθαν γυναίκες σημαντικών κομμουνιστών, ασήμαντων κομμουνιστών, αλλά τίμιοι και λάτρεις των απλών δουλειών, ηθοποιοί, οι περισσότεροι πρώην «σολίστ της Αυτού Μεγαλειότητας του Αυτοκράτορα» και ζωγράφοι που είχαν περάσει όλη τους τη ζωή να ζωγραφίζουν μαρκεσίες με κρινολίνο. Ο πρόεδρος αυτής της ανώτατης επιτροπής ήταν ένας μπολσεβίκος, που προκάλεσε τέτοιο πανικό στους παλιούς καθηγητές που θα ήθελαν να είχαν εξαφανιστεί και αν δεν το έκαναν ήταν μόνο για να σώσουν το αξέχαστο alma mater (θρηπτική μητέρα – άγαλμα). Στην πραγματικότητα ήταν ένας ευγενικός παχουλός άντρας, εξαιρετικός πατέρας οικογενειάρχης, με μια μικρή χρυσή αλυσίδα στο γιλέκο του και μια ευγενή αγάπη για τις καλές τέχνες.

Η επιτροπή επρόκειτο να συζητήσει το ζήτημα του πώς να εφαρμοστεί η τέχνη στην αναταραχή χωρίς να καταστρέφει έτσι τη δημιουργικότητα. Ο πρόεδρος μίλησε εκτενώς για την υψηλή πολιτιστική κληρονομιά και για τις κορυφές του ανθρωπίνου πνεύματος και πρότεινε να συνάψουν συμφωνίες με καλλιτέχνες και δημιουργούς. Αυτοί που παρήγαγαν μία εργασία επανεκκίνησης θα λάμβαναν μια μερίδα με θερμίδες ισοδύναμες με αυτές των δύο ακαδημαϊκών. Σε όλους τους άλλους, χωρίς να παραβιάζεται με κανέναν τρόπο η ελευθερία των έργων τους, θα τους έδιναν μια απλή μερίδα, όπως αρμόζει σε έναν εργάτη, συμπεριλαμβανομένων των πατατών, δεύτερης κατηγορίας.

Μετά από αυτόν παρενέβη ο Jurenito, ο οποίος εισήγαγε αμέσως την ριζοσπαστική πρόταση για την καταστολή της τέχνης μια για πάντα. Να τι είπε σε απάντηση της πρότασής του:

«Αυτό που προτείνετε είναι απλώς μια νέα ετικέτα στην παλιά βρωμιά, μια ένεση καμφοράς σε ένα ήδη κρύο πτώμα. Γιατί άφησαν την παλιά θρησκεία, αν είναι απαραίτητο για την τέχνη να ευλογεί τους πασσάλους της με nimbos (φωτοστέφανα) και κορώνες; Ή μήπως να παχύνει την κάστα των ιερέων με ένα συμπλήρωμα θερμίδων; Προνομιούχοι μιας νέας επίσημης τέχνης είναι καλύτερο από το να παχαίνεις ιερείς με σταυρό στην κοιλιά; Τι θα βγάλεις από όλο αυτό; Οι Derzhavin (Ρώσος ποιητής) δεκάδες θα φτιάξουν ή, συγγνώμη, θα

δημιουργήσουν ούτως ή άλλως τις παλιές τους ωδές για τον Θεό ή τα χελιδόνια, καθώς και άλλα που δεν προβλέπονται στον κρατικό σχεδιασμό. Τα ποιήματα και τα μυθιστορήματα, οι πίνακες και οι μελωδίες που συνθέτονται με υπαγόρευση, θα είναι χειρότερα και πιο μέτρια από όλα τα προηγούμενα και όταν τα συγκρίνουμε με τα έργα του Πούσκιν, του Σαίξπηρ ή Ρέμπραντ, ο κόσμος θα νομίζει ότι φταίει το σημερινό σύστημα, φταίει ο Κομμουνισμός δηλαδή. Αυτό είναι κάτι που δεν επιτρέπεται! Καταστρέφοντας την τέχνη θα είναι σαφές ότι αυτή και μόνο αυτή, ήταν ο πραγματικός ένοχος που ήθελε να κατακτήσει την αθανασία, αξίζει μια σφαίρα στο πισινό, αντί για έναν έντιμο θάνατο στο οικογενειακό κρεβάτι.

»Εκείνες οι «κορυφές του ανθρώπινου πνεύματος» που έχουν ήδη αναφερθεί εδώ, δεν ήταν αλήθεια αλλά εγκλήματα κατά του Κράτους, που υπονόμειαν τις αρχές κάθε κοινωνίας αισθήσεων και λογικής. Φυσικά υπονομεύοντας την αυτοκράτειρα της Αγγλίας, οι Γερμανοί πρίγκιπες ο Νικόλαος Α', κατά την άποψή μας, είναι κάτι που αξίζουν επαίνους. Αλλά εσείς, σύντροφοι, κάνετε λάθος να πιστεύετε ότι για αυτούς το σημαντικό ήταν αυτό που υπονόμειαν. Καθόλου! Είθε όλη η Κατάνια να είναι κάτω από την εξουσία ενός εξαθλιωμένου δεσπότη που είναι, αντίθετα, μια κομμουνιστική αποικία, η δραστηριότητα του Βεζούβιου δεν επρόκειτο να αλλάξει εξαιτίας αυτού. Αύριο, εκείνες οι «κορυφές» του χθες, στους οποίους θέλετε να στήσετε μνημεία, ή αυτά που γεννιούνται σήμερα, στα οποία δεν μπορεί να σκοπεύετε να κάνετε οικονομία σε είδη ζαχαροπλαστικής ή λιπαρά υλικά, θα αρχίσουν να υπονομεύουν τη νέα κοινωνία. Η τέχνη είναι το σπίτι της αναρχίας και οι καλλιτέχνες είναι αιρετικοί και επαναστάτες. Επομένως, χωρίς δισταγμό, η τέχνη στο σύνολό της πρέπει να απαγορευθεί, όπως έχει γίνει με την απαγόρευση της παρασκευής αλκοολούχων ποτών ή την εισαγωγή οπίου. Αυτό είναι όλο και πιο εύκολο να γίνει γιατί η ίδια η τέχνη, η γηραιά, έχει προσπαθήσει να βάλει τέλος στα επαίσχυντα γηρατειά της με αυτοκτονία. Η νέα τέχνη κάνει ό,τι είναι δυνατόν, ανοιχτή στη ζωή και αυτή είναι για εμάς η καλύτερη μέθοδος για να εξοντώσουμε την επικίνδυνη επιδημία. Χωρίς αμφιβολία, ορισμένα αέρια, όταν συγκεντρώνονται σε έναν τόπο, απειλούν κάθε στιγμή με μια έκρηξη που θα προκαλέσει τις πιο σοβαρές πυρκαγιές και καταστροφή, αλλά αυτά τα ίδια αέρια, που διαστέλλονται από την ατμόσφαιρα, θα γίνουν εντελώς ακίνδυνα. Παρατηρήστε τον σημερινό πίνακα, που περιφρονεί εικόνες και επιδιώκει αποκλειστικά επικοινωνητικούς σκοπούς. Μόνο αυτή έχει μετατραπεί σε ένα εργαστήριο μορφών, απόλυτα εφαρμόσιμων στην καθημερινή ζωή. Το έγκλημα του Ελ Γκρέκο, του Τζιότο ή του Ρέμπραντ ήταν ότι οι εικόνες τους ήταν εξωπραγματικές και μοναδικές, άρα άχρηστες και επικίνδυνες.

Αλλά οι πίνακες των κυβιστών ή των σουπρεματιστών μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους πιο διαφορετικούς σκοπούς: σχέδια περιπτέρων για τις λεωφόρους, διακόσμηση εμπριμέ υφασμάτων, νέα μοντέλα μπότες... Απλά πρέπει να ξέρετε πώς να κατευθύνετε αυτό το ρεύμα. Να τους απαγορεύσετε να ασχολούνται με τη ζωγραφική ως τέτοια, ώστε το πλαίσιο της εικόνας να μην οδηγεί τον ζωγράφο πίσω στην τρέλα της μορφής. Να συμπεριλάβετε ζωγράφους στους διάφορους κλάδους παραγωγής, με αυτόν τον τρόπο, οι εικαστικές τέχνες θα πάψουν να απαιτούν για δικό τους λογαριασμό και να απειλούν συνεχώς την κοινωνία. Με αυτόν τον τρόπο θα βοηθήσουν στη δημιουργία του κομμουνιστικού τρόπου ζωής, με τα σπίτια τους, τα πιάτα τους και το παντελόνι τους. Και αντί για τις μουντζούρες του Πικάσο θα έχουμε επιτέλους μια πολύ καλή καρέκλα.

»Το ίδιο λέω και για άλλες καλλιτεχνικές εκφράσεις. Η ποίηση θα γίνει η γλώσσα των εφημερίδων, των τηλεγραφημάτων και των επαγγελματικών συζητήσεων και θα βγάξει, παράγραφο την παράγραφο, διαδοχικά την ομοιοκαταληξία, το μέτρο, την μορφή, την έμφαση, την συμβατικότητα και τέλος το ρυθμό. Θα παραμείνει γυμνή, δεν θα αξίζει καθόλου προσοχής και θα είναι απαραίτητη η μεγάλη επαγγελματική εμπειρία για να καταλάβετε γιατί μερικοί επίκαιροι στίχοι είναι ποίηση και όχι μεγάλο άρθρο ή διαφήμιση για τη Σπερμίνη (πολυαμίνη). Το καθήκον λοιπόν είναι πολύ απλό. Πρόκειται μόνο για την απαγόρευση της έκδοσης βιβλίων με μία αντιοικονομική κατανομή των γραμμών του, σύμφωνα με το έθιμο των αρχαίων ποιημάτων και για την εξάλειψη από το λεξικό της λέξης «ποιητής», επιρρεπούς από μόνη της να προκαλέσει πειρασμό.

»Το θέατρο θα σπάσει το καβούκι του, στα φώτα των ποδιών και θα μετακινηθεί στις αίθουσες ή στα μέρη. Ο θεατής θα εμφανιστεί στη σκηνή, οι συγγραφείς και οι ηθοποιοί θα εξαλειφθούν. Μόνο είκοσι τέσσερις ώρες είναι πιθανό να χρειαστούν για να διαλυθεί οριστικά, αναλύοντάς το στα ενδιάμεσα στάδια του, όπως γιορτές, διαδηλώσεις κ.λπ. Λίγο μετά, αυτές οι οργανωμένες διαδηλώσεις θα γίνουν πιο καθημερινές, που θα αναλώνονται σε χειρονομίες, πόζες, αστεία, στάσεις...

»Προσπάθησα ήδη μια φορά στην πόλη Kinieshma να πραγματοποιήσω την πλήρη καταστολή της τέχνης που σου προτείνω, αλλά ο μικροαστικός αισθητισμός πολλών επαναστατών με εμπόδισε να το κάνω.. Ελπίζω ότι τώρα όλοι θα αποδεχτείτε την πρότασή μου και θα το κάνετε. Σήμερα θα είναι η ημερομηνία θανάτου μιας από τις μεγαλύτερες ανοησίες της ανθρωπότητας, η οποία έχει αποτραπεί από το να εγκατασταθεί σωστά στην κορυφή της γης."

Οι διαμαρτυρίες άρχισαν σύντομα να πέφτουν βροχή: «Δεν είμαστε βάρβαροι», παραπονέθηκε ο πρόεδρος. «Αγαπάμε την ομορφιά», είπαν οι γυναίκες τρυφερά. "Ποιοι είστε υπέρ;" Μόνο μία ψήφος, αυτή του ίδιου του Jurenito. Η πρόταση απορρίφθηκε.

Αποφάσισαν να χαρίσουν τη ζωή της τέχνης και λειτουργώντας με όλη τη γκάμα των φυλλαδίων και του μενού, προσανατολίστηκαν στην κατεύθυνση της δημιουργίας, μέσω των καναλιών του κομμουνισμού. Ο Δάσκαλος τους είπε χαμογελώντας: «Θα αποφασίσετε ακόμα να εκμεταλλευτείτε έναν κυκλώνα για να γυρίσετε τις φτερωτές του μύλου!». Τότε, όταν ήμασταν μόνοι, μου εξομολογήθηκε: «Ό,τι πρότεινα ήταν πολύ λογικό και δίκαιο, αλλά υπάρχει πάντα ένα "αλλά" και αυτό είναι ότι έχουμε τον Ercole, ή τη βαλίτσα του Schmidt. Δεν θα είμαστε εμείς που θα κλάψουμε γι' αυτό, αλλά μεγάλοι και μικροί φύλακες του μέλλοντος θα εξακολουθήσουν να προκαλούν πολύ μεγάλους πονοκεφάλους. Αυτοί αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν εκκενώσεις κεραυνών, αντί για τα εξαιρετικά σουηδικά σπύρτα, για να ανάψουν τα τσιγάρα τους. Τους πρότεινα να δουλέψουν για καλύτερη παραγωγή σπύρτων και εξάλειψη εντελώς της μαστιγας του κεραυνού για την ηρεμία των παιδιών. Φυσικά αυτό δεν θα σταματούσε ποτέ, παρά μόνο όταν μια καλή μέρα, που ένας καλοκαιρινός κεραυνός χτύπησε το κεφάλι κάποιου ανθρώπου πεπεισμένου ότι οι καταιγίδες είχαν κατασταλεί βάσει διατάγματος. Εν τω μεταξύ εμείς θα αφοσιωθούμε στην παρατήρηση των άμεσων αποτελεσμάτων της παράξενης δραστηριότητάς τους».

Τις επόμενες εβδομάδες, η Μόσχα συγκλονίστηκε από τα πιο περίεργα και θλιβερά γεγονότα, τα οποία επιβεβαίωσαν θαυμάσια τις τρομερές προειδοποιήσεις του Δασκάλου. Ο συνθέτης Κρις, του οποίου η μέχρι τότε μουσική είχε περάσει απαρατήρητη, ακόμη και από επαγγελματίες, συνέθεσε τη συμφωνία Titan stretches, που παρουσιάστηκε ενώπιον χιλιάδων ακροατών. Αντί όμως για τα αναμενόμενα διδακτικά αποτελέσματα, αυτή η μουσική ξύπνησε τα πιο απαράδεκτα συναισθήματα. Την επόμενη μέρα τα σοβιετικά ιδρύματα ήταν άδεια και κανένας από αυτούς που είχαν ακούσει τη συναυλία δεν πήγε στη δουλειά. Επιπλέον, πολλοί αρνήθηκαν να αφαιρέσουν το χιόνι από τους δρόμους, ουρλιάζοντας, κλαίγοντας και εκφραζόμενοι άναρθρα. Υπήρχε ένας που τρελάθηκε τελείως και ούρλιαξε ότι δεν είχε πια τη δύναμη να καθίσει στο γραφείο και να καταχωρεί τις αποστολές για τις γαλότσες. Μετά πήδηξε μέχρι το στέγη και πέταξε ένα κλειδί σε έναν πολιτοφύλακα, μελανιάζοντάς τον και τελικά σκοτώθηκε «όταν τράπηκε σε φυγή». Στην εφημερίδα Izvestia άρχισαν να γράφουν: «Μια νέα δολιοφθορά». Οι κύριοι μπολσεβίκοι δουλεύουν για τους καπιταλιστές. Αλλά αυτός ο κύριος ένοχος, ο Kris, ήταν εντελώς αναισθητός και μάλιστα έλαβε εκατό

χιλιάδες ρούβλια για τη συναυλία και είκοσι πέντε τσιγάρα. Σταμάτησαν να μιλούν για σαμποτάζ μόνο όταν ξέσπασε νέο σκάνδαλο. Ο νεαρός ποιητής Ershon κατάφερε, αφού αγόρασε από ένα μέλος του συνεταιρισμού Jailon έναν τυπογραφικό εξοπλισμό, να τυπώσει ένα βιβλίο με ποιήματα του με τίτλο "Adore the russet stallion kup-kup!" Ήταν για το σκοτεινό παραλήρημα του τελευταίου ονειροπόλου, που μασάει κεχρί από ένα σάκο που κρέμεται από το ρύγχος του, ενώ καυχείται ότι είναι πουλάρι και έχει αρχίσει να γελάει με κάτι που μοιάζει στυλπνό. Η επιτυχία του βιβλίου του ήταν εξαιρετική και η έκδοση εξαντλήθηκε σε λίγες μέρες. Λίγο καιρό αργότερα εμφανίστηκε μια αίρεση, αποτελούμενη κυρίως από γυναίκες, που τους αρέσουν οι έγκυες φοράδες, τα πρωινά, αντί να ράβουν, όπως ήταν η δουλειά τους, σώβρακα για τους στρατιώτες του κόκκινου στρατού, βγήκαν και γελούσαν στους δρόμους και όταν οι πολιτοφύλακες ανέβηκαν να τους ρωτήσουν πού πάνε, άρχισαν να τους κλωτσάνε. Σχετικά με αυτό ήρθε ένα σημείωμα στην εφημερίδα: «Διαδήλωση κάποιων ιερέων».

Τελικά, ο στρατιώτης Krivenko, πρώην ιεροδιδάσκαλος, προσπάθησε να πηδήξει με μια παλιά χειροβομβίδα στον στρατώνα Spassky, τραυματίζοντας σ' ολόκληρη την επίθεση το μικρό του δάχτυλο. Όταν τον συνέλαβαν εξήγησε με μπερδεμένο τρόπο, αλλά με μια γοητευτική ειλικρίνεια, πως μια από αυτές τις μέρες του είχαν πάει μαζί με τους συντρόφους του σε ένα μουσείο και ότι εκεί είχε δει μερικούς εκπληκτικούς πίνακες: γυναίκες βιολετί σπασμένες σε μικρά κομμάτια πεταμένες σε όλες τις γωνιές ενός σπιτιού, εφτά φλιτζάνια μαζεμένα στο ίδιο πιατάκι και μερικά απόλυτα φρικτά τετράγωνα πορτοκάλια. Τότε κατάλαβε κάτι που δεν μπορούσε να εξηγήσει ακριβώς, αλλά όταν επέστρεψε στον στρατώνα και μύρισε τις κάλτσες και είδε τις κουκέτες, τα μπαούλα και τα μπολ με τη σούπα, αποφάσισε αμέσως ότι αυτοί οι δύο κόσμοι ήταν εντελώς ασυμβίβαστοι και ότι ο ένας έπρεπε να εξαφανιστεί πριν από τον άλλο. Τέλος, αυτοί δήλωσαν σοσιαλεπαναστάτες, χωρίς όμως να γνωρίζουν αν ήταν αριστεροί ή σωστοί, τον έστειλαν στον αντίστοιχο χώρο για αναγνώριση. Εκεί προσπάθησαν να συνδέουν ορισμένα γεγονότα με άλλα και συνέλαβαν δύο χιλιάδες υπόπτους, μεταξύ των οποίων βρήκαν και τον Erskon, αλλά αφέθηκε αμέσως ελεύθερος επειδή ήταν μέλος της Ένωσης Ποιητών.

Φαινόταν ότι το μόνο λογικό πράγμα, μετά από τέτοια θλιβερά περιστατικά, θα ήταν να θυμόμαστε τις συμβουλές από τον Δάσκαλο για την πλήρη απαγόρευση της τέχνης. Αλλά αντί να το κάνει αυτό, το πήγαν με ακίνδυνους και ασήμαντους ανθρώπους, που κάποια στιγμή, πριν από το σοσιαλισμό και την επανάσταση, ήταν σοσιαλεπαναστάτες και τώρα,

ταπεινά, υπέμειναν τη θλίψη της Συντακτικής Συνέλευσης, τόσο βαρετά σαν τον πονόδοντο.

Άρχισαν να κοιτάζουν τον Jurenito με άσχημα βλέμματα και τελικά του φανερώθηκαν. Είναι βολικό να αλλάξουμε ξανά το κλίμα. Μετά από πολύωρες συζητήσεις, αποφασίσαμε να πάμε νότια. Για να εδραιώσουμε το κύρος μας αποφασίσαμε να πάρουμε μαζί μας την Aisha και για ανθρωπιστικούς λόγους τον Alexei Spiridonovich και τον ίδιο τον Monsieur Delet. Ο μάρτυς μας, δόξα τω Θεώ, είχε ήδη συνέλθει και τον είχαν αφήσει να βγει από το άσυλο και από την άλλη, ο Alexei Spiridonovich, κυριευμένος από το ασυμβίβαστο της ελευθερίας του πνεύματος με τις σιτηρέσιες κάρτες, ετοιμάζονταν να πάρουν τη θέση τους στην παραγωγή. Και οι δύο θα μπορούσαν αναμφίβολα να χρησιμοποιήσουν ένα υπόλοιπο.

Την τελευταία στιγμή ήρθε και ο κύριος Cool, ο οποίος ήθελε να μπει στην Ουκρανία να αγοράσει κάποιες άλλες νεκρές ψυχές, δηλαδή κάποια εθνικοποιημένα εργοστάσια ζάχαρης. Και αφού δεν μπορούσαμε να σκεφτούμε πια τα spa, επιλέξαμε τυχαία στον χάρτη, κάνοντας την Aisha να δείχνει με το δάχτυλό της σε οποιοδήποτε μέρος. Έτσι βγήκε το Elizavetgrad. Και δεν σταματήσαμε να το σκεφτόμαστε ή να κάνουμε εικασίες, αλλά μόνο αφού πήραμε πέντε καλά διαπιστευτήρια, επιβιβαστήκαμε στην άμαξα με τους συνέδρους και με τη μεγαλύτερη ταχύτητα κατευθυνθήκαμε προς το άγνωστο σανατόριο.

Οι έντεκα κυβερνήσεις. Ο Δάσκαλος είναι υποψήφιος για τον θρόνο της Ρωσίας

Μόλις φτάσαμε στο Elizavetgrad, αφού κοιμηθήκαμε, αποφασίσαμε να επισκεφτούμε την ευγενή πόλη στην οποία το πεπρωμένο μας είχε οδηγήσει σ' αυτή την παρθένα γη. Μόλις όμως βγήκαμε από το σπίτι, μας σταμάτησε μια περιπολία που μας ζητούσε τα χαρτιά μας. Ο Jurenito έδωσε περήφανα στον στρατιώτη ένα φύλλο χαρτί, στο οποίο ήταν σαφές ότι μας είχαν στείλει στην πόλη Elizavetgrad για να ερευνήσουμε το θέμα με τα μουσικά όργανα που υπήρχαν εκεί. Αφού διάβασε προσεκτικά το χαρτί, το στρατιώτης το έδειξε στον σύντροφό του και οι δύο, δεν ξέρω γιατί, αισθάνθηκαν τη σταθερή επιθυμία να μας πυροβολήσουν. Δεδομένου του ισχυρισμού του Δασκάλου ότι η εντολή ήταν με την υπογραφή του προϊσταμένου του τμήματος, αυξήθηκε η ακατανόητη επιθυμία τους ιδιαίτερα.

Στη συνέχεια μας πήγαν στο Γενικό Επιτελείο, και εμείς, πεπεισμένοι ότι εκεί θα ξεκαθάριζε το λάθος εύκολα, περπατήσαμε χαρούμενοι, απολαμβάνοντας τη δύση του ήλιου. Ξεχυθήκαμε στα βρώμικα σοκάκια, κάτω από τις ταμπέλες που έγραφαν «ράφτης κυριών», των υπέροχων μαυρισμάτων και των ειρηνικών και ανέμελων αγοριών που πέταγαν καπάκια από μπουκάλια σε ένα κοπρόσκυλο. Με μια λέξη, ειλικρινής χαρά από μια μικρή επαρχιακή πόλη. Ξαφνικά, όταν πλησιάσαμε στον προορισμό μας, αναφώνησα τρομαγμένος:

«Φοράνε επωμίδες! «Φοράνε επωμίδες!»

«Και τι σημαίνει αυτό;» ρώτησε με απορία ο κύριος Delet.

«Αυτό σημαίνει ότι στην πραγματικότητα πρόκειται να μας πυροβολήσουν».

Βλέποντας ότι αυτοί που ήταν πριν από εμάς δεν ήταν Μπολσεβίκοι, κύριε Cool.

Αναφώνησε: «Μην ανησυχείτε φίλοι μου! Ειλικρινείς ανθρώπους καταλαβαίνω πως να τους αντιμετωπίζω».

Και, μάλιστα, άρχισε να μιλά με έναν υπολοχαγό, εξηγώντας του ότι ήταν ο ιδιοκτήτης πολλών εταιρειών και ότι είχε εγκαταλείψει την καταραμένη χώρα του σοβιέτ, σώζοντας την ψυχή του και μαζί της και τα δολάρια του. Ο κύριος Delet και ο Jurenito ήταν με τους συνεργάτες του, τον Alexei Spiridonovich και εμένα, τους υπαλλήλους του και τέλος την Aisha τον λακέ του. Επιβεβαιώνοντας όλα αυτά με το αμερικάνικο

διαβατήριο, κατά τη γνώμη μου ήταν πειστικός, αλλά ο υπολοχαγός ήταν ακόμα υπέρ του να μας πυροβολήσει. Ο Κύριος Cool τότε αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τους δύο "ηρωικούς" άσους του. Έβγαλε τη Βίβλο και με αέρα "σημαντικού άλλου" άρχισε να διαβάει στον αξιωματικό: "Ου φονεύσεις!" Ο υπολοχαγός είπε ότι δεν ήταν άθεος και ότι φυσικά πίστευε στον Θεό (διασταυρώθηκε όταν το έλεγε), αλλά ότι όλα αυτά αναφέρονταν σε έντιμους ανθρώπους και όχι σε Μπολσεβίκους ή Εβραίους, που έπρεπε να είναι νεκροί με κάθε τρόπο σαν τα τρελά σκυλιά. Πολύ πιο δυνατό ήταν το αποτέλεσμα ενός πακέτου δολαρίων που ο κ. Cool είχε αποκτήσει στη Μόσχα με βοήθεια από τον Γκρόσμαν. Στον υπολοχαγό αυτό το επιχείρημα φαινόταν απείρως πιο πειστικό από το πιστοποιητικό μας ή την ίδια τη Βίβλο και τελικά μας άφησε ελεύθερους. Το καθεστώς της πόλης του Elizavetgrad αποδείχθηκε πολύ πρωτότυπο, και εμείς δεν μπορέσαμε να το συνηθίσουμε αμέσως. Οι αντίπαλοι των Μπολσεβίκων διακρίνονταν πλεονεκτικά για την πολυμορφία τους. Ανάμεσά τους ήταν υποστηρικτές του «Για ένα, αδιαίρετο», απλοί Ουκρανοί, σοσιαλιστές Ουκρανοί, απλοί σοσιαλιστές, αναρχικοί, Πολωνοί και τουλάχιστον τρεις δωδεκάδες σημαντικοί αταμάνοι (Στρατιωτικοί Διοικητές των Κοζάκων), χωρίς να υπολογίζονται οι ανήλικοι που έκαναν ερασιτεχνικές δουλειές όπως λεηλασίες σε τρένα και τη δολοφονία των ντόπιων Εβραίων και της γύρω περιοχής. Επιπλέον όλοι πολέμησαν και όχι μόνο με τους μπολσεβίκους, αλλά και μεταξύ τους και τον ένα μετά τον άλλο και σε σύντομο χρονικό διάστημα, κατέλαβαν την πόλη. Για τρεις μήνες έπρεπε να υπομείνουμε έντεκα διαφορετικές κυβερνήσεις. Έπρεπε να είσαι ο Δάσκαλος, μαζί με τη λαμπρή μεξικάνικη εμπειρία του, για να συνηθίσεις αυτή την ασυναρτησία. Όταν φεύγαμε την επομένη, βγήκαμε στο δρόμο, δεν ξέραμε σε ποιανού τα χέρια ήταν η πόλη και για κάθε ενδεχόμενο, μέσα σε όλες τις τσέπες του σακακιού, του γιλέκου και του παντελονιού, είχαμε ένα σωρό από πιστοποιητικά γραμμένα σε διάφορες γλώσσες και διαλέκτους, με αετούς πάνω σε στέμμα, χωρίς στέμμα, με σφυροδρέπανα, με τρίαινα, ακόμη και με πιρούνια, που αποτελούσαν μέρος του περίφημου οικοσήμου του πατέρα Σίλο.[22] Από την άλλη πλευρά, πρέπει να πούμε ότι αυτή η ποικιλία αντικατοπτρίστηκε, σχεδόν αποκλειστικά, στις σημαίες και τα οικόσημα, αλλά ελάχιστα στη ζωή της πόλης. Απελευθερώνονταν από τον διαδοχικό ζυγό τακτικά κάθε οκτώ μέρες, οι κάτοικοι δεν το συνειδητοποίησαν καν, αφού οι ενέργειες των «τυράννων» και αυτές των «απελευθερωτών» έμοιαζαν εντυπωσιακά μεταξύ τους. Επιπλέον, όλοι ήταν ντυμένοι ομοιόμορφα, για να τελειώσει η φθορά των γκριζων στρωμάτων του στρατού του Τσάρου. Εκτός από αυτό συνέχιζαν πάντα να διατηρούν τις παραδοσιακές τοποθεσίες, στα επιπλωμένα δωμάτια εκεί που είχε

εγκατασταθεί προηγουμένως το Chesa, το γραφείο της αντικατασκοπίας και τα υπόλοιπα δέκα ιδρύματα παρόμοιας φύσης. Η φυλακή συνεχίστηκε όντας η φυλακή και έστω κι αν έκλεισαν σε αυτήν αυτούς που την προηγούμενη μέρα είχαν κλείσει, απευθυνόμενοι στους ταραχοποιούς, δεν είχε γίνει ωδείο ή κήπος της παιδικής ηλικίας. Και όλοι ακόμη συνέχισαν να πυροβολούν στο παραδοσιακό οικόπεδο πίσω από τη φυλακή. Όλοι, μόλις έφταναν, εξήγγειλαν τους νόμους τους για την ελευθερία και το απαραβίαστο των προσωπικών δεδομένων και εισήγαγαν την κατάσταση της πολιορκίας και της θανατικής ποινής ενώπιον της ελάχιστης έκφρασης δυσαρέσκειας για τη νεοπαραχωρηθείσα ελευθερία. Στη συνέχεια, στη διάρκεια της ζωής μιας πεταλούδας, έσπευδαν να «οργανώσουν την κανονικότητα», δηλαδή να λεηλατήσουν όσο το δυνατόν περισσότερους Εβραίους ωρολογοποιούς και να πυροβολήσουν σε όλους εκείνους τους ανθρώπους που δεν τους άρεσε η φάτσα τους ή το επώνυμό τους ήταν αγενές.

Σε μια περίπτωση, ενώ καθόμουν σε ένα μικρό, βρώμικο καφέ που φαινόταν, χάρη στη ζωντάνια του Έλληνα ιδιοκτήτη του, ένα ευχάριστο νησί στη μέση του θυμωμένου ωκεανού, ο Δάσκαλος ρώτησε:

«Και τι κυβέρνηση έχουμε σήμερα; Ουκρανών ίσως;»

Αλλά ο Έλληνας του φώναξε απελπισμένος:

«Τι λες! Είμαστε όλοι Ουκρανοί, αλλά έχουμε κυβέρνηση που προχωράει. Τα τσαρικά χρήματα αυξήθηκαν με κάποιον τρόπο. Αντί για τα Ουκρανικά, δίνουν μόνο τρία τοις εκατό. Ακόμα και τα σοβιετικά αξίζουν περισσότερο!»

«Αυτό με κάνει να ανανεώνομαι», είπε ο Jurenito γελώντας «και σκέφτηκε την ίδια στιγμή ότι στα γεράματα θα έπρεπε να γυρίσει στην πατρίδα του!».

Η Aisha τον ρώτησε:

«Κύριε, πείτε στην Aisha. Η Aisha είναι πολύ ανόητη και δεν καταλαβαίνει γιατί λένε όλοι πως δεν αγαπιούνται κι όμως κάνουν το ίδιο πράγμα σαν να ήταν αδέρφια;».

«Αγαπητή Aisha, δεν είσαι ανόητη, είσαι πολύ σοφή. Κατέβα από το ύψος της αφρικανικής φιλοσοφίας σου. Θέλεις να βρεις κάποια διαφορά εκεί που δεν μπορεί να υπάρξει. Αυτό είναι το καθήκον σου ως ευγενής άγριος, να ακούς τις ομιλίες και να κοιτάς τις σημαίες. Εμείς, οι μορφωμένοι, ενδιαφερόμαστε περισσότερο για τα συστήματα των πολυβόλων. Φυσικά θα ήταν πιο έξυπνο αν ενώνονταν όλοι μαζί για να φτιάξουν φιλικές λεηλασίες και μαζικούς πυροβολισμούς, αλλά το αίσθημα αλληλεγγύης δεν έχει τις ρίζες του σε αυτή την εταιρεία. Μπορώ ήδη να φανταστώ τα πολλά πλεονεκτήματα της Ένωσης των Εργατών για την Ανάληψη της Εξουσίας. Τι οικονομία δύναμης και χρόνου! Κάθε

τμήμα θα αναλάμβανε την πόλη για ένα μήνα, θα ξεκαθάριζε την πυκνότητα του πληθυσμού, θα πολεμούσε ενάντια στην πολυτέλεια, θα συνέβαλλε στην αύξηση της παραγωγικότητας στην εργασία των στοιχειοθετών και των οικιακών ζωγράφων, θα τύπωνε νέο κώδικα νόμων και σε όλες τις πινακίδες της πόλης θα περιλαμβάνονταν κάποιες, εξαλείφοντας ορισμένα γράμματα και αντικαθιστώντας τα με άλλα. Μετά, ειρηνικά, θα μάζευαν όλα τα υπάρχοντά τους, όπως τις σημαίες και τον ποινικό κώδικα και θα μεταφέρονταν σε άλλη πόλη, δίνοντας τη θέση τους σε συντρόφους-εχθρούς. Δυστυχώς, για έναν τέτοιο Σύλλογο το έδαφος δεν είναι ακόμη προετοιμασμένο και πρέπει να προσαρμοστείτε στο γεγονός ότι οι αντίπαλοι, έξω από το νόμιμο στόχο τους, δηλαδή οι κάτοικοι, κάνουν κομμάτια ο ένας τον άλλον με έναν παράλογο τρόπο.

«Έν τω μεταξύ εμείς, κατά τις ημέρες της ειρήνης (δηλαδή, χωρίς πυρά κανονιού), θα περιπλανηθούμε στην πόλη, θα πιούμε καφέ στο καφέ του Έλληνα και θα φιλοσοφήσουμε. Ο κύριος Cool και ο κύριος Delet, για να μην χάνουν χρόνο, θα διαπραγματευτούν κάτι μεταξύ τους, έντονα».

Τα αποτελέσματα αυτών των συνομιλιών ήταν απροσδόκητα. Ένα πρωί εντελώς ήσυχο, που με προσκάλεσαν μόνο να κάνουμε έναν ειδυλλιακό περίπατο, οι φίλοι μας στο δωμάτιο του Alexei Spiridonovich και ο κύριος Delet με επίσημο, αλλά εγκάρδιο τρόπο είπαν: «Η μεγάλη ώρα έφτασε! Αγαπητέ κύριε Tishin, πηγαίνετε στην κινητοποίηση!». Ο Alexei Spiridonovich παρέμεινε στο κρεβάτι, ονειρευόταν όπως πάντα και όταν το άκουσε αυτό πετάχτηκε και άρχισε να φωνάζει: «Τι λες; Κύριε! Αλλά από ποιον;». Ο κύριος Cool του απάντησε με αέρα σημαντικού: «Όχι από εμάς, φυσικά. Δεν ανακατευόμαστε εμείς σ' αυτές τις εσωτερικές υποθέσεις. Για το σκοπό αυτό έχουμε προσλάβει λοχία ιππικού που συνταξιοδοτήθηκε και υπέγραψε διάταγμα. Φίλε μου, δεν πρέπει να στεναχωριέσαι, αλλά να χαίρεσαι. Θα υπερασπιστεί τον πολιτισμό και την ελευθερία ενάντια στις ορδές των βαρβάρων!». Αφού άφησε το υποδεικνυόμενο διάταγμα και τα δολάρια για τη στολή στο τραπέζι, πήγαν στον δρόμο από όπου είχαν έρθει. Ο Alexei Spiridonovich, που είχε ήδη μια φορά υπερασπιστεί τον πολιτισμό ενάντια στους βαρβάρους, σωριάστηκε στο κρεβάτι και άρχισε να γκρινιάζει, παραμένοντας έτσι μέχρι το απόγευμα, όταν πήγαμε με τον Δάσκαλο να τον δούμε.

Μας είπε όλες τις λύπες του. «Είναι προφανές», μας είπε, «ότι οι Μπολσεβίκοι είναι βάρβαροι και πρέπει να τους ανατρέψουμε!». Σίγουρα όμως ήταν κατά της βίας και ήταν κατά το ήμισυ Τολστοϊκός, δεν ήταν μάταιο που η Αγία Σοφία είχε βάλει τέλος στον αδερφό της Aisha. Άλλωστε δεν μπορούσε να πυροβολήσει τους δικούς του, τους Ρώσους. Ο Κύριος Delet τον είχε διαβεβαιώσει ότι οι κόκκινοι στρατοί αποτελούνταν

από κάθε είδους λαού, εκτός από Ρώσους: Λασκίρ, Κιργίζιους, Εβραίους, Ούγγρους, Κινέζους και Λετονούς. Αλλά ήταν πιθανό μεταξύ όλων αυτών, έστω και ένας δικός του να είχε γλιστρήσει ξαφνικά, γνήσιος Ρώσος! «Κύριε, τι μπορώ να κάνω;»

Δεν μπορούσε να γίνει τίποτα. Αφού έλαβε από τον κύριο Delet ένα τουφέκι και ένα τρίχρωμη σημαία και από τον κ. Cool μια Βίβλο και ένα δολάριο, τον Alexei Spiridonovich, μαζί με περίπου τριάντα εθελοντές σαν κι αυτόν, πρόθυμους να πολεμήσουν, κατευθύνθηκε προς το Χωριό Δίρκη, για να σταματήσουν τους κόκκινους.

Μετά από μια ηρωική επίθεση, στην οποία χάθηκαν είκοσι τρεις άνδρες, οι εθελοντές κατέλαβαν το χωριό και το εργοστάσιο ζάχαρης Kutumenko, το οποίο ήταν κοντά του.

Αιχμαλωτισμένος από μεγάλη αμηχανία και φρίκη, ο Alexei Spiridinovich αναγκάστηκε να τρυπήσει έναν Ρώσο με τη ξιφολόγχη του, καθώς και όλα τα πτώματα που βρήκε στην Ντίρκη, δεν φαινόταν ότι ήταν Κινέζοι, αλλά μάλλον αγρότες από την Τούλα και την Καλούγκα. Τα μαρτύριά του διπλασιάστηκαν. Για να κάνουν τα πράγματα χειρότερα, ο κύριος Cool και ο κύριος Delet ήρθαν στη Ντίρκη για να «ευχαριστήσουν και να συγχαρούν τον ένδοξο στρατό». Παράλληλα, ο κ. Cool εξήγησε ότι είχε αγοράσει το εργοστάσιο του Κουτουμένκο για τέσσερις περρας και ο κύριος Delet υπενθύμισε ότι «απελευθερώθηκαν οι αγρότες» η ανάγκη να εργαστούν τίμια για τις αποσβέσεις από όλα τα χρέη της Ρωσίας, στα οποία έπρεπε να προστεθεί το κόστος των τριάντα τουφεκιών, δύο σημαιών και η αμοιβή του λοχία του ιππικού.

Όλα αυτά είχαν τέτοια επίδραση στον Alexei Spiridonovich που έτρεξε στο δρόμο, νύχτα από τη Ντίρκη στο διαμέρισμα του Δασκάλου, αντάλλαξε το τουφέκι με δύο μπουκάλια από κακό ποτό, ήπια μια φορά και άρχισε να απαγγέλλει το ποίημα με τίτλο "Σε αυτούς που Συκοφαντούν τη Ρωσία". Η Aisha έπρεπε να παραστήσει τον «συκοφάντη», λαμβάνοντας πολλά δολοφονικά βλέμματα, άφθονες πιτσιλιές σάλιου και το περιστασιακό χτύπημα του χεριού. Από εκείνη την ημέρα, ο Alexei Spiridonovich αναγκάστηκε να κρυφτεί, κυρίως από τον λοχία και ο κύριος Delet, έχασε βάρος και εγκατέλειψε τον εαυτό του τρομερά και περνούσε όλη μέρα ξαπλωμένος στο ντιβάνι του Κυρίου, ονειρευόμενος την ελευθερία του. Ο Kerensky πρόσθεσε τις οργανωτικές δεξιότητες του Schmidt, τα δολάρια του Κυρίου Cool και το υψηλό πνεύμα ενός Σλάβου και όλα πήγαιναν ομαλά... Όμως από την άλλη, όλα πήγαιναν πολύ άσχημα και χωρίς πιθανή βελτίωση. Η κατάστασή μου δεν ήταν καλύτερη. Εγώ έχω σημαντικά χείλη και ύποπτο επίθετο. Με αυτά τα δεδομένα θα μπορούσα να καταλήξω κάθε στιγμή το επίπονο μονοπάτι μου μέσα από τη γη δίπλα στον γυμνό τοίχο του οποιοδήποτε

αχυρώνα στο Elizavetgrad.

Ένα βράδυ με σταμάτησαν κάποιοι στρατιώτες στο δρόμο. «Ψηλά τα χέρια! Ψηλά τα χέρια! Εβραίος είσαι;» Ως απάντηση, άφησα μόνο έναν δυνατό και συνεπή όρκο, χαρακτηριστικό των τσαγκάρηδων Dorogomilov όταν τους επιστραφεί μια παραγγελία. Ήταν πειστικό και με άφησαν να φύγω.

Στο διαμέρισμα του Δασκάλου, όπου έμενα, ένας άντρας ντυμένος με στολή άρχισε να φωνάζει: «Οι Εβραίοι σταύρωσαν τον Χριστό και μετά πρόδωσαν στη Ρωσία!» Και ξαφνικά, χωρίς παύση, ρώτησε επιτακτικά: «Αυτή η ταμπακέρα είναι φτιαγμένη από ασήμι;».

Ακόμη και ο Δάσκαλος έπρεπε να πληρώσει το φόρο τιμής του. Μόλις βγήκε για μια βόλτα έτρεξε ένας στρατιώτης ακίνητος και σε ονειρική στάση. «Εβραίος, έλα εδώ!» τον άκουσε να λέει. «Είμαι Μεξικάνος!» είπε. «Σε αυτή την περίπτωση με συγχωρείς». Αλλά ίσως μπορείς να μου πεις «Πού να βρω έστω και έναν Εβραίο». «Ψάξε, Ψάξε». «Τι μεγάλο λάθος! Είναι όλοι κρυμμένοι. Είμαι εδώ από το πρωί και περιμένω ανώφελα». Και αφού έβγαλε το γούνινο καπέλο του Δασκάλου, ο δύστυχος ο κυνηγός πήγε να αναζητήσει το παράξενο θήραμά του.

Ο Δάσκαλος ήταν συνήθως σε κακή διάθεση. Ήδη στη Μόσχα, τους τελευταίους μήνες, είχα αρχίσει να παρατηρώ συμπτώματα κόπωσης και απάθειας σε αυτόν. Όχι, παρ' όλα αυτά, παρέμεινε σταθερός και μάλιστα έκανε φίλους με πολλούς αντεπαναστάτες που είχαν μείνει στην πόλη περισσότερο από τους άλλους.

Ένας από αυτούς, ο ανθυπολοχαγός Ushkon, ήταν ένας πολύ στοργικός νεαρός άνδρας. Ήταν κολλημένος στον ρομαντισμό του παρελθόντος, στους ήχους των τρομπετών της παλιάς φρουράς και στο θριαμβευτικό μουρμουρητό των ιμπεριαλιστικών σημαιών. Οι ιδέες τους ήταν φτωχές, αλλά τον ενθάρρυνε η αγάπη του για το παρελθόν. Ανάμεσα στις σκέψεις του ήταν πάντα η μάχη του Κουλίκοβο, Κυριακή των Βαΐων με τα φώτα να κυματίζουν μέσα από τους δρόμους και τα σοκάκια της Μόσχας, τις συνελεύσεις του Κρεμλίνου, τον χορό με τους φίλους από το σχολείο της αδερφής του, ο Μεγάλος Εθνικός Πόλεμος,[23] η μητέρα του και το δέντρο των Χριστουγέννων. Ξαφνικά, όλα όσα του είχαν πει επανήλθαν στο μυαλό του και απομάκρυνε παράξενους και άθλιους ανθρώπους. Ο Δάσκαλος είπε γι' αυτόν: «Εδώ είναι ο Ευγένιος, ένας καημένος ανόητος που ανυπομονεί να γίνει χάλκινη η σάρκα του αναβάτη. Ποιος φταίει αν ο Julio Jurenito, απορρίπτοντας τον βοηθό σκηνοθέτη, έχει κάνει ένα άλμα εκατό ετών, ενώ ο αργός Ushkon έφτασε με εκατό χρόνια καθυστέρηση στη γιορτή με γροθιά και σημαντικούς αξιωματικούς, πεσμένους στα χωράφια του Borodino, που τρέλαναν τις

Παριζιάνες με τους χορούς και τα μουστάκια τους, εραστές της ξαδέρφης του Νατάσσας και ενός ξένου Τέκτονα που λέγεται Liberty;

Ο Davilon, ένας νεαρός γαιοκτήμονας, υπηρέτησε στο ίδιο σύνταγμα με τον Ushkon, παθιασμένος παίκτης αλλά λογικός άνθρωπος. Αποκάλεσε τον Ushkon «μικρό κορίτσι» και είπε: «Το θέμα είναι ξεκάθαρο, οι ρομαντικές ανοησίες δεν ισχύουν εδώ, ή εμείς ή αυτοί. Εγώ προτιμώ να πεθάνω από μια σφαίρα παρά να κάνω προλεταριακή δουλειά και να μιμούμαι μια γλώσσα που για μένα είναι αξιοθρήνητη. Αν κερδίσουμε θα μπορέσουμε να ζήσουμε όπως πρέπει, όπως ζούσαν οι γονείς μας και ζούσαν οι παππούδες μας, με δεξιώσεις στα σπίτια τους οι ευγενείς, γιορτές στη Στριέλνια, χιλιάδες ρούβλια στο πράσινο τραπέζι, γλέντια, τόλμη και ανεμελιά, επιτέλους ζωντανά σφυρίζοντας ένα τραγούδι. Ίσως υποκύψουμε, αλλά οι «σύντροφοι» θα φτάσουν και θα βαριούνται τόσο για πέντε αιώνες που ακόμη και οι ρωσικές μύγες θα χαθούν με το συμβάν».

Ο τρίτος φίλος του Jurenito, ένας Κοζάκος σημαιοφόρος, ήταν αγόρι εξαιρετικά ψηλό, με γιγάντια πόδια, που όλοι αποκαλούσαν «το τανκ». Έβλεπε τον εμφύλιο πόλεμο ως ένα επικίνδυνο και ελκυστικό κυνήγι. Κυνήγησε τους επιτρόπους, τους χετμάν και όλους όσους μπορούσε να φτάσει και δέκα ή εκατό μερικές φορές, τα διαμαντένια σκουλαρίκια της γυναίκας του εμπόρου Iagoditzzen, ή τις λίρες στερλίνες από τον κερδοσκοπό Aizenshtein, που πέρασαν στα χέρια του. «Είμαστε Μεξικάνοι», είπε ο Δάσκαλος με μεγάλη περηφάνια, χτυπώντας τη σταθερή πλάτη του «Τανκ», που έδειξε τα κλοπιμαία του, ένα ψεύτικο βραχιόλι. «Εσύ, αδερφέ, δεν έφτασες με εκατό χρόνια καθυστέρηση, αλλά μόνο με τρία. Στο '17 θα είχατε κάνει σαν τρελός κατά την κρίση. Αλλά τώρα δεν είναι δυνατόν, τώρα οι Schmidts τα έχουν διαλύσει όλα σ' αυτόν τον οργανισμό και θα σας στείλουν να ξεφορτώνετε βαγόνια, αφού τα μετρήσετε ένας ένας...».

Παρά τη φιλία με τους αξιωματικούς που περιέγραψα, ο Δάσκαλος δεν αναπαύοταν εν ειρήνη. Η υπηρεσία αντικατασκοπίας ενδιαφέρθηκε γι' αυτόν θέλοντας να μάθει τι είχε κάνει ακριβώς στις 12 Ιουλίου 1915 όταν έφτασαν οι Οσσετοί, ξαναρώτησε για εκατοστή φορά ποια ήταν η θρησκεία του, φορώντας ένα παλιό παντελόνι από τον Jurenito ή τον υπηρέτη τσαγιού του ιδιοκτήτη του διαμερίσματος. Ίσως εξαιτίας αυτού, ή θα μπορούσε να είναι απλά από πλήξη, ο Δάσκαλος αποφάσισε να δράσει και με έναν απροσδόκητο τρόπο, γιατί όλοι δήλωσαν υποψήφιοι για το θρόνο της Ρωσίας. Έδειξε ότι ήταν συγγενής του άνδρα που πυροβολήθηκε, του Αυτοκράτορα Μαξιμιλιανού του Μεξικού, απόγονος των Αψβούργων, οι οποίοι συνδέθηκαν με τη δανική αυλή, άρα και με τους Ρομανώφ. Οι προθέσεις του καθισμένες στον θρόνο της ερήμου τον

έφερε στην προσοχή της τοπικής υπηρεσίας αντικατασκοπίας, Osvaga και όλες τις ξένες δυνάμεις. Η υπηρεσία αντικατασκοπίας ανέστειλε τις δυσάρεστες επισκέψεις της και ένας από τους συνεργάτες της πήγε στον Δάσκαλο ένα μπουκάλι κονιάκ που ήπιαμε με ευχαρίστηση.

Ο La Osvaga κρέμασε το πορτρέτο του Jurenito στη βιτρίνα του και παρόλα αυτά έμεινε διπλωματικά σιωπηλός, για τα πάντα σχετικά με τον θρόνο για να μην πληγωθούν τα λεπτά αισθήματα κάποιων σοσιαλιστών. Από το εξωτερικό, ο Δάσκαλος έλαβε τηλεγραφήματα που του εύχονταν επιτυχία στην επιχείρησή του και επίσης εκατό φράγκα για τα μικροέξοδα. Ο Κύριος Cool, από την πλευρά του, αντάλλαξε αυτά τα χρήματα με εκατό χιλιάδες ρούβλια, τα οποία ξοδέψαμε κυρίως στο φαγητό και το ποτό. Αλλά στη Aisha μας, άρεσε το φαγοπότι και κυρίως το ρατζάτ-λουκούμ[24] του καφέ του Έλληνα, που ένιωσε τρελή επιθυμία να δηλώσει τον εαυτό του ως υποψήφιο και να λάβει άλλα εκατό φράγκα.

Η σειρά της ενδέκατης κυβέρνησης που είχε λήξει. Στην πόλη από εθιμική αταξία και προς τις εξόδους τα κάρα ήταν φορτωμένα πράγματα μέχρι πάνω. Όλα έκαναν κάποιον να σκεφτεί κάποιες φορές την παλιά καλή Μόσχα, όταν άρχιζαν οι καλοκαιρινές διακοπές. Εξαντλημένος από το γεγονός που διακυβεύτηκαν από τις μοναρχικές παρεμβάσεις του Jurenito, αποφασίσαμε να πάμε για καλοκαιρινές διακοπές. Από πού θα προέρχονταν οι εχθροί και ποιοι θα ήταν δεν ξέραμε ακριβώς, οπότε ξεκινήσαμε μια περιπέτεια. Έτσι, αφού διανύσαμε είκοσι verstas (1 versta = 1,0668 χιλιόμετρα), ήδη τη νύχτα, φτάσαμε σε ένα χωριό που είχε καταληφθεί από στρατιώτες του κόκκινου στρατού. Βγάλαμε από τη φόδρα των μπουφάν μας μερικά παλιά αλλά αξιοσέβαστα σοβιετικά πιστοποιητικά, περάσαμε τα εννέα Ειδικά Τμήματα, και κατευθυνθήκαμε για άλλη μια φορά προς τη Μόσχα.

Αντιφάσεις

Το ταξίδι στη Μόσχα κράτησε επτά εβδομάδες. Συχνά, για να σώσουμε το τομάρι μας, αντί να ταξιδεύουμε με φορτηγά βαγόνια, αναγκαστήκαμε να περπατούμε όλοι μαζί σε λασπώδεις λόφους χωρίς δρόμους. Αφού παρατηρήσαμε τα σχήματα του Schmidt είδαμε επιτέλους τα φρικτά τέλματα, με τις εξεγέρσεις και τις ειρηνεύσεις τους ταυτόχρονα με την ψύχρα και εκείνη την απελπισμένη φτώχεια που σε όλες τις ομιλίες, εκκλήσεις, διατάγματα και μανιφέστα, απάντησε με το πάντα άφθαρτο «τι;» της αδιαφορίας.

Πεινασμένοι περιπλανηθήκαμε από το ένα χωριό στο άλλο παρακαλώντας, αν και μάταια, για μια φέτα ψωμί και δίναμε τα γιλέκα μας ως αντάλλαγμα για ένα μπολ γάλα, καπέλα, αλυσίδες και παρόμοια πράγματα. Ακόμα και το μενταγιόν του κ. Delet τελικά δόθηκε ως αντάλλαγμα για ένα αυγό που αποδείχθηκε μπαγιάτικο. Η Aisha μας έβαλε σε μπελάδες μερικές φορές. Όταν την είδαν οι χωρικοί, άρχισαν να τρέχουν, διαφορετικά ανέλαβαν τη θαρραλέα ενέργεια να διώξουν μερικούς βρώμικους μαύρους από το χωριό τους. Χωρίς ωστόσο, μερικές φορές να καταφέρουμε να ξεπεράσουμε τη δυσπιστία και μετά τους αγρότες. Συζήτησαν μαζί μας εγκάρδια, μας έδιναν κράκερ καλαμποκιού ή κριθαριού και μερικές φορές σε αντάλλαγμα κρατούσαν ένα πουκάμισο ή ένα δερμάτινο πορτοφόλι.

Είμαι πολύ έκπληκτος που βλέπω μια πεινασμένη χώρα με μια γη τόσο μαύρη και τόσο λιπαρή, τόσο κατακλυσμένη από βράχους. Οι συνομιλητές μας, αντίθετα, το βρήκαν αυτό πολύ φυσικό και μάλιστα είπαν ότι τον επόμενο χρόνο επρόκειτο να φυτέψουν ακόμη λιγότερα. «Αρκεί να μην πεθάνω από την πείνα. Γιατί να φυτέψω; Έτσι κι αλλιώς αργότερα θα μας τα πάρουν!». «Κοίτα», μου είπε ο Δάσκαλος, «δύο κομμουνιστές που σκοπεύουν να το κάνουν, απαιτούν αυτοθυσιαστική δουλειά από εκατό εκατομμύρια «τι;» στο όνομα κάποιων ιδεών ακατανόητων για αυτούς. Ποιος έδωσε την εντολή πριν; Οι κύριοι, οι έμποροι, ο Τσάρος, αλλά και ο Θεός, εκτός από αυτούς, και πάνω απ' όλα. Η κλίμακα των ενδιάμεσων ξεκίνησε με τον «μεσίτη» και τελικά τελείωσε με το ιερό της πόλης. Ο Θεός δεν δήμευσε, μόνο δανείστηκε, υποσχόμενος να τα ξεπληρώσει άφθονα στον άλλο κόσμο. Η φερεγγυότητα ήταν ασφαλής. Όλοι οι ασκητές, οι αδιάφοροι και οι μοναχοί αντάλλαξαν εκείνα τα φθαρτά εισιτήρια με σαράντα ή πενήντα χρόνια αμφίβολης

επίγειας απόλαυσης για τον «αιώνιο χρυσό» που θα μάζευαν στον παράδεισο. Αλλά τώρα αποκαλύφθηκε στον κόσμο ότι το θέμα είναι ακριβώς μέσα σε αυτά τα σαράντα χρόνια, στο ψωμί, στα μπισκότα αμυγδαλωτού που έφαγε το παράσιτο, στα πουπουλένια στρώματα, σε γυναίκες, σε θέατρα, με μια λέξη, στην ερωμένη και λατρεμένη γη. Με έναν αξιοθαύμαστο τρόπο είσαι εξαιρετικός ποιητής Maiakovski:

*Έχουμε βαρεθεί τις παραδεισένιες απολαύσεις,
 τώρα δώσε μας τα καρβέλια σίκαλης!
 Έχουμε βαρεθεί τα ιδανικά πάθη,
 δώστε μας αληθινές γυναίκες τώρα!*

Αλλά αντί για τις άμεσες, γαλήνιες ώρες με μια γυναίκα και ένα καλό κομμάτι ψωμί, τους προσφέρουν μόνο ένα όγδοο της λίρας, επιπλέον δουλειά, «Σάββατα κομμουνιστών» και «εθελοντικές Κυριακές», συνεχή βάρη, μελέτη, cilicios (εξάρτημα σωματικής ταπείνωσης των χριστιανών), ασκητεία και συνεχή βάρη, ποσά, ασκητισμός και πέρα από αυτό χωρίς να προσφέρεται εισιτήριο για το ουράνιο βασίλειο. Αντίθετα, αυτό που εγγυώνται είναι σκουλήκια στον τάφο. Κάποιος, τα παιδιά, τα εγγόνια ή ίσως τα εγγόνια των εγγονιών θα ζήσουν καλύτερα...! Δικαιοσύνη; Τι είναι αυτό παρά μία αφηρημένη ανεξιχνίαστη υπόσχεση! Ο ιδεαλιστικός υλισμός έχει αποδειχθεί εκατό φορές ανώτερος από τον υλιστικός ιδεαλισμός. Πόσο εκπλήσσεστε που δεν υπήρχαν εκατό εκατομμύρια να γίνουν άγιοι; Να εκπλαγείτε που βρήκατε πολλές χιλιάδες νέους ασκητές και μεγαλομάρτυρες, ανήσυχτοι να μην πετάξουν επάνω με τον καπνό στο παράδεισο, αλλά να ζεστάνουν λίγο την παγωμένη γη με τα κορμιά τους.

Στο αυτοκίνητο μιλούσαμε στη διαδρομή με έναν τύπο που εργαζόταν στο Mali Iaroslavietzs, έναν τερατώδη καμπούρη. Επιτέθηκε στον κομμουνισμό πολύ πρωτότυπα: «Τι είμαι; —είπε—. Ένα αποκρουστικό πρόσωπο. Ένα έντομο με διαβατήριο ανθρώπινο. Πριν, τουλάχιστον, θα μπορούσα να ελπίζω να γίνω πλούσιος, να ακούσω το μαλακό τρίξιμο των χαρτονομισμάτων, του να έχω τα πάντα... Αυτοί που λένε πως με τα λεφτά δεν μπορείς να τα πάρεις όλα, κάνουν λάθος. Αν και θα τους ήμουν απεχθής, πιο πολύ θα χόρευε κανείς μπροστά μου σαν μπαλαρίνα, θα μου φιλούσε την καμπούρα, θα επαινούσε τα στυράκια στο πρόσωπό μου! Και τώρα τι; Δουλειά για το σιτηρέσιο; Για την ισότητα; Είναι αυτοί από τώρα θα τα γεννήσουν όλα κατευθείαν; Πολύ καλά, μετά από οκτώ ώρες δουλειάς μια ρέγκα και μισή. Και για την καμπούρα, ρωτάω, για τον εξευτελισμό μου, ποιος με πληρώνει; Μου μένει μόνο ένα πράγμα, να μπω σε ένα από τα τμήματα της Checa. Έτσι τουλάχιστον κανείς δεν θα με μεμφθεί, ούτε θα πάρει τις ελευθερίες μου, όχι από

απληστία, αλλά στο όνομα αυτής της εκατό φορές ιερής ισότητας!».

Είχα μια τόσο οδυνηρή εντύπωση από εκείνο το ταξίδι που ήμουν ανήσυχος, περισσότερο από ποτέ, από τους θαρραλέους και υψηλούς λόγους του Δασκάλου. Εκείνος όμως ήταν σιωπηλός με συνοφρυωμένο ύφος. Είχε βιώσει τέτοιες στιγμές συχνά στο παρελθόν, αλλά στη συνέχεια εργάστηκε για την έρευνά του. Τώρα όμως δεν έκρυψε τη δική του κούραση, την απάθεια, την ανία του. Άρχισα να ανησυχώ, μην είναι άρρωστος; Ο Jurenito χαμογέλασε: «Δεν είμαι ο κύριος Delet, το κέφι μου δεν διορθώνεται με χάπια Pink».

Μόνο μια φορά μας ηρέμησε και μας ενθάρρυνε. Αγόρασε για πέντε ρούβλια ένα μικροσκοπικό λευκό κουλούρι, το οποίο ειλικρινά χωρίσαμε σε πέντε κομμάτια και μαζέψαμε προσεκτικά τα ψίχουλα. Ο Δάσκαλος είπε: «Να χαίρεστε φίλοι, τώρα πρόκειται να γνωρίσετε το μεγαλείο της ανθρώπινης εργασίας, την ιερότητα αυτού που δημιουργείται από τα ροζιασμένα χέρια. Θυμάστε το Παρίσι τις παραμονές του πολέμου, πνιγμένο από την υπερβολή των περιττών πραγμάτων, για εργασία παρόμοια με αυτή που εκτελεί ένας κρατούμενος που πετάει πέτρες από τον ένα σωρό στον άλλο; Ποιος θα μπορούσε τότε να καταλάβει τη θεϊκή φύση ενός μάφιν ή ενός ζευγαριού μπότες; Τώρα έχετε ανακτήσει την πρωτόγονη χαρά σας και καμιά φορά, έχοντας χάσει τα ψεύτικα ιδανικά, βρίσκεις πράγματα πολύ άξια να θεοποιηθούν. Έχετε πατήσει την ευλογημένη γη ενώ ψάχνατε τους ουρανούς και όχι τα αστέρια και το αληθινό, αλλά εκείνα που καταστρέφονται από κάθε είδους υπερβολικά τεμπέληδες απατεώνες. Ενώ κάτω από τα πόδια σας ήταν η χαρά, η ευτυχία και ο ενθουσιασμός, αυτά τα λευκά ψίχουλα που μοιάζουν με τα καλύτερα αστέρια, εσύ περιφρονούσες τη δουλειά και υποκλινόσουν στα κουτσομπολιά των αχρειών που εφηύραν την Εδέμ και την Ατλαντίδα, αλλά δεν μπορούσαν να ράψουν ένα κουμπί σε μερικά παντελόνια. Τώρα έχει γίνει μια υγιής αξιολόγηση και οι πέτρες «Τα ψεύτικα του παρελθόντος έχουν διαχωριστεί από τα αυθεντικά».

Αυτά τα λόγια ήταν ο μοναδικός μας φάρος μετά από πολλούς μήνες ταξιδιού. Τότε ο Δάσκαλος έμεινε σιωπηλός για άλλη μια φορά και έτσι, ανήσυχος και στεναχωρημένοι, βγήκαμε στη βρώμικη πλατφόρμα του σταθμού της Μόσχας, επιβαρημένοι μόνο με νέες απογοητεύσεις.

Περί ηρωισμού, πλήξης και κυρίως, για το αεροπλάνο που δεν πέταξε

Φτάσαμε στη Μόσχα το πρωί, στις δέκα. Όταν βγήκαμε στην πλατεία, είδαμε κλούβες σοβιετικών υπαλλήλων που κατευθύνονταν προς το γραφείο τους με τσάντες για το σιτηρέσιο. Από καιρό σε καιρό περνούσε ένα αυτοκίνητο φορτωμένο με σημαντικούς συντρόφους και μερικά έλκηθρα στα οποία επέβαιναν άλλοι σύντροφοι, με θέση όχι χαμηλότερη από αυτή του αρχηγού τμήματος σε αστυνομικό τμήμα.

Στον διανομέα φαγητού με αριθμό 93 έδωσαν 107 κουπόνια για ένα ξινό λάχανο και ένα κιλό αλάτι. Μια μεγάλη ουρά από γυναίκες, ηλικιωμένους, παιδιά και αξιωματούχους, που κινδυνεύουν να φτάσουν καθυστερημένα στη συνεδρίαση της επιτροπής, παρέμειναν όρθιοι και σιωπηλοί μαζί με τα μικρά χειροποίητα έλκηθρα, δίπλα στην είσοδο. Μια ηλικιωμένη γυναίκα κόλλησε ένα μήνυμα στον τοίχο της Ισβέστια και ένας γενειοφόρος από την «αντιπολίτευση», αν κρίνουμε από το σαρκαστικό του χαμόγελο, διάβαζε το συνηθισμένο άρθρο για την παγκόσμια επανάσταση, χοροπηδώντας για να απαλλαγεί από το κρύο. Μια νεαρή κυρία πουλούσε καραμέλες, αλλά ήταν προφανές ότι όλοι εκτός από εμάς, είχαμε ήδη ενδιαφερθεί για την τιμή και ξέραμε ότι άξιζαν τρεις χιλιάδες ρούβλια, έτσι γυρίζοντας το κεφάλι τους προσπεράσαμε γρήγορα. Απλά ένα φτωχό αγοράκι δεν μπορούσε να απομακρύνει τις κόρες του, χλωμό από την έκσταση.

Όλοι ήξεραν καλά τι τους περίμενε, όλοι τους, πρώην αναγνώστες του Ruskie viedomosti, εκείνη την ημέρα, την επόμενη και την μεθεπόμενη ακόμα. Τότε ήταν απαραίτητο να καταφέρνουν να δημιουργήσουν, σύμφωνα με τους παλιούς συντελεστές, έναν νέο προϋπολογισμό που θα ήταν παραδεκτός από το «Rabkrim»,^[25] έστειλε πίσω στο σπίτι τους, με άδεια χέρια εκατό αντιπρόσωπους από επαρχίες που είχαν έρθει για να προμηθευτούν βιβλία ή μηχανήματα, προετοιμάζοντας μια αναφορά για την αδράνεια του προηγούμενου μήνα και ένα σχέδιο για την αδράνεια του μήνα που θα ακολουθούσε. Με μια λέξη, προχωρήστε χωρίς να μετακινηθείτε από τις θέσεις σας, για να αφοσιωθείτε στο αιώνιο λάκτισμα, δημιουργώντας με ανενεργό γρίφο την υπέροχη εμφάνιση των πιο πυρετωδών από τις θέσεις εργασίας. Στη συνέχεια, ένα γεύμα, αποτελούμενο από νερό με πρώτο και δεύτερο χυλό, χυλός με δεύτερο νερό, συν ένα επιδόρπιο τσαγιού βατόμουρου με σακχαρίνη Estrella κόκκινη, αγορασμένη με ολόκληρο το μηνιάτικο. Μετά η κριτική με τη

σύζυγο, στα μισά του δρόμου φωνή, η σοβιετική εξουσία, τα όνειρα για το χαμένο παράδεισο, τα μπισκότα Eini και επιτέλους, αληθινός ύπνος σε ένα παγωμένο μικρό δωμάτιο, κάτω από τις κουρτίνες με τη μυρωδιά του σκυλιού. Όλα αυτά ήταν ζωγραφισμένα στα απλά πρόσωπά τους.

Ο Δάσκαλος μας είπε: «Δεν ακούτε το μουρμουρητό της ζωής; Εντάξει, είναι μια ζωή άθλια, αλλά θα διορθωθεί. Να χαίρεσαι, κύριε Delet, δεν θα κάνουν άλλο θόρυβο. Από εδώ και πέρα θα περπατούν με τα συνηθισμένα τους δύο πόδια, αν και αρκετά πιο αδύνατα!».

Πράγματι, αυτή τη φορά η επιστροφή στη Μόσχα άφησε τον κ. Cool και τον Monsieur Delet. Τους ανακήρυξαν «Καλεσμένους της Σοβιετικής Δημοκρατίας», τους στέγασαν σε καλό ξενοδοχείο τους τάιζαν κρεατοκροκέτες και τους πήγαν και ένα θεωρείο του θεάτρου Μπολσόϊ για να δουν το μπαλέτο των Sylphs. Όλα αυτά, συμπεριλαμβανομένων των περισσότερων κλασικών βημάτων των γοητευτικών χορευτών, τους είχαν ικανοποιήσει πλήρως και νοιώθοντας σπουδαίοι, άρχισαν να μιλούν περιφρονητικά, όχι μόνο μαζί μας, αλλά επίσης και με τον Δάσκαλο. Ο κύριος Delet, σε μια περίπτωση, με έβγαλε στο διάδρομο με μια μισοφαγωμένη κροκέτα, λόγω ανεπαρκούς επίδρασης του Pink, και είπε: «Έχω εδώ μια ευγενή χειρονομία από έναν καλεσμένο της Δημοκρατίας!».

Επειδή μας τίμησαν μόνο με σύντομες απαντήσεις, δεν μπόρεσα να ξεκαθαρίσω τι εννοούσαν ακριβώς. Ήξερα μόνο ότι ο κύριος Cool έπαιζε τα απογεύματα bridge με υψηλόβαθμους αξιωματούχους και ότι διαπραγματεύτηκε μαζί τους σημαντικές παραχωρήσεις στο Τουρκεστάν και τη Σιβηρία. Ο κύριος Delet πρότεινε στον Δάσκαλο να προσπαθήσει να μιλήσει με εκείνους τους διπλωμάτες από την Οικουμενική Νεκρόπολη, αλλά του είπε ο Jurenito απλά: "Με βαρέθηκα!".

Αντίθετα, η κατάσταση του Ercole πήγαινε από το κακό στο χειρότερο και ήρθε στο σπίτι μας ταλαιπωρημένος πέρα από κάθε μέτρο.

«Χίλιοι διάβολοι! -είπε-. Πόσο άλλαξαν όλα! Με ανακάλυψαν! ήρθε ένας επιθεωρητής και ούτε ο Δίας ούτε ο Τρίτωνας μπορούσαν να με βοηθήσουν. Σε μένα, στον Ercole Bambucci, πρότειναν να δουλέψω...! Το φαντάζεσαι; Να πετάω κροτίδες; Να βάζω σημαίες; Τίποτα από αυτά! Παραγωγική δουλειά! Ακαρδοί! Ιησουΐτες! Γιατί τότε είναι τα Συμβούλια; Σε τι διαφέρετε από τους Γερμανούς; Μου έδωσαν ένα τετράδιο εργάτη, σημείωσαν εκεί ότι είχα λάβει κάποιο παντελόνι από την «Κοινωνική Ασφάλιση» των γέρον και ένα frac de lacayo (φράκο υπηρέτη που ακολουθούσε πεζός τον κύριό του) και ήθελαν να γράψουν και τις ώρες που είχα δουλέψει. Αλλά για αυτό πρέπει να δουλέψετε, ηλίθιοι! Το Καπιτώλιο θα καταρρεύσει μπροστά μου αν κάνω κάτι τέτοιο...!».

Ο Alexei Spiridonovich, μετά την εμπειρία του στο Dirki, σταμάτησε να περιμένει τους στρατηγούς και τους συμμάχους. Είχε εναποθέσει όλες

του τις ελπίδες στους κομμουνιστές που σίγουρα θα ντρέπονταν και αφού άνοιγαν τα μαγαζιά με τα φαγώσιμα, θα επέτρεπαν τη δημοσίευση της Russkie Viedomosti (ρωσική φιλελεύθερη καθημερινή εφημερίδα, που εκδιδόταν στη Μόσχα από το 1863 έως το 1918.). Μέχρι τότε τα πάντα θα πήγαιναν υπέροχα.

Η Aisha και εγώ συνεχίσαμε την παλιά μας δουλειά. Αυτή την επανάσταση στην Αφρική και εγώ κουνέλια, που είχαν γίνει κατά τη διάρκεια της απουσίας μου, χάρη στην εξαιρετική δουλειά από τον V. L. Durov, πολύ πιο συνειδητοποιημένα.

Αλλά, δυστυχώς, η δουλειά μου δεν με ικανοποιούσε και με βασάνιζε συνεχώς. Στο μικρό μου δωμάτιο αφιέρωσα πολύ καιρό σε μεταφυσικούς προβληματισμούς για το τι ήταν καλύτερο, το κρύο ή ο καπνός; Γέροντας προς το τελευταίο, βγήκα στο αίθριο σέρνοντας. Φρόντισα τα καυσόξυλα του γείτονα, ιδιοκτήτη αποθήκης λαθραίων προϊόντων, δηλαδή ζαχαρίνης και κατεψυγμένων μήλων, τα έκοψα και άναψα με αυτά τέλος τη σόμπα μου. Οι παγωμένοι τοίχοι είχαν αρχίσει να ξεπαγώνουν και μέσα στο κρεβάτι ένιωθα σαν να ήμουνα σε μια βάρκα στη μέση ενός παγωμένου ωκεανού. Μετά έξω από το παράθυρο, εκεί που έβγαине ο σωλήνας, άρχισε να φυσάει ο άνεμος, η σόμπα ταλαντεύτηκε και ξεκίνησαν κύκλοι από έντονο καπνό και άρχισα να βήχω, να κλαίω και να το μετανιώνω. Μετά, ακόμα πιο απελπισμένος φόρεσα το παλτό μου, ύποπτης προέλευσης και βγήκα στο δρόμο. Ίσως μπορούσα να πάω στον Τύπο, όπου έδιναν σάντουιτς με αυγοτάραχο σολομού και να συζητήσω για «την ανάγνωση της προλεταριακής χορωδίας», ή αν όχι, θα μπορούσα να πάω στο Μουσείο του Πολυτεχνείου; όχι, δεν έδιναν σάντουιτς εκεί και πέρα από αυτό είκοσι έξι νέοι ποιητές διάβασαν στίχους για «τη μάζα των μηχανών». Όχι, όχι. Έμεινα καθισμένος στις σκάλες, να τρέμω από το κρύο και να φαντάζομαι ότι όλα αυτά δεν γίνονταν μάταια και ότι καθισμένος σε ένα σκαλοπάτι συνέβαλα στη μακρινή αυγή της Αναγέννησης. Έτσι ήρθαν στο μυαλό μου στίχοι όπως αυτοί:

*Πώς θα λάμψει το μεσημέρι της χρυσής εποχής!
Πόσο μπλε θα είναι ο ουρανός μετά την καταιγίδα!
Και ο χυμός των άγριων κλαδιών θα μεταμορφωθεί
Στο πιο διάφανο αρχαίο κρασί...*

Ποτέ δεν είχα ζήσει με τέτοια ειλικρίνεια, φτώχεια, πνευματικότητα και αγνότητα. Όλη η Μόσχα μου φάνηκε σαν μοναστήρι με αυστηρές πειθαρχίες, αιώνια νηστεία, συλλογές και φόρους. Ακόμα και στην ανία υπήρχε κάτι ασκητικό και μόνο μια καρδιά σκεπασμένη με λίπος δεν θα

μπορούσε να συλλάβει το συγκινητικό μεγαλείο εκείνης της πόλης, που κήρυξε μια βροχερή φθινοπωρινή νύχτα την άφιξη του παράδεισου, με τα αστέρια να σκορπίζονται στη γη και μετά, καλυμμένος από τη χιονοθύελλα, έμεινα σιωπηλός μασώντας ηρωικά την τελευταία χούφτα σιτηρών, χωρίς όμως να πλησιάζει η φωτιά κάποιου αποστόλου που θα με είχε ζεστάνει...

Ο Δάσκαλος δεν δούλευε πουθενά, δεν έκανε τίποτα, κάπνιζε συνεχώς τσιμπούκι και κοίταζε στο άπειρο με καρφωμένα μάτια και άδειο βλέμμα. Τότε εγώ του είπα: «Ένας ποιητής έγραψε ένα βιβλίο που ονομάζεται «Ένα άλογο είναι ίσο με ένα άλλο άλογο». Θα μπορούσα να προσθέσω: Ένα κράτος είναι ίσο με ένα άλλο κράτος. Ο κύριος Cool εκτιμώ, περνάει υπέροχα εδώ. Ο Ercole εργάζεται ως τερματοφύλακας. Στη λιανική, η πώληση τσιγάρων και καφέ καρότου τυπώνεται με την προστασία του εξεγερμένου R.S.F.S.R. Έγραψαν οι Γάλλοι στους τοίχους των φυλακών: «Libertad-Igualdad-Fraternidad - Ελευθερία-Ισότητα-Αδελφότητα». Εδώ, στα δέκα χιλιάδες χαρτονομίσματα, με τα οποία γεμίζουν τις τσέπες τους κερδοσκόποι και εργολάβοι, οι επαναστάτες έχουν τυπώσει τα εξής: «Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε!». Δεν μπορώ πια να ψάξω για αυτό το αεροπλάνο που δεν πετάει. Ω!! τι ανία! Αλλά μη μου δίνεις πολλή σημασία. Αυτό μπορεί επίσης να γίνει με ποδήλατο. Κάποια φορά το σκέφτηκα πολύ καθαρά και αποφάσισα να σας ανταγωνιστώ γράφοντας κάποιους στίχους. Ακούστε:

*Όχι, δεν υπάρχει εξέγερση στη Ρωσία!
 Όχι, δεν υπάρχει διχόνοια στη Ρωσία!
 Η σημαία της είναι ένα έντονο μοβ χρώμα.
 Χτίζει με τα χιλιάδες χέρια της
 Το νέο κόσμο.
 Η βρώμικη καθημερινή δουλειά είναι μια χαρά
 Η Ανατολή είναι καλά βαμμένη με αίμα,
 Η γιγάντια πεταλούδα που φτερουγίζει σπασμωδικά
 Θα ανοίξει το ασήμαντο κουκούλι
 Έτσι, ανάμεσα στα φτωχά χαρτιά του Sonnarjox,[26]
 Κάτω από τη ξιφολόγχη του στρατιώτη, ανάμεσα σε μελάνι και αίμα,
 Με μεγάλη αγωνία το λαχταριστό τριαντάφυλλο ετοιμάζεται να ανοίξει
 της ακατανίκητης αγάπης..., κ.λπ., κ.λπ.*

Ήθελα να τα το στείλω στον Schmidt στο Sonnarjox, αλλά νόμιζα ότι θα τους προσέβαλλε το «φτωχά» και το έσκισα. Tararabumbia! Το καταλαβαίνεις, Ehrenburg; Πρέπει να πεθάνω, λοιπόν Το έργο μου τελείωσε!».

Μου προκάλεσε τόση φρίκη και θλίψη που δεν μπορούσα να πω ούτε μια λέξη και κολλούσα στο γόνατο του Jurenito. Αρχισα να κουνώ το

κεφάλι μου ανόητα. Ο Δάσκαλος συνέχισε λέγοντας: «Σίγουρα έχω βαρεθεί με τα πάντα. Ο Θάνατος όμως, όσο περίεργο κι αν είναι, όπως αποδεικνύεται, πρόκειται για ένα αρκετά περίπλοκο εγχείρημα. Ένας ηλίθιος με λέει «οδηγό», ένας άλλος «σύντροφο», ο τρίτος «φίλο», ο τέταρτος «σύντροφο», ο πέμπτος «κύριο», ο έκτος «κύριε» και εσύ, ο έβδομος, «Δάσκαλε». Τι θα έλεγαν οι επτά αν ήξεραν ότι ο Julio Jurenito αυτοκτόνησε σαν παρασυρμένος μόδιστρος; Για πάντα θα μείνουν πιστοί στο εμπόριο, στη φιλία, στη θεότητα, στη σοφία...».

«Δεν είμαι τόσο σκληρός. Πρέπει να πεθάνω αξιοπρεπώς. Για οποιονδήποτε άλλον, αυτό θα ήταν απλό, αρκεί να διαφωνήσω με την άποψη της πλειοψηφίας. Αλλά εμένα, όπως ξέρεις καλά, μου λείπουν οι αρχές. Γι' αυτό φεύγω με ένα κεφάλτο χαμόγελο από όλους τους νομούς, εντολές και υπηρεσίες αντικατασκοπίας. Δεν μπορώ να πεθάνω για μια ιδέα. Μου μένει μόνο μια ελπίδα, οι μπότες, μόνο αυτό...»

Συγκινημένος από τα τρομερά λόγια του Δασκάλου και από την αινιγματική αναφορά του στις μπότες, νόμιζα ότι είχε τρελαθεί και αποφάσισα να βγω να αναζητήσω τον κύριο Delet, ο οποίος είχε ήδη εμπειρία στο θέμα αυτό. Αλλά ο Δάσκαλος με σταμάτησε και πάλι εγώ του πρότεινα να θαυμάσω τις ψηλές αγγλικές του μπότες, δεμένες μέχρι την κορυφή, που είχε αγοράσει πάμφθηνες στο Elizavetgrad όταν ήταν υποψήφιος για τον θρόνο της Ρωσίας.

«Μόνο για αυτές τις μπότες μπορώ να πεθάνω. Δυστυχώς, οι Μπολσεβίκοι απομάκρυναν από τη Μόσχα όλους τους ληστές. Θα αναγκασθώ λοιπόν να ταξιδέψω νότια, όπου τα έθιμα είναι πολύ πιο απλά. Εσύ και η Aisha θα έρθετε μαζί μου. Είναι αυτή που αγαπώ περισσότερο. Εσένα, δεν σε αγαπώ καθόλου, αλλά θα πρέπει να είσαι αυτός που θα γράψει τη βιογραφία μου και ως εκ τούτου, πρέπει να με συνοδεύσεις μέχρι το τέλος. Να είστε προετοιμασμένοι. Αύριο θα αναχωρήσουμε για το Κονοτορ, το οποίο, όπως φαίνεται, είναι μια πολύ ευχάριστη μικρή πόλη».

Έμεινα εντελώς άναυδος, με κυρίευσε ο πανικός και η αγωνία. Ίσως θα έπρεπε να είχα συγκεντρώσει θάρρος και να προσπαθούσα να αποτρέψω τον Δάσκαλο, αλλιώς θα έπρεπε να το κάνω για μια φορά στη ζωή μου και να ξεσκίσω από τους καταραμένους αδένες μου έστω και έναν. Αντίθετα όμως, χωρίς να σκεφτώ τίποτα, πήγα να δω έναν γνωστό, για να μας φτιάξει τα χαρτιά. Το πιστοποιητικό ανέφερε ότι πηγαίναμε στο Κονοτορ «Να καταστείλουμε τον αναλφαβητισμό»...

Όταν γύρισα σπίτι το βράδυ δεν άναψα τη σόμπα, ούτε έγραψα στίχους, ούτε άφησα τη φαντασία μου να τρέχει, αλλά καθισμένος οκλαδόν σε μια γωνία ούρλιαζα μέχρι το πρωί: «Βοήθεια! Ανακούφιση! Ο Δάσκαλος θέλει να πεθάνει για μερικές μπότες...! Και μετά από αυτό,

σφύριξε ένα πένθιμο εμβατήριο, σιγοτραγουδώντας μέσα από τα δόντια του...».

Ο θάνατος του Δασκάλου

Ήμουν σε ένα σταυροδρόμι. Ήξερα ότι ο Δάσκαλος είχε ολοκληρώσει το αξιοθαύμαστο έργο της ζωής του και ότι για τους επόμενους ο θάνατός του θα ήταν ένα αμετάκλητο και επίσημο σημείο σε μια σελίδα, που δεν θα μπορούσε να μην είναι το τελευταίο. Αλλά τον αγάπησα με την ειλικρινή και παράλογη αγάπη που μόνο ένας σκύλος είναι ικανός να προσφέρει, σ' αυτόν που τον πήρε από το δρόμο, όταν ήταν ένα ψωριάρικο και τελείως τυφλό κουτάβι. Γι' αυτό εγώ, πιστός σε αυτό το συναίσθημα, χωρίς να σκέφτομαι τους μεταγενέστερους και χωρίς να δίνω σημασία στους έκπληκτους ταξιδιώτες, με τα κεφάλια γερμένα πίσω (υπερόπτες), ούρλιαζα πολύ και απεγνωσμένα.

Μα γιατί μιλάω τώρα για τη λύπη μου, την αδυναμία μου, την αδυναμία μου; Δεν είναι φυσικά, για να επικοινωνήσω τα θλιβερά μου συναισθήματα για τα οποία έγραψα αυτό το βιβλίο, αλλά για να πω την ιστορία εκείνου του λαμπρού Δασκάλου και όχι αυτή ενός αδύναμου, ασήμαντου και απεχθή μαθητή, του Ilya Ehrenburg, συγγραφέα μέτρων στίχων, δημοσιογράφου της δεύτερης σειράς, δειλό, αποστάτη, μικροπρεπή, αγιασμένο, ένα ιδεαλιστικό γουρούνι με μάτια διαλογιστές που ούρλιαζαν στο κάθισμα μιας άμαξας τρίτης κατηγορίας. Ποιος θα μπορούσε να αντέχει τις προσβλητικές και ενοχλητικές ανησυχίες του, όταν είναι δίπλα μου και στο ίδιο το αυτοκίνητο, ετοιμαζόταν να πεθάνει, στρίβοντας ένα τσιγάρο και αστειευόμενος με την Aisha, εκτός από τον μεγαλύτερο άνθρωπο ολόκληρου του αιώνα μας;

Δεν θα σταματήσω να μιλάω τώρα για τη θλίψη της Aisha, ούτε για τον ερχομό μας στη μικρή πόλη, που από εκείνη τη στιγμή έμελλε να γίνει αθάνατη. Όλα συνέβησαν όπως είχε προβλέψει ο Δάσκαλος. Στις 12 Μαρτίου, το σούρουπο, καθίσαμε σε ένα παγκάκι στη μεγάλη λεωφόρο που πήγαινε από το σταθμό στο κέντρο της πόλης. Αυτός ο Δάσκαλος, τακτοποιημένος, ξυρισμένος και με έναν πανηγυρικό αέρα, μας κάλεσε για μια βόλτα. Αν δεν ήταν το σκισμένο του σακάκι, θα μπορούσα να φανταστώ ότι ήταν ο γραμματέας του πρεσβευτή του Labardan. Για μια στιγμή μου φάνηκε μάλιστα ότι ο Δάσκαλος είχε αλλάξει γνώμη και αποφάσισε να μην πεθάνει, αλλά να αυτοανακηρυχθεί βασιλιάς, πρόεδρος ή negus (βασιλιάς στην Αιθιοπία) από κάποια χώρα του κόσμου... Μα εκείνος, τέλος, μας απευθύνθηκε προφέροντας τα ακόλουθα υπέροχα λόγια, τα τελευταία και όμορφα λόγια του Δασκάλου:

«Είναι πολύ πιθανό σήμερα κάποιος ληστής να νοιώσει επιτέλους τον πειρασμό για τις μπότες μου. Ο σύντροφος Oltienko με διαβεβαιώνει ότι οι ληστείες στην πόλη αυξάνονται. Δυστυχώς οι μεταγενέστεροι δεν θα γνωρίζουν το όνομά του, αλλά το βλέπω ήδη πολύ καθαρά, μέσα στο έτος 1980 περίπου, ένα μνημείο θα στηθεί στη μνήμη αυτού του άγνωστου που απελευθέρωσε τα κράτη του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος από τον σκληρό Μεξικανό ληστή Julio Jurenito. Είναι κρίμα που δεν μπορώ να βάλω στεφάνι στα πόδια του, γιατί αυτό θα ήταν για μένα ένα πολύ ευχάριστο έργο. Για αυτό και για πολλά άλλα πράγματα, Ehrenburg, θα αναχωρήσεις μετά τον θάνατό μου σε κάποιο ήσυχο μέρος και θα αφιερώσεις τον δικό σου άχρηστο χρόνο, χωρίς εξοικονόμηση λέξεων, αλλά ταυτόχρονα χωρίς να προσθέτεις γραμμές στο ποιο ανόητο (που σου αρέσει πάντως πολύ να κάνεις), να γράψεις όλα όσα ξέρεις για τη ζωή και τις συζητήσεις, τα ανέκδοτα και τη δουλειά μου (κυρίως για τα υποτιθέμενα ανέκδοτα). Εδώ και καιρό τη θέση του έπους και του κηρύγματος έχει καταλάβει ανέκδοτο, που είναι το κλειδί του θησαυρού της κατακλυσμένης ανθρωπότητας. Πριν από αυτό το βιβλίο, οι έξυπνοι θα γελούν και οι ανόητοι θα αγανακτούν. Ωστόσο και οι δύο δεν θα καταλάβουν πολλά. Αλλά μην λυπάστε, αποδίδοντάς το στην έλλειψη ταλέντου σας. Η κατανόηση μου είναι δύσκολη και περίπλοκη δουλειά. Από την αρχή της ζοφερής και μεγαλειώδους ημέρας της έλευσής μου, μιλούσα ήδη για το αύριο, τρέχοντας μπροστά σαν σκύλος, πάντα συνηθισμένος να μυρίζει και να ακούει αυτό που βλέπει. Κάποτε ο Alexei Spiridonovich με ρώτησε αν μισώ τη ζωή... Φυσικά και όχι. Την μισώ, αλλά μια τεράστια έλλειψη αγάπης εισβάλλει στην καρδιά μου. Οικοδομώ! Εργάζομαι! Μεγαλώνω, Παιδιά μου! Δεν σας ζητώ να υποχωρήσετε, δεν βάζω κρυφά βόμβες με λίγα λόγια πουθενά και δεν συνιστώ να βγάλεις το παντελόνι σου και αφοσιωθείς στη βοσκή των προβάτων όπως έκανε ο Raimond Duncan. Αγαπητή Aisha, πίστεψέ με, εσύ είσαι το πιο εξαιρετικό άτομο που έχω γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Αλλά η παιδικότητά σου δεν θα σώσει τον κόσμο. Δέκα φορές έχεις «υπερασπιστεί τον πολιτισμό», έχεις καταλάβει μια Υποενοότητα και σου αρέσει ήδη το γραμμόφωνο και το στυλό. Με μια λέξη, αποδέχεσαι ήδη τη σειρά των εποχών του έτους, όπως καθιερώθηκε και για όλα αυτά έρχεσαι μαζί μας. Για να αρχίσει η σπειροειδής κίνηση του κόσμου να δοκιμάζει την τύχη μας, πρέπει να περάσει ένας κύκλος εκατό ετών, ένας κύκλος αίματος, ιδρώτα και σιδήρου. Βλέπω ήδη το ζενίθ της μέρας που ανατέλλει στον ορίζοντα. Ο Παρθενώνας τότε θα μοιάζει με ένα ασήμαντο και άχρηστο παιχνίδι δίπλα στις μεγάλες τραπεζαρίες των γιγάντιων πολιτειών. Πριν από αυτό, οποιαδήποτε άντληση νερού με τα χέρια, θα ντροπιάσει τα πλαδαρά χέρια που κρατούν τους γοτθικούς καθεδρικούς ναούς. Το πιο απλό

ουρητήριο δρόμου θα μετατραπεί σε μια μάζα από σκυρόδεμα και γυαλί που θα ξεπεράσει την πυραμίδα του Χέοπα. Έτσι θα είναι! Μιλάω για όλα αυτά εδώ, στη φτωχή, κατεστραμμένη Ρωσία. Αυτοί που τώρα έχουν περίσσεια από πέτρες δεν θα χτίσουν, αλλά αυτοί, που μακάρι να πεθάνουν αυτές τις ταραγμένες μέρες για να δυναμώσουν καλύτερα οι αρθρώσεις με το αίμα τους».

»Τα προβλέπω όλα αυτά, αλλά δεν το χαίρομαι. Μακάρι στις τελευταίες μου ώρες να διαλυθεί όλη η ομίχλη αυτού του ζοφερού μέλλοντος. Πηγαίνει ένας άντρας με τον φάκελό του γεμάτο χαρτιά. Έχει ένα όπλο στην πίσω τσέπη του. Μην φοβάστε, αυτός δεν είναι ληστής, αλλά έντιμος αξιωματούχος. Σήμερα το πρωί πληκτρολόγησε κάτι στη γραφομηχανή, έβαλε έναν αριθμό πρωτοκόλλου και πυροβόλησε έναν άνδρα που δεν συμφωνούσε με τις ιδέες του. Τώρα μόλις έχει φάει και πηγαίνει βιαστικά σε μια συνάντηση. Βλέπεις μια γάτα δίπλα του; Πιθανότατα σήμερα έφαγε ένα ποντίκι. Επιτρέψτε μου να υποκύψω στη γάτα, στην Aisha, στην απουσία αριθμών και να κοιτάξω το μέλλον. Είναι πιθανό να μην υπάρχουν πια γάτες εκεί, αλλά εξίσου απλοί αριθμοί ή ακόμα και γάτες για πάντα χωρίς αρίθμηση. Ο κόσμος είναι ένα μυστήριο για τον άνθρωπο. Τι σημασία έχει για αυτόν ο Άρης ή η εκτροφή αλόγων; Θα σκεφτεί τα αστέρια μόνο όταν είναι ερωτευμένος, σαν ξεχωριστό και φλογερό ουράνιο φωτισμό. Οι νέοι κόσμοι θα είναι απλά εξοπλισμένοι για μια αποστολή στον κρύο πόλο. Ο άνθρωπος έχει απομακρύνει τον εαυτό του από το σύμπαν, έχει κλειστεί μέσα του και έχει χάσει την αρμονία του... Ένας άντρας μπορεί να αναγκαστεί να χορέψει σε τεντωμένο σκοινί, αλλά μόλις φύγουν οι θεατές θα πέσει απαλά στην άμμο του τσίρκο. Όπου δεν υπάρχει αρμονία, δεν υπάρχει ούτε ελευθερία ούτε αγάπη ούτε υπέρβαση της ανθρωπότητας, αλλά θάνατος. Ίσως ο κύριος Cool να σβήσει την Aisha από τον κόσμο με επιστημονικά μέσα, σαν κατσαρίδα, ή η Aisha, χωρίς κομπλιμέντα όπως στο σπίτι, θα πάρει πρωινό με ένα μπουτί "Mr. Cool", ή ίσως και οι δύο θα τεθούν υπό τον ίδιο ζυγό και θα σέρνουν, μισώντας ο ένας τον άλλον, το χαρούμενο άρμα της «ανθρωπιάς που τώρα απελευθερώθηκε». Ίσως ο Ercole, έτσι ή αλλιώς, να ξύνει μόνος του τον αφαλό του στο δρόμο Pascudini, ή ίσως η αιώνια στρατιωτική παρέλαση του Karl Schmidt, θα θέλει να αποφύγει τον θάνατο ή θα τον ψάξουν τρελά, αλλά κανείς δεν θα κοιμηθεί ήσυχα και απλά, αλλά όλοι θα έχουν σπασμούς και θα χοροπηδάνε ασταμάτητα. Αντί για αγάπη, μόνο ένα βιβλίο εσόδων και εξόδων. Η οικειότητα και η βοήθεια θα πρέπει να μετατραπούν σε αδιαφορία. Η αγάπη δεν είναι ένα αντικείμενο, αλλά ένα συναίσθημα που ζεσταίνει, σύμφωνα με την παλιά συνταγή του καλού βασιλιά Δαβίδ, την ψυχρότητα στην ανάσα της καρδιάς του άλλου. Όπου δεν υπάρχει σε αρμονία δεν θα υπάρχει ζωή,

αλλά μόνο συνύπαρξη ανθρώπων και πραγμάτων. Για τις πόλεις, ο Monsieur Delet ανέφερε επίσης την αρμονία. Για αυτόν είναι μια λογική διατροφή, το σωστό μέτρο όλων των σωματικών αντιδράσεων που εμφανίζονται κάθε φορά σε ένα άτομο... Αλλά δεν μιλάω για αυτό φυσικά, αλλά για την απώλεια συναισθήματος από την πλευρά της ανθρωπότητας, κάτι που είναι απαραίτητο για μια όμορφη ζωή, που γίνεται σε αρμονία με τον κόσμο...

»Δεν ξέρω πώς μπορεί να βρεθεί αυτό που λέω, αν θα γίνει στα εργαστήρια, στα μέρη που κήκαν από αυθόρμητη καταστροφή ή από την υπέρτατη προσπάθεια της συνειδητής και διαρκούς βούλησης. Δεν ξέρω πότε θα έρθει επιτέλους η ώρα του θανάτου, της ελευθερίας και του ενθουσιασμού, της εύθυμης ξεγνοιασιάς και χαράς, αλλά το ξέρω πως θα έρθει και ξέρω επίσης ότι για αυτό είναι απαραίτητο να επιταχύνουμε την αναπόφευκτη ροή των γεγονότων, των πολέμων, των επαναστάσεων, των ταραγμένων ημερών μας και του πένθους.

»Κάνε το όπως ξέρεις! Όσο για μένα, δεν εύχομαι τίποτα περισσότερο. Έχω ήδη βαρεθεί, έχω πολύ βαρύ στομάχι και η δυσπεψία είναι τόσο άσχημη που θα σόκαρε ακόμη και τον ίδιο τον κύριο Delet. Ακούστε με φίλοι μου! Να προσέχετε την υγεία σας! Μην ανησυχείτε για το πτώμα μου! Φάτε τυρόπηγμα στη Μόσχα, αν μπορείτε! Είναι ένα εξαιρετικό και μη συσκευασμένο προϊόν και συνιστάται ιδιαίτερα για την αθανασία και τη σκέψη.

Όταν τελείωσε την ομιλία του, ο Δάσκαλος έφαγε ένα παγωμένο αχλάδι και σκούπισε το πρόσωπό του και το μέτωπο με το κόκκινο μαντίλι του, φίλησε την Aisha, μου έδωσε μια μαυρισμένη λόγω του καπνού, πίπα κάνναβης και αφού μας διέταξε να καθίσουμε στο παγκάκι, άρχισε να περπατάει στον ήδη έρημο δρόμο. Τινάχτηκα και κλαψούριζα ασταμάτητα. Λίγο μετά, άκουσα μια διαπεραστική κραυγή, ένα σφύριγμα, έναν πολύ κοντινό πυροβολισμό. Η Aisha άρχισε να τρέχει προς τον Δάσκαλο. Άφησα τον εαυτό μου να πέσει κάτω από το παγκάκι κι εκεί έμεινα ακίνητος, κουλουριασμένος.

Ένα τέταρτο αργότερα σύρθηκα έξω και αποφάσισα να πάω να δω τι είχε συμβεί. Εκατό βήματα από το παγκάκι είδα τον Δάσκαλο, ξαπλωμένο σε ένα χαντάκι, με καλυμμένο το πρόσωπό του εντελώς από αίμα. Ήταν νεκρός. Του είχαν βγάλει τις μπότες και άφησαν τα δικά του λυπημένα και κρύα πόδια εκτεθειμένα. Τελικά, έπεσα δίπλα του κρατώντας ένα από αυτά τα πόδια, τα ντυμένα με τις ριγέ, μπαλωμένες κάλτσες.

Υπήρχαν όλα όσα είχα ζήσει!

Η Aisha ήρθε τρέχοντας, κουνώντας το μεγάλο αφρικανικό μαχαίρι της. Είχε προσπαθήσει, μάταια, να προλάβει τον δολοφόνο.

Τότε, τι να κάνουμε με τα “ταπεινά” λείψανα του Δασκάλου; Καλέσαμε τους πολιτοφύλακες Αυτό θα σήμαινε τη μετατροπή ενός μεγάλου μυστηρίου σε ένα περίφημο πρωτόκολλο. Γι' αυτό κουβαλήσαμε το σώμα του Δασκάλου, εκμεταλλευόμενοι το γεγονός ότι δεν υπήρχαν άνθρωποι και ήταν σκοτεινά, έξω από το πόλη, στο ανοιχτό γήπεδο και εκεί, με τη βοήθεια του μαχαιριού της Aisha, περάσαμε ολόκληρη τη νύχτα σκάβοντας έναν τάφο γι 'αυτόν. Όταν τα πάντα γύρω μας κοιμούνταν πριν έρθει η αυγή, ο τάφος ήταν έτοιμος και φαινόταν η θαμπή λωρίδα της αυγής, θυμηθήκαμε τις προφητείες του Δασκάλου.

Βρήκα έναν πάσσαλο, τον έφερα και κρέμασα πάνω του το βιβλιάριό μου, του εργάτη— δεν είχα κάτι άλλο στο χέρι. Έγραψα πάνω του: «Προσοχή! Εδώ βρίσκεται ο Δάσκαλος του Humanity Julio Jurenito, πέθανε στις 12 Μαρτίου 1921, στις 8:20 π.μ. αργά». Και είναι πιθανό, ότι δεν θα υπάρχει πλέον ούτε ίχνος αυτού του ιερού τάφου...!

Όσο δουλεύαμε, φαινόταν ο κόπος και οι μικρές ανησυχίες να μας κρύβουν τι είχε συμβεί. Αλλά όταν επιστρέψαμε στο σταθμό και συνειδητοποιήσαμε ότι θα έπρεπε να επιστρέψουμε στη Μόσχα χωρίς τον Δάσκαλο και ότι δεν θα ξαναπάμε ποτέ να ακούσουμε ξανά τη γλυκιά και αγαπητή φωνή του, άρχισα να ουρλιάζω, από τον πόνο και από την οργή. Μάταια η Aisha προσπάθησε να με ηρεμήσει, λέγοντάς μου ότι ο Jurenito είχε ήδη μετατραπεί σε Θεό που βρισκόταν σε άλλο μέρος. Όλα αυτά όμως δεν ήταν παρά άθλιες κραυγές ανάξιες του ονόματός του. Ήξερα ότι είχε πεθάνει για πάντα, όσο ήμουν ακόμα ζωντανός και επιπλέον δεν είχα καν καλές μπότες, αλλά και αν τις είχα θα τις είχα κρύψει, για να συνεχίσω να ζω όπως όλοι...

Τρελαμένος, έπεσα πάνω σε έναν πωλητή cupcakes και χτύπησα το καλάθι του. Άρχισα να φωνάζω: «Το καταλαβαίνεις; Ο Δάσκαλος είναι νεκρός! Πέθανε για ένα ζευγάρι μπότες! Δεν θα το αντέξω!» (Όπως μπορεί να δει ο έξυπνος αναγνώστης, αυτό το τελευταίο ήταν απλώς ένας τρόπος να εκφράσω τον άπειρο πόνο μου).

Με χτύπησαν και με πήγαν στο αστυνομικό τμήμα, αλλά το απόγευμα με άφησαν ελεύθερο και συνεχίσαμε το ταξίδι μας προς τη Μόσχα. Αλλά αυτή η πόλη, για μένα, ήταν ήδη άδεια και αποτελώντας μέρος ενός κόσμου που στα μάτια μας δεν είχε πλέον κανένα δικαίωμα να περιστρέφεται, να κάνει τους αδιάκοπους κύκλους του, να συνεχίζει άσκοπα τη μακρά, και παράλογη πορεία του στο άπειρο...

Και προφανώς, περιττό

Ίσως έπρεπε να σταματήσω στο θάνατο του Δασκάλου και να μην ξεκινήσω το κεφάλαιο, το θλιβερό και βαρετό, που έχω ήδη στερηθεί τη φωτεινή του παρουσία, αλλά έχω πιστέψει ότι για τους αναγνώστες θα μπορούσε να έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον να γράψω μια σύντομη αναφορά, για τα διαφορετικά μονοπάτια που ακολουθούνται από όλους εμάς που συνοδεύαμε το Δάσκαλο στην πορεία του στη ζωή. Εκτός από αυτό, όλα όσα είδα στην Ευρώπη ταρακούνησαν τη φαντασία μου σε τέτοιο βαθμό που δεν θεωρώ δυνατό να κρύψω την αξιολύπητη και ανισόρροπη κατάσταση στην οποία βρέθηκα όταν άρχισα να γράφω το βιβλίο. Για αυτό το λόγο πήρα την απόφαση να προσθέσω στο αρμονικό οικοδόμημα το αδέξιο και ασήμαντο παράρτημα του κεφαλαίου 35 και τελευταίου από όλα.

Όταν έφτασα στη Μόσχα, συγκέντρωσα όλους τους ανθρώπους μας για να τους ενημερώσω για το θάνατο του Δασκάλου. Συναντηθήκαμε στο δωμάτιό του και αυτό φαινόταν σαν να ήταν τρυφερό, αλλά και ύποπτο. Η εικόνα του παρέμεινε επίμονα, ανάμεσά μας. Ο Alexei Spiridonovich έκλαψε πικρά καθώς θυμόταν τις διαφωνίες του με τον Δάσκαλο, τις επιθέσεις δυσπιστίας του, τις δικές του αδυναμίες και την αποστασία του. «Είμαι ψεύδορκος!» —φώναξε—. Αυτός ο βρώμικος ληστής θα είναι καταδικασμένος στην αυτοκτονία!».

Ο κύριος Delet δεν μπορούσε να ακούσει την αφήγηση μου για τον τάφο, χωρίς να εκνευριστεί, με έναν πάσσαλο χωμένο στο έδαφος: «Ένας τόσο γενναιόδωρος άνθρωπος, που ήταν ο σύντροφός μου και συμμαθητής και να καταλήξει έτσι, χειρότερα από ό, τι στην κατηγορία δεκαέξι! Χώρα βαρβάρων, Κύριοι, χώρα βαρβάρων!».

Ταλαιπωρημένος, κλαίγοντας, ενθουμούμενος τα λόγια και τα έθιμα του Δασκάλου, σιγά σιγά αρχίσαμε πάλι να συζητάμε για το μέλλον μας. Παρά τις διαφορετικές δουλειές και επαγγέλματα, αυτό που κυρίως μας ένωσε και μας κράτησε στη Μόσχα ήταν η παρουσία του Δασκάλου. Ο κ. Cool, αν και είχε ορισμένες εκκρεμότητες, δεν έφερε αντίρρηση να αντικαταστήσει τις κροκέτες που του αντιστοιχούσαν ως «Καλεσμένος της Δημοκρατίας», με στρείδια και αστακούς στο Παρίσι. Ο κύριος Delet θυμόταν τώρα κάθε στιγμή τη δική του όμορφη χώρα —La douce France—, τη Zizi, τη Lucie και τα μπιζέλια της. επίσης του Ercole του έλειψε ο ήλιος της Ρώμης, η επίγευση του κρασιού και οι πινακίδες στη Via Pascudini. Ο Alexei Spiridonovich, στην πραγματικότητα, δεν έχασε τίποτα και

περιφρόνησε τις σαρκικές ανάγκες, αλλά ήταν πρόθυμος να μεταναστεύσει για να «σώσει την ελευθερία του πνεύματος από τα χέρια των διαφθορέων και των επιτιθέμενων. Δεν μπορούσα να σταθώ στο ύψος του και το μεγαλύτερο κίνητρο για μένα ήταν ακόμα ένα μικρό φλιτζάνι κακού καφέ με φτηνό ρούμι, στη βεράντα του αξέχαστου Rotonde μου. Υπήρχε όμως και ένα ιδεολογικός λόγος που με έκανε να θέλω διακαώς να επιστρέψω στη Δύση: παρά τον εγωισμό μου και την υπεροχή των ζωδών μου ενστίκτων, είχα ήδη καταλάβει ποιο ήταν το καθήκον μου ενώπιον της ανθρωπότητας, αφού μου το είχε κληροδοτήσει ο Δάσκαλος. Κατακτήστε το έργο της συγγραφής της συναρπαστικής ιστορίας της βαθιάς και νηφάλιας ζωής.

Η συγγραφή στη Μόσχα και στη Ρωσία γενικότερα, ήταν εξαιρετικά δύσκολη. Ήμουν απασχολημένος όλη την ώρα και αν δεν ήταν τα κουνέλια, ήταν οι αφιερωμένες συναντήσεις μαζί τους, ή ο αγώνας για την απόκτηση των διαφορετικών μεριδών και του ενός τετάρτου του καπνού στη μαύρη αγορά. Ακόμη και το απαραίτητο χαρτί για μια τόσο εκτεταμένη δουλειά θα ήταν πολύ δύσκολο να βρεθεί. Επιπλέον, είχα χάσει πολλά κιλά και γι αυτό δηλώνω ότι μου φαινόταν αδύνατο να συγκεντρωθώ στα μεγάλα προβλήματα που δημιουργούσε ο Δάσκαλος. Τέλος, η ατμόσφαιρα του τόπου όπου είχε καταλήξει σε τραγωδία και η γενική ατμόσφαιρα μιας μισοτελειωμένης ιστορίας, που δεν ευνοούσε το ήσυχο έργο ενός συγγραφέα χρονικών.

Ήξερα ότι μόλις έφτανα στο Rotonde και έπινα μερικά ποτά θα άρχιζα να φωνάζω: «Σερβιτόρος, χαρτί και μελάνι!» και αμέσως το χέρι μου θα κάλυπτε γρήγορα τα λεκιασμένα από τον καφέ φύλλα με τις ιερές κουβέντες του Δασκάλου. Σε κάτι σχετικά με την Aisha, που αφού έχασε τον αφέντη της, λυπημένη και αβοήθητη, θα ήταν πρόθυμη να μας ακολουθήσει όπου κι αν πηγαίναμε.

Έτσι, όλοι εμείς, που εισήλαμε από τον Δάσκαλο στο καθαρήριο της επανάστασης, ανυπομονούσαμε να επιστρέψουμε στην άνετη κόλαση ή, αν φαίνεται αυτή η ονομασία υπερβολική, στον πολυπόθητο παράδεισο της επιπολαιότητας. Η επίτευξη αυτού δεν ήταν εύκολη υπόθεση, αλλά ευτυχώς ο Karl Schmidt έκανε επίσης τις προετοιμασίες του για να ταξιδεύει στο εξωτερικό, παρακινούμενος από προσωπικούς λόγους που δεν ήθελε να αναφέρει σε καμία στιγμή. Μέσω αυτού πήραμε διαβατήριο και δύο εβδομάδες αργότερα, σε ένα καλό εστιατόριο στη Ρίγα, καταβροχθίζαμε τη μία μετά την άλλη μερικές λιπαρές και ζουμερές ψητές χοιρινές μπριζόλες. Όλοι, συμπεριλαμβανομένου του Monsieur Delet, φαινόμαστε να έχουμε χάσει την αίσθηση του μέτρου. Τα σαγόνια μας και πολλοί άλλοι γύρω μας, δούλευαν δυνατά, φιλικά και επίσημα. Οι μουσικοί, μισοκοιμισμένοι, έπαιζαν απαλή μουσική. Ο κύριος Cool

προσκάλεσε ένα ταπεινό κορίτσι κοντά του με μια χειρονομία, της έδωσε ένα δολάριο και πήρε ό,τι πουλούσε. Ο Monsieur Delet μίλησε για θέματα πολιτικής με τους γείτονές του στο τραπέζι. Συγκινήθηκε πολύ όταν έμαθε ότι οι Γερμανοί είχαν παραχωρήσει μια παρτίδα αγελάδων γαλακτοπαραγωγής στους συμμάχους και εκείνος μουρμούρισε: «Η δικαιοσύνη θριάμβευσε!». Ήταν μια νύχτα ενθουσιασμού και συμπιλίωσης, πλατιές και ανοιχτές αγκαλιές για να υποδεχθεί τον άσωτο γιο. Τα κοινά μας συναισθήματα ο κ. Cool τα εξέφρασε πολύ καλά, ενώ σήκωσε το ποτήρι της σαμπάνιας στα ψέματα: «Φίλοι μου, για τον θρίαμβο του πολιτισμού!».

Πλημμυρισμένος από τόσα συναισθήματα, βγήκα στο μπαλκόνι να πάρω αέρα. Εδώ είναι η σοφή, η αιώνια όμορφη Ευρώπη! Ο θόρυβος των φώτων έσβηνε σιγά σιγά, τα σαγόνια που μασούσαν, το ορμητικό κουτάβι και ο παφλασμός των φιλιών, όλα ήταν σκεπασμένα από μεγαλειώδεις βρυχηθμούς και γρυλίσματα. Ο Delet, στη Ρίγα, στην Ευρώπη, μετά από το γεύμα και να έχει χωθεί στο γαμήλιο κρεβάτι, να έχει κερδίσει το καθημερινό του ψωμί προσπαθώντας να πάρει το ψωμί του άλλου, αφού «ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με ψωμί». Έτσι, κοιμήθηκαν όλοι ήσυχοι. Σίγουρα ενθουσιάστηκα και άρχισα να τραγουδάω ένα νανούρισμα, αλλά προφανώς δεν έλεγχα καλά τον τόνο της φωνής μου, γιατί ένας σερβιτόρος με παρακάλεσε να κάνω ησυχία, γιατί ενοχλούσα τους ενοίκους του ξενοδοχείου.

Αρκετές μέρες μετά άρχισαν τα τρυφερά αντίο, τα δάκρυα, οι υποσχέσεις, για να στείλουμε καρτ ποστάλ με ποικίλες απόψεις. Η αλήθεια είναι ότι τα ταξίδια είχαν γίνει πολύ περίπλοκα, αφού η Ευρώπη, κατά την απουσία μας, είχε ευνοηθεί για την εφαρμογή, αν και κάπως ενοχλητικών, αναμφίβολα λογικών, των θεωρήσεων. Στην πραγματικότητα, υπήρχαν αλυσίδες στις πόρτες εδώ και πολύ καιρό, οι άκαμπτοι θυρωροί και οι προσεκτικά μελετημένες επαγγελματικές κάρτες. Εάν λαμβάνονταν τέτοιες προφυλάξεις από τους απλούς πολίτες, τι τρέλα θα είχε η Πολιτεία να αποφεύγει να ανοίγει τις πόρτες της σε ξένους, χωρίς να ελέγχει πρώτα αν φαίνονταν ωραία, αν οι αρχές τους ήταν σωστές και αν τα πορτοφόλια τους ήταν αρκετά φουσκωμένα! Χάρη σε αυτή την καινοτομία, δεν μπορούσαμε να πάμε όλοι ένα ταξίδι ταυτόχρονα, αλλά σταδιακά, επιβεβαιώνοντας έτσι τη δικαιοσύνη της ιεραρχίας.

Ο Mister Cool και ο Monsieur Delet ήταν φυσικά οι πρώτοι που έφυγαν. Όταν όλοι είχαν φύγει, ο Alexei Spiridonovich κι εγώ σταθήκαμε αρκετή ώρα όρθιοι, κατά τις ώρες γραφείου, στις δεξιώσεις των προξενείων μεγάλων και μικρών δυνάμεων. Αλλά εμείς οι ίδιοι καταλάβαμε ότι αυτές οι διαφορές ήταν η βιτρίνα. Όταν ο Alexei

Spiridonovich ρωτήθηκε για την υπηκοότητά του, απάντησε σαν να ζητούσε συγγνώμη, με μια αόριστη χειρονομία: «Λοιπόν, ξέρεις..., μια χώρα..., από την Ανατολή...».

Αλλά ήταν η επιείκεια και όχι η εκδίκηση που βασίλευε στα πολιτισμένα κράτη, έτσι περιμέναμε με σεβασμό τον απαραίτητο χρόνο μέχρι να λάβουμε τη βίζα και τελικά την πήραμε.

Αφού έσφιξα το χέρι του θυρωρού του προξενείου που μας είχε συνηθίσει μετά από ένα μήνα που βλεπόμασταν, για άλλη μια φορά υποκλίθηκα μπροστά στο όμορφο πλατάνι που είχε υποδεχτεί ένα μικρό φύλλο βελανιδιάς στους κόλπους του. Ήθελα μάλιστα να το πω στο θυρωρό, αλλά θυμήθηκα εγκαίρως ότι δεν μου αρέσει καθόλου η χώρα του Ronsard, των βαρβάρων ποιητών και έφυγα σιωπηλός, χωρίς να πω τίποτα.

Έτσι, ολοκληρώνοντας έναν κύκλο, ξεκίνησα προς την αγαπημένη μου πατρίδα και ξανά το Παρίσι επανήλθε. Όλος ο δρόμος ήταν για μένα, μετά από πολλά χρόνια πολέμου και επανάστασης, μια αδιάλειπτη επίδειξη του θριάμβου της ειρήνης, της τάξης και της λογικής του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Έμεινα μια εβδομάδα στη φιλόξενη Κοπεγχάγη, αν και λόγω του πεζού χαρακτήρα μου, δεν παρατήρησα το μυστικισμό που μου εξυμνούσε τόσο καλά. Έμεινα έκπληκτος με τον πλούτο των βιτρινών της, την υπέροχη αφθονία της και τις λιχουδιές της. Οι άνθρωποι που είδα στο δρόμο ήταν χοντροί, κόκκινοι και πολύ χαρούμενοι. Μετά από τη φιλοζωική φύση των Μοσχοβιτών, ένιωσα μια τρυφερότητα και σεβασμό απέναντι σε κάθε στρογγυλή κοιλιά που κουνιόταν ρυθμικά μέσα σε ένα άνετο γιλέκο. Στο καφέ Tivoli μπορούσα να δω έναν σερβιτόρο να φτιάχνει ένα φλιτζάνι καφέ και μετά να σκουπίζει λαίμαργα μια κουταλιά λιπαρή, παχύρρευστη κρέμα. Με έκανε κιάλας να πεταχτώ πάνω, από το βαθύ θαυμασμό που με κατέκλυσε έτσι από την ανυψωτική και ένδοξη χειρονομία του. Κάπου, στη Βιέννη ή την Αγία Πετρούπολη, πέθαιναν αυτή τη στιγμή χιλιάδες παιδιά λόγω έλλειψης γάλακτος και αντί αυτού εκεί έρεε όπως και στο Arcadia, γιατί δεν το χρειαζόταν κανείς. Εκεί ούτε είχαν κάνει επανάσταση ούτε είχαν προσπαθήσει να μεταρρυθμίσουν τον κόσμο, αλλά μόνο συναλλάσσονταν με έντιμο τρόπο, Έκαναν νόμους στο Riksdag[27] και έβοσκαν τις αγελάδες τους. Πόσο νηφάλια ιστορία για τα παιδιά μας, αυτή του καλού και του κακού! Θα μπορούσατε να ουρλιάξετε αργότερα με αυτό εξαγριωμένοι: «Κάτω οι ήρωες, οι στρατηγοί, οι ποιητές, οι επαναστάτες και τρελοί όλων των ειδών! Ζήτω ο έντιμος έμπορος!»

Στο Λονδίνο περπάτησα στους δρόμους σαν μέσα σε ναό, στις μύτες των ποδιών και με το καπέλο στο χέρι. Ήμουν πίσω στην

παραδοσιακή χώρα του δικαίου, της ελευθερίας, του απαραβίαστου των προσωπικών δεδομένων, στη χώρα του Habeas Corpus. Τι αξιοπρέπεια, τι ανεξαρτησία στα περήφανα πρόσωπα, ακόμα και σε αυτά των πιο ασήμαντων υπαλλήλων γραφείου της πόλης! Τότε θυμήθηκα πως η αγγλική αστυνομία χτύπησε με τα ρόπαλα στο κεφάλι, τους κατοίκους του Batumi που είχαν παραβιάσει τους ισχύοντες κανονισμούς που θεσπίστηκαν από αυτούς. Κατά την παραμονή μου στο Λονδίνο κατάλαβα ότι οι ένοχοι ήταν οι άγγριοι Ρώσοι, οι Γεωργιανοί, οι Τούρκοι και γι αυτό δεν τους άξιζε το Habeas Corpus, αλλά μάλλον η άκρως διδακτική ράβδος.

Ο ενθουσιασμός μου έφτασε στα όριά του όταν επιτέλους μπόρεσα να δω την αγαπημένη μου Montparnase και τη Rotonde. Ένωσα ξανά σαν στο σπίτι μου. Γιατί ονειρεύομαι τόσο πολύ; τόση αγωνία και τόση περιπλάνηση, για να καταλήξω πάλι δίπλα στο μικρό στρογγυλό τραπέζι με πολλά πιάτα από πάνω; Εκεί επιτέλους κατάλαβα, με σαφήνεια εκθαμβωτική, την ανεπανόρθωτη απώλεια που μόλις είχα υποστεί! Πώς θα μπορούσα, χωρίς τον Δάσκαλο, να κατανοήσω το αληθινό νόημα αυτού του φλιτζανιού που ήταν μπροστά σε μένα, από την πόλη ή από τη ζωή; Αντί για αρμονική εικόνα, μπροστά στα μάτια μου μόνο τα πολύχρωμα σημεία των pointillists (είδος ζωγραφικής) που συνθέτουν μια εικόνα χαμένου και απατηλού.

Το αγαπημένο μου Παρίσι ήταν ακόμα το ίδιο. Τα φώτα των καφενείων και οι διαφημίσεις έλαμπαν σαν αιώνιοι φάροι, φωτισμένοι από το σταθερό χέρι του φαροφύλακα. Οι μεζέδες πέρασαν από δίπλα μου σταδιακά, κόκκινο, πράσινο και όλα τα χρώματα. Ο βουλευτές, καταβάλλοντας τεράστιες προσπάθειες, κατάφεραν να ανατρέψουν, ο ένας μετά τον άλλο, διαδοχικά τα υπουργικά τους γραφεία, οι ποιητές συνέθεταν τους άψογους στίχους τους αφιερωμένους στο στήθος και τους γλουτούς. Επιθέσεις απελπισμένων επαναστατών εβδομαδιαία, από περιοδικά δεύτερης διαλογής, σε μια κυβέρνηση αδιάφορη για την πικρή τους κριτική και οι υπάλληλοι του ταμειυτηρίου έγραφαν νέα μηδενικά προσεκτικά τυπωμένα και φυλαγμένα βιβλιάρια...

Ωστόσο, υπήρξαν και νέες εξελίξεις. Οι άντρες φορούσαν πλέον κοστούμια εφαρμοστά, πιο χαρακτηριστικά στο στήθος και τους γλουτούς για κάθε φύλο, κάτι που έδειχνε μια αγάπη κάπως διαφορετική από τη συνηθισμένη μόδα. Σε καμπαρέ και σαλόνια χόρευαν ένα νέο χορό, το foxtrot, βασικά φτιαγμένο από αρμονία με μια φωνή. Τέλος, οι εφημερίδες είχαν ανακαλύψει ένα συναρπαστικό άθλημα που ήταν πριν άγνωστο: τους διαγωνισμούς.

Λίγες μέρες μετά την άφιξή μου είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω κάτι πραγματικά συγκινητικό. Ανακοινώθηκε αγώνας

μεταξύ δύο διάσημων πυγμαίων, ενός Γάλλου και ενός Άγγλου. Το Παρίσι και μαζί του οι υπόλοιπες πόλεις σε όλη την Ευρώπη και την Αμερική, περίμεναν το αποτέλεσμα με κομμένη την ανάσα. Παρευρέθηκα, παρέα με τον Alexei Spiridonovich, σε αυτόν το μεγάλο αγώνα. Δύο ψηλά, δυνατά άτομα βγήκαν στο ρινγκ. Όλοι έμειναν ακίνητοι, γνωρίζοντας ότι εκείνη τη στιγμή θα καθοριζόταν μια για πάντα η μοίρα του κόσμου.

Στην αρχή ο Άγγλος, αιωρούμενος, χτύπησε δυνατά τον Γάλλο στο πρόσωπο. Η πρόσκρουση έσπασε το δόντι του και το αίμα άρχισε να τρέχει... Ο Alexei Spiridonovich παραπονέθηκε: «Κύριε, τι κάνουν! Το πρόσωπο! Η όψη! Η εικόνα του Θεού! Δεν το αντέχω...!»

Από την ανάγνωση του Τολστόι τόσο πολύ, ο καημένος ο διάβολος είχε πάψει να καταλαβαίνει την ομορφιά του πολέμου, κυβερνητική εξουσία, τέχνη, πυγμαχία, με μια λέξη όλα αυτά που διαφοροποιούν τον άνθρωπο από το πρόβατο. Δεν τον μάλωσα, γιατί ήταν γοητευμένος με τον αγώνα. Τα χτυπήματα διαδέχονταν το ένα μετά το άλλο. Ραδιοφωνικοί σταθμοί μετέδιδαν αμέσως τα γεγονότα αυτά σε ολόκληρο τον πολιτισμένο κόσμο. Στο πλατείες στο Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη το πλήθος συνωστίστηκε μπροστά από γιγάντιες οθόνες, εξετάζοντας το βάρος και τη συνέπεια της γροθιάς που του είχε σπάσει το δόντι. Τα στοιχήματα έπεφταν. Στο ατμόπλοιο Turbania, που διέπλεε τον Ειρηνικό ωκεανό, ο κόσμος συνωστίστηκε γύρω από το ραδιοφωνικό δέκτη, θορυβημένος επειδή ο Γάλλος είχε ήδη δεχθεί το δεύτερο χτύπημα στο πηγούνι. Το γνώριζα, ήμουν στο κέντρο του σύμπαντος. Τώρα όμως ο Γάλλος συγκεντρώνει όλες του τις δυνάμεις και δίνει στον Άγγλο ένα δυνατό χτύπημα στη μύτη. Το αίμα ρέει ποτάμι και το γιγάντιο αγόρι πέφτει στο έδαφος. Νοκ άουτ! «Ζήτω η Γαλλία!». Έτρεξα έξω στην πλατεία. Τι χαρά! Τα φώτα άναψαν. Τρία αεροπλάνα πετούσαν πάνω από το Παρίσι πετώντας μερικά φυλλάδια που ανέφεραν τη νίκη. Σαλπίζανε, γυναίκες πετούσαν λουλούδια. Εδώ είναι μια αληθινή γιορτή εθνικής υπερηφάνειας, νόμιμα ικανοποιημένος!

Η βραδιά του μποξ, μετά την ευφορία που είχα βιώσει εδώ και μέρες, σίγουρα με άφησε έκπληκτο. Έχασα εντελώς την ψυχική μου ηρεμία, το πνεύμα μου, ήμουν σε παραλήρημα, έκανα τρελά πράγματα και ήμουν έτοιμος ανά πάσα στιγμή να πέσω στο έδαφος και να φιλώ τις αρχαίες γκρίζες πέτρινες πλάκες. Μέχρι που κάποιοι άγνωστοι φίλοι αποφάσισαν να με σώσουν. Ποιοι ήταν, δεν ξέρω. Το μόνο που ξέρω είναι ότι καθοδηγήθηκαν από ένα αίσθημα αγάπης για την ανθρωπότητα, για τη ρωσική ποίηση και για εμένα ιδιαίτερα. Θα θυμάμαι πάντα εκείνους τους αινιγματικούς ευεργέτες όσο ζω και έχω μνήμη. Κατάλαβαν αμέσως ότι ήμουν αδύναμος και στα δύο, σώμα καθώς και πνεύμα, και ότι

χρειαζόμουν ηρεμία και καθαρό αέρα. Μου πρότειναν την άμεση μεταφορά σε άλλη χώρα της Ευρώπης.

Κατευθύνθηκα στο άνετο Βέλγιο και εκεί μόλις ανάρρωσα από την πολλή συγκίνηση, ανέλαβα το έργο που μου εμπιστεύτηκε ο Δάσκαλος. Πριν όμως περιγράψω τη ζωή μου αυτούς τους μήνες, πρέπει να αφηγηθώ όλα όσα έμαθα για τους άλλους μαθητές του Julio Jurenito.

Ο Mister Cool συνέχισε τις συναλλαγές με Ρώσους εκπροσώπους. Εκτός από αυτό, φρόντισε να εγγυηθεί τη διαρκή ειρήνη στην ανθρωπότητα. Το λέει ήδη ένας γέρος (ο Ρωμαίος στρατηγός Publius Flavius Vegetius Renatus) λέγοντας: αν θέλεις ειρήνη πρέπει να προετοιμαστείς για πόλεμο! Ο Κύριος Cool, ο τόσο σπουδαίος ανθρωπιστής του αιώνα μας, τα πραγματοποίησε όλα αυτά με τη συνηθισμένη του δράση. Πάλι τα εργοστάσια όπλων και τα ναυπηγεία του έπιασαν δουλειά με μια ένταση πολύ ανώτερη από αυτή που υπήρχε μέχρι τότε. Όλες τις εφευρέσεις που έγιναν από το Δάσκαλο μεταξύ των ετών 1915-1916 και εκτός αυτού, ο κ. Cool χωρίς να ξεχνά τα ηθικά του καθήκοντα, αφιερώθηκε στο να γράφει για τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και έγινε μέλος του «League of Nations».

Πιστεύω ότι η δραστηριότητά της (Κοινωνίας των Εθνών) μπορεί να θεωρηθεί εγγύηση ευημερίας και ειρηνικής ανθοφορίας. Δεν πιστεύω ότι χωρίς τη συνεργασία της ο οριστικός αποπλισμός της Γερμανίας είναι εφικτός και είναι πολύ πιθανό να ακολουθήσουν και άλλες δυνάμεις το παράδειγμα. Ωστόσο, στην Ευρώπη γίνονται ακόμη διάφορες κινητοποιήσεις, και μερικοί ημί-άγριοι λαοί, όπως η Σιλεσία (ιστορική περιοχή της κεντρικής Ευρώπης, κυρίως εντός της Πολωνίας), η Λετονία και η Τουρκία, συνεχίζουν να χρησιμοποιούν τις παλιές μεθόδους, χωρίς ακόμα να έχουν καταλάβει ότι η αλλαγή έχει γίνει.

Ο Mister Cool μου έγραψε: «Είμαι πολύ χαρούμενος. Η θρησκεία καθιερώνεται ολοένα και περισσότερο. Το δολάριο παραμένει ισχυρό. Οι επιχειρήσεις μου ευημερούν. Οι αντλίες που κατασκευάζω έχουν το σήμα «την ελιά της ειρήνης». Μακάρι να φέρουν μια μέρα ευημερία στα εδάφη, στα νησιά και τις ηπείρους!».

Ο κύριος Delet ζει το ίδιο καλά με αυτόν. Κατάφερε να συνέλθει γρήγορα από τους σπασμούς που υπέφερε, αλλά δεν συνέχισε τη δραστηριότητά του στην Οικουμενική Νεκρόπολη, αλλά δημιούργησε γραφείο για την οργάνωση εκδρομών σε μέρη κοντά στις ζώνες μαχών, που ονομάζεται: «Veni-vidi-vinci». Πολλοί από τους Αμερικανούς, Άγγλους και Γάλλους και των δύο φύλων, που πριν από αρκετά χρόνια απέφευγαν εσκεμμένα μέρη κοντά στα μέτωπα, είχαν αλλάξει γνώμη και εξέφραζαν μια ζωνηρή περιέργεια για τα πεδία μάχης. Στα βόρεια της Γαλλίας υπήρχε μια φαρδιά λωρίδα ολοσχερώς κατεστραμμένη από τον

πόλεμο, με υπολείμματα οχυρώσεων, φράχτες από συρματοπλέγματα από κράταιγο και άλση από σταυρούς, όπου στις άθλιες καλύβες τους ήταν στριμωγμένοι άτυχοι κάτοικοι. Ο κύριος Delet παρατήρησε αμέσως το εξαιρετικά πατριωτικό και εμπορικό χαρακτήρα αυτών των εκδρομών. Άντρες και γυναίκες έφευγαν από το Παρίσι με άνετα αυτοκίνητα. Στο Βερντέν επισκέπτονταν τα ερείπια και τα νεκροταφεία και μετά είχαν ένα καλό πρωινό. Τελικά συνέχιζαν το ταξίδι, στα μέρη όπου οι μάχες ήταν ιδιαίτερα σκληρές, όπου ο κύριος Delet είχε εγκατεστημένα μικρά καφέ. Εκεί οι τουρίστες μπορούσαν να πιουν μια παγωμένη πορτοκαλάδα και να στείλουν στους φίλους τους όμορφες καρτ ποστάλ με θέα. Μετά από αυτό, ένα γεύμα στη Ρεμς, αγορά αναμνηστικών φτιαγμένων με κομμάτια σκάγια και επιστροφή στο σπίτι ειρηνικά, πλήρως ικανοποιημένοι.

«Φίλε μου», μου έγραψε, «βρήκα τη χαρά να ζω ξανά, όχι μόνο κάνοντας κάτι κερδοφόρο, αλλά εκπληρώνοντας και το υψηλό καθήκον της καλλιέργειας προπαγάνδας ηρωισμού και αγάπης για την πατρίδα. Κρατάω ακόμα το σπιτάκι μου, που χρειάζεται μόνο μια μικρή επισκευή. Έχω πάρει στην υπηρεσία μου ένα πολύ νέο κορίτσι, τη νεαρή Mademoiselle Gabrielle, από το Arcachon. Μη με λυπάσαι, ακόμα νιώθω ενεργός παρά τα πενήντα μου χρόνια και είμαι ακόμα δέσμιος της παρόρμησης...! «Ω, Τι φοβερή είναι η ζωή!» αναφώνησε ο βασιλιάς Οιδίποδας. (Η Mademoiselle Gabrielle με πήγε χθες, επειδή ήταν τα γενέθλιά μου, στο Comedie française. Είναι πολύ σοβαρός άνθρωπος, αλλά ξέρει και όλα τα άλλα). Αναφωνώ: «Τι όμορφη που είναι!» και χαμογελάω ευτυχισμένος.

Η μοίρα ήταν λιγότερο ευγενική με τον Ercole. Ήδη στη Ρίγα συνελήφθη, γιατί αφού είχε ένα καλό γεύμα σε ένα πολυτελές εστιατόριο, δεν ήθελε να πληρώσει το λογαριασμό και συν τοις άλλοις απείλησε να οργανώσει μία τέτοια Συνέλευση που θα έφευγαν ακόμη και τα τραπέζια έξω. Έτσι τον άφησαν να φύγει. Αλλά όχι πολύ καιρό από τότε, στην εφημερίδα *El giornale d'Italia*, διάβασα ότι στη Ρώμη, στη via Pascudini, κατά τη διάρκεια μιας συμπλοκής μεταξύ σοσιαλιστών και φασιστών, είχαν συλλάβει κάποιον Ercole Bambucci, ο οποίος είχε αφιερωθεί στο πετροβόλημα κατά των συνιστωσών και των δύο πλευρών. Στην ανάκριση είχε δηλώσει ότι συμπάσχει με όλους, αλλά αυτό που του άρεσε περισσότερο στον κόσμο ήταν η αταξία και οι φωτιές της Βεγγάλης.

Για τον Schmidt έμαθα μόνο, μέσω των εφημερίδων, ότι είχε συλληφθεί από τη γερμανική αστυνομία κατά την τελευταία αποτυχημένη εξέγερση. Η Aisha βρήκε μια κάπως ασυνήθιστη δουλειά: Η Μαντάμ Job, σύζυγος εργολάβου πλουτισμένου στον πόλεμο, την πήρε

δασκάλα του αγαπημένου της σκυλιού, ένα Κανίς Βρυξελλών με το όνομα Victoire. Η Aisha έπρεπε να ενσταλάξει στο μικρό σκυλάκι την αγάπη της, να τον πηγαίνει μια βόλτα, να του καθαρίζει τα δόντια του με μια βούρτσα και να κάνει τα λασπόλουτρα, στον φτωχό Victoire που υπέφερε από λουμπάγκο.

Η Madame Job ήταν στην Οστάνδη πριν από λίγο καιρό και είχα την ευκαιρία να δω την Aisha. Μίλησε για τη δουλειά της με την ίδια όρεξη που έκανε ένα χρόνο πριν από την Υποενοότητα Προπαγάνδας. Ενθουσιασμένη, μου έδειξε μερικά ειδικά παπούτσια για σκυλιά που φόραγε στον Victoire όταν έβρεχε. Μοιράστηκα πλήρως τα συναισθήματά της. Θα μπορούσε να αμφισβητηθεί η πρόοδος του κόσμου αφού δούμε αυτά τα μικρά παπούτσια; Οι σκεπτικιστές θα πουν ότι τα παιδιά πολλών ανέργων δεν έχουν ένα ζευγάρι παπουτσιών να φορέσουν. Αλλά αυτή είναι μια μονόπλευρη άποψη, ανόητη και ανάξια προσοχής. Το σημαντικό δεν είναι η ποσότητα αλλά η ποιότητα. Πάντα υπήρχαν και πάντα θα υπάρχουν ξυπόλητα παιδιά, αλλά υπήρχαν μποτάκια και παπούτσια στο Μεσαίωνα; Δάσκαλοι για σκύλους; Ας προχωρήσουμε μπροστά!

Το χειρότερο ήταν ο Alexei Spiridonovich. Ρίχτηκε με ανοιχτή καρδιά προς το μέρος των Ρώσων μεταναστών, αλλά δεν τον υποδέχτηκαν με τον ίδιο τρόπο. Φυσικά και έφταιγε, κατά κάποιο τρόπο. Έτσι, για παράδειγμα, άρχισε να λέει για τη ζωή του σε έναν αξιολύβαστο ακαδημαϊκό, αλλά ξαφνικά τον κατέπληξε με την εξής ερώτηση: «Όλα αυτά είναι ασήμαντες λεπτομέρειες. Πες μου καλύτερα πώς οι κομμουνιστές ετοιμάζουν λάχανα με μωρά». Ο Alexei Spiridonovich απάντησε ότι, αν και οι μπολσεβίκοι ήταν άγριοι, αφού του είχαν απαγορεύσει να διαβάζουν Τσέχοφ, κανέναν από τους μαθητές, ήταν η πρώτη φορά που το άκουγε αυτό, δεν θα μπορούσε να του δώσει πληροφορίες σχετικά με αυτό. Ο ακαδημαϊκός θύμωσε.

«Επιτρέψτε μου να ξέρω, ποια είναι η θρησκεία σας;»

«Οι Ορθόδοξοι».

«Και η κοινωνική σας τάξη;»

«Προέρχομαι από την αριστοκρατία».

Αυτό φαινόταν εντελώς απίθανο στον συνομιλητή του και μόρφασε με κοροϊδία αντάξια των καλύτερων ακαδημιών.

Αρκετές μέρες αργότερα, σε μια μεταναστευτική εφημερίδα, δημοσιεύτηκε ότι ο Μπολσεβίκος Tishin ήταν κομισάριος στη Σαμαρκανδή και είχε βασανίσει με τη βοήθεια μιας τσιμπίδας όλους τους μαγαζάτορες της πόλης, για να μαζέψουν ζάχαρη. Ο Alexei Spiridonovich εξοργίστηκε και έγραψε αμέσως μια «επιστολή στο γραφείο σύνταξης», αλλά πιθανώς έγραψε λόγω της ταραχής (αφού στη Ρωσία, ως διαμαρτυρία, σχεδίαζε παράλληλα τα κρυμμένα γράμματα στους τοίχους του δωματίου του) τη

λέξη «πληροφορίες» που χρησιμοποιούσε η νέα σοβιετική ορθογραφία. Αφού διάβασε αυτή την επιστολή, ο συντάκτης ήταν σίγουρα πεπεισμένος για αυτό που προηγουμένως ήταν η εφεύρεσή του.

Ο Alexei Spiridonovich αναγκάστηκε να κρυφτεί και παρόλα αυτά ήταν πρόθυμος να δημιουργήσει σχέσεις με τους έντιμους Ρώσους μετανάστες της ομάδας «Η ώρα πλησιάζει». Συνεργάστηκε σε όλα, δεν διαμαρτυρήθηκε πια ούτε για τα λάχανα και μάλιστα παρείχε πολλές συνταγές. Ωστόσο οι μετανάστες των “δημοκρατικών μαύρων αιώνων” και οι “μοναρχικοί σοσιαλιστές” ήταν πολύ απασχολημένοι και δεν είχαν άφθονο χρόνο για συνομιλίες από κοντά. Τα πρωινά παρευρέθηκε σε μεγάλες κηδείες για τη μνήμη του εστεμμένου νεκρού, μετά πήγε να επισκεφτεί το σπίτι ωραίων ανθρώπων Ρουμάνων ή Πολωνών και τους απέδειξε την άμεση ανάγκη εξόντωσης όλων των Μπολσεβίκων, μεταξύ των οποίων, φυσικά, δεν υπήρχε ούτε ένας Ρώσος. Εκείνο το απόγευμα, αφού διάβασαν στην εφημερίδα ότι οι Ιάπωνες είχαν σκοτώσει έναν Ρώσο, μουρμούρισαν: «Μπολσεβίκος, σίγουρα» και ενθουσιάστηκαν πολύ. Το βράδυ έφαγαν επιμελώς «ρωσικό χαβιάρι» και ήπιαν σαμπάνια για τη μελλοντική «αναγέννηση», ετοιμάζοντας επιτέλους το γενικό σχέδιο για το σεμνό, αλλά τίμιο, δημοτικό φύλακα.

Ο Alexei Spiridonovich πέρασε πολύ άσχημα σε αυτόν τον κύκλο: του άρεσαν οι κηδείες, αλλά φοβόταν τους Ιάπωνες και επιπλέον δεν είχε χρήματα για χαβιάρι. Η αλήθεια είναι ότι όχι μόνο δεν είχε λεφτά ούτε για ψωμί, αλλά μάταια προσπαθούσε να κερδίσει κάτι και πεινούσε πολύ που θυμόταν ακόμα και τον πουρέ από κεχρί. Τελικά μια μέρα συναντήθηκε τυχαία στο δρόμο σε έναν ιδιωτικό ντετέκτιβ και βρήκε ένα μέσο επιβίωσης παρόλο που αυτό θα προκαλούσε τρομερό ηθικό πόνο.

Εγκαταστάθηκε στο διαμέρισμα μιας κάποιας κυρίας Dirks, σε ένα σκοτεινό δωμάτιο, που κανείς, εκτός από την προαναφερθείσα κυρία, δεν θα έπρεπε να γνωρίζει την ύπαρξή του. Αυτός ο περίεργος τρόπος ζωής δεν οφειλόταν καθόλου στην κρυφή ακολασία της κυρίας Dirks, αλλά στην υπερβολική της αφοσίωση στην ευτυχία της οικογένειάς της. Ο άντρας της ήταν πολύ επιπόλαιος και ο Alexei Spiridonovich έπρεπε να τον ακολουθεί παντού και μετά να αναφέρει τι είχε δει στην κυρία Dirks.

Διαβιβάζω ένα απόσπασμα μιας από τις επιστολές ενός φίλου μου, μέσω του οποίου μπορείτε να συμπεράνετε σε ποια ψυχική κατάσταση βρισκόταν εκείνη τη στιγμή:

...Αδερφέ, πού είσαι; Σας διαβεβαιώνω ότι πεθαίνω! Δεν θα σας πω για το φόβο που μου γεννά η ιδέα, ότι το αφεντικό, δηλαδή ο άντρας του αφεντικού, αν με ανακαλύψει, θα με προσβάλλει, επάξια και επιτυχώς. Γιατί

να φύγω από τους δήμιους του ανθρώπινου πνεύματος; Ίσως για να ακολουθήσω αυτόν τον κοκκινομάλλη δρομέα στο χρηματιστήριο για να μάθετε αν απατά το έτερο μισό του; Πού είναι η ζωή; Πού τα ιερά ιδανικά; Προσβεβλημένοι, χλευασμένοι, εξοντωμένοι! Ω, πόσο δίκιο είχε ο Jurenito όταν μου είπε ότι τίποτα δεν υπάρχει και που δεν υπάρχει καν, είναι τρομερό να πρέπει να το πεις, ο αληθινός Άνθρωπος! Τράπηκα σε φυγή προς την ύπαρξη, προς τη νιρβάνα και άντ' αυτού έμεινα. Πες μου, τι να κάνω, γιατί να ζήσω...;

Όταν έλαβα αυτό το γράμμα, ακόμη κι εγώ άρχισα να αμφιβάλλω και να ανησυχώ. Ο αρχικός μου ενθουσιασμός είχε μειωθεί λίγο και άρχισα να αναρωτιέμαι αν δεν είχα προδώσει τον Δάσκαλο... Τα γράμματα από φίλους, οι θλιβερές αναμνήσεις των τελευταίων χρόνων και τελικά η αχαλίνωτη κούρσα του πολιτισμού με ανησύχησαν και με καταπίεζαν. Αγόρασα ακόμη και ένα ζευγάρι μπότες παρόμοιες με αυτές που ελευθέρωσαν τον Δάσκαλο από τη σκληρή δουλειά της ζωής και έγραψα αρκετά ποιήματα που έγιναν γνωστά μετά θάνατον. Ανέκτησα όμως ξανά δυνάμεις όταν συνειδητοποίησα ότι με περίμενε ένα μεγάλο έργο: να αφηγηθώ τη ζωή του Δασκάλου.

Τώρα γράφεται το βιβλίο. Στην ψυχή μου το κενό και η ειρήνη βασιλεύουν ξανά. Γιατί έπρεπε να ξαναζήσω το παρελθόν, χρόνο με το χρόνο και να αναδημιουργήσω την ήδη θολή εικόνα του Julio Jurenito. Δεν φοβάμαι πια να προδώσω τον αξέχαστο Προδότη. Δεν φεύγω πια με τη δειλία των ανυπέροβλητων αντιφάσεων, μέσα από τις οποίες έζησα και ανέπνεα το δικό μου Δάσκαλο. Για άλλη μια φορά η Ρωσία, η Γαλλία, ο πόλεμος, η επανάσταση, ο κορεσμός, οι εξεγέρσεις, η πείνα, η ειρήνη, όλα ήταν μπερδεμένα. Δεν διαφωνώ πια με τίποτα, ούτε υποκλίνομαι σε τίποτα. Και ξέρω ότι υπάρχουν πολλές αλυσίδες πολύ διαφορετικών σχημάτων και μετάλλων, αλλά είναι όλα αλυσίδες και προς καμία από αυτές δεν θα τεντώσω το αδύνατό μου χέρι.

Τα γκρίζα μαλλιά, αρκετά άφθονα προς το παρόν, οι συχνές ταχυπαλμίες και η σοβαρή αδυναμία μου είναι παρηγοριά. Έκανα το πιο δύσκολο βήμα και ίσως δεν είμαι μακριά από την ώρα που δεν θα μπορώ πια να ξυπνήσω, να πλυθώ, να φάω ή να γράψω, ούτε να θυμάμαι. Έχω ήδη κάνει το καθήκον μου: έχω ήδη γράψει το βιβλίο. Ξέρω ότι αυτός θα με ξεχωρίσει οριστικά από όλους εκείνους που από υπερβολική αγάπη για τη λογοτεχνία, ή από ένα αίσθημα συμπόνιας απέναντί μου, προσπάθησαν να με καταλάβουν και να δικαιολογήσουν τον εαυτό μου. Ποιος πρόξενος θα έβαζε τώρα τη βίτσα στο διαβατήριό μου; Ποια μητέρα ή οικογένεια θα μου επέτρεπαν να περάσω το κατώφλι του σπιτιού τους, όπου μένουν ενάρετοι άνθρωποι παλικάρια και αγνές κοπέλες; Μόνο μοναξιά και περιφρόνηση με περιμένουν. Στην αφήγηση αληθινών

γεγονότων και στη μετάδοση αυθεντικών συναισθημάτων που έζησα, οι αδίστακτοι αυτοδικαιωμένοι θα δουν μόνο υβριστική συκοφαντία και μάλιστα το δικό μου το ίδιο το όνομα θα προσβληθεί. Ας είναι λοιπόν! Τι διαφορά έχει; Έχω ζήσει άσχημα και ένα αίσιο τέλος θα ήταν μια παράλογη και εξωφρενική παραφωνία. Γύρω μου η ζωή περνάει ήρεμη, ακόμα και μονότονη, σαν όλα να ήταν ήδη πανάρχαια. Τα πρωινά κάποιος μελετά πιάνο στον κάτω όροφο. Μετά με καλούν να φάμε. Πάω και έχουν σούπα, κάτι κρεατικό με πατάτες και κομπόστα για επιδόρπιο. Οι κυρίες της πανσιόν με θεωρούν «έναν παράξενο τύπο». Δεν λέω τίποτα, καπνίζω την πίπα μου, περπατάω λίγο, διαβάζω ιστορίες που μιλούν για μοιχεύσεις ή τη θεωρία της σχετικότητας του Αϊνστάιν σε φτηνές εκδόσεις. Μετά τυλίγω το ρολόι μου, τοποθετώ τη πίπα μου στο κομοδίνο και πηγαίνω για ύπνο, ήσυχα...

Έτσι κυλάει η ζωή μου. Δεν είναι καλή ζωή, αλλά ούτε ντρέπομαι ούτε απελπίζομαι. Είναι ξεκάθαρο ότι θα πεθάνω χωρίς να έχω δει ποτέ τα ονειρεμένα χωράφια των αγριών, κατοικημένα από ελεύθερους άνδρες που κλαίνε, ουρλιάζουν και γελούν με την ανεμελιά των παιδιών. Όμως, παρόλα αυτά, σήμερα ρίχνω το σπόρο για εκείνη τη μακρινή αψιθιά, εκείνη τη μέντα του μέλλοντος. Το αναπόφευκτο θα έρθει, πιστεύω σε αυτό και σε όλους αυτούς που περιμένουν, σε όλα τα αδέρφια που τους λείπει ο Θεός, τα προγράμματα, οι ιδέες, που είναι γυμνοί και είναι πάντα περιφρονημένοι, που αγαπούν μόνο τον άνεμο και το άνθος του σκανδάλου. Σε αυτούς στέλνω αυτό το τελευταίο μου φιλί.

Η απλά, Ζήτω!, hurra! ,Hip-hip, Vive!, Jivio!, Hoch!, Envviva!, Banzai!, Traj-tararaj!.

Σημειώσεις

[1] Σου: Γαλλικό χάλκινο νόμισμα αξίας πέντε εκατοστών του φράγκου.

[2] Γενική ονομασία που δίνεται στις αρκούδες στη Ρωσία.

[3] «Ο Θεός σώζει τον Τσάρο» είναι οι πρώτες λέξεις του ρωσικού ύμνου στην τσαρική εποχή. Τα "From a country, far away country" και "Don't lecture me" είναι πολύ δημοφιλή ρωσικά λαϊκά τραγούδια, γνωστά στους στρατιώτες της εποχής.

[4] Διάσημο ρωσικό εστιατόριο.

[5] Ένοπλη οργάνωση της μοναρχικής ακροδεξιάς.

[6] Κ. Δ.: Συνταγματικό Δημοκρατικό Κόμμα της Τσαρικής Ρωσίας.

[7] Σούμπονικ: Κομμουνιστικό Σάββατο (συλλογική εργασία στην ΕΣΣΔ, εν ώρα εργασίας ελεύθερος χρόνος).

[8] Puds: μέτρο βάρους ισοδύναμο με 16,38 kg.

[9] Σύμβολο της βασιλικής εξουσίας.

[10] Υποστηρικτές του «μιουριδισμού», μιας αντιδραστικής τάσης στο Ισλάμ.

[11] Επίτροπος Δημόσιας Εκπαίδευσης.

[12] Tierplushka: φορητό βαγόνι εξοπλισμένο για ταξιδιώτες.

[13] Ijitzza: τελευταίο γράμμα του ρωσικού αλφαβήτου, προς το παρόν εκτός χρήσης.

[14] Σ. Ραζίν: Ηγέτης των επαναστατημένων Κοζάκων τον 17ο αιώνα.

[15] Duján: Ταβέρνα στον Καύκασο.

[16] Κιρκάσι: μακρύ, στενό καφτάνι των Καυκάσιων ορειβατών.

[17] Nagaika: Δερμάτινο μαστίγιο.

[18] Θρησκευτικό πανηγύρι εξιλαστήριου χαρακτήρα.

[19] Checa: Οργάνωση για τον αγώνα κατά των εχθρών της Επανάστασης (1917-1921).

[20] Otriezka: Αγροτική μεταρρύθμιση το 1861, βασισμένη στη διανομή της γης.

[21] Λευκοί: Αντεπαναστάτες.

[22] Αρχηγός συμμορίας που δρούσε με λευκούς.

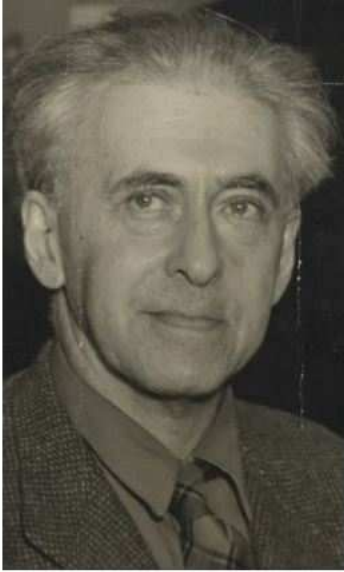
[23] Μεγάλος Εθνικός Πόλεμος: Πόλεμος κατά του Ναπολέοντα το 1812.

[24] Rajat-lukum: Ανατολίτικο γλυκό φτιαγμένο με ζάχαρη, αλεύρι και άμυλο.

[25] Επιτροπή Εργατών και Αγροτών.

[26] Sonnarjoz: Συμβούλιο των Λαϊκών Επιτρόπων.

[27] Riksdag: Κοινοβούλιο.

Ilya Grigoryevich Ehrenburg
(14 Ιανουαρίου 1891 - 31 Αυγούστου 1967)
Σοβιετικός συγγραφέας, επαναστάτης,
Δημοσιογράφος και ιστορικός

Ο Ilya Ehrenburg γεννήθηκε στο Κίεβο της Ουκρανίας σε μια Λιθουανική-εβραϊκή οικογένεια. Ο πατέρας του ήταν μηχανικός. Όταν ο Ehrenburg ήταν τεσσάρων ετών, η οικογένεια μετακόμισε στη Μόσχα, όπου ο πατέρας του είχε προσληφθεί ως διευθυντής ενός ζυθοποιείου. Στο σχολείο, γνώρισε τον Νικολαΐ Μπουχάριν, ο οποίος ήταν δύο τάξεις πάνω από αυτόν.

Οι δυο τους παρέμειναν φίλοι μέχρι την εκτέλεση του Μπουχάριν το 1938 κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εκκαθάρισης. Στον απόηχο της Ρωσικής Επανάστασης του 1905 (Πρώτη Ρωσική επανάσταση), τόσο ο Ehrenburg όσο και ο Μπουχάριν ενεπλάκησαν σε παράνομες δραστηριότητες της μπολσεβίκικης οργάνωσης.

Το 1908, όταν ο Ehrenburg ήταν δεκαεπτά ετών, η τσαρική μυστική αστυνομία (Okhrana) τον συνέλαβε για πέντε μήνες. Ευλοκοπήθηκε και έχασε μερικά δόντια. Τελικά του επιτράπη να φύγει στο εξωτερικό και επέλεξε το Παρίσι για την εξορία του. Στο Παρίσι, άρχισε να εργάζεται στην

μπολσεβίκικη οργάνωση, συναντώντας τον Βλαντιμίρ Λένιν και άλλους εξέχοντες εξόριστους. Αλλά σύντομα εγκατέλειψε αυτούς τους κύκλους και το κόμμα.

Ο Ehrenburg συνδέθηκε με την μποέμικη ζωή στη συνοικία Μονπαρνάς του Παρισιού. Άρχισε να γράφει ποιήματα, επισκεπτόταν τακτικά τα καφέ του Montparnasse και γνώρισε πολλούς καλλιτέχνες, ειδικά τον Pablo Picasso, τον Diego Rivera, τον Jules Pascin και τον Amedeo Modigliani. Οι ξένοι συγγραφείς των οποίων τα έργα μετέφρασε ο Ehrenburg περιελάμβαναν εκείνα του Francis Jammes.

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Έρενμπουργκ έγινε πολεμικός ανταποκριτής για μια εφημερίδα της Αγίας Πετρούπολης. Έγραψε μια σειρά άρθρων για τον μηχανοκίνητο πόλεμο που αργότερα δημοσιεύτηκαν και ως βιβλίο (The Face of War). Η ποίησή του τώρα επικεντρώνεται επίσης σε θέματα πολέμου και καταστροφής, όπως στο Περί παραμονής, το τρίτο λυρικό βιβλίο του. Ο Nikolai Gumilev, ένας διάσημος συμβολιστής ποιητής, έγραψε ευνοϊκά για την πρόοδο του Ehrenburg στην ποίηση.

Το 1917, μετά την επανάσταση, ο Ehrenburg επέστρεψε στη Ρωσία. Εκείνη την εποχή έτεινε να αντιτίθεται στην πολιτική των Μπολσεβίκων, σοκαρισμένος από τη συνεχή ατμόσφαιρα βίας. Έγραψε ένα ποίημα με τίτλο «Προσευχή για τη Ρωσία», το οποίο συνέκρινε την έφοδο στα Χειμερινά Ανάκτορα με βιασμό. Το 1920 ο Ehrenburg πήγε στο Κίεβο όπου γνώρισε τέσσερα διαφορετικά καθεστώτα κατά τη διάρκεια ενός έτους: τους Γερμανούς, τους Κοζάκους, τους Μπολσεβίκους και τον Λευκό Στρατό. Μετά από αντισημιτικά πογκρόμ, κατέφυγε στο Koktebel στη χερσόνησο της Κριμαίας, όπου ο παλιός του φίλος από την εποχή του Παρισιού, Maximilian Voloshin, είχε ένα σπίτι. Τελικά, ο Ehrenburg επέστρεψε στη Μόσχα, όπου σύντομα συνελήφθη από την Checa αλλά απελευθερώθηκε μετά από σύντομο χρονικό διάστημα.

Έφτασε στην Ισπανία στα τέλη Αυγούστου του 1936 ως ανταποκριτής της Ισβέστια. Τον Ιούλιο του 1937 παρακολούθησε το Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο Συγγραφέων, σκοπός του οποίου ήταν να συζητήσει τη στάση των διανοουμένων απέναντι στον πόλεμο, που πραγματοποιήθηκε στη Βαλένθια, τη Βαρκελώνη και τη Μαδρίτη και παρακολούθησαν πολλοί συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων των André Malraux, Ernest Hemingway, Stephen Spender και Pablo Neruda.

Το έργο του πλούσιο και αμφιλεγόμενο. Ένα από αυτά και ο Julio Jurenito το 1922.